PROVERBELE ROMÂNILOR

* *

Floriferis ut apes in saltibus dulcia libant,
Omnia nos itidem depascimus aurea dicta,
Aurea, perpetua semper dignissima vita.

LUCREȚIU, III, p. 11-13.

Un fenomen, o credința . . . și ĕtă o legenda; un basm, o patela și ĕtă un proverb.

B. P. HAȘDĔŬ, *Cuv. Bĕtr*.. II, XIX.

PROVERBELE ROMÂNILOR

Floriferis ut apes in saltibus dulcia libant,
Omnia nos itidem depascimus aurea dicta,
Aurea, perpetua semper dignissima vita.

LUCREŢIU, III, p. 11—18.

Un fenomen, o credinţă... şi ĕtă o legendă; un basm, o păţélă şi ĕtă un proverb.

B. P. HĂŞDĔŬ, *Cuv. Bĕtr.*, II, XIX.

PROVERBELE ROMÂNILOR

DIN

România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia

PROVERBE, ḌICĔTORĬ, POVĂŢUIRĬ, CUVINTE ADEVĔRATE, ASEMĔNĂRĬ, IDIOTISME ŞI CIMILITURĬ

CU UN

GLOSAR ROMANO-FRANCES

DE

IULIU A. ZANNE

VOL. III

OPERĂ PREMIATĂ DE ACADEMIA ROMÂNĂ

BUCURESCI

Stabilimentul Grafic, I. V. Socecŭ

EDITURA LIBRĂRIEĬ SOCECŬ & COMP.

1899.

PETRE ISPIRESCU

1830-1887.

BIBLIOGRAFIE ROMÂNĂ[1)]

AUTORĬ CITAŢĬ.

1 ÁCS (KAROLY).— **Magyar, Német, Olasz, Román, (Oláh), Csek-tot és Szerb beszelgetések otthon és uton.** — Pest, 1859, Kladják Lauffer és stolp.

2 ACSINTI, URICARUL.—**A doua domnie a luĭ Neculaĭ Alecsandru Mavrocordat V. V. în Moldova.— Cronicele României** de Michail Kogălniceanu. — Bucurescĭ, 1872, C. N. Rădulescu.

3 ADRIAN (I. V.). — **Abecedar Ilustrat.** — Botoşanĭ, 1870.

4 ALBINA. — Revistă ; An. I & II, Bucurescĭ.

5 ALEXANDRESCU (GRIGORE). — **Suvenire chi impresiĭ, epistole chi fabule.** — Bucurescĭ, 1847.

6 — **Scrierĭ în versurĭ şi prosă.** — Bucurescĭ, 1893.

7 ALEXANDRESCU (GR. I.).— **Literatură şi Sciinţă.**—Director Dobrogénu Gherea. Vol. I & II, 1894.

8 — **Studiĭ asupra obiceielor juridice ale poporuluĭ român.** — Galatz, 1896.

9 — **Badea Traian.** — Focşanĭ, 1898.

10 ALEXANDRI V. & LASCAR ROSETTI. — **Mică colecţiune de 98 proverbe** culese de L. Rosetti pentru V. Alexandri, urmate de 153 proverbe extrase din *Povestea Vorbeĭ* ; manuscris din biblioteca Academieĭ Române.

11 ALEXANDRI (V.).— **Opere complecte,** IX vol. — Bucurescĭ, 1875, Socec & Comp.

12 — **Poesiĭ populare ale Românilor.** — Bucurescĭ, 1867, Tipografia lucrătorilor asociaţĭ.

13 — **Diverse.** — Convorbirĭ literare.

[1)] La începutul ultimuluĭ volum se va complecta, de va fi trebuinţă, lista corespondenţilor şi autorilor citaţĭ.

14 ALEXANDRI (V). — **Operile lui C. Negruzzi,** Editura Socecŭ. Prefață.

15 AMIRÀS (A). — **Cronica anonimă a Moldovei, 1662 — 1733.— Cronicele Româniel** de M. Kogălniceanu —Bucurescĭ, 1874 C. N. Rădulescu.

16 ANTIM IVIRÉNUL (MITROPOLIT).—**Din didahiile ținute în Mitropolia din Bucurescĭ.** Edit. Dr. I. Cornoĭ. Librăria Socecŭ & Comp 1895.

17 ARSENIE —**Noua colecțiune de basme,** I—II. — Bucurescĭ 1884.

18 ASAKI (G). **Fabule.**—Iașĭ, 1862.

19 BĂDESCU (A). *preot, c. Mărgineni, J. Prahova.* — **Etymologicum Magnum,** B. P. Hașdĕŭ.

20 BAICAN (L). — **Vorbe bune (Binețe) întrebuințate la Românĭ și adunate dĕ.**—Bucurescĭ, 1884.

21 BĂLĂȘEL (TEODOR). *Invĕțător c. Ștefănescĭ, J. Vâlcea.* — **Șezătórea.**

22 BARONZI (GEORGE). **Limba română și tradițiunile eĭ.**—Galațĭ, 1872.

23 BELDIMAN (ALEXANDRU).—**Tragedia, saŭ maĭ bine a zice jalnica Moldoveĭ întimplare după resvrătirea Grecilor.— Cronicele Românilor.** Vol. III, de M. Kogălniceanu, Bucurescĭ, 1874.

24 BENGESCU. — **Opere** publicate în **Convorbirĭ Literare,** An. XI-XII.

25 BERTOLDO (VIAȚA LUI).—**Chrestomația română și Literatura populară română** de Dr. Gaster.

26 BIBICESCU (I. G.) — **Poesiĭ populare din Transilvania.** — Bucurescĭ, 1893

27 BIBLIE.

28 BOGDAN (N. A). — **Poveștĭ și Anecdote.** — Șaraga, Iașĭ.

29 BOLINTINÉNU (DIMITRIE). — **Ielele.** — Bucurescĭ. 1869, C. N. Rădulescu.

30 BOLLIAC (CESAR). — **Culegere de maĭ mulțĭ articolĭ.** — Bucurescĭ, 1861.

31 BUJOR (P.). — **Nuvele.**

32 BURADA (TEODOR). — **Diverse.** — **Convorbirĭ literare și Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie.**

33 CALENDARIU **pe anul după Hristos 1829.** — Buda, tipografia universitățiĭ ungurescĭ.

34 CALENDARIU **pe anul după Hristos 1832.**— Buda, tipografia universitățiĭ ungurescĭ.

35 CALENDARIU **pe anul după Hristos 1841.** — Buda, tipografia universitățiĭ ungurescĭ.

36 CALENDAR **pe anul 1853.** — Tipografia Româno-Francesă, Iașĭ.

37 CALENDAR **pentru toțĭ.** — profetic, amusant și popular pe anul comun 1863.—Bucurescĭ, Edit. Bălăceanu și Varta

38 CĂLUGĂRENI (I.) — *Invěţător c. Movilenĭ, J. Tecuciŭ.* — **Etymologicum Magnum**, B. P. Haşdĕŭ
39 CANDREA (AURELIU).— **Poreclele la Românĭ.—Revista Nouă**, An. VII.
40 CANIAN (M.). — **Poesiĭ Populare.**—Şaraga, Iaşĭ.
41 CANTA (SPATARUL ION).—**Letopisetul Moldoveĭ**, 1741—1769.—**Cronicele Româniеĭ** de Mihail Kogălniceanu, Vol. III.
42 CANTEMIR (PRINCIPELE DIMITRIE).—**Divanul.** — Edit. Academieĭ Române, Bucurescĭ 1878.
43 — **Descrierea Moldavieĭ.** —Edit. Academieĭ, Bucurescĭ, 1875.
44 — **Istoria Ieroglifică.**—Edit, Academieĭ, Bucurescĭ, 1883.
45 — **Evenimentele Cantacuzinilor şi Brâncovenilor.**—Edit. Academieĭ, Bucurescĭ, 1878.
46 CARAGIALI (I. L.),—**Teatru.**—Edit. Socec & Comp. Bucurescĭ, 1889.
47 CARP. (P. P.) *c. Ţibănescĭ, j. Vasluĭ.*—**Monitorul Oficial**, An. 1895. No. 183, p 983.
48 CATARGIU (LASCAR), *c. Golăşeĭ, j. Covurluĭ.*—**Monitorul Oficial**, An. 1894, No. 94.
49 CHIBICI — RĔVNEANU (A.). — **Diverse.** — **Convorbirĭ literare.**
50 CIHAC (A. de).—**Dictionnaire d'étymologie Daco-Romane,**—2 Vol. Francfort S/M. Ludolphe St. Goar, 1870 1879.
51 CODRESCU (TEODOR).—**Uricaru**, XXII volume.—Iaşĭ, 1852—1892.
52 COLUMNA LUI TRAIAN. — Revistă. — B P. Hăşdĕŭ, An. VII, 1876.
53 CONSTANTINESCU (BARBU). — **Carte de citire prelucrată de învĕţătoriĭ asóciaţĭ Barbu Constantinescu, Lambrior, Aug. Laurian, St. Mihăilescu, I. Manliu.** — Partea II, Edit. XV, Sococŭ & Comp. 1892.
54 — **Idem.**—Partea II, Edit. XII.—Sococŭ & Comp. 1893.
55 — **Proverbele românescĭ din colecţiunea Reinsberg—Düringsfeld.**
56 CONSTITUŢIONALUL, Ḑiar. - Bucurescĭ.
57 CONVORBIRI LITERARE. — An. I.—XXIX.
58 CORESSI. — **Evanghelie.** — **Etymologicum Magnum**, B. P. Hăşdĕŭ.
59 COŞBUC (G.).—**Balade şi Idile.** Sococŭ & Comp. 1893.
60 — **Fóie pentru toţĭ.**—An. I.
61 COSTIN (MIRON).—**Scrierile luĭ Miron Costin.—Cronicele Românieĭ** de Mihail Kogălniceanu, Vol. I & III, Bucurescĭ, 1872—1874.
62 COSTIN (NICOLAE).—**Scrierile luĭ Nicolae Costin.— Cronicele Românieĭ** de Mihail Kogălniceanu, Vol. I & II, Bucurescĭ 1872.
63 CRĂCIUNAŞ (GR.).—*Invăţător în Transilvania.*— **Etymologicum Magnum**, B. P. Hăşdĕŭ.
64 CRĂSESCU (VICTOR). — **Schiţe şi Nuvele.**—H. Steinberg, Bucurescĭ, 1893

65 CRAINICEANU (DR. G.) — **Diverse.— Convorbirĭ Literare.** — An. XXII.
66 CREANGA (ION).—**Poveştĭ.**—Edit. Grig I. Alexandrescu, 1890.
67 — **Amintirĭ din copilărie şi anecdote.**—Şaraga, Iaşĭ, 1892.
68 CRISIAN (T).—*Invĕţător c. Cugieru, Transilvania.* — **Etymologicum Magnum,** B. P. Hăşdeŭ.
69 CRONICA ANONIMA. — **Istoria ţĕreĭ Româneścĭ de la anul 1800 încóce,** continuată de un anonim.—**Magasin Istoric pentru Dacia,** Vol. V, 1847.
70 DAME (FR.).—**Nouveau dictionnaire Roumain—Français.**— Bucarest, 1893—1896.
71 DARIU (ION).—**Gazeta Transilvanieĭ.**—1898.
72 DELAVRANCEA (SP.).— **Trubadurul.**—Haimann, Bucurescĭ, 1887.
73 — **Sultănica.**—St. Mihălescu, Bucurescĭ, 1885.
74 DIACONOVICI-LOGA.—**Chemare la tiparirea cărţilor românescĭ.**—Buda. 1821.
75 DONCEV.—**Curs de literatură română.**—1865
76 DONICI (A.)—**Fabule.**—Cartea I, Iaşĭ, la cantora Dacieĭ literare, 1840
77 — **Fabule.**—Cartea II. Fără dată.
78 DOSOFTEIU.—**Etymologicum Magnum.**—B. P. Hăsdĕŭ.
79 DRAPELUL —Ḑiar, Bucurescĭ.
80 — Ḑiar, Bĕrlad judeţul Tutova.
81 DREPTATEA.—Ziar, Banat, 1895.
82 — Ḑiar. Bucurescĭ.
83 DULFU (PETRE) —Revista **Albina.**
84 DUMITRESCU (AL.).—**Galicisme, proverbe, maxime, barbarisme.**—Carol Müller, Bucurescĭ, 1894.
85 EMINESCU (M.). **Diverse.—Convorbirĭ literare.**
86 ESARCU (G.).—Monitorul Oficial No 26, Febr. 1898.
87 EVENIMENTUL.—Ḑiar. Iaşi.
88 FILIMON (N.). — **Ciocoĭ vechĭ şi noĭ. — Revista Română,** 1861—1862.
89 FLONDOR (DR. CAVALER DE).—**Patria.**—Cernăuţĭ, 1898.
90 FOIEA PENTRU TOŢI.—Revistă. Bucurescĭ.
91 FRÂNCU T. & G. CANDREA.—**Rotacismul la Moţĭ şi Istrienĭ.**— Bucurescĭ, 1886.
92 FUNDESCU (ION C.).—**Basme, Oraţiĭ, Păcăliturĭ şi Ghicitorĭ.**— Bucurescĭ, 1875.
93 GALLIN, NĂDEJDE, ŢIGHILIU ŞI CANDREA.—**Carte de citire,** 1893.
94 GANE (N).—**Nuvele.—Convorbirĭ literare,** 1875—1876.
95 — **Poesiĭ.**—Şaraga, Iaşĭ.
96 — **Diverse.—Convorbirĭ literare.**
97 GASTER (DR. M.).—**Literatura populară română,** Bucurescĭ, 2 volume
98 — **Chrestomatie Română,** 2 vol. Leipsig-Bucurescĭ, 1891.

99 GASTER (DR. M.).—**Ţiganul ce 'şi-a mâncat biserica.**—Revistă Tocilescu. I, 1883.
100 GAZETA POPORULUI.—Diar, Bucurescĭ.
101 GAZETA SATÉNULUI.—Revistă, **Datculescu** director
102 GAZETA TRANSILVANIEI.—Diar, Braşov.
103 GEORGESCU. *înv. c. Coşorenĭ, judeţul Ialomiţa.* — **Etymologicum Magnum.**
104 GHEORGACHI (AL DOILEA LOGOFET). — **Condica obiceĭurilor vechĭ şi noĭ ale Domnilor Moldoveĭ.** — **Cronicele României**, de Mihail Kogălniceanu, Vol. III, 1874.
105 GHICA (ION). —**Amintirĭ din pribegia după 1848.** — Socecŭ & Comp. Bucurescĭ, 1890.
106 — **Scrisorĭ către V. Alexandri.**— Socecŭ & Comp. Bucurescĭ, 1887.
107 GIL.—**Nuvele.** —**Convorbirĭ literare.**
108 GLIGORE (POPA). —**Legenda Duminiceĭ**, an 1600.
109 GOLESCI (CONSTANTIN DIN).—**Adunare de pilde bisericescĭ şi filosoficescĭ.**—Buda, 1826.
110 GOLESCU (VORNICUL IORDACHE).— **Pilde, povăţuirĭ şi cuvinte adevĕrate şi poveştĭ adunate de dumnealuĭ Vornicul Iordache Golescu, fiul rĕposatuluĭ banul Radul Golescul.**—Manuscris din biblioteca Academieĭ Române. Proverbele extrase din acest manuscris sunt trecute în **Proverbéle Românilor**, cu însemnarea : *Mss.* I.
111 — **Copie, în tocmaĭ, a precedentuluĭ manuscris, care se află depusă la biblioteca naţională de la Iaşĭ.** Proverbele extrase din acest manuscris sunt trecute în **Proverbele Românilor**, cu însemnarea : *Mss.* II.
112 GOVORA (PRAVILA DE LA). — **Pravila bisericéscă tipărită la 1640 în monăstirea Govora.**—Edit. Ion M. Bujoreanu, Bucurescĭ, 1885.
113 GRADIŞTEANU (PETRE).—**Voinţa Naţională**, an 1895 —**Gazeta Poporuluĭ**, an I, No. 192.
114 GRIG. —**Nuvele.**—**Convorbirĭ literare.**
115 GROSSMANN (S. I.). — **Dicţionar germano-român.** — Iaşĭ. In curs de publicaţie.
116 HALLER (DR. IOSEPH).—**Altspanische Sprichwórter und sprichwórtliche Redensarten aus den Zeiten vor Cervantes.** Vol. 2.—Regensburg, 1883.
117 HARAM (VASILE).—**Carte de lectura**, 1894.
118 HAŞDEU (ALEXANDRU).—**Domnia Arnăutuluĭ.**—**Revista Nouă**, an VIII, No. 10—11.
119 HAŞDEU (B. PETRICEICU).—**Etymologicum Magnum Romaniae.**
120 — **Treĭ Craĭ de la Rĕsărit**, Bucurescĭ.
121 — **Ion Vodă cel Cumplit**, Bucurescĭ, 1865.
122 — **Columna luĭ Traian**, Bucurescĭ, 1882—1883,

123 HĂŞDĔU (B. PETRICEICU).—**Cuvinte din Bĕtrânĭ**, 2 vol. Bucurescĭ, 1878.
124 — **Traian**, Ḑiar, 1869 No. 63.
125 HELIADE RADULESCU (ION). —**Mémoire sur l'histoire de la régénération roumaine ou sur les événements de 1848.**- Paris, 1851.
126 — **Vocabular de vorbe straine.**—Bucurescĭ, 1847.
127 — **Tandalida.**
128 — **Bibliotecă portativă, LXV. — Poesiĭ inedite.** — Bucurescĭ, 1860,
129 HINTESCU (I. C.). —**Proverbele Românilor.**—Editura Closius, Sibiŭ, 1877.
130 HODOS (ENEA). —**Poesiĭ populare din Banat.**—Caransebeş 1892.
131 HOITAN (R. N.).—*Invĕţător;* **Cetatea din Codru, Sinaia.**—Ploescĭ, 1898.
132 IANOV, —**Diverse.—Convorbirĭ literare.**
133 IARNIK-BARSEANU. — **Doine şi strigăturĭ din Ardeal date la iveală de Dr. Urban Iarnik şi Andreiŭ Bârseanu.**— Bucurescĭ, 1885.
134 ICS.—**Paloda**, an XIV, No. 27.
135 IDEM — **Dicţionar de proverbe în Calendarul Românilor pentru 1892.**
136 IONESCU (I. .—**Carte de citire, II.**—Ioseph Göbl, Bucurescĭ.
137 — **Carte de citire, III.** — T. Ioniţiu & I. Alcalay, Bucurescĭ.
138 IPSILANT V. V. (ALEXANDRU ION).— **Pravilnicéscă condică a Domnuluĭ Ion Ipsilant.**—Bucurescĭ, 1841
139 ISPIRESCU (PETRE). —**Legende saŭ Basmele Românilor.**— Bucurescĭ, 1882.
140 — **Snóve saŭ poveştĭ populare adunate din gura poporuluĭ de un culegător tipograf,** — Ediţia II, cu multe adause.—Bucurescĭ, 1879.
141 — **Basme, snóve şi glume adunate din gura poporuluĭ** de P. Ispirescu. Craiova, 1893.
142 — **Pilde şi ghicitorĭ** adunate de P. Ispirescu —Bucurescĭ, 1880
143 — **Pilde, fabule, ghicitorĭ** adunate de P. Ispirescu. — Bucurescĭ 1880.
144 — **Din poveştile unchiaşuluĭ sfătos,** basme păgânescĭ întocmite de P. Ispirescu.—Bucurescĭ, 1879.
145 — **Ḑicĕtorĭ populare. —Revista pentru Istorie, archeologie şi filologie.—An I & II.**
146 — **Basme, snóve,** etc., de un culegător tipograf. Bucurescĭ, 1872
147 — **Idem.—In Chrestomatia Română** d Dr. M. Gaster Vol. II.
148 — **Diverse. —Convorbirĭ Literare.**
149 JIPESCU GR CORL M.).— **Opincaru, cum este şi cum trebue să fie săteanu.**—Bucurescĭ, 1881.

150 JIPESCU (GRIGORIE M.)—**Rĕurile oraşelor.**—Bucurescĭ, 1884.
151 — **Ḑicerĭ în Lumina pentru toţĭ**, 1885.
152 LUMINA.—Ḑiar, Bĕrlad, Jud Tutova.
153 KOGALNICEANU (ENACHE).—**Diverse.** — **Cronicele Românieĭ** de Mihail Kogălniceanu, Vol. III, 1872.
154 KOGALNICEANU (MIHAIL). **Şedinţele Divanuluĭ ad-hoc din Moldova.**—*Rĕspuns vorniculuĭ Alecu Balş.*
155 LAHOVARY (ALEXANDRU N.).—**Monitorul Oficial.**—Şedinţa Camerii din 2 Decembre. 1890.
156 LAMBRIOR (A.).—**Convorbirĭ Literare**, An VIII—IX.
157 LAURIAN & MAXIM.—**Dicţionarul limbeĭ Române**, 3 Vol..—Bucurescĭ, 1871—1876.
158 LITA (IOSIF).—*învăţător.*—**Etymologicum Magnum.**
159 LUCACIU (DR. VASILE) *paroh greco-catolic*, c. Şişescĭ, p. n. Felso-Banya, Ungaria.—**Gazeta**, I, No. 160.
160 LUMEA ILUSTRATĂ.—Revistă, An. II, 1894.
161 LUMEA NOUA.—Ḑiar, Bucurescĭ.
162 LUMINA PENTRU TOŢI.—Revistă, Director **Eniu Bălteanu**, I Bucurescĭ, 1885.
163 LUPESCU (M.).— *Invĕţător*, c. Broscenĭ. j. Suceava.—**Şezătórea.**
164 MADAN (G).—**Suspine**, Bucurescĭ, 1898.
165 MAGASINUL ISTORIC PENTRU DACIA.— Volumurĭ IV şi V
166 MAGIUNCA (S)—**Etymologicum Magnum**, B. P. Hăşdĕŭ.
167 MAIORESCU (TITU). **Critice.**—Bucurescĭ, 1874.
168 MARIAN (S FL.).—**Nascerea la Românĭ**—C. Göbl, 1892.
169 — **Nunta la Românı.**—C. Göbl, 1890.
170 — **Immormîntarea la Românĭ.**— C. Göbl, 1892.
171 — **Ornitologia poporană Română**, 2 vol. Cernăuţĭ, 1883.
172 — **Satire poporane Române.**—Socecŭ & Comp. 1893.
173 — **Descântece poporane Române**, Suciava, 1886.
174 — **Tradiţiĭ poporane Române în Bucovina**, Bucurescĭ, 1895.
175 MATEI BASARAB V. V. — **Indreptarea legeĭ cu Dumnezeŭ care are tóta judecata arhirésca şi împĕratésca de tóte vinele preoţescĭ şi mirescĭ. Pravila**, etc.—Ediţia Ion A. Bujoreanu. Bucurescĭ, 1885.
176 — **Pravila.** — **Studiu asupra elementelor grecescĭ în limbă romănă**, de G. Murnu.
177 MAWR (DOMNA E B.)—**Proverbele Românılor.**—Bucurescĭ şi London. 1882.
178 — **Analogous Proverbs in ten languages.**—London, Elliot Sock, 62, Paternoster Row, E. C. 1885.
179 MEISSNER C. & V. DOGAR. — **Prima carte de lectură**, II, Ploescĭ, 1894.
180 MELHISEDEC (EPISCOP).—**Revistă pentru Istorie, Arheologie şi Filologie, An. II. Visita Episcopuluĭ Gr. Tamblac.**

181 MERA (I. T.) —**Diverse.—Convorbirî Literare**, An. XVI.
182 MIHĂILESCU (S.).—**Invĕţător, Şezătórea.** An. I.
183 MILESCU (SPATARUL NICOLAE).—**Cronica pre scurt a Românilor.** — **Cronicele Româniel** de Mihail Kogălniceanu, Vol. I, 1872.
184 MONITORUL OFICIAL.—Şedinţa din 2 Decembre 1894; No. 183, din anul 1895.
185 MUNTEANU (G. J.). — **Carte de lectură românéscă pentru clasele gimnasiale inferiorî şi reale.**—Braşov, 1861.
186 MURNU (G.).—**Studiŭ asupra elementelor grecescî în limba română.**—Bucurescî, 1895.
187 MUSTE (NICOLAE) —**Letopisetul ţĕreî Moldoveî de la domnia luî Istrati Dabija V. V. până la a treia domnie a luî Mihai Racoviţă V. V. atribuită luî Nicolae Muste, dieac starea de divan, 1662—1729.—Cronicele Româniel** de Mihail Kogălniceanu, III, 1874.
188 NĂDEJDE (DOAMNA SOFIA) — **Fie-care la rîndul sĕŭ.** — **Nuvele.**—Samitca, Craiova, 1895.
189 NAUM —**Scrierî.** — **Dictionnaire Damé.**
190 NECULCEA (ION).—**Letopişetul Moldoveî.—Cronicele Româniel**, de Mihail Kogălniceanu, II, 1872.
191 NEGRUZZI (C.). — **Opere complecte**, 3 Vol.—Socecŭ & Comp. 1873
192 NEGRUZZI (I.).—**Diverse.—Convorbirî Literare.**
193 NOUTATEA —Ḑiar, Iaşĭ, I, No. 75.
194 ODOBESCU (ALEXANDRU ION). — **Pravilnicésca condică a luî Alexandru Ión Odobescu.**
195 — **Scrierî literare şi istorice**, 3 Vol. — Socecŭ & Comp. 1887.
196 ODOBESCU SLAVICI.— **Carte de citire.**— Bucurescî, 1893.
197 OLLĂNESCU (DIM.) —**Teatru la Românî.**—Socecŭ & Comp. Bucurescî, 1897.
198 **Omiliar de la Govora.** — **Etymologicum Magnum.**— B. P. Hăşdĕŭ.
199 PALODA Ḑiar, Bĕrlad, J. Tutova.
200 PĂLTINEANU (GR.). *Invĕţător, c. Ţiubarĭ, Transilvania.* —**Etymologicum Magnum**, B. P. Hăşdĕŭ.
201 PANN (ANTON).—**Culegere de proverburî saŭ Povestea Vorbeî**—Ediţia Cucu, 1889, reproducere după cea de la 1847.
202 — **Proverburî** saŭ **Povestea vorbeî**, 3 broşurĭ. — Bucurescî 1852—1853,
2 3 **Calendar pentru anul 1848.**
204 — **Năsdrăvăniile luî Nastratin-Hogea.**—Bucurescî, 1887
205 — **Fabule şi Istorióre**, 2 Vol. —Ediţia I, Bucurescî, 1841.
206 — **Inţeleptul Archir şi nepotul sĕŭ Anadam.**—Bucurescî, 1880.

207 PANN (ANTON). — **O şezătóre la ţară saŭ povestea luĭ Moş Albu**, partea I, Bucurescĭ, 1851.
208 — **Idem**, partea II.—Ediţia Lazăr, Craiova, 1890.
209 PANU (G.). *publicist*.—Diarul **Epoca** 1896—1897.
210 PĂSCULESCU (M.) — **La întâlnire, sfaturĭ şi diverse pentru toţĭ**, de M. P. Miosotis.—Tipografia Lazăr, Craiova.
211 PATRIA.—Diar, Cernăuţĭ, Bucovina.
212 PAUL (ION).—Din Transilvania.—**Fóiea pentru toţĭ.**
213 POMPILIU.—**Diverse.—Convorbirĭ literare.**
214 POP (EM.).— *Invĕţător*, c. Şomcuţeĭ-Mare, Ungaria, — **Etymologicum Magnum.**
215 POP-FLORENTIN (ION).—**Diverse.—Convorbirĭ Literare.**
216 POPESCU (AL.).—*Invĕţător*, c. Cernica, j. Ilfov. —**Lumina pentru toţĭ.**
217 POPESCU (N.) —**Calendarul Basmelor.**—Ân 1881—1882—1883.
218 POPOVICI (G.). **Convorbirĭ Literare**, An XXV.
219 REINSBERG — DURINGSFELD. (IDA UND OTTO FREIHORN VON).— **Sprichwörter der Germanischen und Romanischen Sprachen**, 2 Vol.—Leipzig. 1875.
220 REVISTA PENTRU ISTORIE, ARCHEOLOGIE, ŞI FILOLOGIE, sub direcţiunea luĭ Gregoriŭ G. Tocilescu, 1882—1895.
221 REVISTA NOUĂ, sub direcţiunea D-luĭ. B. P. Hăşdĕŭ, 1888—1894.
222 RÎUREANU (I. M.).—**Despre datoriile copiilor către părinţiĭ lor.**—A cincea ediţiune, Bucurescĭ, 1887.
223 - **Nouĕ istorióre pentru copiĭ.**—A patra ediţiune, Bucurescĭ, 1887.
224 — **Morala.** — Volumul IV din biblioteca portativă, Bucurescĭ, 1860.
225 ROMÂNIA LIBERĂ.—No. 838 din 15 Martie 1880. Moş Grăilă.
226 ROMÂNUL (MITROPOLITUL MIRON).— **Tribuna Poporuluĭ**. Arad, Ungaria, I, No. 198, pag 1043
227 ROMANUL GLUMEŢ, partea I, **Proverburĭ, ghicitorĭ.**—Thiel & Weiss, Bucurescĭ, 1874.
228 ROSETTI (LAZAR).—Vedĭ **Alexandri (V).**
229 ŞAGUNA (MITROPOLIT).—**Diverse.**
230 ŞĂINEANU (LAZAR). — **Basmele Române.**—C. Göbl, 1895.
231 — **Ielele, dînsele, vîntósele, frumóselo, şoimanele, maiestrele, milostivele, zînele.**—Bucurescĭ. 1886.
232 — **Incercărĭ asupra semasiologieĭ limbeĭ române. — Revista pentru Istorie, Archeologie şi Filologie**, Vol. VI, 1891.
233 — **Elemente turcescĭ în limba română.—Revista pentru Istorie**, etc. Anul II şi III.
234 — **Filosof-Filoscos.—Convorbirĭ literare.** An XXI.
235 — **Dicţionar universal al limbeĭ Române.** — Samitca, Craiova, 1896.

236 SALVIU (G. P.).—*Invĕţător*, c. Smulţĭ, j. Covurluĭ. — Şezătórea.
237 SBIERA (ION AL LUI G.).—**Poveşti poporale românescĭ**,—Cernăuţĭ, 1886
238 SCHULLER (IOHAN KARL).—**Aus der Walachei : Romänische Gedichte und Sprichvörter**.—Hermanstadt, 1851.
239 ŞEZĂTÓREA.—Revistă.—Buda-Pesta.
240 ŞEZĂTOREA.—Revistă. — Director A. Goroveĭ, Folticenĭ, j. Suceava.
241 SEVASTOS (ELENA D. O.). — **Poveştĭ**.—Şaraga, Iaşĭ.
242 SILASI (DR. GR.). — **Renascerea limbeĭ românescĭ în vorbire şi scriere**.—Ştein, Cluşiu, 1879.
243 — **Apologie**.—Ştein, Cluşĭ, 1879.
244 SIMA (GR.).—**Convorbirĭ Literare**.
245 SIMEON DASCĂLUL.—**Cronicele Românieĭ**, I, Apendice.
246 SIMU (R.). – *Invĕţător*. c. Orlat, Transilvania. — **Etymologicum Magnum**.
247 ŞINCAI DIN ŞINCA (GHEORGHE).—**Chronica Românilor**, 3 Vol. Bucurescĭ, 1886.
248 SION. **Fabule**, Bucurescĭ.
249 SLAVICI.— **Nuvele**.— **Convorbirĭ Literare**. An 1875—1876.
250 SOLOMON. — **Paremiile luĭ Solomon extrase din Biblia de la 1688**.—Socecŭ & Comp. 1895.
251 SPERANŢIA (TEODOR).—**Anecdote populare**, I.— Ediţia II. Basilescu, Bucurescĭ, 1892.
252 — **Alte anecdote populare**, II.— Ediţia I, C. Sfetea, Bucurescĭ, 1890.
253 — **Tot anecdote populare**, III.—H. Steinberg, Bucurescĭ, 1893.
254 STAMATI (C.).—**Musa**.
255 STĂNCESCU (DIM.).—**Basme şi Snóve**. — H. Steinberg. Bucurescĭ, 1894.
256 — **Alte basme**.— H. Steinberg, Bucurescĭ, 1893.
257 STOICESCU (ST.).—*preot* c. Bălăceanca, j. Ilfov.—**Lumina pentru toţĭ**.
258 STURDZA (.D A.). **Voinţa Naţională**, An XII, No. 3278.
259 TEODORESCU (G. DEM.).—**Cercetărĭ asupra proverbelor române**.—Bucurescĭ, 1877.
260 — **Poesiĭ populare române**.—Bucurescĭ, 1885.
261 — **Miturĭ lunare. Vircolaciĭ**. — **Convorbirĭ Literare**.—An XXIII.
262 — **Viaţa şi activitatea luĭ Anton Pann**.—I. Göbl, Bucurescĭ, 1893.
263 — **Operele luĭ Anton Pann**.—I Göbl, Bucurescĭ, 1893.
264 — **Incercărĭ critice asupra unor credinţe, datine şi moravurĭ ale poporuluĭ român**. — Tipograf Petrescu—Conduratu, Bucurescĭ, 1874.
265 ŢÉRA NOUĂ. Tomul III, Bucurescĭ, 1887.

266 THEODORESCU (G.), *învěţător*, Galatz.—**Etymologicum Magnum**, B. P. Hăşdeŭ.

267 THEODORESCU (T.), *învěţător*.—**Şezătórea.**

268 ŢICHINDEAL (DIMITRIE). — **Filosoficescĭ şi politicescĭ prin fabule moralice învěţăturĭ.**—Buda, 1814.

269 TIMPUL.—Diar, Bucurescĭ.

270 TOCILESCU (GR.).—Vedĭ **Revista pentru Istorie,** etc.

271 TOMESCU (V.), *învěţător* c. Buda, j. Tecucĭ. — **Etymologicum Magnum,** B. P. Hăşdĕŭ.

272 TRĂILĂ (PREOT C.), *Temişóra*.—**Etymologicum Magnum.** B. P. Hăşdeŭ.

273 TRAIAN.— Diar. Vedĭ **Hăşdeŭ.**

274 TRIBUNA.—Diar. Sibiŭ, 1885—1894.

275 TRIBUNA POPORULUI.— Diar, Arad, Ungaria.

276 UNIREA.—Diar, Blaj, Transilvania.

277 URECHI (VORNICUL GRIGORE.—**Domniĭ Moldoveĭ,** 1354—1594—**Cronicele Românieĭ** de M. Kogălniceanu, Vol. I.

278 URECHIĂ (V. A.).—**Legende Române.**—Socecŭ & Comp. 1891. **Diverse.—Convorbirĭ Literare,** An. XXI.

279 VĂCĂRESCU (ION).—**Opere.—Etymologicum Magnum.—Convorbirĭ Literare,** An XVIII.

280 VALENTINEANU (I. G.). — **Cugetărĭ, maxime, proverbe, anecdote.**—Bucurescĭ, 1890.

281 VARRON (C.).— **Nopţile lungĭ saŭ poveştĭ, fabule şi anecdote.**— Brăila, 1877.

282 VASILE LUPU (V. V.).— **Carte românéscă de învěţătură de la Pravilele împĕrătescĭ şi de la altele giudéţe cu disa şi cu tótă cheltuéla a luĭ Vasilie Voevodul şi Domnul ţĕreĭ Moldoveĭ.**—Ediţia I. M. Bujoreanu, 1885.

283 VOINŢA NAŢIONALĂ.—Diar, Bucurescĭ.

284 VOINŢA PRAHOVEI. Diar, Ploescĭ.

285 WANDER (K. F. W.).—**Deutsches Sprichwörter; — Lexikon,** 5 Vol.—Brockhaus, Leipzig, 1867—1880.

286 ZILOT ROMÂNUL.—**Cronica inedită.—Columna luĭ Traian,** 1882—1883.

287 — **Scrierĭ inedite.—Revista pentru istorie,** etc. Vol. III, 1885.

288 — **Jalnica cântare.—Revista pentru Istorie,** etc. Vol. VI, 1891.

CORESPONDENŢI

289 ALBU (GH.), *elev la şcóla normală de învěţătorĭ din Bêrlad*, c. Schinenĭ. j. Tutova.

290 ALBU (M.), *elev la şcóla normală de învěţătorĭ din Bêrlad*, c. Ivescĭ, j. Tutova.

291 ALBU (N.), c. Piatra, j. Némțu.
292 ALEXANDRESCU (GR. I.). *președinte de tribunal*, Galatz, j. Covurluiŭ.
293 ALEXANDRESCU (.C), *elev la școla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Alexenĭ, j. Ialomița.
294 ALEXANDRESCU (P.), *elev la școla normală de învĕțătorĭ din Bêrlad*, c. Mircescĭ, j. Vasluiŭ.
295 ALEXANDRESCU (A.), c. Hîrșova, j. Constanța.
296 ANTONESCU (I.), *elev la școla normală de învĕțătorĭ din Bêrlad* c. Plăinescĭ, j. Rîmnicu-Sărat.
297 ANTONESCU, *elev la școla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Vălcele, j. Argeș.
298 ARBORE (ION), *inginer*, j. Buzĕŭ.
299 ARJOCĂ (D. I.). *învĕțător*, c. Obârșia. j. Mehedințĭ.
300 ARMEAN (I), *student*, c. Zibot, comitatul Hunedióra, Transilvania.
301 ARSENEASCA (ANICA), *servitóre*, Bucurescĭ. j. Ilfov.
302 BĂLĂNESCU (GR.). *avocat*, c. Focșanĭ, j. Putna.
303 BĂLĂNESCU (D-NA S), c. Focșanĭ, j. Putna.
304 BĂLĂȘEL (TEODOR), *învĕțător*, c. Ștefănescĭ, j. Vâlcea.
305 BALLY (COSTACHE), *proprietar*, c. Cârlomănescĭ, jud. Tutova.
306 BALLY (D-NA CL.), c. Nicorescĭ. jud. Tecuciŭ.
307 BALȘ (IORGU), jud. Iașĭ.
308 BANCIU (ANICA), c. Topârcea. comit. Sibiŭ, Transilvania.
309 BĂNESCU (ION), *profesor*, c. Roman, jud. Roman.
310 BĂNIȚA (GHEORGHE), *neguțător*, c. Vașcoŭ comitat Bihor, Ungaria.
311 BĂNIȚĂ (CULINA), *jurat*, c. Vașcoŭ. comit. Bihor, Ungaria.
312 BĂNULESCU (GH.), *învĕțător*, c. Pietroșița, jud. Dâmbovița.
313 BĂRSAN (A.), *student*, c. Corbi, comit. Făgăraș, Transilvania.
314 BĂRSAN (I.), *student*, c. Soarș, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
315 BAȘOTA (A.), prin V. Forescu, c. Folticenĭ, jud. Suceava.
316 BĂZĂVAN (G.), *elev din școla normală*, c. Craiova, jud. Dolj.
317 BERBECE (I.), *student*, c. Sibiŭ-Bran, comit. Făgăraș, Transilvania.
318 BEREA (IORGU), *agricultor*, c. Urlațĭ, jud. Fălciŭ.
319 BICA (G.), *student*, comit. Făgăraș, Transilvania.
320 BODEA (G.), *student*, c. Secătură, comit. Turda-Arieș, Transilvania
321 BODNARIU (G.), *preot*, c. Bochia, comit. Arad, Ungaria.
322 BOGDAN (G.), *preot*, c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungaria.
323 BOGDAN (PETRU), c. Bărescĭ, comit Bihor, Ungaria.
324 BOLDEA (I.). *teolog*, c. Crihalma, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
325 BORZA (N.), *student*, comit. Alba-Inferióră, Transilvania.
326 BRATEIU, *student*, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
327 BRĂTIANU (I. I C.), *inginer*, Florica, jud. Muscel.
328 BRATU (V.), *student*, comit. Alba-Inferióră, Transilvania.
329 BUDIȘTEANU (PAUL), *maior*, c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
330 BUDIȘTEANU (D-NA V), c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
331 BUGARIU (I.), *preot militar*, Banat, Ungaria.

332 BUNGEŢIANU (PREOT C.), *învĕţător*, c. Cosovĕţ, jud. Mehedinţĭ,
333 BUNGEŢIANU (C. C.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Cosovĕţ, jud. Mehedinţĭ.
334 BURSAŞIU (ILIE), *preot*, c. Şust, comit. Bihor, Ungaria.
335 CĂLIN (IORDACHE), *elev la şcóla de institutorĭ din Bucurescĭ*, jud. Argeş.
336 CĂLIN (VASILE), *elev la scóla de institutorĭ din Bucurescĭ*, jud. Argeş.
337 CALOI (D-NA S.), c. Bêrlad, jud. Tutova.
338 CANIAN (M.), *publicist*, c. Iaşĭ, jud. Iaşĭ.
339 CATRINIU, *elev la şcóla de institutorĭ din Bêrlad*, c. Rădiŭ, jud. Vasluĭ.
340 CHERECHEAN (TEODOR), *învĕţător*, c. Şiria, comit. Arad, Ungaria.
341 CHETAN (ALEXIE), *student*, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
342 CHIRIAC (ION), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ.*
343 CIOCOIU (A.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, jud. Dorohoiŭ.
344 CIOICĂ (ATH.), c. Strehaia, jud. Mehedinţĭ.
345 CIORICE (PREOT D.), *învĕţător*, c. Merenĭ, jud. Olt.
346 COJOCARU (V.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Ţifescĭ, jud. Tutova.
347 COMĂNESCU (IOSIF), *student*, c. Codlea, comit. Braşov, Transilvania.
348 CONSTANTINESCU (I. N.), *agricultor*, c. Ciulniţa, jud. Ialomiţa.
349 CORBIŞ (GRIGORE), *agricultor*, c. Cândescĭ, jud. Némţu.
350 CORCEA (AVRAM), paroh ortodox-oriental, c Coşteiŭ, p. u. Fám, Banat, Ungaria.
351 COROIANU (MIHAI), *executor regesc*, c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.
352 COROIU A FILI (ION), *preot*, c. Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.
353 COROIU (PARTENIE), c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.
354 COROIU A FILI (SAVETA), c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.
355 COSMA (D-NA MARIA), *învĕţătóre de Stat*, c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.
356 COSTACEA, *profesor*, c. Galaţĭ, jud. Covurluĭ.
357 COSTACHE (ION), *agricultor*, c. Gădinţĭ, jud. Roman.
358 COSTIN (LASCAR), *avocat*, c. Banca, jud. Tutova.
359 CREŢOIU (G.), c. Scăescĭ, jud. Dolj.
360 CRISTEA (GAVRIL), *preot*, c. Forrĕŭ, comit. Bihor, Ungaria.
361 CRISTESCU (G.), *sub-locotenent*, proverbe culese în c. Rucăr, jud. Muscel şi c. Valea-Rea, j. Vasluiŭ.
362 CRUCEANU (DIM.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ în Bêrlad*, c. Popenĭ, jud. Tutova.
363 CURCUBETA (IORDAN), *student*, c. Vlădenĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.

364 CURIERU (NICULAE), *agricultor*, c Ţinta, jud. Prahova.
365 CUSIAN, *student*, c. Godinescĭ, comitat. Hunedióra, Transilvania.
366 DAMÉ (D-NA EUGENIA), c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
367 DANIILESCU (C.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Scundu, jud. Vâlcea.
368 DANIILESCU (PETRE), c. Craiova, j. Dolj.
369 DANĆU (ALEXANDRU), *neguţător*, c. Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.
370 DIANU (C.), *revisor şcolar*, jud. Mehedinţĭ şi Argeş.
371 DONCA (I. I.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bêrlad*, c. Cârja, jud, Tutova.
372 DORDEA (MARIA), c. Topârcea, comit. Sibiŭ, Transilvania.
373 DRAGAN (I.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Coşula-Miletin, jud Botoşanĭ.
374 DRĂGUESCU (DIM.), c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
375 DRĂGUŢ (C. N). c. Copăciósa, jud. Gorj.
376 DUMBRAVĂ, *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bêrlad*, c. Schinenĭ, jud. Tutova.
377 DUMITRESCU (MARIN), c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
378 DUMITRESCU (I.), *învĕţător*, c. Gânciova, jud. Dolj.
379 DUMITRESCU (STEF.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Balşu, jud. Romanaţĭ.
380 DUMITRU (MARIN), *agricultor*, c. Moţăenĭ, jud. Dâmboviţa.
381 DUNCA (TITUS), *inginer*, c. Tulcea, jud. Tulcea.
382 EMANDI (G.), c. Bêrlad, jud. Tutova.
383 ENESCU (G. D.), *învĕţător*, c. Zamostea, jud. Dorohoiŭ.
384 ENGEL (H.), *inginer*, c. Folticenĭ, jud. Suceava.
385 FERCHELA, *student*, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
386 FĔTU, *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Onescĭ, jud. Bacăŭ.
387 FLĂMÂND (C.), *student*, c. Borgo-Susenĭ, comit. Bistriţa-Năsĕud, Transilvania.
388 FOCHIDI (ALEX.), *proprietar*, c. Urzicenĭ, jud. Ialomiţa.
389 FORESCU (VASILE), c. Folticenĭ, jud. Suceava.
390 FRUMUSANU (TITU), *avocat*, c. Tîrgu-Jiu, jud. Gorj.
391 FURCĂ (N.). *inginer*, c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
392 GABRIELESCU (ION). *inginer*, c. Tîrgovişte, jud. Dâmboviţa.
393 GABUNEA (C.), *inginer*, c. Slatina, jud. Olt.
394 GALDEU (A.), *student*, comit. Turda-Arieş, Transilvania.
395 GĂRBOVICEANU (P.). *profesor seminar central Bucurescĭ*, colecţie de proverbe culese în comunele: Comoniţa (Olt), Drăgănescĭ (Vlaşca), Domnescĭ (Muscel), Dogu (Argeş), Amărescĭ (Vâlcea), Rătescĭ (Argeş), Şerbănescĭ (Argeş), Şuicĭ (Argeş), Poenarĭ (Gorj), Pacioniĭ (Muscel), Mosna (Dolj), Slăvuţa (Dolj), Tutana (Argeş), Costescĭ (Argeş), Botenĭ (Muscel), Creţenĭ (Vâl-

cea), Corbu (Olt), Vârciorova (Mehedinţĭ), Lucenĭ (Dâmboviţa), Furduescĭ (Argeş), Mogoşescĭ (Dâmboviţa), Dobrescĭ (Muscel). Băltenĭ (Vâlcea), Schitu-Golescĭ (Muscel).

396 GELŢ (ANDREIU), c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.
397 GEORGESCU (CRISTEA), *magistrat*, c. Huşĭ, jud. Fălciŭ.
398 GEORGESCU (G.), *învĕţător*, c. Goeşiŭ, jud. Iaşĭ.
399 GEORGIU (CRISTE), c. Beiuş, comit. Bihor. Ungaria.
400 GERLAN (G.), *matriculant*, c. Câmp, comit. Bihor, Ungaria.
401 GHEORGHIU (DIN), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Tecuciŭ, jud. Tecuciŭ.
402 GHICA (N.), c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
403 GLODARIU (ANICA), c Topârcea, comit. Sibiŭ, Transilvania.
404 GOROVEI (ARTUR), *magistrat*, c. Fălticenĭ, jud. Suceava.
405 GRIGORESCU (ION), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
406 GR... (D-NA ELENA), c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
407 GROFŞOREANU (IULIU), *învĕţător*, c. Galşa, comit. Arad şi B. Comloş, Ungaria [1])
408 GROFŞOREANU (ION), *student*, c. Vasiova, comit. Torontal, Ungaria.
409 GROFŞOREANU (IULIA), comit. B. Comloş, Ungaria.
410 GURBAN (C.), *protopopul* Butenilor, comit. Bihor, Ungaria.
411 HARAM (VASILE), *învĕţător*, c. Griviţa, jud. Tutova
412 HEREŞU (ION), *tipograf*, c. Arad, comit. Arad, Ungaria.
413 HERLE, c. Beiuş, comit. Bihor, Ungaria.
414 HINU (I.), *student*, comit. Făgăraş, Transilvania.
415 HOCIOTĂU (ILIE), *student*, c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.
416 HOLERGA, *student*, c. Sodu, comit. Sibiŭ, Transilvania.
417 HOLERGA, *student*, c. Magară, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
418 HOVAŞIU (ANT.), *student*, c. Aciliu, comit. Sibiŭ, Transilvania.
419 HRISTIDI, *student*, c. Buzĕŭ, jud. Buzĕŭ.
420 HUIBAN (MARGHIOALA), c. Avrămescĭ, jud. Tutova.
421 IARCA (C.), c. Buzĕŭ jud. Buzĕŭ.
422 IFRIM (V.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Corodescĭ, jud. Tutova.
423 ILASEVICI (I.), *învĕţător*, c. Stiubenĭ, jud. Dorohoĭ.
424 ILIEŞ (PETRE), *inginer*, c. Haţeg, comit. Hunedióra, Transilvania.
425 IONESCU-GION, *profesor*, c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
426 IONESCU (I.), *învĕţător*, c. Beciŭ, jud. Olt.
427 IONESCU (G.), *învĕţător*, c. Beciŭ, jud. Olt.
428 IONESCU (N. GH.), *învĕţător*, c. Mamorniţa, jud. Dorohoĭ.
429 IORDĂCHESCU (C.). *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Cristescĭ, j. Botoşanĭ.

---

[1]) Tóte proverbele din comitatul Arad şi împrejur aŭ fost adunate de Dl Iuliŭ Grofşoreanu.

430 IORDAN (N.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Tecucel, j. Tecuciŭ.
431 IORGULESCU (I.), *învĕţător*, c. Baia-de-Aramă, j. Mehedinţĭ.
432 ISTRĂTESCU (I.), *învĕţător*, c. Cobia, j. Dîmboviţa.
433 IUTESCU (ST. ST.), c. Catanele, j. Dolj.
434 IVAN (DUM.), *student*, c. Apoldul-Mare. comit. Sibiŭ, Transilvania.
435 JUVARA (D-NA Z.), c. Fedescĭ, j. Tutova
436 JUVARA (D-NA P.), c. Focşanĭ, j. Putna.
437 JUVARA (N.), *proprietar*, c. Popenĭ, j. Fălciŭ.
438 JUVARA (ALFRED), *student*, c. Bĕrlad, j. Tutova.
439 JUVARA (HENRI), c Bêrlad, j. Tutova.
440 JUVARA (D-NA A.), c. Bêrlad, j. Tutova.
441 JUVARA (D-NA MARIA), c. Sărăţenĭ, j. Tutova.
442 KARKALECHI (N.), *inginer*, c. Câmpina, j. Prahova.
443 KOSTAKI (LUPU), c. Ciortolom, j. Tutova.
444 KRUPENSKI (D-NA SAFTA), c. Beţeştĭ, j. Némţu.
445 LAMBRINO, (D-NA SMARANDA), c. Găgescĭ, j. Fălciŭ.
446 LAZAR (D-NA SILVIA), c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.
447 LINDE (D-NA LUŢA), c Bêrlad, j. Tutova.
448 LUNGU (I.), Sabeşul-Mare, Transilvania
449 LUPAN, *căpitan*, c. Fălciu, j Fălciŭ.
450 LUPESCU (M.), *învĕţător*, c, Broscenĭ, j. Suceava.
451 LUZATTO (D-RA P.), c Iaşĭ, j. Iaşĭ.
452 MACHIDON (N.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Nicorescĭ, j. Tecuciŭ.
453 MACRI (D-NA CALIOPI), c. Galatz, j Covurluĭ.
454 MADAN (G.), proverbe din comunele : Chişeneŭ, ţinutul Chişeneŭ, Valea Pĕruluĭ, ţinutul Bender ; c. Truşanĭ, Ţinutul Chişeneŭ ; Costescĭ, ţinutul Chişeneŭ, Basarabia.
455 MĂGURĂ (I.), *profesor*, j. Prahova.
456 MANAFU (N.), *învĕţător*, c. Vela, j. Dolj.
457 MANOILESCU (C.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Cosmescĭ, j. Vasluiŭ,
458 MĂRĂCINĂ (C.), *inginer*, c. Slatina, j. Olt.
459 MARCOVICIU (P.), c. Beiuş, comit. Bihor, Ungaria.
460 MARDARE (I. S.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Certescĭ, j. Tutova.
461 MARIN (ILIE), c. Bucurescĭ, j Ilfov.
462 MARIN (IONACHE), c. Grădiştea, j. Vlaşca.
463 MARINESCU (DOBRE), *învĕţător*, c. Pîrvu-Roşu, j. Argeş.
464 MARINESCU (ANDREI), *învĕţător*, c. Humele, j, Argeş.
465 MARINESCU (I.), *învĕţător*, c Bradu-de-Jos, j. Argeş.
466 MARTINIAN (AL), c. Bucurescĭ, j. Ilfov.
467 MATAK. *inginer*, c. Bucurescĭ, j. Ilfov.
468 MATEESCU (BALACI), c. Şuica, j. Olt.
469 MATEESCU (N), *învĕţător*, c. Moviliţa, j. Putna.

470 MEDEŞI (ION), c. Cluj, comit. Cluj, Transilvania.
471 MEISSNER (C.), *profesor*, c. Iaşĭ, j. Iaşĭ.
472 MICLESCU (D-RA EUFROSINA CAT.), c. Bêrlad, j. Tutova.
473 MICLESCU (C. C.), *locotenent*, c. Miclescĭ, j. Vasluiŭ.
474 MICLOSI (IOSIF), c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.
475 MICU (G.), *agricultor*, c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.
476 MICŬ (I.), *agricultor*, c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.
477 MICULA (I.), *preot*, c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.
478 MIHĂILESCU (E.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.
479 MIHĂILESCU (ZOE şi A.), *învĕţătorĭ* c. Buşteni, j. Prahova.
480 MIHUŢĂ (PETRU) c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria
481 MIRCEA (I.), *student*, c. Lovnic, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
482 MIRON (N.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Onescĭ, j. Bacăŭ.
483 MOLDOVAN (I.), c. Sân-Miclauş, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.
484 MOLDOVAN, comit. Alba inferióră, Transilvania.
485 MOSCUNA (AT.), *proprietar*, j. Gorj.
486 MOTAŞ (VASILE), *agricultor*, c. Adânca, j. Dîmboviţa.
487 MOVILĂ (MITICĂ), *proprietar*, c. Movilenĭ, j. Covurluĭ.
488 MÜLLER (IGNAT), c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.
489 MUSICESCU (GAVRIL), *profesor*, c. Iaşĭ, j. Iaşĭ.
490 N*** c. Găescĭ, j. Dâmboviţa.
491 N*** *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Schiopenĭ, j. Fălciŭ.
492 NECULESCU, (D-NA EFROSINA), c. Constanţa, j. Constanţa.
493 NEDEIANU, *student*, c. Craiova, j. Dolj.
494 NEGOESCU (ZAMFIR G.), *învĕţător*, c. Jidenĭ, j. Râmnicu-Sărat.
495 NICULESCU (RADU), c. Diencil, j. Olt.
496 NIŢĂ BIRJARU, c. Pitescĭ, j. Argeş,
497 NIŢESCU (ION), *învĕţător*, c. Viespescĭ, j. Olt.
498 NIŢULESCU (G.), c. Tetculescĭ, j. Vâlcea.
499 OLARU (ILEANA), c. Crângu. j. Tutova.
500 ONIŞOR (GAVRIL), *profesor*. Proverbe adunate în c. Dobroveţ, plasa Crasna, j. Vasluiŭ 1).
501 — Colecţie de proverbe adunate în judeţul Tutova, comunele Simila, Slobozia, Sîrbiĭ, Banca, Fedeştĭ, Murgenĭ, Crângu, Délu-Mare, etc..
502 OPREA (RUSU), c. Goicea-Mică, j. Dolj.
503 OPRESCU (M.), c. Balacĭ, j. Teleorman.
504 OTOIU (I.), *teolog*, c. Aciliu, comit. Sibiu, Transilvania.
505 PALADE (V.) *student*, c. Câmpenĭ, comit. Turda-Arieş, Transilvania.

1] Indemnuluĭ şi amabilităţeĭ D-luĭ profesor G. Onişor datoresc tóte proverbele primite de la eleviĭ şcóleĭ normale de învĕţătorĭ din Bêrlad.

506 PAP (LICIU), *învĕțător*, c. Covasinț, comit. Arad, Ungaria.
507 PAPP (PAUL), *acocat*, c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.
508 PAPP (D-NA VETURIA), c. Beiuș, c. Bihor, Ungaria.
509 PAPP (VASILIU), *protopop*, c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.
510 PASCAL (MIHAI), *profesor*, c. Bucurescĭ, j. Ilfov.
511 PATRICIU (E. I.), *învĕțător-diriginte*, c. Smulțĭ, j. Covurluiŭ.
512 PETRESCU (I.), c Bucurescĭ, j. Ilfov.
513 PETRESCU (AT.), *inginer*, c. Curtea-de-Argeș, j. Argeș.
514 PETRINCĂ (G.), c. Corna, comit. Alba-Inferióră, Transilvania.
515 PETROV N.), *elev la școla normală de învĕțătorĭ din Bêrlad*, c. Codăescĭ, j. Vasluiŭ.
516 PĂRVU *elev la școla normală de învĕțătorĭ din Bêrlad*, c. Ivescĭ, j. Tutova.
517 POBORAN (G. , *institutor-diriginte*, c. Slatina, j. Olt.
518 POIENARU (GH. , *inginer*. c. Focșanĭ, j. Putna.
519 PONICI (D-RA E.), *institutóre*, c. Cernavoda, j. Constanța.
520 POP, *locotenent*. c. Bêrlad, j. Tutova.
521 POP, (P.), *avocat*, c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.
522 POPA (D , *învĕțător*, c. Sinaia, j. Prahova.
523 PÒPA N), *sumar*, c. Verzar, comit. Bihor, Ungaria.
524 POPESCU (EM.), *învĕțător*, c. Ciocănescĭ-Mărginenĭ, j. Ialomița.
525 POPESCU (N.), *agricultor*, c. Petroșița, j. Dâmbovița.
526 POPESCU (MATEI), c. Clejanĭ, j. Vlașca.
527 POPESCU-DOBRENI (I), *învĕțător*, c. Dobrenĭ, j. Ilfov.
528 POPESCU (CORNEL), *teolog*, c. Sibiŭ, comit. Sibiŭ, Transilvania.
529 POPOVICIU (MOISE), *student*, c. Covragiŭ, comit. Hunedióreĭ, Transilvania.
530 POPOVICIU (ZENO), comit. Sibiŭ, Transilvania.
531 POPOVICIŬ (M.). c. Rupt, comit. Hunedióreĭ, Transilvania.
532 POPOVICIU (D.), *învĕțător*, c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.
533 POPP (IOSEF), *notar*, c. Căbescĭ, comit. Bihor. Ungaria.
534 POSSA (C,) *elev la școla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c Humulescĭ, jud. Némțu.
535 PROCOPIESCU (PR.). *învĕțător-diriginte*, c. Islaz, jud. Romanațĭ.
536 PUSCARIU (I.), *student*, c. P. Mĕruluĭ, comit. Făgăraș, Transilvania.
537 RĂDOIU (I.), *avocat*, Bucurescĭ, jud. Ilfov.
538 RĂDULESCU (MARIN). *elev la școla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*. c. Slatina, jud. Olt.
539 RĂMBU (V.), c. Brănescĭ, jud. Dâmbovița.
540 RĂDNICU (I), *doctor*, c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.
541 ROMAN (I. , *student*, c. Vima-Mica, comit. Solnoculuĭ, Ungaria.
542 ROMASCU G.), *agricultor*, c. Urdeștĭ, jud. Fălciŭ.
543 ROSETOS (ION , *inginer*, c. Roman, jud. Roman.
544 ROSETTI D-NA EFROSINA , c. Filipenĭ, jud. Bacăŭ.
545 RUSU NIC , c. Ighisdorf, comit. Tîrnava, Transilvania.

546 SALA (VASILE), *dascal grec-oriental* în Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.
547 — Colecţie de proverbe adunate în următórele comune din comitatul Bihor: Vaşcoŭ-Băresci, Drăgănesci, Beiuş, Negru, Păcălesci. Ţigănesci. Lelesci, Sébişu, Hinchiriş, Băleni, Totoreni, B. Lazun, Cusiişu, Căcăceni, Ghighişeni, Hotar, Lunca, Serbesci, Dumbravani, Sĕud, Ferice, Buntesci, Poeni, sup. şi inf., Gurani, Petrósa, Chişcon, Brósce, Brădet, Măgura, Sudrigiu, Rieni, Zavoeni, Petrileni, Câmp, Coleni, Driheni, Sust, Câmpani, Băiţa, Leheceni, Fânaţa, Şedişţal, Sedişte, Talpe, Mizirieş, Cărpinet, Poiana, V.-Selişte, V.-Sohodol, Verzar, Pocola, Ds. Forrên, Vinteri, Holod, Saca, Dudureasa, Telec, Nimăiesci, Merag, Tarcăită.
548 SALA (IULIANA), c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.
549 SALVIU (G. T.), *învĕţător*, c. Smulţi, jud. Covurluĭ.
550 ŞAGUNA (*Societatea de lectură* ANDREI), din Sibiŭ, Colecţie de proverbe adunată şi trimisă de membriĭ societăţeĭ.
551 ŞANDRU (N.), *student*, c. Geoagu-de-sus, comit. Alba-Inferióră, Transilvania.
552 SĂRARIU (I.), c. Tighina, jud. Vâlcea
553 SCUREIU, *Revisor Scolar*, .c Bacăŭ, jud. Bacăŭ.
554 SILAGHI (S). *teolog*, comit. Mureş-Turda, Transilvania.
555 SIMION (I. GH.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Băsescĭ—Tămăşenĭ, j. Fălciŭ.
556 SIMULESCU (I), *student*, c. Mihelenĭ, comit. Zarand, Transilvania.
557 SION (D-NA PROFIRA), c. Bêrlad, j. Tutova.
558 ŞISMAN (CAT.), *învĕţătóre*, c. Adam, j. Tutova.
559 SOREANU (FLOREA), c. Preajba-de-Pădure, j. Romanaţĭ.
560 SPERANTIA (I.), *profesor*, Iaşĭ, j. Iaşĭ. [1])
561 STĂNCEANU (M), *învĕtător*, c. Piria, j. Mehedinţĭ.
562 STĂNESCU (ION), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, j. Argeş.
563 STEFĂNESCU (LAZAR), c. Perişanĭ, j. Argeş.
564 STOIAN (VASILE N.), *agricultor*, c. Roşioriĭ-de-Vede, j. Teleorman.
565 STOIAN (VASILE , c Olteniţa, j. Ilfov.
566 STRUGARIU (ISIDOR), *pădurar*, c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.
567 TACU (I), *învĕţător*, c. Braniscea, j. Covurluĭ.
568 TARCUS (N), *învĕţător*, c. Piscu, j. Covurluĭ.
569 TEODOR (LISAVETA), c. Bêrlad, j. Tutova.
570 TEODORESCU, *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ.*
571 TEODORESCU-KIRILEANU (S.), j. Suceava.
572 TEODORESCU (I.), *învĕţător*, c. Cotîrgaş. j. Suceava.
573 TEODORESCU (C), *învĕţător*, c. Lipova, j. Vasluĭ.

1. Tóte proverbele primite de la eleviĭ şcóleĭ de institutorĭ din Bucurescĭ, s'aŭ cules după îndemnul şi stăruinţa D-luĭ T. Speranţia, profesorul lor.

574 TEREBENT (TRAIAN), c. Cociuba, comit. Bihor, Ungaria.
575 ŢIFANCA (ILEANA), c. Tifu, j. Fălciŭ.
576 TILA (S.), *elev la şcóla normală de învĕţătorĭ din Bêrlad*, c. Brăhăsescĭ, j. Tecuciŭ.
577 TITORIAN (I.), *profesor*, Basarabia.
578 TODAN (IONASU), *diac*, c. Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.
579 TÓDER (VASILE), *agricultor*, c. Roşiorii-de-Vede, jud. Teleorman.
580 TOPELDEA (DIM.), comit Alba Inferióră, Transilvania.
581 TOMESCU (G. D.), *învĕţător*, c. Broscariĭ, jud. Mehedinţĭ.
582 TRIFU (ILIE), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*. c. Bucurescĭ, jud. Ilfov.
583 TROFIN (N.), *normalist Vasile Lupu*, c. Glodenĭ, j. Suceava.
584 TROTEANU (C.), *elev la şcóla de învĕţatorĭ din Bucurescĭ*, c. Stâncescĭ, j. Botoşanĭ.
585 ŢUCRĂ (HONCIU), *perceptor*, c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.
586 TUŢESCU (ST.), c. Catanele, j. Dolj.
587 TZINTZU (I.), *inginer*, c. Buzĕŭ, j. Buzĕŭ.
588 ULESCU (PANTELIE), c. Pătula, j. Mehedinţĭ.
589 URECHIĂ (V. A.), *profesor universitar*, c Iaşĭ, j. Iaşĭ
590 URECHIĂ (MIRON), c. Drăgănescĭ, comit. Bihor, Ungaria.
591 VĂCĂRESCU (ION), *picher*, c. Măcin, j. Tulcea.
592 VĂLCOF (ION), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Craiova, j. Dolj.
593 VARLAM (T.), *învĕţător*, j. Putna.
594 VASILE (I.), *agricultor*, c. Vadu-Lat, j. Vlaşca.
595 VASILE A LUI STAN, c. Rucăr, j. Muscel,
596 VASILIU (AL.), *învĕţător*, c. Tătăraşĭ, j. Suceava.
597 VASILIU (ANDREI TODER), c. Sedişţel, comit. Bihor, Ungaria.
598 VEJA (I.); *profesor*, c. Alexandria, j. Teleorman.
599 VERGATI (ELIODOR), *proprietar*, c. Balş, j. Romanaţĭ.
600 VESTEMEAN (N.), c. Rîu-Saduluĭ, comit. Sibiŭ, Transivania.
601 VOINESCU (ALEX.), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, j. Gorj.
602 VULCANESCU (IULIU), *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Pelescĭ, j. Dolj.
603 WALNER-COSMA, c. Beĭuş, comit. Bihor, Ungaria.
604 WELTZ, *căpitan*, c. Constanţa, j. Constanţa.
605 X***, *elev la şcóla normală de institutorĭ din Bucurescĭ*, c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.
606 ZAMFIRESCU-DIACON (K. A.), *învĕţător*, c. Stiubenĭ, j. Dorohoĭ.
607 Z . . . (D-NA EC.), c. Bêrlad, j. Tutova.
608 ZANNE (D-NA SOFIA), c. Bucurescĭ, j. Ilfov.
609 ZANNE (D-RA ALICSANDRINA), c. Bucurescĭ, j. Ilfov.
610 ZANNE (D-NA VICTORIA), c. Bucurescĭ, j. Ilfov.
611 ZANNE (DIMITRIE), *architect*, c. Bolintin-din-Vale, j. Ilfov.

BIBLIOGRAFIE

PENTRU

DIALECTELE DIN ISTRIA ŞI MACEDONIA

AUTORI CITAŢÎ

1 BAGAVU (ANDREIUL AL.).—**Carte de alegere scrisă în dialectul Macedo-Român.**—Bucurescĭ, 1887.

2 BOJÀDSCHI (MIHAI G.).— Γραμματικη Ρωμανικη ητοι Μακεδο-Βλαχικη, υπο Μιχαηλ Τ. Μποϊατζη.—Bucurescĭ, 1863. Ediţie identică cu acea din Viena, 1813.

3 GAZETA MACEDONIEI.—Ḑiar, Bucurescĭ.

4 LAURIAN & MAXIM. - **Dicţionarul limbeĭ române.**—Bucurescĭ, 1871—1876.

5 MIKLOSICH (DR. FRANZ).—**Rumunische Untersuchungen; Istro und Macedo-Rumunische Sprachdenkmähler.** — 2 Broşure. Carl Gerold's, Wien, 1881—1882,

6 NENIŢESCU (ION).—**De la Românii din Turcia europeană.**—Carol Göbl, Bucurescĭ, 1895.

7 WEIGAND (GUSTAV).—**Die Aromunen, etnographisch—philologisch—historische untersuchungen über das volk der sogenanneten Makedo-Romanen oder Zinzaren von Zweiter Band-Volks litteratur der Aromunen.** Leipzig, 1894.

8 PAPAHAGI (PERIKLE).—**în Zweiter Iahresbericht der Institut fur rumänische Sprache,** zu Leipzig 1895, publicat de D. Doctor Gustav Weigand.

CORESPONDENŢI

9 BUIA (D-NA ATHENA), c. Ochrida, Macedonia.

10 CAPSALE (XENOFONTE), *student*, c. Pirlepe, Macedonia.

11 COYAN (I.), *director gimnas. în Ianina.* Mică colecţie de proverbe adunate în Albania şi Epir.

12 DAN (D.), *student*, c. Nevésta, Macedonia.

13 DIAMANDY (VASILE, *profesor*, c. Meţova, (Arminciŭ), Macedonia.
14 GHIOCA (CONSTANTIN), c. Bitolia, Macedonia, prin D. Ieronimy.
15 GHICU (ILIE), *profesor*, c. Ianina, Epir,
16 IONESCU (CONSTANTIN) *profesor*, c. Nevésta, Macedonia.
17 META (CONSTANTIN), *student*, c. Molovişte, Macedonia.
18 MILESCU (D. A.), *student*. Gopeşĭ, Macedonia.
19 N. ST., c. Nijopole, Macedonia, prin Dl. Ieronimy
20 VULCAN (P.), *publicist*, Macedonia.
21 ZUCA. (G), *student*. Mică colecţie de proverbe din următórele comune din Albania: Berat, Fierĭ, Elbasan, Permèt, Cavaia, Durazzo, Cusina, Georgia, Coviţa, Culona, precum şi diferite alte comune din Albania şi din Epir.

SEMNE CONVENŢIONALE

* Proverbe cunoscute personal de autor saŭ culese de dênsul.
△ Proverbe sătescĭ.
☐ Proverbe întrebuinţate numaĭ de literaţĭ.
● Proverbe dubióse, saŭ traduse din cele strěine, carĭ însă nu s'aŭ depărtat, pentru diferite motive.

PROVERBELE ROMÂNILOR

CAPITOLU VI

DESPRE VIÉȚA FISICĂ

Obiceĭurĭ.—Imbrăcăminte.—Case și clădirĭ diverse. — Gospodăria caseĭ.

ACASĂ

Vedĭ *Casă*.

ALÂCSIT

Vedĭ *Imbrăcat*.

ALAGEA

6530 *△ **A'șĭ căpětà alagéua.**

G. POBORAN, *inst. c Slatina, J. Olt.*—L. ȘAINEANU, *Dict.* p. 19.— P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 12.

A pățì alagéua, (vre-o alagea)

FR. DAMÉ, I, p. 55.

A pățì un ne-ajuns, a fi înșelat, păcălit.

Alagéua este o materie vergată de bumbac, un fel de indiană.

«Nimenĭ nu s'a putut atinge de împěrăția mea, cât am fost tînĕr, *fără să-șĭ capete alagéoa.*»—P. ISPIRESCU.

ALBIE

6531 * **A face pre cine-va albie de porcĭ.**

PONTBRIANT, *Dict.*—FR. DAMÉ, I, p. 57.

* *A'l face ca pe o albie de porcĭ (porcéscă).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 126; III, p. 115. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veḑĭ *Tróca.*

A ne-cinsti, a batjocori rěŭ, a înjurà, a aruncà cu noroiu în cine-va.

M'a înjurat, m'a necinstit,
C'a p'o albie porcéscă.
M'a făcut, şi m'a gonit.
A. PANN.

6532 **A face pre cine-va albie de câne.**

Lexicon Budan, p. 724.

*△ *A face pre cine-va albie de cânĭ.*

E. I. PATRICIU, *înv., c. Smulţĭ, J. Covurluĭ.* — B. P. HAŞDEU, *Etym. Magn.*, p. 739. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 38.—*Şezătórea*, III, p. 143.

Acelaş înţeles ca la No. 6531.

«Daca nu vreĭ să ieĭ câmpiĭ pe urma lor *te fac albie de cânĭ* prin foile lor.»—ALEXANDRI, *Sandu Napoilă.*

6533 * **A face pre cine-va ca pe-o albie.**

Acelaş înţeles ca la No. 6532.

6534 * **Din albie.**

JIPESCU, *Opinc.*, p. 21. — B. P. HAŞDEU *Etym. Magn.*, p. 740.

Din cea maĭ fragedă vîrstă, din pruncie.

Sĕ scie că albia se întrebuinţéză ca légăn, pentru copiiĭ ceĭ micı, maĭ ales pe la ţéră.

Francesul ḑice, de asemenea : *des le berceau.*

ALTIŢĂ

Veḑĭ *Bîrnéţă.*

AMNAR

Vedĭ *Drac, Femeie.*

6535 *△ **Cât aĭ dà în amnar.**

B. P. Haşdeu, *Etym. Magn*, p. 1091.—S. Fl. Marian, *Trad. Pop.*, p. 184.—G. Poboran, *inst.*, c. *Slatina, J. Olt.*

Cât aĭ scapără din amănar.

I. Creanga, *Amint.*, p. 15.— B. St. Delavrancea, *Sultănica*, p. 83.

Intr'o clipă.

«La fântână mi-a fost masul, şi n'am închis ochiĭ *cât aĭ scăpără din amănar.*»—Creanga.

6535 b * **Nicĭ cât aĭ dà în amnar.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 104.

De loc, nicĭ o mică de cés.

Transversum unguem discedere.

Prov. Lat.

6536 * **A rĕmânè fără amnar.**

B P. Haşdeu, *Etym. Magn*, p. 1093.—Dobre Marinescu, *inv.*, c. *Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

A fi în lipsă de un lucru cu totul trebuincios; a fi sărac cu desăvîrşire.

Să nu maĭ ajungă nime
Să bee 'n crîşmă cu mine!
Că's fecior de gospodar
Şi-am rĕmas făr' de amnar.

Aurora Română, 1881, p 16.

ANGLIE

Vedĭ *Haĭnă.*

ANTERIU

Vedĭ *Arvinte, Cămașă.*

ARGEA

Vedĭ *Bărbat, a se Grăbi, a se Pripì.*

*△
6537 **La argea, fără vergea, n'aĭ ce căutà.**

P. GĂRBOVICEANU, *profes. Sem, Cl. VI.*

Când mergĭ unde-va fără cele trebuincióse.

A AȘTERNE

*△
6538 **Cum (îțĭ) veĭ așterne așa veĭ dormì.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, 71.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 176; *Rev. Ist.* II, p. 160. — B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn.*, p. 1962. — I. VALENTINEANU, p. 7. — I. IONESCU, II, p. 115.—GROSSMANN, *Dict*, 90, 92 & 157.—A. GOROVEI, *J. Suceava.*—M. PASCULESCU, *la Intîln.* p. 11. —E. I. PATRICIU, *înv.. c. Smulți, J. Covurluĭ.*—H. D. ENESCU *înv., c. Zamostea J. Dorohoiŭ.*—EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărgineni, J. Ialomița* —*Elev. Semin. Buc. Cl. VIII prin* P. GĂRBOVICEANU, *prof.*—GR. POIENARU, *îng., c. Rassa, J. Ialomița.*

*△
Cum îțĭ așternĭ (veĭ așterne) așa veĭ durmì.

AVR. CORCEA, *paroh,* c. *Coșteiŭ. Banat.*— V. SAVA, *înv., c. Vașcoŭ-Băre scĭ, com. Bihor, Ungaria.*

*
Cum va s'așterni ași va s'dormi [1]).

I. IONESCU, *profesor,* c. *Nevésta, Macedonia.*

1) Cum o să așternĭ, așa o să dormĭ.

* *Cum va'ţi aşterni, acşi vaĭ dormi*[1])

I COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

*△ *Care cum îşĭ aşterne, aşa dórme.*

IULIU GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad.*

*△ *Cum ţi 'ĭ aşterne, aşa veĭ dormì.*

EN. BALTENU, *Lum.* I. p. 87. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭ.* — M. LUPESCU, *înv c. Broscenĭ, J. Suciava.*

Cum ţi-aĭ aşternut, aşa veĭ dormì.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 96.

*△ *Cum îţĭ aşternĭ, aşa (şi) dormĭ.*

HINTESCU, p. 7.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 988.—REINSBERG-DURINGSFELD, II, p. 376.—DR. G HALLER, *I*, p. 561.—G. ONIŞOR, *prof. Bêrlad, J. Tutova.* — IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad* —I. MIRCEA, *c. Lovnic, comit. Tîrnava-Mare.* —DOBRE MMARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*△ *Cum ĕţĭ aşternĭ aşa dormĭ.*

I. LUNGU, *c Sebeşul, comit. Sibiu, Transilvania.*

* *Cum ţi'ı aşterne (ţi-aşternĭ) aşa te veĭ culcà.*

BARONZI, p. 49 & 66.—DUMITRESCU, p. 133.—E. B. MAWR, p. 7.—V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

[1]) Cum îţĭ veĭ aşterne, aşa veĭ dormi.

Precum iţĭ veĭ aşterne aşa o să te culcĭ.

A. PANN, III, p. 99.

Cum îşĭ aşterne aşa va dormì.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 113; II, p. 101.

Cum ĕşĭ (îşĭ) va aşterne, aşa va (şĭ) dormì.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.— A. PANN, II, p. 21.

Cum s-aŭ aşternut, pre aceĭa să se culce.

D. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 367.

Cum îşĭ va aşterne cine-va aşa va zăcé.

D. TICHINDEAL, *Fab.* p. 375&426.

Cine cum îşĭ aşterne aşa va dormì.

Abecedar Ilustrat, p. 26.

Care cum îşĭ va aşterne, aşa se va şi culcà.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 119; II, p. 105.

Cine precum 'şĭ aşterne, asa se culcă.

KAROLY ÁCS, p. 84.

Cum ne aşternem aşa vom dormì.

HELIADE-RĂDULESCU, *Bibl. port. LXV*, p. 123.

Cum îşĭ aşterne cine-va aşa dórme.

I. T. STEFANELLI, *Conv. Lit. XVI.*

*

Omul cum îşĭ aşterne, aşa se şi culcă.

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

Ómeniĭ dorm cum îşĭ aştern.

D. BOLINTINEANU, *Ielile*, p. 19.

*

Cum s-a așterne. așa a dormì.

AL. VASILIU, *înv. c. Tătăruşi, j. Suciava.*

*

Cum vă-ți aşterni, aşi va s'dormi

N. ST. *c. Nijopole, Macedonia.*— ILIE GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Cum 'țĭ-aşternĭ, aşi te culçĭ.

ANDREIU AL BAGAV, *Cart. Aleg.* p. 62.

Adică cum ne vom purtà aşa vom şi petrece (GOLESCU).

Cum fáptuesce cine-va, în bine saŭ în rěŭ, aşa i se rěsplátesce; rěul saŭ binele, care ne vin, se trag din înțelépta saŭ greșita purtare pre care am avut'o, prin urmare, orĭ-ce trébă, să se facă cu precugetare.

Că precum îțĭ veĭ aşterne,
Şi cum îțĭ veĭ pune perne,
Aşa o să mi te culcĭ.

A. PANN. III. p. 99.

Comme on fait son lit on se couche.

Prov. Franç.

Quien mala cama hace, en ella se yace [1]).

Prov. Span.

Wie man sich bettet, so liegt man [2]).

Prov. Germ.

He that makes his bed ill, lies there [3]).

Prov. Engl.

Som man reder (til), saa ligger man [4]).

Prov. Danez.

---

[1]) Cine face pat rěŭ, în acela se culcă.
[2]) Cum îsĭ aşterne cine-va, aşa se culcă.
Cine 'şĭ face rěŭ patul, se culcă d'asupra.
[4] Cum îl facĭ, aşa te culcĭ.

*
6539 **A'l așterne bine la cine-va.**

G. POBORAN, *c. Slatina, j. Olt.*

Vedĭ *a Incondeia.*

A'l vorbi de rĕŭ.

AȘTERNUT

Vedĭ *Sfânt, Tivgă.*

AȚĂ

Vedĭ *Ac, c. Ață Cap. XII, a Cârpì, Di, Fir, Șerpar, Viéță, Zapciŭ.*

*△
6540 **Ața sĕ întinde până sĕ rumpe.**

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Când unul se întinde peste puterile sale.

6541 **Trage ața cât să nu sĕ rupĕ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p 114.

Adică să nu aducĭ pe om la dĕsnădejduire (GOLESCU).

6542 **Nu trage pré mult că sĕ rupe ața.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

*△
Nu întinde ața ca se rupe.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭ.*

Nu întinde ața să se rupé.

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

Vedĭ *Córdă.*

Adică să nu superăm pré mult și piste putință pĕ supușiĭ noștri, că rĕmânem fară eĭ (GOLESCU).

Lacomia la om nu e bună.

Nimium tendendo funem abrumpis [1].

Prov. Lat.

Trop tirer rompt la corde.

Prov. Franç.

O s'tind tant on coron qu'i casse [2].

Prov. Wallon.

Subir multo a corda [3].

Prov. Portug.

Chi tropo la tira, la rompe [4].

Prov. Venit.

Trek het touwje niet te styf, of gy krygt het eind in de hand [5].

Prov. Oland.

6543 *△ Aţa lungă face nodurĭ.

I. ARBORE, *ing. Buzĕŭ.*—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, j. Argeş.*

Cine se grăbesce o păţesce.

SNÓVĂ

Dracu, care fusese de atâtea orĭ păcălit de femeie, creḑu odată că a găsit, în sfîrşit, mijlocul de a'ĭ pune capacu. Vede o ţĕrancă care cosé o cămaşă a bărbatuluĭ, pe prispa caseĭ; se apropie de dînsa şi 'ĭ propune un rĕmăşag. Fie-care va cóse o cămaşe, şi cel care va isprăvi, d'întâiŭ lucru va ţine, pe cel-alt, vreme de 5 anĭ, slugă fără simbrie Ḑis şi făcut. Dracul care băgase de sémă că femeia rupea într'una bucăţĭ micĭ dintr'un mosor de aţă, îşĭ găteşce un fir lung, lung cât tóte ḑilele, făcându-şĭ socotéla că va câştiga ast-fel tot timpul pre care 'l perdé femeiea tot rupĕnd la fire micĭ de aţă şi petrecĕndu-le prin ure-

[1] Trăgând pré mult rupĭ funia.
[2] Se trage atât aţa încât să rupe.
[3] A întinde mult sfóra.
[4] Cine pré o trage, o rupe.
[5] Nu trage frînghia prea tare, căcĭ veĭ rĕmâne cu capĕtul în mână.

chea aculuĭ. Dar socotéla din tîrg nu s'a potrivit cu cea de-acasă, pe când femeia făcé două înpunsăturĭ dracul nicĭ una nu isprăvea căcĭ ața luĭ fiind pré lungă, îĭ trebuia vreme multă până să o tragă și, ba se înnoda, ba să rupé ast-fel că femeia a păcălit și de astă-dată pe dracul, care s'a jurat că nu să maĭ pune în póră cu dînsa.

6544 *△ **Unde e ața maĭ supțire, acolo sĕ rupe.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.— *Semin. Buc. Cl. VII prin* P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

*△ *Unde este ața (maĭ) subțire acolo se rupe.*

E. B. MAWR, p. 87.—I. G. VALENTINEANU, p. 35.—G. P. SALVIŬ *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluiŭ.* — IORD. CĂLIN, *stud, j. Argeș.*

*△ *Ața se rupe de unde'ĭ (maĭ) subțire.*

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.* —N. GH. IONESCU, *înv. c. Mamornița, j. Dorohoĭ.* — EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ - Mărginenĭ, j. Ialomița.*—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c Șuicĭ, j. Argeș.*

*△ *Ața se rupe pe unde e maĭ subțire.*

V. SALA, *înv. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Ața se rupe tot unde'ĭ maĭ subțire.*

GR. POIENARU, *ing. Buzĕŭ.*

*△ *Ața se rupe de unde'ĭ maĭ slabă.*

M. LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Suceava.*

*△
De unde e ața (mai) subțire d'acolo se rupe.

Al. Martinian, *j. Ilfov.*— V. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*— E. I. Patriciu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭ.*—G. Onișor, *prof. j. Tutova.*

*△
Ața subțire ușor se rumpe.

V. Sala, *înv. c. Zăvoenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*△
Acolo sĕ rumpe ața unde e maĭ subțire.

Il. Grofșoreanu, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ scăpătațĭ când pĭerd și ceea ce aŭ, și că nĕcazurile pururea cad pĕ ceĭ maĭ slabĭ (Golescu).

Cine e maĭ sărac, acela dă maĭ lesne de pagubă; săracul, de multe orĭ, pĭerde maĭ de grabă de cât bogatul.

*△
6545 **Maĭ mult ață de cât față.**

A. Pann, I, p. 133 & 137.—Hințescu, p. 74. — S Fl. Marian, *Poes. Pop* p. 133.—E. I. Patriciu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭ.* - Fr. Damé, II, p. 14.

Despre o îmbrăcăminte sărăcăciósă saŭ jerpelită.

Veche, ruptă, peticósă și cârpită peste tot,
Maĭ mult ață de cât față sĕ vĕdé în al eĭ port.

A. Pann.

*△
6546 **Nu face fața cât ața.**

E. B. Mawr, p. 80.—E. I Patriciu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭ.*— Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, j. Argeș.*

* *Maĭ scumpa ața de cât fața.*

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Când unul, după o muncă multă, se alege cu nimica.

6547 * **Ĕĭ strînge ața.**

IORD. GOLESCU. *Mss* II, p. 14.

Adică ĕl înfrinéză la chĭeltuelĭ (GOLESCU).

6548 * **A'ĭ tăià ața.**

A'ĭ da drumul, a'l lăsà maĭ slobod.
Taie-mĭ ața ca crep, adică: lasă-mĕ să mĕ duc, că mor.

6549 * **S'a maĭ lungit ața.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. Focșanĭ.*

E maĭ slobod, îĭ merge maĭ bine.

6550 * **Se tîrâe ațele după el.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Veḑĭ *Obĭală.*

E sdrențeros, fórte sărac.

6551 * **A se ține într'un fir (într'o) ață.**

A. PANN, I, 32; II, p. 89.—HINȚESCU, p. 201.—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 108 — B. P. HAȘDEU, *Etym.* p. 2079.—DE LA VRANCEA. *Sultănica*, p 36. — FR. DAMÉ, I, p. 103; II, p. 25.

Veḑĭ *Cap. XII, c. Ață, Viéță.*

Abia se ține:

Necăjita luĭ viéță
Sĕ ține într'un fir de ață.

A. PANN.

Origina acesteĭ ḑicerĭ se póte trage:
1° De la povestea spadeĭ luĭ Damocles.
2° Maĭ probabil însă de la credința mitologică a ursitórelor în care Cleto tórce firul vieței ómenilor, Lachesia îl trage și mesóră, iar Atrope, îl taĭe în césul morțiĭ. Acéstă credință există și astă-ḑĭ la poporul nostru.
Francesul ḑice, ca și noĭ: *sa vie ne tient qu'à un fil.*

6552 * **Până la un cap de ață.**

ION NECULCE, *Letop.* II, p. 191 & 208 — B. P. HAȘDEU, *Etym.* p. 2080. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Până într'un cap de ață.

N MUSTE, *Letop.* III, p. 40. — N. COSTIN, *Letop.* II, p. 49. — B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn.* p. 2080.

Veḑĭ *Ac.*

Până la cel maĭ mic lucru; fără a lăsa nimic; tot.

«Mâncat'aŭ tot și pâne și dobitoc, și aŭ jăcuit tot, *până la un cap de ață.*» — I. NECULCE.
«Aŭ scris tot ce aŭ avut prin care lor *până într'un cap d. ață.*» — N. MUSTE.

6553 *△ **Nicĭ un capĕt de ață.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 99.

Nicĭ cât un fir de ața.

A. PANN, III, p. 96.

Nicĭ ața.

A. PANN, I, p. 22

Absolut nimic.

«Numaĭ vĕrul Ión Mogorogea, fecĭor de gospodar cinstit, nu luase *nicĭ un capĕt de ață*».—CREANGĂ.

«Nu stà să ne daĭ povață
Că *nicĭ cât un fir de ață*
Nu-țĭ dăm prin gură să tragĭ.

A. PANN.

«*Nicĭ ață* nu am tras prin gură de aséră până'acum.»—PANN.

6554 *Pentru un fir de ață.

A. PANN, II, p. 11.

Pentru puțin, pentru un lucru de mică insemnătate.

«Când va fi 'mpĕrat, să scie și închisórea cum e,
Iar nu *pentru un fir de ață*, or alt ce-va vinovat,
Să 'l ție pe tótă vïéța în pușcărie băgat.

A. PANN.

6555 Ca pe ață.

D. CANTEMIR, *Inst. Ierogl.* p. 126. B. P HĂȘDEU. *Etym. Magn*, p. 2081.—FR. DAMÉ, I, p. 103.

Vedĭ *Ciripie*.

Drept, fără cotiturĭ.

«Iară pre malurile gârleĭ tot feliul de pomĕt roditoriŭ și tot copacĭul frunzos și umbros, de-a rîndul, *ca cum pre ață* de-a dreptul.. frumos odrăslia.»—D. CANTEMIR.

6556 Ață.

RETEGANUL, *Prov. Ardél.* II, p. 65; V, p. 83 ap. *Etym. Magn.* p 2083.

Adică în linie dréptă, de-a dreptul.

«Buna muiere prinde a plânge și merge *ață* la curte.»—

RETEGANUL.

BAER

Vedĭ *Boŭ*, *Cal*.

BAGĂŬ

Veḑĭ *Pipă*.

BAIE

Veḑĭ *Câne*.

6557 **Omul a intrà în baĭe şi a nu se îmbălà nu se póte.**

A. PANN, I, p. 117.—HINŢESCU, p. 131.

*△ *Intrı în bae, trebue să te băescĭ.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭ.*

Se ḑice maĭ ales pentru ceĭ carĭ urméză pildele rele.

6558 **La baĭe, într'o baĭe, şî bun şî rĕŭ sĕ spală.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p 39.

La baĭe, într'o baĭe, unul intră ş'altul ĭese.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 201.

Sĕ ḑice pentru cele de obşte muĭerĭ (GOLESCU).

*△
6559 **Dacă aĭ pe cine să te bage în bae, te facĭ sănătos.**

G. BANULESCU *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Adică dacă e cine să-ţĭ dé ajutor, să te caute.

6559 b **A trimite la baĭe**

FR. DAMÉ, I, p. 113.

Veḑĭ *Feredeŭ.*

A trimite să se plimbe.

BALAMA

6560 *A scóte din balamale.

A necăji, a supĕrà pre cine-va.

6561 *A eşì din balamale.

I. Bănescu, *prof. j. Roman.* — Măgură, *prof. j. Prahova.* — Fr. Damé, I, p. 114.

A'şĭ eşì din balamale.

Veḑĭ *Oprélă, Ţîţînă.*

1° A se supĕra.
2° A fi cĭocnit, ţicnit.—*j. Roman.*

Sortir de ses gonds.

Prov. Franc.

6562 *A i se slăbì balamalele.

V. Alexandri, *Teatr.* p. 1183.— Fr. Damé, I, p. 114.

**A i se muĭà balamalele.*

G. Poboran, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Slab la balamale.

Fr. Damé, IV, p. 70.

A'şĭ pierde puterile, a fi fără putere.

Afrodita.—Ce aĭ?... ce ţi'ĭ?
Papă lapte.—Nimică... 'mĭ o slăbit balamalele...
Afrodita.—Eştĭ bolnav?
Papă lapte.—Aşa 'mĭ pare...

Kir Zuliaridi.

6563 *A strînge în balamale.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Vedĭ *Uşă.*

A sili să facă óre-ce, a constrînge cu vorba.

BĂLEGAR

Vedĭ *Muscă.*

BARIŞ

6564 A'şĭ dà barişul pe céfă.

B. P. HĂŞDEŬ, *Etym. Magn.*, p. 2533. — DE LA VRANCEA, *Trubad*, p. 148.

A perde ruşine, a'şĭ dà pólele peste cap. Se ḑice numaĭ pentru femeile măritate, de óre-ce fetele marĭ obicĭnuesc a umblà cu capul gol.

«Nu ţin (Moldoveniĭ) lucru maĭ ruşinos, de cât a se vedé pĕrul capuluĭ la o femeĭe căsătorită saŭ vĕduvă, şi este crimă capitală a descoperi în public capul uneĭ femeĭ. Din contră, pentru fetele feciόre este ruşinos a'şĭ acoperi capul, fie chiar şi cu cea maĭ subţire pânză, căcĭ capul descoperit e semnul castităţeĭ.»

DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 139.

Jeter son bonnet par dessus les moulins.

Prov. Franc.

BASMA

Vedĭ *a Luà, Parale, a Spune.*

6565 *△Luaşĭ bazmaua?

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Vedĭ *Colac.*

Aĭ căpĕtat ce-va pentru ce aĭ făcut saŭ ce aĭ ḑis?

La nunţile ţĕrănescĭ orĭ-ce îndatorire se plătesce cu o basma, cusută frumos. Aşa stolnicul, lăutarul, bucătarul, chelarul, fratele de ginere, sora de mirésă, pochinzăresele, cel ce merge cu merindele, cel ce spune oraţiile, naşul, naşa, etc., aŭ ca darurĭ, şi ca resplată a serviciilor ce le face, câte o basma.

In casul de faţă minciuna saŭ ceea ce spuĭ cuĭ-va fiind luată drept un serviciŭ de aceea se întrébă «*lua-şĭ basmaua ?*» adică: «îţĭ plăti fiind-că spuseşĭ ?»

6566 * Are ti gilire cu basmallu, are ti cu fătăllu [1]).

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Fie-care lucru trebue regretat după cum merită.

6567 * Se duce la vie cu pómă în basma.

GR. BĂLĂNESCU, *c. Focşanĭ, j. Putna.*

Veḑĭ *Vie.*

A duce un lucru unde nu'ĭ de lipsă.

6568 *△ Basma curată.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Veḑĭ *Batistă.*

Adică ne-vinovat, ne-prihănit.

6569 * A eşì basma curată.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 187.

Veḑĭ *Batistă.*

A se desvinovăţi.

6570 A scóte basma curată.

FR. DAMÉ, IV, p. 36.

---

1) Sunt lucrurĭ pre carĭ le jelescĭ cu basmaua şi altele cu marama.

A desvinovăţi pre cine-va de o pîră care i s'a adus.

BASTON

6571 *△ **E un flueră-baston.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulţi, j Covurluiŭ.*

Uşurel la minte.

BATĂ

Vedĭ *Brânză*

6572 *△ **Nu ajungĭ la bete,**
Dacă nu aĭ spete.

V. FORESCU, *c. Broşteni, j. Suceava.*

Nu poţĭ ajunge unde doresci, nu'ţĭ poţĭ îndeplini scopurile, daca nu aĭ pe nimenĭ care să-ţĭ dé ajutor.

6573 *△ **A'l dà pe bete.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62.—LAURIAN & MAXIM, I, 170.—A. DE CIHAC, I, p. 24. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227; Leg. 279.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 410.—GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 99.—I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

* *A da pe bete afară.*

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 5.—A. PANN, III, p. 24 & 127.—FR. DAMÉ I, p. 131.

1° A'l învinge, a'l învĕţà minte.

Rĕŭ pe rĕŭ, pe bete 'l dă.—IORD. GOLESCU.

Intr'o clipélă 'l ar *dà pe bete* logofeţiĭ ĕĭ marĭ d'aicĭ.
P. ISPIRESCU.

2° A gonì.

«Il dele pe bete din ostrov».

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 279.

3° A'l înşelà.

6574 **A dà pe bete faptele cuĭ-va.**

E. SEVASTOS, p. 173.—FR. DAMÉ, I, p. 131.

A'l dà de gol, a rîde de dînsul.

«Baba de frică spune cum nu maĭ avé chip să trăĭéscă cu feciorii până nu le-o aduce fata şi *le dă pe bete* tóte faptele lor.» —EL. SEVASTOS.

BÂTĂ

Vedĭ *Cap.* I, *c. Bâtă, Olă.*

6575 *△ **Rĕmânĭ bătênd pe bâtă (bâţu).**

V. SALA, *dasc. c. Sébişu, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Vine bătênd pe bâtă.*

IULIU GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Aĭ păţit'o, aĭ suferit o daună; n'aĭ făcut nicĭ o ispravă.

6576 *△ **Două bâte în mine şi una 'n câne.**

GHEORGHIŬ CRISTE, *c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Iĭ merge rĕŭ.

6577 *△ **Nu 'ţĭ rĕdicà bâta asupra capuluĭ tĕŭ.**

P. MIHUŢĂ, *c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Nu înălța pre vrăjmașul tĕŭ, care în urmă te va lovi.

6578 *△ **Stă rĕzêmat în bâtă.**

Junimea (ziar), an. III, No. 15

Să bizue pe forța brutală, amenință.

6579 *△ **Să'ĭ bațĭ urma cu bâta.**

C. Flămând, *c. Borgo-Susenĭ, comit. Bistrița-Năsĕud, Transilv.*

6580 *△ **Și cu porcul gras în bătĕtură, și cu porumbĭ în pătul nu se póte.**

C. C. Bungețianu, *c. Cosovĕț, j. Mehedințĭ.*

Vedĭ *Slănină.*

Celuĭ carĭ ar vré două lucrurĭ de odată, să-şĭ facă interesele şi să nu'l coste.

BĂTĔTURA

6581 *△ **Bătĕtura'n fundătură.**

Gav. Onișor, *prof. c. Schĭopenĭ, j. Fălciŭ.*

Se dice celuĭ care se așéză, cu lucrul, drept în fața caseĭ, si ne împedecă ast-fel de a intrà saŭ a eşi.

BATISTĂ

6582 *△ **Batistă curată.**

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluiŭ.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Basma.*

Acelaș înțeles ca la No. 6568.

6583 * **A eşì batistă curată.**

Fr. Damé, I, p. 321.

Vedĭ *Basma.*

Acelaş înţeles ca la No. 6569.

6584 *△ **Costică, batista 'ţĭ pică.**
Iea-o, Lénă, şi-o ridică.

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănescĭ, j. Vâlcea.*

Se dice când doĭ tinerĭ se ĭubesc cu înfocare.

Este obiceiul ca fetele şi băeţiĭ să'şĭ dé uniĭ altora, ca amintire, inele, bete, colane, batiste, etc. Aceste lucrurĭ se pórtă până la însurătóre orĭ măritare, când, daca nu s'aŭ însoţit amîndoĭ, se înapoĭéză celuĭ în drept, şi îşĭ primesc schimbul.

BECIŬ

6585 *△ **Nicĭ tu 'n beciŭ, nicĭ eŭ pe casă.**

C. POSSA, *Scol. inv. c. Humulescĭ, j. Némţu.*

Nicĭ tu pré jos, nicĭ eŭ pré sus.

BELCIUG

Vedĭ *Porc.*

6586 * **A'l pune belcĭug în nas.**

S. MIHĂILESCU, *Şezăt.* II, p. 74.

*△ *A'l atîrnà belcĭugu de nas.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţĭ, j. Covurluiŭ.*

A prinde pe cine-va. A se face stăpân pe dînsul, a'l învîrti cum vrem noĭ, a'l luà de nas, prin asemănare cu urşiĭ carĭ, petrecându-li-se câte un belcĭug prin nară, sunt siliţĭ, vrênd ne-vrênd, să asculte de poruncile orĭ-cuĭ, fie şi de ale unuĭ copil.

BĔŢ

Veḑĭ *Bărbat, Cap.* I, *c. Bĕţ, Bĕtrân, Câne, Cuvînt, Róţă.*

6587 **A dà la om fără bĕţ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 427.

Veḑĭ *No. 451.*

A fi îndrăzneţ, obraznic.

«Bietele copile, ce ruşinóse 's! Veḑĭ dacă le-am crescut cum se cade?... ear nu ca dimonu cela a cucónei Nastasicăĭ, care *dă la om fără bĕţ*».—V. ALEXANDRI.

6588 *△ **Tronc, cu apa 'n bĕţ.**

V. IFRIM, *stud. c. Corodescĭ, j. Tutova.—Maior* P. BUDIŞTEANU, *j. Ilfov.*

Veḑĭ *No. 444.*

Se ḑice la vorbe ne-potrivite.

6589 * **Cată a bĕţ.**

I. BANESCU, *prof. j. Roman.*

Caută bătae. Se ḑice pentru ceĭ ne-astîmpĕraţĭ, carĭ nu se pórtă cum ar trebuì.

6590 *△ **A stà de bĕţ cu cine-va.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Sĕ ţine mereŭ de cine-va, îl tot urmăresce ascultându'ĭ şi observându'ĭ orĭ-ce vorbă, orĭ-ce faptă, orĭ-ce mişcare.

6591 *△ **A merge pe bĕţ.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Vedĭ *Ciomag, Prăjină.*

A plecà repede dintr'un loc, dar gol puşcă. Se ḑice în rîs de cel care'şĭ pune în gând să mérgă unde-va, dar nu are mijlóce.

6592 *△ **A vorbi de-a béţul**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluiŭ.*

Vorbesce rĕstit, ameninţător.

BICĬU

Vedĭ *Cur, Dumneḑeŭ, a Fugì, Sbicĭu.*

6593 *△ **A plesnì din bicĭu.**

M. Canian, *publ. j. Iaşı.*

Adică a fi în voiea sa, a isbutì, a se bucurà.

A BICIUI

6594 * **A bicĭuì.**

Vedĭ *a Şfichuì.*

A mustrà cu asprime.

BICIUŞCA

Vedĭ *Măcĭucă.*

BINIŞ

6595 *△ **Cincĭ inşĭ p'un biniş.**

G. Poboran, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Când maĭ mulţĭ trebue să'şĭ împartă un lucru de puţin preţ şi care, de altmintrelea, nicĭ nu se pré póte împărţì.

BÎRNA

Vedĭ *Ochĭu*, *Primar*.

BÎRNÉȚA

6596 *△ **Nicĭ lelea cu bîrnéță, nicĭ badea cu altițe.**

V. FLORESCU, *c. Fălticenĭ*, *j. Suceava*.

Bărbatul să fie bărbat, şi femeiea, femeie.

Românul numesce:

1° *bîrneț*, ața ce se vîră prin bata cĭoricilor şi ițarilor de vară, într'un mod figurat: *bîrneț de moşie*, o făşie de pămênt.

2° *bîrnéță*, împletitura ce o pun băețiĭ, maĭ ales flăcăiĭ, la traista ce pórtă de-a şold.

3° *bîrnețe*, încingĕtórea femeilor, la munte, peste catrință.

BLANA

Vedĭ *Cap. X*, *c. Blană*, *Căptuşélă*, *Cojocar*, *Popă*.

6597 * **Să ne întórcem la blană.**

Ics *în Paloda, An. XIV, No. 27.*— D-NA L. ALBERTI, *c. Bêrlad*, *j. Tutova*.

Vedĭ *Cojocar*.

Să ne întórcem la ale nóstre, de unde am plecat.

«Şi acum, vorba cojocaruluĭ *să ne întórcem iar la blană*».

Revenons à nos moutons.

Prov. Franc.

6598 * **A'ĭ scuturà blana.**

Vedĭ *Cojoc*.

A'l bate.

6599 **Ca petecele la blană.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 101.

Arata un mare număr.

BLANA

6600 **Blană.**

L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 96.

A ficĕ întins, ne-mişcat.

«Zăcu *blană* nouĕ ḑile».

A BLĂNI

6601 *△ **A blănì.**

GAV. ONIŞOR, *c. Năsăud, Transilvania.*—FR. DAMÉ, I, p. 139.

Adică a bate.

«Bine mi ţi *l'a blănit*».

BOBOU

6602 *△ **Ca boboul.**

B. P. HĂŞDEŬ, *Etym. Magn.* p. 2775.

Adică negru.

«Cu cămaşa ca *boboul*».

Boboul este o îmbrăcăminte de-asupra, şubă saŭ zeghe, care se pórtă în comitatul Făgăraşuluĭ.

BOLD

Veḑĭ *Cap. X, c. Bold, Domn.*

6603 * **A auḑit'o cât un bold şi a făcut'o d'un cot.**

M. CANIAN, *public., j. Iaşĭ.*

Veḍĭ No. 2558.

Se ḍice pentru ceĭ mincinoşĭ.

BOLTA

6604 **Dĕ boltă trebuinţă sérmanul nu are.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 94.

Adică săracul dĕ cămară, pentru că n'are ce pune într'însa. (Golescu).

BORDEIU

Veḍĭ *Obiceiŭ, Sat.*

6605 *△ **Un bordeïu să aĭ, numaĭ să fie al tĕŭ.**

H D. Enescu, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*—I. G. Valentinianu, p. 30.—Em. Popescu, *inv. c. Ciocănescĭ-Mărgineni, j. Ialomiţa.*

*△ *Un bordeĭu să'l aĭ, numaĭ să fie al tĕŭ.*

V. Sala, *dasc. c. Băleni, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Un bordeĭu să aĭ, cât de réŭ, numaĭ să fie al tĕŭ.*

A. Pann, *Edit 1889*, p. 175 ; I. p. 136. — Hinţescu, p. 18. — Fr. Damé, I, p 150. — Dobre Marinescu, *c. Pîrvu-Roşu, j. Argeş.*

Bordeĭul, fie cât de rĕŭ, măcar de ar stà în papaĭnóge, numaĭ să fie al tĕu.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I. p. 453.

Veḍĭ *Colibă.*

Sà aĭ cât de puţin, numaĭ al tĕŭ să fie, şi, precum ḍice

Cantemir: «Maĭ fericit este cine-va cu strîmt traiŭ lą locașul sĕŭ, de cât cu tóte desfatările în casele strĕine». *Ist. Ierogl*, p. 97.

Domus propria, domus optima[1])

Prov. Lat.

Casa mia, casa mia,
Per picina che tu sia,
Tu mi pari una badia![2]).

Prov. Ital.

Eigen was Wie gut is das[3]).

Prov. Germ.

Sætt er all (flest) à sjàlfs bùi[4])

Prov. Island

*△
6606 **Maĭ bine în bordeĭul tĕŭ de cât în palatul altuia.**

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulțĭ, j Covurluiŭ.*

*△
Maĭ bine în bordeĭul meŭ de cât în palatul tĕŭ.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Comănița, j. Olt.*

Vedĭ *Colibă.*

Arată fericirea omuluĭ în casa luĭ.

6607 **Câte bordee, atâtea capete.**

Baronzi, p. 60.—Hințescu, p. 18.

---

1) Casa ta; casa cea maĭ bună.
2) Casa mea, casa mea, cât de mică să fiĭ, ĭmĭ pare că eștĭ o monastire.
3) Când e ceva al tĕŭ ce bine este.
4) Tot e dulce în casa omuluĭ.

Vedĭ *Obiceiŭ.*

Arată ne-potrivirea ĭe păreri, gusturĭ, etc.

6608 *△ **Câte bordeĭe,**
Atâtea obiceĭe.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*—C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluiŭ.* — GR. POIENARU, *ing. c. Focşanĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Sat.*

Acelaş înţeles ca la No. 6607.

6609 *△ **Nu fie-care bordeĭu are splină de teiŭ.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Epurenĭ, j. Tutova.*

Adică nu trebue să judecĭ după aparenţe.

6610 *△ **N'aĭ uşă la bordeĭu.**

Se ḑice celuĭ care, intrând în vre-o casă, lasă uşa de perete, vraişte.

BORFAŞ

6611 *△ **A fi borfaş.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Adică pungaş. De la *borfe*, lucrurĭ din casă, ca perne, lăicere, etc. Are acelaş înţeles şi aceiaşĭ întrebuinţare ca cuvîntul *găinar.*

BORFOIU

6612 *△ **A fi borfoiu.**

S. MIHĂILESCU, *Şezăt.* II, p. 72.

Omul cu trupul greoiŭ, desfigurat.

BÓTĂ

Vedĭ *Ólă*, *Socótă*.

BRĂCINAR

6613 **Dacă te ţine brăcinarĭul.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 247.

Vedĭ *Curé*.

Dacă poţĭ, dacă îndrăsnescĭ.

6614 *△ **A fi tare în brăcinar.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea*

A fi bogat.

BRANŢ

6615 * **I-am pus branţu.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Vedĭ *Sbanţ*.

1° L'am domolit, l'am făcut să tacă.
2° L'am păcălit.

Branţul, este un fel de petec ce pun cismariĭ la încălţăminte.

BRĂŢARĂ

Vedĭ *Meşteşug*.

BRICÉG

Vedĭ *Cosac, a Muri*.

6616 * **Nu'ĭ taie bricégul.**

P. BUDIŞTEANU, *maior, j. Ilfov.*

N'are îndrăsnélă de a face un lucru.

6617 *△ **A feştelì bricégul.**

I. VEJA, *prof. c. Alexandria, j. Teleorman.* — GAV. ONIŞOR, *c. Simila, j. Tutova.*

Vedĭ *Bĕţ.*

A nu isbuti în încercările sale, a păţì o ruşine.

«Umblă binişor *că'mĭ festelescĭ bricégul*».

BRICIU

Vedĭ *a Rade.*

6618 **Briciul pré ager se ştirbă.**

Tribuna (ziar) an. 1885, p. 26.

Cine nu'şĭ păzesce gura, o pate.

6619 **Incércă briciul la capul meŭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.

Vedĭ *Bărbierie.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce nu sunt destoĭnicĭ la meşteşugul lor (GOLESCU).

6620 *△ **La aşa obraz, aşa briciu.**

GR. ALEXANDRESCU, *magist. c. Focşanĭ, j. Putna.*

Vedĭ No. 6890.

I s'a dat după merit, după om şi cinstea; are un înţeles maĭ mult defavorabil.

Boilé báş boilé traş [1]).

Prov. Turc.

---

1) Aşa cap, aşa briciu.

BRINIŞOR

6621 *△ **A 'şĭ dà brînişorul.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

A avé a face cu cine-va, a se dà de partea cuĭ-va.

La ţéră, flăcăiĭ fură brînişorul fetelor cu carĭ sunt în dragoste, arĕtând ast-fel că se iubesc şi sunt ca şi logodiţĭ.

BRIŬ

Veḑĭ Cap. XXI, *c. Briŭ, Lingură, Mînă, Resteŭ, Topor.*

6622 * **A fi (se ţine) de brîŭ cu cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 252.—FR. DAMÉ, I, p. 157.

A stà de brîŭ cu cine-va.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 99.

Veḑĭ *Gât.*

A fi fórte prietin cu cine-va.

«Une-orĭ ne şi place *să stăm de brîŭ* cu dregătoriĭ, şi să nu dăm arĕtăriĭ relile ce făptuesc eĭ».—GR. JIPESCU.

6623 * **A se luà de brîŭ cu cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253.

A intrà cu cine-va în strînse legăturĭ, maĭ ales cu unul care este pe o tréptă maĭ jósă de cât noĭ, saŭ nedemn de a ne fi prieten.

6624 * **Prinde s'nĕ ţînem brîn cu brîn**[1]**).**

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

---

1) Trebue să ne ţinem brîŭ cu brîŭ.

Sa ne ajutăm unul pe altul.

6625 *△ A fi un tîrîe-brîŭ.

V. ALEXANDRI, *Teatru*, 452, 463, 826 & 1279. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 71. — BARONZI, p. 96.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 176. — FR. DAMÉ, IV, p. 164.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.* GAV. ONIŞOR, *c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ*,—GH. IONESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedinţĭ.*—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Veḑĭ *Calţavetă, Obêlă.*

1° A fi cârcotaş, buclucaş, arţăgos, zurbagiŭ.

Inainte vreme, ómeniĭ buclucaşĭ lăsaŭ într'adins să le atîrne un colţ al brîuluĭ, când umblaŭ pe podurĭ, şi se legaŭ de nenorocitul care, din păcate, îl călcaŭ fără să bage de sémă.

2° Derbedeŭ, sare—gardurĭ.

«Nu ţi-e ruşine obrazuluĭ să te porţĭ cu Adela ca un *tîrîe-brîŭ!* Dar ce lipseşce copileĭ de te-aĭ apucat a călca în strachinĭ verḑĭ». V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1279.

3° Bádărang, nătâng.—*J. Argeş.*
4° Om negligent în afacerĭ.—*J. Mehedinţĭ.*

«Aşa să hiţĭ toţĭ apăĭ, ha: da nu cĭufuliţĭ, mîlcitorĭ, papă-lapte pierde-véră, merăĭ şi *tîrîe-brîŭ*».—GR. JIPESCU.

6626 * Până în brîŭ.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161.

Până la brîu.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 61.

Veḑĭ *Gât, Genuchiŭ, Glesne.*

Arată un grad mijlociŭ de învĕţătură.

«Uniĭ ḑicéŭ că sciă carte până în glesne; alțiĭ ḑicéŭ că până în genuchĭ; éră alțiĭ *până în brîŭ*. De m'ar fi întrebat pe mine, eŭ le-aș fi spus ca sciă carte până în gât».—ISPIRESCU.

BRÓSCA

Veḑĭ *Cheie.*

BULÉNDRA

6627 **Buléndră.**

AUREL CANDREA, *Rev. Nouă*, VII, p 408. — L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 116.—FR. DAMÉ, I, p. 166

Veḑĭ *Cârpă.*

Femee desfrînată, lepĕdătură.

BUMB

Veḑĭ *Haină.*

BURETE

Veḑĭ *Cap. II & VII.*
c. *Burete.*

6628 **Buretele până nu'l storcĭ, apă din el nicĭ cum scoțĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 163.

*△ *Până nu'l storcĭ, buretele nu dă apa.*

C. IONESCU, *c. Sinescĭ, J. Iașĭ.*

De la cel sgârcit, până nu'ĭ ieĭ cu sila, dĕ bună voie nimic veḑĭ (GOLESCU).

6629 *△ **Nu poțĭ (sĕ póte) cu burete (le)**
Să bațĭ piron în pĕrete.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95; II, p. 34.—HINȚESCU, p. 20.—DOBRE MARINESCU, *înv. c Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *Cu burete nu poți bate un cuĭu (un piron) în perete.*

IORGU BEREA, *c. Urlați, J. Fălciŭ.*

*△ *Cu burete nu se (póte) bate cuĭu în perete.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

1° Omul pré bun nu'l ascultă nimenea. Stăpânul, cel maĭ mare, trebue să fie maĭ aspru, ca să fie ascultat de slugile saŭ supușiĭ luĭ.

2° Cu un nevoiaș nu poțĭ face lucru mare.—*J. Argeș.*

3° Cu nimica tot nimica se face.—*J. Fălciu.*

6630 **A bate cu burete**
Piron în pĕrete.

G. MUNTÉNU, p. 72.

A încercà o muncá peste pntință.

6631 * **A trece (trage, sterge) cu buretele peste ce-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 238.— T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 42.— I. I. C. BRĂTIANU, *Florica, J. Muscel.*—FR. DAMÉ, IV, p. 104.

A dà uităreĭ, a ĭertà greșala saŭ faptele rele ale cuĭ-va.

Passer l'éponge sur une faute.

Prov. Franc.

6632 * **Bé (suge) ca un burete.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 203.

Pentru cel care bé mult.

Boire comme une éponge.

Prov. Franc.

6633 * **El stórce ca p'un burete.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 168.

A scóte parale, folóse multe de la cine-va.

BUZUNAR

Vedĭ *Miere, Rață.*

6634 **Când nu 'țĭ sună 'n buzunare**
Pătimescĭ de gălbinare [1]),
Şi de frigurĭ grele 'n pungă
Cu scuturătură lungă.

A. PANN, III, p 138.

Vedĭ *Gălbinare.*

Arata cât de rĕŭ este când omul nu are banĭ.
Românul maĭ dice: *sănătate gólă, jumătate de bólă.*

6635 *△ **Ieà dintr'un buzunar şi bagă într'altul.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Sĕ dice pentru cel sgârcit.

6636 **Ari ş-chatra ş-oŭlu n-dzepiĭ** [2]).

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*, p. 176.

Cel puternic póte, după cum vroesce, să facă bine saŭ rĕŭ cuĭ-va.

6637 **Ca çel çe-şĭ căftà mula n-dzepi** [3]).

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*, p. 160.

Credĭ bine ceeea-ce doresci.

---

1) Galbenĭ n'are.—Notă de A. Pann.
2) Are şi pétra şi oul într'un buzunar.
3) Ca cel ce 'şĭ căuta catîra în buzunar.

6638 * **Par'că o scóse din buzunar.**

A. Pann, III, p. 8.— Hinţescu, p. 21.

1° Se dice la audul uneĭ prostiĭ saŭ unoř cuvinte fară rost.
2° Când unul trántesce minciuna îndată, pe ne-gândite.

6639 * **A'l avé în buzunar.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—Gr. Alexandrescu, *c. Focşanĭ, J. Putna.*—G. Poboran, *înv. c. Slatina, J. Olt*

Vedĭ *Tăşcuţă.*

A avé pre cine-va în mâná, la discreția sa.

Avoir quelqu'un dans sa manche (bourse). [1])

Prov. Franc.

6640 * **A fi tot cu mâna în (la) buzunar.**

A. Pann, III, p. 28.—Hinţescu, p. 105.

A fi darnic, cheltuitor.

CACIULA

Vedĭ *Acru, Albină, An, a Bé, Burtă, Cap, Căpěţină, Casă, Chel, Conciu, Flóre, a Judecà, a Ouà, Pălărie, Pascĭ, Pěr, Prietin, Sulă, a Umblà, Urechie.*

Laurentiu Topeltin dice :

«Românií de Ardél aĭ noştri pórtă haĭnele lungĭ, îmbrăcat tot trupul; ne fac mare învěţătură portuluĭ din vecií de demult, care aŭ ţinut părţile aceste de la Septentrion, care haĭne pomenesce un dascal, anume Marţiales, că se chiamă Endromida, port vechiŭ, nemân-

1) Punga se purtà, înainte, în mâneca haineĭ.

dru, era bun de luna luĭ Decembrie. Şlice aŭ de pîslă». Iar *Miron Costin* adaogă: pe limba nóstră glugă, care spun că şi boeriĭ aice, în ţéră, maĭ de mult purta chivere ca acele.—*Letop. Mold.* I, p. 71.

6641 *△ **Ceĭ căciulă nu'i tulpan.**

G I. Patriciŭ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

Arată superioritatea barbatuluĭ faţă de femee.

6642 △ **Ceĭ căciulă nu'ĭ tulpan; căciula póte se cadă şi 'n glod, şi o ieà şi o scutură, şi tot căciulă. Dar tulpanul când o cădé, apoĭ îĭ rĕŭ.**

S. Mihăilescu, *Şezăt.* I., p. 220.

Greşéla femeeĭ nu se póte sterge nicĭ îndreptà atât de uşor ca a bărbatuluĭ.

6643 *△ **Căciula când cade jos, o scutur ş'o puĭu în cap; dar tu cârpă?**

Gav. Onişor, *prof. c. Dobrovăţ, J. Vasluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 6642.

6644 *△ **Până la an multe căciulĭ rĕmân pustiĭ.**

N. Birjaru, *c. Pitescĭ, J. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 11.

6645 *△ **Badea cu căciula albă**
De departe par'că 'ĭ babă.

C. Teodorescu, *inv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Se arată, în bătae de joc, omul sarac şi leneş care nu e în stare sa'şĭ cumpere o căciulă négră.

Ţĕranul pórta caciulă négră. Cele albe sunt maĭ puţin căutate şi maĭ eftine.

*△
6646 **Badea cu căciula lungă**
N'are nicĭ o para 'n pungă;
Iar cu căciula rotunjóră
Are în pungă grămăgióră.

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasiuĭn.*

Vedĭ *Pălărie.*

Omul fudul e calic, cacĭ cheltuesce pré mult pe îmbracăminte și pe nimicurĭ.

*△
6647 **Nu se cumpĕră omul pe căciulă.**

Zamfir G. Negoescu, *înv. c. Jidenĭ, J. Rîmnicu-Sărat.*

Omul nu se judeca după exterior.

6648 **După plóie, șî căciulă dĕ óie.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 91.—
P. Ispirescu, *Rev. Ist.* II, p. 165.—
Abec. Ilustr. p. 29.

Dupa plóie căciula de óie.

Károly Acs, p. 84.

*
Dupa plóie (plóe) caciulă.

N. St. *c. Nijopole, Macedonia.*—
C. Ionescu, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*—V. Diamandy, *prof. c. Meţova, Macedonia.*

*△
După plóie nu maĭ trebue căciulă.

Ar. Gorovei, *c. Folticenĭ, J Suceava.*

Vedĭ *Chepeneag, Ipingea. Manta, Zărculă.*

1° Sĕ ḑice când, după un rĕŭ, ne maĭ supĕră şî cu bagĭocurĭ.—(GOLESCU).

2° Când ne vine un lucru dupa vreme.

6649 *△ **Căcĭula plătesce.**

DOBRE MARINESCU, *inv. c Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*— VARRON, p. 30.

Veḑĭ *Turc.*

Rĕspuns ce se dá când nu vreĭ sa platescĭ.
Veḑĭ în Varron, snóva privitóre la acésta ḑicere.

6649 b *△ **Bună ḑiua, căcĭulă, ca stăpânul n'are gură.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Sêrbiĭ, J, Tutova.*

Pentru cel mojic.

6650 *△ **Să'mĭ ard căcĭula pentru un chitic!**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Veḑĭ *Păduche, Purice.*

Să mĕ supĕr pentru atâta lucru!

6651 **Căcĭula ta, când va aflà taĭna ta, în foc s'o bagĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

Veḑĭ *Cămaşă.*

Ne arată cât dĕ ascunsă trebuie sa păzim taĭna nóstră (GOLESCU).

6652 *△ **Ce? căcĭula nu mĕ ţine banĭ?**

GAV. ONIŞOR. *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

De e lucru cât de mic, tot trebue să puĭ preţ pe el.

6653 *△ **Cine te întrébă de ce pĕr ĕţĭ este căcĭula.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.— DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Adică cine va sá te scie; nimenĭ te bagă în sémă (GOLESCU).

6654 **Dĕ cât căcĭulă dĕ óĭe, maĭ bine cu capul gol.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Adică să cinstim maĭ mult cualitatea lucrurilor (GOLESCU).

6655 **Câçula al Gog va s-facă**[1]**).**

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres*, p. 157.

A face un lucru nefolositor.

Er schifft im Winde.

Prov. Germ.

6656 *△ **Căcĭula nu sĕ pórtă vara.**

V. SALA, *înv. c. Petrósa, comit. Bihor, Ungaria.*

Când se face óre-ce în afară de vreme.

6657 **De aveaĭ căcĭulĭ nu încăpeaĭ cu capu 'n pórtă.**

T. SPERANȚIĂ, I. p. 257.

Se ḑice omuluĭ prost.

6658 *△ **La așa cap așa căcĭulă.**

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 219. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭ.*—AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț J. Vasluĭu.*—G. P. SALVIŬ & G. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*—D-RA EC. SIȘMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*—B. P. HĂȘDEŬ, *Etym. Magn.* pag. 1978.

---

1) Căciula luĭ Gog, va să facă.

*△ *D'așa cap așa căciulă.*

GH TOMESCU, *înv. c. Broscari, J. Mehedinți* — ANDR. MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.*—PREOT C. BUNGEȚIANU, *înv. c. Cosovèț, J. Mohedinți.*

*△ *Așa cap, așa caciulă.*

Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Dupa cap ș-câçulă [1].

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres,* p. 161.

* *Ahtări capete ce aŭ, ahtarĭ căçĭuli s'pórtă* [2].

V. DIAMANDY, c. *Mețova, Macedonia.*

* *Ahtare cap, ahtare căçĭula* [3].

ILIE GLICU, *prof. Arminciŭ, Epir.*—I. COYAN, *c. Ianina, Epir.*

* *Cata caplu ș-căçĭula* [4].

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Veḑĭ *Chĭulaf, Fes.*

Vrênd să arate că i s'a dat după merit saŭ a pățit vre-o întîmplare potrivită cu firea luĭ. Are un înțeles maĭ mult defavorabil.

SNÓVĂ

Ḑice c'a fost odată un negustor Turc. El venind într'o ḑi, într'un sat, la o casă, să găzduĭéscă, și vèḑênd acolo o scrófă, cu maĭ

1) După cap și căcĭulă.
2) Atarĭ capete ce aŭ, atarĭ căcĭulĭ să pórte.
3) Atare cap, atare căcĭulă.
4) După cap și căcĭula.

mulţĭ purceĭ micĭ, după dînsa, întrebă pe gazdă ce sunt aceia, fiind-că el nu maĭ vĕḑuse asemenea animale. Gazda îĭ rĕspunse, că aceea este o scrófă cu purceĭ; îĭ maĭ spune că scrófa fată de câte două şi treĭ orĭ pe an, câte şapte, opt saŭ ḑece purceĭ de odată.

Atuncĭ turcul se miră fórte mult de repeḑicĭunea cu care se înmulţesc aceste animale şi numaĭ de cât, se hotărî ca, de tot capitalul ce avé, să cumpere porcĭ. creḑênd că are să se îmbogăţéscă tot aşa de repede.

Cum ḑise aşa şi făcu. Incepu a cumpără porcĭ de toţĭ baniĭ câţĭ avé, şi în scurt timp strînse o turmă mare de porcĭ.

Dar nu trecu multă vreme la mijloc, şi dete şi brânca într'înşiĭ, şi muriră de se stinseră, aşa că nu 'ĭ maĭ rĕmase de cât câţĭ-va purceĭ. Atuncĭ turcul se puse de'ĭ tăĭă şi pe aceştia, şi pielele purceilor le dete ca să 'ĭ facă o căcĭulă. Când căcĭula fu gata, o şi puse în cap şi se duse la tîrg. Acolo îl întîlniră o mulţime de prietenĭ de aĭ seĭ şi vĕḑêndu'l, numaĭ de cât îl întrebară ce a păţit de şi-a făcut o aşa căcĭulă? El le rĕspunse: *La aşa cap, aşa căcĭulă*, aşa căcĭulă trebue, pentru că a trebuit să-mĭ vîr toţĭ baniĭ în porcĭ, din care pricină am rĕmas calic.—*Şezătóre.*

Boilé báş, boilé traş [1]).

Prov. Turc.

Wie der Herr, so der Knecht [2]).

Prov. Germ.

6659 *△ Căcâcea fratele mireseĭ cu căcĭula afumată.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I, 454.—
Gav. Onişor, *prof. c. Avramescĭ, J. Tutova.*

Arată nevîrstnicia omuluĭ.

6660 Cĭoc seleam de la jupân Ibriam, că şi-a făcut căciula şalvarĭ [3]).

P. Ispirescu. — L. Şăineanu, *Semas.* p. 360 & 459.

La vorbe nepotrivite.

1) Aşa cap, aşa bricĭu.
2) Atare creer, atare pălărie.
3) *Cioc seleam* cuvinte turcescĭ însemnând: multă sănătate.

6661 *△ **Nu rup căciula până te vĕd.**

GH. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedinţĭ.*

Se întîmplă curînd.

6662 **Cu căciula într'o parte.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 130.

In semn de ne-pĕsare.

6663 * **A purta căciula pe-o ureche.**

FR. DAMÉ, III. p. 300.—M. CANIAN, *publ. j. Iaşĭ.*

A nu'ĭ păsà, a 'şĭ bate joc de óre-ce.

6664 *△ **A îndesà (tuflì) căciula pe urechĭ.**

G. POBORAN, *înv. c. Slatina, J. Olt.*—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

A se face că nu scie. Arată ne-pĕsare pentru ceea ce ni sĕ spune saŭ ni sĕ cere.

Cuvîntul *a tufli* se aude numaĭ în Moldova.

6665 *△ **A pune căciula pe-o sprincénă.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

A se fuduli.

O asemenea locuţiune, născută dintr'un obiceĭŭ identic, se întrebuinţéză şi la Turcĭ.

6666 **Este cu musca pe căciulă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 172

A se adaogă la No. 2178.

6667 *△ **Altă căciulă.**

AL. ODOBESCU, I, p. 136.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 981.—FR. DAMÉ, I, p. 174.—S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 37.—L. ŞĂINEANU, *Semas.*, p. 348.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*—B. P. HĂŞDEŬ, *Etym. Magn.* p. 921.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* —P. GÂRBOVICEANU, *c. Poenarii, J. Argeş* & *Comănița, J. Olt.*

Vedĭ *Foie, Gâscă, Vorbă, Popă.*

E altă vorbă, altă cestiune; s'a schimbat starea de maĭ nainte a lucruluĭ.

In privința origineĭ acesteĭ dicĕtorĭ sunt două păr erĭ:

Al. Odobescu, I, p. 136 dice:

«Pehlivaniĭ arabĭ şi hindici, ce 'ĭ aduseseră din ţéra turcéscă, făcură şi felurĭ de năsdrăvăniĭ şi de jocurĭ minunate şi nevĕdute locurilor nóstre; uniĭ săriaŭ în vĕzduh, cu capetele în jos, peste opt bivolĭ puşĭ în rînd, alţiĭ călcaŭ cu iuţélă pe o foiţă de tulpan întinsă fără de-a se cufundà, iar unul maĭ ales schimbă în tot chipul o căciulă, care, când o aruncà pe pământ, se prefăcea în felurĭ de căciulĭ deosebite. De acolo a şi eşit vorba românéscă: *altă căciulă!* când vré omul să dică că s'a schimbat starea de maĭ nainte a unuĭ lucru».

D. B. P. Hăşdĕŭ, este de părere, ca dicerea a luat nascere din obiceiul atât dacic cât şi românesc de a se purtà căciulĭ deosebite, după rangurĭ.

A se asemĕna cu dicerile de la No. 6658, 6669 şi 6669 b.

C'est une autre paire de manches.

Prov. Franc.

Das ist ganz etwas Anderes [1]).

Prov. Germ.

[1]) Este cu totul alt-ceva.

6668 *△ **A schimbat căciula.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 233; *Leg.* I, 1872, p. 178.—HINȚESCU, p. 21.—FR. DAMÉ, I, p. 174.—*Mater* P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° A trecut de la un lucru la altul.
2° Și-a schimbat părerea.
3° Și-a schimbat purtarea.
Schimbarea căciulelor arată schimbarea, precum dicerea: *doue capete într'o caciulă,* asemănarea părerilor.

Changer son fusil d'épaule.

Prov. Franc.

6669 **Tot dintr'o căciulă scoșĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Adică toțĭ de-o părere (GOLESCU).

6669 b. **Doĭ la un gând ca două capete într'o căciulă.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*—IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 49.

Vedĭ *Căpĕțînă.*

Acelas înțeleș ca la No. 6669.

Deux têtes dans un chaperon.

Prov. Franc.

6670 *△ **A umblà cu căciula 'n patru.**

D-NA ECAT. ZANNE, *c. Bêrlad, J. Tutova.*

*△ *A umblà cu căciula 'n dece.*

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° A se căciuli la tótă lumea.
2° A căutà mult şi în tóte părţile.

«Veĭ umblà cu căciula 'n patru până veĭ găsi altul ca mine».

6671 * **A'şĭ luà căciula.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 981.

Vedĭ *a se Căciulì.*

A se umilì, a se rugà cu smerenie de cine-va.

6672 * **Cu căcĭula 'n mână.**

M. CANIAN, *publ. J. Iaşĭ.*

Cu rugăminte, cu smerenĭe.

6673 **Căciula ţiganuluĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1377.

Vedĭ *Ţigani.*

A se vedé la No. 4250 înţelesul, precum şi snóva care a dat nascere acesteĭ ḑicerĭ.

Vulpe.—.....Numaĭ pentru atâta am dat eŭ două sute de galbenĭ.....Bree !
Arbore.—Ce'ţĭ-am spus eŭ ?.... Haĭt !.. *Căcĭula ţiganuluĭ.*

Boĭerĭ şi Cĭocoĭ.

6674 *△ **A scăpat căcĭula pe apă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Avramescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Pălărie.*

A pĭerdut óre-ce, a dat un lucru fără voĭe, precum a dat ţiganul *de sufletul tateĭ* căcĭula luĭ care căḑuse în apă, şi n'a maĭ putut-o prinde.

6674b. * **A i se duce căcĭula pe apă.**

L. COSTIN, *c. Banca, J. Tutova.*

A se pĭerde.

«Când vĕḑu că *i se duce căciula pe apă*, trecù la ceĭ-l-alţĭ».

*
6675 **Pe sub căcĭulă.**

Maĭor P. Budişteanu, *J. Ilfov*.—
Ion Paul, *Transilvania*.

1° Cu gura pe jumătate, în dorul leliĭ, nimic sigur saŭ hotărît.—*J. Ilfov*.

«Maĭ târḑiŭ maĭ rĕspundéŭ şi eĭ câte-ceva aşa, *pe sub căcĭulă*».

2° Fără inconjur de-a dreptul.—*Transilv*.

«Il scormonesce la inimă să ḑică şi el o vorbă maĭ de-a dreptul, maĭ aşa *pe sub căciulă*».

*△
6676 **A stà sub căcĭulă.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova*.

Veḑĭ *Casă, Pălărie*.

A nu avé locuinţă, a fì sărac lipit pămîntuluĭ.

«*Par'că staŭ sub căcĭulă!* adică: par'că n'am casa mea».

*△
6677 **A fi vecĭnic cu căcĭula pe cap.**

Gav. Onişor, *prof. c. Simila, J. Tutova*.

1° A fi mândru, a nu se rugà de nimenĭ.
2° A nu avé trebuinţă de nimenĭ.

*△
6678 **A dà cu căcĭula 'n cânĭ.**

V. Ifrim, *stud. c. Corodescĭ, J. Tutova*.—Dobre Marinescu, *înv c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş*.

*△
A svîrlì cu căcĭula 'n cânĭ.

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ*.

Vedĭ *Pălărie.*

1° Om svînturat, ne-statornic.— *J. Covurluiu.*
2° A fi bêt.

«A běut de *a dat cu căciula 'n cânĭ*».—V. IFRIM.

6679 *△ **Până va dà (să asvîrle) cu căciula în câne.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J Covurluiŭ.*—EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănescĭ-Mărginenĭ, J. Ialomița.*

Până la îmbětare.

6680 *△ **Până dă cu căciula în grindă.**

Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Acelaș înțeles ca la No. 6679.

6681 *△ **Pěcat că te-a făcut Dumnedeŭ Român cu căciulă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 174.—L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 353.—HINȚESCU, p. 163.—S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 227.—DOBRE MARINESCU, *inv., c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *De gébă maĭ pórtă căciulă.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

*△ *Eștĭ om cu căciulă 'n cap.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică un pěcătos, un prost, un Vlăduță.

6682 *△ **De căciulă.**

GAV. ONIȘOR, *profesor c. Dobrověț, J. Vasluiŭ.*

6

De fie-care om, partea fie-căruĭ.

«Nu vine câte ḑece leĭ *de căciulă*».

6683 *△ **Cel cu căcĭula roșie.**

M. Popovici, *com. Rupta, comit. Hunedióreĭ, Transilvania.*

Veḑĭ *Tichie.*

Adică dracul.

«Fuge ca de *cel cu căcĭula rosie*».

A SE CĂCIULI

6684 *△ **A se căcĭulì.**

Gr. Jipescu, *Rĕur. Oraș.*, p. 116.

Veḑĭ *Căcĭulă.*

A se umili, a se rugà cu smerenie spre a dobândi óre-ce.

CADRĂ

6685 **N'o să o puiŭ cadră 'n perete.**

A. Pann, II, p. 151.—Hințescu, p. 21.—P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 454.

Veḑĭ *Cercel.*

Despre cele carĭ le avem pentru întrebuințare iar nu de frumusețe, și ca să ne uĭtăm numaĭ la ele.

Să-țĭ ieĭ nevéstă de casă
Nicĭ urîtă, nicĭ frumósă,
Că
N'o să o puĭ cadră 'n perete.

A. Pann.

6686 * **A fi (ca o) cadră.**

Veḑĭ *Perete, Tabloŭ.*

Adică fórte frumósa.

CAFTAN

Veḑĭ *Domn*.

6687 **Orĭ caftan până 'n pămînt, orĭ stréngul dĕ gât.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Sĕ ḑice dĕ ceĭ dĕznădĕjduiţĭ ce vor orĭ să móră, orĭ să dobândéscă cinstea cea maĭ mare (GOLESCU).

*

6688 **A îmbrăcà caftanul.**

FR. DAMÉ, I, p. 176.

A se boeri; a deveni Domn.

6689 **A luà un caftan.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p 1045

A fi bătut.

«Ar avé haz *să iéŭ un caftan*. De vreme ce'ĭ tréba pe cĭomag apoĭ încep îndată.»

A CĂFTĂNI

*

6690 **A căftănì.**

Adică a bate.

CALABALÎC

Veḑĭ *Buric*.

*

6691 **A nu face cuĭ-va calabalîc [1]).**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 113.

A nu'ĭ rupe mânecele, a nu merge des saŭ a nu stà mult pe la dînsul.

*

6692 **Unde e calabalîc e şi bucluc.**

GR ALEXANDRESCU, *magistr.* c. *Focşanĭ*, J. *Putna*.

---

1) *Calabalîc* are, pe turcesce, înţelesul de gunoiŭ.

Unde este avere sunt și grijĭ multe.

CĂLDARE

Vedĭ *Cazan, Cuiŭ, Ólă.*

6693 *△ **Par'că'ĭ fert într'o căldare.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

E rușinat, umilit.

6694 * **A cădé din căldare în foc.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 298.— S. I. GROSSMANN, 205.—FR. DAMÉ, I, p. 175 & 182.

Vedĭ *Ceaun, Plóĭe.*

Adică din rěŭ în maĭ rěŭ.

Κάπνον γε φεύϱων, εἰς το πῦϱ παϱιέπεσον [1]).

Prov. Elin.

De fumo ad flammam tendere [2]).

Prov. Lat.

Tomber de la poële dans la braise.

Prov. Franç.

Uit de pan in't vuur springen [3]).

Prov. Oland.

Out of the fryingpan into the fire [4]).

Prov. Engl.

6695 *△ **Căldare ne-spoită.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Stoicescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Ceaun, Țigan.*

Se dice de omul negru la față, și maĭ ales țiganilor.

1) Fugind de fum, a cădut în foc.
2) Din fum a cădé în flacăre.
3) A cădé din tingire în foc.
4) Din tingire în foc.

CĂLDĂRUŞĂ

Vedĭ *Cazan.*

CALŢAVETĂ

6696 *A'ĭ legà calţaveta.

Gav. Onişor, *c. Bêrlad J Tutova.*—M. Canian, *publ. J. Iaşĭ.*

Supunere pré mare din partea unuĭ ibovnic.

6697 *Are cânle calţâvete? [1])

Ilie Ghicu, *prof. c. Abela & Perivoli, Epir.*

**Are cânele culţuvetă?* [2]).

I. Coyan, *prof. c. Abela, Epir.*

**Di la câne culţavetă?* [3]).

G. Zuca, *stud. c. Elbasan, Albania.*

Când cerem de la unul ceea ce nu póte sá aĭbă, ceea ce nu i se cade.

6698 *S-nu alaşĭ culţuveta asvarna [4]).

G. Zuca, *stud. c. Cıvaia, Albania.*

Vedĭ *Brîŭ, Obélă.*

Să nu fiĭ cârcotaş, sá nu cauţĭ cértá.

CALUP

Vedĭ *Cap. X, c. Calup.*

6699 *A mâncà calupul.

A. de Cihac, II, p. 555,—L. Şăineanu. *Dicţ.*, p. 129.—S. I. Grossmann, *Dicţ. germ.* p. 36.

1) & 2) Are cânele calţavetă?
3) (Cerĭ) de la câne calţavetă.
4) Să nu laşĭ calţaveta să tîrăe.

Vedĭ *Săpun*.

A fi înșelat.
A se vedé, la cuvîntul *Săpun*, origina acesteĭ dicerĭ.

CĂMARĂ

6700 **Cine iubesce din suflet pre cel din camară, mare fericire simte a'ĭ zdvori afară la scară.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 106.

Iubescĭ pre cine-va, ĭubesce și tot ce'ĭ a luĭ, tot ce'l înconjură.

6701 *△ **Cum ĕl chemară, ișĭ din cămară.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29.— D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Arată grabnica supunere spre slujbă (GOLESCU). Gata la întâia poruncă.

6702 *△ **Ce e în camară e și afară.**

D. MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° E sărac cu desăvîrșire.
2° Ce are cine-va în cap, aceea póte spune. — *J. Argeș.*

6703 * **Are multe cămărĭ.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

E bogat.

CĂMAȘĂ

Vedĭ *a Bé, Chĭabur, Diminéță, Drac, Haĭnă, In, Mórte, Om, Pĭele Rufă, Sărac.*

6704 **Cămașa, fie cât de supțire, acoperĕ rușinea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 32.

*△
Cămaşa, cât de próstă, acopere ruşinea.

Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

1° Adică mintea, cât dĕ puţină, acoperĕ greşalele (Golescu).
2° Haina, fie cât de rea, în lipsă de alta, e bună.—*J. Argeş.*
Vedĭ snóva de la No. 379, precum şi o variantă, a acesteĭa în *Povestea Vorbiĭ*, I, p. 156—159.

*△
6705 **Nu dà cămeşa pentru altu, ca tu să rĕmâĭ în pelea gólă.**

I. Gh. Simion, *elev c. Băsescĭ-Tămăşenĭ, J. Fălciŭ.*

Să daĭ, dar să maĭ oprescĭ şi pentru tine.

*△
6706 **Pruncul sĕ nasce în pele gólă, alţiĭ daŭ cămaşa pe el.**

V. Sala. *dasc. c. Vaşcoŭ-Berescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Când unul capĕtă de la alţiĭ saŭ se înalţă cu ajutorul altora.

6707 **Cămaşa veche umblĭ să o cârpescĭ şi maĭ rĕŭ o spargĭ.**

A. Pann, III, p. 140.

Bĕtrânul bolnav, când cauţĭ a'l vindecà.

*△
6708 **In care cămeşă s'a măniet într'aceea s'a desmânià.**

I. Creángă, *Amint.* p. 98. — C. N. Troteanu, *stud. c. Stănescĭ, J. Botoşanĭ.*

*△
In care cămaşă te-aĭ supĕrat, în acea să te desuperĭ.

I. Arbore, *ing. J. Buzĕŭ.*—Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

1° Arată nepasarea nóstră fața de superarea altuia.
2° Când cine-va sé supĕră și n'avem ce'ĭ face, pentru ca sa'ĭ trécă superarea.

*△
6709 **Cămașa e maĭ aprópe de pìele (pele).**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 93; III, p. 109. — Hințescu, p. 23. — Fr. Damé, I, p. 186 *Semin. Buc. cl. VIII prin* P. Gârboviceanu, *prof.* — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Cămașa e maì aprópe de pelea omuluĭ.

Laurian & Maxim, I, p. 354.

*△
Cămașa e maĭ aprópe de pele de cât haina.

Semin. Buc. cl VIII prin P. Gârboviceanu, *prof.*

*△
Cămașa e maĭ aprópe de pele.

Iuliu Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Dinte, Haĭnă, Pìele.*

1° Arată milă după gradul de înrudire.
2° Eŭ ca eŭ, de alții ce-mĭ pasă.

Γόνυ κνήμης ἔγγυον [1])

Prov. Elin.

Plus près m'est char que m'est chemise.

Chr. Godef. de Paris, *XIII Siècle.*

Pu prés m'ës la car qö la camiso.[2])

Prov. Langued.

Das Hemd ist mir näher, als der Rock[3])

Prov. Germ.

1) Genuchiu e maĭ aprópe de cât fluerul piciorului.
2) Maĭ aprópe mi.e carnea de cât cămașa.
3) Cămașa e maĭ aprópe de cât rochia.

The smock is nearer than the petticoat.[1])

Prov. Engl.

6710 **Maĭ aprópe cămașa dĕ cât anteriul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.

*△ *Cămeșa e maĭ aprópe de cât anteriuĭ.*

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — FR. DAMÉ, I, p. 76. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

*△ *Cămeșa e maĭ aprópe de cât antereul.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Tot maĭ aprópe càmeșa de cât antereul.*

E. I. PATRICIŬ, *înv, c. Smulțĭ, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *Dinte, Pele.*

1° Adică maĭ mult n'e milă dĕ noĭ dë cât dĕ ceĭ-l-alțĭ (GOLESCU).
2° De rudă dë cât de străin, etc.

Tunica pallio propior est[2]).

Prov. Lat.

La chemise m'est plus proche que le pourpoint.

Prov. Franç.

Tocca più la camicia che il giubbone[3]).

Prov. Ital.

Közelebb az ing, mint a suba[4]).

Prov. Magh.

1) Cămașa e maĭ aprópe de cât fusta
2) Tunica e maĭ aprópe de cât mantaua.
3) Maĭ aprópe e cămașa de cât haĭna.
4) Maĭ aprópe e cămașa de cât șuba.

*△
6711 **Maĭ aprópe 'ĭ cămașa de cât cojocu.**

Acelaș ințeles ca la No. 6710.

*
6712 **Cămașea mĭ-u cama apropea di cânduşe** [1]).

D. A. MILESCU, *c. Gopeșĭ, Macedonia.*

Acelaș ințeles ca la No. 6711.

*△
6713 **Cămeșa e maĭ aprópe ca sumanul.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova J. Vasluiŭ.*

*△
Cămașa e maĭ aprópe de cât sutmanul.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭ.*

*△
E maĭ aprópe cămașa (cămeșa) de cât (ca) sumanul.

V. FORESCU & A. GOROVEI, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

*
Tot iĭ maĭ aprópe cămașa de cât sumanu.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* I, p. 219.

Acelaș ințeles ca la No. 6712.

6714 **Cămașa e maĭ aprópe de cât haĭna.**

I. G. VALENTINEANU, p. 17.

*
Cămeșea mĭ-u cama apropea di straniu [2]).

D. A. MILESCU, *c. Gopeșĭ, Macedonia.*

Acelaș ințeles ca la No. 6713.

---

1) Cămașa a maĭ aprópe de cât scurteica.
2) Cămesa e maĭ aprópe de cât straĭu.

6715 **Nu te uĭtà că 'ĭ cămașa albă, că póte în credet este stăpân pe dînsa.**

A. Pann, I, p. 161.—Hințescu, p. 23.

Despre săracul mândru.

*△
6716 **Cine umblă la Crăciun în cămeșă, la Pasce umblă cu cojoc.**

N. Juvara, *c. Popenĭ, J. Fălciŭ.*

Când ĭérnă este caldă, primăvara va fi gerósă.

A Noël au balcon,
A Pâques au tison.

Prov. Franc.

*△
6717 **Cămașa 'ĭ sa lipit pĕ spinare.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p 32—Dobre Marinescu, *c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Adică nu maĭ are alt nimic (Golescu).
2° Se dice de cine-va bătut sdravĕn.—*J. Argeș.*

*△
6718 **Cămeșa copiluluĭ arată că ce mamă are.**

V. Sala, *dasc. c. Nimăiescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Când se cunósce vrednicia omuluĭ dupĕ óre-carĭ semne.

*
6719 **A nu se maĭ încrede nicĭ în cămașa luĭ.**

Fr. Damé, I, p. 186.

Nu crede nicĭ la cămașă.

Hințescu, p. 40.

*△
Nu te încrede nicĭ în cămeșa ta.

Iul. Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Veḑĭ *Căciulă, Chimeşă, Cojoc.*

Pentru acel care nu sé increde în nimene; sá nu spuĭ ce aĭ de gând se facĭ daca vreĭ sá isbutescĭ.

«De 'ĭ-ar sci căméşa sfaturile luĭ, o ar aruncà în foc.»—N. COSTIN, *Div.* I, p. 391.

«De ar sci haĭna de pre dînsul gândul luĭ, o ar băgà în foc.»—GR. URECHIĂ, I, p. 170.

METELLUS.

Generalul roman Metellus, poreclit Macedonicus, ne putênd luà orașul Contrebia, în Spania, puse soldaţiĭ sĕĭ să facă marşurĭ repeḑĭ în tóte direcţiile. Când se întăria pe un munte, când pe altul. Un prietin îl întrebă pentru ce atâtea mişcărĭ: «Nu mĕ maĭ întrebà, rĕspunse generalul, căcĭ dacă aş sci că tunica cunósce gândul meŭ, aş arunca-o în foc». Intr'o ḑi, după unul din aceste marşurĭ, se întórse repede spre Contrebia, găsì apĕrătoriĭ eĭ nepregătiţĭ şi luă oraşul cu asalt.

Que ta chemise ne sache ta guise.

Prov. Franç.

6720 **A ajuns vremea (tréba) să nu se maĭ încrédă omul nicĭ în cămaşa luĭ.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I. p. 227.—*Gazeta Sătén.*, *Dec.* 1897.

Nu te maĭ poţĭ încrede în nimenĭ.

*△

6721 **Dăĭ şi cămeşa, şi fugĭ.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Veḑĭ *Pólă.*

Se dĕspre pentru omul rĕŭ ; dáĭ orĭ-ce şi scapa.

6722 *△ **Pe unde scoţĭ cămaşa ?**

I. ARBORE, *ing. Buzĕŭ.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—GAV. ONIŞOR, *Junimea, No. 16, J. Tutova.*—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, J. Tutova.*

Se dice unuia când l'am încolţit, şi nu maĭ are în cotro, nu scie cum să ésă din încurcătură saŭ ce să maĭ dică.

«Să te vĕd acum *pe unde scoţĭ cămaşa*».

6723 * **Nu maĭ scie pe unde să pune (scóte) cămaşa.**

I. ARBORE, *ing. Buzĕŭ.*—ALFRED JUVARA, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Nu maĭ are încotro, nu scie ce să maĭ facă.

6724 *△ **Gata ca o cămaşa de sócră.**

D-NA Z. JUVARA, *Fedeşcĭ, J. Tutova.*—E. I. PATICIU, *înv., c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Galaţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Iee.*

1° Se dice de o trébă făcută de mântuélă, fără tragere de inimă.

2° Se dice pentru orĭ-ce lucru ce e gata, isprăvit.

Nora e datóre să dé sócreĭ o cămaşă ca prin acésta să dovedéscă că scie să ţésă pânza, să o croiéscă, să o cósă şi sa o şi înfloréscă cu bibilurĭ. Camaşa sócreĭ e cel d'întâiŭ lucru care trebue să fie gata.

6725 *△ **Cămeşă de sócră fără de mânicĭ şi fără de gură.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedeşcĭ. J. Tutova.*

Se dice de o trébă făcută de mântuélă, fără tragere de inimă, ne-isprăvită.

«Fecĭorul nu eşi din hotărîrea maĭca-sa, nunta se făcŭ şi baba îşĭ

luă cămaşa de sócră; ba încă ne-tăiată la gură: care însemnéză că sócra nu trebue să fie cu gura mare, şi să tot cârtéscă de tóte cele.» — I. CREANGĂ *Pov.* p. 4.

6726 **Până va eşì cuĭ-va cămaşa prin ismene.**

A. PANN, I. p. 117.—HINŢESCU, p. 12.

Sĕ ḑice pentru ceĭ carĭ béŭ până se îmbată.

*△
6727 **Par'că am uscat cămeşĭ la acelaş sóre.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

*
A'şĭ uscà cămăşile la un sóre.

FR. DAMÉ, IV, p. 79 & 204.

Veḑĭ *Rudă, Rufă.*

1° A trăi înpreună, a avé aceleaşĭ interese.
2° A se înrudì.

*△
6728 **Ce am uscat cămăşile pe un gard?**

Maior P. BUDIŞTEANU, *j. Ilfov.*

Rĕspuns ce se dă aceluĭ care îşĭ ĭea nasul la purtare, se obrăznicesce.

Nous n'avons pas gardé les pourceaux ensemble.

Prov. Franç.

*△
6729 **'I-a uscat cămeşile.**

GAV. ONIŞOR, *c. Puĭescĭ, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 6727.

*△
6730 **O făcut cămeşa ismene.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

1° Şĭ-a greşit planul, n'a isbutit într'o trébă.
2° A ajuns din cal, măgar.

*△
6731 **Îl strînge cămaşa.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Nu póte să facă saŭ să spună ce-va din maĭ multe pricinĭ.

*△
6732 **A'şĭ rupe cămaşa (cămeşa).**

AR. GOROVEI, *c. Folticenĭ, J. Suceava* —GAV. ONIŞOR, *c. Avramescĭ, J. Tutova.* — E. I. PATRICIU, *inv c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

A avé un mare necaz. Sĕ ḑice de ceĭ cĭudoşĭ.

*△
6733 **Ca pe mâneca cămeşeĭ.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Adică fórte uşor.

«O să facĭ (cutare lucru) *ca pe mâneca cămeşeĭ.*»

*△
6734 **A ḑice (spune) pe gura cămeşeĭ (cămeşiĭ).**

GR. AKEXANDRESCU, *c. Focşanĭ, J. Putna.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*— N. BUJORANU, *c. Voinescĭ, J Tutova.*

1° Cam din gură şi maĭ mult minciuna.
2° Spune din gură, dar din inimă cugetă alta.

*△
6735 **S'a uĭtat pe gura cămeşiĭ.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică îĭ merge rĕŭ.

6736 * **A rĕmâné în cămașă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.—
FR. DAMÉ, I, p. 186.

A rĕmâné sărac, a pĭerde averea.

6737 * **In cămașă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

* *Numaĭ cu cămașa.*

Vedĭ *Deget.*

Adică săracă, fără nicĭ o zestre.

«A luat'o *numaĭ cu cămașă.*»

6738 * **Fără cămașă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

Acelaș înțeles ca la No. 6737.

6739 * **A'șĭ dà și cămașa.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.—
FR. DAMÉ, I, p. 186.

Adică tot ce are pentru a dobândi ce-va saŭ a scăpà de vre-un rĕŭ.

6740 * **A'ĭ luà și cămașa.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

Până la cămașă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 290.

A'ĭ luà tot, a'l despuĭa așa în cât sĕ nu'ĭ rĕmână nicĭ cămașa pe dînsul.

6741 * **Arde cămașa pe el.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vedĭ *Călcâie*.

· De multă dragoste.

*△
6742 **De sare cămaşa pe dînsa.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 4 ; *Pov.* 254. — T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănescĭ, J. Vâlcea.*

1° Plânge cu mare foc.

«Plângé ca o mirésă de *săré cămașa* pe dînsa.» — CREANGĂ, *Amint.*

2° A tremurà de frig.

«Clănțănéŭ de frig *de săré cămașa* pe dînșiĭ.»—CREANGĂ, *Poveștĭ.*

3° A tremurà de frică.

*
6743 **A nu avé cămașă pre sine.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.— FR. DAMÉ, I, p. 186.

A fi sărac lipit.

*
6744 **A se certà pe cămașa cuĭ-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.— FR. DAMÉ, I, p. 186.

Vedĭ *Vrabie*.

A se certà pe lucru străin.
Alusie la vestmintele luĭ Hristos pre carĭ și le aŭ împărțit soldațiĭ care 'l păzéŭ restignit pe cruce.

*△
6745 **Nu'l încape cămașa.**

G. POBORAN. *inst. c. Slatina, J. Olt.*

*△
Nu'l ține chimeșa.

AVR. GORCEA, *paroh. c. Coșteiŭ, Banat.*

1° Nu'l încape locul de treburĭ multe ce are.
2° E ne-răbdător.

6746 **Ca cămaşa dĕ pĭele.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, *Asem.* p. 80.

Sĕ lipesce.

CAMILAFCĂ

Veḑĭ *Rasă.*

CANDELĂ

6747 **Cine va să 'ĭ ţie candela maĭ multă vreme, trebuĭe din vreme s'o umple dĕ unt-dĕ-lemn.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p 115.

Adică sănătatea, starea trebuĭe să îngrijască dĕ ele (Golescu).

6748 ***Candela pĕ sfîrşit.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 24.— P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 456.

Veḑĭ *Lumînare.*

Sĕ ḑice când sĕ sfîrşasce omul (Golescu).

6749 ***Se sfîrşesce unt-de-lemnul din candelă.**

D-na Sm. Lambrino, *c. Găgescĭ, J. Fălciŭ.* — Gr. Alexandrescu, *magist. c. Focşanĭ, J. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 6748.

6750 **Când unt-dĕ-lemnul sĕ isprăvesce, candela sĕ istovesce.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 34.

**După-çe s' bitisesce untulemnul s'astindze candilă.*[1]

D. A. Milescu, *c. Gopeşĭ, Macedonia.*

1) După ce se sfîrşesce unt-de-lemnul se stinge candela.

Insemnéză sfîrșitul vieții (GOLESCU).

Este și o snóvă, care nu se póte dà, și care este basata pe credința că, fie-care om are candela luĭ, care arde într'un loc anumit; când se sfîrșesce unt-de-lemnul dintr'însa, omul trebue să móră.

6751 **Daca puĭ unt-de-lemn în candelă, îțĭ va luminà.**

A. PANN, III, p. 28. - HINȚESCU, p. 196. — *Rom. Glumeț*, I, p. 55.

Veḑĭ *Vlădică*.

Fără dare de mită nu capețĭ dreptate la judecațĭ.

CĂPENEAG

Veḑĭ *Chepeneag*.

CAPĔTÂĬU

Veḑĭ *Cap. XXII*, *Căpĕtâiŭ*, *Căscat*.

6752 *△ **Puseiŭ dorul căpĕtâiŭ.**

B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.* p. 205. — *Șezătóre*, I, p. 164.

A renunță la dragoste.

Frunḑișóră mĕr mustos,
Măĭ bădiță de om prost,
Spune-asară unde-aĭ fost?
Eŭ de mult te-am așteptat
Pân cocoșul a cântat;
Dac' am vĕḑut că nu viĭ,
Puseiŭ dorul căpĕtâiŭ
Cu jale m'acoperiĭ,
Și bine mĕ hodiniĭ.

Poes Pop.

6753 *△ **A'ĭ pune capul căpĕtâiŭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

A 'l ucide.

6754 *△ **A umblà fără (nicĭ un) căpĕtâiŭ.**

HINŢESCU, p. 193.—A. PANN, I, p. 100.

Fárá nicĭ un rost.

Unde 'l trimeţĭ, unde 'l măiŭ
Umblă fără căpĕtâiŭ.

A. PANN.

6755 *△ **A fi fără căpĕtâiŭ.**

S. MIHĂILESCU, *Şezăt.* II, p. 72.

Om ne-statornic, derbedeŭ.

6756 *△ **Om fără căpĕtâiŭ; nicĭ căţel, nicĭ purcel.**

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suceava.*

Veḑĭ No. 1612

Se ḑice de omul care nu are nimic după dînsul, adică nicĭ casă, nicĭ femeĭe, nicĭ copiĭ.

CĂPISTERE

6757 *△ **A vedé alb în căpestere.**

BARONZI, p. 47.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*△ *A vedé alb în căpistere.*

AL. MIHĂILESCU, *înv. c. Buşteni, J. Prahova.*

*△ *A se vedé cu alba în căpistere.*

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 38.— S. I. GROSMANN, *Dict.* p. 160.

*△
A adunà alb în căpistere.

N. Popescu, *Calend.*, 1882, p. 17.—L Şăineanu, *Semas.* p. 355.

*△
A adună alb în căpisterie.

G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Alb în căpesterie.

De la Vrancea, *Sultănica*, p. 229.

*△
N'a vĕḑut încă alba în căpistere şi . . .

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 168. Hinţescu, p. 2. — V. Râmbu, *c. Brănesci, J. Dâmboviţa.*

Aştéptă întâiŭ să vedem alb în căpistere 1).

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 166; III, p. 133. — Hinţescu, p. 8.—B. P. Hăşdeŭ, *Etym. Magn.* p. 706. —Fr. Damé, I, p. 56. — G. Dem. Teodorescu, *Cercet.* p. 56.

*△
Sărac de n'are alb în căpestere.

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. Gărboviceanu, *prof.*

Veḑĭ *Strachină.*

Adică făina în albia saŭ copaĭea în care se ţine mălaiul, şi care se numesce *căpestere*, *càpistere*, *căpisterie*, după localităţĭ.

1° A 'şĭ atinge scopul.

2° A strînge ce-va avere, a legà gura pânzeĭ.

«Spuse şi Mitică tóte necazurile cu ucenicia, cu una, cu alta, până ce se vĕḑu *cu alba în capistere.* Acum ḑise el, Mărire Ţie Dómne trăesc în largul meŭ».—Ispirescu, *Snóve.*

1) Hinţescu scrie: aştéptă întâiu să vedem alba în căpestre.

3° Să aibĭ răbdare până să se macine grâul, și apoĭ să cadă faina în lada moriĭ.

Acest ințeles, arĕtat de D-l Hășdeŭ, Etym. Magn. p. 706 sĕ póte dà, maĭ ales, variantelor 6 și 7.

4° Atât L. Șăineanu cât și S. I. Grossmann daŭ pentru acéstă ḑicere, înțelesul de: a se căsători, care 'mĭ pare a fi cu totul greșit.

In orĭ-ce cas exemplul citat de d. L. Șăineanu însemnéză: a se îmbogăți.

«Ceĭ maĭ marĭ fecĭorĭ se făcură flăcăĭ ungurescĭ și chiar băețanilor li ce făcuse de însurătóre, de le sfîrâea inima, și unchĭașuluĭ i se apropià de a stà în colțul patuluĭ și de a vedé pe alțiĭ adunând pentru el, *alb în căpistere*».

5° Póte însemnà, câte odată, și ce-va de hrană.

«Muncĭa să se rĕpue și 'șĭ ținé casa cu rostul eĭ, stropolind și deretecând prin vecinĭ; pleca din revărsatul zorilor și se întorcé pe la amurg *cu alb în căpesterie:* cu d'ale gureĭ pentru ea, cu bóbe pentru păsĕrĭ».— *Sultănica*, p. 229.

6758 **Până se vĕd albe (alb) în capestere mĭ-a eșit pĕrul p'în căcĭulă.**

Baronzi, p. 62 & 67.—Hințescu, p. 25.

1° Până să mĕ vĕd cu ce-va parale, cu ce-va chiag la pungă, am așteptat și am muncit mult.

2° Arată o așteptare lungă, căcĭ la móră se macină pe rînd.— *Etym. Magn.* p. 706.

*△

6759 **Până nu veḑĭ alb în căpistere să nu creḑĭ.**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Adică până nu veḑĭ folosul, câștigul în mâna ta.

*

6760 **Alb în căpestere sé vede?**

Iord. Golescu. *Mss.* II, p. 3.— I. Arbore, *ing. J. Buzĕŭ.*

Sĕ dice când cercetám să vedem de găsim ce-va să ne folosim din óre-ce (Golescu).

E vre-o speranță să eșim la un sfirșit bun.

CAPTUȘÉLA

Vedĭ *Față, Petec.*

6761 *△ **Maĭ scumpă căptușala de cât blana.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

*△ *Ține căptușala maĭ scumpă ca fața.*

Th. A. Zamfirescu-Diacon, *inv. c. Stĭubienĭ, J. Dorohoĭ.*

Când accesoriile te țin maĭ scump de cât principalul.

6762 *□ **A fi căptușéla cuĭ-va.**

A înlocui pre cine-va, fără însă a prețui cât dînsul.

Etre la doublure de quelqu'un.

Prov. Franc.

CÂRPĂ

Vedĭ *Căciulă, Gură, Nevéstă, Urechĭe.*

6763 **Nu e cârpă să o descoșĭ și să o lepedĭ.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 104.

Vedĭ *Nevéstă.*

Se dice pentru femeĭ.

6764 *△ **A purtà ca pe-o cârpă de dar.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Adică încóce și încolo fără nicĭ un folos, numaĭ de fală.

Cârpe se dăruesc, maĭ ales la nunţĭ, când apoĭ mulţĭ le privesc luându-le din mână în mână.

6765 *Cârpă.

Fr. Damé, I, p. 202.

Veḑĭ *Buléndră*.

1° Pentru haĭnele rupte, sdrenţĕróse.

«Haĭnele lor eraŭ *cârpe*».

2° Femeĭe desfrînată.

«Vré să ĭea de soţie *cârpă* lepĕdată de tótă lumea».

3° Om slab, fără vlagă.

«Nu e om, e *cârpă*».

Francesul ḑice de asemenea: *c'est un chiffon*.

6766 *A'l face cârpă.

A'l vorbì de rĕŭ.

«Il face lumea *cârpă*.»

CASĂ

Veḑĭ *Ban*, *Cap. IV* c. *Bărbat*, *Boŭ*, *Căcĭulă*, *Capră*, *Cap. XIX* & *XXI*, c. *Casă*, *Cinstit*, *Cĭóră*, *Condur*, *Copil*, *Cósă*, *Cuc*, *Cuĭu*, *Cumnată*, *Datorie*, *Domn*, *Dumneḑeŭ*, *Fată*, *Frumos*, *Livadă*, *Lup*, *Meşteşug*, *Mirésă*, *Nópte*, *Pat*, *Pétră*, *Praştie*, *Primar*, *Sete*, *Stîlp*, *Ştiucă*, *a Tăcé*, *Talpă*, *Uliţă*, *Uşă*, *Zapis*.

TRADIŢIE POPORALĂ

La început casa a fost făcută de dracul. El nepricepêndu-se cum să facă să intră lumina într'însa, se apucă ca să care lumina cu oboroc. Dumneḑeŭ, trecênd pe acolo, şi vĕḑêndu'l cum se necăjesce, s'a apucat şĭ-a făcut fereştĭ, la carĭ a pus însă *cruce* (cercevéua). De atuncĭ dracul nu maĭ are trébă cu casa. — *Şezătóre*, III, p. 240.

*△
6767 **Casă cu două rînduri; sus cânii, jos stăpânii.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

Adică bordeiu, în care locuesc ómenii, și pe acoperișul caruia se scie că cânii aŭ culcușul lor obicinuit.

6768 **Dĕ casă nouă să te ferescĭ, dĕ mulĕre tînĕră să te lipescĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p, 329.

Casa nouă e verde și te poțĭ îmbolnăvi, muierea tînĕră e drăgostósă.

*△
6769 **Casa nu se ține cu miróse de fată mare.**

IDEM, *Calend. Român*, 1892.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Vedĭ *Fată, Gogóșă, Oŭ.*

Fata, pe lângă alte însușirĭ, trebue să maĭ aibă și sestre.

*
6770 **Câte sĭ-aĭ, nu'țĭ mâcă casa [1]).**

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Sfatul părinților către fiii risipitorĭ și, maĭ cu sémă, către ceĭ carĭ se mărginesc numaĭ la ce e strict necesar și nu sĕ îngrijesc de rest.

6771 **Dacă 'țĭ este casa gólă, bagă mărăcinĭ în ea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 116.

De ți e casa mare, bagă un mărăcine, de cât pe fie-cine.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175.

---

1) Câte să aĭ, nu'țĭ mâncă casa.

Dacă 'ţi este casa mare, bagă în ea un mărăcine, de cât pe fieşte cine.

A. PANN, II, p. 81.—HINŢESCU, p. 28.

*△ *Dacă ţi-e casa mare bagă mărăcinĭ în ea.*

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

*△ *In casă, maĭ bine un mărăcine de cât pe fie-cine.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comăniţa, J. Olt.*

*△ *Când ţi-e larg în casă pune un spin în mijloc.*

D-RA EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

*△ *Bagă în casă un mărăcine, de cât pe orĭ-cine.*

Semin. Buc. cl. VI prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Veḑĭ *Chiriaş*.

Adică maĭ bine să băgăm mărăcinĭ în casă şi să o năpustim, dĕ cât s'o dăm cu chirie (GOLESCU).

6772 *△ **Cine are străin**
Are, în casă, spin.

A. PANN, II, p. 81.— HINŢESCU, p. 181. — DOBRE MARIMESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 6771.

6773 *△ **Pre cine primescĭ în casă, te scóte din casă.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*

Când facĭ bine unuia, care în urmă se face stăpân în casa ta, și-ți ḑice ca Tartufe: *la maison est à moi, c'est à vous d'en sortir.*

*△
6774 **Lesne a intrà în casa omuluĭ, anevoe a eșì.**

T. Bălășel, *înv. c. Ștefănescĭ, J. Vâlcea.*

Veḑĭ *a Intrà.*

1° E bine a începe un lucru, anevoe a'ĭ duce la capĕt.
2° E bine a merge la cine-va, e anevoe a dobândì ceea-ce vreĭ de la dînsul.

*△
6775 **Casa ce nu troncănesce, pustie sĕ socotesce.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 25.— H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭ.*—Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Adică casa fără muĭere pustie sĕ socotesce, pentru-că, din vechime, muĭerile purtaŭ condurĭ în picere, și când umblà, troncăné (Golescu).

*
6776 **Casa nu s' façe cu ună chétră.**

D. A. Milescu, *c. Gopeșĭ, Macedonia.*

Veḑĭ, *Zid.*

Pentru casele unde nu sunt copiĭ.

*△
6777 **Casa ne-măturată**
Óspețĭ aștéptă.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△
Casa ne-măturată
Mosafirĭ (musafirĭ) aștéptă.

D-ra Ec. Șișman, *înv. c. Adam, J. Tutova* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭ.* — E. I. Patriciŭ, *înv c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

1° Ast-fel se scusă femeile, când le apucă cine-va cu casa ne-măturată saŭ ne-gătită.

2° Tocmaĭ când cine-va nu e pregătit, e controlat de maĭ mariĭ luĭ.

6778 **La casa cuĭ ne are,**
Că maĭ bine 'ĭ pare.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 38.

*△ *Ne ducem la casa cuĭ ne are,*
Că maĭ bine 'ĭ pare.

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭ.*

Adică la cel ce ne iubesce, la aĭ noştri (Golescu).

6779 *△ **Casa omuluĭ e şi ĭad şi raiŭ.**

S. Teodorescu-Kirileanu, *J. Suceava.* — D-na S. Nădejde, *Universul (ziar) Martie,* 1899. — S. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Arată bunurile şi ne-ajunsurile căznicieĭ. Se dice maĭ ales pentru femeĭ carĭ, după împrejurărĭ fac casa lor plăcută saŭ nesuferită bărbatuluĭ.

6780 *△ **Ce e pe dînsul e şî în casă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 75. — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

△ *Ce 'ĭ pĕ el şi a-casă.*

Gr. Jipescu, *Opinc,* p. 141.

Vedĭ *Ladă.*

Arată prósta stare a celuĭ scăpĕtat (Golescu).

*
6781 **Cât îi pe mine, atâta'i și a-casă, ferescă Dumnedeŭ de foc.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 6780.

*△
6782 **Eŭ strălucesc în casă, și ale mele hîrburi pě masă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Sě dice pentru cele scăpětate, când sě mândresc (GOLESCU).

2° In bordeiul meŭ eŭ sunt maĭ mare, și lucrurilor mele li se cuvine întâĭetatea. — *J. Argeș.*

*△
6783 **Cine nu'șĭ laudă casa, casa pě el cade.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 81.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*
Nicuchirlu ca î nu pigniséscă casa, cade di-l apitrusésce.[1])

ILIE GHICU. *prof. c. Abela & Băésa, Epir.*

1° Sě dice pentru ceĭ ce'șĭ laudă marfa lor dě vîndare, că într'alt chip, rěmâne ne-vîndută (GOLESCU).

2° Să'țĭ laudĭ némul căcĭ alt-fel, nu'țĭ dă nimenea nicĭ o însemnătate.

*△
6784 **Fie-care e stăpân în casa sa.**

G. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vaslui.*

*△
Tot omul e împěrat în casa luĭ.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1) Stăpânul daca nu'șĭ laudă casa, cade de-l copleșesce.

Tot omul e domn în casa sa.

HINŢESCU, p. 47. —E. I. MAWR, p. 12.

Fie-care e domn în casa luĭ.

AL. DUMITRESCU, p. 121.

Toţĭ se povidescu en esae casa.[1]

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

1° Omul, fie cât de mic, în casa luĭ e cel maĭ mare.
2° Fie-care e stăpân pe averea luĭ.

Charbonnier est maître chez soi.

Prov. Franc.

Ognuno è padrone a casa sua.[2]

Prov. Ital.

Mientras en mi casa estoy, Rey soy.[3]

Prov. Span.

Iedermann ist Herr bei sich.[4]

Prov. Germ.

A man's house is his castle.[5]

Prov. Engl.

6785 *△ **Nicăerĭ ca la casa omuluĭ.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

△ *Ca la casa omuluĭ nu'ĭ nicăĭurea.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 135.

---

1) Fie-care (toţĭ) e stăpân, în a sa casă.
2) Fie-care e stăpân, în casa sa.
3) Cât sunt în casa mea, sunt rege.
4) Fie-care e stăpân în casa sa.
5) Casa omuluĭ e castelul săŭ

*

Pretutindenĭ e bine, dar a casă e maĭ bine.

Maĭor P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

In tot locul e bine, dar e maĭ bine a-casă.

ACS KÁROLY, p. 80.

Acéstă ḑicere se deduce din cea precedentă, şi precum ḑice Dim. Cantemir: „Coliba în ţarina sa şi bordeiul în pămîntul sĕŭ, de cât palaturile în străinătate, maĭ desfătată şi maĭ frumósă a fi socotiră. «*Ist. Ierogl. p. 237.*

Nicăerĭ nu'ĭ fericere
Omul ca la casa luĭ.

T. SPERANŢA, III, p. 204.

Nullus est locus domestica sede jucundĭor.[1]

Prov. Lat.

Non si dat mezus riposu que in domo sua.[2]

Prov. Sard.

East or west, Home ist best.[3]

Prov. Engl.

Ost oder West, daheim ist best.[4]

Prov. Germ.

Свуда е добро, алъ кодъ куђе найболѣ[5]

Prov. Sêrb.

Wšudy dobre, ale doma nejlépe.[6]

Prov. Cech.

Mindenütt jó, de legjobb otthon.[7]

Prov. Magiar.

1) Nicĭ un loc maĭ plăcut de cât casa unde locuescĭ.
2) Nu e maĭ bună odihnă de cât în casa sa.
3) & 4) La est şi la west, acasă e maĭ bine.
5), 6), & 7) In tóte părţile e bine, acasă e maĭ bine.

*△
6786 **Ajungĭ în casa altuia nu poţĭ şedé cum îţĭ place.**

A. Pann, I, p. 136.—Hinţescu, p. 28. — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Ajungĭ în casa altuĭa, cum îţĭ place nu poţĭ şedé.
Ajungĭ la masa altuĭa, cum ţĭ-e gustul nu poţĭ mâncà.
Ajungĭ în patul altuĭa, cum ţĭ-e voiea nu poţĭ dormì.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 175.

Când agĭungĭ tru-a altuĭ casă, nu poţĭ s'şeḑĭ cum ţĭ-éste vrérea ; nu poţĭ s'mâçĭ cum ţĭ-éste gustul ; nu poţĭ să dorm̃ĭ cum 'ţĭ-va truplu ! [1])

Andreiŭ al Bagav, *Cart. Ale g* p. 91.

Acelaş înţeles ca la No. 6785.

*△
6787 **Vaĭ de casa cu mulţĭ stăpânĭ.**

I. G. Valentineanu, p. 21.— Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Unde toţĭ poruncesc şi nimenĭ nu ascultă.

*
6788 **O-adră casa, pâlur s'tradzĭ !** [2])

G. Coyan, *prof. c. Abela, Epir.*

Se ḑice de o femee risipitóre care 'şĭ aduce casa în aşa stare, că dacă tîrescĭ un mănuchiŭ de spinĭ prin ea nimic nu se va prinde de el.

1) Când ajungĭ în casa altuĭa, nu poţĭ să şeḑĭ cum 'ţĭ este vrerea ; nu poţĭ să mănâncĭ cum ţĭ-este gustul, nu poţĭ să dormĭ cum îţĭ vré trupul.
2) A făcut casa, spin să tragĭ (prin ea).

6789 *△ **In casa luĭ să învîrtescĭ o mâţă de códă n'are de ce s'apucà.**

G. P. Salviŭ, *inv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Casa'ĭ gólă ca o ólă, de n'are de ce se prinde mâţa.*

C. Teodorescu, *inv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

Adică e fórte sărac. Acelaş înţeles ca la No. 6788.

6790. *△ **Iĭ urlă câniĭ la casă.**

Gav. Onişor, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Sărăcie întrupată; nicĭ câniĭ n'aŭ ce mâncà la casa luĭ.

6791 **Casă 'n doĭ pereţĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 25.

Adică ne-unirea casnicilor (Golescu).

6792 *△ **Casa 'ĭ-e (mĭ-e) în treĭ pereţĭ şi cu uşa p'în (prin) pod.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 45; I. p. 156; II, p. 144.—Hinţescu, p. 28—C. Manoilescu, *stud. c. Cosmescĭ, J. Vasluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 6791.

6793 **Casa lor este cu uşa prin pod şi cu ferestrele pe sub pat.**

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p, 166, *Leg.* p. 291.—Hinţescu, p. 28.

Acelaş înţeles ca la No. 6792.

«Cu sluta în vatră casa ajunge să fie cu uşa prin pod şi cu feréstra pe sub pat. Maĭ bine
Să muncescĭ
Şi să trăescĭ
Şi ce'ţĭ place să iubescĭ».

P. Ispirescu, *Leg.*

6794 **A avé ferestre și prin vîrful caseĭ.**

SLAVICĬ, *Conv. Liter.* IX, p. 93.

Sĕ ḑice pentru ceĭ proștĭ.

6795 **La casa aprinsă și vecinul vrăjmaș alérgă să o stingă.**

A. PANN, III, p. 21.—HINȚESCU, p. 29.

Căcĭ focul sé póte întinde și la tine.

Qui la maison de son voisin voit ardre doit avoir peur de la sienne.

HENRY ESTIENNE.

Tua res agitur, paries dum proximus ardet[1]).

Prov. Lat.

Es geht dich auch an, wenn deines Nachbarn Haus brennt.[2])

Prov. Germ.

When thy neighbour 's house doth burn, be careful of thine own.[3])

Prov. Engl.

*△

6796 **Ardă casa mea, dar ardă și a vecinuluĭ.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

Veḑĭ *Móră.*

Ḑice omul orbit de patimă.

*

6797 **Dă foc casiĭ ca să arḑă șóreciĭ.**

Veḑĭ *Móră.*

Se ḑice de omul ĭute și mânios care, pentru a'șĭ prăpădi și dușmanul, e în stare să se nenorocéscă singur.

*

6798 **A se bucurà ca de o casă aprinsă.**

M. CANIAN, *publ. J. Iașĭ.*

1) Lucrul tĕŭ e în causa, când peretele vecin arde.
2) Te privesce și pe tine, când casa vecinuluĭ tĕŭ arde.
3) Când casa vecinuluĭ tĕŭ arde, trebue să te îngrijescĭ și de a ta.

*△ *Imĭ pare rĕŭ ca după o casă aprinsa.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova. J. Vasluiŭ.*

Când se întîmplă o ne-norocire dușmanuluĭ.

6799 *△ **Acela strigă căruĭa îĭ arde casa.**

IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Se aplică la ómeniĭ carĭ, pentru a scăpà de o crimă saŭ o faptă rea, comisă de eĭ, învinovățesc pe alțiĭ ca, prin apucătura asta, să scape eĭ.

6800 * **Cine nu alérgă să'șĭ stingă casă, când s'ar aprinde?**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

Cine nu'șĭ vré binele?

6801 * **A unuĭ ĭi-arde casa, altu s-aprinde țigara** [1]**.**

D. A. MILESCU. *Gazet. Maced.* I, p. 3.

Vedĭ *Cĭubuc, Lulea, A se Peptena, Cĭubuc.*

Unul petrece pe când altul e nenorocit.

6802 * **— Omule! îțĭ aŭ ars casa!**
— Ș'apoĭ! că eŭ îĭ am cheile.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

Pentru omul prost.

6803 **Carle cúmpera casa facuta, nu plate ne ĭapna ne molta (salbún)** [2]**.**

FR MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 9.

---

1) Unuĭ-a îĭ arde casa, altu îșĭ aprinde țigara.
2) Cine cumpĕră casa făcută, nu plătesce nicĭ varul nicĭ nisipul.

Iţĭ vine maĭ eftin sá cumperĭ o casá fácutá gata, de cât să o cladescĭ singur.

Acheptez paix et maison faicte
Et vous gardez de vieille debte.

Mots dorés, XVI-e Siècle.

*△
6804 **Casa fără perdele se pare pustie.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ*

Aratá ne-îngrijirea şi lenea celor carĭ locuesc într'însa.

*
6805 **Casa făre perdele ca fimeea (femeia) fără sprincene.**

V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*—Gr. Poienaru, *ing. c. Focşanĭ, J. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 6804. Acéstă dicere ne arată cât de înradecinat erà, înainte, la femeile nóstre, obiceĭul de a'şĭ drege sprincenele.

*
6806 **Ună casă n'oadară hóră** [1]).

G. Zuca, *stud. c. Cavaĭa, Albania.*

Acelaş înţeles ca la No. 2454.

*
6807 **Mută munţli, mută casa** [2]).

G. Zuca, *stud. c. Samarina, Epir.*

Când strigá cine-va fórte tare, saŭ face pré mare caz pentru un lucru de nimica.

*△
6808 **Nicĭ a-casă nu-ĭ alésă.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

Aratá o situaţie încurcata.

1) O casă nu face oraş.
2) Nuntă munţiĭ, nuntă casa.

SNÓVĂ

Ci-că o nevéstă după ce fugise de la bărbatul sĕŭ, fără vre-o pricină maĭ însemnată, şi după ce a umblat multă vreme, fără să'şĭ găséscă un rost maĭ bun, dând din rĕŭ în maĭ rĕŭ, ar fi dorit maĭ bine să se întórcă a-casă. Sciind însă că acum bărbatu-sĕŭ nu are să o laude pentru ceea ce făcuse ar fi ḑis: dar *nicĭ a-casă nu'ĭ alésă.*

*△
6809 **Are casa sub căcĭulă.**

H. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Veḑĭ *No. 6676.*

Nu are nicĭ un adăpost, e sărac lipit pămîntuluĭ.

*△
6810 **Casa o are sub cuşmă.**

AR. GOROVEI, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

Acelaş înțeles ca la No. 6809.

*△
6811 **Casa o are sub pălărie.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

Acelaş înțeles ca la No. 6810.

*△
6812 **Mĭ-o pus foc la casă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ*

Veḑĭ *Uşă.*

A purtat vorbe, a vîrît o intriga, de unde e traiŭ rĕŭ în casă.

*
6813 **Lapte di puļiŭ pórtă 'n casăļĭ!** [1].

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Se ḑice de omul vrednic caruia nu 'ĭ lipsesce nimic în casă; are până şi lapte de puiŭ, adică chiar lucru carĭ nu există.

1) Lapte de puiŭ pórtă în casa luĭ.

*△
6814 **E cu casă în spinare ca melcul.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 377.—DOBRE MARINESCU *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Casa 'ĭ e c'a melculuĭ în spinare.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45; I, p. 133.—HINŢESCU, p. 168.

*△
Işĭ pórtă casa 'n spate ca cucumelcĭu.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Sărac.*

1° Se dice de ţiganiĭ nomadĭ, de ómeniĭ carĭ se mută din loc în loc.

2° Pentru săracĭ.

Francesiĭ aŭ dis, despre femeile carĭ 'şĭ cheltuesc tótă averea pe îmbrăcăminte: *elles portaient leurs maisons sur leurs habit comme les escargots.*

*
6815 **N'are casă, n'are masă.**

A. PANN, I, p. 133.—HINŢESCU, p. 29.

E cu totul sărac.

Il n'a ni feu, ni lieu.

Prov. Franc.

*
6816 **Par'că casă, masă n'are.**

A. PANN, III, p. 5.—HINŢESCU, p. 29.

Pentru cel care vecĭnic lipsesce de la casa luĭ şi s'a făcut vătăşel de mahala.

*
6817 **Nicĭ tu casă, nicĭ tu masă.**

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 47—FR. DAMÉ, I, p. 205.

Nicĭ tu masă, nicĭ tu casă.

P. Ispirescu, *Leg.* 162 & 174,

1° Acelaș înțeles ca la No. 6815.

«*Nicĭ tu casă, nicĭ tu masă,* nimic, nimic, dară nimic n'avéŭ după sufletul lor». — Ispirescu, *Leg.* p. 174.

2° Nu vede de nimic, nimic nu deretică prin casă.

«De cum se făcé ḑioa, o luà la papuc la drum p'în sat. *Nicĭ tu casă, nicĭ tu masă,* nicĭ tu de unele. La ea nu scià de nimic». — Ispirescu, *Snóve,* p 47.

3° Așa de odată, fără nicĭ o pricină.

«A doua ḑi *nicĭ tu casă, nicĭ tu masă,* băĭatul începù érășĭ să plângă și să voĭéscă să se întórcă la părințĭ». — Ispirescu, *Leg.* p. 162

6818 *△ **Nice în casă, nice-afără.**

V. Sala, *înv. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Nicĭ nu intră; nicĭ nu plécă. Ne-hotărît.

6819 **De unde viĭ?—D'a-casă.**
Unde te ducĭ?—A-casă.

A. Pann, III, p. 5.

Pentru ceĭ carĭ sunt vecĭnic pe drumurĭ.

6820 **N'a stricat Domnul doaĕ case.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 47.

*△ *N'a spart Dumneḑeŭ douĕ case.*

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 46; I, p. 157. — Hințescu, p. 11.—Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

* *N'a stricat Dumneḑeŭ douĕ case.*

Gr. Alexandrescu, *magistr. c Focșanĭ, J. Putna.*

Dumnedeŭ nu sparge douĕ case.

A. PANN, II, p. 135.—HINȚESCU. p. 52.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 164.

Sĕ dice când, într'o căsătorie, amîndoï casniciï sunt rĕï.—(GOLESCU).

*△
6820 b **E rea casa fără clopot.**

GAV. ONIŞOR, *c. Banca, J. Tutova.*

Adică fără copiĭ.

6821 **A se porni ca de la o casă pustie.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 293.

Fără a 'şĭ luà diua bună de la gazdă saŭ de la ceï de față.

«Cum se dă jos din pod cu lada, nu se maĭ duce să 'şĭ ĭea diua bună şi bine cuvîntare de la sfânta Duminecă, ci pornesce *ca de la o casă pustie* şi se tot duce înainte».—I. CREANGĂ.

*△
6822 **Nu i-s porciĭ (vacile) a-casă.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Boŭ.*

Aceleaşĭ înțelesurĭ ca la No. 1349.

*△
6823 **A venì de-a-casă.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 231 & 422. —L. ŞĂINEANU, *Semas.* p. 356.—P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 48; *Leg.* 181 & 196.—G. P. SALVIŬ, *înv, c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Aşa maĭ viĭ de-a-casă.

B. P. HĂŞDEŬ, *Etym. Magn.* p. 123. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 577, 635, 706, 902 & 1292.

*△

Acum maĭ viĭ de-a-casă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 223.—E. I. PATRICIŬ, *înv. c Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

1° A pricepe, a înțelege, a se dumiri; a 'șĭ veni în simțire, la cunoscință, la adevěr.

«Tocmaĭ atuncĭ *își veniră* și țěraniĭ *de-acasă*». Acum înțeleseră șiretenia vorbeĭ cucóneĭ».—ISPIRESCU, *Leg.* p. 181.

Susana.—Aĭ priceput acum?

Galuscus.—*Acu maĭ viŭ de-acasă*, dar n'am priceput, nicĭ acu—, bine de tot, că vorbescĭ pré ĭute.—ALEXANDRI, p. 706.

2° A fi zăpăciți, a nu maĭ fi în apele sale.

«Nu maĭ înțelegem ce a pățit ómeniĭ noștri, că *nu maĭ sunt*, ca maĭ nainte, *veniți d'a-casă*. Spun lucrurĭ de pe ceea lume».—ALEXANDRI, p. 691.

3° A 'ĭ place.

«Așa țěrance *maĭ viŭ de-acasă;* să aĭ șepte sate pline».—V. ALEXANDRI, p. 231, 387, 981.

4° Ca să arate că cine-va s'a îndreptat.—*J. Covurluiu.*

6824 * **A fi a-casă în vre-o trébă.**

A se pricepe ca să o facă.

«Cât despre lucrurile de tîmplărie *sunt a-casă*».

6825 * **A o găsì a-casă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 354.

Adică fată mare.

«Fata de împěrat și fiul vědúveĭ se învoiseră și se inscțiră. Nicĭ unul din amîndoĭ, nu s'a câit, maĭ în urmă, pentru acésta. Vedĭ că el, în viața luĭ nu alunecase până atuncĭ, erà curat cum îl făcuse măsa; și pe fata împeratuluĭ *o găsise a-casă.* Copilul cu care erà însărcinată fată, când o goni tată-seŭ, se născù, și se făcuse un băĭat de se nu te îndurĭ de el. Éră eĭ, petrecênd cu bine, ișĭ uĭtaseră de necazurile cele trecute».

6826 **A face casă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 493.

A se căsători.

6827 *△ **A face casă cu cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 493 & 494 & 1212.—FR. DAMÉ, I, p. 204; II, p. 6.

*
A duce casă bună cu cine-va.

1° A se învoi, a trăi în bună înțelegere cu cine-va.

«Cânele *nu face casă* cu pisica».

2° A sĕ stabili, a se așeḑà, a ședé mult unde-va.

«N'am *să fac casă* nicĭ cu voĭ».

*
6828 **Om cu casă.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 494.

Om stabilit, însurat și cu óre-care avere.

*
6829 **A ține (fi) de casa cuĭ-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 494.—
FR. DAMÉ, I, p. 204.

A fi omul caseĭ, a fi clientul cuĭ-va.

*
6830 **A sparge (strică) casa cuĭ-va.**

A. PANN, I, p. 54. — LAURIAN
& MAXIM, I, p. 493.

1° A strică buna înțelegere între soțĭ.
2° A face ca soțiĭ să se despartă.

*
6831 **A fi stîlpul caseĭ.**

EN. BĂLTÉNU, *Lum.* I, p. 87.

Acel care ține o casă prin munca, priceperea, influența luĭ.

*
6832 **O casă de copiĭ.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.—
IANOV, *Conv. Liter.* I, p. 24.

Veḑĭ, *Ciorbă.*

Copiĭ mulțĭ.

CATALIGĂ

Veḑĭ *Picior.*

*△
6833 **Par'că'ĭ cu catalige în piciốre.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț,*
J. Vasluiŭ.

Are picerile lungĭ.

CATARAMĂ

Veḑĭ *Bătae, Prietin, Slujbă.*

6834 *△ **Maĭ lasă din cătăramă.**

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

A lăsà maĭ slobod, a nu maĭ constrînge aşa de tare.

6835 *△ **Iĭ slab în cataramă.**

GAV. ONIŞOR, *ziar Junimea, No. 16. J. Tutova.*

Nu are putere, nu îndrăznesce.

CATENĂ

Veḑĭ *Lanţ.*

6836 **Catena de aur încă e catenă.**

G. MUNTEANU, p. 150. — HINŢESCU, p. 30.

Ḑice omul care ţine la independenţa luĭ.
Cuvîntul *catenă* se află şi în poesiile populare:
Plugul cu cateni de fer legat.

CATRAFUSE

6837 *△ **A'şĭ luà catrafusele.**

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 125. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se cărà de unde-va; a plecà, şi maĭ ales vrênd ne-vrênd, dintr'un loc, dintr'o slujbă, etc.

Prendre ses cliques et ses claques.

Prov. Franc.

CATRINȚĂ

6838 * **A 'ĭ mirosì a catrință.**

FR. DAMÉ, I, p. 212.

Pentru băețĭ când încep să se gândéscă la femeĭ.

«O să încépă *a'ĭ mirosì a catrință*». — I. CREANGĂ.

CĂUȘ

Vedĭ *Tărîțe*.

6839 *△ **Va (a) veni (el) drăguș la căuș!**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 179, 201 & 270. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 4. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ* — GAV. ONIȘOR, *c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.* — G. POBORAN, *irst. c. Slatina, J. Olt.*

△ *O maĭ venì ĭar róta la știrbină și drăguș la căuș.*

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș.* p. 267 & 268.

A cădé drăguș la căuș.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1413.— L. ȘĂINEANU, *Semas* p. 342.

*△ *O maĭ ajunge drăguș, la căuș.*

C. MANOILESCU, *stud. c. Cosmescĭ, J. Vasluiŭ.*

*△ *Veĭ venì tu drăguș la căuș, vară este iérnă este.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. Galațĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Ólă.*

Imĭ veĭ încăpé în mână, veĭ maĭ avé nevoe de mine, veĭ maĭ venì iarășĭ la mine, să te ajut, dar va fi pré târḑiŭ.

A se vedé origina ḑiceriĭ și înțelesul cuvîntuluĭ *drăguș* la No. 306.

«Eŭ îĭ sunt popă de acum: am să-l călugăresc cât aĭ ḑice: Tatăl nostru. A! *mi-aĭ căḑut drăguș la căuș*».—ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1413.

«Aice'ĭ tréba pe *drăguș la căuș*». — V. ALEXANDRI, p. 179. Cu înțelesul de: a sosit césul ca să câștig ce-va, căcĭ mĭ-a încăput în mânĭ.

6840 **A luà cu căușul de la inimă.**

LAMBRIOR, *Conv. Liter.* IX, p. 5.

A alinà durerile, necazurile cuĭ-va de odată, ca și când le ar fi luat cu cáușul.

CAZAN

Vedĭ *Pântece.*

6841 * **Mic și mare într'un cazan fierbem.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

Adică toțĭ cu necazurĭ (GOLESCU).

6842 *△ **Aĭ dat un cazan mare și aĭ luat o căldare.**

A. PANN, III, p. 109. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *A dat un cazan și a luat o căldărușă.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

Aĭ dat un lucru de preț, și aĭ primit în urmá altul nevoĭaș.

6843 * **Ună câzane çe hérbe, vaĭ crépă.** [1])

I COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

1) Un cazan care ferbe (inchis ermetic) o să crape.

Când e ne-mulțumire, complot, o să isbucnéscă.

6844 * **Căţănlu după çe s' frândzi nu s'alichéşce [1]).**

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Pentru cele carĭ nu se maĭ pot îndreptà.

6845 * **'Nă câzane hérbe, ma nu scim çe vaĭ scótă [2]).**

I. Coyan, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Nu sĕ scie ce va eşi din cutare afacere, tratative, complot, etc.

CEAS

Vedĭ *Cap. I, c. Ceas.*

6846 **Ceasul umblă, lovesce,**
Şi vremea stă, odihnesce.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 176. — Fr. Damé, I, p. 217.

*△
Ceasul umblă şi lovesce
Iar vremea se odihnesce.

A. Pann, III, p. 151. — Hinţescu, p. 194. — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *Óră.*

1° Sĕ dice pentru ceĭ carĭ dispreţuesc bîrfelile.
2° Tóte sunt trecĕtóre în lume, numaĭ vremea e statornică.

6847 *△ **Cu un ceas maĭ nainte.**

S. Fl. Marian, *Ornit.* I, p. 103.

Indată, fără intârdiere, fără a maĭ aşteptà.

6848 *△ **'I-a venit vremea dar nu 'ĭ-a venit ceasu.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J Tutova.*

---

1) Cazanul după ce se frânge, nu se lipesce.
2) In cazan ferbe, dar nu scim ce va eşi dintr'însul.

Se ḑice la facere și pentru măriţiș. Despre fata carĭ este bună de măritat dar nu'şĭ-a găsit încă bărbat.

CEAUN

6849 *△ **A cădé din ceaun în foc.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Veḑĭ *Căldare.*

Acelaș înţeles ca la No. 6693.

6850 * **Fund de ceaun.**

Veḑĭ *Cazan, Ţigan.*

Acelaș înţeles ca la No. 6695.

CENUŞER

6851 **Cenușer.**

L. ŞĂINEANU, *Dicţ.* p. 159.

Odinióră copist prost, căruia francesul ḑice *gratte-papier.*

CENUŞERÉSĂ

6852 **Cenușerésă.**

L. ŞĂINEANU, *Dicţ.* p. 159.

Femee murdară și próstă.

Din eroina din basme, numită *Cendrillon* la Francesĭ, care ascunde, sub o înfăţișare respingĕtóre și neródă, cele maĭ înalte însușirĭ ale inimeĭ și ale minţiĭ. — L. S.

CEORICAR

6853 *△ **Ceoricar.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 128.

Veḑĭ *Opincar.*

Purtător de cĭoricĭ, adică ţĕran.

CERCEL

6854 * **Voind să pórte cercel maĭ bunĭ, îșĭ perde urechile.**

P. Ispirescu, *Leg.* 1872, p. 171.— Hințescu, p. 31. — I. Bănescu, *prof. J. Roman.*

*△ *Aĭ gândit (te-aĭ căznit) să'țĭ puĭ cerceĭ, și țĭ-aĭ perdut și urechile.*

Iordache Călin, *student J. Argeș.—Semin. Buc. cl. VII prin* P. Gârboviceanu, *prof.*

Cămila când s'a dus la tîrg să'șĭ cumpere cerceĭ, și șĭ-a pĭerdut o urechĭe.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 24.

Aŭ cercat cămila să'ĭ pue cerceĭ la urechĭe și i le-aŭ tăĭat.

Magasin Istor. IV p. 107.

Vedĭ *Cămilă.*

Cel lacom silindu-se să dobândéscă maĭ mult pĭerde și ceea ce are.

6855 **După ce nicĭ n'are de cerceĭ urechĭ**
Umblă să'șĭ cumpere și două perechĭ.

A. Pann, I, p. 160.—Hințescu, p. 197.

* *N'are urechĭ și umblă să'șĭ cumpere cerceĭ.*

Gr. Alexandrescu, *magistr. c Focșanĭ, J. Putna.*

1° Pentru săracul mândru.

2° Când unul caută să'șĭ dobândéscă lucrurĭ ce nu'ĭ pot fi de nicĭ un folos.

6856 *△ **Cercelul a cădut dar urechile aŭ rĕmas.**

D-ra Ec. Șișman, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

*△
A căḑut cerceiĭ, a rĕmas urechile.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Cinstea a remas dacă averea a perdut'o.

Tout est perdu fors l'honneur.

Prov. Franc.

*
6857 **A pune un lucru cercel la ureche.**

Maĭor P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Veḑĭ *No. 671.*

Adică puţin îĭ pasă.

*△
6858 **Şi asta e cercel la ureche.**

A. PANN, I, p. 168,—HINŢESCU, p. 31. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Avramescĭ, J. Tutova.*

1° A păţit'o cât de bună, o va ţine minte.
2° Ne-ajunsul ce întîmpină nu e nimic faţă de altele.

6859 **N'o să o atîrn cercel la ureche.**

A. PANN, II, p. 151.

Veḑĭ *Cadră.*

N'o să o ţin numaĭ de frumuseţe, voiŭ face trébă cu dînsa. Se ḑice maĭ ales pentru femeĭ care trebue să fie folositóre în casa omuluĭ.

△
6860 **A rĕmâne cercel fără tórtă.**

Poes. Pop.

Lucru stricat, bun de nimic.

Câţĭ voĭnicĭ din lumea mare
Toţĭ aŭ iclénă purtare,
Creḑemînt nicĭ unul n'are.
Că cu vorba mi te pórtă,
Rĕmâĭ cercel fără tórtă,
Rĕmâne dragoste mórtă.

Poes. Pop.

CERGĂ

Vedĭ *a se Intinde*, *Purice*, *Raĭu*.

*△
6861 **Pentru un purece nu puĭŭ cerga 'n foc.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dêlu-Mare*, *J. Tutova*.

Vedĭ *Manta*, *Purice*.

Acelaş înţeles ca la No. 7312.

CHEIE

Vedĭ *Aur*, *Bărbat*, *Biserică*, *Lada*, *S-tu Petru*, *Vecin*.

*△
6862 **Cu cheĭe (chee) dĕ aur orĭ ce uşă poţĭ dĕschide.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea*, *J. Dorohoĭ*.—A. GOROVEI, *J. Suceava*. DOB. MARINESCU, *înv. c Pîrvu-Roşu*, *J. Argeş*.

*△
Cheĭea de aur deschide tóte uşele.

Abeced. Ilustr. p. 25.—C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova*, *J. Vasluĭu*.

*△
Cu chee de aur şi de argint, deschiḑĭ tóte uşele (descuĭ orĭ-ce uşă).

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ*, *J. Covurluiŭ*.

Vedĭ *Aur*, *Raĭu*, *Sabie*, *Sulă*.

Adică cu banul în mână intri la orĭ-cine (GOLESCU).
Arată puterea banuluĭ.

Vedĭ **Manuţiu**, *Adagia*, p. 504—505.

Auro quæque janua panditur [1]).

Latin. Ev. Med.

La clef d'or ouvre toutes les portes.

Prov. Franc.

Colle chiavi d'oro s'apre ogni porta [2]).

Prov. Ital.

Gold geht durch alle Thüren ausser der Himmelsthür [3]).

Prov. Germ.

There 's no lock but a golden key will open it [4])

Prov. Engl.

Guldnyeklar läsa upp alla lås [5]).

Prov. Sved.

6863 *△ **A luat cheea dar lacata a rĕmas.**

V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

Pe când bărbatul crede că a împedicat pre soția sa de la fapte rușinóse cu atâta el se înșélă, căcĭ dînsa tot în obiceiul cĭ a rĕmas de a se dà, orĭ când găsesce prilej, și mĕsurile aspre luate de bărbat sunt zadarnice.

6864 **Cheiea la tine și brósca la mine.**

Al. Dumitrescu, p. 123.

Vedĭ *Ladă.*

Sĕ dice pentru ceĭ ce se daŭ, cu totul, pe mâna altuĭa.

Vous avez la clef et nous avons la serrure.

Prov. Franç.

---

1) Aurul deschide orĭ-ce ușă.
2) Cu cheia de aur se deschide orĭ-ce ușă.
3) Aurul deschide tóte ușile chiar și ușa raiuluĭ.
4) Nu este gaură pre care o cheie de aur să nu o deschidă
5) Cheiea de aur deschide orĭ-ce ușă.

6865 **Ea s-nică, și «cleĭli, cleĭli», strigă[1]).**

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres*, p. 162.

Se ḑice de omul prost care fiind, el singur, în mare primejdie, se maĭ îngrijesce de alțiĭ.

SNÓVĂ

O femee avênd o rea purtare, a fost aruncată de bărbatu sĕŭ în apă. Aducêndu-șĭ aminte, când sĕ înnecà, că cheile caseĭ le are în buzunar, începù să strige: cheile, cheile!

6866 *△ **Are două cheĭ pentru o încuetóre.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

E șiret.

6867 *△ **Cheia umblată nu ruginesce.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroșița, J. Dîmbovița.*

Contrariul ḑicereĭ de la No. 632.

6868 *△ **Dă cheile Mariucăĭ.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Balabănesci, J. Tutova.*

Dá totul pe mâna eĭ.

6869 * **'Ncacete cu cléĭa-țĭ![2])**

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Ci nu cu veciniĭ tĕĭ, daca ți s'a întimplat vre-o pagubă, ți s'a furat ce-va din casă, ș. c. l.

6870 * **À dà cheile (pe mâna) cuĭ-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 730.

A'ĭ incredința averea ta.

1) Se înnécă și „cheile, cheile", striga.
2) Cértă-te cu cheiea ta.

6871 * **Nu'ţĭ dà cheiea pe mâna altuĭa.**

AL. DUMITRESCU, p. 124

Nu'ţĭ dărui averea înainte de mórte.

Il ne faut pas se dépouiller avant de se coucher.

Prov. Franç.

6872 * **A fi cheĭea.**

* *A fi cheiea tuturor.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Face tot ce vroesce, de dînsul atîrnă totul, el e tare şi mare.

«La tóte eĭ sunt *cheiea*».

6873 *△ **A fi cheiea şi lacata cuĭ-va.**

D-NA L. LINDE, *c Bêrlad, J. Tutova.*

Scie tóte ale luĭ.

CHEĬETÓRE

6874 △ **Rîd şi chetorile de la casă.**

S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 62.

Arată o mare bucurie într'o casă, s'a întîmplat un eveniment fericit.

CHEPENEAG

6875 *△ **După plóĭe chepeneag.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 100; III, p. 15. — P. ISPIRESCU, *Red. Ist.* II, p. 165.—IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

* *După plóe căpeneag.*

DIM ŢICHINDEAL, *Fab.* p. 238.— HINŢESCU, p. 148. — FR. DAMÉ, I, p. 227.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—KÁROLY ACS, p. 84.

După plóe căpeneagul.

DIM. ŢICHINDEAL, *Fab.* p. 120.

*△ *După plóie chepeniag.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Căciulă, Ipingea, Manta.*

1° Tóte îĭ merg d'andaratele; când un lucru ne vine în afară de vreme, pré târḑiŭ şi nu ne maĭ póte folosi.

2° Când după un rĕŭ, ne maĭ supĕră şi cu batjocurĭ.

Τάς μηχανὰς μετὰ τόν πόλεμον κομίζειν.[1])

Prov. Elin.

C'est de la moutarde après dîner.

Prov. Franc.

Depois de vindimas canavejos.[2])

Prov. Port.

Das Kommt zu spät.[3])

Prov. Germ.

Nô'm Rên brocht em nichen Mankel.[4])

Germ. Transilv.

Esö után Köpönyeg.[5])

Prov. Ung.

1) A aduce maşinele după resbel.
2) După culesul viilor coşurĭ.
3) Acésta vine pré târḑiŭ.
4) După plóie nu maĭ trebue manta.
5) După p'óie căpeneag.

Po dešti plášt.[1])

Prov. Cech.

*△
6876 **Şĭ-a întors căpeneagul.**

D. Popoviciŭ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Şi-aŭ întors chepeneagul pe dos.

Gazeta Transilv. Nov. 1897.

Vedĭ *Cojoc.*

1° A'şĭ schimbà părerile de odată şi pe ne-aşteptate.
1° A se supĕrà, a se iuţi.

*△
6877 **A'şĭ întórce chepenĭagu după cum suflă vîntu.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Manta, Şubă.*

A se dà după vremurĭ, a nu se împotrivi.

CHERESTEA

*
6878 **Nu 'ĭ-e cherestea obrazul.**

Maĭor P. Budişteanu, *J. Ilfov.*

Se dice de omul cu obrazu subţire.

*
6879 **Ce maĭ cherestea eştĭ!**

D. Zanne. *c. Bolintin, J. Ilfov.*

Adicá: ce om eştĭ! Are, după împrejurărĭ, un înţeles favorabil saŭ defavorabil.

CHIBRIT

*△
6880 **'I-a dat cu chibritul pe la nas.**

V. Râmbu, *c. Brŏnescĭ, J. Dâmboviţa.*

---

1) După plóie căpeneag.

L'a supërat.

6881 *'I-a trosnit chibritul.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Délu-Mare, J. Tutova.*

O sá ieà parale. Credinţá poporana.

6882 *Chibrit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focşanĭ, J. Putna.*

1° Om lung şi slab.
2° Om ĭute, mânios.

CHICHIREZ

6883 *△ **A nu avé nicĭ un chichirez.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

Veḑĭ *Titirez.*

1° A fi lipsit de nurĭ, a nu avé pe vino 'ncóce.
2° Maĭ rar: a nu avé nicĭ o noĭmă, când se aplică la lucrurĭ.

6884 *△ **Iĭ umblă gura ca chichirezu la móră.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*

Pentru ce'l căruĭ nu 'ĭ maĭ tace gura.

După şése lunĭ mamele duc copiiĭ la móră, şi acolo, apoĭ, iĭ pun în coşul unde se pune grâul saŭ porumbul de măcinat, pentru ca eĭ să fie liberĭ la vorbă cum e chichirezul de la móră.—S. FL MARIAN, *Nascere*, p. 421.

CHICHIŢĂ

6885 *△ **A căutà chichiţe.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A sili să gáséscă greşelĭ cuĭ-va, a 'ĭ căutà nod în papură.

6886 *△ **A umblà cu chichiţe.**

A umblà cu chichiţe şi momiţe.

L. ŞAINEANU, *Dicţ.* p. 166.

Şiret, meşter, cautä sä înşele.

6887 *△ **A întórce chichiţe şi dulapurĭ.**

Ģ. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 6886.

CHIMEŞĂ

Vedĭ *Gard.*

6888 *△ **E maĭ aprópe chimeşa de cât şuba.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Camaşă.*

Acelaş înţeles ca la No. 6710.

CHIUL

6889 * **A trage chĭulu cuĭ-va.**

A 'l înşelà.

CHIULAF

6890 * **La aşa cap, aşa chĭulaf.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; II, p. 52.—HINŢESCU, p. 26.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Ama cap, ama chĭulaf.*

Maĭor P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Vedĭ *Căciula, Fes.*

Acelaș înțeles ca la No. 6658.

Duro nodo durus quærendus est cuneus [1])

Prov. Lat.

A gros enclumy, gros marteou [2]).

Prov. Provens.

Auf einen groben Klotz gehort ein grober Keil[3]).

Prov. Germ.

CIBOTĂ

Vedĭ *Cĭobotă.*

CIMITIR

*△

6891 **Păzesce cimitiru.**

IUL. VULCĂNESCU, *elev. Șc. Norm. J. Dolj.*

*△

S'a băgat pândar la cimitir.

A murit.

Sucer les pissenlits par la racine.

Prov. Franc.

CĬOBOTĂ

Vedĭ *Cap.* VII, *c. Apă, Ban, Drac, Șóptă.*

*△

6892 **Fie-care scie unde 'l strînge cĭobota (cĭubota, cibota).**

JAC. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII, p. 16.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭ.*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—GAV. ONIȘOR, *prof c Simila, J.Tutova.*—C. TEODORESCU, *c. Lipova, J.Vasluiŭ.* — S. MIHĂILESCU. *Șezăt.* I, p. 219.

1) Pentru un nod tare trebue căutată o pană tare.
2) Pentru o grósă nicovală, un ciocan gros.
3) Pentru un butuc mare, trebue o pană și maĭ grósă.

Tot omul scie unde 'l strînge cĭobota.

Abeced. Ilustr. p. 28.

Veḍĭ *Cismă, a Duré, Opincă.*

Fie-care scie păsul sĕŭ, necazurile sale.

Veḍĭ Andr. al Bagavu, Cart. Aleg. p. 174.

6893 * **Numaĭ tu scii unde te strînge cĭobota.**

C NEGRUZZI, I, p. 251.

De 'ĭ păţi ce-va numaĭ tu sá sciĭ; nu 'ţĭ spune păsurile la orĭ şi cine.

Negruzzi, ca şi Paul-Emiliu, aplică acéstă ḍicere păţeniilor casnice.

«Acéstă ḍicere vine de la Paul-Emiliu. Acest senator Roman luase hotărîrea de a se despărţi de Papiria, nevésta luĭ, pe care toţĭ o sciaŭ de bună. Prietenii luĭ căutaŭ să'ĭ schimbe părerea înşirându'ĭ, cu laude marĭ, darurile nevesti luĭ. Paul-Emiliu, drept rĕspuns, le arătă cĭobotă cu care erà încălţat, ḍicêndu-le: Acéstă cĭobotă e frumósă, nouĕ şi bine-făcută. cu tóte acestea nicĭ unul din voĭ nu scie unde mĕ supĕră».—C. NEGRUZZI

6894 △ **N'am maĭ avé cine să ne tragă cĭubotele.**

I. CREANGA, *Amint.*, p. 13.

Veḍĭ *Boer, Mare, Stăpân.*

Ar fi toţĭ de o potrivá; nu ar maĭ fi mic şi mare, slugă şi stăpân, s. c. l.

«Dacă ar fi să iésă toţĭ învĕţaţĭ, după cum socoţĭ tu, *n'ar maĭ avé cine să ne tragă cĭobotele*».—I. CREANGĂ.

6895 △ **Cu cĭubotele dintr'o vacă şi cu tălpele din alta.**

I. CREANGĂ, *Amint*, p. 99

Când unul are cĭobote pré largĭ pentru dînsul.

6896 **De cĭobote.**

B. P. HĂŞDEŬ, *Cuv. Bĕtr.* I, p. 52.

* *A'i plàtì cïobotele.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
Galatz, J. Covurluiŭ.

Adică îndemnisare pentru alergătură. Plata *cïobotelor* era despăgubirea ce *o* hotăré Domnul, saŭ vre un alt dregător, când trimité pe un delegat saŭ expres, să execute saŭ se aduca pre cine-va, saŭ se facă să se îndeplinéscă vre un ordin saŭ hotărîre. Plata se hotăré de trimițĕtor și să împlinià de adresant.

Găsim acéstă locuțiune într'o carte de judecată dată la Iași în 15 Aprilie 1588.

„Boboc din satul Murgescï omórä pe un om; pentru acésta trebuià una din două : orï să fie decapitat, orï *„să-și plătéscă capul,“* adecă să se dé judecătoruluï, mareluï vornic al țĕreï, o amendă de rĕscumpĕrare, anume doï-spre-dece boï. Ne putĕnd plăti, Boboc fuge; fugĕnd el, orï-câtă va fi, se va dà aceluïa ce 'l va înlocui la plata amendeï. Judecătorul chéma dară de 'ntâïŭ pe frațiï vinovatuluï, Marco și Petrea.

«pentru că aŭ fost frăție luï, Marco și Petrea, de față nainté mé și n'aŭ avut putere să 'ï plătéscă capul, pentru acela ï-am făcut și noï acéstă scrisóre a nóstră ca să ție ace moșie parté lu Boboc în bună pace, ïar de se va afla cene-va den rudele luï, să aïbă a daré aceï 12 boï și treï galbenï *de cïobote* luï Necoră și lu Stefan. Iar de nu se va afla nemenele den rudele luï să se plătéscă ce aŭ dat, ïar ïeï să ție acea ocenă și fecïorie lor în véce».

Acești Necoră și Stefan plătesc amenda cuvenită și capĕta ast-fel partea de ocenă a luï Boboc. Asupra acesteï averï rĕmâne totușï rudelor vinovatuluï dreptul de a o redobândi, întorcĕnd luï Necoră și luï Stefan ceï 12 boï, ér, pe de-asupra maï dându-le, ca îndemnisare, pentru ostenelele lor, treï galbenï de *cïobote*.—HĂȘDEŬ.

La noï până astă-dï mirele trebue să dé socruluï, saŭ *vorniceluluï* în dar, o pereche de cïobote, înainte de nuntă iar sócreï mireluï, nora adică mirésa, e datóre să'ï dé o cămașa cusută frumos și lucrată de dînsa.

O locuțiune identică găsim în dreptul occidental din evulmediŭ, Vedï du Cange la cuvintele *calzarus, calzatus, calciarium calciagium.*

«Et concedimus ipsi homines, ut qualemcumque terram de sanum exaudineravit, in hereditatem habeant ad respondendum, sicut in matinae consuetudo est, sine *calzaru*». *Charta, an. 1117.*

«Interrogate quidem fideles vestros, et omnia vobis nota erunt, eo quod illi, qui vobis eum collaudant, hoc per munera et *calciaria* faciunt». *Leon. III. Sed. P. P. Epist. 9.*

«Ab omni thelonei, winagii, *calciagii*... praestatione.. dimitti volumus liberos et absolutos». *Charta Ioan. Ducis Lothar. ann. 1282.*

«Comme le prévost fermier de Bar-sur-Aube eust fait adjourner pardevant lui tous les habitants de Putevillé..... à laquelle journée il dit ausdiz habitans qu'il venoit querir *ses chausses....* Le dit prévost condempna le suppliant envers lui en dèux-huit solz Parisis d'amende». *An. 1403.*

Locuţiunea francesă, *à propos de bottes*, pare a avé o origină identică :

Lors de l'occupation de la France par les Anglais, ceux-ci non contents de perçevoir les revenus ordinaires des villes et villages que le roi leur avait asignés comme fiefs, se faisaient payer encore assez frèquemment de fortes sommes *pour leurs souliers et pour leurs bottes*». *Quitard*, p. 164.

6896 b. Cu ciubote.

NIC. COSTIN, *Letop.* II, p. 88—89.

«Carii nu vreaŭ din ceĭ (boierĭ) ne-înţelegĕtorĭ să vie de faţă la divan, după jaloba omuluĭ, îndată trimité de'ĭ aducéŭ ómenĭ domnescĭ *cu ciubote*, fără voiea lor». — COSTIN.

6897 *A'ĭ plătì ciubote roşiĭ.

M. CANIAN, *J. Iaşĭ.*— GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focşanĭ, J. Putna.*

1° A'ĭ plăti mult, căcĭ *ciubote roşiĭ* purtaŭ numaĭ Vodă, şi tot de odată pelea roşie eră maĭ rară şi maĭ scumpă de cât cele-l-alte.

«Numaĭ Vodă, ĭar nu şi boieriĭ, are dreptul de a'şĭ căptuşĭ pantofiĭ cu postav roşu». — ZALLONY, *Fanarioţiĭ.*

Acest obiceiŭ ne a venit de la curtea din Bizanţ, unde numaĭ Basileul şi porfirogeneţiĭ avéŭ dreptul de a purta vestminte şi maĭ ales încălţaminte roşiĭ.

2° Astă-ḑĭ se întrebuinţéză, cam rar, şi cu înţelesul de: a nu'ĭ dà nimic, lăsându'l să umble cu picerile góle.

*
6898 **A umblà (se duce) cu cĭobote roşiĭ.**

Gav. Onişor, *prof. c. Bêrlad J. Tutova.*

Veḑĭ *Domnie.*

1° A umblà desculţ; a fi sărac cu desăvîrşire.
2° A o păţi.

*△
6899 **Cu ciubote roşiĭ.**

C. Cristescu, *c. Valea-Rea J. Vasluiŭ.*

Adică rar şi prin urmare scump.

«Anul acesta o să fie iérba *cu cĭubote roşiĭ*».

*
6900 **Terchea-berchea, treĭ leĭ perechea, cĭubote roşiĭ.**

Gr. Poienaru, *ing. c. Focşanĭ, J. Putna.*

Pentru omul care, de şi ocupă o posiţie înaltă, este cam prost.

□
6901 **Şi-a pus fên în cĭobote.**

Hinţescu, p. 58.

S'a îmbogăţit.

Il a du foin dans ses bottes.

Prov. Franc.

CĬOCHINĂ

Veḑĭ *Dobândă.*

6902 **A spînzurat'o la cĭochină.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 4.

*△
A pune (legà) ce-va la cĭochină.

Laurian & Maxim, I, p. 682.— S. I. Grossmann, p. 85. — P. Ispirescu, *Rev. Ist* I, p. 232. — G. Dem. Teodorescu, *Poes. Pop.* p. 514.—Al. Odobescu, I, p. 437.— G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Cuĭu*.

Adică a lăsat'o la o parte fără nicĭ o grija, fară a 'ĭ pasă de ce-va (GOLESCU).

A pune la păstrare, la uĭtare, a nu ține socotélă, etc.

«Puse cartea domnéscă la *cĭochină*».—ODOBESCU.

Ciochină se numesce:

1° Cureluşa, dinapoia şeleĭ, de care drumuțul îşĭ légă buclucrurile.

2° Cărligul ce țĕraniĭ de la munte pórtă la brîŭ.

Buzdugan în mânĭ luà
Şi plecă
Din stână în stână
Cu cântarul la cĭochină.

Prov. Pop.

Pendre au croc.

Prov. Franc.

CIOMAG

Vedĭ *Câne, Cuvînt, Drag, Femee, Nebun. Olă, Pâne, Vorbă.*

6903 *△ **Omul nu fuge de colac ci de ciomag.**

LASCAR CATARGIŬ, *c. Golăşeĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Câne.*

Omul nu fuge de bine ci de rĕŭ.

6904 *△ **Arăchițĭ strîmbele ş-adunațĭ códele** [1].

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Băésa Epir.*

Când zăresc vre-un hoț saŭ un lup păstoriĭ obicĭnuesc a strigă între eĭ: Luațĭ strîmbele (adică cĭomegile) şi dațĭ drumul códelor (adică cânilor).

1) Răpițĭ (luațĭ) strîmbele şi adunațĭ códele.

6905 * **Şcoplu 'i dit parădis** [1]).

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Vedĭ *Bătaie, Frică.*

Adică cumintesce pe om; arată că şi prin bătae poţĭ face ce-va.

6906 **Cĭomagul are două căpătâie.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 156.—FR. DAMÉ, I, p. 246.

Cĭomagul are două capete, şi cu cel d'al doilea se dă tot-dé-una maĭ cu sete.

BARONZI, p. 52. — HINŢESCU, p. 34.

Vedĭ *Bâtă, Bĕţ.*

Orĭ-ce lucru îşĭ are binele şi rĕul sĕŭ; precum lovescĭ, poţĭ fi si tu lovit. Vedĭ No. 448 & 452.

6907 **A fi tréba pe cĭomag.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1045.

Adică pe bătae.

6908 *△ **Bate'l urma cu cĭomagul.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Pulescĭ, J. Tutova.*

Adică bate'l daca 'l poţĭ prinde.

6909 *△ **Par'că e cu cĭomagu la brîŭ.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Resteŭ, Topor.*

Se dice de omul arţăgos, tot-dé-una gata la cértă.

---

1) Cĭomagul 'ĭ din raĭu·

6911 * **A merge pe cĭomag.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Băț, Prăjină.*

Acelaș înțeles ca la No. 6591.

CIORIC

Vedĭ *Cap. VII, c. Cĭoric.*

6912 **A mânà ce-va cĭoric (tot cĭoric).**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 686.

A spune curînd, a vorbi repede.

CIORICAR

Vedĭ *Ceoricar.*

CÎRCHEA

6913 * **Li are tricută cîrchéua [1]).**

G. ZUCA, *c. Elbasan, Albania*

Il duce unde vrea, îl pórtă după gustul séŭ.

CIUBĔR

Vedĭ *Vacă.*

CIUBOTA

Vedĭ *Boer, Cĭobota, Dragoste, Opincă.*

6914 *△ **A fi ca cĭubota.**

A. GOROVEI, *J. Suceava.* — N. ALBU, *c. Pétra, J. Némțu.*

Vedĭ *Cizmă.*

A fi prost.

6915 * **Nu'ĭ vrednic să'ĭ tragă cĭubotele.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

---

1) Il-a trecut inelul (în nas).

Arată inferioritatea unuia față de altul.

Il n'est pas digne de dénouer les cordons de ses souliers.

Prov. Franc.

CIUBUC

Vedĭ *Traistă, Saltea.*

6916 *△ **A fi ciubuc.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Lulea.*

A fi amorezat.

6917 * **Altuĭ ĭi se arde barba, altu va sĭ-aprindă ciubuchea** [1].

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Vedĭ *Casă, Lulea.*

Unul perde și altul câștigă; unul sufere și altul petrece, etc.

CIUCURE

Vedĭ *Sărăcie.*

CIUPIC

6918 *△ **Cu ciupicile scârțâind și cu mațele ghiorăind.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Pentru ceĭ îmbrăcațĭ bine dar carĭ nu aŭ ce mâncà.

CIZMA

Vedĭ *Cap. VII c. Apă, Boer, Cizmar, Mare, Stăpân.*

1) Altuia i se arde barba, altu vré să aprindă ciubucu.

6919 **Nime nu scie maĭ bine unde 'l strînge cizma de cât cel ce o pórtă.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 4.—E. B. MAWR, p. 60.—BARONZI, p. 62 & 66 —HINŢESCU, p. 35.

Tot omul scie unde 'l strînge cizma.

I. Ĝ. VALENTINEANU, p. 29

*

Fie-care scie unde 'l strînge cizma.

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suceava.—Sem. Buc. Cl. VI* prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Nu scie unde mĕ strînge cizma.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Veḑĭ *Ciobotă, Opincă.*

Adică ceea ce mĕ supĕră (GOLESCU).

Veḑĭ origina acesteĭ ḑicerĭ: la No. 6893, Dr. Gaster, Chrestomatia, p. 265, Andreiŭ al Bagavu, Cart. Aleg., p. 174.

Nemo scit ubi calceus urat, nisi qui eum portat.[1])

Prov. Lat.

Chacun sait où son soulier le blesse.

Prov. Franc.

Ognuno sà dove la scarpa lo stringe.[2])

Prov. Ital.

Cada qual sento o seu mal.[3])

Prov. Span.

Ieder weiss am besten, wo ihn der Schuh drückt.[4])

Prov. Germ.

Every ones Knowes best, where the shoe pinches him.[5])

Prov. Engl.

---

1) Nimene nu scie unde încălţămintea dóre, de cât acel care o pórtă.
2) Fie-care scie unde ghéta îl strînge.
3) Fie-care îşĭ simte durerea.
4) & 5) Fie-care scie maĭ bine, unde ghetele îl dóre.

6920 **Cizma, fie cât de frumósă, dacă la picior te strînge, dĕparte sĕ lasă.**

ÏORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78.

Sĕ ḑice pentru cele ce ne supérá, arĕtându-ne că trebue să ne dĕpărtăm dĕ ele, fie cât dĕ scumpe (GOLESCU).

*

6921 **A linge cizmele cuĭ-va.**

M CANIAN, *publ. J. Iașĭ.*

A linguși, a se gudurà pe lângă cine-va.

*△

6922 **De cât cizmă 'ncăputată**
Maĭ bine lipsă de tótă.

C. CRISTESCU, *c. Valea-Rea, J. Vasluĭ.*

Impotriva celor carĭ vor să se căsătorésca cu o femeĭe vĕduvă.

*△

6923 **E cizmă.**

N. ALBU, *c. Pétra, J. Némțu.* — N. CARCALACHI, *c. Câmpina, J. Prahova.*

Veḑĭ *Cĭubotă.*

E prost.

Bête comme un pot.

Prov. Fran

A CLADI

*

6924 **A clădì pe nisip.**

A începe o întreprindere care nu va isbutì, căcĭ nu e așeḑată pe o temelie sănătósă.

Se va asemănà bărbatuluĭ nebun care *și-a zidit casa sa pe nisip.*— S. MATEIŬ, 726.

In saxis seminare [1]).

Prov. Lat.

---

1) A semĕnà prin petre.

Bâtir sur le sable.

Prov. Franc.

CLANȚĂ

6925 * **A ține clanță (clanț) cu. . . .**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 257; *Conv. Liter.* V. p. 139.— P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

A se luptà cu vorba, a se certà cu cine-va.

«Am ajuns a puté *ține clanț* cu orĭ-ce avocat.»—V. ALEXANDRI.

6926 *△ **Bun de clanță (clanț).**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.* — I. BĂNESCU, *prof J. Roman.*—GR. ALEXANDRESCU, *c. Focșanĭ, J. Putna.*

Se dice de omul vorbareț, guraliv; vorbesce bune și rele.

6927 *△ **E rĕŭ de clanță.**

V. SALA, *dasc. c. Buntescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

E rĕŭ de gură, mușcător la vorbă.

6928 * **Tótă dioa, clanța, clanța din gură.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 151; III, p. 122.—HINȚESCU, p. 35.

Despre omul căruia nu 'ĭ tace gura.

6929 * **Clanț.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică gură.

«*Maĭ ținețĭ clanțul* adică: maĭ tacĭ».

6930 **Clanță.**

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 181.

Flecar, guraliv.

«Ce *clanță* de femee».

CLIN

Vedĭ *Nebun*.

*△

6931 **A nu avé nicĭ în clin nicĭ în mânecă cu cine-va.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 82. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 180.—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 43.— E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—A. DE CIHAC, II, p. 62. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.* — V. SALA, *înv. c. Vașcoŭ-Băresci, comit. Bihor și comit. Arad, Ungaria.*

*△

N'am cu dînsul nicĭ în clin nicĭ în mânecă.

HINȚESCU, p. 45. — JUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad.*—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 178.—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Cu nebunul să nu'țĭ puĭ nicĭ în clin nicĭ în mânecă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p 25; I, p. 85. — HINȚESCU, p. 119.

*△

Cu omul prost să nu aĭ a face nicĭ în clin nicĭ în mânică.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 202; *Amint.* p. 197.—K. A. ZAMFIRESCU, *Diacon, înv. c. Stîubienĭ, J. Dorohoĭ.*

A nu avé nicĭ o legătură, nicĭ o daraveră cu cine-va, căcĭ e din aceĭ cu care nu o poțĭ duce la cale.

Cuvîntul *clin* în tóte părțile Românieĭ și în comitatele din

Ungaria saŭ din Transilvania locuite de Românĭ are numaĭ următórele două înțelesurĭ:

1° O bucată de pânză saŭ de panură la veștmintele țĕrănescĭ, numită la Francesĭ *biais* saŭ *lé*.

2° O bucată de pămînt avênd forma unuĭ triunghiŭ cu o basă fórte mică în raport cu înălțime, saŭ a unuĭ segment de cerc cu rada mare.

In Țéra Românéscă, piezișala saŭ povîrnișul unuĭ deal se numesce *clină*.

De aci resultă că explicarea acesteĭ dicere, pre care o dă D. G. Cosbuc în *Föia pentru toțĭ*, I, No. 38, nu póte fi primită. Din întrebuințare acuvîntuluĭ *mânec*, numaĭ în Banat, și cu un înțeles cu totul deosebit de cel cunoscut pretutindenĭ la Românĭ pentru cuvintele eșite din aceeașĭ rădĕcină, nu se póte primi, fără alte probe maĭ temeĭnice, argumentarea D-luĭ Coșbuc, care de alminterea schimbă și dicerea scriind-o: *Nicĭ în- clin, nicĭ în mânec.*

Dicerea francesă : *tenir quelqu'un dans sa manche* se apropie óre-cum de cea românéscă și ne ajută ca să o înțelegem. In vechime punga se purtă la Francezĭ, ca și astă-dĭ, adeseorĭ la Românĭ, între pĭele și partea cămeșeĭ unde se află *clinul*, adică sub mâneca. De aci aŭ venit locuțiunile *tenir quelq'un dans sa manche* saŭ *dans sa bourse*, carĭ sunt similare.

6932 * **Nu 'țĭ lipsésce clin, ma muma întrégă** [1].

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Samarina, Epir.*

Vedĭ *Dógă*.

Când cine-va e prost și vorbesce năsdrăvăniĭ.

CLOP

6933 *△ **Nu pórtă el clopul.**

V. SALA, *dasc.. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Când muierea e maĭ mare în casă.

C'est elle qui porte la culotte.

Prov. Franc.

1) Nu 'țĭ lipsesce clinu ci sarica întrégă.

CLOPOT

Vedĭ *Cap.* XII, *c. Clopot, a Murĭ*

6934 *△ **Nicĭ cât să astup un clopot.**

R. Simu, *înv. c. Orlat, Transilvania, în Etym. Magn.* p. 1912.

Adică fórte puţin. Se ḑice maĭ ales pentru fên, paĭe, etc.

«N'am adunat fên *nicĭ cât să astup un clopot*».

CLOPOŢEL

6935 *△ **Are gura (ca un) clopoţel.**

Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

E vorbăreţ, guraliv.

COLINA

Vedĭ *a Rîde.*

COCOŞ-DE-VÎNT

6936 *△ **A fi cucoş-de-vînt.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Móră, Vînt.*

1° A se dà după vînt, a nu se potrivi întîmplărilor.
2° Se ḑice, maĭ ales, pentru ceĭ carĭ 'şĭ schimbă părerile la fie-ce cés.

C'est une girouette.

Prov. Franc.

CODORISCE

Vedĭ *Toporisce.*

COFA

6937 *△ **A căutà cofe de Moșĭ.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

A cauta pléșcá, chilipir.

In ḑioa de Moșĭ se împart cofe, de pomaná, de sufletul morților.

6938 *△ **A pune 'n cofă pre cine-va.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* 237, 277, 574, 1152 & 1360.— A. DE CIHAC, II, p. 567.—*Șezătóre*, II, p. 101.— *Abec. Ilustr.* p. 29.—FR. DAMÉ, I, p. 270; III, p. 297. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

*△ *A'l băgà în cofă.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 766.— G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭ.*

Veḑĭ *Covată.*

A înfundà, a înșelà, a répune, a rĕmâné, a dovedi pre cine-va.

Mettre quelqu'un au sac.

Prov. Franc.

6939 *△ **A turnà cu cofa.**

A. DE CIHAC, II, p. 567.—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedeșcĭ, J. Tutova.*

Veḑĭ *Doniță, Galétă.*

A plouà fórte tare.

6940 **Ca din cofă.**

S. FL. MARIAN, *Tradit. pop.* p. 188.

Adicá în mare numĕr.

«Trece, maĭ departe, prin plóia de glónţe şi de bolovanĭ, carĭ curgéŭ *ca din cofă* de pe vîrful stâncelor, asupra lor».

COFIŢĂ

6941 *△ **A 'l lovì peste cofiţa cu ouĕle.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. S'nulţĭ, J. Covurluiŭ.*

A 'l atinge tocmaĭ unde 'l dóre.

COHE

6942 * **N'agĭundze câ 'l badzĭ 'n casă, ma va ş-tu cohe**[1].

G. ZUCA, *stud, Albania şi Epir.*

Veḑĭ *Pat.*

Pentru cel nemulţumit şi obraznic. *Cohea* e partea vetreĭ care e lipită de perete. E locul de cinste în casă.
Acolo nu are dreptul să sté de cât cel maĭ bĕtrân din casă.

COJOC

Veḑĭ *Ac, Cămaşă, Dochia, Ilie, Joc, Lup, Silă, Vară.*

6943 **De cu vara, pentru ĭérnă, dĕ cojoc să te 'ngrijescĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 374.

Veḑĭ *Inţelept.*

Ne învaţă a fi prevĕḑĕtorĭ.

6944 **Cojocul căutare, numaĭ la ĭérnă are.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 374.

Arată căutarea unuĭ lucru, dupĕ vremurĭ.

1) Nu ajunge că 'l bagĭ în casă, ci vrea şi în vatră.

6945 *△ **Spală'mĭ cojocul, dar nu mi'l udà.**

A. Başota prin V. Forescu, *J. Suceava.*

Se dice de un om care a greşit. Sá fie pedepsit, căcĭ i se cuvine, dar să nu fie sărăcit, să nu fie urmărit în averea luĭ pentru greşelĭ ce nu aŭ adus pe nimine în sapa de lemn.

6946 **Nu te uĭtà la cojoc, ci te uĭtă ce e sub joc.**

A. Pann, III, p. 48, *Edit.* 1889, p. 84. — Hinţescu; p. 36. — E. B. Mawr, p. 21.

*△ *Nu te uĭtà la cojoc, ci la cel ce e sub cojoc.*

M. Lupescu, *înv. c. Broscenĭ, J. Suceava.* — Dobre Marinescu, *înv. c, Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *Haĭnă.*

Nu te uĭtà la portul omuluĭ ci la om însu-şĭ.

On ne cognoist pas les gens aux robes.

Prov. Franc.

Mal si giudica il cavallo dalla sella [1].

Prov. Tosc.

Do not look at the coat, but at what is under the coat [2].

Prov. Engl.

Kappe og Kalk skinle mangen Skalk [3].

Prov. Danez.

6947 **Şapte fraţĭ pĕ un cojoc.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 96; *Asem.* p. 159.

Sĕ dice pentru ceĭ fórte scápătaţĭ (Golescu).

---

1) Rĕŭ se judecă calul după şea.
2) Nu te uĭta la haĭne, ci la ce e sub haĭne.
3) Pălàrie şi pantalonĭ ascund mulţĭ rĕĭ.

6948 *△ **A 'şĭ întórce cojocul (pe dos).**

V. ALEXANDRI, *Teatr*. p. 717; *Poes. Pop*. p. 73.—FR. DAMÉ, I, p. 271.— V. FORESCU, *J. Suceava*.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş*. — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ*.—A. PANN, II, p. 130.

A întórce cojóca (cojocul).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 494.

Vedĭ *Chepeneag*.

1° A 'şĭ schimbà părerile de odată şi pe ne-aşteptate.

Să tem, tremură în tot pasul.
Să nu 'şĭ supere norocul
Şi *să 'şĭ întórcă cojocul.*

A. PANN.

2° S'a supërat, s'a mâniat, s'a ĭuţit.

«Eĭ, măĭ badeo, nu mĕ faceţĭ *să-mĭ întorc cojocul pe dos*, că, de şi sunteţĭ ómenĭ liberĭ, vĕ-oĭu face acum s'alergaţĭ ĭepuresce.»— *Rusaliile*, p. 717.

Era Mane cel pletos
Cu cojoc mare, miţos,
Cu *cojoc întors pe dos*
Şi cu ghióga ne strujită,
Numaĭ din topor cĭoplită
El la Toma 'ncet venĭa.
Şi din gură aşa 'ĭ grăia:
Aleĭ! Toma Alimoş
Boer din ţéra de jos,
Ce ne calcĭ moşiele
Şi ne stricĭ fêneţele?
Boer Toma Alimoş
Iĭ da plosca cu vin roş:
Să trăiescĭ, Mane fărtate
Dă-ţĭ mânia după spate
Ca să bem în gĭumĕtate.»

Profetul Sofronie, Cap. I, v. 8 a dis, cu acelaş înţeles: *a îmbrăcà o haină străină.*

Tourner casaque.

Prov. Franc.

6949 **A cunósce cuĭ de ce îĭ e cojocul.**

A. Pann, III, p. 145.

Cunósce cu cine are a face, și se pórtă cu dînsul cum trebue.

*△
6950 **A nu căutà cuĭ-va de ce 'ĭ-e cojocul (cojóca).**

Laurian & Maxim, I, p 770.— P. Ispirescu, *Snóve*, p. 42. — Dobre Marinescu, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° A nu face deosebire de persóne, a tratà de o potrivă, cu aceeașĭ severitate pre toțĭ, fără a ține séma de posițiunea persónelor, de ĭubirea nóstră pentru ele, etc.
2° Fără a maĭ cercetà.

«Nu'ĭ maĭ caută *de ce 'ĭ-e cojocul*». — Ispirescu.

*△
6951 **A'l întrebà de ce 'ĭ e cojocul.**

G. P. Salviŭ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭ.*

A'l bate. Se aude la jocul „de-a baba órba“.

*△
6952 **A nu'l maĭ întrebà de ce'ĭ e cojocul.**

I. Creangă, *Pov.* p. 274. Gav. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.* — Fr. Damé, I, p. 271.

A nu'l maĭ lăsà sá se gândéscá, a'l luà repede.

«Turturică par'că n'ar fi voit; dar calul *n'o maĭ întrébă de ce'ĭ e cojocul*». — Creangă.

*△
6953 **A'șĭ teme cojocul.**

E. I. Patriciŭ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.* — M. Canian, *publ. J. Iașĭ.*

1° Se dice de omul fórte fricos, care se sperie de orĭ-ce lucru.

Il a peur même de son ombre.

Prov. Franc.

2° De cel bănuitor, care se feresce de tótă lumea.

6954 **A sunà cuĭ-va cojocul (cojóca).**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 770.

*△ *A 'ĭ scuturà cojocul.*

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 96.— FR. DAMÉ, I, 271; IV, p. 44.— GR. ALEXANDRESCU, *magist. c. Focşanĭ, J. Putna.*—C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Nădrag.*

Adică a 'l bate.

6955 **A 'ĭ rupe din cojoc.**

A. PANN, I, p. 96.

A 'l bate rĕŭ, a 'ĭ rupe pĭelea.

6956 *△ **A 'şĭ păzì cojocul.**

A se ferì de bătae.

6957 △ **A fi vaĭ de cojocul cuĭ-va.**

Sezătóre, I, p. 186; III, p. 86.

Vaĭ de dînsul, vaĭ de pelea luĭ.

6958 * **Cât îĭ póte cojocul.**

PANN, III, p. 145.

Cât póte cine-va.

«Scie *cât îĭ póte cojocul luĭ*».

COJÓCA

Vedĭ *Cojoc, Jócă.*

COLIBĂ

6959 * **E maĭ bine în coliba ta de cât în palatul altuĭa.**

G MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU, p. 36. — A GOROVEI, *J. Suceava.*

Veḑĭ *Bordeiŭ, Casă.*

Nicăerĭ ca la casa omuluĭ și, precum ḑice Cantemir: „Ca coliba în țarina sa și bordeĭul în pămîntul sĕŭ, cât palaturile in străinătate, maĭ desfătate și maĭ frumóse a fi socotiră“. *Ist. Ierogl.* p. 237.

6960 **S'aĭ mâși'nă călivă, ma a ta să-hibă.**[1])

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Aleg.* p. 75.

Acelaș înțeles ca la No. 6959.

Domus sua, domus optima.[2])

Prov. Lat.

6961 **Órfăn s'hiĭ c-ună călivă, mâșĭ a ta călivă săhibă.**[3])

ANDR. AL BRAGAV, *Cart. Aleg.* p. 91.

As hiŭ órfăn, ș-tu călivă, mașĭ căliva s'hibă a mea.[4])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 171.

Acelaș înțeles ca la No. 6960.

COLȚ

Veḑĭ *Țéră.*

6962 * **A dà din colț în colț.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 44, 152; *Snóve,* p. 10.—FR. DAMÉ, I, p. 274,

1) Să aĭ numaĭ o colibă, dar a ta să fie.
2) Casa omuluĭ (sa), casa cea maĭ bună.
3) Sărac să fiĭ cu o colibă, dar a ta colibă să fie.
4) Să fiŭ sărac, într'o colibă, dar coliba să fie a mea.

1° A alergà zăpăcit, ne maĭ sciind ce să facă.

2° A fi nedumerit, nehotărît, a nu scie ce să facă, şi cum ḑice Francesul: *ne plus savoir à quel saint se vouer.*

«Slujitoriĭ *dedéŭ din colț în colț*, şi nu sciaŭ ce să rĕspunḑă». — ISPIRESCU.

COMANAC

Veḑĭ *Coromac.*

*

6963 **A fi cu comanac.**

M. CANIAN, *publ. J. Iaşĭ.*

A fi bărbat, voĭnic.

*△

6964 **Sunt bărbat cu comanac,**
Nu muere cu cârpa 'n cap.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Acelaş inţeles ca la No. 6963.

COMAŞ

Veḑĭ *Cumaş.*

*

6965 **Comaş.**

L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 149.

Om de nimica. Ispirescu dă acesteĭ ḑicerĭ un înţeles cu totul opus, care se va găsi la c. *Cumaş*

CONCIU

6966 **Maĭ multe concĭurĭ dĕ cât căciulĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.

Adică maĭ multe muĭerĭ dĕ cât bărbaţĭ (GOLESCU).

CONDUR

6967 **Condurii, sarea veselieĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 26.

Adică muĭerile, că maĭ nainte condurĭ purtà muĭerile (GOLESCU).

6968 **Casa fără condurĭ ca o casă pustie.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 58.

Vedĭ No. 6775.

Adică fără muĭerĭ căcĭ maĭ înainte, muĭerile purtaŭ condurĭ în picere.

COPAĬE

Vedĭ *Epure.*

6969 **Maĭ bine c'o copaĭe dĕ cât cu coşul la apă.**

IORD. GOLESCU *Mss.* II, p. 107.

Maĭ bine cu cel învĕţat tu să te slujĕscĭ, fie cât dĕ prost la ném, dĕ cât cu cel dĕ mare ném şi fără dĕ nicĭ o sciinţă.— (GOLESCU).

6970 *△ **A dat cu mâna prin copae.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227; *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 174.— HINŢESCU, p. 98.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

A furat, s'a lăsat să fie mituit.

COPTOR

Vedĭ *Cuptor.*

COROMAC

Vedĭ *Comanac.*

6971 **Coromacu nu se face za o ploĭa** [1]).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Omul multe trebue să pată în viaţa luĭ.

No se fa un capel per una piova sola [2]).

Prov. Triest.

---

1) Comanacu nu se face pentru o ploĭe.
2) Nu sĕ face o pălărie pentru o singură ploĭe.

CORT

6972 *△ **A umblà cu cortul.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 949.—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*—FR. DAMÉ, I, p. 292.

*△ *A se mutà ca ţiganu cu cortu.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

A nu fi aşedat la un loc, a se mutà de colo până colo, dintr'un oraş într'altul.

6973 *△ **A cere ca la uşa cortuluĭ.**

Şezătórea, I, p. 213.

A cere ca ţiganiĭ, cu insistenţă şi fără ruşine.

6974 *△ **Ca la uşa cortuluĭ.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 949.—NIC. MATEESCU *înv. c. Moviliţa, J. Putna.*

1° A se tot certà, a se gâlcevi ca ţiganiĭ.
2° Un fel de horă fórte ĭute şi animată.

COŞ

Vedĭ *a Gătì, Hogeac.*

6975 *△ **A şters coşul fără să vré.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Crângu, J. Tutova.*

A păţit-o.

6976 *△ **A scrie pe coş.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Grindă.*

Sĕ dice pentru o noutate, ce-va ne-obicĭnuĭt de la o persónă.

COŞ

Veḑĭ *Copaĭe, Cap.* X, *c Coş.*

6977 **In coş fărămiturile sĕ pun.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

Adică cele prôste şî dĕ nimic, la o parte, ca nisce netrebnice. (GOLESCU).

6978 *△ **A aruncà la coş.**

A lepĕda un lucru, a 'l dà uĭtareĭ.

COŞ

Veḑĭ *Olem.*

6979 *△ **Caută să ieà din coş grăunţe şi din postavă malaiŭ.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Se ḑice pentru cel lacom, ne-săţios saŭ sgârcit.

6980 **Şi din coş grăunţe şi din postavă tărîţe.**

A. PANN, III. p. 69.

Şi din coş grăunţe şî din postavă tărîţe;
şî din făină parte şî din tărîţe merinde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce cer parte din tôte (GOLESCU).

6981 **Niciĭ din coş grăunţe, niciĭ din postavă făină.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.

Sĕ ḑice pentru ceĭ fôrte scumpĭ, ceĭ ce nu vor să dé nimic (GOLESCU).

6982 *△ **Am băgat și eŭ în coș.**

B. P. HĂȘDEŬ, *Etym. Magn.* p, 2318.—JULIŬ GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*—AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

1° Am început a măcină, am căpĕtat rînd la móră, mi-a venit rîndul să fac óre-ce.

2° In comitatele din Ungaria are maĭ ales înțelesul de: mi-a venit rîndul să vorbesc.

La móră se bagă, în coș, grăunțele și, până nu sunt măcinate, altul nu póte să tórne grăunțele sale.

6983 *△ **'I a cădut (picat) din coș.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—*Șezătóre*, II, p. 47.

A sărăcit, nu maĭ stă bine, nu maĭ tráesce în belșug ca înainte.

COȘAR

Vedĭ *a Rîde.*

6984 *△ **Mulțumesc ție, Dómne, că 'i coșarul gata.**

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 24 — 38.—I. ARBORE, *ing. Buzĕŭ*—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Pentru un lucru lucru făcut, ce trebuia, dar care se paré greŭ.

2° Sĕ dice acelor carĭ se laudă, înaintea nóstră cu săvîrșirea saŭ îndeplinirea unuĭ lucru care nu e de credut că va puté eși la un bun sfîrșit.

SNÓVĂ

Bunea începu odată un coșar vroind a face pe placu nevesteĭ, care avé o vacă de adăpostit. Lucrézǎ el o sĕptĕmână încheiată tot stricând și iar dregênd ce lucrase, căcĭ nu sĕ maĭ mulțumea cu ce eșea din mânele luĭ. In sfîrșit, după multă trudă, isprăvesce coșarul. «Dĭ, ne-

vêstă, *mulţumesc ţie, Dómne, că e coşarul gata!»* Dînsa sĕ împotrivesce, bărbatul o înhaţă de cânepa draculuĭ. Arendaşul din sat sare ca să'ĭ împace. Vĕdênd însă că nu face nicĭ o ispravă, îĭ lasă în plata Domnuluĭ şi se întórce a-casă de povestesce întîmplarea neveste sale, şi încheie dicênd: «tu dragă, aĭ fi spus îndată, *mulţumesc ţie Dómne, că 'ĭ coşarul gata.* Ba nu, bărbate, şi bine făcu femeiea luĭ Bunea de se împotrivi cerereĭ atât de nesocotită a bărbatuluĭ». Din vorbă în vorbă, ajung şi la cociorbă. Pe când arendaşul îşĭ snopia nevésta intră preotul satuluĭ, care îĭ dojenesce, mirându-se ca nisce ómenĭ de la oraş să se bată ca mojiciĭ, şi la urmă îĭ împacă.

*△

6985 **Intr'un coşar se póte pune şi un viţel.**

AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Intr'o casă próstă póte stà şi un om bun.

*△

6986 **A intrat lupu în coşar.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Păzesce-te.

Le loup est entré dans la bergerie.

Prov. Franc.

*△

6987 **A început a rupe ca purceiĭ la coşere.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

1° Te necăjesce fără a'ţĭ face mult rĕŭ.
2° Când încep copiiĭ, ceĭ micĭ, a gânguri.

COŞNIŢA

*

6988 **A pune (aruncà) la coşniţă.**

M. CANIAN, *public. J. Iaşi*

Vedĭ *Coş*

Acelaş înţeles ca la No. 6978.

Jeter au panier.

Prov Franc.

6989 * **Dóră n'aĭ căḑut cu coşniţa din cer.**

Maior P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Veḑĭ *Hîrzob.*

Nu eştĭ de viţă mare, nu e ce-va de tine.

COŢCA

Veḑĭ Cap. IX, *c. Coţcă.*

6990 *△ **A strică coţca cuĭ-va.**

A. DE CIHAC, II, p. 78. — FR. DAMÉ, I, p. 296.—C TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭ.*

*△ *A strică cotca cuĭ-va.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veḑĭ Cap. IX, *c. Coţcă.*

A strică planul, socotéla cuĭ-va; a'l dà la brazdă.

COTEŢ

Veḑĭ *a Rîde.*

6991 *△ **E maĭ mare porcul de cât coteţul.**

C. FLĂMÊND, *elev. Semin. c. Borgo-Suseni, comit. Bistriţa-Năsĕud, Transilv.*

Când e belşug.

COTRUŢĂ

6992 **Cotruţă.**

L. ŞĂINEANU, *Dicţ.* p. 226.

Femee intrigantă.

COVATĂ

Vedĭ *Făină*.

6993 *△ **A băgà pre cine-va sub covată.**

D-NA PROF. SION, *c. Bêrlad, J. Tutova.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Cofă*.

A'l învinge, a 'l rĕmânè, a'l înșelà, a se arĕtà maĭ dibaciŭ de cât dînsul, a'l face de rușine.

«*Băgà sub covată*, pre cele-l-alte pasĕrĭ, prin cântecul sĕŭ».

CRANG

6994 △ **S'a întors crângul moriĭ.**

S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p. 347.

Vedĭ *Cap. VI. c. Róta.*

S'aŭ schimbat vremurile, nu se maĭ întîmplă ca înainte.

6995 *△ **Nu sciĭ cum sé întórce crângu.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ. J. Tutova.*

Adică cum vin lucrurile, cum se întórce tréba.

«Pórtă-te bine cu dînsul căcĭ *nu sciĭ cum* se întórce crângu».

CREMENE

6996 *△ **Cât aĭ dà în cremene.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* 377. — FR. DAMÉ, I, p. 304.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Amnar*.

Acelaș ințeles ca la No. 6535.

6997 *△ **Nicĭ cât aĭ dà în cremene.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova*.—P. ISPIRESCU, *Leg.*, 120, 249, 286.

Acelaş înţeles ca la No. 6535 b.

6998 * **A stà cremene.**

FR. DAMÉ, I, p. 304.

A remâne încremenit, ca stana de pétra, ne-mişcat de mirare, spaĭmă, etc.

Demeurer pétrifié.

Prov. Franc.

CUCĂ

6999 **Cuca, la orĭ-cine nu sĕ cuvine, ci numaĭ la unsul luĭ Dumnedeŭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Adică la fieş-care nu sĕ cuvine a fi Domn, ci numaĭ la acela orînduit de Dumnedeŭ (GOLESCU).

CUCUIATĂ

7000 * **A stà în (la) cucuĭata.**

BARONZI, p. 42. — D-NA Z. JUVARA, *c. Bêrlad, J. Tutova.*

A fi mort.

7001 **A pune la cucuĭata.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Bêrlad, J. Tutova.* — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 105.

Vedĭ *Gurguĭata.*

A da uĭtăreĭ.

CUMAȘ

Vedĭ *Comaș.*

7002 **Cumaș.**

P. Ispirescu. *Snóve.*

Vedĭ *Comaș, Stofă.*

Om bun și harnic.
Vedĭ la No. 304, *Sêrbul ne-mângâiat de perderea muĭeriĭ.*

«Ce maĭ *cumaș* de muĭere, erà să întórcă cine-va lumea cu susul în jos, și tot nu cred să maĭ găséscă un ast-fel de drăguț de femeĭe».— Ispirescu.

A se vedė la No. 6965 un ințeles cu totul opus.

CUPTOR

Vedĭ *Cărbune, Vatră.*

7003 *△ **Cât e (de când) lumea și pămîntul**
Pe cuptĭor (cuptor) nu bate vîntul.

I. Creangă, *Pov.* p. 324; *Conv. Liter.* XII. p. 31.— G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭ.*

Când e omul la adăpost de orĭ-ce rĕŭ.

7004 * **La cuptorul cald puține lemne trebuesc.**

A. Pann *Edit.* 1889, p. 151, 158; III, p. 122.—Hințescu, p. 41.

*△ *La coptorul cald puține lemne trebuesc.*

Dobre Marinescu, *înv. c. Pîr-vu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *La coptoriul cald puține lemne trebuesc.*

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. Gărboviceanu, *prof.*

1° Celuĭ supĕrat puțin îĭ trebue ca să-l apuce toțĭ dracĭĭ.
2° Pentru femeile cele rele.

Urit amor gravius, quo urimur intus.

Ovidiŭ.

Un vieux four est plus aisé à chauffer qu'un neuf.

Prov. Franc.

Alt Holz gibt gut Feier [1]).

Prov. Germ.

7005 **Nu cel ce bagă lemne în coptor, ci cel ce le aprinde sĕ înțelege că dă foc.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Adică cel ce dă pricină dĕ un rĕŭ, acela sĕ înțelege că ĕl face (GOLESCU).

7006 * **A trăì pe cuptor.**

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

A fi leneș, a nu se mișcà din casă.

7007 *△ **A fi la gură de cuptor.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluĭ.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Găină.*

1° A încăpé în gură de femeie.
2° A păți rușinea.
3° A'ĭ stà în mână tot. De la el se împărtășesc toțĭ; prin mâna luĭ trec tóte; dă cuĭ vré el și cât vré.

7008 △ **Pe cuptor.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 8.

Adică în casă.

«Intr'o bună diminéță, feciorul mameĭ îĭ aduce o noră *pe cuptor*». — I. CREANGĂ.

1) Lemnul bĕtrân face foc bun.

CUREA

Vedĭ *a se Intinde.*

*△
7009 **A umblà cu curéua.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ*

A căuta să înșele.

Era un joc, când-va, unde unul căutà să înșele pre altul cu o curea.

«*Nu'mĭ umblà cu curéua*, că te pricep».

*△
7010 **Tot natu scie unde'l strîng curelele.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Cismă, Opincă.*

Fie-care îșĭ cunósce necazurile sale.

Chacun sait où le bât le blesse.

Prov. Franc.

*△
7011 **Cauțĭ și tu curele pe unde aŭ ros cânií teele.**

G. POBORAN, *instit. c. Slatina, J. Olt.*

*△
Unde rod cânii tee, de gèba maĭ cațĭ curele.

A. COJOCARU, *stud. c. Tîfescĭ, J. Putna.*

A căutà ce-va bun unde lipsesc și cele maĭ próste.

*
7012 **Adună-țĭ curăile, carĭ si vreĭ s-nu ti aumbréză** [1]).

G. ZUCA, *c. Elbasan, Albania.*

Pázesce-te de vreĭ să nu o pățescĭ.

---

1) Adună-țĭ curelele, de vreĭ să nu te lovesc (saŭ să nu te închid).

7013 *△ **A nu'l ţinè curéua.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — D. MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Nu te ţin curelele.

BARONZI, p. 86.

* *Nu'l ţine curelele.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 933.

Nu'l ţin curelile.

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.* p. 59.

Nu 'l ţine curé(ua).

A. DE CIHAC, I, p. 71.

1° A nu puté.
2° A nu îndrăsni.

«Aŭ dat şi eĭ mese după cum *îĭ ţinéŭ curelele*».

Urmĕtórele versurĭ din *Păunaşul Codrilor* ne reamintesc credinţa Românuluĭ privitóre la mărirea saŭ micşorarea puteriĭ omuluĭ după cum brîul îĭ strînge, maĭ mult saŭ maĭ puţin, trupul.

Ear băetul cum slăbìà
Brîul i se descingea.
Şi Păunul mi'l strîngea
Trupuşorul îĭ frângea..
«—Mândro, mândruliţa mea,
Vin de-mĭ strînge brîul meŭ !
Apĕra te-ar Dumnedeŭ,
Că-mĭ slăbesc puterile,
Mi se duc averile !

7014 * **Daca te ţine curelele.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 380.

Daca te ţine curéua.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 332. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 397.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 247.

*△ *Numaĭ să te ţină curéua.*

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

1⁰ Daca poţĭ.
2⁰ Dacă îndrásnescĭ.

«Maĭ poftéscă şi alţiĭ *daca* le dă mâna, şi 'ĭ *ţine curéua*».—I. CREANGĂ.

7015 **Ĕşĭ lungesce curéua.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Adică ĕşĭ märesce averea, puterea (GOLESCU).

Allonger la courroie.

Prov. Franc.

7016 **A dà curéua.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 119 & 1287.

A avé putere de a face ce-va; a'ĭ dà mâna, a îndrăsni.

Adela.—Adevĕrat e, Radule?.... Nu rĕspundĭ?
Petcu.—*Nu'ĭ dă curéua* să rĕspundă.

Giner. luĭ H. Petcu.

7017 *△ **A strînge în curele.**

A. PANN, II, p. 32.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 933. — HINŢESCU, p. 159.—GR. ALEXANDRESCU, *J. Putna*.

A constrînge, a ţiné de scurt, a înfrînà.

Nu se părăsé de rele,
Dar *l'a cam strîns în curele.*

A. PANN.

7018 *△ **Il strînge curéua.**

G P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Il strîng curelele.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*—IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad.*

Vedĭ *Frâmbie.*

E mărginit în puterile luĭ, nu póte să facă saŭ să spună óre-ce.

CURMĂTURĂ

*
7019 **— Ba e curmătură.**
— Ba e forfecătură.

Vedĭ *Alb, Ras, Rață.*

Pentru ceĭ îndĕrătnicĭ și cârcotașĭ.

CURTE

*△
7020 **Iérbă în curte, sărăcie în casă.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

1° Despre omul leneș.
2° Despre cel sărac care, ne-avênd vite, îĭ cresce ĭérba în curte.

*△
7021 **Are trecere 'n orĭ-ce curte.**

A. PANN, III, p. 28.—HINȚESCU, p. 192. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

E bine privit de orĭ-cine. Se ḑice maĭ ales despre banĭ.

*
7022 **A ține de curtea cutăruĭa.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 947.

A fi clientul cuĭ-va, omul luĭ de casă.

CUȘMĂ

Vedĭ *Casă, Parale.*

CUTIE

*
7023 **A ümblà cu cutia.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1003.

A cerşi pentru sine, dar maĭ ales pentru biserici saŭ scopurĭ de bine-facerĭ.

7024 *△ **Par'că e (a fi ca) scos din cutie.**

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Scos din cutie.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1003.

A fi gătit frumos şi curat.

DESAGĬ

Vedĭ *Fragă, Grópă, Mare, Nă-dragĭ, Traistă.*

A SE DESBRĂCÀ

7025 *△ **Deşbracă-te, Radule, şi îmbracă-te, gardule.**

FĔTU, *stud. c. Onescĭ, J. Bacăŭ.*

Daĭ lucrul cuĭ nu trebue şi nu'ĭ şéde bine cu el.

DESBRACAT

7026 *△ **S'a învĕţat desbrăcat şi 'ĭ e ruşine-îmbrăcat.**

A. PANN, III, p. 32.—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. Focşanĭ, J. Putna.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *Despuĭat.*

Sĕ dice:

1° Pentru ceĭ ruşinoşĭ, unde nu trebue.

2° Pentru ceĭ proştĭ carĭ, şi când sĕ îmbogăţesc, se pórtă sdrenţuroşĭ, după cum s'aŭ obicĭnuit.

3° Pentru ceĭ carĭ, din proştĭ, ajung marĭ, şi nu sciŭ cum să se pórte.

DESCULŢ

7027 *△ **Pe brumă desculţ şi pe rouă încălţat.**

N. IORDAN, *stud. c. Tecucel, J. Tecuciŭ.*

Face tot pe dos, e într'o ureche.

7028 **Ar venì desculţ şépte hotare.**

SLAVICÏ, *Conv. Liter.* V, p. 27.

Atât de mult doresce să dobândéscă cutare lucru.

*

7029 **Trage'ï, Duţă, că'ï desculţă.**

*△

Trage'ï, Duţă,
Că'ï desculţă,
Că-încălţată,
Nu'ï învĕţată.

E. I PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△

Trage'ï, Duţă,
Că'ï desculţă,
Descălţată
'I învĕţată.

I S. MARDARE, *stud. c. Cerţescĭ, J. Tutova.*

*△

Sus, Duţă,
Că eştĭ desculţă,
Că'ncălţată
Nu eştĭ învĕţată.

C. C. BUNGEŢIANU, *elev, c. Cosovĕţ, J. Mehedinţĭ.*— VÎLCOF, *stud. Craiova, J. Dolj.*

1° Se întrebuinţéză la petrecerĭ şi nunţĭ, când un om nu scie să jóce hora care se cântă, ci îĭ dă şi el acolo, cum se pricepe, saŭ când jocul nu e potrivit pentru el.

2° Imbiere la bĕut.

*

7030 **Desculţ.**

Când un om e aşa de sărac în cât nu are nicĭ cu ce să se încalţe.

C'est un va-nu-pieds.

Prov. Franc.

DESPUIAT

Vedĭ *Gol, Golătate.*

7031 * **Dĕspuĭatuluĭ mânuşă îĭ lipsesce!**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 5032.

7032 **S'a învĕţat dĕspuĭat şî e ruşine îmbrăcat.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 63.

Si 'nvéţă dispuĭat, şi ĭ-e-arşini nviscut[1]).

Per. Papahagi, *Zweit. Iahres,* p. 171.

Vedĭ *Desbrăcat.*

Sĕ dice pentru ceĭ proştĭ ce, şî când sĕ îmbogăţesc, trăĭesc trenţăroşĭ, după cum s'a obişnuit, precum şî pentru ceĭ ce din proştĭ ajung marĭ, şî nu sciŭ cum să sĕ pórte. (Golescu).

Consuetudinis magna vis est.[2])

Prov. Lat.

Accoutumance est trop poissans.

Prov. Franc.

Gewohnheit will Recht haben.[3])

Prov. Germ.

DONIŢĂ

7033 *△ **Vaca, care dă cu piciorul în doniţă, póte să nu fie lăptósă.**

A. Başotă *prin* V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

---

1) Sa învĕţat despuĭat şi 'ĭ e ruşine îmbrăcat.
2) Puterea obiceĭuluĭ e mare.
3) Obiceiul vré să aibă dreptate.

Vedĭ *Vacă*.

Pe lângă înțelesul de la No. 2613, în județul Suceava, se maĭ adaogă și urmĕtorul:

Omul bogat care nu face nicĭ un bine, care nu ajută pe ceĭ sĕrmanĭ, care nu trăesce de cât pentru dînsul, maĭ bine ar fi fost să nu fie bogat.

7034 * **A turnà cu donița.**

Vedĭ *Cofă*, *Gălétă*.

A plouà tare.

DRUG

7035 * **A se ține drug de...**

Arată tăria cu care ne ținem de cine-va saŭ de o trébă.

7036 **A o ține drug înainte.**

FR. DAMÉ, I, p. 395.

A merge drept înainte, a'șĭ vedé de trébă fără șovăire, fără abatere.

DULAP

Vedĭ Cap. IX, *c. Dulap*.

DUȘ

7037 * **A căpĕtà un duș.**

L. ȘĂINEANU, *Dicț*. p. 288.

Rĕspuns ne-așteptat saŭ pățélă ne-plăcută.

ESLE

Vedĭ *Boŭ*, *Cal*, *Iesle*.

7038 *△ **Eslea nu merge la boŭ, ci boul la ea.**

V. SALA, *înv. c Drăgănescĭ & Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.*

Nimic nu se dobândesce fară muncă. Folósele nu vin de cât la ceĭ carĭ le caută.

FĂCĂŬ

Vedĭ *Móră*.

FAŞĂ

Vedĭ *Fustă*.

7039 **Incă din faşie.**

DIM. CANTEMIR. *Ist Ierogl.* p. 359.

*△ *Abia eşit din faşe (faşă).*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*— GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*△ *Numaĭ eştĭ în faşa.*

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.* p. 21.

Cuvîntul *faşa* este semnul pruncieĭ, în aceste treĭ dicerĭ carĭ însemnéză, dupĕ ordinul în care sunt aşedate: din frageda copilărie; încă copil mic; nu maĭ eştĭ copil.

Dès le berceau.

Prov. Franc.

FAŢĂ

Vedĭ *Aţă*.

7040 *△ **Tótă faţa 'ĭ bună, dacă căptuşala 'ĭ căldurósă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Ghermănescĭ, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 6709.

FELENAR

7041 **Felenarul înainte când nouĕ ne merge, maĭ mult ne luminéză.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

Adică milostenia înaintea morțiĭ maĭ mult ne folosesce (GOLESCU).

7042 **Păzesce-țĭ felenarul, să nu cum-va să se stingă, ca să nu te rătăcescĭ.**

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică mintea să nu sĕ smintéscă. (GOLESCU).

7043 **Felenarul luminéză, însă nu şî dĕ dĕsupt.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

Arată ne-domirirea omuluĭ la ceea ce nu vede (GOLESCU).

FEREDEŬ

7044 * **A trimite (duce) la feredeŭ.**

M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

Vedĭ *Baĭe.*

Acelaș înțeles ca la No. 6568b. și cum dice francesul: *l'envoyer se coucher.*

FEREGEA

7045 **Tóte le are coconița, numaĭ feregéoa 'ĭ lipsesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 69; *Asem* p. 159.

Vedĭ *Filigea, Mara, Țopĭ, Zamfirica.*

Sĕ dice pentru ceĭ scăpătațĭ, ce vor să pórte haĭne domnescĭ, (GOLESCU); precum și când cine-va nu dispune de mijlóce și totușĭ doresce să întreprindă lucrurĭ marĭ, peste puterile luĭ.

FERÉSTRĂ

Vedĭ *Ban, Burtă, Casă, Doctor, Fómе, Maestre, Pântece, Perete, Pórtă.*

7046 *△ **Ferestrele aŭ ochĭ, ĭar gardul şi pĕrețiĭ urechĭ.**

G P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Gard*, *Perete*.

Acelaş înţeles ca la No. 940.

7047 *△ **A ascultà la ferèstra altuĭa.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

A fi om flecar şi fără căpĕtâiŭ.

FERFENIŢĂ

7048 * **A'l face ferfeniţă.**

FR. DAMÉ, II, p. 19.

1° A'l bate rĕŭ, rupĕndu'ĭ şi straele de pe dînsul.
2° A certà într'un mod grosolan.

FES

Vedĭ *Interes*, *Minte*, *Tată*.

7049 * **Am înţeles**
Cine pórtă fes!

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*
Aĭ înţeles
Cine pórtă fes?
Chelbósa
De la Ruginósa.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focşanĭ, J. Putna.*

Am înţeles cine se crede mare şi tare, pe când, în adevĕr nu e de cât un prost şi un mişel.

Dicere rĕmase din vremea fanarioţilor, când cĭocoimea se purta cu fes.

7050 * **Carĭ are cap, are şi-fese [1]).**

G. ZUCA *stud. c. Fieri, Albania.*

---

1) Care are cap, are şi fes

Cine e deștept dobândesce și parvine.

7051 * **Ahtare cap, ahtare fesi** [1].

N. St, *c. Nijopole, Macedonia.*

* *Cum ľi e caplu, și feslu* [2].

D. Dan, *stud. c. Moloviște, Macedonia.*—Meta Constantin, *stud. c. Pîrlepe, Macedonia.*

* *S'proti caplu, ș-afesea* [3].

C. Ionescu, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

* *Çi soĭ di cap, ahtare fese vaĭ pórtă* [4].

G. Zuca, *stud c. Fieri, Albania.*

Vedĭ *Căcĭulă Chĭulaf.*

Acelaș înțeles ca la No. 6658.

7052 *△ **A'ĭ turtì fesul.**

G. P. Salviŭ. *înv. c. Smulțĭ, J Covurluiŭ.* — D-ra Alexandrina Zanne, *c. Bucurescĭ, J. Ilfov.*

A'l rușinà. Când unul pățesce o rușine, ca urmare a trufieĭ luĭ.

FESTILĂ

Vedĭ *Fitil.*

FILIGEA

Vedĭ *Zamfirica.*

FIRIDĂ

Vedĭ *Pórtă.*

1) Atare cap, atare fes.
2) Cum îĭ capul, și fesul.
3) După capul și fesul.
4) Ce soiŭ de cap, are; atare fes va purtà.

FITIL

Vedĭ *Festilă*, *Luminare*.

7053 *△ **E fitilul maĭ lung de cât céra.**

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu*, *J. Argeș*.

Maĭ lungă e feștila decum ajunge céra.

HINȚESCU, p. 59.

1° Prăvălie mare și marfă puțină.
2° Maĭ multe pretențiĭ de cât putere.

7054 **A'ĭ dà fitil.**

A. DE CIHAC, II, p. 577.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 53.—FR. DAMÉ, II, p. 27.

* *A'ĭ pune fitil.*

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov*.

1° A îmboldi, a ademeni pre cine-va să facă ce-va.
2° A'l ațîțà, a 'l întărîtà în potriva cuĭ-va, a'ĭ dà pricină de cértă.

FÓRFĂ

7055 △ **Fórfă.**

Șezătóre, II, p. 75.

Neglijent în îmbrăcăminte.

7056 △ **Fórfă la gură.**

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* II, p. 75.

Nu'șĭ ieà séma ce vorbesce.

A FORFECÀ

7057 *△ **A forfecà pre cine-va.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 333.—FR. DAMÉ, II, p. 35.

1° A mustrà pre cine-va.
2° A'l bate.

FORFECĂTURĂ

Vedĭ *Curmătură*.

7058 * **A'l trage o forfecătură.**

1° A'l certà.
2° A'l bate.

FÓRFECE

Vedĭ *Bărbat, Limbă, Némț*.

7059 * **Fără misură nu bagă fórfica**[1].

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeșĭ, Macedonia*.—D. Dan, *stud. c. Molovițe, Macedonia*.

Mĕsóră-țĭ bine cuvintele.

7060 *△ **A umblà cu fórfecele în buzunar.**

Zoe Mihailescu, *înv. c. Bușteni, J. Prahova*.

FRÂMBIE

7061 *△ **Il strîng frâmbiile.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat*.

Vedĭ *Curea*.

Imprejurările îl supĕră, e mărginit în puterile luĭ.
Frâmbia este o legătură de *brăcirĭ* saŭ brîurĭ de lână cu care se încing Româniĭ, în Banat.

FUND

7062 * **Cu fundul în sus.**

Iord. Golescu, *Mss*. II, p. 31.

1) Fără mĕsură nu bagă fórfecele

Adică în potriva buneĭ orînduelĭ (Golescu).

7063 *A'ĭ dà de fund.

I. Creangă, *Pov.* p. 169.

A cunósce tóte gândurile cuĭ-va, până și cele maĭ ascunse; a înțelege bine o afacere.

«Câte sciĭ tu, numaĭ dracul cred că póte să-țĭ *dee de fund*». — I. Creangă.

7064 *A dat de fund.

Numaĭ scie ce să dică, ce să facă, e încolțit, și cum dice francesul, *il est au bout de son rouleau*.

7065 *A nu'ĭ dà de fund.

G. I. Munteanu, p. 72.

Contrariŭ diceriĭ de la No. 7063.

FUS

Vedĭ Cap. IX, *c. Fus.*

7066 *△ **Dintr'un fus de móră face o códă de teslă.**

D-na É. B. Mawr, p. 37.—Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Dintr'un lucru însemnat, prin ne-dibăcie, se face o nimica tótă. Tot schimbând destinația unuĭ lucru, îl reducem la nimic.

2° A sărăci cheltuind nebunesce.

De l'arbre d'un pressoir le manche d'un cernoir.
Prov. Franc.

Far d'una lancia una spinella.[1]
Prov. Ital.

FUSTĂ

7067 *△ **Fusta femeiĭ, fașa draculuĭ.**

V. Alexandri, *Teatr.* p. 1356; *Conv. Liter.* VII, p. 374.—Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

---

1) A face dintr'o suliță un bold.

Femeia e chiar dracu.

7068 *△ **Nu's bĕtrân de bĕtrâneţe,**
Ci's bĕtrân de fuste creţe.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*

Vedĭ *No. 7611.*

Pentru ceĭ berbanţĭ.

7069 * **Fustă.**

Adică femeĭe.

«Tot între *fuste* trăesce».

GAITAN

7070 * **Lucru merge găĭtan.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 284 —FR. DAMÉ, II, p. 49; IV, p. 178.— *Maĭor* P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*— L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 343.

Vedĭ *Ciripie.*

Adică fórte bine, drept, fără nicĭ o smintélă.

«Treburile împĕrăţieĭ mergéŭ *găĭtan.*» —ISPIRESCU.

Comme sur des roulettes.

Prov. Franc.

GĂLÉTĂ

Vedĭ *Vacă.*

7071 *△ **Vré să umple, 'n puţ, găléta**
Cu gaura ne astupată.

A. PANN I, p. 81. — HINŢESCU, p. 158 —DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Despre cel prost.

7072 *△ **A turnà (plouà) cu găléta.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—FR. DAMÉ, II, p. 51, IV, p. 190.

Vedĭ *Cofă*, *Doniță*.

A ploua tare.

Il pleut des hallebardes.

Prov. Franc.

GARD

Vedĭ *Ban*, *Bărbat*, *Bĕtrân*, *Bir*, *Brad*, *Cal*, *Câne*, *Cep*, *Cĭóră*, *Cocoș*, *Gras*, *Gură*, *Iépă*, *Inalt*, *Mântuleasa*, *Necaz*, *Nucă*, *Óncea*, *Orb*, *Perete*, *Politicos*, *Proptea*, *Prost*, *Răzóĭea*.

*△

7073 **Gardul luĭ nu 'l fură, numaĭ a vecinuluĭ.**

V. SALA, *înv. c. Câmpenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru vecinul rĕŭ. De la omul cel de omenie, i se fură din gradină orĭ rodurile de pe câmp, pe când de la omul rĕŭ nu'ĭ înstreinează, nimenĭ, nimic din al sĕŭ.

*△

7074 **Gardul are ochĭ și zidul urechĭ.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 21.—HINȚESCU, p. 68 —D-A E. B. MAWR, p. 94.—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Schitu-Golescĭ, J. Muscel.*—V. SALA, *dasc. c. Petrilenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*△

Și pĕrețiĭ aŭ urechĭ, precum și gardurile aŭ ochĭ.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J Dorohoĭ.*

*△

Și gardu arc urechĭ, și pĕrețiĭ aŭ ochĭ.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Gardul ocl̄i póte s'facă, murlu urecl̄i póte s'tindă [1]).

ANDREIŬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.* p. 99.

---

1) Gardul ochĭ póte să facă, zidul urechĭ pótă să scótă (lungéscă).

Gardul ari ocl̄i, murlu ari urecl̄i [1]).

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres*, p. 157.

Acelaş înţeles ca la No. 940.

Les murs ont des oreilles.

Prov. Franc.

Las matas tenen ulls, y las pareds tenen orellas.[2])

Prov. Catal.

Wände haben Ohren[3])

Prov. Germ.

De muren hebben ooren.[4])

Prov. Oland.

*△
7075 **Cine sare gardurĭ multe îĭ dă (intră) câte un par în cur.**

C NEGRUZZI, I, p. 251. — IDEM, *Calend. Rom.* 1892.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p 154.—IL. ŢIFANCA, *c. Ţifu, J. Fălciŭ.* — E. I. PATRICIŬ, *înv. c Smulţi, J. Covurluiŭ.* - DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*△
Cine (cel ce) sare multe gardurĭ, ĕĭ dă un par în cur.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 82; *Asem.* p 45.—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

1) Gardul are ochĭ, zidul are urechĭ.
2) Tufişurile aŭ ochĭ şi zidurile urechĭ.
3) & 4) Zidurile aŭ urechĭ.

Ceĭ ce multe garduri sar
O (or) să dé cu curu 'n par.

A. PANN, II, p. 28.—HINŢESCU, p. 169.

Cine sare maĭ multe gardurĭ, cade într'unul.

I. G. VALENTINEANU, p. 28.

*△ *Cine săre multe gardurĭ, îĭ rĕmâne chimeșa 'n par.*

AVR. CORCEA, *paroh. c. Costeiŭ, Banat*

*△ *Cine sare peste gardurĭ dă adesea în parĭ.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. s. Comănița, J. Olt.*

*△ *Cine sare multe gardurĭ se înțépă în urmă într'un par.*

C. FLĂMÂNDU, *stud. comit. Bistrița-Năsĕud, Transilvania.*

Vedĭ Cap. XXI, c. *Gard, Par, a Umblà.*

1° Cine urméză multe rele, ĕĭ dă și dĕ capul luĭ un rĕŭ (GOLESCU).

2° Lacomia la om nu e bună; omul ne-astîmpĕrat o pate adesea.

«Cine gardul străin trece, și în pomul altuĭa sĕ suc, la întors gardul zid și la mâncare póma pétră î sĕ face». — D. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 199.

7076 Gardul cu proptele nicĭ odată piere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 21.

Gardul cu proptele bune,
Nu cade 'n timp de furtune.

A. PANN, III, p. 27.—HINȚESCU, p. 68.

Gardul cu proptele,
Nu cade în timpurĭ grele.

BARONZI, p. 61.—I. G. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU, p. 68.

*△

Gardurile cu proptele,
Nu cad de vînturĭ rele.

NIC. MANOILESCU *înv. c. Movilița, J Putna.*

*△

Gardul cu proptele,
Nu cade la vremurĭ rele.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

*△

Gardu cu proptele nu cade.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrcvĕț, J. Covurluiŭ.*

*

Gardu cu propele nu cade.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*△

Gardul cu proptele bune nu cade.

V. SALA, *dasc. c. Chișcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.* — D. POPOVICĬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad. Ungaria.*

*△

Gardul cu proptele ține maĭ mult.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 173. — V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Bărĕscĭ. comit. Bihor, Ungaria.*

*△
Gardul cu proptele,
Ține la nevoĭ grele.

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭ.*

*△
Gardul cu proptele nu sĕ îmburdă.

V. Sala, *dasc. c. Sudrigiŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*△
Gardul cu propte bună nu sĕ îmburdă.

Iul. Grofşoreanu. *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Adică cel cu bunĭ ocrotitorĭ (Golescu), nu pĭere.

7077 **Gardul fără proptele nicĭ cum póte stà.**

Iord Golescu, *Mss.* II, p. 21.

*△
Gardul fără proptele,
Cade în timpurĭ grele.

E. I Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ*

Adică cel fără nicĭ un ocrotitor (Golescu). Arată cât póte un om, fără sprijin.

*△
7078 **Gardul cu ragele**
E ferit la timpurĭ grele.

P. Gărboviceanu, *prof. c. Rătescĭ, J. Argeş.*

Acelaş înțeles ca la No. 7074.

7079 **Un gard dĕ tot căzut dĕ o propta numaĭ nu sĕ póte ține.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 12.

Sĕ dice pentru ceĭ ce sĕ bizuĭesc în mică nădejde la marĭ intîmplărĭ (Golescu).

7080 △ **De cât îĭ pune la un gard propele verḑĭ de stejar, maĭ bine taĭe-le şi le pune pe foc.**

S. MIHĂILESCU, *Şezăt.* I, p. 220.

*△ *De cât îĭ pune la un gard uscat proptele de stejar, maĭ bine să le puĭ pe foc.*

E. I. PATRICIŬ. *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Când n'aĭ pentru cine să te puĭ, maĭ bine caută-ţĭ de trébă.

7081 **Peste gardul mititel**
Sare şi un căţel.

A. DUMITRESCU, p. 131.

Omul prea smerit de toţĭ e lovit.

Plus la haie est basse, plus on y passe.

Prov. Franc.

7082 *△ **Până veţĭ odinì să ridicăm ăl gard.**

A. PANN *Ediţ.* 1889, p. 175.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu Roşu, J. Argeş.*

Pâna veĭ odihnì să ardicăm ăl gard.

A. PANN, II, p. 147.—HINŢESCU, p. 128.

Se ḑice unor muncitorĭ căror, chiar în timpul odihneĭ, li se da de stăpân, lucrurĭ micĭ spre a le face.

7083 *△ **Tot omul împroptesce gardul luĭ.**

V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ & B. Lazun, comit. Bihor, Ungaria.*

Tot omul caută, îngrijesce de ale luĭ.

*△
7084 **Omul şéde (şade) lângă un gard şi tot mătură împrejur.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p 174 ; II, p. 147.—HINȚESCU, p. 135 —DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△
Omul șede lângă un gard, și tot mătură 'mprejur.

V. SALA, *dasc. c. Brósca, comit. Bihor, Ungaria*

1° Pentru ceĭ carĭ nu pot stą fără a deretică câte ce-va, fără a vorbi, etc.

2° Curățenia trebue ținută și într'o casă maĭ rea.

7085 **Gardurilor dă ocol**
Şi se trântesce 'n nomol.

A. PANN, III, p. 39 —HINȚESCU, p. 128.

Pentru omul mojic care tot la ale luĭ se întórce.

*
7086 **Nevéstă nu me feçĭ, di pi gardu nu vedzuĭ ?**[1])

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Mie nu mi s'a întîmplat lucrul acesta, dar nu'l vęḑuĭ ?

*
7087 **Nu ti ţîni di gardu putrîdzit.**[2])

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Veḑĭ *Stîlp.*

Sa nu creḑĭ că nevoĭașul o sa'țĭ fie de vre-un folos; daca 'țĭ ĭeĭ un ocrotitor, alege'l puternic.

1) Nevéstă nu mĕ făcuĭ, de pe gard nu vĕḑuĭ ?
2) Nu te ţiné de gardul putreḑit.

*△
7088 **Ĭĭ pare gardu pîrleaz.**

G. P Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Fuge speriat, nebun, de nu 'l opresce nicĭ un obstacol.

*△
7089 **Vrabie pe gard.**

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ No. 2649.

Când unul să laudă cu stăpânirea unuĭ lucru care nu'l are, și nu'ĭ stă în putință să'l dobândéscă.

*△
7090 **A legà la gard.**

Laurian & Maxim, II, p. 143.— V. Alexandri, *Teatr.* p. 695. — A. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

*△
L'a legat ca pe un dobitoc la gard.

A. Pann, I, p. 167.—Hințescu, p. 88.—*Șezăt. Poes. Pop* I, p. 14.

*△
A 'l legà de gard.

G. Madan, *Poes. Pop. Basarabia,* p. 30 & 56. — G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Iesle.*

1° Adică a amăgi, a prosti, a înșelà a'șĭ bate joc de cine-va a face pre cine-va să crédă ceea-ce nu este, a făgădui óre-ce cu gândul de a nu se ține de cuvîntul dat.

Cu cuvîntu *m'aĭ legat*
Ca p'un dobitoc de gard.

G. Madan.

2° A dà ce-va uĭtăriĭ, a se lăsà de o slujbă, de o muncă óre-care.

Eleĭ, bărbate! *légĭ vornicia de gard*, că eŭ nu maĭ am parte de tine, şi'ţĭ duc doru. — ALEXANDRI.

3º A fermecà; se ḑice pentru dragoste.

A venit un blăstemat
Şi capul mi *l'a legat*
Ca pe un dobitoc la gard,
Şi s'a dus şi m'a lăsat.

Poes. Pop.

7091 *△ **Să'l legĭ la gard să'ĭ daĭ fên.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

*△ *Légă'l de gard şi 'ĭ dă fên.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*△ *Légă'l de gard şi dă'ĭ paĭe.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veḑĭ No. 627.

Pentru cel prost.

Bête à manger du foin.

Prov. Franc.

7092 *△ **Nu e legată de gard.**

I CREANGĂ, *Pov.* p. 128.

Va trece, se va sfîrşi:

«Helbet, o nópte *nu'ĭ legată de gard*, a trece ea cum a trece».

7093 *△ **A legat cânele de gard.**

D-RA SILVIA LAZĂR, *c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

N'a facut nicĭ o ispravă. Pentru o laudă deşértă.

*△
7094 **A potrivit-o cu oiştea în gard.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

*△
A dat cu oiştea în gard.

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

*
A nemerit-o cu oiştea în gard.

*△
A nimerit-o, ca prostu, drept cu oiştea în gard.

GAV. ONIŞOR, *stud. c. Banca, J. Tutova*

Vedĭ *Irimia, Ivan, Stan.*

Nu a nemerit-o, a potrivit-o prost. Şe ḑice maĭ ales la vorbe ne-potrivite şi celuĭ care greşesce ce-va.

Se ḑice că Irimia, un om din satul Hogea, comuna Dógele, fiind bét şi mergênd, spre sat, cu căruţa cu doĭ caĭ, nu a lăsat, pre tovarăşul sĕŭ, să mâne caiĭ, ci, luând el hăţurile în mână, în loc să ţină drumul aŭ cârmit oiştea tocmaĭ într'un gard, lângă pórta ţarneĭ, şi de atuncĭ a rĕmas ḑicerea. — PATRICIŬ.

7095 **Fecĭor de după gard.**

ŞINCAĬ DIN ŞINCA, *Ediţ.* 1853, *Cron.* II, p 172.

Copil de la umbra garduluĭ.

Vedĭ *Copil. Propté.*

Copil făcut în afară de casatorie.

«Cantemir ḑice că, după hronicele moldovenescĭ, (Ştefan VII) aŭ fost *fecĭor de după gard* al luĭ Bogdan III Vodă».— ŞINCAĬ.

«Ear după, aceĭa, Voĭca a născut pe acel fiŭ maĭ sus ḑis Despot, *pe sub garduri*. ca pe un bastard, şi pretindea Voĭca, muma luĭ Dispot, cum că a rĕmas îngreunată de Şuşan» —*Crisov Mihnea-Vodă*, an. 1586 în *Cuv din Bĕtr.* I, p. 164.

7096 * **Deslégă-ţĭ iépa de la gard.**

GR. BALĂNESCU, c. *Focşanĭ, J. Putna.*

Veḑĭ *Cal, Iépă.*

Desluşesce-ţĭ vorba. Acest înţeles, care nŭ s'a dat la No. 1904, este identic cu cel de la No. 1438.

7097 *△ **Par'că 'ĭ-a tăĭat vita (boiĭ) de la gard.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veḑĭ *Iépă.*

E supĕrat, stă posac şi tăcut. Acéstă ḑicere, este o variantă a celeĭ de la No. 1903.

7098 *△ **A trântit'o ca baliga în gard.**

E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Se ḑice la vorbe ne-potrivite.

7099 *△ **A sărì (peste) gardurĭ.**

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.* — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1227, 1278.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 28. — FR. DAMÉ, II, p. 56; IV, p. 18.—A. CANDREA, *Rev Nouă,* VII, p. 409. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

A umblà după femeĭ saŭ după bărbaţĭ. *A sărit gardul* se ḑice maĭ ales pentru fetele carĭ şi-aŭ perdut fecĭoria.

«Bree! ce berbantlîc!.... îmĭ ĭea fata, îĭ mănâncă zestrea şi *sare gardurĭ*».—ALEXANDRI.

7100 *△ **Un sare-gardurĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 968.

Un craiŭ, un berbant.

*

7101 **Rădăcină de gard.**

Excrementele omuluĭ.

A SE GĂTI

*△

7102 **Lumea arde în foc şi cocóna se gătesce.**

I. VÂLCOF, *elev. Sc. înv. c. Craiova, J. Dolj.*

Veḑĭ *a se Pieptenà.*

Nepasare pentru durerile şi nenorocirile celor-l-alţĭ.

*△

7103 **Până se gătesce,**
Sórele sfinţesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 44; I. p. 155. — HINŢESCU, p. 178.—D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad.* — V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel leneş.

GĂTIT

Veḑĭ *Mitră.*

GAURA

7104 **A suflà pe gaură.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1363.

A nu avé cheia uşeĭ şi, prin urmare, a nu puté întrà în casă.

GHEM

Veḑĭ *Cap. XXI, c. Ghem, Măr.*

*△

7105 **Par'că 'ĭ molie de gheme.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Se dice pentru ceĭ carĭ umblă saŭ lucréză încet.

*△
7106 **S'a plătit ca săraca de ghemele satuluĭ.**

P. Gârboviceanu, *prof. J. Gorj.*

O femee săracă, maĭ ales la ţéră, se hrănesce lucrând la cele-l-alte femeĭ, torcênd, şi îndrugând, şi, daca se întîmplă să aĭbă mult de lucrat, caută së lucreze maĭ ĭute, şi prin urmare maĭ prost, ca să isprăvéscă maĭ repede.

Prin acéstă asemënare se înţelege, prin urmare, orĭ-ce om care, pentru plată, caută numaĭ së dé peste ochiĭ lucruluĭ cu care este însărcinat.

*△
7107 **Ghemul e mare, însă e mic cine l'a fecut.**

V. Sala, *dasc. c. Rieni, comit. Bihor, Ungaria.*

L'a adunat după ce-va materie ne-folositóre, cu scop de a înşela. E mic în omenie, adică înşelator.

*△
7108 **A se face ghem.**

M. Canian, *publ. J. Iaşĭ.* — Fr. Damé II, p 64.

A se strînge, a se face mititel.

«S'a făcut *ghem* de frică».

*△
7109 **A se face ghemotoc.**

G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 7108.

GHÉTA

Vedĭ *Fată.*

*△
7110 **A strînge ghetele pre cine-va.**

I. Grigorescu, *elev, Şc. Inst. Bucurescĭ, J. Ilfov.*

Vedĭ *Cĭobotă*, *Cizmă*,
Opincă.

A avé un necaz, o superare, un pas, a se află într'o împrejurare grea.

Etre dans ses petits souliers.

Prov. Franc.

GÎRLICIU

Vedĭ *a Cântà*.

GIUBEA

Vedĭ *a Bé*.

GIUBELIU

7111 **Gĭubeliŭ.**

FR. DAMÉ, II, p 70.

Vedĭ *Işlicar*.

Om cu ideĭ ruginite, din alte vécurĭ.

GOL

Vedĭ *Boer*, Cap. XXI,
c. Gol, *Meiŭ*, *Négă*.

*△

7112 **Eŭ gol, el sdrenţos, nu ţĭ-om fi nicĭ de un folos.**

V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ & Buntescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Când nu dăm ajutorul nostru cuĭ-va, arătându'ĭ ca nu'ĭ póte fi de nicĭ un folos.

7113 **Miĭ şî sute dĕ voĭnicĭ nu pot dĕsbrăcà pĕ cel gol şî dĕspuĭat.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

*△

O sută de talharĭ, nu pot despóĭe pe un (sărac) gol.

V. SALA, *dasc. c Colescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Adică dĕ la cel ce n'are n'aĭ ce luà (GOLESCU).

7114 **Singur se dă de gol**
Până să 'i dé ocol.

A. PANN, I, p. 112.—HINȚESCU, p. 70.

Pentru bețiv.

7114b. **Cel gol trebuință n'are d'a-și păzi hainele sale.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cel sărac n'are dë ce îngriji (GOLESCU).

Homme nu ne peut être dépouillé.

Prov. Franc.

7115 **Gol aĭ venit, gol te ducĭ, cu tine d'aicĭ nimic ducĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 296.

*△ *Gol m'am născut, gol o să mě duc.*

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 134; II, p. 88.—HINȚESCU, p. 70.—DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Sărac am fost, sărac o să mor. Dicere luată din Biblie.

Gol m'am născut din mitra mameĭ mele,
și gol më voiŭ întórce acolo.

Iov., 2.21; Ps., 49.17; Ecc., 5.15.

7116 *△ **A rěmas din gol cu pelea.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Délu-Mare, J. Tutova.*

Când un om deja sărac, săracesce și maĭ rěŭ.

7117 * **Çi s-façĭ gulișan ca pulu di cloce?**[1])

G. ZUCA, *stud. c. Cusina, Albania.*

Ce să facĭ când nu aĭ nimica, fără parale ?

1) Ce să facĭ gol ca puiu de cloșcă?

7118 *△ **A fi gólă**
Ca o ólă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Casa săracă, gólă.

7119 *△ **Gol ca degetul (degitul).**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1644.— D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 87.—FR. DAMÉ, I, p. 344.

Sarac lipit pamìntuluĭ.

Sandu.—Şi ḑĕŭ, Antohi, eştĭ *gol ca degitul?*

Antohi.—Gol, gol, pĕcatele mele! că chiar casa asta, în care şed de două-ḑecĭ de anĭ. e a ta, nu'ĭ a mea.—*Sgârcit. Rìsip.*

7120 *△ **Gol nap.**

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 68.—I. MARINESCU. *înv. c. Bradu-de-jos, J. Argeş.*—M. STĂNCEANU, *înv. c. Pîria, J. Mehedinţĭ.*

*△ *Gol ca napul.*

AVR. CORCEA. *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*—FR. DAMÉ, II, p. 75; III, p. 85.

Veḑĭ *a se Imbrăcà, Meiŭ.*
a Sărì.

Golan, fara haĭne pe dìnsul, sărac.

Cred că nu'ţĭ pré vine
Să te ducĭ *ca napul,* cum venişĭ la mine.

SPERANŢIA, I, p. 49.

7121 **Gol pistol.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 289. –FR. DAMÉ, III, p. 221.

Erà gol, făcut pistol.

A. PANN, *Fab.* I, p. 42.

*△ *Umblă gol,*
Ca un pistol.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 45; I, p. 156. — HINŢESCU, p. 70. — H. D. ENESCU, *înv c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.*

Vedĭ *a se Imbrăcà.*

Acelaş înţeles ca la No. 7120.

«Bălatul rĕmase adumbrit într'un crânguleţ verde, căcĭ era *gol pistol*».—ISPIRESCU.

*△
7122 **Gol puşcă.**

A. PANN, I, p. 62.—*Şezătóre*, I, p. 259.—L. ŞĂINEANU, *Arch. Ist.* III, p. 226. — FR. DAMÉ, III, p. 302. — EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărgineni, J. Ialomiţa.*

*△
Gol puşcă, îmbrăcat pistol şi încălţat cu ghetele de la botez.

C. DANIILESCU, *elev. şc. Inst. c. Scundu, J. Vâlcea.*

1° Gol ne-îmbrăcat, sărac.
2° Casă gólă, fără nimic într'însa.

«O coclóbă de casă derăpĕnată, iar în lăuntru *gol puşcă*, sărăcie lucie».—*Şezătóre.*

Γυμνότερος παττάλου

Prov. Elen.

Nudior paxillo.

Prov. Lat.

Nu comme le main.

Prov. Franc

7123 **Gol şuşanea.**

L. ŞĂINEANU, *Arhiv. Ist.* .II, p. 226.

Acelaş înţeles ca la No. 7122.

Se întrebuinţéză câte o dată acéstă ḑicĕtóre sub forma: *gol sacsana.* Fiind dat înţelesul cuvîntuluĭ *sacsana*, în limba turcéscă, adică cal de sarcină, şi într'un mod figurat, sarcină, povară, este aprópe cert că *gol sacsana* nu este de cât o corupţie a ḑicereĭ *gol şuşanea.*

7124 *△ **Gol chilug.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Gol pilug.

FR. DAMÉ, III, p. 216.

Vedĭ *Sărac.*

Acelaş înţeles ca la No. 7123.

7125 *△ **Gol chilug şi gras butuc.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *a se Imbrăcà.*

Se ḑice la aceĭ carĭ cheltuesc, tot ce aŭ, pe bĕutura.

7126 *△ **Gol făcăleţ.**

EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărginenĭ, J. Ialomiţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 7124.

7127 **Gol tócă.**

FR. DAMÉ, IV, p. 167.

Acelaş înţeles ca la No. 7126.

«A găsit casa *góla tócă*».

7128 *△ **In gol.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 144.

Vedĭ *Cap. XII, c. Sec.*

Adică fără isbăndă.

«Pe unde se ducé tot *în gol* umbla».—CREANGĂ.

7129 *△ **A dà de gol.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52.—HINŢESCU, p. 128.

A 'ĭ dà pe faţă uneltirile saŭ însuşirile sale cele rele.

7130 *△ **A se dà de gol.**

A. PANN, I, p. 112.—HINŢESCU, p. 70. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ Banat.*

Când cine-va din ne-pricepere, saŭ fără a voi, îșĭ descopere slăbiciunile.

GOLĂCIUNE

Veḑĭ *Golătate.*

GOLAN

Veḑĭ *a se Inţoli.*

GOLĂTATE

*△
7131 **Golătatea încunjură, ĭară fómea dă de-a-dreptul.**

I. Creangă, *Amint.* p. 69.—E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*
Golăcĭunea încunjură satul ; (ĭar) fómea dă d'a dreptul.

N. Gh. Ionescu, *înv. c. Mamorniţa, Dorohoiŭ* —C. Iordăchescu, *elev Șc. Inv. c. Cristescĭ, J. Botoșanĭ.*

De haĭne poţĭ rabdă, dar de mâncare nu. Omul gol saŭ rĕŭ îmbracat se feresce de lume, dar cel flămênd dă busta.

«Mamă, bate-mĕ, ucide-mĕ, spînzură-mĕ, fă ce scĭĭ cu mine; numaĭ dă-mĭ ce-va de mâncare, că mor de fóme. Vorba ceea: *golătatea încunjură, ĭară fómea dă de-a dreptul*». —Creangă.

*△
7132 **Sănătate de la golătate, că despueţiĭ vin pe urmă.**

E. Baican, *Bin.* p. 10.—*Maior* P. Budișteanu, *J. Ilfov.*

*△
Multă sănătate de la golătate, că desbrăcaţiĭ vin din urmă.

V. Ifrim, *înv. c. Corodescĭ. J. Tutova.*

1° Rĕspuns ce se da aceluĭ care te întrébă de sanătate.
2° S'aŭ inchĭaburit și acum nu maĭ cunosc lumea.—*Tutova.*

A SE GOLI

7133 *△ **Nu te golì înainte de-a ajunge la gârlă.**

V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Suceava.*

Vedĭ *Gârlă, Pîrîŭ, Rîŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 1104.

GRADINA

Vedĭ *Cap. II, c. Grădină.*

7134 *△ **Udă întâiŭ grădina ta, şi de 'ţĭ maĭ rĕmâne apă, udă şi pe a vecinuluĭ.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J Covurluiŭ.*

Ingrijesce întâiŭ de tine, şi pe urmă de alţiĭ.

7135 **Carle maére èn vrt, locu plierde.** [1])

Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Cine 'şĭ părăsesce locul, il vede luat de alţiĭ. Ne învaţă să fim statornicĭ căcĭ: *pétra care se mută din loc nu prinde muşchiu.*

Qui va à la chasse perd sa place.

Prov. Franc.

GRAJD

Vedĭ *Armăsar, Cal, Mătură*

7136 **Inchide grajdul după ce ĕĭ fură calul.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 15.

Vedĭ *Uşă.*

Sĕ dice pentru ceĭ ce nu îngrijesc la vreme (Golescu).

---

1) Cine merge în grădină, (îşĭ) pierde locul.

Fermer l'étable quand les chevaux n'y sont plus.

Prov. Franc.

7137 * **Doĭ aţĭ tr'ună adamc nu 's façe.**[1])

G. Zuca, *stud. c. Abela, Epir.*

Doĭ inşĭ nu pot porunci în acelaş loc.

GRINDĂ

Vedĭ *a Jucà.*

7138 *△ **Nicĭ din grindă cerc de bute,**
Nicĭ din mojic om de frunte.

V. Alexandri & L. Rosetti, *Mss.* — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *Cer, Mojic, Salcie.*

Pentru ceĭ eşiţĭ din proştĭ.

7139 **Când grinda dĕ sus sĕ plécă în jos, ce póte face cea maĭ dĕ jos?**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 34.

Adică ceĭ micĭ ce pot face când ceĭ marĭ greşĕsc (Golescu).

7140 **Ca grinḑele pĕ casă**

Iord. Golescu, *Mss.* II, *Asem.* p. 223.

Când unul stá.

7141 *△ **A pune ochiĭ în grindă.**

T. Bălăşel, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

Vedĭ *Uşă.*

A fi pe mórte.

Românul crede că mórtea se aşéḑá, în casa omuluĭ care e pe patul de mórte, în grindă saŭ dupa uşa.

---

1) Doĭ armăsarĭ într'un grajd nu sĕ póte.

7142 *△ **A încrestà în grindă.**

Gav. Onişor, *prof. c. Murgenĭ, J Tutova.*

*△ *Samnă 'n grindă.*

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, c. Banat.*

1° Pentru a'şĭ reaminti, in tot-dé-una, óre-ce.
2° Când afli o noutate, ce-va ne-obicĭnuit, de la o persónă.

«Am să încrest în grindă.»

7143 * **A tăĭá în grindă.**

Maĭor, P. Budişteanu, *J. Ilfov.*
M. Canian, *public. J. Iaşĭ.*

A nu face nimic, saŭ o trébă de nimic.

GRÓPA

Veḑĭ *Cap. c. II, Grópă, a se Invĕţà.*

7144 *△ **Miróse a grópă.**

Andr. Marinescu, *înv. c. Humele, J. Argeş*

Nu e sănătos, e gata să móră.

Il sent le sapin.

Prov. Franc.

GULERAT

7145 **Om gulerat.**

Laurian & Maxim, *Glosar*, p. 278.

Veḑĭ *Ciocoiŭ.*

Mîndru şi insemnat prin obrăznicie.

GUNOIU

Veḍĭ Cap. I, c. *Gunoiŭ*, *a Măturà*, *Ochiŭ*, *Vĭerme*.

7146 *△ **Gunoĭul vechiŭ când s'aprinde, anevoĭe sĕ stînge.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ*, *J. Covurluiŭ.*

1° După multe neajunsurĭ, ce am făcut unuĭa, să ne păzim de a'l maĭ supĕrà.

2° Pentru dragoste la bĕtrâneţe.

Le vieux bois fait bon feu.

Prov. Franc.

7147 *△ **Gunoĭul vechiŭ s'aprinde.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ*, *J. Covurluiŭ.*

Pentru dragoste la bĕtrâneţe.

7148 *△ **A nu face gunóĭe multe la casa luĭ N...**

Gav. Onişor, *prof. c. Bĕrlad*, *J. Tutova.*

Veḍĭ *Purice.*

A nu stà multă vreme in casa cuĭ-va, ne putĕndu-se înţelege cu dînsul.

«Vĕd că *nu am să fac* pré multe *gunóĭe* la casa d-tale».

GURGUIATA

7149 *△ **A pune la gurguĭata.**

T. Bălĭşel, *înv. c. Ştefănescĭ*, *J. Vâlcea.*

Veḍĭ *Cucuĭată.*

Acelaş înţeles ca la No. 7001. A'l duce la biserica care este maĭ 'naltă, maĭ gurguĭată ca tóte casele din sat.

GURGUIŬ

7150 *△ **A luà pe gurguiŭ.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*

Adică a goni pre cine-va. Gurguiul este partea dinainte a opinceĭ. Cu acésta Românul dá în láturĭ din cale obiecte ce nu le află demne de a fi prinse cu mâna.

HAĬNĂ

Vedĭ *Ac, Ban, a Bé, Croitor, Gol*, Cap. *XXI, c. Haĭnă, Nuntă, Sărac, Somn, Străin.*

7151 *△ **Din casă de păĭajen nu se face haĭnă.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Rătescĭ, J. Argeş.*

Din nimic ce o sá poţĭ face?

7152 *△ **Haĭna 'ĭ bună, dar omŭ nu 'ĭ.**

V. SALA, *dasc. c. Mizirieş, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Haĭna 'ĭ haĭnă, dar om nu'ĭ.*

V. SALA, *dasc. c. Holod, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru omul rëŭ, fără nicĭ o calitate.

7153 **A îmbrăcat pe dînsul haĭne noĭ,**
Şĭ-aŭ ţinut de Joĭ până maĭ apoĭ.

A. PANN, III, p. 70,—HINŢESCU, p. 74.

*△ *Haĭne noĭ,*
De Joĭ până apoĭ.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărèscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru omul care nu scie să 'şĭ economisésca avutul.

*△
7154 **Milă mĭ-e de haĭna luĭ, dar de cămaşa mea şi maĭ tare.**

D-NA Z. JUVARA. *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Cămaşă, Piele.*

Dice omul care 'şĭ caută întâiŭ de sufletul luĭ, şi în urmă se gândesce şi la alţiĭ.

*△
7155 **De cap, că haĭnele îs pe banĭ.**

IULIU GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Când doĭ se céртă şi sunt gata la bataĭe.

7156 **Se rĕsfaţă 'n haĭne lungĭ**
Ca un ban în douĕ pungĭ.

A. PANN, I, p. 161.—HINŢESCU. p. 160.

Se dice despre cel mândru.

7157 **Haĭna asta străĭnă, a ta este?**

A. PANN. II, p. 73.

Pentru ceĭ carĭ cumperă pe datorie.

*△
7158 **Haĭne de anglie**
Petece o mie.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit Bihor, Ungaria.*

Pentru cel care are haĭne frumóse, alese, însa facute pe datorie.

*△
7159 **Nu te uĭtà la haĭne, ci la ce este în haĭne.**

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeş.*

*△ *Nu se caută haina, ci cel din haină.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. S-nulţi, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Cojoc.*

Să preţuescĭ şi să cinstescĭ omul nu după portul, după înfăţişarea, după averea, ci după valórea luĭ proprie.

Nastratin-Hogea, odată. fiind la nuntă chemat
Se duse în haĭne simple, ca sărac biet îmbrăcat.
Nuntaşiĭ ast-fel vĕdêndu'l, nicĭ în sémă nu 'l băgà,
Ci pe ceĭ cu haĭne scumpe să trateze alergà.
Şi după ce aşedară la masă, pe toţĭ, frumos,
Il puseră şi pe dînsul în colţul meseĭ de jos
Nastratin vĕdênd acésta se sculă 'n grabă, alergă,
Şi la un al sĕŭ prietin să 'ĭ dé haĭne îl rugă,
Dându'ĭ haĭnele acela se-îmbrăcă galant, pe loc,
Puse şi o blană asupră 'şĭ, cu postav roş de foc,
Şi aşa mergênd el ĭarăşĭ, la nunta ce a fost chemat,
Cum îl vĕdură nuntaşiĭ, cu cinste l'a 'ntîmpinat:
Poftim, poftim, Hogea-Efendi, către dînsul toţĭ dicênd,
L' a pus tocmaĭ 'n fruntea mesiĭ, fie-care loc făcênd.
El dacă şedu la masă, s'a întins mâneca în vas,
Dicênd: poftim, poftim, mănâncă ce e maĭ gras.
Il întrebară nuntaşiĭ: Hogea-efendi, dicênd,
Pentru ce o facĭ, acésta, s'întingĭ mâneca mâncând?
Pentru că, el le rĕspunse, eŭ, întâiŭ, când am venit
Cu haĭnele cele próste, nimenea nu m'a cinstit;
Şi când v'am dat bună diua abia mĭ-aţĭ dis: mulţumim.
Iar acum veniĭ cu aceste, toţĭ mi-aţĭ dis; poftim, poftim
De acea şi eŭ blana sĕ mănânce o poftesc
Că vĕd, toţĭ privesc la haĭne şi persóna n'o cinstesc.

A. PANN.

*△
7160 Haĭnele nu fac pe om (omul) maĭ de trébă.

A. PANN, *Edit.* 1859, p. 57; III, p. 71.—HINŢESCU, p. 74.—B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 15.—V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Haĭnele nu fac pe om maĭ bun de cât este.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GARBOVICEANU, *prof.*

*△
Haina nu face pe om mai de trébă.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Covurluiŭ.*

*△
Haina nu face pe om.

E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulțî, J. Covurluiŭ.* — FR. DAMÉ, III, p. 153.

Nu face haina pe om.

AL. DUMITRESCU, p. 130

*△
Hainele nu fac pe om.

V. SALA, *inv. c. V. Seliște. comit. Bihor, Ungaria* —IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Gaișa, comit, Arad, Ungaria.*

*△
Hainele nu fac omul.

D. POPOVICIŬ, *dasc. c. Cuvin. comit Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Imbrăcăminte.*

Acelaș înțeles ca la No. 7159.

In vestimentis non est sapientia mentis [1]).

Prov. Lat.

L'habit ne fait pas le moine.

Prov. Franc.

Das Kleid macht keinen Mönch [2]).

Prov. Germ.

*△
7161 **Omul cinstesce haina, nu haina pe om.**

Nu face haina pe om, ci omul face haina.

I. G. VALENTINEANU, p. 34.

Vedĭ *No. 4342.*

1) In haine nu stă cuminţenia mintei.
2) Haina nu face călugărul.

Acelaș ințeles ca la No. 7160.

7163 * **Haĭna (haĭnele) face pe om.**

AL. DUMITRESCU, p. 136.

Vedĭ *Medic, Rasă, Robă.*

Acelaș ințeles ca la No. 7162.

Εἵματα ἀνήρ [1]).

Prov. Elin.

Vestis facit virum [2]).

Prov. Lat.

La belle plume fait le bel oiseau.

Prov. Franc.

7164 **După cójă se vede pomul,**
După haĭnă omul.

V. A. URECHIĂ, *Leg.* p. 131.

Acelaș ințeles ca la No. 7163.

7165 *△ **Nu face omul cât haĭna.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Pentru cel bogat dar nerod, ne-cinstit.

7166 *△ **Haĭne noĭ cu bumbiĭ vechĭ,**
Sună cam rĕŭ la urechĭ.

V. SALA, *înv. c. Totorenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

La lucrurĭ ne-potrivite, maĭ ales în căsătorie când e mare deosebire de vîrstă între soțĭ.

7167 **Haĭnele împrumutate nu ține de cald.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.

1) Haĭna (este) omul.
2) Vestmîntul face omul.

*△
Haĭnele împrumutate nu țîn de cald.

V. SALA, *înv. c. Budureasa, comit. Bihor, Ungaria.*

Haĭna împrumutată nu ține de cald.

A. PANN, II, p. 73.—HINȚESCU, p. 74.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 235.

*△
Haĭna străină nu ține de cald.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△
Haĭnele străine nu țin cald.

NIC. MANOILESCU, *înv. c. Movilița, J Putna.*

Vedĭ *Avere, Străin*

1° Lucru străin nu ne folosesce.
2° De lucru furat nu te poțĭ folosi.—*J. Covurluiŭ.*

D'habits d'autruy mal on s'honore.

Mimes de Baïf, XVI Siècle.

*△
7168 **Haĭnă lungă 'ĭ minte scurtă.**

Șezătóre, II, p. 35.

*△
Haĭne lungĭ și minte scurtă.

S. FL. MARIAN, *Sat. Pop.* p. 52.

Vedĭ *Plétă, Pólă.*

1° Arată mintea cea próstă a femeilor.

Frundă verde lemn uscat
Haĭ nevastă la vînat!
— Eŭ dic, deŭ, că am barbat.
— Eŭ dic, deŭ, că am muere
Și cu tine tot aș mere.
Nevasta ne-pricepută,
Haĭne lungĭ și minte scurtă,
Stă puțin, pe loc gândesce,
Apoĭ la vînat pornesce.

Poes. Pop.

2° Prin extensiune se aplică și bărbaților, în țĕrile unde si eĭ pórtă haĭne lungĭ.

Turcilor, nebunilor,
Sărăcie 'ĭ vorbă multă
Haĭna lungă 'ĭ minte scurtă.

Poes. Pop.

7169 **Bune sunt haĭnele late, dar la călugărĭ numaĭ sunt date.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.

Arată fericirea calugărilor la tóte (GOLESCU).

7170 *△ **Cine haĭnele șĭ le păstréză, le are pĕ jumătate,**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu. J. Argeș.*

Cine 'șĭ ține haĭnele ne 'mbrăcate
Ale luĭ sunt numaĭ pe jumătate.

A. PANN, III, p 91.—HINȚESCU, p. 74.

Ne învață să nu ne păstrăm averea, că păstrând-o, d'abia pĕ jumătate o putem avé (GOLESCU).

Daca nu te folosescĭ de avere, de gébă o maĭ aĭ. Se dice maĭ ales pentru cel sgîrcit.

7171 **Haĭna lucrată, fie șĭ ne-purtată, ĕșĭ pĭerde prețul eĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74.

Sĕ dice dĕ fetele ce 'șĭ pĭerd fecĭoria până a nu sĕ marită, însemnând că le-a scădut cinstea (GOLESCU).

7172 **Haĭna să-țĭ fie cum e sacul și peticul.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57.

Haĭna să 'țĭ fie cum e sacul și petecul.

Român. Glumeț, I, p. 24.

Omul să se îmbrace după starea luĭ.

*△
7174 **Il fac o haină în spate.**

V. SALA, *înv. c. Câmpeni, comit. Bihor, Ungaria.*

Mĕ folosesc de cine-va pentru a mĕ apĕrà de un ne-ajuns, de un necaz óre-care, cu saŭ fárá voïea luĭ.

HAMBAR

Veḑĭ *Condac.*

*△
7175 **Intr'un hambar gol, şi şórecile să caḑă, capul o să'şĭ spargă.**

A. PANN, I, p. 133.—HINŢESCU, p. 74.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Pentru cel sárac.

In eine leere Scheuer kommt keine Maus.[1])

Prov. Germ.

*△
7176 **Hambarul gol nu are şioreci.**

V. SALA, *dasc. c. Dumbrăvenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 7176.

HOGEAC

7177 **Nu tuti udjacurli çe-afumă aŭ nicuchirată.**[2])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 170.

*
Nu la tute udjïacurile çi afumă maghiripsesc[3])

ILIE GHICU, *c. Turia, Epir.*

Nu toţĭ ceĭ carĭ se laudá mult fac trébă bună.

Ne sont pas tous chasseurs qui sonnent du cor.

Prov. Franc.

---

1) Intr'un hambar gol nu vin şórecĭĭ.
2) Nu tóte hogeacurile (coşurile) ce fac fum aŭ gospodărie.
3) Nu la tóte hogeacurile ce fac fum, se gătesc bucate.

Alle sind nicht Iäger, die das Horn blasen.[1])

7178 *Fumlu si s-ducă ambar, deam udjeaclu a s'hibă strîmbu.**[2])

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

* *Udjeaclu la s'hibă strimb, fumlu s'ésă îndrept.*[3])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia*

Trébă să méargă bine, fie cum o fi, prin orĭ-ce mijlóce. Să ne uĭtam la țintă iar nicĭ decum la mijlóce. Scopul să fie bun, mijlócele sunt indiferente.

HOGEAG

7179 *△ **L'a luat la hogeag.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Fedescĭ, J. Tutova.*

I-a dat o bucățică de slujbă, un mic folos și ast-fel l'a prins.

HORN

Vedĭ *a Serie*

7180 *△ **Unde'ĭ hornul mare, fumu 'ĭ puțin.**

GAV. ONIȘOR, *în Junimea, No. 16, Bêrlad.*

Pentru ceĭ carĭ vor să se arĕte mai mult de cât sunt.

7181 *△ **Abĭa a eșit din horn.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

E ne-vîrstnic.

IACA

7182 **A rupe cuĭ-va ĭacaoa.**

FR. DAMÉ. II, p. 115.

1) Nu sunt toțĭ vînătorĭ, carĭ sună din corn.
2) Fumul să se ducă bine (drept), dar hogeacul să fie și strîmb.
3) Hogeacul lasă să fie strîmb, fumul să ésă drept.

Vedĭ *Mânecă*, *Pulpană*.

A 'l ruga cu multă stăruință.

IATAC

Vedĭ *Cap*. XIX & XXI, *c. Iatac*.

IBRIȘIM

Vedĭ *Ibrișin*.

7183 *△ **A'ĭ trage un ibrișim pe la nas.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș*. — FR. DAMÉ, II, p. 117.

Vedĭ *Ibrișin*.

1° A aminti un lucru de departe și într'un mod sarcastic
2° A dojenì, a mustrà, a batjocori.

7184 * **A merge lucru ibrișim.**

D. ZANNE, *arh. c. Bolintin-din-Vale, J. Ilfov*.

Vedĭ *Ciripie*, *Ibrișin*, *Strună*.

Adică ușor, fără greutate.

IBRIȘIN

Vedĭ *Ibrișim*.

7185 *△ **A'ĭ trage un ibrișin pe la nas.**

I. CREANGĂ, *Amint*. p. 94. — S. MIHĂILESCU, *Șezăt*. II, p. 73. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ*. — M LUPESCU. *înv. c. Brosceni, J. Suceava*.

Acelaș înțeles ca la No. 7183.

«Ne *trage* câte *un ibrișin pe la nas* despre fata popeĭ».— CREANGĂ.

7186 *△ **A merge lucru ibrișin.**

GR, ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

Acelaş înţeles ca la No. 7184.

IEE

7187 **Supt póle de iee nouă,**
Nicĭ mĕ ninge, nicĭ mĕ plouă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Sé ḑice pentru ceĭ ce sĕ ocrotesc dĕ dame (GOLESCU).

*△
7188 **Se gătì ca ieea de sócră.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veḑĭ *Cămaşă.*

Acelaş înţeles ca la No. 6724.

*△
7189 **Ieea lată**
Că sĕ gată,
Ieea 'ngustă
Că maĭ custă.

G. SIMULESCU, *c. Meheleni, comit. Zarand, Ungaria.*

Adică cu ieea lată se gătesce averea, cu ieea îngustă averea ţine maĭ mult. Ne îndémnă prin urmare a trăi cu păstru.

7190 **Ca o iîe fără bîzărĭ.**

IORD GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 48.

Pentru un lucru care nu este gătit.

IESLE

Veḑĭ *Boŭ,. Cal, Esle.*

*△
7191 **L'a legat la iesle.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Veḑĭ *Gard.*

Acelaș înțeles ca la No. 7090.

IGRASIE

7192 * **A avé igrasie la cap.**

A fi prost, tîmp, într'o dógă.

IĬE

Vedĭ *Iee.*

ILIC

Vedĭ *Țigan.*

A SE ÎMBRĂCA

Vedĭ *Copil*, *Cuc*, *Desbrăcat*, Cap. XXI, *c. a se Imbrăcà*, *Serbătóre.*

7193 **Când îmbrăcat când despuĭat (despoĭat).**

A. PANN, I, p. 134 — HINȚESCU, p. 77.

Despre cel sărac care adĭ are și mâne nu.

7194 *△ **Staĭ, mĕ, că nu 'l îmbracĭ tu!**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Când un altul îțĭ bate copilul.

7195 *△ **Zena până se îmbracă**
Aŭ supt vițelul la vacă.

V. SALA, *dasc. c. Negri, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *a se Incălță.*

Pentru cel leneș.

7196 *△ **A fi îmbrăcat pe dinăuntru.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Se îmbracă numaĭ pe din-lăuntru (năuntru).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45; I, p. 156.—HINȚESCU, p. 77.

Vedĭ *Gol.*

Se dice pentru ceĭ bețivĭ, carĭ din causa acestuĭ viciŭ, se pórtă maĭ mult goĭ, ne avênd cu ce să se îmbrace.

7197 **E îmbrăcat ca un nap**
Din călcâe pân' la cap.

A. PANN, I, p. 133.—HINȚESCU, p. 77.

Vedĭ *Gol.*

E atât de sărac încât nu are nicĭ cu ce să sĕ îmbrace.

7198 *△ **Imbrăcat pistol.**

C. DANIILESCU, *elev. Sc. Inst. c. Scundu, J. Vâlcea.*

Vedĭ *Gol.*

Pentru ceĭ carĭ sunt maĭ mult goĭ.

IMBRĂCĂMINTE

7199 *△ **Imbrăcămintea nu face pe om.**

V. SALA, *dasc. c. Drăgănescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Haină.*

Acelaș înțeles ca la No. 7160.

IMBRĂCAT.

Vedĭ *a se Imbrăcà, Minte.*

7200 * **Alâcsită ș'ni bâseată** [1]).

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

1) Imbrăcate (gătită) și ne-sărutată.

Despre tinerii care se gatesc pentru logodnă și remân nelogodiți.

*△
7201 **A fi îmbrăcat domnesce,**
Si a tremurà Dómne-păzesce.

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

Se dice celor fudulĭ carĭ se îmbracă subțire pe un timp friguros.

A IMBROBODI

*△
7202 **L'a îmbrobodit femeia.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 175; *Snóve*, p. 33.—HINȚESCU, p. 58.—G. POBORAN. *inst. J. Olt.*

*△
A îmbrobodì ca pe-o muere (muiere).

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 104; I, p. 56; II, 97 & 125. — HINȚESCU, p. 77.—P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 64.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Vedĭ *Femeie.*

1° Sĕ dice, *om îmbrobodit*, de acela care se pórtă pe placul muĭereĭ și nu vede de cât cu ochiĭ eĭ, ne-credênd rĕul ce 'ĭ póte spune, alțiĭ, de dînsa·

O vĕduvă însă când-va, după lege,
Cu a doua nuntă capul sĕŭ să'șĭ lege,
Ea atuncĭ dice cum că, sĕ însóră,
Iar nu sĕ mărită pentru a doua óră.
Și caută, 'n lume, bărbat să găséscă
Ea să fie mare, ce o vré să facă.

A. PANN.

2° A înșelà.

«Pe aceștĭ bărbațĭ, maĭ adesé, îĭ *îmbrobodesc* femeile lor.»—ISPIRESCU.

7203 △ **Umblă îmbrobodit.**

Românul Glumeț, I, p. 41.

7204 *△ **A îmbrobodit tréba.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

A ajuns de nu duce lipsă.

A ÎMPĂTURÀ

7205 **A o împăturà.**

FR. DAMÉ, II, p. 134.

A fugi.

A IMPUNGE

Vedĭ *Mumă*.

A ÎNCĂLȚÀ

Vedĭ *Boŭ, Vacă, Vită*.

7206 *△ **Incălțat cu ghetele de la botez.**

C. DANIILESCU, *elev. Sc. Inst. c. Scundu, J. Vâlcea.*

Desculț, sarac.

7207 *△ **A încălțà bine pre cine-va.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș.* p. 207. G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu Roșu, J. Argeș.*—I. FURCĂ, *ing. J. Ilfov* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*—AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

1° A 'l înșelà, a 'l pune bine.

„Bine *l'a* mai *încălțat.*“

2° A 'l bate.

*△
7208 **Până se încalță**
Sórele se-înalță.

A. PANN. *Edit.* 1889, p. 44; I, p. 155. — HINȚESCU, p. 178.—G. ONIȘOR, *prof. în Junimea Bĕrlad*, II, No. 36.—V. SALA, *înv. c. Vașcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*—D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad*

*△
Ioniță abia se 'ncalță.
De la ușă pân la pat,
Obielele tóte cad.
Până sórele se 'nalță

ST. STOICESCU, *preot, c. Bălăcénca, J. Ilfov.*

*△
Vlad până sĕ 'ncalță
Sórele sĕ 'nalță:
Vlad până sĕ 'ncinge
Sórele sĕ frânge;
Vlad pân' sĕ gătesce
Sórele sfințesce.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroșița, J. Dîmbovița.*

Vedĭ *a se Gătì.*

Despre cel leneș.

*
7209 **A se încălțà cu cine-va.**

D-NA C. BALLY, *c. Nicorescĭ, J. Tecuciŭ.*—I. ARBORE, *ing. J. Buzĕŭ.*

1° A face o cunoscință ne-placută și de care nu te poțĭ desbara.—*J. Tecuciŭ.*

„M'am *încălțat* cu dînsa în străinătate."

2° A 'l bate.—*J. Buzeu.*

ÎNCINGĔTÓRE

Vedĭ *Cap. XXI, c. Încingĕtóre.*

A ÎNCOLŢI

7210 * **A 'l încolţì.**

A încurcà pre cine-va, a 'l supĕrà, a 'l strîmtorà şi, precum dice francesul: *mettre quelqu'un au pied du mur, l'acculer.*

ÎNCUETÓRE

Vedĭ *Cheĭe.*

INEL

Vedĭ *Deget, Porc.*

7211 * **Sgâmî 'ţĭ nelu cu surçelu[1]).**

G. Zuca, *stud. c. Samarina, Macedonia.*

Adică vorbă să fie, nu sĕ póte.

7212 *△ **Tras ca prin inel.**

P. Ispirescu, *Leg.* p. 245&290.— Al. Odobescu, I, p. 132.—*Sezăt.* I, p. 10.

Se dice despre un flăcăŭ 'nalt, subţirel.

Cine-aŭ cunoscut
Cine mi-aŭ vĕdut
Mîndru cĭobănel
Tras printr'un inel?
Feţişóra luĭ
Spuma lapteluĭ
Musteţióra luĭ
Spicul grâuluĭ.

Poes. Pop.

1) Sgârie-ţĭ inelul cu surcéua

A ÎNFĂŞA

*

7213 **Çe aveam că erà móşa lihónă, ’nfăşé ş-caslu.** [1])

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Se ḑice de câte orĭ pe lângă un bolnav, slab din fire, se bolnăvesce şi se culcă, alăturĭ de dînsul, vre un altul de o constituţie maĭ tare.

SNÓVĂ

O sócră născù şi ea un copil, la o vîrstă cam înaintată. Cu drept cuvînt nora sa nu puté să vadă cu ochĭ bunĭ o ast-fel de întîmplare, căcĭ dînsa, care avusese treĭ copiĭ, trebuĭa acuma să îngrijéscă de sócra sa lehusă, şi la aşa vîrstă! Cu tóte acestea, de voe de nevoe, a trebuit să mérgă la gârlă ca să spele rufele murdare ale lehuseĭ.

Intr’acestea socrul se întórce séra, acasa, bolnav. Care nu a fost necasul şi mirarea bieteĭ nurorĭ când, venind de la gârlă, găsesce la stânga vetreĭ pe tata socru văĭcărându-se şi cerênd de la ea, fel de fel de serviciĭ pe lângă cele ce trebuĭa să facă sócreĭ şi copilaşilor sěĭ. In supěrarea şi zăpăcéla eĭ, ḑice atuncĭ: *çe aveam că era móşa lihónă, ’nfăşé ş-caslu.*

A ÎNGĂLA

*

7214 **A’l îngălà.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Al ocărî.

A ÎNGRĂDI

Veḑĭ *Cur, Gură.*

*△

7215 **Dă nuele (nuĭele) la ceĭ carĭ îngrădesc.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedinţĭ.* — AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c, Pîrvu-Roşu, J. Argeş.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

1) Nu erà de ajuns că aveam pe bătrâna lehusă, a înfăşat şi moşnégul.

*
Dă lemne la cel dĕ îngrădesce.

Maĭ .r P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Se ḑice:

1° De ómeniĭ care 'şĭ fac de lucru pe lângă aceĭ carĭ muncesc, carĭ sunt cea-ce francesul numesce: *la mouche du coche.*

2° Pentru aceĭ pe carĭ 'ĭ găsim muncind la o trébă la care să scie că nu sé pricep de fel.

«Are trébă! slugă la dîrlógă, *ridică nuele şi le dă la cel care îngrădesce.*»

A SE INGRĂDÌ

7216 **A se îngrădì cu cine-va.**

BARONZI, p. 46.

A dobândi protecţia cuĭ-va.

«Se îngrădise cu Cupărescii». — N. COSTIN.

A SE ÎNŢOLI

*△
7217 **S'a înţolat (*sic*) golanul.**

M. STÂNCEANU, *înv. c. Píria, J. Mehedinţĭ.*

A dobândi ce-va la care nu se aşteptà.

A ÎNVELI

7218 **Cine te învĕlesce, acela te şi desvĕlesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Sĕ ḑice pentru ceĭ făţarnicĭ (GOLESCU).

ÎNVELITÓRE

Veḑĭ *a se Intinde.*

*
7219 **Di frândză di curcubetă, tendă nu se-adară.** [1])

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir*

---

1) De frunză de dovléc, învelitóre nu sĕ face.

Cu minciunĭ nu se face trébă; cu nimic, nu poțĭ face ceva.

IPINGEA

Vedĭ *Drac*, *Lup*, *Peșin*, *Șea*, *Șină*, *Vreme*.

7220 *△ **După plóĭe, vine șî el cu ipingéua.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 165.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J Argeș.*

Vedĭ *Căcĭulă*, *Căpeneag*, *Manta*.

Sĕ dice pentru ceĭ ce nu vin, la vreme, spre ajutor GOLESCU).

7221 **Se 'nvelesce cu ipîngéoa**
Și sĕ scarpină cu surcéoa.

A. PANN, III, p. 91.

Pentru cel sgârcit și cumplit.

7222 **Netegea**
Pĕ ipingea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Vedĭ *Peșin*.

Adică cu peșin, șî se dice când slujbele se vînd dĕ fața pĕ banĭ (GOLESCU).

IȘLIC

7223 *△ **A călcà pe colțu ișliculuĭ.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A supĕrà pe cine-va.
2° A 'ĭ pune piediciĭ într'o afacere.

7224 * **Nu mĕ călcà pe colțul ișliculuĭ.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 157; III, p. 127. — HINȚESCU, p. 36.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Aceleașĭ ințelesurĭ ca la No. 7223 sub formă de oprire.

IȘLICAR

7225 * **Ișlicar.**

FR. DAMÉ, II, p 234.

Vedĭ *Giubeliŭ.*

Om cu ideĭ ruginite, din alte vécurĭ.

ISMENE

Vedĭ *a Bé, Călugăriță, Cămașă, Grea, Cap. XIX, c. Ismene, Némț, Nevéstă.*

7226 *△ **Nu daŭ eŭ ismene pe călĕtor.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 154; III, p. 124. — I. ARBORE, *ing. J. Buzĕŭ.* — M. STÂNCEANU, *înv. c. Piria, J. Mehedinți.*

* *Nu trimite ismene pe călĕtor.*

GR. POIENARU, *ing. J. Buzĕŭ.*

*△ *Aĭ trimes, și tu, ismene pe călĕtor.*

I. POBORAN, *inst. J. Olt.*—I POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Când daĭ o însărcinare unuĭa care nu maĭ are speranță că o va îndeplini.

«Daca facĭ ceea ce spuĭ, e curat *a da ismene pe călĕtor*» adică: te păcălescĭ fără dór și póte.

7227 **Ne lasă cu ismenele deslegate.**

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică nu șĕd până la sfîrșit, ca să svîrșască óre-ce (GOLESCU).

7228 **Cine mĭ-a umplut ismenele!**

A. PANN, I, p. 99.

Pentru cel nerod.

7229 *△ **Ușor de ismene.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiŭ, Banat.*

Iute, grabnic la nărav.

7230 *△ **Cu ismenele pe běț.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Gol pușcă, sărac.

LUFT

7231 **A rěmâne ĭuft de . . .**

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 444.

Adica lipsit cu totul de un lucru și maĭ ales de parale.

«A rěmas *ĭuft* de parale».

A LA

Veḑĭ *Muĭere, a se Rade,*

7232 *△ **Te veĭ là**
Când a plouà,
Te veĭ unge
Când a ninge.

GR. ALEXANDRESCU, *magist. J. Putna.*

Pentru ceĭ murdarĭ și ne-curațĭ.

7233 * **La-mě, mamă, și pe mine.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104.— GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Leà-mě, mamă, și pě mine.

IORD. GOLESCU. *Mss.* II, p. 43.

Veḑĭ *Muĭere.*

1° Sě ḑice pentru ceĭ leneșĭ și nevoĭașĭ (GOLESCU).
2° Pentru ceĭ proștĭ și nătărĕĭ.

7234 **Lă-mĕ, mamă, ti pĕ mine, că adĭ e tâmbătă.**

A. PANN, II, p. 125.—HINȚESCU, p. 102.

Acelaș înțeles ca la No. 7233.

7235 **La-mĕ, mamă, și pe mine**
Și mĕ fă frumos, ca tine.

A. PANN, I, p. 103.

Acelaș înțeles ca la No. 7234.

7236 *△ **Un la-mĕ, mamă.**

A. PANN, II, p. 97.—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 96.—A. CANDREA, *Rev. Nouă*, VII, p. 296.

Adică un prost, un nătărăŭ.

Și daca găsesce vr'un *lă-mĕ mamă*,
Nu vede, n'aude și nu'ĭ bagă sémă,
De părere bună pe care 'ntîlnesce,
Ișĭ laudă casa și se fericesce

A PANN, II, p. 97.

A SE LÀ

Vedĭ *Buhă*.

7237 *△ **Lumea piere de belea,**
Lelea pune să se lea.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *a Bé, a se Gătì. Cap. IX, c. Légăn, a se Peptenà.*

Când unul e necăjit și ceĭ de față sunt veselĭ.

LACAT

Vedĭ *Cheĭe, Gură, a Vorbì.*

7238 *△ **Lacătul nu se pune la uşă pentru hoţĭ, ci pentru ómeniĭ cinstiţĭ.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*△ *Lacata este pentru ómenĭ (ceĭ) bunĭ.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—G. P. SALVIŬ, *înv. c Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Lacăţile se ţin pentru ómeniĭ cinstiţĭ, nu pentru hoţĭ.*

C. C. MICLESCU, *c. Miclescĭ, J. Vasluiŭ.*

Se întréba cu înţelesul seŭ literal dar maĭ ales pentru înscrisurĭ carĭ nu légă decât pe omul cinstit.

Contre coignée serrure ne peut.

Adages Franc. XVI Siècle.

LACRĂ

Vedĭ *Zestre.*

LADĂ

Vedĭ *Ban, Făgăduĭélă, Molie.*

7239 *△ **Ce (e) pe dînsul, aceea şi 'n ladă.**

A. PANN, I, p. 165; III, p. 119.—P. ISPIRESCU, *Rev Ist.* II, p. 146.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.*

*△ *Ce pe dînsul (noĭ), şi în ladă.*

A. PANN, II, p. 155. – GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Casă*.

Se dice de ceĭ carĭ în lume, ĭes bine îmbrăcațĭ, dar a-casă, nu aŭ nimic.

7240 *△ **Câte pe dînsul și a-casă, ce'ĭ în ladă 'ĭ străin.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Acelaș înțeles ca la No. 7239.

7241 *△ **Lada la mine șî cheĭa la tine.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 40.— Laurian & Maxim, I, p. 731. — Gav. Onișor, *prof. J. Tutova.* — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Sĕ dice pentru ceĭ ce sĕ socotesc că sunt sigurĭ fără nicĭ o pază, șî pentru ceĭ ce ĕșĭ daŭ puterea lor în mâna altora (Golescu).

7242 *△ **Cheĭa și lada în mâna luĭ.**

D-na Cl. Bally, *c. Nicorescĭ, J. Tecuciŭ.*

Totul stă in puterea luĭ.

7243 *△ **Atâta ('ĭ) tot**
Și lada 'n pod.

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 711.— D-na Ec. Z. *c. Bĕrlad, J. Tutova.*— G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—B. P. Hășdĕŭ, *Etym. Magn.* p. 2037. — D. Cruceanu, *stud. c. Popenĭ, J. Tutova.*

1° Când se isprăvesce o trébă. — *J. Covurluiŭ.*
2° Arată că s'a făcut puțin lucru. — *J. Tutova.*
3° Arată puțina însemnătate a uneĭ persóne.

— Se vede că nu scil cine sunt şi ce pot eŭ?
— D-ta? eştĭ D-l Răsvrătescu; *atâta tot şi* lada 'n pod.— V. ALEXANDRI.

4° Când se dá zestrea, se numĕră cu de-amĕrunţelul tóte lucrurile, la urmă se isprávesce cu: *atâta 'ĭ tot şi lada 'n pod.* Acésta 'ĭ gólă şi stă de îndemână, să o umple cu zestrea, şi apoĭ în car cu patru boĭ.

7244 *△ **A nu maĭ avé ladă cu cine-va.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

A fi certat cu dînsul, a nu maĭ puté trăi împreună.

LAIŢĂ

Veḑĭ *Mire.*

LÂNA

Veḑĭ *a Impletì, Cap. III, c. Lână.*

7245 *△ **Lâna cea bună prin spinĭ rĕmâne.**

E I. PATRICIŬ, *în v. c. Smulţĭ J. Covurluiŭ*

Multe talente se perd prin bordee.

7246 *△ **Unde 'ĭ una**
Iĭ curge lâna.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Arată paguba celuĭ sárac, tot pe dînsul îl lovesc tóte relele

7247 *△ **Lână 'n lână, pĕr în pĕr.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Când schimbăm un lucru pentru altul care face tot atâta.

7248 *△ **Nu 'şĭ póte purtà lâna sa.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Pentru omul putred de bogat.

7249 *△ **Face din lână lae, lână albă.**

Avr. Corcea, *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*

Arată dibăcia omuluĭ care e în stare să facă lucrurĭ peste putinţă.

LANŢ

Vedĭ *Catenă.*

7250 *△ **Daca se rupe o verigă, tot lanţul se desface.**

Hinţescu, p. 200.—I. G. Munteanu, p. 150 — Dobre Marinescu *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Când o serie de lucrurĭ staŭ într'o strînsă şi firéscă legătură ast-fel că, prin lipsa uneĭa dintre ele, tot rostul lor dispare.

7251 *△ **A se ţine lanţ.**

P. Ispirescu, *Leg.* p. 396.

Fără întrerupere.

«De când aĭ venit tu pagubele *se ţin lanţ.*»—Ispirescu.

LĂTURI

Vedĭ *Nevoĭe.*

7252 *△ **Cine sĕ mestecă în lăturĭ 'l mănâncă porciĭ.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Tărîţe.*

Arată că omul trebue să fugă de societatea celor stricaţĭ şi cu purtare rea.

LAVIŢĂ

7253 *△ **Par'că a supt la lăviţĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Dégu, J. Argeş.*

E fórte slab.

LÉNCĂ

7254 *△ **Ş'a mâncat lénca.**

IUL. VULCĂNESCU, *elev. Sc. Inst. c. Pelescĭ, J. Dolj.*

A înșelat pre cine-va și și-a perdut cinstea.

LÉGĂN

Veḑĭ *Copil, Cap. IX, ç. Légăn.*

7255 **Iĭ îmburdat cu légănul.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

E scrintit la minte.

7256 *△ **Din légăn.**

Veḑĭ *Faşă.*

De copil mic, din pruncie.

Dès le berceau.

Prov. Franç.

LEŞIE

7257 * **A 'ĭ turnà leşie pe inimă.**

SOF. NADEJDE, *Nuv.* p. 20.

A 'l vîrî în grijĭ, a 'l supĕrà.

LIPUDĂ

*
7258 **S'nu hiĭ di açelĭ çi alasă cĭóra di lipudă asvarna** [1].

G. Zuca, *stud. c. Cusina, Albania.*

Vedĭ *Brîŭ, Calțavetă*

Să nu cauțĭ pricină de céртă.

LOC

7259 **Când aveam locul, n'aveam mijlocul, acum că am mijlocul, ĕmĭ lipsesce locul.**

Iord. Golescu, *Mss* II, p. 34.

Arată ne-potrivirea norociriĭ ce nu vine la vreme (Golescu).

*
7260 **Tu loc-mi, s'chetrile mĭ-agĭută** [2].

I. Coyan, *prof. c. Băésa, Epir.*

Arată cât valoréză patria pentru fie-care.

LOCAȘ

7261 **Maĭ fericit este cine-va cu strîmt traĭu în locașul sĕŭ, de cât cu tóte desfătările în casele străĭne.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.* p. 96.

Nicăerĭ ca la casa omuluĭ.

LUCRU

Vedĭ *Cap. X, c. Lucru.*

1) Să nu fiĭ din aceĭa carĭ lasă calțaveta (legătura de la ciorapĭ) să tîrie.
2) In locul meŭ (patria) și petrile 'mĭ ajută.

LULEA

Vedĭ *Amorezat*, *Dragoste*, *Malaiŭ*, *Tutun*, *Vorbă*.

7262 *△ **N'ajunge nicĭ o lulă (pipă) de băgăŭ.**

IULIŬ GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Arată cât de puţin preţuesce un om, adică nicĭ cât *băgăul*, ultima rĕmăşiţă a tutunuluĭ dintr'o lulea. Se referă atât la calităţile fisice cât şi la cele morale.

7263 *△ **Caută luleaua şi el cu ea în gură.**

H. D ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*△ *Cu luliaua în gură şi (el) caută luliaua.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

* *Cu luleaoa în dinţĭ, şi 'şĭ caută luleaoa.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△ *Caută lula, şi lula 'ĭ în gură.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat, Ungaria.*

*△ *Nate cată luleaua, şi el cu ea în gură.*

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Vedĭ *Nan.*

1° Când cine-va întrébă de un lucru, ce e sub ochiĭ sĕĭ, dar, din nebăgare de sémă, nu'l vede.

2° Despre omul prost.

7264 * **Treĭ lulele,**
Treĭ dughene,
Capul plin de socotele.

I. Petrescu, *ing. c. Piteştĭ, J. Argeş.*

*△ *Treĭ lule în cincĭ dughene.*

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Ene, Ene,*
Cu treĭ dughene!
In una lulele,
In una tabac
Şi-n una căcat.

F. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Pentru negustorul sărac, greŭ ca fulgu pe apă.

7265 **Treĭ lulele în douĕ zambile.**

A. Pann, II, p. 85.—Hinţescu, p. 93.

Acelaş înţeles ca la No. 7264.

7266 * **Unuluĭ s'aprinde barba, ş-altul 'ş-aprinde lulelu.**[1])

Ilie Ghicu, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Vedĭ *Ciubuc, a se Pieptenà.*

Unul suferă, altul petrece; unul perde, altul câştigă, ş. c. l.

7267 *△ **Nicĭ luleaua nu'ĭ arde.**

Gav. Onişor, *prof. c. Şchiopenĭ. J. Fălciŭ.*

1) Unuia i se aprinde barba, şi altul îşĭ aprinde luleaua.

Vedĭ *Sărac.*

Când îĭ merge unuĭa tot rĕŭ.

7268 **A dà cuĭ-va cu luleaoa în nas.**

A. Pann, III, p. 37.—Hinţescu, p. 126.

A nesocoti, a dispreţui pre cine-va.

Nu 'ţĭ maĭ caută 'n obraz,
Iţĭ dă cu luleaua 'n nas.

A. Pann.

7269 *△ **Luleaua luĭ Dumnezeŭ.**

G. P. Salviŭ, *înv c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

Adică sticla cu vin.

7270 *△ **A se luà cu luleaoa.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

1° A 'şĭ uĭtà de interes.
2° A se îmbĕtà.

7271 * **A se afumà cu luleaua.**

S. I. Grossmann, *Dict.* p. 28 & 48.—Fr. Damé, I, p. 48; II, p. 29?.—L. Şaineanu, *Semas.* p. 351 & 458.

* *S'a afumat cu luleaua.*

B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.* p. 460 & 462.—A. Pann, I, p 111.—G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A se îmbĕta, a fi bét.
2° E negru şi murdar, se dice maĭ ales despre ţiganĭ.

«De ce sunt negri ţiganiĭ?—*S'aŭ afumat* cu luleaua».—*Etym. Magn.*

T'ai-jè fait voir de joie une belle animée
Qui, souvent d'un repas sortant tout *enfumée*,
Fait même à ses amant, trop faibles d'estomac,
Redouter ses baisers, pleins d'ail et de tabac.

BOILEAU, *Satire X.*

Dem Affen zum Kater tragen[1]).

Prov. .Germ.

7272 *△ **A furat luleaua Némţuluĭ.**

AL. ODOBESCU, III, p. 27.—L. ŞĂINEANU, *Semas.* p. 458; *Arch.* III, p. 200. — P. ISPIRESCU, *Unc. Sfăt* p. 30. — BARONZI, p. 40.— GR. JIPESCU, *Rěur. Oraş.* p. 113.— GH. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedinţĭ.*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—I. STĂNESCU, *stud. J. Argeş.*

* *A pupat luleaua Némţuluĭ.*

ION GRIGORESCU, *elev. Sc. Inst. J. Ilfov.*

*△ *A luat luleaua Némţuluĭ*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea J. Dorohoiŭ.*—EM. POPESCU, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărginenĭ, J. Ialomiţa.*—I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 7271.

7273 **A furat luleaua Némţuluĭ, cu zale cu tot.**

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 103.

Acelaş înţeles ca la No. 7272 cu maĭ multă tărie.

7274 *△ **A turtit luleaua Némţuluĭ.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, J. Dîmboviţa.*

---

1) A duce maĭmuţa la motan.

Acelaş înţeles ca la No. 7273.

SNÓVĂ

Némţul fiind odata covîrşit de bĕutură a vrut sa stea jos, pe pamînt; dar, când s'a aşedat, a uĭtat luleaoa sub el. Când s'a sculat tàrḑiŭ, ca trezit a vĕḑut luleaua spartă.

7275 *△ **A ajunş la lulele.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Dégu, J. Argeş.*

A sărăcit cu totul.

7276 *△ **A se face lulea.**

L. ŞĂINEANU, *Arh. Ist.* III, p. 200. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

A fi lulea.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A se ameţi, a nu scie ce face; a se îmbĕtà; a fi bét.
2° A fi amorezat.

Se ḑice *are fumurĭ (céţă) în creerĭ*, cu înţelesul de a fi bét; de aci, printr'o succesiune naturală de ideĭ, *e afumat, afumat cu luleaua, făcut lulea.*

In judeţul Suceava se ḑice: *a se luli* cu înţelesul de a petrece, a se chefui:

M'aş *lulì* şi n'am cu cine.

Poes. Pop.

7277 *△ **A 'ĭ dà luleaua prin cenuşe.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

A'l terfelì, a'l face de rîs.

7278 *△ **A 'l bate luleaua pe datorie.**

V. RÂMBU, *stud. J. Dîmboviţa.*

A'l supĕrà cu vorbă multă saŭ ne-potrivită.

LUMINĂ

Vedĭ *Oboroc.*

7279 **Lumina la 'ntunerec maĭ mult luminéză.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 41.

Adică cel învĕțat între ceĭ proștĭ (GOLESCU).

7280 *△ **Drept ca lumina (cea dréptă.)**

D. ȚICHINDEAL, *Fab*, p. 44. — G. POBORAN, *inst. c Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Lumînare.*

Adică fórte drept.

7281 * **Aŭ aprins lumina.**

GR ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Aŭ priceput, aŭ înțeles.

LUMÎNARE

Vedĭ *Biserică, Bocluc, Botez, Cértă, Cap. XII, c. Colac, Ḑi, Gâlcévă, Cap. XII, c. Lumînare, a Murì, Oboroc, Om, Pâne, Sărac.*

7282 *△ **Lumînarea e pe sfîrșit.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Vedĭ *Candelă.*

Adică viéța i se curmă.

7283 **Lumînarea, când ĕĭ taĭ mucul, atuncĭ maĭ mult luminéză.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 41.

Adică ceĭ dreptĭ după ce mor (GOLESCU).

7284 **Aprinde lumînarea înainte de a se face nóptea.**

IDEM *Calend. Rom.* 1892.

A face un lucru înainte de vreme.

7285 * **A scrie pe lumînare.**

M. CANIAN, *publ. J. Iașĭ.*

Scrie pe lumînare pentru ne-uĭtare.

A. PANN, III, p. 108. — HINȚESCU, p. 172.

*△ *Scrie pe mucul lumînăriĭ.*

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Veḑĭ No. 140.

Uĭtă ușor îndatoririle ce i sĕ fac.

7286 **Lumînarea luminéză casa, numaĭ pe sine nu se luminéză.**

BARONZI, p. 51 — HINȚESCU, p. 94.

Despre ceĭ carĭ, pentru alțiĭ sunt bunĭ, dar pentru eĭ nicĭ de cum.

7287 ● **Ĕșĭ aprinde lumînarea d'amîndoĕ căpĕtăile.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Adică ĕșĭ răsipesce averea, cam din tóte părțile (GOLESCU).

Acéstă ḑicere pare o traducere a cuvîntuluĭ frances: *Brûler la chandelle par les deux bouts.*

7288 *△ **Orĭ la unul, orĭ la treĭ, tot o lumînare arde.**

A. PANN, III, p. 70.—HINȚESCU, p. 94. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Să ne ferim de risipă.

7289 **Lumînarea se aprinde pentru ceĭ ce vĕd, nu pentru ceĭ orbĭ.**

A. PANN, I, p. 150 —HINTESCU, p. 94.

*
Lumînarea se aprinde pentru ceĭ ce vĕd.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Se dice celor carĭ nu vĕd, nu pricep ceea ce li se arăta saŭ se petrece împrejurul lor.

7290 **Arde lumînarea nóstră**
Şi facem socotéla vóstră.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 93.

*△
Arde lumînarea nóstră
Pentru socotéla vóstră.

A. PANN, III, p. 109.—HINŢESCU, p. 94. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.* — DUMITRESCU, p. 130.

Ardem lumînarea nóstră ca să facem socotéla altuĭa.

EN. BĂLTÉNU, *Lum.* I, p. 86.

Vedĭ *Sărac.*

1° Pentru ceĭ carĭ vĕd de alţiĭ în loc să îngrijéscă, maĭ întâiŭ, de dînşiĭ.

2° Când împrumuţĭ pe alţiĭ, îţĭ facĭ singur beleaoa, căcĭ tu aĭ de luat şi tot tu eştĭ cu grija.

Nous faisons les frais et vous avez les profits.

Prov. Franc.

*△
7291 **'I-a suflat în lumînare.**

A. PANN, I, p. 167.—HINŢESCU, p. 182. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *Borş*.

1° L'a rĕmas, şi-a batut joc de dînsul.
2° 'I-a luat viéţa.

7292 *△ **A mâncà mucul lumînăriĭ.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 196.—FR. DAMÉ, II, p. 294.—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—AL. VASILIŬ, *înv. c. Tătăruşĭ, J. Suceava.*

* *Ş-o mâncat lumînarea cu feştilă cu tot.*

S. MIHĂILESCU, *Sezătórea*, I, p. 218.—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Muc*.

1° S'a înşelat rĕŭ, a păţit-o.—*J. Covurluĭ & Suciava.*
2° Nu maĭ are trecere la cine-va din causa releĭ sale purtărĭ, 'şĭ-a perdut omenia.—*J. Vasluiŭ & Covurluĭ.*
3° A fi în mare primejdie, a fi pierdut, a nu maĭ fi chip de scăpare.—LAURIAN & MAXIM.— *J. Vasluiŭ.*

7293 *△ **A mâncà lumînarea.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 7292.

7294 *△ **A 'ĭ mâncà lumînarea.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

A 'ĭ pricinui, a 'ĭ dori mórtea.

7295 *△ **Ieà mucu lumînăriĭ.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

N'aĭ sciut să te folosescĭ de împrejurărĭ, toţĭ aŭ luat câte ce-va ĭar ţie nu 'ţĭ rĕmâne nimic.

*△
7296 **A căutà... cu lumînare.**

A. PANN, III, p. 23.—HINŢESCU, p. 66.—GR. JIPESCU, *Rèur. Oraş.* p. 21.—V ALEXANDRI, *Teatr.* p. 451, 478, 775&1174.—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

A căutà cu lumînare
Ḑiua în amĭaḑă mare.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 175.—HINŢESCU, p. 31.

*△
Umblă cu lumînare ḑiua la ameaḑĭ.

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Cĕrtă, Gâlcévă, Pricină.*

Adică cu tot dinadinsul, cu mare sîrguinţă.

«*Să vĕ caute* cine-va *cu lumînarea,* nu v'ar putea găsi maĭ potriviţĭ.. Când facem nunta?» - ALEXANDRI.

*△
7297 **Are lumînărĭ la nas.**

V. SALA, *Dasc. c. Vaşcoŭ-Bărĕştĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

1° E încă copil, e un mucos.
2° E prost.

*△
7298 **Măcar sà 'l fi picat cu lumînarea.**

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 134.

Orĭ-ce aĭ face, orĭ cât l'aĭ pedepsì, orĭ ce ar fi păţit.

«Nu 'şĭ astîmpĕră gura către maĭ mariĭ sĕĭ, *măcar să 'l fi picat cu lumînarea.*»—CREANGĂ.

*
7299 **A fi ca lumînarea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 221.

*△
A stà drept ca luměnarea.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat, Ungaria.*

*△
A sta (fi) drept ca lumînarea.

A. PANN, II, p. 30. — HINŢESCU, p. 94. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 377; *Leg.* p. 3.—I CREANGĂ, *Pov.* p. 271. — FR. DAMÉ, II, p 294. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr J. Putna.*

Adică drept.

«Inţepenindu-şĭ picĭórele rĕmase *drept ca lumînarea*». — ISPIRESCU.

Droit comme un cierge.

Prov. Franc.

7300 **Drept ca lumînarea în sac.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 196.

Vedĭ *Funie.*

Adică strîmb.

MACĬUCĂ

Vedĭ *Lemn, Ólă, Pĕr, Vacar.*

*△
7301 **Cu o măcĭucă a lovit douĕ capite.**

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava.*

Cu o vorbă a lovit în doĭ inşĭ.

Faire d'une pierre deux coups.

Prov. Franc.

*
7302 **A făcut el poc cu măcĭucă, dar şi eŭ fliş cu bicĭuşcă.**

Când unul, fricos, a fost bătut și să laudă că a dat și el în adversar.

Eĭ d'aprópe cu măcĭucă: fischea, plișchea trag în noĭ;
Noĭ d'děparte cu bicĭușca: poca, poca într'amîndoĭ.
Când îndrăciţĭ eraŭ, eĭ, toţiĭ,
Dar voĭnicĭ și noĭ cu toţiĭ

Speranţia, II, p. 92.

MÂNECĂ

Veḑĭ *Clin*.

7303 *△ **Bune sunt mânecele late dar nu ajunge pânza.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*△ *Bună e mâneca lungă*
Dar pânza nu va s'ajungă.

A. PANN, I, p. 161.—HINŢESCU, p. 100. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Să ne mulţumim cu puţin când nu putem să avem maĭ mult.

2° Pentru ceĭ carĭ vor să se arěte maĭ mult de cât sunt, și maĭ ales pentru săracul mândru.

Il ne suffit pas de vouloir, il faut encore pouvoir.

Prov. Franc.

7304 **Ca ce nu pote maere en sir, maere en mâreca.**[1]

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 7.

Pentru cel lacom și hrăpitor.

7305 *△ **A o băgà pe mânecă.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 40. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 557. — I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 75.—FR. DAMÉ, III, p. 18.

1) Cea ce nu póte merge în sin, merge în mânecă.

*△
A (cam) băgat'o pe mânecă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 227; *Leg.* 158, 203 & 260.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 231. — FR. DAMÉ, I, p. 112. — EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărginenĭ, J. Ialomița.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Păcioiŭ, J. Muscel.* —GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

*△
A luat'o pe mânecă.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

1° A se rușinà.
2° A se sperià; a 'l trece sudorĭ de mórte; a se teme.
3° A se supĕrà.—*J. Covurluiŭ.*

Ienicerii d'audià
Pe mânică o băgà
Să crédă nu le venià,
Când ĭus-bașa le dicèà.

Poes. Pop.

Ne pas en mener large.

Prov. Franc.

*△
7306 **A rupe mâneca (mânecile) cuĭ-va.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 232; *Glosar*, p. 113.—GR. JIPESCU, *Opinc.* 6 & 147.—G. P. SALVIŬ *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△
A trage de mânecă pe cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 18.—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*—A. GOROVEI, *J. Suciava.*

1° A cere óre-ce cu mare stăruință.

«Mi-a tot *rupt mâneca* al de cuscru Mateĭ, ca să 'ĭ daŭ locșoru ăla, dĕ ĭe la nasu dumitale acolea.»—GR. JIPESCU, p. 147.

2° A merge des la cine-va; a 'l supĕrà cu desele nóstre cercetărĭ.

«Nu 'ĭ *rupe nimene mânecile* și 'ĭ e tot casa pustie.»—G. P. SALVIŬ.

3° Când minte.

Maĭ *trage 'l de mânecă* că pré le spune bócăne.

*△
7307 **Taețĭ mâneca și fugĭ.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Pólă.*

De rĕŭ cautá să te scapĭ jertfind óre-ce. Acéstă dicere ne reamintesce pățania bietuluĭ Iosif care și-a lăsat, nu numaĭ mâneca, dar mantaua întrégă în mânele nevesteĭ luĭ Putiphar.

7308 **A 'și sterge nasul cu mâneca.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 231.

A fi rĕŭ crescut, mojic.

7309 **A lovì în mânecă.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 231—232.

1° A voi să facă rĕŭ fără ca să isbutéscă.
2° A aĭurà, a spune lucrurĭ ne-potrivite.

*
7310 **Pe sub mânecă.**

BARONZI, p. 44. — M. CANIAN *publ. J. Iașĭ.*

Vedĭ *Față.*

Pe ascuns și, precum dice Francesul, *en sous main.*

*△
7311 **Cu mânecĭ largĭ.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 168.—E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Bucuros, cu plăcere, cu voe bună.

«Părinţiĭ feteĭ, când aud asta, sar de bucurie că le a picat un om aşa de bun şi o daŭ *cu mânecĭ largĭ.*»—I. CREANGĂ.

2° Cu ne-răbdare.

«Te aştéptă *cu mânecĭ largĭ.*»

MANTA

*△
7312 **Pentru un purice nu mi-oiŭ pune eŭ mantaua (cerga) pe foc.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Purice.*

1° Acelaş înţeles ca la No. 2425.
2° Pentru ceĭ marĭ carĭ nu së pricină, nicĭ odată, pentru interesul celor micĭ.

*△
7313 **Până a nu găsì mautaoa nu eram (eraĭ) dator.**

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*—G. P. SALVIŬ, *înv. c Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*— C. NEGRUZZI, I. p. 249.

Când credênd că am dat de un folos, ne alegem, pe ne-aşteptate, cu o supérare.

SNÓVĂ

Doĭ tovarăşĭ mergênd pe un drum, găsiră o manta. Ne-putênd s'o împartă ast-fel, o făcură părălesce şi o luă unul, iar cel-alt dise atuncĭ: «Va să dică tu, acuma mie îmĭ datorescĭ atâtea parale, pentru partea mea de manta! — Măĭ, cum vine asta? rĕspunse cel d'intâiŭ, *pân a nu găsì mantaua eŭ nu eram dator!*

*△
7314 **Socotéla... hrîştĭ mantaua!**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smultĭ, J. Covurluiŭ.*

Plătescĭ datoria și ĭea-țĭ amanetul, saŭ cumpĕrătura și ĭeațĭ marfa, ș. c. l.

SNÓVĂ

Un om slujise la maĭ mulțĭ stăpânĭ. Când i se împlinea timpul și i sĕ face socotéla în loc să maĭ priméscă ce-va, eĭ îĭ luaŭ și haĭnele ce maĭ avé. De acolo el prinsese minte. Așa când se maĭ duse la alt stăpân, și când acesta îl socoti iarășĭ, stăpânul n'apucă bine să isprăvéscă socotéla și el hrîstĭ mantaua, și pe fugă.

7315 **După plóĭe manta.**

HINȚESCU, p. 148.

*△

După plóĭe
Manta de óĭe.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Manta după plóĭe.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HINȚESCU, p. 175.

Vedĭ *Căcĭulă, Căpenég, Ipingea, Tâmbară, Zărculă.*

Când ne vine óre-ce după vreme și nu ne maĭ póte fi de nicĭ un folos.

«Sfat după faptă e *manta dupĕ plóĭe*».

*△

7316 **A 'șĭ găsì mantaua cu cine-va.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 253; *Conv. Liter.*, XI, p. 189.— A. DE CIHAC, II, p. 186. —FR. DAMÉ, III, p. 20.— GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Și a găsit beleaua. Se dice pentru omul nevinovat dar pe care a cădut năpastea.

«Dar de când ațĭ pus voĭ stăpânire pe mine, ḑise Gerilă? Apoĭ nu mĕ facețĭ din cal măgar că *vĕ vețĭ găsì mantaua cu mine.*»—CREANGĂ.

Acéstă ḑicere se trage din snóvă de la No. 7313.

7317 **A pune cuĭ-va o manta.**

A. DE CIHAC, *Etym.* II, p. 186.—
S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 40 & 50.

A 'l înșelà.

7318 *△ **Manta de vreme rea.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*—FR. DAMÉ, III, p. 21

1° A fi întrebuințat de nevoie, în lipsa altuĭa maĭ bun.
2° A fi luat într'o trébă, ca códă de topor.

«S'a slujit de el *ca de o manta de vreme rea*».
«M'a luat *manta de vreme rea*».

7319 **Manta.**

D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 117.

Acelaș înțeles ca la No. 7318.

«Nu ți-am spus, de la început, că te ține *ca manta*».

7320 **A (șĭ) întórce mantaua dupre vînt.**

G. I. MUNTEANU, p. 72.

Veḑĭ *Chepeneag, Șubă, Umbrelă.*

A se dà după vremurĭ, a nu se împotrivi.

MĂNUȘĂ

Veḑĭ *Despuĭat, Cap., VII, c. Mănușă.*

7321 *△ **Despuĭatuluĭ mănușĭ îĭ lipsesce.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 5032.

7322 *△ **Par'că 'ĭ cu mănușĭ în mânĭ.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Umblá așa de încet încât nu face nicĭ o trébă.

7323 **Subt mânușă stă ascunsă şî cea maĭ urîtă mână.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Adică subt smerenie, ca subt mască, cel maĭ fățarnic (GOLESCU).

7323b. *△ **De cât mănușă în mână, maĭ bine brânză și smântână.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Crângu, J. Tutova.*

Se țiĭ maĭ bine la mâncare de cât la îmbrăcăminte.

7324 *□ **A aruncà mănușa.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 238.

A desfide pre cine-va, a te luà la întrecere, la luptă cu dînsul.

In evul-mediŭ cavaleriĭ aruncaŭ mănușa în semn de desfidere: *„jeter le gand,* autrement jeter le gage de la bataille c'est proposer le combat et maintenir ce que l'on a proposé véritable."—*Anc. coutumes p. 1.*

7325 *□ **A ridicà mănușa.**

A primi lupta.

MARAMĂ

7326 **A 'șĭ pune marama.**

L. ȘĂINEANU, *Arch. Ist.* III, p. 202.—FR. DAMÉ, III, p. 23.

A se mărità.

MASĂ

Vedĭ *Cap. VII, c. Masă.*

MASALA

Vedĭ *Orb.*

7327 **Dă masalaua pĕ un poponeț.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93.

Dă maĭ bun să ĭeà maĭ prost (GOLESCU).

MASCĂ

7328 *□ **A'șĭ ridicà masca.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

A spune pe șleaŭ, a se arĕtà precum este, a se dà pe față, etc.

Jeter (lever) le masque.
Prov. Franc.

MĂTASE

Vedĭ *a Impletì, Rochĭe.*

MATERIE

7329 **După gustul altora să nu'țĭ alegĭ materie, nicĭ nevéstă.**

A. PANN, II, p. 151.—HINȚESCU, p. 74.

Vedĭ *Mulĭere, Pânză, Soție.*

Căcĭ gusturile nu se potrivesc.

MĂTURĂ

7330 *△ **Mătura nouă, mătură bine.**

IULIŬ GROFȘOREANU, *dasc. B. Comlaș, comit. Arad, Ungaria.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Mătura nouă, mătură frumos.

HINŢESCU, p. 102.— G. I. MUNTEANU, p. 150. — E. B. MAWR, p. 59.

Metura nova metaé bire [1].

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

Lucru noŭ e maĭ bun, maĭ plăcut.

Neue Besen kehren wohl,
Biss das sie werden staubes voll. [2]

Prov. Germ.

Granata nuova spazza ben la casa.

Prov. Ital.

Tout nouveau, tout beau.

Prov. Franc.

7331 *△ **Mătura nouă 'ĭ bună.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 7330.

7332 *△ **Mătura nouă nu lasă praf în urmă.**

A. BAŞOTĂ *prin* V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 7731.

2° După omul bun, cinstit, cu rînduĭélă si cu socotélă nu rĕmâne judecăţĭ, ne-înţelegerĭ, datoriĭ şi sfadă. — BAŞOTA.

7333 **Mătura cea nouă în cuiŭ sĕ atîrnă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Adică orĭ-ce lucru noŭ sĕ cinstesce maĭ mult (GOLESCU).

1) Mătura nouă mătură bine.
2) Măturĭ noĭ mătură bine, până sĕ umple de praf.

*△
7334 **Mătura veche ajunge la grajd.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 96; II, p 64.—BARONZI, p. 61.—HINŢESCU, p. 102.—G. I. MUNTEANU, p. 150.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 263.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *Sită.*

Lucrul ne-trebuincios, ne-folositor se înlătură ca, de pilda, slugă bĕtrână.

*△
7335 **Şĭ-a făcut nasul mătură.**

V. DARIU, *în Gazet. Transilv.* 1898.

Şĭ-a pĭerdut omenia, e un linge-talere.

*
7336 **A vedé de códa mătureĭ.**

M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

A'şĭ vedé de trébă. Se ḑice maĭ ales pentru femeĭ, când se amestecă unde nu le ferbe óla.

A MĂTURĂ

Veḑĭ *Scară.*

*△
7337 **Măture fie-care la uşa sa (luĭ).**

G I. MUNTEANU, p. 150.—HINŢESCU, p. 102. — E. B. MAWR, p. 28. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*△
Fie-care mătură, întâiŭ, înaintea părţiĭ luĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Schitu-Golescĭ. J. Muscel.*

Pentru ceĭ carĭ vorbesc pe alţiĭ de rĕŭ, şi nu se uĭtă la dînşiĭ.

Chacun doit balayer devant sa porte.

Prov. Franc.

Ieder fege vor seiner Thür.[1]

Prov. Germ.

*△
7338 **Nu'şĭ mătură gunoĭul din naintea caseĭ luĭ.**

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Nu îngrijesce de ale luĭ.

*△
7339 **Mătură ca mâţa (pisica).**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

*△
Sgrabălă ca mâţa.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ No. 2339.

Când cine-va e murdar, şi în loc de a curăţi cum trebue, îşĭ ascunde numaĭ murdăriile.

*△
7339 b **A mătura.**

Adică a goni, a lepĕdà.

MERSIC

*
7340 **A dà după mersic.**

GR. I. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Galaţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Persic.*

A ascunde un lucru ce aparţine altuĭa, a furà.

La monăstire, saŭ la seminare, în trapeza adică în odaĭa unde se şéde la masa, se aflá într'un colţ o ladă, care se umple cu fáina de lemn ce provine din táerea lemnelor cu ferestrăŭ. Farfuriele, pe care s'a dat mâncarea, nu se maĭ spală, din

1) Fie-care să măture înaintea uşeĭ sale.

causa greutățeĭ și a numĕruluĭ puțin, ci se șterg cu acea făină de lemn și apoĭ se pun la masă. Lada în care se păstrézà rîglăitura de lemn se numesce *mersic*. Acum se întîmplă că aceĭ din călugărĭ, saŭ seminariștĭ, carĭ fac cu rîndul serviciul de sters, să găséscă pe talere rĕmășițe de mâncare maĭ bune. Atuncĭ farfuria cu acest scump conținut, în loc a o deșerta și apoĭ a o șterge, *o dă dupĕ mersic*, și în așa mod încât să nu o zărescă economu; și după ce se isprăvesce masa, apoĭ scot și eĭ de după mersic bunătățile ascunse și le mănâncă. Din acest obiceiŭ s'a născut ḑicĕtórea de maĭ sus.

MEȘIĬ

7341 * **A dà meșiĭ cuĭ-va.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 33.—L. ȘAINEANU, *Arh. Ist.* III, p. 207.—FR. DAMÉ, III, p. 40.

Nu 'ĭ dà meșiĭ.

A. PANN, III, p. 22.—P. ISPIRESCU, *Leg.* 201 & 255.

A 'ĭ dà mâna, a 'ĭ conveni, a cutezà.

Insă pe unde îl scie
Nu 'ĭ dă meșiĭ să maĭ vie.

A. PANN.

«Ce să facă? să se ducă acolo, *nu 'ĭ dà meșiĭ*, căcĭ nu scià ca ce dracovenie să fie.»—ISPIRESCU, *Leg.* p. 255.

Meșiile eraŭ un fel de încălțăminte, de piele galbenă, peste carĭ se purtaŭ papuciĭ.

MEȘINĂ

Veḑĭ *Beșină.*

MEȘTINĂ

Veḑĭ *Beșină.*

MINTIĂ

7342 *△ **Dar nu mĭ'o scurtà mintia.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiŭ, Banat.*

Arată ne-păsarea de o greșală ce a făcut-o saŭ are de gând să facă óre-cine, ne-temêndu-se de pedépsă, precum aŭ să se teme preoţiĭ, carĭ pórtă mintiĭ orĭ reverendă. Cuvîntul *mintié* se pronunţă şi *mincie*, *minciĭ*.

A scurtà mintia unuĭ preot, însemnéză a'l despopi, a 'l caterisi, ceea ce se făcé odinióră, în Banat, sub ierarhia sîrbéscă, prin scurtarea și táerea mintieĭ și a pĕruluĭ, de către episcopĭ.

MIROZNĂ

7343 *△ **A 'ĭ curge din mână numaĭ mirozná.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

1⁰ E vrednic, se pricepe la orĭ-ce.
2⁰ Implinesce numaĭ fapte bune.

MODĂ

7344 *△ **—Ce porţĭ, leleo, chelbea 'n cap?**
—Dacă 'ĭ modă, ce-am să fac!

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*— EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

Pentru cele care 'şĭ tot schimbă portul după gustul ḑileĭ.

MÓLE

Veḑĭ *Cap. V. c. Móle.*

7345 **Nu tot pĕ móle, ca să poţĭ suferì şî cele tare.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

Adică să te dĕdaĭ şî cu cele maĭ próste, ca să le poţĭ suferì la vreme (GOLESCU).

7346 * **A se aşeḑà pe móle şi la căldură.**

FR. DAMÉ, III, p. 58.

A duce o viéță bună și liniștită.

7347 * **A nu 'ĭ fi móle.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 126. — FR. DAMÉ, III, p. 58.

A nu 'ĭ plăcé, a i se întîmplà ce-va displăcut.

«*N'are să 'ĭ fie móle*, când m'oiŭ întórce.» — CREANGĂ.

MÓRĂ

Vedĭ *Adunare, a Ascultà, Făină, Femeie, Găină, Gură, Lipsă, Mămăligă, Miréssă, Ne-fericit, Rîșniță, Sac, a Scuĭpà, Stomah, Surd, Vorbă.*

7348 **Și móra să ardă, și sóreciĭ să sĕ risipéscă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 98.

*△ *Lasă să ardă (și) móra numaĭ șóriciĭ să móră.*

A. PANN, III, p. 15.—E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 157.

*△ *Arde móra dar și șóreciĭ sĕ prăpădesc.*

HINȚESCU, p. 178.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171; *Rev. Ist.* I. p. 232.—FR. DAMÉ, III, p. 58.— V. SALA, *înv. c. Brădet, comit. Bihor, Ungaria.*

Lasă să ardă și móra,
Numaĭ șóreciĭ să péră.

HINȚESCU, p. 6.

*△ *A ars móra, dar și șórecii s'aŭ dus dracului.*

G. Poboran, *inst. J. Olt.*—Em. Bălteanu, *Lumin.* I, p. 8.

* *A ars móra dar și șórecii dintr'însa.*

Ardă móra, ardă și șórecii.

I. G. Valentineanu, p. 34.

*△ *A arde móra ca să ardă (și) șórecii.*

Baronzi, p. 52. — J. Oțoiŭ, *teolog. c. Aciliŭ, Ungaria.*

*△ *Ardă móra, numaĭ șórecii să móră.*

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

* *Ardă și móra și șórecii.*

Gr Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

A arde móra, cu șórecii cu tot.

Fr. Damé, IV, p. 79.

*△ *Dă foc móreĭ ca să gonéscă șórecii.*

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

Z-dédi foc a móriľeĭ, s-ascapă di șóriçĭ [1]).

Per. Papahagi, *Zveit. Iahres,* p. 168.

Vedĭ *Casă.*

1) De te foc móreĭ, să scape de sóreci.

Sĕ ḑice când ne primejduim, înşuşĭ, viéța nóstră, numaĭ să piară şî ceĭ cumpliţĭ, ca să scăpăm dĕ supĕrărĭ şî necasurĭ, ce pătimim dĕ la eĭ, şî sĕ ḑice la dĕsnădĕjduire (GOLESCU).

Se ḑice, maĭ ales, pentru omul ĭute şi mânios, care caută să facă rĕŭ altuĭa, chiar cu paguba luĭ.

«De cum-va intră un şórece în móră, sĕ cade să aprindem móra ca să'l scótem d'acolo?» — JIPESCU, *Reur. Oraş.* p. 62.

Il vaut mieux laisser son enfant morveux que de lui arracher le nez.

Prov Franc.

Der Raupen wegen muss man dem Baum nicht umhacken.[1]

Prov. Germ.

7349 *△ **Ca să ardă şóriciĭ, nu dà foc moriĭ.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

Acelaş înțeles ca la No. 7348 sub formă de oprire.

7350 *△ **Pentru un şórece nu pot să daŭ foc moreĭ.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, J. Dîmboviţa.*

Acelaş înțeles ca la No. 7349.

7351 *△ **La móră (cine) cin sĕ duce, sĕ umple dĕ făină.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Cine umblă prin móră ese plin de făină.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1223.
P ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 155.—
FR. DAMÉ, II, p. 9.

1) Din causa omiḑilor nu trebue tăĭat copacul.

Carte maére èn mora, se nepreşae.[1])

Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Adică cine pě la ceĭ proştĭ merge, së smereduesce de prostia lor (Golescu). Intr'un mod maĭ general cine se adună cu ceĭ rëĭ, devine ca dînşiĭ şi în orĭ-ce cas, i sě ḑice şi luĭ rěŭ.

Chi va al molino, s'infarina.[2])

Prov. Ital.

Quien anda entre la miel, algo se le pega.[3])

Prov. Span.

Die in den Molen komt wordt light bestoven.[4])

Prov. Germ.

7352 *△ **Trece ca pe lângă o móră pustie.**

Gav. Onişor, *prof. c. Dobrověţ, J. Vasluiŭ.*

Fără să se maĭ oprésca, fără să maĭ intre.

7353 **Móra nu macină până nu o ungĭ la fus.**

Iorđ. Golescu, *Mss.* II, p. 45.

Adică, fără interes, nimenĭ ěţĭ ajută (Golescu).

7354 *△ **Din cotro bate vîntul sě îndréptă aripele moriĭ.**

Gav. Onişor, *prof. c. Crângu, J. Tutova.*

Veḑĭ *Manta.*

Din cotro sunt folósele, puterea.

7355 * **Care nu va s'avdă clopote nu s'duçe la móră.**[5])

V. Diamandy, *prof. c. Meţova, Macedonia.*

---

1) Care merge în moră, se umple de făină.
2) Cine merge la móră, se umple de făină.
3) Cine umblă la mïere, i se lipesce ce-va.
4) Cine intră în móră, se umple de praf.
5) Care nu vré să audă clopote nu se duce la móră

Dacă vreĭ să intri în gura lumiĭ, nu te amestecà în afacerĭ, staı de o parte.

*
7356 **Care nu va s'avdă vârdăchile, la móră s-nu s'ducă.**[1])

C. Coyan, *prof. c. Băésa, Epir.*

Acelaş înţeles ca la No. 7355.

7357 **Plutim şî noĭ morile.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 60.

Së dice pentru ceĭ proştĭ, când së fálesc a fi şî eĭ óre-ce (Golescu).

*△
7358 **Cine fuge dë la móră, së întórce fără mălaiŭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 83.— Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Adică cine fuge dë slujbă, rëmâne fără nicĭ un folos (Golescu). Intr'un mod maĭ general, cine fuge de muncă, de bine, ajunge rëŭ, nu are cu ce trăi.

*
7359 **— Éste câlâbâliche la móră?**
— Ca s-te duçĭ vaĭ vedĭ.[2])

I. Coyan, *prof. c. Abela, Epir.*

Când veĭ să sciĭ un lucru, du-te singur şi cercetéză.

*
7360 **Cândn nu éste vimtu, nu măçînă móra.**[3])

V. Diamandy, *prof. Meţova Macedonia.*

Când nu aĭ banĭ nu poţĭ trăi bine.

7361 **Móra bună şi chetri maçînă.**

Per. Papahagi, *Zweit. Iahres.* p. 168.

*△
Móra bună macină orĭ-ce.

Gav. Onişor, *prof. c. Banca. J. Tutova.*

---

1) Care nu vré s'audă titirezul, la móră să nu së ducă.
2) Este mult de lucru (îmbulzélă) la móră?—Daca te ducĭ veĭ vedé
3) Când nu e vînt, nu macină móra.

Pentru omul vrednic.

7362 **Când grăiescĭ și nu te-ascultă pune 'n gând că eștĭ la móră.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist*, I, p. 457.

Vedĭ *Adunare.*

Pentru că la móră nu sĕ póte ascultă dĕ odorogitura rótelor (GOLESCU).

*△

7363 **A îndrugà ca la móră.**

DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeș.* — FR. DAMÉ, II, 174. — *Poes. Pop.*

1° A vorbi de tóte, și bune și rele, verdĭ și uscate.

2° In coșul moriĭ se primesce și bun și rĕŭ, orĭ și cine are dreptul să tórne. — *J. Argeș.*

*△

7364 **Vorbesce ca în móră.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 7363.

2° Adică vorbeșce tare. Vedĭ No. 7362.

*

7365 **Multe sbóre la móră s-dzîc.**[1])

ILIE GHICU, *prof. c. Turia, Epir.*

*

Sbóre multe la móră.[2])

ILIE GHICU, *prof. c, Abela & Bŏésa, Epir.* — I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

*

Multi sbóre s'dzîc la móră.[3])

G. ZUCA, *stud. c. Elbasan, Albania.*

---

1) Multe vorbe la móră sĕ dic.

2) Vorbe multe la móră.

3) Ca și la No. 4.

Vedĭ *Vorbă*.

1° Când nu aĭ timp să ascultĭ pre cine-va și el tot maĭ vré să te ţie de vorbă.
2° Acelaș ințeles ca la No. 7363.

Qui veut ouïr des nouvelles,
Au four et au moulin on en dit de belles.

GABR. MEUNIER, XVI *Siècle.*

7366 **Hodorog, tronc, vorba îndată**
Ca móra când e stricată.

A. PANN, I, p. 28.

Hodorog, tronc, ca o rótă,
De la o móră stricată.

A. PANN, I, p. 9. — HINŢESCU, p. 75.

*△ *Hodorogesce ca o móră stricată.*

G. P. SALVIŬ, *inv. c.Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Hodoronc, tronc, ca móra ne-ferecată.*

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeș.*

*△ *Ca o móră ne-ferecată.*

G. TOMESCU, *inv. c. Broscarĭ, J. Mehedinţĭ.*

*△ *Iĭ merge gura ca o móră hodorogită.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Pentru flecariĭ, carĭ vorbesc mult, dar fără mĭez.

Brairies de moulin.

Dit de l'Apostoile XIII Siècle.

Persanii dic, cu acelaș înțeles: *aud sgomotul mórei dar nu vĕd făina.*

*△
7367 Par' că umblă móra fără grăunțe.

AL. VASILIU, *înv. c. Tătăruși, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 7366.

7368 Móra când stă, atuncĭ sĕ sfărâmă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

Adică tréba când stă din lucrare, și sănătatea când stă omul din mișcare (GOLESCU).

7369 Morile când plutesc
Dĕ corăbiĭ sĕ socotesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 140.

Pentru ceĭ proștĭ când sĕ fălesc.

*△
7370 Astrînge ca găina la móră.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Adică resfiră, rĕsipesce.

Cuvîntul *astrînge* se întrebuințéză aci într'un mod ironic. Găina la móră are bóbe multe. Când dă de o grămadă rîcăe, și ast-fel resfiră și împrăștie in tóte părțile.

*△
7371 Ține rîndul ca la móră.

A. PANN, I, p. 15.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *Pe rînd ca la móră.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 52. — *Colum. Traian,* 1882, p. 87.—GAV. ONIŞOR, *J. Tutova.*—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*—N. MACHEDON, *stud. c. Nicoresci, J. Tecuciŭ.*—I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, J. Ilfov.*

Unul după altul; fie-care la rîndul sěŭ.

Nimenea nu póte fi scutit de a aşteptà rîndul la móră, ci acel care a turnat în coş este urmat de acel care a venit după dînsul.

Primus veniens, primus molet.[1]

Prov. Lat.

Le premier venu engrène.

Prov. Franc.

Chi primo arriva al molin, primo macina.[2]

Prov. Ital.

Wer zuerst in die Mühle kommt, mahlt zuerst.[3]

Prov. Germ.

First come, first served.[4]

Prov. Engl.

7372 *△ **Unul macină la móră.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 248. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

1° Acelaş înţeles ca la No. 7371.

2° Unu se folosesce.

1) Cel d'intâiŭ care vine, cel d'intâiŭ macină.
2) Cine intâiŭ ajunge la móră, cel d'intâiŭ macină.
3) Cine intâiŭ vine la móră, intâiŭ macină.
4) Intâiŭ venit, intâiŭ slujit.

7373 *△ **La rea móră am dejugat.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.— ION GHICA, *Scris.*, XVIII, p. 20. — GAV. ONIŞOR, *Junimea*, II, No. 36.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu Roşu, J. Argeş.*

* *La rea móră a desjugat.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J Putna.*

La grea móră a dejugat.

Voinţă, XII, No. 3348.

Sĕ ḑice când nu nemerim unde sĕ cuvine (GOLESCU); şi maĭ ales când un servitor nemeresce rĕŭ la un stăpân.

7374 *△ **Par'că 'ĭ făcut la móră.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteiŭ, Banat.*

Se ḑice despre unul care vorbesce multe şi tare.

7375 * **A'ĭ umblà gura móră.**

M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 7366 & 7374.

C'est un moulin à paroles.

Prov. Franc

7376 * **Las, că o să tragă la móră.**

Junimea, III, No. 15.

O să aibă odată nevoe de mine.

7377 * **Tricut pi tu ţîfunea di móră.**[1]

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopescĭ, Macedonia.*

---

1) Trecut prin ţifanea móreĭ.

Care a pățit și scie multe.
Țifunia este o scândură găurită care se așéḑă în punctul unde apa vine pe cupele roțiĭ.

7378 **Când va venì apa la móră.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 34.— Fr. Damé, III, p. 58.

*△ *A'ĭ venì apa la móră.*

G. I. Munteanu, p. 73. — V. Alexandri, *Teatr.*, p. 284.—Gav. Onișor, *prof. J. Tutova.*—St. Tuțescu, *stud. c. Catanele, J. Olt.*

* *'I-a venit apă la móră.*

A. Pann, II, p. 68.—Hințescu, p. 5. — I. Ionescu, III, p. 159. — A. Marinescu, *înv. J. Argeș.* — S. Fl. Marian, *Trad.*, p. 186. — *preot* C. Bungețianu, *înv. c. Cosovĕț, J. Mehedințĭ.*— E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*— V. Forescu, *J. Suciava.*

1° Adică vremea fieș-căruĭa (Golescu).
2° Stă maĭ bine, a ajuns și el maĭ mare, a dobândit un ajutor, 'ĭ-a venit bine într'o afacere.

Faire venir l'eau au moulin.

Prov. Franc.

7379 *△ **Mĭ-a venì (și mie) apa la móră.**

V. Alexandri & L. Rosetti, *Mss.*—A. Gorovei, *J. Suceava.* — Gav. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

*△ *Vine apă și pe móra mea.*

Iul. Grofșoreanu, *înv. c. Galșa, comit. Arad.*—V. Bratu, *stud. comit. Alba Inferióră, Transilvania.*

18

Va (o) venì apa și la móra mea.

D-NA E. B. MAWR, p. 83.—HINȚESCU, p. 5,

*△ *Va venì apa și pĕ móra mea (nóstră).*

V. SALA, *înv. c. Verzar, comit. Bihor, Ungaria.* — D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Arată speranța că vom fi, și noĭ, odată bine, și un fel de amenințare pentru aceĭ carĭ nu ne ĭéŭ în sémă, credêndu-ne micĭ.

Il peut y avoir un retour du matin.

Prov. Franc.

Es ist noch nicht aller Tage Abend.

Prov. Germ.

7380 *△ **A luà (tăĭà) cuĭ-va apa de la móră.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 188.—FR. DAMÉ, I, p. 78; III, p. 58. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *'I-a luat apa de la móră.*

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 6.— P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 179. — S. MIHĂILESCU, *Șezăt.*, II, p. 73.— HINȚESCU, p. 5. — FR. DAMÉ, II, p. 290.—M LUPESCU. *înv. c. Brosceni, J. Suciava.*—V. SALA, *înv. c. Vașcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.* — V. BRATU, *stud. comit. Alba-Inferióră, Transilvania.*

*△ *'I-aĭ luat apa.*

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*— C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

1° Adică 'ĭ-a luat tótă nădejdea, tótă puterea (GOLESCU).
2° 'L a întrecut în trébă. — *J. Sucĭava.*
3° 'L a răpus cu vorba. — *Şezătórea.*
4° Nu maĭ are mijlóce de traiŭ.

Rompre l'eau à quelqu'un.

Prov. Franc.

7381 **'I-a luat apa, a stătut móra.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 5.

'I-aĭ luat apşóra,
A stătut móra.

A. PANN, I, p. 134.—HINŢESCU, p. 5.—FR. DAMÉ, I, p. 83.

1° Insemnéză că, când lipsesce stăpânul caseĭ, ca când ar lipsi sufletul caseĭ (GOLESCU).
2° 'I-aĭ luat nădejdea, puterea, nu maĭ preţuesce nimic.

7382 * **Par'că 'ĭ-am (a) tăĭet apa de la móră.**

A. PANN, III, p. 13.—S. I. GROSMANN, *Dicţ.* p. 23. — HINŢESCU, p. 5.—FR. DAMÉ, IV, p. 138.

*△ *Par'că 'ĭ-a oprit apa de la móră.*

IUL. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelescĭ, J. Dolj.*

*△ *Par'că 'ĭ-a luat apa de la móră.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

Când unul stă supĕrat, posac, abătut.

7383 *△ **Mână apa la móra luĭ.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Cathi-un̦ apa trât móră 'lu tradzi [1].

Per. Papahagi, *Zweit. Iahres*, p. 160.

A trage tóte folósele pentru sine.

Chacun tire l'eau à son moulin.

Prov. Franc.

Ognuno tira l'acqua al suo molino [2].

Prov. Ital.

Es denkt jeder an seinen Sack [3].

Prov. Germ.

Every miller draws the water to his own mill [4].

Prov. Engl.

7384 *△ **Turue ca móra fără apă.**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Adică tace din gură.

7385 * **Iĭ umblă móra.**

Iĭ merg treburile bine, face parale. Vedĭ No. 7402.

«Lucréză și pune de-o parte căcĭ într'alt chip, *nu 'țĭ umblă móra*».

7386 * **S'a pornit móra.**

V. Alexandri, *Teatr.* p. 241.

Când un flecar începe a sporovăi.

1) Tótă (fie-care) apă către móra luĭ trage.
2) Fie-care trage apa la móra luĭ.
3) Gândesce fie-care la sacu luĭ.
4) Fie-care morar trage apa la móra luĭ.

*△
7387 **S'a dus de la móră la rîşniţă.**

D. Popa, *inst. c. Sinaia, J. Prahova.*

*△
E om purtat de la móră la rîşniţă.

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Vatră.*

Se dice, în derîdere, celuĭ care se pretinde că a umblat mult prin lume.

*△
7388 **A fi dus şi la móră şi la rîşniţă.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Scie şi a păţit multe.

*△
7389 **A fost o dată la móră şi de două orĭ la răşniţă.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 172, III, p. 154.—P. Ispirescu, *Snóve,* p. 103.—G. Poboran, *ins. J. Olt.* Dobre Marinescu, *înv. J. Argeş.*

Pentru ceĭ carĭ se laudă că aŭ vědut şi sciŭ multe, ci tot proştĭ aŭ rěmas.

7390 **Asta moş Ion o scie**
Pe el să 'l chemăm să vie;
C'a fost odată la morĭ
Şi în tîrg de două orĭ.

A. Pann, II, p. 15.—*Gaz. Sătén.* Dec. 1897.

Acelaş înţeles ca la No. 7389.

7391 **A fost pân la móră!**

T. Speranţiă, II, p 35.

Acelaş înţeles ca la No. 7390.

Să ne spue dînsul ce e
Că dór Dediŭ-ĭ om, bre dóră
Om ce scie multe, frate,
Căcĭ a fost *pân și la móră.*

T. SPERANȚIĂ.

7392 Dĕ la móră la rîșniță.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 93; *Asem.* p. 197.—I. G.VALENTINEANU, p. 32.

*△ *Ajunge de la móră la rîșniță.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 78; III, p. 105.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 226 —HINȚESCU, p. 110.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 157.— *Semin. Buc.* Cl VII prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.*—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *A se duce (merge) de la móră la rîjniță.*

G. DEM. THEODORESCU, *Cercet.*, p. 80. — I. ANTONESCU, *stud. c. Vâlcele, J. Argeș.*

*△ *A duce de la móră la rîjniță.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Adică dĕ la cele maĭ marĭ la cele maĭ micĭ (GOLESCU). Din bine în rĕŭ; din rĕŭ în maĭ rĕŭ.

7393 *△ **A dejugà de la móră la făcăŭ.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 85.

Acelaș înțeles ca la No. 7392.

«Să nu te trezescĭ că daĭ din lac în puț și ca, dĕ silă, *dĕjugĭ dĕ la móră la făcăŭ*».—JIPESCU.

7394 **A ajunge de la móră la morișcă.**

G. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 157.

Acelaș înțeles ca la No. 7393.

*△

7395 **A 'l trimite de la móră la rîșniță.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△

A'l purtà de la móră la rîjniță.

PÂRVU, *stud. c. Ivescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Ana.*

Te duce cu vorba, te trimite de la unul la altul, dar de dat nu 'țĭ dă.

△

7396 **A'ĭ face o móră de vînt.**

S. FL. MARIAN, *Trad.* p. 18.

A'șĭ bate joc de cine-va.

*△

7397 **A se întórce ca móra în vînt.**

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 184.— DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△

Ca móra în vînt.

GH. I. TOMESCU, *inv. c. Broscarĭ, J. Mehedinți.*

Vedĭ *Cocoș-de-Vînt.*

A'șĭ mutà părerile după împrejurărĭ; a umblà de colo-colo fără nicĭ un rost.

C'est une girouette.

Prov. Franc.

7398 *△ **Móră stricată.**

V. ALEXANDRI, *Teatr*, p. 506 & 1043. — S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* II, p. 47. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—FR. DAMÉ, III, p. 58. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ J. Covurluiŭ.*

*△ *Móră hodorogită.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 252. - D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 159. — A. GOROVEĬ, *J. Sucĭava.* — EM. POPESCU, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărgineni, J. Ialomița.* — *Șezătórea* II, p. 47. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

*△ *A fi móră spartă.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

* *Móră ne-ferecată.*

* *Sburasce ca móra spartă.*

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.*

*△ *Ĭĭ umblă gura ca móra cea stricată.*

D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Om vorbăreț și flecar.

7399 *△ **Are de móră.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 232. — FR. DAMÉ, III, p. 58 — D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Are de móră
Nu'ĭ e frică să móră.

A. PANN, III, p. 105. — HINŢESCU, p. 62.

E de móră.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 155.

-

Vedĭ *a se însură.*

Are cu ce trăì; e bogat.

Tu credĭ că numaĭ aşa se ţine femeea; vorba ceea: când să 'nsóră *nu'ĭ de mora».* — CREANGĂ.

7400 * **N'are de móră.**

E sărac.

7401 *△ **S'a isprăvit de móră.**

A. PANN, III, p. 109. — HINŢESCU, p. 110.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu. J. Argeş.*

A sărăcit, din bogat şi cheltuitor a rĕmas cu dracu 'n punga.

7402 * **'I-a stat móra.**

FR. DAMÉ, IV, p. 98.

Nu'ĭ maĭ merge bine, nu maĭ are folóse. Vedĭ No. 7385.

7403 **A dà la móră.**

S. I. GROSSMANN, *Dicţ. Germ.* p. 28 & 48.

A bé vin, a se îmbĕtà.

7404 *□ **A se bate cu morĭ de vînt.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 129.

Adică cu protivnicĭ saŭ greutăţĭ închipuite.

Se battre contre les moulins à vent.

Prov. Franc.

MORIŞCĂ

Vedĭ *Móră.*

MORMÎNT

Vedĭ *Babă, Cer, Flóre, Gură, Orb, Vĭerme.*

7405 * **Nu plandzĭ pi mormintul altuluĭ.**

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.* — META CONSTANTIN, *c. Moloviște, Macedonia.*

Păstrézá-țĭ lacrimele pentru nenorocirile tale.

7406 *△ **A fi secret ca mormîntul.**

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Ştiubieniĭ, J. Dorohoiŭ.*

A ține bine o taĭnă.

7407 * **A băgà pre cine-va în mormînt.**

A'l supĕrà rĕŭ, a'ĭ amărî viéța.

«*Şi-a băgat* copila de vie *în mormînt*».

Despre un părinte care și-a măritat fata cu unul care nu'ĭ plăceà.

7408 *□ **A fi ca un mormînt văruit.**

A nu prețui nimic.

Vĕ asemĕnațĭ mormintelor celor văruite.

MATEI, p. 23, 27; *Luc.* 11, 44.

MOSOR

7409 *△ **Să trăițĭ până vi 'țĭ sărută cu mosorul.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Urare hazlie pentru viéță lungă.

Să scie că bĕtrânilor, după ce le cad dinții, li se duc buzele înăuntru, și li se întórce barba ca un cîrmoj de sanie, ceea ce îĭ face să nu se pótă săruta.

MUC

Vedĭ *Frumos*, *Luminare*.

7410 **Mi-a ajuns mucul la deget.**

Conv. Liter. apud. DAMÉ, III, p. 70.

* *'I-o ajuns mucu la vîrfu degetuluĭ.*

GAV. ONIȘOR, *prof. o. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Când îĭ vine mucul la deget.

S. FL. MARIAN, *Tradiț.* p. 122 & 303.

1° A nu maĭ puté răbdà.
2° A fi la dică, la mare strîmtóre, în primejdie.

«Se luptară eĭ voĭnicesce, adică cum sciaŭ eĭ să se lupte, când îĭ *ajungé mucul la deget*».—MARIAN.

7411 * **A mâncà mucul.**

ALFRED JUVARA, *o. Bêrlad, J. Tutova.*

Vedĭ *Luminare*.

1° S'a înșelat rĕŭ, a pățit'o.
2° Și-a perdut omenia, nu maĭ are trecere la nimenĭ.

MUR

Vedĭ *Zid*.

MUNDIR

Vedĭ *Peșchir*.

MUŞAMA

7412 * **A face (pune, trage), lucrul muşama.**

L. Şăineanu, *Arh. Ist.* III, p. 212.

A acoperi lucrul, a 'l ascunde, a nu 'l scóte la lumină, a 'l cocoloşi.

7413 * **A rĕmâné lucrul muşama.**

A rĕmâne lucrul curat.

NĂDRAGĬ

Vedĭ *Cizmar, Nevéstă.*

7414 **N'are pe sine (el) nădragĭ**
Şi îşĭ cumpĕră desagĭ.

A. Pann, I, p. 161.—Hinţescu, p. 117.

Despre săracul mândru.

7415 **Câţĭ vĕḑ cu nădragĭ**
Toţĭ ĕmĭ sunt dragĭ.

Iord Golescu, *Mss.* II, p. 37.

*△
Câţĭ cu nădragĭ
Toţĭ îĭ sunt dragĭ.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 105.—Gr. Alexandrescu, *magist. J. Putna.* — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Pe câţĭ îĭ vedĭ cu nădragĭ,
Toţĭ îţĭ sunt frumoşĭ şi dragĭ.

A. Pann, II, p. 109.—Hinţescu, p. 117.

Orĭ câțĭ cu nădragĭ
Toțĭ îĭ sunt eĭ dragĭ.

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 179.—Hințescu, p. 117.

Sĕ ḑice pentru muĭerile cele ne-sățióse, șî desfrînate (Golescu).

7416 *△ **'I-a scuturat nădragiĭ de prav.**

Iul. Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Veḑĭ *Cojoc.*

Adică l'a bătut.

NE-MĂTURAT

Veḑĭ *Casă.*

NE-SPĂLAT

Veḑĭ *Gât, a Mâncà.*

7417 *△ **A fi un ne-spălat.**

I. Creangă, *Pov.* p. 248.—Gr. Jipescu, *Rĕur. Oraș.*, p. 175.—Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Un om de rînd, un mojic.

7418 *△ **E un ne-spălat la gură.**

Iuliŭ Grofșoreanu, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Vorbesce prostiĭ.

NE-TUNS

7419 **Maĭ bine cu capul ne-tuns de cât cu el tăĭat.**

Baronzi, p. 62 & 67.—Hințescu, p. 27.

Acelaş înţeles ca la No. 7350.

Il vaut mieux laisser son enfant morveux que de lui arracher le nez.

Prov. Franc.

NOJIŢĂ

7420 **Cât ţi-aĭ legà nojiţele.**

DE LA VRANCEA, *Sultănica.*

Intr'o clipă.

NUIA

Vedĭ *a Ingrădì.*

7421 *△ **A plecà pe nuĭa.**

G. POBORAN, *inst. c, Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Bĕţ.*

A plecà repede dintr'un loc, gol puşcă.

OBADĂ

7422 * **A venit obada cea rea de-asupra.**

C. FLĂMÊND, *c. Borgo-Suseni comit. Bistriţa-Năsĕud, Transilvania.*

Aŭ venit împrejurările grele.

OBĬALĂ

Vedĭ *a Dormì, Lună, Opincă.*

7423 *△ **A'şĭ căutà de obele.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

A'şĭ cautà de interese ; a se sili să ajungă la capĕt bun fără ajutor străin.

*△
7424 **Mĕ ard obelele.**

ALES. DÀNCU, *c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Sunt strîmtorat, supĕrat.

7425 **A scóte din obĭale.**

MIRON COSTIN, *Letop. Mold.*

A ridícà pe o tréptă socială maĭ înaltă pe un om din popor.

«*M'aĭ scos din obĭale* şi den sărac m'aĭ îmbogăţit». — M. COSTIN.

*△
7426 **A ajunge obĭală.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△
A fi obélă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Om de nimic, fără vlagă, fără caracter, slugarnic.

*△
7427 **Tîrîe-obélă.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*— ST. STOICESCU, *preot, c. Balăcénca, J. Ilfov.*

*△
Tirîe-oghele.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Brîŭ.*

1° Nevoiaş, sdrenţuros. — *J. Vasluiŭ.*
2° Buclucaş. — *J. Covurluiu.*

*△
7428 **Iĭ curg obĭelele.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

E sărac lipit.

7429 **Il întinde ca pe o obĭală.**

Rom. Glumeț, I, p. 55.

Veḑĭ *Opincă*.

1° Pate multe.
2° E bătut.

OCHELARI

●

7430 **— Bună diminéța, ochelarilor.**
— Rĕmânețĭ sănătóse, fetelor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86

Sĕ ḑice pentru ceĭ bĕtrânĭ când încep a pune ochelarĭ la ochĭ, arĕtând că nu maĭ sunt destoĭnicĭ a face curte muĭerilor (GOLESCU).

Aflarea acestuĭ proverb, în manuscrisul luĭ I. Golescu, arată până la evidență, cât de greșit erà Lambrior când afirmà că acéstă colecție *este scutită de orĭ-ce înrîurire stricătóre feluluĭ și noimeĭ literatureĭ poporane.*

Bonjour lunettes, adieu fillettes.

Prov. Franc.

Căcĭ: precum ḑice poetul latin,

Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit ætas;
Turpe senex miles, turpe senilis amor.

OVIDIŬ.

*

7431 **A orbuluĭ ghiliile nu ĭ̄ da vidélă.**[1])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Pentru cele ce nu ne pot folosì.

---

1) Orbuluĭ vedere nu'ĭ daŭ ochelariĭ.

OCHINCĂ

Veḑĭ *Opincă.*

OCNĂ

Veḑĭ *Sulta.*

ODAIE

Veḑĭ *Cap. XIX, c. Odaie.*

OGHÉL

7432 *△ **Am, nu am, trebue să 'mĭ ajungă oghélu pe picióre, când îl întind maĭ mult.**

D-NA SM. LAMBRINO, *c. Găgescĭ, J. Fălciŭ.*

Veḑĭ *a se Intinde.*

Ne învaţă a nu ne întinde peste puterile nóstre.

7433 **A privì de sub oghél.**

FR. DAMÉ, III, p. 137.

Cu nepăsare, ca omul care stă bine şi liniştit.

OGLINDĂ

Veḑĭ *Cap. XIX, c. Odaie.*

7434 *△ **Pocituluĭ oglindă 'ĭ lipsesce.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 5032.

7435 *△ **Bate toba surduluĭ, dă oglindă orbuluĭ.**

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Bătescĭ, J. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 6043. Trébă zadarnică.

7436 **Stergeţĭ oglinda, ca maĭ bine să te vedĭ în ea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Adică curăţă'ţĭ sufletul (GOLESCU).

7437 * **Oglinda este duşmanul femeelor urîte.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Căcĭ le arată precum sunt.

Aïnaiá bacân iuzu nú ghiorür.[1])

Prov. Turc.

7438 **Oglinda mică încă arată persóna 'ntrégă.**

HINŢESCU, p. 128.

*△ *Are oglindă mică, dar se vede tot în ea.*

ILIE HOCĬOTĂ, *c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Are avere mică însă ëĭ ajunge.

7439 * **Maĭ bine te-aĭ uĭtà în oglindă.**

Pentru ceĭ carĭ mustră pre alţiĭ ci, eĭ singurĭ, sunt cu musca pe căcĭulă, şi, în deosebĭ, pentru defectele fisice.

OLAN

7440 **Sliptzĭ se dau da bae ur lu at.**[2])

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 15.

Ómeniĭ trebue să se ajute unul pe altul.

Il se faut entraider c'est la loi de nature.

LAFONTAINE.

1) Privind în oglindă îţĭ vedĭ faţa.
2) Olanele îşĭ daŭ să bé unul la altul.

I copi se dà bever l'un coll'altro [1]).

Prov. Venit.

OPINCA

Veḑĭ *Cap. VII, c. Apă, Códă, Drac, Papuc, Popă, Vlădică.*

«Iară pentru încălţăminte ḑice, tot istoricul Topeltin, şi nu de la sine, ce pune cuvintele altor istoricĭ maĭ vechĭ de cât dînsul, anume Alfons, Plaut şi Angel, carĭ aŭ scris cărţĭ de portul cel vechiŭ al limbilor: *„Felul încălţămintelor Românilor este pelea crudă de dobitoc, învĕlit piciorul bine în obiele de lână încălţaţĭ, legat cu curele peste picior, de la degete până subt glezne, şi acesta e portul Romanilor celor vechĭ. strămoşiĭ lor, carĭ purtaŭ în oştĭ a slujitorilor oştenĭ. Iar la Rômlenĭ numaĭ atâta deosebire vedem, precum cetim la istoriile cele vechĭ, că oşteniĭ Rômuluĭ nu învălé în obiele, ce gol piciorul încălţa cu pele şi cu legăturĭ în cruciş"*. — MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 71—72.

Veḑĭ MIR. COSTIN, *Letop.* I, p. 27.

7441 *△ Nu'ĭ smintélă
Din obélă,
Ci'ĭ fălincă
Din opincă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Se ḑice când, într'o casă, lucrurile merg réŭ, şi vina pentru acésta, o pórtă capul caseĭ. Intr'un mod maĭ general, când diriguitorul nu e la înălţimea îndatoririlor sale.

7442 *△ Fie-opinca cât de bună
Ca ciubota nu maĭ sună.

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişenĕŭ, Basarabia.*

De cât ţĕran, chiar fruntaş, maĭ bine de la oraş.

1) Olanele daŭ de bĕut unul altuia.

7443 **Opinca din pïele grósă sĕ face.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Adică ceĭ proștĭ din proștĭ, norodul din proștĭ (GOLESCU).

*△
7444 **Opincile de la botez îs ale maĭ bune și maĭ traĭnice.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Adică tălpele picióreloг.

△
7445 **Opincile să se rupĕ, stăpânul să trăĭéscă.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 143.

Când prăpădim un lucru ce ne aparține. Trăind stăpânul, el muncesce și îndreptéză orĭ-ce pagubă.

*
7446 **Opinca e talpa țĕriĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 922.

Pe țĕrănime sĕ rézemă téra, naționalitatea unuĭ popor.

*△
7447 **Nu mĕ călcà pe opincĭ**
Că te fac de le mănâncĭ.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Ișlic. Picĭor.*

Când te atinge cine-va în vorbire. Acelaș înțeles ca la No. 4511.

*△
7448 **Nu mĕ călcà pe opincă**
Că eŭ sciŭ de ce țĭ-e frică;
Nu mĕ călcà pe picĭor
Că eŭ sciŭ de ce țĭ-e dor.

ST. TUȚESCU, *c. Catanele, J. Dolj.*

Acelaș ințeles ca la No. 4510.

7449 *△ **Opincĭ rupte și ḑile perdute.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

* *Am rupt multe părechĭ de opincĭ.*

Adică o lucrare întreprinsă saŭ o călĕtorie fără isprava, în care silința nu a lipsit.

7450 **Fie-care singur scie unde îl strînge opinca.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 57; III, p. 71. — HINȚESCU, p. 171.

*△ *Fie-care scie unde îl strîngę opinca.*

P. ISPIRESCU. *Rev. Ist.* III, p. 382.—S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 248.—FR. DAMÉ, III, p. 156; IV, p. 117. — I. HOCĬOTĂ, *c. Seliște, comit. Sibiŭ, Transilvania.* — P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Corbu, J. Olt.*

Veḑĭ *Ciobotă, Cizmă.*

Fie-care îșĭ scie păsul sĕŭ.

Saper dove la scarpa stringe [1]).

Prov. Tosc.

Cada hum sente o seu [2]).

Prov. Port.

Selb weiss am besten, wo der Schuh drückt [3]).

Prov. Germ.

Every man kens best where his ain shoe binds him [4]).

Prov. Engl.

1) A scie unde ghéta strînge.
2) Fie-care om simte (cunósce) ale luĭ.
3) & 4) Fie-care scie maĭ bine unde 'l strînge ghéta.

7451 *△ **Il strînge opinca.**

IUL, GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad.*—G. I. MUNTEANU, p. 122.

Are vre-o supërare, vre-un necaz.

7452 * **Strînge-ţĭ ţîruhĭle** [1]).

G. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Ca să poţĭ merge maĭ ĭute şi maĭ sigur. Grăbesce-te, nu pĭerde timp.

7453 *△ **A umblà cu opincĭ de fer.**

Şezătóre, II, p. 75.

A umblà mult şi bine.

«Să fi umblat *cu opincĭ de fer* şi nu găseaĭ aşa lucru».

7454 *△ **Te-aŭ cam strînsîn chingĭ (chincĭ) bĭetele opincĭ** [2]).

A. PANN, II, p. 145.—HINŢESCU, p. 136.— DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 1075.

7455 *△ **Il întinde ca pe o opincă scurtă.**

A. PANN, III, p. 27.—HINŢESCU, p. 81.—*Rom. Glumeţ*, I, p. 55.—DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeş.*

Vedĭ *Obĭală.*

Acelaş înţeles ca la No. 7429.

7456 **A fi opincă hîrzobată.**

POMPILIŬ, *Conv. Liter.*, XI, p. 30.

1) Strînge-ţĭ opincile.
2) Din greşélă Pann scrie *chingĭ* şi Hinţescu *cincĭ*.

Om de nimic, o secătură.

7457 *△ **'I-a pus opinca (ochinca).**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 832.— E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.* — S. MIHĂILESCU, *Şezăt.*, II, p. 73. — C. BALLY, *c. Cârlomănescĭ, J. Tutova.*—DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeş.*

Vedĭ *a Incălţà.*

1° 'L a păcălit.
2° 'L a ruşinat.
3° 'L a rĕpus, a rĕmas de nimica.

Il lui a rivé son clou.

Prov. Franc.

7458 *△ **A 'ĭ pune (da cu) opinca în obraz.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 7457.

Vedĭ în *Calendarul pentru toţĭ* pe 1896 o scenă, între Teodor Văcărescu Furtună şi preşedintele sfatuluĭ orăşănesc al Bucurescilor, care ne dovedesce că acéstă ḑicere nu erà o simplă metaforă acuma opt-ḑecĭ de anĭ, în urmà.

7459 *△ **A fi din opincă.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 7 & 13.— FR. DAMÉ, III, p. 156.

A fi din ţĕranĭ.

«In vatra *opinciĭ* staŭ acoperite cu spuza uĭtăriĭ ş'a năpustiriĭ portu, datinele, ghicitorile, credinţele, basmele, vísurile, şi tot felul de numirĭ românescĭ, şi voĭnicia, mărirea veacurilor nóstre trecute şi urmele amarurilor unde vor ca fripţĭ de sete, nepoţiĭ noştri, tóte cele spre desăvîrşirea şi împlinirea némuluĭ românesc». — JIPESCU.

OPINCAR

Vedĭ *Ceoricar.*

7460 *△ **Opincar.**

GR. JIPESCU. *Opinc.*, p. 128.

Ţĕran purtător de opincĭ.

ÓRĂ

Vedĭ *Ceas.*

7461 **Óra imnă şi-agudésce; timpul stă-n loc şi se-descurmă.**[1])

ANDREIŬ AL BAGAVŬ, *Cart. A-leg.* p. 90.

Acelaş înţeles ca la No. 6846.

OROLOGĬU

7462 ● **Orologĭul la óra a douĕ-spre-ḑece bate maĭ mult.**

HINŢESCU, p. 137.

OTREP

7463 *△ **A ajunge otrep de vase.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Om de nimic, fără caracter, fără vlagă.

OTRÉPĂ

7464 * **A fi o otrépă.**

Otrépă de om.

FR. DAMÉ, III, p. 168.

Acelaş înţeles ca la No. 7463.

1) Ora merge şi lovesce; timpul stă în loc şi odihnesce.

PĂCLIE

Vedĭ *Sat.*

PAĬPANÓGĂ

Vedĭ *Papaĭnógă.*

PĂLĂRIĂ

Vedĭ *Casă, Flóre, Inţelept, Pipă, S-ta Maria.*

7465 △ **Săracă pălărie**
Tu tragĭ tot a sărăcie;
Dar căciula cea buhósă
Aduce de dulce 'n casă.

B. P. Haşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 47 din *c. Orlat, Transilvania.*

Vedĭ *No. 6646.*

Dicere cĭobănéscă din Transilvania. Ţĕranul tráesce maĭ bine şi câştigă maĭ mult de cât omul de la oraş.

7466 * **De s'ar fi apucat să facă pălăriĭ, toţĭ ómeniĭ s'ar fi născut fără cap.**

I. Bănescu, *prof. J. Roman.*

Pentru omul fără noroc.

7467 *△ **A purtà pălăria.**

Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

A fi maĭ mare în case. Se dice când muĭerea poruncesce în casă.

Porter culotte.

Prov. Franc.

7468 **Până asvîrlă cu pălăria după lună.**

Conv. Liter., IX, p. 192.

Vedĭ *Căciulă.*

Până la îmbĕtare.

„Mâncă şi bé, până chiuĭea şi *cu pălăria după lună asvîrlĭa*".

7469 *△ **A lovit'o în pălărie.**

E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.* — FR. DAMÉ, III, p. 175.

A'l pocnì în pălărie.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 463 & 565.

*△ *M'aĭ plesnit în pălărie.*

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 150. — G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

*△ *Mĕ lovişĭ în pălàrie.*

I. IORGULESCU, *inv c. Baia-de-Aramă, J. Mehedinţi.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° A atinge cu o vorbă înţepătóre.
2° Când se trântesce o vorbă la nelocul eĭ.
3° A brodì rĕŭ o trébă, a păţì óre-ce.

7470 *△ **A'şĭ găsì pălăria.**

GAV. ONIŞOR, *c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.* — M. CANIAN, *public. J. Iaşi.*

1° Acelaş înţeles ca la No. 7316.
2° Când doĭ soţĭ sunt rĕĭ de o potrivă.

7470b. *△ **A scăpat pălăria pe apă.**

G. ONIŞOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 6674.

PALAT

Vedĭ *Bordeiŭ*, *Colibă*.

PANGLICĂ

7471 * **A scóte panglice pe nas.**

A înşelà lumea.

Una din boscăriile pehlivanilor consistà în a scóte panglice din gură şi din nas.

PANGLICAR

7472 * **Panglicar.**

LAZĂR ŞĂÎNEANU, *Semas.*, p. 348, *Dicţ.*, p. 588. — FR. DAMÉ, III, p. 181.

Inşelător, şarlatan. La origină scamator care scotea panglicĭ pe nas.

PANTALONAR

7473 * **Pantalonar.**

A. CANDREA, *Rev. Nouă*, VII, p 473.

Vedĭ *Surtucar*.

Poreclă ce se dà între 1830 şi 1848, tinerilor cu ideĭ înaintate şi revoluţionare care, pe lângă ideĭ, adoptase şi portul străinilor. Aceştia, la rîndul lor, tratau pe adversariĭ lor de *işlicarĭ, gĭubeliĭ*, ş. c. l.

PANTOF

7474 **C'un pantof şi c'o opincă.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 108.

Vedĭ *Papuc*.

Ne-pregătit, cu nepusă masă.

«De te-ar poĭti alte puterĭ dopoliţe, va să jocĭ, flămând, *d'un pantof şi d'o opincă*, cum te-ar găsi». — JIPESCU.

S'enfuir un pied chaussé et l'autre nu.

Prov. Franc.

PĂNURĂ

7475 *A fi tot de o panură.

KARÓLY ÀCS, p. 83.

A fi toţĭ de o potrivă.

Este de observat că:

La Firenza, postavurile maĭ próste se numéŭ *panni oltramontani* saŭ *franceschi.*

La Francesĭ în proverbul: *qui trop estent son mantel, la penne en ront,* cuvîntul *penne* însemnéză: postav.

Essi sono dello stesso conio. [1])

Prov. Ital.

Leisten geschlagen
Sie sind über einen. [2])

Prov. Germ.

Egy húron pendülnek.[3])

Prov. Ung.

Iednaky tanec skaču.

Prov. Ceo.

7476 **De pănura cutăruĭ.**

S. FL. MARIAN, *Tradiţ.*, p. 124.

De felul.

«Căcĭ pe timpul acela, nu era ca acuma, atâta óste învĕţată, câtă ar fi fost în stare să dee faţă cu óstea unuĭ împĕrat *de pănura* celuĭ turcesc».

1) Sunt însemnaţĭ la fel — Il sont frappés au même coin.
2) Tóte córdele (de la vióră) sună la un fel.
3) Să aud clopotele în cer.

PÂNZĂ

Vedĭ *Di*, *Fată*, *Iérnă*, *Mânecă*, *Materie*, *Muiere*, *Nadă*, Cap. XII & XXII, *c. Pânză*, *Silință*, *Sîrguință*, *a Țese*.

7477 *△ **Pânza nu sĕ țĕsă fără spată.**

AVR. CORCEA, *paroh*, *c. Coșteiŭ*, *Banat.*

Pentru cele ne-apĕrat trebuinciόse în anumite împrejurărĭ.

7478 **Cine a încurcat pânza trebue să o descurce.**

Bertoldo apud GASTER, *Lit. Pop.* p. 209.

Cine a făcut rĕŭ, trebue să drégă.

7479 *△ **A pus pânza după șură**
Și n'ajunge bătĕtură.

E. MIHĂILESCU *stud. c. Băsescĭ*, *J. Fălciŭ.*

S'a întins maĭ mult de cât trebuĭa. Cu tόte că s'a ferit dar s'a prins, c'a apucat-o tόmna când, pe frig, nu póte țese afară.

7480 *△ **Pânză și nevéstă nóptea să nu 'țĭ alegĭ.**

A. PANN, II, p. 72.—HINȚESCU, p. 140.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Nicĭ pânză, nicĭ muĭere să nu cumperĭ la lumînare că, și una și alta, la față te înșală.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 464.—HINȚESCU, p. 140.

Nicĭ pânză, nicĭ muĭere să nu alegĭ la lumînare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 326.

Nicĭ pânză, nicĭ muĭere să nu ĭeĭ la lumînare.

I. G. VALENTINEANU, p. 46.

Pânză şi soţie să n'alegĭ nóptea.

GR. JIPESCU, *Lumea*, I, p. 262

Veḑĭ *Materie.*

Cácĭ, precum ḑice Francesul: *à la chandelle la chèvre semble demoiselle.*

*△
7481 **Câtă pânză aĭ luat, apusul sóreluĭ ţe-o arată.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu*, *J. Argeş.*

1° Adică cât aĭ muncit într'o ḑi (GOLESCU).
2° La bĕtrâneţe sĕ cunósce cât aĭ scĭut adunà.

7482 **La pânza urzită, Domnul ne dă bătĕtură.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.

Adică la lipsă şî la orĭ-ce începere, Domnul ne ajută (GOLESCU).

Dieu donne fil a toile ourdie.

Prov. Franc.

7483 **Ţine-te, pânză, nu te rupe.**

A. PANN, II, p. 72.

Ţine-te, pânză, să nu te spargĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 95.

*△
Ţine-te, pânză, să nu te rupĭ.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 575.— HINŢESCU, p. 140.— *Lum. Ilustr.* II, p. 696.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180.—G. IONESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedinţĭ.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt-*

*△ *Să te ţiĭ, pânză să nu te rupĭ.*

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfânt.* p. 82.—L. ŞĂINEANU, *Semas.* p. 350.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *a se Intinde, Pîrle.*

1º Së dice pentru ceĭ ce vorbesc pré mult, ce nu le tace gura, şî pentru cele rele, când vin una după alta (GOLESCU).

«*Ţine-te pânză să nu te rupĭ,* începură certurile şi pe urmă judecăţile».

2º Ieaţĭ inima în dinţĭ şi te pregătesce de luptă. Se dice maĭ ales când e omul într'o greutate şi nu scie ce mijlóce să întrebuinţeze spre a scăpà.

3º Când nisce inşĭ se cértă saŭ se şi bat.

«Joe, după ce se făcu făgădăŭ mare, rĕsturnă pe taĭ'sĕŭ din scaunul domnieĭ, se puse el în locu'ĭ. apucă trăsnetele şi fulgerile în mână, şi apoĭ, *să te ţiĭ pânză să nu te rupĭ!* căcĭ, pe cine cutezà să se scóle asupra luĭ, îl rostogolià din înaltul ceruluĭ.»—ISPIRESCU.

7484 *△ Pânză rĕŭ ţesuta
Şi vreme perdută.

A. PANN, I, p. 10. — BARONZI, p. 57.—HINŢESCU, p. 45 & 140.— N. MANOILESCU, *înv. c. Moviliţa, J. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 94.

7485 *△ A dà pânza pe fulóre.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.* — I. GH. SIMION, *stud. c. Băsescĭ-Tămăşenĭ, J. Fălciŭ.*

A păgubi la un schimb.

A da lucru gata, sigur, ce'l aĭ în mână pe ceva ne-făcut, problematic. Intr'un cuvînt a dà bun şi a luà prost.

*△
7486 **S'a încurcat pânza.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, *J. Putna.*

Vedĭ *Iţe.*

S'aŭ încurcat treburile.

*
7487 **A ţese pânzele.**

D-NA SM. LAMBRINO, *J. Iaşĭ.*

A pregăti o intrigă.

„Ea a ţesut tóte pânzele“.

Francesul dice cu acelaş înţeles, *ourdir une intrigue.*

*△
7488 **Şĭ-a găsit vremea a ţese pânza!**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, *J. Putna.*

Când cine-va se apucă de o trébă în afară de vreme.

*△
7489 **A legà gura pânzeĭ.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 209; *Snóve*, p. 23. — EN. BĂLTEANU, *Lum.*, I, p. 87. — FR. DAMÉ, III, p. 181. — E. I. PATRICIŬ, *înv c. Smulţĭ*, *J. Covurluiŭ.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△
A prinde gura pânzeĭ.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ*, *J. Covurluiŭ.*

1° A începe o trébă îndrumând'o pe o cale bună.
2° A începe o trébă, fără însă a o isprăvi.
3° A stà maĭ bine în treburile sale, a se îmbogăţi.

«Tóte îĭ mergéŭ în de bine. Incepu şi el *a legà gura pânzeĭ.* Munca luĭ se vedea cum mergea înainte, şi avea parte de ea». — ISPIRESCU, *Leg.* 209.

Acéstă ḑicere s'a născut din munca ţesutuluĭ pânzeĭ. E greŭ femeiĭ până légă gura pânzeĭ; pe urmă ţese şi maĭ pe apucate.

7490 *△ **A fi pânză.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 63.

Adică la un gând, uniţĭ.

«Puneţi-vĕ sĕrbătórea toţĭ la unire, *pânză* să fiţĭ, rugaţĭ pe dregător ăla care o fi, şi 'ĭ ḑiceţĭ...».

7491 *△ **A curge pânză.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

Adică fórte désă.

«Plóĭea curgea *pânză* ca şiroĭul».

7492 * **Pânză înălbită.**

FR. DAMÉ, III, p. 181.

Pentru un lucru fórte curat.

PAPAINÓGĂ

7493 *△ **A merge în papaĭnóge (paĭpanóge).**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A merge vesel şi sărind, par'că ar sbură.

PAPUC

Veḑĭ *Drac, Géba, Muc, Pară.*

7494 *△ **Cel încălţat cu papucĭ. nu cunósce pĕ cel cu opincĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.— H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ marĭ, ce sĕ fac că nu cunosc pĕ ceĭ micĭ (Golescu). Arată fudulia celuĭ bogat, faţă de cel sărac.

7495 *△ **Intr'un papuc ş'o opincă,**
Lipa, lipa, nea Stănică.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 45; I, p. 155.—Hinţescu, p. 140.—Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Veḑĭ *Pantof.*

Pentru cel leneş.

7496 **Maĭ bine să 'ţĭ spargĭ papuciĭ dĕ cât să'ĭ ţiĭ învĕliţĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 107.

Sĕ ḑice pentru ceĭ sgârciţĭ, ce nu vor să umble, ca să nu 'şĭ spargă încălţămintele (Golescu).

7497 *△ **Poţĭ să mergĭ cu papucĭ galbenĭ.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ. J. Covurluiŭ.*

Aşa 'ĭ de curat pe jos. Boeriĭ ceĭ marĭ purtaŭ odinióră meşiĭ saŭ papucĭ galbenĭ.

On irait en pantoufles en ce lieu.

Prov. Franc.

7498 **Maĭ bine cu papucĭ cârpiţĭ dĕ cât cu piciorul gol.**

Iord. Golescu, *Mss* II, p. 107.

Sĕ ḑice pentru ceĭ iconomĭ, ca să nu rĕmâĭe cu totul în lipsă (Golescu).

7499 * **Dooă cicióre tru ună papuçă nu intră.**[1]

Ilie Ghicu, *prof. c. Arminciŭ, Epir.*

---

1) Două piciĭóre într'un papuc nu intră.

Veḑĭ *Domn*, *Sabie*.

Adică douĭ stăpânĭ nu pot fi într'un loc.

7500 **L'aĭ călcat pĕ papuc, foc ţe-aĭ aprins în capul tĕŭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 38.

Veḑĭ *Pictor*.

Adică aĭ dat pricină dĕ gâlcévă (GOLESCU).

7501 * **A'şĭ pierde papuciĭ.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 145. — *Conv.* XII, p. 235. — DIM. OLLĂNESCU, *Pe Mal. Gârl.*

A muri.

«Cât p'aci erà *să'şĭ pérḑă papuciĭ*».

Il a laissé ses houseaux.

Prov. Franc.

7502 * **A o şterge la papuc.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 47; *Conv.*, IX, p. 456. - P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 47. — L. ŞĂINEANU, *Arh. Ist.* III, 219; *Semas.*, p. 357. — FR. DAMÉ, III, p. 182.—POBORAN, *inst*, *J. Olt.*

* *A o luà la papuc.*

A se porni, a plecà, a fugi.

7503 * **A'şĭ luà papuciĭ.**

Acelaş înţeles ca la No. 7502.

7504 *△ **A'ĭ dà papuciĭ.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ J. Covurluiŭ.* — AL. MIHĂILESCU, *înv. c. Buştenĭ, J. Prahova.*

A'l goni de unde-va, a'l depărtà dintr'o slujbă.

7505 *△ **A bate (tocà) la papuc.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Șmulți, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Pingea, Talpă.*

A cheltui în jocurĭ și petrecerĭ.

7506 *△ **A fi (pune. ține) sub papuc.**

N. GANE, *apud.* DAMÉ, III, p. 182 —G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.* — IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Iĭ poruncesce femeĭea.

Etre sous la pantoufle de quelqu'un.

Prov. Franc.

7507 **A pune pre cine-va cu piciórele într'un papuc.**

BARONZI, p. 206.

PAPUGIŬ

7508 * **Papugiŭ.**

I. CARAGIALE, *Nopt. Furt. Act. I, sc. 1.*—A. CANDREA, *Rev. Nou.* VII, p. 407.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Inșelător, viclén, care scie sĕ potrivéscă vorba saŭ fapta spre a isbuti.

In vechime se numea la noĭ *papugiu,* și chiar astă-dĭ pórtă la Turcĭ numele de *ceauș* saŭ *papugi (babugi),* trimisul care avea poruncă să ridice și să aducă la domn pe un boer pîrît saŭ urmărit pentru vre-o greșélă. Adusul erà în urmă osîndit sa platéscă ostenélă și despăgubirea cuvenită acestuĭ trimis, adica să'ĭ *dé de cĭobote.*

PAR

Vedĭ, *Cióră*, *Dinte*, *Gard*, Cap. X, *c. Par*, *Vrabie.*

*△
7509 **Aĭ sărit din par în par,**
Şi-aĭ dat peste naş cotar.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Cămăniţa, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 7075.

*△
7510 **Cine sare din par în par, tot îĭ dă unul prin cur.**

Hocĭotă, *stud. c. Silişte, comit Sibiŭ, Transilvania.*

*△
Cine alérgă între parĭ se înţépă în unul.

V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

*△
Cine sare parĭ mulţĭ odată se înţapă într'unul.

Semin. Buc. Cl VIII prin P. Gârboviceanu, *prof.*

*△
Cine sare parĭ mulţĭ îĭ dă câte unul în cur.

T. Bălăşel, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

*△
O sărit până 'ĭ-o intrat un par în cur.

Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

*
Carĭ alagă di par în par, parlu l'intră 'n cur.[1]

I. Coyan, *prof. c. Perivoli, Epir.*

1) Cine alérgă din par în par, parul îĭ intră în cur.

Vedĭ No. 7075.

Cine nu se astîmpĕră, pate câte ce-va.

7511 **Parul sĕ înfige cu căpĕtâiul în pămînt.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Adică partea cea maĭ tare sĕ pune temelie (GOLESCU).

7512 *△ **A'i dà cu parul în cap.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

A'l omorî, a'l nimici, a recurge la forța brutală în lipsa unor argumente maĭ temeĭnice.

«Orĭ-cum ar fi, nu poțĭ *să'ĭ daĭ cu paru 'n cap*».

7513 * **Parlu cu cât 'l bațĭ, cu ahtând intră ma nâuntru.**[1]

G. ZUCA, *stud. c. Berat, Albania.*

O idee, o părere, cu cât o repețĭ maĭ mult cu atât maĭ bine intră în mintea celor-l-alțĭ.

7514 *△ **'I-a pus paru la ușă.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist*, III, p. 164. — DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeș.* — I. GH. SIMION, *stud. c. Băsescĭ-Tămășenĭ, J. Fălciŭ.*

A'ĭ pune secuestru; a'ĭ scóte averea în vînzare.

Odinióra când vréĭ să puĭ secuestru pe o casă, saŭ averea dintr'însa, bătê un par înaintea ușeĭ precum astă-dĭ sĕ pune sigiliŭ.

«După ce că-țĭ plătesc chiria regulat, apoĭ vreĭ *să-mĭ puĭ și parul la ușă*».—ISPIRESCU.

7515 * **Cât frunza 'n par.**

V ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 254.

---

1) Parul cu cât îl bațĭ, cu atât intră maĭ 'năuntru.

Acelaș ințeles ca la No. 1656.

7516 **Ca cióra 'n par.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 620.

Acelaș ințeles ca la No. 1658.

«Și fiind-că erà cam fudul, s'ar fi fudulit în ștreang *ca cióra n par*». — *Doĭ Morțĭ viĭ.*

7517 *△ **A luà paru.**

D-NA M. JUVARA, *c. Sărațenĭ, J. Tutova.*

A se luà la bătae.

PĂRETE

Vedĭ *Perete.*

PÂSLĂ

Vedĭ *Curaj.*

7518 **Obraz de pâslă.**

Drapelul (ziar), I, No. 285.

Adică gros de obraz.

PAT

Vedĭ *Bolnav, Inalt, a se Intinde, Mirésă, Muĭere, Nevoe, Văduvă, a se Zori.*

7519 *△ **Toțĭ cânii bat,**
Dar el șede 'n pat.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Nevésta luĭ sé ține cu tot satul și numaĭ el nu o scie.

7520 **Lasă'l în pat, lasă'l pĕ pat, sĕ cacă în pat.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.

Sĕ ḑice pentru ceĭ obraznicĭ, arĕtându-ne că nu trebuĭe să le dăm obraz (GOLESCU).

7521 **Eŭ ţe-am dat voe în pat, şî tu m'aĭ băgat sub pat.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

Sĕ ḑice pentru ceĭ obraznicĭ (GOLESCU).

7522 *△ **Lasă-mĕ subt pat, lasă-mĕ în pat.**

A. PANN, III, p. 34.—D-NA E. B. MAWR, p. 32.—I. G. VALENTINEANU, p. 31.

*△ *Lasă-mĕ în casă, lasă-mĕ sub pat, lasă-mĕ în pat.*

BARONZI, p. 62.—HINŢESCU, p. 29.—V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

Ba lasă-mĕ în casă, ba lasă-mĕ sub pat, ba lasă-mĕ în pat.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 83—84.

*△ *Lasă-mĕ sub pat, lasă-mĕ în pat, până se urcă şi în cap.*

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

Se ḑice despre cel obraznic şi lacom care, avênd voe la un lucru, se înădesce maĭ departe.

SNÓVĂ

Un călĕtor înoptând într'un sat se rugă de o femee să 'l lase să tragă la casa eĭ. Acésta nu vru de odată căcĭ bărbatu 'ĭ lipsia, dus după treburĭ, dar la urmă se învoi ca călătorul să dórmă în tindă. Dintr'una într'alta. tot vaetându-se de frig, se rugă de nevésta ca să

'l priméscă întâiŭ în casă, pe urmă sub pat, şi în sfîrşit într'un colţ al patuluĭ. Dar nicĭ cu atâta nu se mulţumi şi, vĕḑênd bunătatea femeieĭ îĭ ceru, în cele din urmă, ca să se culce lângă dînsa ca să se încălḑéscă maĭ bine. Nevésta supĕrată foc de aşa îndrăsnélă şi neruşinare chemă pe Griveĭ şi 'l dete din casă afară, cu alaiŭ.

Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet [1]).

Prov. Lat.

Non introdur l'asino in sala, che poi ti manderà fuori e della sala e della camera [2]).

Prov. Ital.

Lässest du Einen in's Haus kommen, so kommt, er dir bald in die Stube [3]).

Prov. Germ.

Hvem Du indlader i Dit Huus, kommer i Din Stue [4]).

Prov. Dan.

7523 **Cine dórme pĕ pat móle nu dórme în odihnă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 151.

Adică ceĭ marĭ, ce dĕ multe grijĭ nu pot dormì în odihnă (GOLESCU).

7524 *△ **Ajungĭ la patul altuia, cum ţi-e voia nu poţĭ dormì.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175.—
DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

1) Celuĭ căruĭ i se dă voe să facă maĭ mult de cât are drept, vrè să facă maĭ mult de cât i se dă voe.
2) Nu băgà măgarul în tindă, căcĭ pe urmă te va dà afară şi din tindă şi din odae.
3) Daca laşĭ pe cine-va să intre în casa ta, în curînd va intra în odaia ta.
4) Pe cine poftescĭ în casa ta, acela va intra în odaia ta

Ajungĭ în patul altuĭa, nu poţĭ dormì cum ţi-e voĭa.

A. PANN, I, p. 136.—HINŢESCU, p. 142.

Veḑĭ *Casă*, *Masă*.

Nicáerĭ ca la casa omuluĭ.

Qui dormit in lectu anzenu, non dormit quantu queret [1])

Prov. Sard.

Wer will meiden Ungemach, Bleibe unter seinem Dach [2]).

Prov. Germ.

Dhem som wil lefwa i gott maak, han sittie hemma under Taak [3]).

Prov. Sued.

7525 **Şi 'n pat şi c'ochiĭ pe foc,**
'I se pare tot un loc.

A. PANN, I, p. 94.—HINŢESCU, p 142.

*△

Să 'l puĭ orĭ în pat, orĭ cu ochiĭ la foc, el tot una gândesce.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Pentru cel norod.

*△

7526 **Ca d'an dĕ tine**
Mulţĭ subt pat la mine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu J. Argeş.*

1) Cine dórme în pat străin, nu dórme când vrė.
2) & 3) Cine vrė să trăĭéscă liniştit, trebue să trăĭéscă în casa luĭ.

Sĕ ḑice, spre ne-cinste, către ceĭ ce sĕ mândresc (Golescu).

7527 *△ **A 'l băgà sub pat.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*—Fr. Damé, III, p. 194.

Il bagă subt pat, şi'l pune să cânte cocoşesce.

A. Pann, II, p. 125. –Hinţescu, p. 8.

1° A înfricoşà pre cine-va.
2° Se ḑice maĭ ales când e bărbatul sub papucul nevesteĭ.

7528 *△ **Nicĭ în pat, nicĭ sub pat.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Veḑĭ *Car.*

Pentru omul vecĭnic ne-mulţumit.

7529 *△ **S'a dat jos din pat întâiŭ cu piciorul stâng.**

I. Puşcariŭ, *stud. c. Poiana-Mĕruluĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.*

Acelaş înţeles ca la No. 4514.

PĂTURĂ

Veḑĭ *a se Intinde.*

A PEPTENĂ

Veḑĭ *a Pieptenà.*

7530 *△ **A peptenà pre cine-va.**

I. Creangă, *Pov.* p. 148.

Veḑĭ *a Scărmănà.*

A'l bate.

«L'a *peptenat* de 'I-aŭ mers petecele». — CREANGĂ.

PĔR

Veḑĭ *Fir*.

7531 *△ **In doĭ perĭ.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 36. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 9. — A. DE CIHAC, I, p. 200. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 166.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Veḑĭ *Vorbă*, *Ochiŭ*.

Pentru un lucru ne-hotărît, îndoelnic, cam cu douĕ înţelesurĭ. *Mi-a respuns cam în doĭ perĭ*, nu mĭ-a dat un rĕpuns hotărît. Um om *umblă* în politică *cam în doï perĭ*, când se dă pe lângă tóte partidele.

Acéstă locuţiune vine de la cuvîntul *stofă în doĭ perĭ*, adică o ştofă ţesută cu fire de douĕ feţe deosebite, şi ast-fel lucrate ca să se obţină ceea-ce se maĭ numesce *stofă ca guşa porumbeluluĭ* saŭ, în limba francesă, *étoffe changeante*.

7532 *△ **A stà în doĭ perĭ.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatına, J. Olt.*

La îndoĭélă, ne-hotărît.

7533 *△ **A fi în doĭ perĭ.**

BARONZI, p. 42. — D-NA Z. JUVARA, *c. Fedeştĭ, J. Tutova.* — I. CREANGA, *Pov.* p. 166.

1° Adícă bét. Se aude maĭ mult în Moldova.

7534 **De-a fir a pĕr.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 98 & 219. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 594.—S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 250.—A. DE CIHAC, I, p. 51.— I. CREANGA, *Pov.* 223 ; *Amint.*, p. 74. — FR. DAMÉ, II, p. 25.

De fir a pĕr.

V. A. URECHE, *Conv. Liter.*, XXI, p. 572.

*
Din fir în pĕr.

G. I. MUNTEANU, p. 122. — A. DE CIHAC, I, p. 200 — FR. DAMÉ, III, p. 202. — I. SBIERA, *Pov.* p. 302.

*△
Din fir până 'n pĕr.

C. BUNGEŢIANU, *inst. c. Cosovĕţ, J. Mehedinţi.*

Vedĭ *Fir.*

1° Cu de-amĕruntul.

«Tóte cuvintele lupuluĭ *de-a fir a pèr* povestì». — DIM. CANTEMIR, p. 98.

2° Cu cea maĭ mare scrupulositate, băgare de sémă.

«A cercetà un lucru *din fir până 'n pèr*».

3° Intocmaĭ.

«A urmat *din fir în pèr* cum a ḑis moşneagul». — I. SBIERA.

A pelo, a pelo.[1])

Prov. Ital.

PERDEA

Vedĭ *Casă, Ochiŭ.*

7535 *△ **A'ĭ pune perdea la ochĭ.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1) Din fir în fir.

A'ĭ pune perdele la ochĭ.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 85.—
FR. DAMÉ, II, p. 203.

'I-a pus perdelele la ochĭ.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, *Edit.* 1872,
p. 175. — HINȚESCU, p. 143.

Veḑĭ Cap. V, c. *Perdea.*

A înșelà pre cine-va, a'l împedicà de a vedé lucrurile cum sunt.

7536 * **Cu perdea.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș.* p. 50.—
FR. DAMÉ, III, p. 203.—I. BANESCU, *prof. J. Roman.*

* *Fără perdea.*

D-NA S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 15.

* *Cu perdea orĭ fără perdea?*

D. C. OLLANESCU, *Teatr.* I p
19.—G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 120.

1° *Cu perdea,* însemnéză :
a) prin alusiĭ, și cum ḑice Francesul, *à mots couverts.*

«*A vorbi cu perdea*».

b) nu într'un mod fățis.

«Omu și aḑĭ este robu omuluĭ, chiar în țĕrile ḑise luminate, însă este o sclavie *cu perdea*».—JIPESCU.

2° *Fărà perdea,* adică pe față, pe șleaŭ, fáră încunjur.

«A spus lucru pe față, *fără perdea*».

3° *Cu perdea orĭ fără perdea?*
In jocul păpușelor, la Vicleim, se intrébă daca adunarea do-

resce ca să se vorbéscă *cu perdea orĭ fără perdea*, adica într'un mod cuviincios saŭ ba, cu saŭ fără cântar de bună cuviință la gură. De aci se trage și dicerea.

Ia 'ntrebațĭ boĭeriĭ și cucónele
Cum să jucăm păpușele?
Așa orĭ așa,
Cu perdea orĭ fără perdea.

*

7537 A 'l luà cu o perdea maĭ sus.

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*— D-NA *Prof.* SION, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

A 'l luà repede cu vorba, a 'ĭ-o luà înainte, a 'ĭ tăĭà apa de la móră.

*

7538 A dà cuĭ-va o perdea.

A. de CIHAC, II, p. 605.—G. ONIȘOR, *prof c. Bĕrlad, J. Tutova.*

A'l certà, a'ĭ dà o răfuĭală.

7539 A se dà după perdea.

FR. DAMÉ, III, p. 203.

A se ascunde, a lucrà într'o afacere pe ascuns, fără ca amestecul nostru să fie bănuit.

*

7540 A ridicà perdeoa.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

A dà lucrurile pe față, a spune pe șleaŭ, etc.

Lever le voile.

Prov. Franç.

PERETE

Vedĭ *Burete, Cadră, Cap, Casă, Comedie, Cruce, Ederă, Muscă, Nucă Orb.*

7541 *△ **Pĕreţiĭ aŭ urechĭ.**

V. HARAM, *înv. c. Griviţa, J. Tutova.*—T. SPERANŢIA, II, p. 71.

*△ *Pĕreţiĭ caseĭ aŭ urechĭ.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Şi pĕreţiĭ aŭ urechĭ.*

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — D. POPOVICIŬ, *dasc. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria,*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Păreţiĭ aŭ urechĭ şi ferestile ochĭ.

I. CREANGA, *Pov.*, p. 21.

*△ *Pĕreţiĭ aŭ urechĭ şi ferestrele gură.*

ILIE TRIFU, *stud. c. Bucurescĭ, J. Ilfov.*

*△ *Şi pereţiĭ aŭ urechĭ, precum şi gardurile aŭ ochĭ.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea J. Dorohoĭ.*

Pădurele aŭ urechĭ şi hudiţioşĭ păreţiĭ de pétră ochĭ aŭ.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ieroglif.* p. 73

Gardul are ochĭ, şi zidul urechĭ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 21.—HINŢESCU, p. 168. — D-NA E. B. MAWR, p. 94.

Gardul oclĭ póte s'facă, murlu urecli póte s'tindă.[1]

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.* p. 99.

Vedĭ *Gard.*

Acelaş înţeles ca la No. 940.

Staterii paries.[2])

Prov. Lat.

Les murs ont des oreilles.

Prov. Franc.

7542 *△ **D'aĭa face omu patru pereţĭ, ca să se acioleze şi ceĭ străinĭ.**

A. ILIESCU, *c. Sărdanu, J. Dîmboviţa.* — *Etym. Magn.* p. 188.

Arată firea primitóră a Românuluĭ.

7543 **Mănuşiţă mórtă**
Cine mi te pórtă?
Ţaĭca burete
Tup de părete.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

O dicere pe care obicĭnuesc a o folosi părinţiĭ saŭ ceĭ marĭ, luând mâna copiilor şi legănând'o într'o parte şi într-alta. La cuvintele *„tup la părete“* daŭ cu ea de părete saŭ de alt obiect, în jucărie.

7544 * **A vorbì între patru păreţĭ.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 589.— FR. DAMÉ, III, p. 183.

Vedĭ *Ochĭu.*

Adică taĭnic.

---

1) Gardul ochĭ póte să facă, zidul urechĭ póte să întindă.
2) Zidul luĭ Stateriŭ.

7545 * **A vorbì păreților (cu păreții).**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 589. — FR. DAMÉ, III, p. 186

1° A vorbi singur, a fi distras.
2° A fi smintit.

Διὰ τοίχου λαλεῖν [1]).

Prov. Lat.

Per parietem loqui [2]).

Prov. Lat.

7546 *△ **Par'că spuĭ la perete.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

* *Par'că vorbescĭ cu păreții.*

Când povĕțuescĭ pre un om, care nu vré saŭ nu póte sa te înțelégă.

7547 * **A ridicà patru pereți.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 589.

A'șĭ face o casă, cât de mică și de próstă.

7548 *△ **Samănă castraveți pe pĕreți.**

D. GHEORGHIU, *stud. c Tecuciŭ, J. Tecuciŭ.*

Muncă zadarnică.

Κατὰ πετρῶν σπείρεις [3])

Prov. Elin.

In saxis seminas.[4])

Prov. Lat.

---

1) și 2) Semenĭ între pietre.
3) și 4) A vorbi păreților.

*△
7549 **Se lipesce ca mazĕrea 'n parete.**

C. FLAMÂND, *stud. c. Borgo-Suseni, comit. Bistriţa-Năsĕud, Transilvania.*

*△
S'o prins ca mazerea de pĕrete.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

*△
Mazĕre 'n părete.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Nucă.*

Acelaş înţeles ca la No. 925.

*△
7550 **Aruncă făşulă pe părete.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 7548.

*△
7551 **Aruncă bómbe pe părete.**

D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 7550.

*
7552 **Ca şi când aĭ pune-o la perete.**

D-NA EC. Z. *c. Bêrlad, J. Tutova.*—S. NADEJDE, *Nuv.* p. 78.

Nu face nicĭ un efect, nicĭ un bine.

«Cum să nu 'ĭ îngrijim, dar de géba. Mila streinuluĭ nu se prinde; dacă n'o are copilul de la maĭcă-sa degéba; orĭ-ce le dăm, *puĭ la pĕrete*».

Emplâtre sur une jambe de bois.

Prov. Franc.

7553 ***S'o puĭ în părete.**

H. JUVARA, *c. Bêrlad, J. Tutova.*

Vedĭ *Cadră.*

Atât e de frumósă.

7554 ***A remâné (ca) scris pe părete.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 143&319.—FR. DAMÉ, III, p. 186.—G. POBORAN, *inst. c Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Tabloŭ.*

A remâne încremenit de frică saŭ de mirare.

«Impĕratul și ómeniĭ din cetate se păréŭ a fi *scrișĭ pe părete,* atât îĭ înmărmurise frica.»—ISPIRESCU, p. 319.

PERNĂ

Vedĭ *Bolnav, Bólă.*

7555 ***A muri fără pernă (perină) la cap.**

P. BUDIȘTEANU, *maior, J. Ilfov.*—GAV. ONIȘOR, *prof. Bêrlad, J. Tutova.*

1° A muri singur și în sărăcie mare.

2° Se ḑice de omul care nu va muri în patul luĭ, ci va fi omorît de alțiĭ.

PERSIC

7556 **A dat'o după persic.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1297.

Vedĭ *Mersic.*

Acelaș înțeles ca la No. 7340.

— Nu te am vĕḑut eŭ când le-aĭ furat?
— In adevĕr ar puté crede cine-va că le am *dat după persic*; însă mĕ gĭur, să n'am parte de ele, dac'am avut de gând să le.... să le....
— Să le furĭ.

Nobil. Cerșet.

PERUCĂ

7557 □ **Cel cu perucă nu cam heretisesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.

Adică cel vinovat nu cam grăiesce, ca să nu se prindă (GOLESCU).

PEŞCHIR

7558 *△ **Cum e peşchirul şi mundirul.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. cl. VII, Semin., J. Gorj.*

Péntru ceĭ carĭ se potrivesce, maĭ ales la căsătorie.

PETEC

Vedĭ *Petic.*

PETIC

Vedĭ *Blană, Gură, Sac.*

7559 *△ **Intinde petecul numaĭ cât ajunge, căcĭ se rupe.**

Z. G. NEGOESCU, *înv. c. Jidenĭ, J. Rîmnicu-Sărat.*

Nu încercà peste puterile tale.

7560 *△ **Din petece căptuşală**
Mare greşală.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Adică meremet cu vecheturĭ, maĭ multă pagubă (GOLESCU).

7561 *△ **Işĭ găsesce gaura petecul.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Saç*.

Când doĭ inșĭ se potrivesc, maĭ ales la rele.

7562 * **A cóse petic la petic.**

A fi strîngĕtor, sgârcit.

7563 *△ **De 'ĭ-a mers petecele.**

I. Creangă, *Amint.*, p. 38; *Pov.*, p. 148. — Sbiera, *Pov.*, p. 37. — E. I. Patriciŭ & G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Arată repeḑiciunea, zorul și anume:
1º A fi bătut fără milă.

«L'a snopit de *'ĭ-a mers petecele*».

2º A jucà cu foc.

«Jucà *de'ĭ mergeà petecele*».

7564 *△ **A'șĭ dà în petic.**

Laurian & Maxim, II, p. 654.— Gr. Jipescu, *Rĕur. Oraș.*, p. 19.— Fr. Damé, I, p. 332; III, p. 207.— Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△ *A'șĭ dà în petec.*

N. Popescu, *Calend.* 1877, p. 14.—E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J Covurluiŭ.*—G. Poboran, *inst. J. Olt.*

*△ *Și-o dat în petice.*

I. Teodorescu, *inv. c. Cotârgaș J. Sucĭava.*

Vedĭ *Țigan.*

1° A se întórce la o vechie deprindere rea; a'şĭ arĕta firea cea ticălósă, a veni la obîrşia sa.
2° A'şĭ dà pe faţă neghĭobia.

«Câtă-va vreme se purtă bine, dar peste puţin, *îşĭ dete în petec*.— N. Popescu.

*△
7565 **A'l face petecă.**

D-na Z Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

A'l ocărî rĕŭ, a'l face de rîsul lumeĭ.

*△
7566 **A se face (a fi) petecă (petică).**

Gav. Onişor, *prof. c. Slobozia J. Tutova.*

1° A se muĭà, de frică.
2° A fi fără vlagă.

PETICOS

*
7567 **Peticos.**

Adicá copil în faşe. Se ḑice celuĭ care se întinde la lucrurĭ ne-potrivite pentru vrîsta luĭ.

PÉTRĂ

Veḑĭ *Fată, Inimă.*

*△
7568 **Douĕ pĭetri (pĭetre) tarĭ nu pot măcinà bine.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 100; III, p. 16. — Hinţescu, p. 47. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 162. — *Semin. Buc. cl VII, prin* P. Gârboviceanu, *prof.*

*
Douĕ petre (petri) tarĭ nu pot măcinà.

Baronzi, p. 60. — Hinţescu, p. 144.—Gr. Poĭenaru, *ing. J. Buzĕŭ.*

Douĕ petri tarĭ macină bine.

KÁROLY, ÁCS, p. 79.

*△ *Douĕ petriĭ tarĭ nu pot măcinà bine.*

V. SALA, *dasc. c. Măgura, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Douĕ petriĭ tarĭ nu fac făină bună*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

*△ *Douĕ pĭetre tarĭ nu fac mălaiŭ.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Putna.*

1° Doĭ ómenĭ, de o potrivă puternicĭ saŭ deşteptĭ, nu se pot învinge lesne.

2° Doĭ inşĭ avênd caractere grele, nu pot trăĭ împreună.

3° In căsnicie, ca să mérgă lucrurile bine, trebue ca unul din soţĭ să fie maĭ domol.

Duro con duro non fà maĭ buon muro.[1]

Prov. Ital.

Zwei Harte Steine mahlen nicht gut.[2]

Prov. Germ.

To hår Stien mœl it gåt[3]

Prov. Dan.

Dwa twrdé kamene nedobre meli.[4]

Prov. Tcec.

Két kemény kö nem jól öröl.[5]

Prov. Ung.

1) Tare cu tare nu se face zidu bun.
2) 3) 4) & 5) Douĕ pĭetre tarĭ nu macină bine.

*△
7569 **Trebuĭe să macine pétra, ca să curgă la piscoaĭe.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.— DOBRE MARINESCU. *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Adică trebuĭe întâiŭ să muncim, apoĭ să așteptám sa dobândim (GOLESCU).

7570 **Pétra care nu e bună**
Rĕŭ macină tot-dé-una.

A. PANN, II. p. 27.—HINȚESCU, p. 144.

*△
Pétra care nu e bună macină rĕu.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

*△
Pétra rĕ, rĕ făină face.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Cu un lucru rĕŭ, rĕŭ te slujescĭ; se ḑice, maĭ ales, pentru ómeniĭ stricațĭ de la carĭ nu poțĭ așteptá nimica bun.

*△
7571 **A fi pétră de móră în casă.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 284

Veḑĭ *Fată, Pétră.*

Se ḑice pentru fetele carĭ remân, ne-măritate, în casa părinților.

«Pentru babă, fata moșnéguluĭ erà *pétră de móră în casă*».—CREANGĂ.

7572 **Ca o pétră de móră.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 50.

Adică greŭ.

PÉTRĂ

Vedĭ *Sănătos*.

7573 **Pétra din zidire, cu vreme, ĭară la zidire sĕ pune.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p 304.

1° Pentru nădejde în viitor. Omul, în vremurile de restriște, sa nu pérdă speranța, de a se vedé ĭarăşĭ cum a maĭ fost.
2° Acelaş înțeles ca la No. 7574.

7574 * **Chétra bună la coahe s'bagă [1]).**

D. A. MILESCU, *c. Gopeşĭ, Macedonia.*—XENOFONTE CAPSALE, *c. Pîrlepe, Macedonia.*

* *Chétra di chiuşe éra tu chiuşe va s'ducă [2]).*

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

1° Slujbele marĭ sunt pentru ómeniĭ de valóre.
2° Omul de ném bun are tot-dé-una speranță de un viitor maĭ bun de cât alțiĭ.

7575 **Pétra ce n'aŭ socotit'o ziditoriĭ, aceea s'aŭ pus în capul unghiuluĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 52, *Asem.* p. 196.

Adică pĕ cel ce nu 'l bagă nimenĭ în sémă, acela ajunge maĭ mare şĭ maĭ destoĭnic (GOLESCU).

7576 **Pétră cu pétră, fără var, nu ne face zidul bun.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 52.

Adică ĭute cu ĭute, fără înduplecare nu sĕ pot învoi (GOLESCU).

1) Pétra bună la colț sĕ pune.
2) Pétra din colț, ĭarăşĭ în colț o să mérgă.

7577 **Pétra după sfóră s'o așeḍĭ la zid, ĭar nu sfóra după pétră, că te înșĕlĭ îndată.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică urmare după dreptate, ĭar nu dreptate după urmărĭ (GOLESCU).

7578 **Să nu rĕmâe pétră pre pétră.**

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 86.

Să strice, să dărîme totul.

«Că Munteniĭ, ca nisce tiranĭ, numaĭ pentru norocirea lor purtaŭ grija, éră în ţéra nóstră *să nu rĕmâe pétră pre pétră* sĕ nevoĭeaŭ».—N. MUSTE.

Ne pas laisser pierre sur pierre.

Prov. Franc.

PETROIŬ

7579 *△ **Aștéptă dumné-ta pân' s'a cóce petroĭu.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

*△ *Las' să se cócă petroĭu.*

CATRINIŬ, *stud. c. Rădiŭ, J. Vasluiŭ.*

Să nu aĭ nicĭ o nădejde.

A PIEPTENA

Veḍĭ *a Peptenà.*

7580 * **A 'șĭ pĭeptenà stilul.**

L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 614.

A scrie cu îngrijire.

A SE PIEPTENĂ

*△
7581 **Satul arde și baba se péptĕnă.**

C. Possa, *stud. Scol. înv. c. Humulescĭ, J. Némțu.*—A. Gorovei, *J. Sucĭava.*

Satul arde, baba sĕ pĭaptĕnă.

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 164.

Satul arde, baba se péptĕnă.

Hințescu, p. 7.

*△
Satu arde, baba sĕ peptenă.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coștelu, Banat.* -Iul. Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *a Bé, a se Gătì, Cap. IX, c. Légăn, a se Là.*

Când unul nu vré să scie de păsurile altuĭa.

7582 **Satu plânge, baba se péptĕnă.**

G. I. Munteanu, p. 31.

Acelaș înțeles ca la No. 7581.

*
7583 **Hóra s'npâdà, móșea s'chiptinà[1]).**

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 7582.

*△
7584 **Arde casa și baba sĕ peptĕnă.**

I. Boldea, *c. Crihalna, comit. Tîrnara-Mare, Transilvania.*

1) Satul se jefuìà, baba se pieptenă.

*
Casa arde, mósa s'chéptină.

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.* — META CONSTANTIN, *stud. c. Moloviște, Macedonia.*

Acelaș ințeles ca la No. 7583.

*△
7585 **Lumea pĭere, șĭ *ea* sĕ pĭaptĕnă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 41.— V. FORESCU, *J. Folticenĭ.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Putna.*

*△
Lumea pere și baba sĕ péptĕnă.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Lumea pere, baba se péptĕnă.

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

1° Sĕ dice când, în cele maĭ marĭ primejdiĭ, muĭerile staŭ pe gătelĭ (GOLESCU).
2° Acelaș ințeles ca la No. 7584.

7586 **Țéra pĭere șĭ *ea* sĕ pĭaptĕnă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 95.

Se dice când, în primejdiile cele marĭ, aflându-ne, noĭ atuncĭ ne înveselim, șĭ maĭ ales muĭerile (GOLESCU).

PĬEPTENE

Vedĭ *Barbă.*

PINGEA

*△
7587 **A pune pingéoa cuĭ-va.**

S. I. GROSSMANN, p. 38. — FR. DAMÉ, III, p. 217 & 297.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

* *A pune pingele cuĭ-va.*

Baronzi, p. 40. — Hinţescu, p. 27. — S. I. Grossmann, *Dicţ.*, p. 50 & 157. — L. Şăineanu, *Arh. Ist.* p. 222.

Vedĭ *Cârpaciŭ, a Potcovì.*

1° A amăgi pre cine-va, a'l potrivì bine, a'l înşelà, a'l potcovi. 2° A'l furà.

«Spătarul Pingelescu, om ce sĕ silià să nu desminţă pronumele sĕŭ....». — Filimon.

7588 *△ **A'ĭ dà pingéua.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

A'ĭ respinge o cerere şi a'l gonì.

7589 *△ **A bate la pingea.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ*

Vedĭ *Papuc, Talpă.*

A cheltuì în jocurĭ şi petrecerĭ.

7590 *△ **A ţine la cine-va ca la pingele.**

St. Demetrescu, *elev, Sc. Inst. c. Balş, J. Romanaţĭ.*

Adică fórte puţin şi chĭar de loc.

A PINGELUÌ

7591 * **A pingeluì.**

I. Bănescu, *prof. J. Roman.*

* *A pingelì.*

G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 7587.

PIPĂ

Vedĭ *Lulea, Malaiŭ.*

7592 *△ **Nu ajunge nicĭ o pipă de băgăŭ.**

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Adică fórte puţin.

7593 *△ **Pipă (lulă) cu cintură,**
Mălaiŭ nu 'ĭ la gură.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel fálos, fudul însă lipit de sárac.

7594 *△ **Pìpa, pălăria şi tótă gospodăria, ulcĭorul şi schimburile, să nu le uĭtaţĭ a-casă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Schĭopenĭ, J. Fălciŭ.*

Arată sărăcia satelor.

Acéstă ḑicere, fórte veche, reamintesce acele vremurĭ de restrişte când, vestindu-se sosirea Turcilor saŭ a Tátarilor, fiecare 'şĭ ridica avutul şi se adăpostiă la munţĭ saŭ prin pádurĭ.

PÎRLEAZ

Veḑĭ *Gard, Necaz.*

7595 * **A sărì pîrleazu.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 41.

A avé purtare rea.

«Fă, cuscră, ce făcéĭ când eraĭ maĭ tînĕră? Te tăvăliaĭ pe unde era ĭérba maĭ mare, orĭ te pitiaĭ p'în porumburĭ şi *săriaĭ pîrleazu?*» — JIPESCU.

7596 *△ **A fi (a'l face) ĭepure de pîrleaz.**

G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Iepure.*

Acelaș înțeles ca la No. 1924 & 1925.

PIROSTII

7597 *△ **A pune pirostiile în (pe) cap.**

Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.* — G. Poboran, *inst. J. Olt.* — Fr. Damé, III, p. 219.

A pune pirostriile (pe cap).

Baronzi, p. 45.—P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 232; *Leg.*, p. 233 & 353.

A se căsători.

«D'apoĭ când află tată-sĕŭ că fie-sa are să fie mumă, *fără să fi pus pirostiile pe cap?* se făcu foc și pîrjol». — Ispirescu, *Leg.*, p. 353.

PIROSTRII

Vedĭ *Pirostiĭ.*

PISCOIŬ

Vedĭ *Pétră.*

PLAPUMĂ

Vedĭ *a se Intinde, Păduche, Purice.*

7598 * **A trage plapuma.**

Maĭor P. Budișteanu, *J. Ilfov.*

Vedĭ *Țol.*

A'şĭ luà partea cea bună, în tóte.

Odinióră se culcaŭ maĭ mulţĭ ómenĭ într'un pat şi sub aceeaşĭ plapumă. Acest obiceiŭ, care a maĭ rĕmas pe alocurea, la ţéră, a dat nascere ḑiceriĭ care ne ocupă.

Tirer à soi la couverture.

Prov. Franc.

PLÓCILĂ

*

7599 **Va-o spun ş-a plóciley.**[1])

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

O să spun până oiŭ muri, ce am tras.

POD

Veḑĭ *a Atîrnà, a Cădé, Casă, Dumneḑeŭ, Ladă, Móşă, Cap. XI, c. Pod.*

*△

7600 **Hodor, hodor şi în pod nimica.**

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişenĕŭ, Basarabia.*

Fudul şi sărac.

*△

7601 **Culcă-te în pod, că nu umblă vacile.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Se ḑice, în batjocură, celuĭ nerod.

*△

7602 **Işĭ pune gura în pod.**

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

---

1) O să o spun şi plăceĭ (de pe mormînt).

A sărăcit.

7603 *△ **A sărì ca din pod.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Sĕ dice când îmbrăcămintele sunt pré marĭ făcute, ast-fel că poţĭ sări, în ele, ca din pod.

7604 *△ **Par'că a cădut din pod.**

Iord. Curcubetă, *c. Vlădenĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.*— P. Budişteanu, *maĭor, Ilfov.*

E buĭmac.

Tomber de la lune.

Prov. Franc.

7605 **A călcà din pod.**

Fr. Damé, I, p. 180.

Vedĭ *a Călcà.*

A fi măndru.

7606 *△ **Câţĭ ca tine**
In pod la mine.

T. Bălăşel, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

Câţĭ ca tine am învins şi stăpânesc. Arată că nu ne e témă de cine-va.

PÓLĂ

Vedĭ *Bĕtrân, Cap, Copil, Gârlă, ouĕ, Pară, Pîrîŭ, Rîŭ, a Umblà, Vlădică.*

*△
7607 **Póle lungĭ şi minte scurtă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 54.—A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105.—HELIADE-RĂDULESCU, *Mouvt.* 1848, p. 165.—HINŢESCU, p. 148.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I. 1872, p. 167.—E. I. PATRICIŬ. *înv. c. Smulţĭ J. Covurluiŭ.* — ANDREĬ MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeş.* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.*—G. ONIŞOR, *prof. J. Tutova.*—*Semin. Buc. Cl. VII*, prin P. GÂRBOVICEANU.—DOBRE MARINESCŬ. *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*—*preot.* C. BUNGEŢIANU, *înv. c. Cosovĕţ, J. Mehedinţĭ.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stîubienĭĭ, J. Dorohoiŭ.*—D-NA EL. SEVASTOS, *Nuv.* p. 214.—AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*—I. PUŞCARIŬ, *c. Poĭana-Mĕruluĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.*

Póle lungĭ, minte scurtă.

G. I. MUNTEANU, p. 31.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1086. — A. PANN, II, p. 101.—HINŢESCU, p. 112.

*△
Póle lungĭ, minte puţină.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

△
Póle lungĭ şi minte scurtă,
La nimic ne-pricepută.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop* p. 553

*△
Póle lungĭ şi minte scurtă,
Judecată maĭ măruntă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 520.

Muĭerea cu póle lungĭ și cu mintea scurtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Póli lundzi, ș-mintì scurtă [1].

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.* p. 169.

Veḑĭ *Cosiță, Haĭnă, Minte, Muĭere, Plétă, Rochĭe.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce sĕ fălesc în haine largĭ șî lungĭ, șî minte puțină aŭ, șî maĭ ales pentru muĭerĭ (GOLESCU).

Pentru a se arĕtà ne-destoĭnicia, ne-priceperea femeilor, în afacerĭ, inferioritatea mințiĭ lor, față de a bărbatuluĭ.

Ci tacĭ, maĭcă, la naĭba,
Ca așa e femeĭa,
Póle lungĭ și minte scurtă
Judecată maĭ măruntă;
Cap legat, inimă 'ncinsă,
Și de minte ne-coprinsă.

Poes. Pop.

Γυναικὸς φρένες [2].

Prov. Elin.

Mulieris animus [3].

Prov. Lat.

Femina vestis longa et longior amentia. [4]

Prov. Lat.

La donne spesso hanno longa vesta, ma corto intelletto. [5]

Prov. Ital.

Cabello luengo y corto el seso. [6]

Prov. Span.

1) Póle lungĭ și minte scurtă.
2) și 3) Minte de femee.
4) Haina femeéscă e lungă șî maĭ lungă prostia.
5) Femeile adesea aŭ haĭna lungă, dar scurtă minte.
6) Haĭna lungă și scurtă mintea.

Weiber haben langes Haar und kurzenn Sinn.[1]

Prov. Germ.

Qvinder have stakket Sind og langt Haar.[2]

Prov. Dan.

7608 **De póle ridicate nu rîde nimenĭ, ci de póle călcate.**

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 159'; III, p. 128.

De póle căcate (întinate) tótă lumea rîde; iară de póle ridicate nimenĭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 159.

* *Nimene nu rîde de póle ridicate, ci de póle întinate.*

Nimenĭ nu rîde de omul harnic, ci de cel leneș.

7609 *△ **Póle călcate, muĭerile bete.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Semnul leneĭ și al desfrînăreĭ.

7610 *△ **Unul în póle**
(Și)-altul în fóle.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 147; III, p. 119.—V. SALA, *înv. c. Saea, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Unul în mațe, altul de póle sĕ acață.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cele cariĭ aŭ copiĭ mulțĭ.

---

1) și 2) Femeĭa are pĕr lung și minte scurtă

7611 *△ **La bětrânețe**
Mě tem de póle crețe.

S. TEODORESCU-KIRILIANU, *înv.* *J. Sucĭava.*

Veḑĭ No. 7068.

Adică de muĭerĭ.

7612 **Pólele muĭeriĭ, cinstea muĭeriĭ; cum și le ridică, cinstea pe jos pică.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 327.

7613 **Bagă'țĭ pólĭli 'n brîn, di vreĭ s'adzundzĭ diparti.**[1]

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 152.

* *Adună'țĭ polĭle 'n brîn.*[2]

I. COYAN, *prof.* *c.* *Abela*, *Epir.*

Grăbesce-te, silesce-te din rěsputerĭ.

7614 **N'aĭ ajuns la gârlă și țĭ-aĭ ridicat pólele.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168.

* *A ridicat pólele la brîŭ până a nu ajunge la rîŭ.*

V. FORESCU, *c.* *Folticenĭ, J. Sucĭava.*

Veḑĭ *Gârlă*, *Pîrîŭ*, *Rîŭ.*

Acelaș înțeles ca la No. 725.

1) Bagă'țĭ pólele în brîŭ, de vreĭ s'ajungĭ departe.
2) Adună'țĭ pólele 'n brîŭ.

Ousou udjel ugei ghoutoul tailba.[1])

Prov. Mong.

*△
7615 **Să ajungĭ la părĕŭ, ș'apoĭ să rĕdicĭ pólele.**

M Albu, *stud. c. Ivescĭ, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 7614, sub formă de povață.

*△
7616 **Tae din pólă și pune la umĕr.**

V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

*△
Tae din póle și pune la mânecĭ.

I. Bănescu, *prof. J. Roman.*

*△
Tae din póle și pune 'n mânecă.

N. Miron, *stud. c. Onescĭ, J. Bacăŭ.*

Vedĭ *Arvinte.*

Când omul a sărăcit cârpesce și drege, din spirit de economie.

*
7617 **Bati'țĭ caplu, până nu ti luă apa di póle.**[2])

G. Zuca. *stud. c. Berat, Albania.*

*
Bati'țĭ caplu, până nu ți si udă pólile.[3])

G. Zuca, *stud. c. Berat, Albania.*

Cauta să facĭ, la vreme, cele trebuinciόse.

Póla, la Macedo-română, însemnéză partea de jos a haĭneĭ; la femeĭ, însemnéză și sorțul.

1) Fără a fi vĕdut rîul, și-a și tras cismele.
2) Bate'țĭ capul până nu te ea apa de póle.
3) Bate'țĭ capul pân' a nu țĭ se udă pólele.

7618 *△ **A'şĭ dà pólele peste cap.**

G. Pobóran, *inst. J. Olt.*

*△ *A'şĭ pune pólele în cap.*

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.* — Delavrancea, *Trubad.*, p. 148.

1° Pentru femeile desfrînate carĭ aŭ perdut orĭ-ce ruşine.
2° Când într'o céртă nu se maĭ ţine socotélă de nimic.

Jeter son bonnet par dessus les moulins.

Prov. Franc.

7619 *△ **A'şĭ luà pólele în cap.**

A. Pann, II, p. 143.—Hinţescu, p. 159. — *preot* C. Bungeţĭanu, *înv. c. Cosovĕţ, Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Cap.*

Acelaş înţeles ca la No. 7618.

7620 *△ **A'şĭ luà pólele în dinţĭ.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*—Gav. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

A'şĭ pĭerde ruşinea, a nu'ĭ maĭ păsà de nimenĭ.

7621 *△ **Să taĭ pólele şi să fugĭ.**

Sm. Lambrino, *c. Găgescĭ, J. Fălciŭ.*—D-na Ec. Zanne, *Bêrlad, J. Tutova.* — I. Bănescu, *prof. J. Roman.*

*△ *Tae pólele şi fugĭ.*

G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişenĕŭ, Basarabia.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*— V. Foresuu, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

*△
Tae póla și fugĭ.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Veḑĭ *Hursuz, Mânecă, Nebun, Rĕŭ, Suman.*

Sĕ rĕmâĭ păgubaș cu ce-va, dar să scapĭ.

*
7622 **A se ține de pólele cuĭ-va.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1328.

Veḑĭ *Pulpană.*

A nu slăbi pre cine-va, a se tot ține de dînsul,

«In câțĭ-va anĭ m'aș înstări, cu banĭ m'aș tot *acăță de pólele* boerilor, până ce m'aș încuĭba, frumos, în ărhontologie.»—ALEXANDRI.

7623 **A fi în póla cuĭ-va.**

B. P. HĂȘDĔŬ, *Cuv. Bĕtr.* I, p. 174.

Veḑĭ *Mână.*

A fi în puterea cuĭ-va.

«Așa să-țĭ fie mila Dumitale și dé capul miu, că eŭ astăḑĭ *sunt în pola* Dumitale, și mi-ĭ nédéjdé numaĭ prin Dumniḑiŭ și pre dumnita». — *Act din județ. Ilfov. An. 1609.*

*△
7624 **A purtà póle.**

G. POBORAN, *ins. J. Olt.*

1° A fi femeĭe.
2° A avé minte de femeie.

PONEAVA

*△
7625 **Intinde-te cât ți-poneava.**

IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Veḑĭ *a se Intinde.*

Acelaș înțeles ca la No. 5366.

POPÎRNĂŬ

7626 **Când maĭ bine, când maĭ rĕŭ**
Pân' ajungĭ în popîrnăŭ.

ANDR. ȘAGUNA, *mitropolit, Transilvania.*

Arată traĭul omuluĭ.

POPONEȚ

Vedĭ *Masala.*

PORT

Vedĭ *a Vorbì.*

«Către aceste tóte, caută ce scrie de portul Românilor iscusitul istoric Laurentie Topeltin din Medieșĭ. Cuvintele luĭ țĭ le isvodesc, că așa scrie: *Românit din Ardĕl, aĭ noștri, pórtă o haĭnă de la umere pân peste tot trupul îmbrăcațĭ. Ne fac mare învĕțătura portuluĭ de a véculuĭ celuĭ vechiŭ. care aŭ ținut părțile aceste de la Septentrion, adică părțile care sunt apropiete spre mézănópte, tot trupul acoperit. Care fel de haine pomenesce un dascăl anume Martiales, că se chiamă* andromida.

Cu aceste cuvinte îĭ trimetea Andromida vechiŭ port, nu mândru; iar bun de luna Decembrie. Șlice aŭ de pâslă, pe limba nóstră Dăcéscă, *glugă.* Eŭ socotesc chivere care am apucat și eŭ la boeriĭ țĕreĭ nóstre». — MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 27.

7627 *△ **Pórtă-te 'n port,**
Ca țiganca 'n cort.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Pentru femeile ne-harnice, carĭ nu ĭubesc ordinea, îngrijirea și curățenia.

7628 *△ **Vrednicia omuluĭ se cunósce după port.**

A. PANN, I, p. 150. — HINȚESCU,[1]) p. 208. — DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeș.*

---

1) Hințescu scrie, din greșală, *pat* pentru *port.*

Căcĭ omul leneș nu are nicĭ cu ce să se îmbrace.

Habitus virum indicat.[1]

Prov. Lat.

La robe fait l'homme.

Prov Franc.

Kleider machen Leute.[2]

Prov. Germ.

7629 *△ **A purtà portul cuĭ-va.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 252. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'ĭ șemĕnà.

«Cine o maĭ dori să facă tovărășie cu tine... aibă'șĭ parte și *pórtă'țĭ portul*, că pe noĭ sciŭ că ne-aĭ amețit». — CREANGĂ.

«Cine o maĭ face ca mine *să'mĭ pórte portul*». — POBORAN.

PÓRTĂ

Vedĭ *Boŭ, Fóme, Surd, Vițel, Vorbă.*

7630 *△ **Eŭ îțĭ deschid pórta și tu îmĭ dicĭ nebun.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedinți.*

Imĭ rĕsplătescĭ cu rĕŭ, binele ce 'țĭ-am făcut.

7631 **Cine bate la pórta altuĭa, trebue să bată și la pórta luĭ.**

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 93.

1) și 2) Haĭna arată pe om.

*△ *Cine bate la pórta altuia, o să bată și altul la pórta lui.*

A. PANN, III, p. 108.—HINȚESCU, p. 12. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu Roșu, J. Argeș.*

1° Cine cere cu împrumut; i se va cere la rîndu luĭ.
2° Cine se iubesce cu nevésta altuia, o să i se întîmple și luĭ acelaș ne-ajuns.

7632 * **Da pri pórtă, s'eavdă parathira.**[1])

ILIE GHICU, *prof. c. Turia, Epir.*

* *Agudese pri pórtă, s'eavdă firida.*[2])

G. ZUCA, *stud. c. Elbasan, Albania.*

Acelaș înțeles ca la No. 2480.

7633 * **Pe pórta mare.**

Cu fruntea ridicată, fără înjosire.

7634 * **Pe pórta mică (portiță).**

Cu umilința, fără nicĭ o însemnătate.

PORTIȚĂ

Vedĭ *Pórtă.*

7635 * **A'șĭ păstrà (găsì, deschide, lăsà) o portiță (de scăpare).**

A'șĭ păstrà putința de a scăpà.

Il a toujours une porte de derrière.

Prov. Franc.

---

1) și 2) Lovesce pórta; să audă ferestra.

POSPĂÏALĂ

7636 **Pospăïală.**

L. ȘĂINEANU, *Dicț.*, p. 636.

Lustru, superficialitate.

«Are și el o *pospăïală* de învĕțătură.

POSTAVĂ

Vedĭ *Coș*.

POSTOLA

7637 **Mușata postola va fi anca mușata zavata.**[1])

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

Urmele frumusețeĭ se cunosc în tot-dé-una.
Francesul dice d'impotrivă : *Beau soulier devient laide savate.*

POTCAP

7638 * **A pune potcapu în cap.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A rupe cu lumea, a eși din lume.
2° A se călugări.

7639 * **A pune potcapu în par.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. Focșanĭ.*

A fugi de la monăstire, a se întórce în lume.

Jeter le froc aux horties.

Prov. Franc.

---

1) Frumosul pantof va fi încă un frumos papuc.

PRAG

Veḍĭ *Casă, Invĕțător*.

7640 **Până nu te lovescĭ cu capul dĕ pragul dĕ sus, nu veḍĭ pĕ cel dĕ jos.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 59.

*△ *Până a nu te pălì (te pălescĭ) cu capul dĕ pragul de sus, nu veḍĭ pe cel de jos.*

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.*, II, p. 73.— V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

*△ *Daca te lovescĭ de pragu cel de sus, îl veḍĭ și pe cel de jos.*

G. MADAN, *c. Trușenĭ, țin. Chișeneŭ, Basarabia.*

Până nu dă cu capul de pragul de sus, nu vede pe cel (ăl) de jos.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 87; III, p. 50.

*△ *Până nu daĭ cu capul de pragul cel de sus, nu veḍĭ pe cel de jos.*

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.*—LAURIAN & MAXIM, II, p. 1385.—DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeș.*—*Semin. Buc. Cl. VII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

* *Până nu se lovesce cine-va cu capul de pragul de sus, nu vede pe cel de jos.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 148.

△ *Până nu a dat cu capul de pragul de sus, n'a vĕḍut pe ăl de jos.*

M. PĂSCULESCU, *La Intîl.* p. 6.

* *Până nu daĭ cu capul de sus, nu te uițĭ.*

A. Martinian, *J. Ilfov.*

*△ *Cine dă cu capul de pragul de sus, vede pe cel de jos.*

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 178.—A. Goroveĭ, *J. Suciava.*

*△ *Cine dă cu capul de pragul de sus, îl vede pe cel de jos.*

Hințescu, p. 26.—I. Hocĭotă, *c. Seliște, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

*△ *Cine nu dă cu capul de pragul cel de sus, nu vede pe cel de jos.*

Em. Popescu. *înv. c. Ciocănescĭ-Mărgineni, J. Ialomița.*

*△ *Cine se pălesce cu capul de pragul de sus, vede pe cel de jos.*

Ec. Șișman, *înv. c. Adam. J. Tutova.*

*△ *Numaĭ când dă cu capul de sus vede pe cel de jos.*

Ion Nițescu, *înv. c. Vĭespescĭ, J. Olt.*

*△ *A dat cu capul de pragul de sus, și a vedut pe cel de jos.*

P. Ispirescu, *Leg.* I, p. 49.—Filimon, *Ciocoĭ*, p. 62.—Fr. Damé, III, p. 259.—G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Care 'ș-bate caplu la pragul diñ sus, mutrésce la pragul diñ gĭos[1]

G. WEIGAND, *Die Arom.* II, p. 276, *Samarina.*

*
Cându omlu da caplu di praglu di sus, atunçe mutrașce în ghĭos[2].

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir,*

Sĕ ḑice pentru ceĭ mândri, ce nu sĕ uĭtă în jos, până nu le daĭ piste nas, cum șî pentru ceĭ ce nu l'e milă dĕ săracĭ, până nu sărăcesc șî eĭ (GOLESCU). Intr'un mod maĭ general: până nu pățescĭ multe, nu te învețĭ minte.

7641 **Lovit cu capul de pragul de sus și de cel de jos.**

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 80.

Om care a pățit multe și prin urmare scie și multe.

7642 **A dà cu capul de prag.**

BARONZI, p. 44.

*△
A dà cu capul de pragul de sus.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*
A dà de pragul de sus.

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

*△
S'a lovit cu capul de pragul de sus.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubienĭĭ, J. Dorohoiŭ.*

A prinde la minte, a dobândì experiență după ce a pățit'o.

1) Cine 'șĭ lovesce capul la pragul din sus, privesce la pragul din jos.
2) Când omul lovesce capul de pragul de sus, atuncĭ privesce în jos.

7643 **Cine cu capul dĕ multe pragurĭ sĕ lovesce, acela în urmă maĭ bine sĕ socotesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

Adică cel ce multe pate (GOLESCU).

7644 *△ **A pune piciŏru în prag.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 388.—A. PANN, III, p. 95.—G. PÒBORAN, *inst. J. Olt.*—DOBRE MARINESCU, *înv, J. Argeş.*

*△ *A se pune în prag.*

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

1° A se hotărî să facă ŏre-ce.

Noĭ hotărît 'ţĭ maĭ spunem
Că piciŏrele 'n prag punem,
Şi vorba nu ne schimbăm.
Nicĭ un cuvînt nu maĭ pŏte,
Din pepenĭ a ne maĭ scŏte,
Supunerea ca să 'ţĭ dăm.

A. PANN.

2° A se împotrivì.

«Daca vĕḑù tatăl feteĭ, împĕratul, că fie-sa *pusese piciorul în prag,* şi nu voia, în ruptul capuluĭ, să ĭea pe altul de bărbat...».—ISPIRESCU.

3° A stà pe loc, a nu voi să facă nimic.

«Se pune *în prag* şi pace».

7645 *△ **A pus piciorul pe pragul sŏrteĭ.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ J. Suciava.*

A învins necazurile, stă bine.

7646 **Măcar din afară de prag.**

DIM. CANTEMIR, *Cronic,* I, p. 205.—B. P. HĂŞDĔŬ, II, p. 426 & 1043.

Cât de departe. Se dice pentru o învĕțătură cu totul superficială, o pospoïală sciințifică.

«Cine-va carele măcar cât de puțin cetéla sfintelor şi a profanelor scrisorĭ va fi amirosit, precum sĕ dice cuvîntul, *măcar den afară de prag*, cât de departe...»—CANTEMIR.

7647 *△ **A bé pentru pragul ușeĭ.**

T. SPERANȚIĂ, *prof. Iașĭ.*

Vedĭ *Resteŭ.*

A bé când nu maĭ ți-e sete și, cum dice Rabelais, *boire pour la soif à venir*. Origina diceréĭ este aceeașĭ ca la cuvîntul *Resteŭ.*

Boire aux anges.

Prov. Franc.

7648 **A fi pragul caseĭ.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Stîlp.*

A fi cel maĭ de sémă, în casă; se dice pentru bărbat.

PRĂJINĂ

Vedĭ *Cap. II, c. Prăjină.*

7649 *△ **A încălecà prăjinà.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Bét.*

De doru cuĭ-va i se face de ducă, însă nu are cu ce să 'șĭ țină cheltuelile de drum.

7650 **A 'l pasce cu prăjina.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 459.

A 'l păzi, a 'l supraveghià.

7651 *O **prăjină (de om).**

Om înalt și deșirat.

PRIDVOR

Vedĭ *a Sări.*

PRIMENELE

Vedĭ *Tivgă.*

PRISACĂ

Vedĭ *Urs.*

PRISNEL

7652 ***A fi prisnel.***

I. ARBORE, *inginer. J. Buzĕŭ.*

△ *Iute ca prîsnelul.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p 310.

△ *Iute ca un prîsnel.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 68.

*△ *Se învîrte ca un prisnel.*

IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Titirez.*

1° A umblà repede, a fi ĭute la trébă.

«Umblaŭ draciĭ în tóte părțile, *ĭute ca prîsnelul,* și 'ĭ intraŭ, luĭ Ivan, în voĭe, în tóte cele.»—CREANGA.

2° Copilul mic și fórte vioĭŭ.

PROPTEA

Vedĭ *Gard, Cap. XXI, c. Proptea.*

*△
7653 **A avé proptele.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Spate.*

Adică ocrotitorĭ bunĭ, sprijin.

*
7654 **Nu 'l ţin proptelele.**

Omul gârbovit, ne-putincĭos.

*△
7655 **Proptéua garduluĭ.**

Şezătóre, I, p. 111.—G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*—FR. DAMÉ III, p. 289.

1° Om leneş.

Cu cine mĕ cununaşĭ?
Cu tónta din Făgăraş
Cu urîta satuluĭ
Cu propteua garduluĭ.

Poes. Pop.

2° Copil făcut în afară de o legĭuită căsătorie. Vedĭ cuvintele *Copil* şi *Gard.*

PROŢAP

Vedĭ *Jalbă.*

PSATHA

*
7656 **Nu i s'arde psatha.**[1])

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Vedĭ *Rogojină.*

Când un om remâne nepăsător şi rece la tóte necasurile şi loviturile sórteĭ.

PULPANĂ

*△
7657 **A se ţine de pulpana cuĭ-va.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.,* p. 285.

1) Nu'ĭ sĕ arde rogojină.

Vedĭ *Iaca*, *Mânecă*, *Pólă*.

Acelaş înţeles ca la No. 7622.

A PURTÀ

Vedĭ *a Mâncà*.

PUŢ

Vedĭ *Apă*, *Câne*, *Drac*, *Funie*, *Gălétă*, *Lac*, *a Sări*.

7658 *△ **Nu scuĭpà în puţ, căcĭ se póte întîmplà să béĭ din el.**

I. Silaghi, *şcol. comit. Mureş-Turda, Transilvania.*

Nu dispreţui un lucru de care póte veĭ avea trebuinţa. Nu batjocori un om căcĭ poţĭ fi silit odată să'ĭ cerĭ sprijinul.

7659 **La un puţ bun mulţĭ voĭnicĭ s'adună.**

B. P. Haşdĕŭ, *Cuvint.* II, p. 869.

Vedĭ *Fântână*, *Gospodină*.

Adică la cele bune ceĭ maĭ mulţĭ alérgă.

7660 **Nu găsesce nicĭ apă în puţ.**

Al Dumitrescu, p. 127.

Despre cel prost.

Si on l'envoyait à la rivière il n'y trouverait point d'eau.

Prov. Franc.

7661 *△ **Sare de la fântână în puţ.**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 799.

A RADE

Vedĭ *Barbă, Fiŭ, Spân*, *a Tunde.*

7662 **Eŭ îl laŭ, (şi) el sĕ rade.**

A. PANN, I, p. 97 & 99.—IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 6. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379. — FR. DAMÉ, II, p. 254.

1° Sĕ dice pentru ceĭ ce prea mult sĕ pripesc (GOLESCU).
2° A face ce-va în grabă şi nerodesce.

SNÓVĂ

Un chirigiŭ cu tocmélă
Incóci, în colo umblând,
Şi lunĭ întregĭ primenélă
Şi spălare ne-vĕdênd,
Cum se întórse din cale
Şi la casa sa veni,
Porunci nevestiĭ sale
Al là şi al premeni.

Nevésta pune 'n grabă căldarea la foc, pe când dînsul umblă îngrijind de caĭ. După cât-va timp cere să se lae:

Ea umple óla prostesce,
Ne 'ncercând apa de fel,
Şi-ĭ tórnă de 'l opăresce
Tocma ca pe un purcel.

El biet, cum erà zăpada se tăvălesce într'însa vîrîndu'şĭ capu într'o grămadă; dar când îl trage afară, pĕrul rĕmâne în zapadă, şi el cu capul ras ca cu briciul:

Nevésta l'acea întîmplare
Incepu a se 'nchinà
Dicênd cu mare mirare
Uĭte-te acuma, na!

*

Tot să staĭ şi să 'ţĭ facĭ cruce
De poznaşul meŭ bărbat,
Că prin câte ţĕrĭ sĕ duce,
Vine cu una 'nvĕţat.

*

Eŭ îl laŭ și el se rade,
Cu bricĭu fără să maĭ dé,
Pĕrul luĭ de sine cade;
Ce avuĭu a maĭ vedé.

7663 *△ **Cine are barba rară, se rade lesne.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Furduescĭ, J. Argeș.*

Pentru cel sărac. Vedĭ No. 5036.

7664 **Iĭ daĭ un ban să te radă și doĭ să te lase**[1])

A. PANN, I, p. 85.—HINȚESCU, p. 9.

* *Aŭ dat un ban să 'l radă și doĭ sa'l lase.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Vedĭ *Bărberie.*

Despre omul prost.

7665 *△ **Multe-am tras**
Și nu m'am ras,
Nicĭ de asta nu m'oiŭ tunde.

Șezăt. I, p. 220.—B. P. HAȘDEŬ, *Etym. Magn.* p. 1889.—R. SIMU, *c. Orlat, Transilvania.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*—G. MADAN, *c. Trușenĭ. ţin. Chișeneŭ, Basarabia.*—V. FORESCU *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—C. TEODORESCU, *înv. c Lipova, J. Vasluiŭ.*

1) Din greșală Hințescu dice *vadă* în loc de *radă,*

*△
Multe am tras
Şi nu m'am ras,
Nicĭ de tine nu m'oiŭ tunde.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Dice omul necăjit.

Mângâierea nevoiaşuluĭ care crede că şi de o belea nouă va scăpà ca şi de altele.

*△
7666 **A rade pre cine-va.**

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 120.— GAV. ONIŞOR, *prof. c. Adam, J. Tutova.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'ĭ rade barba.

FR. DAMÉ, I, p. 119.

1° A'l înfruntà.
2° A'l bate.
3° A'l întrece cu inteligenţă, talent, etc.
4° A'l înşelà.
5° A'l face să pérdă o causă, a nu'ĭ da dreptate; a'l împedicà de a isbuti.

In legile vechĭ ale Germanilor erà interdis ca un om liber, să fie tuns, saŭ să i se radă barba, fără voĭea luĭ. Raderea barbeĭ a fost privită ca o pedépsă infamantă la multe popóre.

En vos despist feumes si mal tenus
Que sans noz barbes sommes is revenus.

Ogier le Danois.

Idcirco praebet stolidam tibi vellere barbam Jupiter.

PERSIUS, II, 28.

«Mulţĭ din fruntaşiĭ satelor s'aŭ primejduit cu uliţa şi le-aŭ ras barbele». — I. CANTA, *Letop.* III, p. 179.

Faire la barbe à quelqu'un.

Prov. Franc

*△
7667 **A'l rade o mustaţă.**

T. BALAŞEL, *inv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

A'şĭ face rîs de cine-va.

*△
7668 **A'l rade fără săpun.**

T. SPERANŢIA, II, p. 96.—GAV. ONIŞOR, *prof. c Délu-Mare, J. Tutova.*—FR. DAMÉ, IV, p 15

Acelaş înţeles ca la No. 7666.
Dăm, după T. Speranţia, urmatórea snóva.

GRECUL LA BARBIER

Grecul vrênd să'şĭ radă barba
La un bărbier s'a dus,
Şi intrând acolo, 'n casă,
Intr'un colţ p'un jelţ s'a pus.
Bărbierul însă al naibeĭ,
Şi cam mucalit de fel.
Vrênd să rîdă acum de el
Cum rădea p'un óre-care
Incepu să'ĭ dică tare :

Săpunul te murdăresce pe mânĭ, şi la urmă când cauţĭ, nu e pentru bărbaţĭ ci maĭ mult pentru femeĭ. La Athena de pildă, un arhonte palicar nu se rade cu săpun nicĭ odată, ba nicĭ chiar apă nu pune.

Grecu 'ĭ grec adevĕrat
Nu'ĭ femee e bărbat,
El se rade pe uscat.

Bărbierul dice şi, isprăvind de ras muşteriul sĕŭ, ĭea apă şi săpun şi, apropiindu-se de grec:

— Dumnévóstră negreşit
Să vĕ radeţĭ aţĭ venit?
— Da, 'ĭ rĕspunde, dar să 'ţĭ spun
Nu voiŭ apă nicĭ săpun,
N'am nevoe de lighean
Că sunt grec athenian,
Sunt arhonda palicar.

. . . .
. . . .

Bărbierul începe dar să 'l radă pe uscat:

Trage 'n sus cu briciŭ odată,
Şi când ĭar maĭ vrea să dee
Grecu 'ĭ ḑice, încet, sĕ stee:
— Eŭ, drăguţă, nu 'ţi-am spus?
Chiar de tot arhonda nu 's,
Şi d'aceea dacă vraĭ
Ceva apă poţĭ să daĭ.

*

Bărbieru 'ĭ udă barba,
Dar când briciul ĭarăşĭ pune
Grecul ĭar, încet, îĭ spune:
— Scií ce, dragă, dacă vreĭ
Poţĭ cu apă să maĭ daĭ,
Udă bine, n'aĭ habar
Că nu sunt nicĭ palicar.

*

Il maĭ udă bărbierul
Dar cum face, cum maĭ drege,
Când dă colo, ca să-l radă,
Grecul vede că nu merge,
— Staĭ, îĭ ḑice, staĭ să-ţĭ spun:
Dă, mĕ rog, niţel săpun,
Nu prea mult, ci cât îĭ vrea.
Nu sunt tocmaĭ din Athena
Sunt din jos de mahala.

*

Bărbierul îl ascultă,
Cu niţel săpun îl sterge
Insă briciul tot nu merge:
Dar şi grecul ḑice: Stăĭ!
Uit'te, frate dumneata,
Nu sunt nicĭ din mahala.
Adă tot. săpun, lighean,
Nu 's de loc athenian.
Din Athena pân la mine
Sunt cincĭ poşte şi maĭ bine.

7669 *△ **A scăpà ras.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Chel*, *a Tunde*.

Adică bătut.

7670 **A 'l rade cu briciu domnesc.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 81, 141 — 142.—GAV. ONIŞOR, *prof. Bêrlad.*

1° A boieri pre cine-va.
2° Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 7666.

«Aşa, aşa, păcatele mele! Vremea vremuesce, bĕtrânii se duc, obiceiurile se prefac, ómenii se schimbă, cânticele se schimonosesc şi lăutarii mor de fóme!... Hei!... în vremea boerilor cu işlic şi cu antereuri ca mine, ce de mai veselii! ce banchieturi!... Când se căftănia vre un boer, se ducea bărbier-başa de *'l rădeà cu bricile cele de mărgean* în cerdacu casei, şi eŭ mĕ ducém la el cu tarafu meŭ de'i dicém: «şi la mai mare, vere!»El îmi umpleà fesu de galbeni, şi eŭ îi cântam, după cum se obicinuia pe atunci». — *Barbu Lăutarul.*

*△
7671 **S'a ras cu brici de Bucuresci.**

GH. I. TOMESCU, *înv. c. Broscari*, *J. Mehedinţi.*

Când se vede un om ras frumos.

*△
7672 **L'o ras cu briciu lui Cuza.**

I. TEODORESCU, *înv. c. Cotârgaş*, *J. Suciava.*

1° Adică cu un briciŭ ne-tăios.
2° L'a ras bine, l'a potcovit.

7673 **Tu îi dici rasă, ea îţi dice tunsă.**

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 104.

Tu îi dici rasă şi el tunsă.

A. PANN, I, p. 23.

*
Ba că'i rasă, ba că'i tunsă.

*
Ba e rasă, ba e tunsă

A. PANN, *Moş Albu*, II, p. 44.— G. DEM. TEODORESCU, *Cercet*, p. 59.

Veḑĭ a *Tunde*.

1° Se ḑice pentru ceĭ carĭ nu se unesc la vorbă.

2° Pentru ceĭ carĭ nu rĕspund lămurit la o întrebare, ci în maĭ multe felurĭ, fără să spună lucrurile cum sunt, şi adevĕrul.

SNÓVĂ

O femee se cicălesce cu bărbatul sĕŭ pentru chipul cum sĕ cosise érba de pe câmpia unde se aflaŭ. Ea îndărătnică, ḑicea că parc'o tunsese cu fórfecele; el, poznaşul, că parc'o răsese cu briciul. Şi ast-fel, ne maĭ lăsând nicĭ unul nicĭ altul, veni cértă la gâlcévă şi de la gâlcévă la maĭ rĕŭ.

A. PANN povestesce, precum urméză, acéstă întîmplare :

D'acolo într'o livede
Amîndoĭ dac'aŭ sosit
Aruncând el ochiĭ vede
Locul care s'a cosit,
Şi-a ḑis ce frumos e rasă
Astă livede de fên !
Parcă e cu briciul trasă,
Bravo ! meşteraş român !
Ca cu fórfecĭ este tunsă,
Nu veḑĭ ? îĭ rĕspunse ea
Ş'încă nicĭ nu e pătrunsă,
Cum sciŭ eŭ că trebuia.
Ba e rasă, el ĭar ḑise.
Ea, ba tunsă, a rĕspuns,
Până când, el se aprinse
Şi la cértă a ajuns :
—*Ba e tunsă*,—*Ba e rasă,*
Unul şi altul tot ḑicênd,
Ea nu va, el nu se lasă,
Şi în calea lor mergênd
Déca ajung la un rîŭ mare
Iar la vorbă sĕ înnod,
— Rasă, tunsă, se cert tare
Tocmă în mijloc pe pod :
El pe loc luând, o légă

Pe subt supțiori, cu un brîŭ,
Și îĭ dise : dicĭ rasă, dragă ?
Or te-arunc aicĭ în rîŭ.
Și ne vrênd ea, el o lasă
Ș'o cufundă, până în gât,
Dicênd : dicĭ tu că e rasă
Or te înnec numaĭ de cât ?
Tunsă, ĭar dacă 'ĭ rĕspund.
Dise el : ĭa să o 'ncerc,
Și lăsând să se cufunde :
— Di, fa, rasă că te înnec.
Ea fiind și cufundată
Nicĭ de cum nu s'a supus
Că cu mâna ardicată
Forfica din deşte în sus,
Arătând că tunsă este,
Cum a dis și dintr'întâiŭ,
Și așa el nicĭ cu aceste
N'o scósă la căpătâiŭ.

Vedĭ la No. 7974 snóva, luată din Golescu, care ne probéză cá, daca dicerea sub forma eĭ, astă-dĭ obicĭnuită, ne vine de la A. Pann, acéstă snóvă, saŭ alta cu totul similară, a trăit în limbă înainte de dînsul.

Vedĭ Șaineanu, *Basme*, p. 892 & 916.

7674 Rase, tunse.

A. Pann, III, p. 94; *Moș. Albu*, II, p. 45.—G. Dem. Teodorescu, *Cercet.* p. 59.

Adică certurĭ, cuvinte de ocará.

Precum ĭată și 'țĭ spunem
Că d'adĭ, hotărîre punem,
Și de loc nu 'țĭ dám nimic.
La aceste *rase, tunse*,
Pântecele aŭ rĕspuns.

Pann.

7675 *Ras, ne-ras.

Ras, 'ne-ras, haĭde a-casă.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 62.

Mórtea, ras, ne-ras, te ïeà.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p 93,

1° Cum o fi, gătit saŭ nu, cu ne-pusă masă.

2° Sĕ ḑice pentru césul morţiĭ ce, gătiţĭ ne-gătiţĭ ne ïeà cum să întîmplă (GOLESCU).

A SE RADE

Veḑĭ *a Rade.*

RASĂ

Veḑĭ *Drac*, *Haĭnă*, *Cap. XXI*, *c. Rosă.*

*

7676 **Rasa te cinstesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62 - I. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeş.*

Adică haĭna, nu destoĭnicia ta (GOLESCU).

*△

7677 **Rasa nu te face călugăr.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu*, *J. Argeş.*

*△

Rasa nu face pe călugăr.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova*, *J. Vasluiŭ.* —GR. ALEXANDRESCU *magistr. J. Putna.*

Veḑĭ *Haĭnă*, *Robă.*

Adică haĭna nu te face om, d'aceea nu după haĭnă sĕ judecă omul, ci după purtarea luĭ (GOLESCU).

Isiacum linostola (lia) non facit.[1])

Prov. Lat.

---

1) Rochia de in nu face pe preotul Isiseĭ.

L'habit ne fait pas le moine.

Prov. Franc.

Das Kleid macht keinen Mönh.[1])

Prov. Germ.

The gown does not make the friar.[2])

Prov. Engl.

S'a credut că acéstă dicere este relativ nouă și s'ar fi nascut din faptul că frații pórtă rasa fără a fi călugări. Citim în *Decretalele* papeĭ Grigore IX din 1227: *Cum monachum non faciat habitus, sed professio regularis.* In realitate însă dicerea este mult maĭ veche precum o învederéză proverbul latin, maĭ sus citat.

7678 * **Nu tot ce pórtă rasa și camilafca e călugăr.**

DIM. ZANNE, *c. Bclintin*, *J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 7677.

In alegerea costumuluĭ bisericesc se citesce »*Iară camilavca închipuesce pentru măria deșartă adecă slava cea deșartă*«. PRAV. [3] 181. 120.

RĂSĂTURĂ

7679 *△ **La așa barbă, așa răsătură.**

A. PANN, II, p. 52.—HINȚESCU, p 10.—B. P. HAȘDEŬ, *Etym. Magn.* p. 1978.—DOBQE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu*, *J. Argeș.*

1° Cum e omul și lucrul.

2° Dupá faptă și rĕsplata.

RÎȘNIȚĂ

Vedĭ *Armăsar*, *Gură*, *Mămăligă*, *Móră*, *Óspe*.

1) Rasa nu face pe călugăr.

2) Rasa nu face pe fratele (călugăr).

7680 **Aci la râşniţă nu e**
Care când o vrea să pue.

A. Pann, I, p. 15. — Hinţescu, p. 159.

Vedĭ *Móră*.

Pentru ceĭ carĭ nu maĭ daŭ pas şi altora să deschidă gura, ci vorbesc într'una, când ar trebui să tacă.

ROBA

7681 **Roba nu face frataru.**[1])

Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p 15.

Vedĭ *Haĭnă, Rasă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7677.

L'abito non fá il monaco.[2])

Prov. Ital.

ROCHĬE

Vedĭ *Muĭere, Mură, Popă.*

7682 *△ **Rochĭe lungă minte scurtă.**

Ilie Hocĭota, *stud. c. Silişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Cosiţă, Haĭnă, Minte, Muĭere, Plétă, Pólă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7607.

7683 **Rochiţe de mătase sting focul bucătărieĭ.**

Idem, *Calend. Român*, an. 1832.

Luxul sărăcesce pe om.

1) Rochia nu face pe frate (călugăr).
2) Haina nu face pe monah.

7684 **Rochie sumésă.**

BARONZI, p. 95.

Adică femeie desfrînată.

ROGOJINĂ

Vedĭ *Chef*, *Psatha*, *Cap. IX*, *c. Rogojină.*

7685 **Rogojîna nu te învĕlesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62.

Adică lucru prost, slugă próstă nu'țĭ folosesce (GOLESCU).

7686 **Rogojîna nicĭ cum te 'ncăldesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*, p. 139.

Acelaș înțeles ca la No. 7685.

7687 *△ **A'ĭ trage rogojina de sub picióre.**

Tribuna Popor. (ziar) II, No. 186, *Arad*, *Ungaria.*

A'l doborî, a'l învinge.

7688 * **A sparge nuca pe rogojină.**

Maĭor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Variantă de adăogat la No. 926.

7689 *△ **Ca mâța pe rogojină.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ*, *J. Covurluiŭ.*

Când o trébă merge rĕŭ.

7690 *△ **Trage mâța pe rogojină.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

O hírie, o duce greŭ.

RÓTĂ

Vedĭ *Cap. X, c. Rótă.*

7691 *△ **Róta umblă, baniĭ pică.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

1° Arată folósele morărituluĭ.
2° Când îțĭ merge bine într'o întreprindere.

7692 *△ **S'a întors róta.**

ION GRIGORE, *stud. J. Ilfov.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Cap. XII, c. Rótă.*

Acelaş înțeles ca la No. 6994.

RUFĂ

7693 * **Spală-țĭ rufele în ograda 'țĭ, şi le întinde pe funia ta.**

V. FORESCU, *c. Fălticenĭ, J. Suciava.*

Nu cere ajutor de la alțiĭ, caută-țĭ de trébă ; nu te amesteca, unde nu te privesce.

7694 □ **Rufele murdare se spală a-casă.**

D-NA E. B. MAWR, p. 24.

Nu trebue să daĭ în vileag greşelile rudelor tale, saŭ certurile familiare.

Il faut laver son linge sale en famille.

Prov. Franc.

*△

7695 **Se bagă (vîră) ca rufa (camaşa) în curul săracului.**

G. P. SALVIŬ, *înv c. Smulți, J. Covurluiŭ.*—I. BANESCU, *prof. J. Roman.*—*Maĭor* P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

*△

Se acață ca rufa în gâtul săracului.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

1° Pentru ceĭ carĭ se bagă ne-poftițĭ în vorbă saŭ într'o adunare.

2° Pentru cel ne-sățios.

*△

7696 **Usucă-te, rufă, în cuĭu,**
Că altă nădejde nu'ĭ.

A. GOROVEI, *c. Folticenĭ J. Suciava.*

Arată sărăcia omuluĭ.

7697 **A uscà rufele la (un) sóre.**

A. PANN, II, p. 107.—HINȚESCU, p. 163.

Vedĭ *Cămașă, Rudă.*

A trăi împreună, a avé aceleașĭ interese.

SAC

Vedĭ *Bărbat, Cal, Cap, Cerșetor, Condac, Cumĕtru, Dumnedeŭ, Femeie, Fin, Funie, Lacomic, a Lăudà, Luminare, Mâță, Minciună, Mort, Nucă, Păr, Pară, Pon., Popă, Porc, Rudă, Sărac, Sgârcit, Tăgârță, Vulpe.*

7698 **Sacul dĕ la gură sĕ păstréză.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.

Sacul sĕ păzesce de la gură.

FR. DAMÉ, IV, p. 6.

*△ *Sacul de la gură se légă.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Sacul cu făină se iconomisesce când se 'ncepe, ĭar nu când ajunge pe fund.

HINŢESCU, p. 165.

*△ *Sacul de la gură să începĭ a'l legà.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Cruţă sacul de la gură.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Ştiubenĭĭ, J. Dorohoiŭ.*—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭ.*

*△ *Sacul se cruţă de la gură.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

*△ *Légă sacul de la gură.*

ILIE HOCĬOTA, *stud. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.* — E. I. PATRICIŬ, *înv. J. Covurluiŭ.*— DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeş*

Légă sacul la gură până e plin.

HINŢESCU, p. 165.

*△ *Sacul de la gura trebue chibzuit, nu de la fund.*

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Avramescĭ, J. Tutova.*

*△ *Légă sacul până e plin.*

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 170.—Ilif Hocĭota, *c. Seliște, comit. Sibiŭ, Transilvania.* — Ec. Șișman, *inv. c. Adam, J. Tutova.*

*△ *Légă sacul până e plin, nu când ajunge la fund.*

V. Sala, *inv. c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.—Semin. Buc. cl. VII prin* P. Gârboviceanu, *prof.*

Légă sacul când e până în gură, nu când ajunge la fund.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 58.—Barbu Constantinescu, *Cart. Cit.*, III, p. 5.

* *Păzesce sacu de la gură, ĭar nu de la fund.*

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Légă sacul până e rotund,
Nu când ajunge la fund.

A. Pann, III, p. 72. — Hințescu, p. 165.

*△ *Légă sacul până e plin, nu când ajunge la fund.*

Em. Popescu, *inv. c. Ciocănescĭ-Mărgineni, J. Ialomița.*

*△ *Légă sacul cât e plin, nu când ajunge la fund.*

Gav. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

*△ *Grijesce de sac până e plin.*

Iul. Grofșoreanu, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

*
Iconomisesce sacu din gură, nu când e la fund.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Cap. XIII, c. Sac.*

Ne învață că, de la început, trebuĭe să păstrăm (GOLESCU).
Când aĭ, să te gândescĭ să puĭ de o parte, ĭar nu după ce ți-aĭ cheltuit tot avutul.

Il est tard d'être chiche quand on est au fond du tonneau.

Prov. Franc.

Sparagna la tina, mentri è china, quannu lu funnu pari, nu c'è chiu di sparagnari.[1]

Prov. Sard.

Auf die Neige ist nicht gut sparen.[2]

Prov. Germ.

Better spare at the brim, than at the bottom.[3]

Prov. Engl.

*△
7699 Maĭ strînge sfóra la gura saculuĭ.

GAV. ONIŞOR, *prof. J. Tutova.*

Acelașĭ înțeles ca la No. 7698.

7700 Sacul sec nu póte stà 'n picere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.

Sacul deșert nu stă în picióre.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*

1) Economisesce butoiul, cât e plin, când fundul se vede, nu maĭ e ce să economisescĭ.
2) La sfîrșit nu e bine să economisescĭ.
3) E maĭ bine să economisescĭ la început de cât la sfîrșit.

*△ *Sacul gol nu stă în picióre.*

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

*△ *Sacul nu stă în picióre până nu'ĭ plin.*

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Sacul gol, cu anevoĭe stă drept.

Junimea (ziar), III, No. 15.

*△ *Sacul plin cu vînt, greŭ stă în picióre.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.*

Adică cel fără putere şî cel flămând (GOLESCU); precum şi cel lipsit de avere, de sprijin, etc.

Sacco vuoto non può star in piedi. [1])

Prov. Ital.

On vud sèche ni sâreut s'tini dreut.[2])

Prov. Wallon.

Ein lœrer Sack steht nicht aufrecht.[3])

Prov. Germ.

7701 *△ **Sacul plin curînd se varsă.**

HINŢESCU, p. 165. — *Maĭor* P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

---

1) Sacul gol nu póte stà în picere.
2) Un sac gol nu ar putea să se ţină drept.
3) Un sac gol nu stă drept.

Rabdă, rabdă, până se supĕră.

*△

7702 **Intre doï sacï goï, alegï p'ăl cu pae.**

G. BANULESCU, *înv. c. Pïetroşiţa, J. Dîmboviţa.*

Vedï *Datornic.*

Intre douĕ rele, alegï ce e maï puţin rĕŭ.

7703 **După sac şî peticul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.

*△

După sac şi petec.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. J. Stïubienïï, J. Dorohoiŭ.*—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.*—A. GOROVEÏ, *J. Sucïava.* —S. I. GROSSMANN, *Dicţ.* p. 20 & 123.

*△

După sac şi petecă.

G. MADAN, *c. Truşenï, ţ'n. Chişĕneŭ, Basarabia.*

*△

După sac şi petic, după Turc şi pistol.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

*△

După sac, petec.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

△

După cum e sacul, aşa (e) şi peticul.

V. FORESCU, *c. Folticenï, J. Sucïava*

*△

Cum îĭ sacul, (așa) și petecul.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamotea, J. Dorohoiŭ.*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Comănița, J. Olt.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△

Cum e sacul și peticul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; II, p. 151.—HINȚESCU, p. 165.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 16.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 654 & 1027.—P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Șuicĭ, J. Argeș.*—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*—I. VULCĂNESCU, *elev. Sc. Ins. c. Pelescĭ, J. Dolj.* — LAURIAN & MAXIM, I, p. 988.

*△

Cum e sacul, și petecul.

I. G. VALENTINEANU, p. 34 & 50.—MARIN RĂDULESCU, *stud. c. Slatina, J. Olt.*

*△

Cum e sacul, așa e și peticul.

B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 15.

*△

Cum e sacul, așa e și petecul.

Semin. Buc. Cl .VIII prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

*△

Cum sacu, cum petecu.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△

Sacul și petecul.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—M. CANIAN, *public. Iașĭ.*

*
A face sacul după cum e peticul.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Iși nemeresce sacul petecul.

A. PANN, II, p. 135.

*△
Și-a găsit sacul petecul.

HINȚESCU, p. 165.—FR. DAMÉ, IV, p. 6.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*— E. I. PATRICIŬ, *înv. J. Covurluiŭ.* — GR. POÏENARU, *ing. c. Rassa, J. Ialomița.*—N. RUSU, *c. Ighisdorf, comit. Tîrnava, Transilvania.*

Și-a găsit sacul peticul.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 169.

*△
Și-a găsît sacu petecu.

AVR CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Și-a aflat sacul peticul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 654.

*△
Ș'o aflat sacu petecu.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiŭ, Banat.*

*
Fie-care sac îșĭ găsesce peticul.

V. FORESCU. *c. Folticenĭ J. Suciava.*

*△ *Tot sacul îșĭ găsesce petecul.*

BARONZI, p. 54.—S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 191.—IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

△ *Peticul după sacul sĕŭ.*

S. FL. MARIAN, *Nuntă*, p. 37.

Sacul și-a găsit petecul.

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

* *Cum e saclu și péticlu*[1].

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.*—XENOF. CAPSALE, *c. Pîrlepe, Macedonia.*

Vedĭ *Petic.*

1° Adică după om șĭ cinstea, arată asemĕnarea (GOLESCU).
2° Când doĭ inșĭ se potrivesc, maĭ ales soțiĭ.

«*Și a găsit sacul, peticul*».

3° Pentru lucrurĭ potrivite.

«Haĭna să 'țĭ fie *cum e sacul și peticul*».

4° Se dice de un lucru rĕŭ ce 'l are un om de nimic.—*J. Argeș.*

«Omul e lacom, dar *face sacul după cum 'ĭ-e peticul*».

Tel pied, tel soulier.

Prov. Franç.

Qual piede, tale scarpa.[2]

Prov. Ital.

1) Cum e sacul și peticul.
2) Atare picĭor, atare ghétă.

Zulke leest, zulke schœn.[1]

Prov Oland.

7704 **Tot sacul ĕşĭ caută petecul sĕŭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

1° Adică fie-care dĕ sine-şĭ îngrijesce (GOLESCU).

2° Fie-care îşĭ caută prietin, şi maĭ ales nevéstă, care să se potrivéscă cu dînsul. Are un înţeles maĭ mult rĕŭ.

7705 * **Făsule după făsule se umple săcula.**[2]

V. DIAMANDY, *prof. c. Meţova, Macedonia.*

Puţin cu puţin se face mult.

7706 * **Gărunţ di gărunţ s'umple saclu.**[3]

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

* *Grânuţ di grânuţ s'umple saclu.*[4]

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Vedĭ *Grăunte.*

Acelaş înţeles ca la No. 765 şi 7705.

7707 **Când tot scoţĭ din sac, şĭ nimic bagĭ în sac, curînd ĕĭ daĭ dĕ fund.**

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 36

Vedĭ *Cap. X, c. a Luà.*

Adică când tot cheltuĭescĭ şi nimic maĭ adaogĭ, curînd istovescĭ, şi îndată sărăcescĭ (GOLESCU).

7708 *△ **Sacul din care tot ĭaĭ şi nu maĭ punĭ, sĕ golesce.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

1) Cum e calapodu, aşa şi ghéta

2) Fasole după fasole se umple sacul.

3) şi 4) Grăunţe cu grăunţe se umple sacul.

Acelaș ințeles ca la No. 7707.

7709 **Gura saculuĭ legată pururea să nu o țiĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică să nu fiĭ prea sgârcit (GOLESCU).

△

7710 **Nu se 'ncepe nicĭ odată sacul de la fund.**

1. FL. MARIAN, *Nuntă,* p. 84.

Când ni se cere ca să facem un lucru in afară de orînduĭală.

«Românii de la sate nu voesc, cu nicĭ un preț, a-șĭ mărità maĭ intâiŭ fetele cele micĭ, saŭ a'șĭ însurà fecĭoriĭ ceĭ maĭ tinerĭ, inaintea celor maĭ inaintațĭ in virstă, ḑicênd că *«nu se 'ncepe nicĭ odată sacul de la fund»*.

*

7711 **Sac am, grân n'am; grân am, sac n'am.**[1])

ILIE GHICU, *prof. c. Băésa, Epir.*

Veḑĭ *Brânză.*

Celuĭ căruĭa vecĭnic îĭ lipsesce ce-va; se ḑice maĭ ales pentru omul sărac.

7712 **In sac șî la móră.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

Adică cele grabnice sá nu le zăbovim (GOLESCU).

*△

7713 **Douĕ mâțe în sac**
Nu încap.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț. J Vasluiŭ.*

Doĭ rĕutăcioșĭ nu pot trăi impreună, și maĭ ales nora și cu sócra in aceeașĭ casă.

*△

7714 **In sacul legat,**
Nu sciĭ ce'ĭ băgat.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

---

1) Sac am, grâŭ n'am; grâŭ am, sac n'am.

* *Sac legat nu scii çe are.*[1])

I. COYAN, *prof. c. Perivoli*, *Epir*.

Se ḑice femeilor, când sunt îngreunate, arĕtându-se că, prin nicĭ un semn nu se póte cunósce de va nasce fecior saŭ fată.

7715 **A găsit sac dĕ bucate.**

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 2,

Şĕ ḑice pentru ceĭ ce nemeresc óre-ce, după gândul lor (GOLESCU).

7716 *△ **Sacul spart nu se maĭ umple.**

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea*, *J. Dorohoĭ*. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu*, *J. Argeş*.

Omul cheltuitor nu maĭ adună cât e lumea.

7717 *△ **Sacul cu douĕ gurĭ nu'l poţĭ umple.**

V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ*, *comit. Bihor*, *Ungaria*.

Acelaş înţeles ca la No. 7716.

7718 * **Cu sbóre, saclu nu s'umple.**

I. COYAN, *prof. c. Băésa*, *Epir*.

Veḑĭ *Baniţă*, *Ciorbă*, *Vorbă*.

Acelaş înţeles ca la No. 6385.

7719 *△ **Tórnă ca într'un sac spart.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova*, *J. Vasluiŭ*.

Mănâncă mult.

---

1) Sac legat nu scii ce are.

7720 *△ **Orĭ îșĭ umple sacu, orĭ îșĭ pune sacu.**

Ilie Hocĭotă, *stud. c. Seliște, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Pentru cel care caută cu orĭ-ce preț să facă avere mare.

7721 *△ **A fi sac fără fund.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 141 & 241. — Fr. Damé, IV, p. 6.—K. A. Zamfirescu-Diacon , *inv. c. Stîubienii, J. Dorohoiŭ.* — E. I. Patriciŭ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.* — C. Teodorescu, *inv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—G. Poboran, *inst. J. Olt.*—*Abeced Ilustr.*, p. 27.

*△ *Sac fără fund.*

S. Mihăilescu, *Șezăt*, II, p. 47. — Iul. Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 63.— Avr. Corcea, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.* — Fr. Damé, II, p. 44.

*△ *Sac fără fund e omul fără rînd.*[1]

V. Sala, *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Femeĭe.*

1º Sĕ dice pentru ceĭ ce nu sciŭ cum să'șĭ păstreze averea, șî pentru cele ce nu poțĭ le dà de fund (Golescu).

2º N'are saț, nu se mulțumesce; nu se maĭ satură de mâncare.

«Pesemne c'aista'ĭ Flămândilă, fómetea, *sac făra fund*, saŭ cine maĭ scie ce pricopsélă o fi, de nu'l maĭ satură nicĭ pămîntul«.—Creangă.

3º Nu se isprăvesce, poțĭ luà mereŭ.

1) Fără rînd adică fără cumpĕt.

Απλησος πίθος[1])

Prov. Elin.

Inexplebile dolium.[2])

Prov. Lat.

C'est un panier percé.

Prov. Franc.

7722 * **A fi sac spart.**

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.—FR. DAMÉ, IV, p. 6. — M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 7721.
Evreiĭ aŭ un proverb cu totul identic.

7723 *△ **Ş-a pus saciĭ 'n car.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Simila, J. Tutora.*

Ş'a făcut tréba, nu'ĭ maĭ pasă de nimenĭ, şi de nimic.

7724 *△ **A deslegà sacul.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 41. — A. PANN, III, p. 8 & 31. — HINŢESCU, p. 165. — P. ISPIRESCU *Rev. Ist.*, II, p. 160.

A începe să vorbéscă.

«Ascultaţĭ, copiiĭ moşiculuĭ, *să desleg eŭ sacu* cu glumele şi cu snóvele». — JIPESCU.

Vider son sac.

Prov. Franc.

7725 **Deslegà-voiŭ sacul,**
Vedé-veĭ pe dracul.

A. PANN, III, p. 51.—HINŢESCU, p. 165.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.

---

1) şi 2) Butoiul care nu se póte umplè (fiind fără fund).

* *A deslegat sacul și a vědut pe dracu.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Amenințare. Voiŭ spune tot ce sciŭ.

7726 **N'a deslegat sacul încă**
Dar să vedĭ vorbă adîncă.

A. PANN, III, p. 8.—HINȚESCU, p. 165.

Pentru ceĭ proștĭ.

7727 *△ **A'l prinde cu mâna în sac.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1027.— P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 76. — AL. ODOBESCU, III, p. 147. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 95.—FR. DAMÉ, III, p. 278. — V. FORESCU, *c. Șarul-Dorniĭ, J. Sucĭava.*—GAV. ONIȘOR, *c. Dobrověț, J. Vasluiŭ.* — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Vedĭ *Traistă.*

A prinde asupra faptuluĭ. Orĭ cât a căutat să tăgăduĭéscă, a fost dovedit de faptă rea.

«Cățĭ s'aŭ prins *cu mâna 'n sac,* cu ocaua mică, toțĭ aŭ păpat duba». — JIPESCU.

La main dans le sac.

Prov. Franc.

7728 *△ **O băgat'o în sac.**

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

S'a încurcat la cértă.

7729 **A băgà în sac pre cine-va.**

FR. DAMÉ, IV, p. 6.

Vedĭ *Traistă.*

A'l înșelà.

*
7730 **A i se umplè sacul.**

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

1° A se îmbogăți.
2° A se săturà.

*
7731 **A băgat lumina în sac.**

Maĭor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

1° Caută să facă lucrurĭ peste putință.
2° E prost.

*△
7732 **A bate sac pre cine-va.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Țol.*

A dà fără milă, ca pe un sac plin.

*
7733 **A'l găsì cu diminéța în sac.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Adică sculat de diminéță.

*
7734 **A'ĭ intrà dilele în sac.**

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

A muri.

*△
7734 b **A dà de fundul saculuĭ.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

A'șĭ chĭeltui tot avutul.

*
7735 **Cu sacu.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 150.

Vedĭ *Bărbat.*

Adică mult, în mare cantitate.

«Femeĭa are nouĕ gurĭ, şi să i le astupĭ pe tóte, tot nu sĕ indestuléză din lăcomie: iĭ cere inimă să'ĭ tot carĭ *cu sacu*». — GR. JIPESCU.

7736 *Un sac.

Acelaş înţeles ca la No. 7735.

«Scie *un sac* de minciunĭ».

SAFTIAN

7737 **A avé urechĭ de saftian.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 393.

A fi tare de urechĭ.

7738 **A avé obraz de saftian.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1066; *Scrierile luĭ* C. NEGRUZZI, *prefaţă*, p. XXV.

Vedĭ *Obraz.*

Acelaş înţeles ca la No. 4141.

«Te socotĭam un cĭubotar cu ambiţie; dar vĕd că m'am înşelat, aĭ *obraz de saftian*». — ALEXANDRI.

SĂLAŞ

7739 △**Bună 'ĭ brânza, bunu'ĭ caşu, amaru'ĭ sălaşu.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.*, p. 260.

Dicĕtóre cĭobănéscă. Arată că, dacă ródele muncii cĭobanuluĭ sunt bune, viéţa pre care o duce în munţĭ, maĭ fără tovarăşĭ, şi fără adăpost, e de tot grea şi amară.

SALBĂ

Vedĭ *Drac*, *Nepot.*

7740 *△ **Lasă'l pe salba luĭ.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Adică în năravul sĕŭ, cu planul sĕŭ, cu scăderile sale.

SALTEA

Vedĭ *a se Intinde.*

7741 **Daca întindĭ saltéua se rupe.**

FR. DAMÉ, IV, p. 11.

Să te mulţumescĭ cu ce aĭ.

7742 * **A stà (şedé) pe saltea.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Tandur.*

1° A nu face nimic; a nu'şĭ dà nicĭ o ostenélă.
2° A fi fără grijĭ.
3° A fi bogat.

7743 * **De pe saltea.**

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 45.

Adică fără muncă; fără ca să ne coste nimic.

Adică *de pe saltea*
Cu cĭubuc şi cu cafea.

Cu acelaş înţeles Jipescu a dis:

«Boĭeria *de pe saltea* a perit». — *Opinc.*, p. 28.

Adică ceĭ carĭ nu muncĭaŭ.

7744 *△ **A pune sub saltea.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 703.— FR. DAMÉ, IV, p. 11. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° A pune de o parte, a înlăturà.
2° A dà uĭtăriĭ.

ȘALVARĬ

Vedĭ *Mahomet*.

ȘALVARAGIŬ

7745 * **Șalvaragiŭ.**

Poreclă ce se dă Turcilor, purtătorĭ de șalvarĭ.

ȘANDRAMA

7746 * **Șandrama.**

POIENARU, *Dict.* I, p. 140.—
FR. DAMÉ, IV, p. 13.

Femeĭe prăpădită de bĕtrânețe saŭ de bóle; cădĕtură de om.

C'est une ruine.

Prov. Franc.

SĂPUN

Vedĭ *a Rade*.

7747 *△ **Săpun aĭ cumpĕrat, săpun mănâncĭ.**

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Săpun ĭeĭ, săpun trebue să mănâncĭ.

A. DUMITRESCU, p. 129.

* *Săpun să fie, parale am dat.*

Vedĭ *Calup*.

Cine face o greșélă trebue să 'ĭ sufere urmările. Se dice când te a păcălit cine-va, și mergĭ înainte.

SNÓVĂ

Un bulgar vrênd să cumpere brânză, capětă o bucată de săpun. Ajuns a-casă se pune pe mâncare, infige dinţiĭ în calupu de săpun, vede că s'a păcălit, dar, ca să nu rĕmână păgubaş iĭ dă înainte ḑicând : *săpun am cumpĕrat, săpun mănânc»*,

Speranţă, II, p. 140 a dat o variantă a acesteĭ snóve. La dînsul un Muscal, care nu are de cât treĭ parale, cumpĕră o rădăcină de hrén şi o róde, până la sfîrşit, cu tot necazul luĭ spunênd :

Să 'l lăsăm curat pĕcat!
Orĭ mâncat
Orĭ crăpat
Dară nicĭ că nu 'ĭ lăsat :
Eŭ pe el parale dat.

Acéstă snóvă se găsesce şi la Bulgarĭ, de unde, e de creḑut, că am luat-o şi noĭ.

Qui fait la faute la boit.

Prov. Franc.

7748 *△ **A strigà la săpun.**

TEODORESCU, *înv. c. Lupşeanu, J. Ialomiţa.*

A strigà tare.

«D'oĭu prinde'o, o s'o bat cu vergéoa aĭa dĕ hier de la puşcă, *păn o strigà la săpun.» Etym. Magn.* p. 16.

7749 *△ **A 'ĭ trage un săpun.**

Maĭor, P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

A 'l certà.

Donner un savon à quelqu'un.

Prov. Franc.

7750 **A 'l face cu săpun şi cu apă rece.**

FR. DAMÉ, IV, p. 15.

Vedĭ *Oŭ.*

A 'l certà, a 'l luà la treĭ parale.

A SĂPUNÌ

7751 *△ **A săpunì pre cine-va.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 7749.

SARICĂ

Vedĭ *Păduche.*

7752 **Nu te uĭtà la albéţa sariculuĭ, când săpunul, cu care l'a spălat, pe răboj l'a luat.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

Adică la gătéla cocónelor ce cu împrumutare o fac (GOLESCU).

SĂRITĂ

7753 *△ **A 'şĭ perde sărita.**

BARONZI, p. 66.—D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*—ILIE HOCIOTĂ, *c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.* — G. COŞBUC, *Fóie p. Toţĭ,* II, No. 16.—MIRON COSTIN, *Letop.*—V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

A 'şĭ perde mersul regulat, a 'şĭ schimbà obiceĭurile bune, felul de gândire saŭ de purtare.

Cuvîntul e luat de la morarĭ carĭ numesc *sărita,* căderea a peĭ din scoc pe cupe. Se ḑice prin urmare că móra şi-a perdut sărita când apa se fură în lăturĭ, şi nu cade regulat în cupele roţiĭ.

Se ḑice de o apă, când şi a lăsat matca eĭ obicĭnuită, şi a croit o albiă nouĕ, că *şi-a lăsat sărita.*

7754 *△ **A scóte pre cine-va din sărite.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 510 & 1111.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 152.

A 'l supĕrá rĕŭ, a 'l scóte din răbdare.

Faire sortir quelqu'un de ses gonds.

Prov. Franc.

ȘATRĂ

Veḑĭ *Pétră, Vie.*

7755 *△ **Tot la noĭ în șatră**
Bate vînt și pétră.

A. PANN, II, p. 27. — B. P. HĂȘDĔŬ, *ziar Traĭan,* 1869, No. 63, p. 256,—HINȚESCU, p. 169.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu. J. Argeș.*

Ḑisa țiganuluĭ. Nu maĭ scăpăm de rele și de necasurĭ; numaĭ la noĭ, nu și la alțiĭ, e rĕŭ.

7756 * **Aruncă cu pétra în șatră.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 1014, la care se adaogă ca variantă.

SBANȚ

7757 * **'I-am pus sbanțu.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veḑĭ *Branț.*

1° L'am domolit, l'am fácut să tacă.
2° L'am păcălit.
Sbanțu, e un fel de petec ce pun cismariĭ la ghete.

SBICIU

Vedĭ *Bicĭu.*

7758 *△ **In fine plesne sbicĭul.**

V. Sala, *înv. c. Vașcoŭ-Bărăscĭ, comit Bihor, Ungaria.*

*△ *La capĕt pocnesce sbicĭul.*

D. Popovicĭu, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*—Iul. Grofșoreanu, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Sfîrșitul laudă începutul. Pentru ceĭ ce se laudă înainte de vreme.

Végén csattan az ostor.[1])

Prov. Ung.

SBURĂTURĂ

Vedĭ *Câne.*

A SE SCĂLDĂ

Vedĭ *Apă, Avere.*

7759 * **A o scăldà.**

Fr. Damé, IV, p. 26.

Vedĭ *Cap. II, c. Apă.*

Acelaș înțeles ca la No. 406.

7760 * **A fi scăldat în lapte dulce.**

M. Canian, *publ. J. Iașĭ.*

1° Alb la față.

---

1) Bicĭul pocnesce la capĕt.

2° Plăcut, amabil.

*△
7761 **Are unde să se scalde.**

EN. BĂLTEANU, *Lum.* I, p. 87.— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Are pe ce să se bizue; să urmeze vorba saŭ lucru că isbutesce.

SCĂLDĂTÓRE

*△
7762 **S'a căcat în scăldătóre.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.— *Maïor* P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

1° Sĕ ḑice pentru ceĭ ce'şĭ fac însu-şĭ eĭ rĕul lor, că când se cacă omul în scăldătóre, ĕĭ vine scârna la gură, şi cum am ḑice, şĭ-a mâncat căcatul (GOLESCU).

2° Din potrivă când se întîmplă ca un prunc să se cace în scăldătóre se crede că dînsul va fi cu noroc.

*△
7763 **I-a pus sare în scăldătóre.**

Maïor P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

Om deştept, hazliŭ; nu e dintr'aceĭ ómenĭ carĭ sunt ne-săraţĭ.

SCÂNDURĂ

Veḑĭ *a se Inneca.*

*△
7764 **Scândura crepată, trĕbue cleită.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Un lucru rĕŭ început trebue schimbat, o greşélă trebue îndreptată.

*△
7765 **Vĕd eŭ pe ce scândură calcă.**

C. BALLY, *c. Cârlomănescĭ, J. Tutova.*

Veḑĭ *Talpă.*

Am înțeles vicleșugul, vĕd că umblă cu înșelăcĭune.

7766 *I s'a luat scândura de sub picere.

Veḑĭ *Cracă.*

Acelaș înțeles ca la No. 576.

7767 *△A'l lăsà ca scândura.

G. Dem. Teodorescu, *Poes. Pop.*, p, 306.—Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu*, *J. Argeș.*

*△*A'l lăsà scândură.*

Maĭor P. Budișteanu, *J. Ilfov.*

1º Adică sărac cu totul.

M'aŭ bĕut și m'aŭ mâncat
Ca scândura m'aŭ lăsat.

Poes. Pop.

2º Slab, în urma uneĭ bóle.

7768 *A fi ca o scândură.

Fr. Damé, IV, p. 70.

**A. fi scândură.*

Slab, la trup.

Ḑicerea francesă: *être comme une planche,* se ḑice, maĭ ales, despre femeile carĭ nu aŭ peptul desvoltat.

7769 *□Scândură de scăpare.

Adică mijloc de scăpare.

Planche de salut.

Prov. Franc.

7770 ***Éste cu trei scândurĭ.**

PER. PAPAHAGI, *Zweit.. Iahres*, p. 176. — P. VULCAN, *Gaz. Maced.* I, p. 5.—META CONSTANTIN, *c. Pîrlepe, Macedonia.*

Vedĭ *Dógă.*

1° Uşurel la minte, cam ţicnit.
2° Bét.

Il lui manque un clou.

Prov. Franc.

Er hat einen sparren zu viel.[1])

Prov. Germ.

7771 ***Éste cu patru scândurĭ.**

D. DAN, *c Pîrlepe, Macedonia.*

Om cu mintea sănătósă, întrégă.

SCARĂ

Vedĭ *Dumnedeŭ, Noroc, Cap. III, c. Scară.*

7772 **Scara dĕ sus în jos sĕ mătură, ĭar nu de jos în sus.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Adică pilda dĕ la ceĭ marĭ sĕ ĭeâ; ĭar nu dĕ la ceĭ micĭ (GOLESCU).

7773 **Când te urcĭ în sus pĕ scară, din tréptă în tréptă sà pâşĕscĭ, ca să nu te poticnescĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

Adică la orĭ-ce, după orînduĭală să pâşĕscĭ, ca să înaintezĭ fără nicĭ o greşală (GOLESCU).

1) Are o prea mare economie.

Aiác, aiác, merdivené cicarlár.[1])

Prov. Turc.

7774 **Pě scară streină să nu te urcĭ, că numaĭ în-dată te încurcĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Adică la slujba altuĭa să nu te amestecĭ, şî în patul altuĭa să nu te urcĭ (GOLESCU).

7775 *△ **Scară la cer şi pod peste mare nu se póte.**

GR. POĬENARU, *ing. J. Putna.*

Vedĭ *Dumnedeŭ*, *Pod.*

Pentru cele peste putinţă.

7776 *△ **A se face scară şi punte.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1082.— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş*

Vedĭ *Luntre.*

A face totul, a întrebuinţă orĭ-ce mijlóce pentru a'şĭ ajunge scopul.

7777 * **Iĭ s'a pus o scară bună.**

FR. DAMÉ, IV, p. 29.

A dobândit un ajutor însemnat, a fost bine susţinut.

Il a eu un bon marchepied.

Prov. Franc.

7778 * **Iĭ s'a luat (tăĭat) scara.**

FR. DAMÉ, IV, p. 29.—M. CANIAN, *public. J. Iaşi.*

Vedĭ *Scândură.*

---

1) Tréptă cu tréptă se urcă scara.

A perdut putința de a ajunge unde-va, de a dobândi óre-ce.

On lui a coupé l'herbe sous le pied.

Prov. Franc.

7779 * **Pe o scară întinsă.**

M. STÂNCEANU, *înv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Adică în mare.

7780 * **A suì scările cuĭ-va.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1082.

1° A se duce la cine-va pentru a'ĭ cere óre-ce.
2° A se umili.

7781 **Scară la (în) cer.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1082.

Lucru peste fire, miracol.

7782 * **Scara mâțiĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 177 & 204.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Scara pisiceĭ.*

DIM. ZANNE, *c. Bolintin, J. Ilfov.*

1° Când nu intri într'o casă pe ușă, ci pe o feréstră, etc.

Anica.—Iĭ avea dreptul de a intra la mine pe ușă, diua mare, ĭar nu tot pe feréstră ca acum, și nóptea.

Magdian.—Că Deŭ, drept să 'țĭ spun, m'am cam săturat de *scara mâțeĭ*, și maĭ ales de alergărĭ călare.—ALEXANDRI, p. 175.

2° Joc în care copiiĭ se huțună pe o scăndură.

«Unul când se sue, altul se coboră. Par'că ne jucăm *de-a scara mâțeĭ*».—ALEXANDRI, p. 204.

SCATOLCĂ

Vedĭ *Scatulcă.*

7783 *△ **I-a tras câte-va scatólce.**

L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 720.

La bătut, l'a pălmuit.

7783 b **Scatolcă.**

L. ŞAINEANU, *Dict.* p. 720

Acelaş înţeles ca la No. 7784.

SCATULCĂ

7784 **Scatulcă (veche).**

POÏENARU, *Dict.* p. 140.

Femeĭe gârbovă şi prăpădită de bĕtrână.

SCAUN

Vedĭ *Nepoftit, Vorbă.*

7785 *△ **Scaunul tot din piciŏre îşĭ are perire.**

HINŢESCU, p. 171.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Omul din rude pĭere.

7786 **Al meŭ scaun să-mĭ trăĭéscă, alt piciŏr în loc, şĭ al meŭ deget să-mĭ trăĭéscă, alt inel în loc.**

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 2.

Sĕ dice când nu ne pasă dĕ ceea-ce am pĭerdut, cum nevasta dĕ bărbat şi bărbatul de nevastă (GOLESCU).

7787 *△ **Scaunul, cu un piciŏr numaĭ, nu póte stà drept.**

HINŢESCU, p. 171.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Omul cu un prietin, cu un singur sprijin, nu are puterea pre care o are cu maĭ mulţĭ.

7788 **Să nu te razimĭ în scaun cu treĭ picere.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113.

Adică în om ce 'ĭ lipsesce o dógă (GOLESCU).

*△

7789 **Scaunul nalt în picióre, curînd se rĕstórnă.**

HINŢESCU, p. 171.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Cine se înalţă, curînd cade jos.

*△

7790 **Cine vra sa stee (şadă) între doué scaune pică între ele.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

Vedĭ *Luntre.*

Pentru ceĭ carĭ nu se hotăresc, vréu să cruţe interese opuse. Are un înţeles defavorabil.

Entre deux selles, le cul à terre.

Prov. Franc.

7791 **A şedé între douĕ scaune.**

G. I. MUNTEANU, p. 72.

*△

Stă cu curul pe douĕ scaune.

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

A nu se hotărî.

7792 **Par'că l'a ţintuit de scaun.**

A. PANN, III, p. 4.

Par'că l'a ţinut legat de scaun.

HINŢESCU, p. 170.

Pentru ceĭ care tot stă pe capul nostru, şi nu maĭ plécă.

7793 * **A fi cu scaun la minte.**

Vedĭ *Vorbă.*

Adică priceput, deștept, cu judecată.

SCĂUNAȘ

7794 * **A fi scăunaș de piciórе.**

Fr. Damé, IV, p. 31.

A îndurà fel de fel de ne-ajunsurĭ.

SCÓRȚĂ

Vedĭ *Cap. X, c. Scórță.*

7795 * **Obraz de scórță.**

I. Creangă, *Amint.*, p. 51 & 108.

Vedĭ *Obraz*, *Saftian.*

Pentru omul făr de rușine.

«*Obraz de scórță* și las'o mórtă 'n popușoiŭ. — Creangă.

7796 *△ **Se 'ndóĭe ca scórța.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Arată pe omul ne-statornic în faptele și ideile sale.

SCRUM

7797 * **A se alege scrum de...**

Fr. Damé, IV, p. 4.

A nu se alege nimic de cine-va saŭ de ce-va.

Vedĭ No. 1078 şi 1079.

SCUFIE

Vedĭ *Chel*, *Chelbos*.

7798 **A fi născut cu scufia (în cap).**

FR. DAMÉ, IV, p. 41.

Vedĭ *Căiţă*, *Cămaşă*.

Acelaş înţeles ca la No. 2823.

Etre né coiffé.

Prov. Franc.

SCULĂ

Vedĭ *Femeĭe*.

7799 *△ **Ce maĭ sculă!**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.— H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea. J. Dorohoiŭ.*—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 148.

Sĕ ḑice, în bătaĭe dĕ joc, pentru cele dĕ nimic, ce nu ne plac (GOLESCU).

7800 * **Nu e vre-o sculă.**

Nu e lucrare mare de dînsul.

7801 *△ **A fi sculă bună.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *A fi sculă.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

A prețui mult; se ḑice despre ómenĭ.
Ḑicerea francesă: *c'est un bijou*, arată numaĭ frumusețea.

7802 * **Sunt sătulă**
De așa sculă.

A. PANN, II, p. 108.—HINȚESCU, p. 169.

Cânud nu maĭ putem răbdà pre cine-va care, de alminterea, e om de nimic.

SCURSURĂ

7803 * **A fi o scursură (de om).**

FR. DAMÉ, IV, p. 43.

Om de nimic.

SCURTĂTURĂ

7804 **A'l mĕsurà cu scurtătura.**

FR. DAMÉ, IV, p. 44.

A'l bate.

SCURTEÏCĂ

Veḑĭ *a Suge*.

SDRÉNȚĂ

Veḑĭ *Trénță*.

7805 *△ **De copiĭ și de sdrențe să nu cânțĭ nicĭ-odată[1]).**

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Veḑĭ *Barbă, Copil, Cot, Insurătóre, Măritat, Pĕr.*

Acelaș înțeles ca la No. 3018.

1) A cântà = a dori, a se plânge că nu are.

7806 *△ **A nu se ţine sdrénţă de sdrénţă.**

N. Popescu, *Calend.* 1876, p. 16. —L. Şăineanu, *Semas.*, p. 354.— *Etym. Magn.*, p. 2628. — G. Poboran, *inst. J. Olt.*

A fi fórte sărac.

7807 * **A fi o sdrénţă.**

Femee de nimic, desfrînată.

SDRENŢOS

Vedĭ *Gol.*

ŞERPAR

7808 △ **A fi cu şerpar de aţă.**

R. Simu, *c. Orlat, Transilvania, apud.* B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 2079.

Adică sărac. Şerparul se face, de obiceiŭ, de pĭele.

SFARĂ

7809 *△ **A (se) dà sfară în ţéră.**

P. Ispirescu, *Leg.* p. 141, 232 & 246.—V. Haram, *inst. c. Griviţa, J. Tutova.*—L. Şaineanu, *Semas.* p. 358.—Laurian & Maxim, *Glos.* p. 244.

Vedĭ *Sfóră.*

A dà de scire, a respândì o veste în ţéră.

Dicerea *a dà sfóră în ţéră* este greşită. Cuvîntul *sfară* arată dunga de fum care, se întinde în aer, eşind dintr'un horn, din mucul uneĭ lumînărĭ care s'a stins, etc., într'un cuvînt dintr'un foc óre-care.

«*Sfară se dete în ţéră* de acéstă fericită întimplare. Şi alergă poporimea din tóte părţile să védă pe acela carele mort a fost şi a înviat.»—ISPIRESCU.

SFEŞNIC

7810 *△ **A stà sfeşnic.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Drept, în picere.

ŞFICHĬU

7811 *△ **Ce are a face şfichĭ cu poc.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Nu se potrivesce înţeleptul cu prostul, învĕţatul cu cel neînvĕţat.

7812 *△ **A 'ĭ trage un şfichĭu.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

A 'l atinge cu vorba, a 'l certà.

A SFICHUÌ

7813 *△ **A şfichuì.**

LAZ. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 741.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *a Bicĭuì.*

A mustrà, a înţepà cu vorbe subţirĭ.

SFÎRLÉZ

Vedĭ *Sfîrléză, Zăgaz.*

ȘIC

7814 *△ **A avé șic la vorbă.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

Are temeĭnicie, rost, lipicĭu la vorbă. Vorbesce la locul săŭ, potrivesce vorba.

Cuvîntul *șic* arată un fel de fóe fórte subțire, de metal aurit, ce se pune la sorcovă, în țesătura zuvelceĭ, etc.

ȘINDRILĂ

Vedĭ *Milă.*

ȘLEAŬ

7815 * **Pe șleaŭ.**

L. Șăineanu, *Dict.* p. 75.

De-a-dreptul, fără ocol.

«I-am spus *pe șleaŭ* că rĕŭ face».

SÓBĂ

Vedĭ *Suflet.*

7816 *△ **Și ne-spălațiĭ se 'ncăldesc la soba albă.**

C. Daniilescu, *Sc. inst. c. Scundu J. Vâlcea.*

De vrednicia uneĭ fete.

7817 *△ **A trăĭ cu capu 'n sobă.**

M. Canian, *publ. J. Iași.*

1° A nu eși din casă.
2° A nu sci nimica.

7818 *△ **Iĭ cântă grierul în sobă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Gărgăun,*

Iĭ sărit la minte.

SOFRA

7819 **Cine păzesce sofraoa**
Mănâncă cĭorbaoa.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132 ; II, p. 86.—IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 81.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 153.—HINŢESCU, p. 178.—D-NA E. B. MAWR, p. 32.

Cine nu păzesce sofraua
Nu mănâncă cĭorbaua.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 22.

Adică cine vine la vreme, sĕ împărtăşéză dĕ óre-ce (GOLESCU). Saŭ maĭ bine ḑis:

Cine muncesce se folosesce şi, precum a ḑis Solomon, Prov. 27. 18: *cel ce păzesce smochinul va mâncà din fructele sale.*

Cuvîntul *sofra*, însemnéză, în limba turcéscă, masa de mâncare.

Tarde venientibus ossa [1]).

Prov. Lat.

La balle va au joueur.

Prov. Franc.

Chi tardi arriva, male allogia [2]).

Prov. Ital.

1) Celor carĭ vin târḑiŭ, ósele.
2) Cine vine târḑiu, e găzduit prost.

Si non llegais al punto,
No comereys del unto [1]).

Prov. Span.

First come, first served [2]).

Prov. Engl.

Abwesende verspielen immer [3]).

Prov. Germ.

ŞOMOĬAG

7820 **Şomoĭag.**

FR. DAMÉ, IV, p. 83.

Se ḑice de omul mic la stat.

SPĂRTURĂ

7821 *△ **Spărtura până e mică trebue cârpită.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71.—HINŢESCU, p. 179.—D-NA E. B. MAWR, p. 6.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Daca un om nu se îngrijesce când rĕul este mic, ci 'l lasă să se măréscă. Ne învaţă prevederea şi economia.

Un point fait a temps en sauve cent.

Prov. Franc.

Chi non tura bucolin, tura bucone [4]).

Prov. Ital.

A stitch in time saves nine [5]).

Prov. Engl.

---

1) Cine nu vine la vreme, nu mănâncă din grăsime.
2) Intâiŭ venit, întâiŭ servit.
3) Cei carĭ nu sunt de faţă, în tot-dé-una, nu aŭ dreptate.
4) Care nu astupă o gaură mică, va astupa una mare.
5) Un punct făcut la vreme scapă nouĕ

Zur rechten Zeit ein Nadelsstich erspart sicherlich neun[1]).

Prov. Germ.

A SPĚLÀ

Vedĭ *Dunăre, Mureș, Prut, Putină.*

7822 *△ **Ceea ce e curat n'are trebuință de spělat.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.— H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.*

Adică sufletul (GOLESCU).

7823 *△ **Rĕŭ a intrat la spělat.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Rĕŭ te necăjesce, în mare belea aĭ intrat.

7824 * **A 'ĭ spělà capul.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

Vedĭ *Săpun.*

A 'l dojeni, a 'l mustrà rĕŭ.

Laver la tête à quelqu'un.

Prov. Franc.

7825 *△ **L'a spělat cum să cade.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1º L'a ocărit bine.

---

1) O ințepătură de ac, la vreme, iți economisesce de a cumpěrà un lucru noŭ.

2° L'a bătut.

«Daca nu te astimperĭ acuș *te spĕl*».

*

7826 **A spĕlà pre cine-va cu oŭ și cu oțet.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

Acelaș înțeles ca la No. 7824.

*△

7827 **A spĕlà multe.**

Locot. C. CRISTESCU, *c. Rucăr, J. Muscel.*

A vorbi multe, maĭ ales verḑĭ și uscate.

A SE SPĔLÀ

Veḑĭ *Bahluĭ, Dunăre, Mână, Prut, Rufă.*

7828 **Câțĭ sĕ spală, toțĭ la masă vor să șéḑă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 37.

*

Câțĭ se spală cu noĭ vor să ospĕteze.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Arată obráznicia celor lingușitorĭ (GOLESCU).

„Venind Domnul în sală, mitropolitul ḑice rugăcĭunea la masă, și bine-cuvintéză bucatele; iar medelnicerul cel mare dă Domnuluĭ apă de spĕlat mânile". — D. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 101.

Acest obiceiŭ erà de ne-apĕrat trebuință în vechime, și până odinióră, când se mâncà la masă maĭ mult cu degetele.

Non licet omnibus adire Corinthum.[1]

Prov. Lat.

1) Nu e permis tutulor să mérgă la Corinta.

Non tutti possono haver la casa in piazza.[1]

Prov. Ital.

Nicht jeder ist auf die Hochzeit geladen.[2]

Prov. Germ.

7829 **Câțĭ ș-la mânĭi, cu dispótĭ, mâcă pâni?**[3]

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.* p. 155.

Acelaș înțeles ca la No. 7828.

7830 **Tu îl puĭ să'țĭ tórne, el te 'ntrébă: câțĭ se spală toțĭ prânzesc.**

A. PANN, I, p. 99.

Vedĭ *a Mâncà.*

Pentru cel prost.

7831 *△ **Să te spelĭ să puĭ mâna pe un lucru.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Pregătire pentru a începe un lucru.

7832 * **A se spĕlà de cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

Vedĭ *Mână.*

1° A se liberà, a scăpà de cine-va, a se lipsi de dînsul.
2° A se lepĕdà de cine-va, a dice că nu'l cunósce.

7833 * **A se spălà de ce-va.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

1) Nu toțĭ pot să aibă casa pe piață.
2) Nu fie-care e poftit la nuntă.
3) Câțĭ își laŭ mânele, cu episcopul mănâncă la masă.

1° A perde ce-va.
2° A se lepĕdà, a se desvinovăți de o învinuire ce ni se aduce.

Se laver d'une accusation.

Prov. Franc.

7834 *△ **Te-aĭ spĕlat astă-dĭ?**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J, Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 7825. Amenințare.

7835 *△ **Cum e spĕlătóre așa 'ĭ ștergĕtóre.**

SAVETA COROIU A FILI, *c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Folosul, resultatul e dupá muncă.

A SE SPILCUÌ

7836 *△ **A se spilcuì.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

A se găti frumos.

SPOĬALĂ

7837 * **Spoĭală.**

Ceva cu totul superficial; se dice maĭ ales pentru învĕțătură și educație.

«La dinsul totul e numaĭ *o spoĭală*».

SPONCĂ

7838 * **A rĕmâne pe sponcĭ.**

BARONZI, p. 87.

LÉSĂ

12204 **A face lésă pre cine-va.**

FR. DAMÉ, II, p. 267.

A'l snopì în bătăĭ.

LESCAĬE

Vedĭ *Leţcaĭe*.

LEŢCAĬE

12205 * △ **N'are nicĭ o leţcae chĭóră.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, *j. Putna.*

E sărac lipit pămîntuluĭ.

12206 **Nicĭ de o liţcae.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1265.

Adică de loc.

«N'aĭ merit *nicĭ de o liţcae.*» — V. ALEXANDRI.

12207 * **A i se şterge lescaĭa.**

BARONZI, p. 206. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Ţi s'a şters leţcaĭa.

A. PANN, II, p. 98.

Vedĭ *Rublă*, *Turea*.

Nu maĭ are trecerea, însemnătatea, etc. de odinióră.

Ţi-a mers vestea, când ţ-a mers,
De-acum *leţcaĭa ţi s'a şters.*

A. PANN.

LEU

Vedĭ *Slugă*.

* △
12208 **Are un leŭ şi 'ĭ silă de el.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluiu.*

Pentru cel ne-avut şi totuşĭ din cale afară cheltuitor.

12209 **Tot doĭ leĭ ş'un ort.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 776.

Vedĭ *Ban.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 11151.
2⁰ Tot una, tot atâta.

COŞCODAN. — Ea spune 'mĭ, aĭ vĕdut pe socrul meŭ?
AGACHI. — Pe chir Chirilă? l'am vĕdut.
COŞCODAN. — Ce fel chir Chirilă?.. Nărilă vreĭ să dicĭ?
AGACHI. — Cum Nărilă? Chirilă.
COŞCODAN. — Ba Nărilă.
AGACHI. — Nărilă, Chirilă, tot într'o rilă, *tot doĭ leĭ ş'un ort.*

V. ALEXANDRI, *Agachi Flutur.*

* △
12210 **Trenchea-flenchea**
Treĭ leĭ părechea.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluiu.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

*
Trenche-flenche
Triĭ leĭ păreche.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Cĭobotă, a se încărduì.*

Acelaş înţeles ca la No. 9527.

*
12211 **Am un leŭ**
Şi vréŭ să 'l beŭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 231.

Pentru ceĭ care cheltuesc tot avutul lor în petrecerĭ şi bĕuturĭ.

Dicerea formézā începutul unuĭ cântec, fórte rĕspândit.

Pentru omul fără noroc, care nu o nimeresce nicĭ odata.
A se vedé snóva de la cuvîntul *Țigan*.

STAUL

Vedĭ *Lup*.

7848 *△ **El face staulul şi apoĭ oile.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Acelaş înțeles ca la No. 1704.

STĂVÉLĂ

7849 *△ **N'are stăvélă.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteiu, Banat.*

Nu are astîmpĕr.

STEMĂ

7850 *△ **A fi cu stemă (stea) în frunte.**

FR. DAMÉ, IV, p. 103.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De ném mare, ales.
2° Om de o valóre deosebită.

STÎLP

7851 *△ **Nu te rĕzîmà de stîlp putred.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 96; II, p. 64. — HINȚESCU, p. 179.—B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 15.—*Semin. Buc. Cl. VIII prin* P. GĂRBOVICEANU, *prof.*.—DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeş.*

*△ *Nu te rezemà nicĭ de umbră, nicĭ de stîlp putred.*

GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, J. Ialomița.*

LEUCĂ

Vedĭ *Barbă, Leocă.*

* △
12212 **Eştĭ drept ca leuca.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Avrămescĭ, j. Tutova.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

1⁰ Te credeam că eştĭ om drept, dar eştĭ un judecă-strîmb. M'am încredut în tine, şi când colo eştĭ nedrept.
2⁰ Om buclucaş.

* △
12213 **Lovit cu leuca.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 154. — PĂSCULESCU, *Intîln.*, p. 4. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — I. PUŞCARĬU, *P. Mĕruluĭ, com. Făgăraş, Transilvania.* — IULĬU GROFŞOREANU. *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — A. DE CIHAC, II, p 170. — G. MUNTEANU, p. 122. — L. ŞĂĬNEANU, *Dict.* p. 466. — T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, j. Vâlcea.*

* △
A fi lovit cu leauca.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

*
Cam lovit cu leoca.

A. PANN, II, p. 99.

* △
Bătut (pălit) cu leuca (în cap).

S. FL. MARIAN, *Tradiţ. Pop.* p. 140 & 158. — D-na EL. SEVASTOS, p. 58. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Trăsnit cu leuca.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 139, 577 & 698. — FR. DAMÉ, IV, p. 178.

Vedĭ *Gard*.

Să nu credĭ că nevoĭașul are să-țĭ fie de vre un folos saŭ ajutor, ci alegețĭ, ca protector, un om puternic și cu vlagă.

7852 *△ **Stîlpiĭ țěreĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 68.— GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 120.—ENACHE KOGĂLNICEANU, *Letop. Mold.* III.

Adică boeriĭ ceĭ maĭ marĭ, ce țin téra, ca nisce stîlpĭ (GOLESCU).

«Intr'acéstă Domnie s'aŭ săvîrșit doĭ boerĭ marĭ, cariĭ putem să dicem doĭ *stîlpĭ aĭ țěriĭ*».—EN. KOGĂLNICEANU.

7853 *△ **Stîlpu caseĭ.**

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 73.— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Bărbat*.

1° Cel maĭ de lipsă în casă, ajutorul cel maĭ mare.
2° Bărbatul.

«Rěŭ daca lipsesce *stîlpul caseĭ*».—ISPIRESCU.

7854 * **A fi stîlp.**

FR. DAMÉ, IV, p. 106.

1°. Sprijin

«Fiĭ *stîlp* țépăn caseĭ nóstre».—A. ODOBESCU.

2° Cel maĭ cu vadă, cel d'întâiŭ.

«Moș Trifu, *stîlpul* și veselia satuluĭ».—P. BUJOR.

7855 **A rěmâne stîlp.**

FR. DAMÉ, IV, p. 106.

1° De mirare.
2° De frică.
Se maĭ dice, cu acelaș înțeles, *a remâne stană de pétra.*

1⁰ Om cu tóne, ţicnit la cap, nebun, deşuchĭat.

«GHIFTUĬ. — Să mĕ 'mpuşc!
«FERCHEZEANCA. — *(speriată)* Ce face!.. săraca de mine! aĭ nebunit? să nu cum-va să facĭ una ca asta, cá n'or vré să te 'ngrópe... audĭ gust... *(aparte) îĭ trăsnit cu leuca.»* — V. ALEXANDRI, *Doĭ morţi.*

2⁰ Prost. In Banat se dă ḑicerii, aprópe exclusiv, acest înţeles.
3⁰ Ameţit, bét. — *Laurian & Maxim.*
4⁰ Fără rost, fără noĭmă; pentru lucrurĭ saŭ fapte.

«Multe sunt şi din ale ălor de acum aşa... cum să ḑic, *ca lovite cu leuca.»* — M. PĂSCULESCU.

Il a son coup de marteau.

Prov. Franc.

Li manca u patrone di casa.[1]

Prov. Cors.

Tener ramo de locura.[2]

Prov. Span.

Er hat einen Sparren zu viel.[3]

Prov. Germ.

At have en Skrue løs.[4]

Prov. Danez.

12214 * △ Par'că e lovit cu leuca.

G. I TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţi.*

* △ *Par'că e pălit cu leuca.*

V. RÎMBU, *stud., c. Brănescĭ, j. Dîmboviţa.*

[1]) Lipsesce stăpânul de casă.
[2]) A avé puţină (o ramură) de nebunie.
[3]) Are un căprior pré mult (de prisos).
[4]) A avé un şurup desfăcut.

STÎLPIT

7856 **A remâne stîlpit.**

P. ISPIRESCU, *Legende.*

Acelaș ințeles ca la No. 7855.

STISMA

Vedĭ *Zid.*

STIUBEIŬ

7857 **Până și cenușa din stĭubeiŭ.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 32.

Vedĭ *Cenușă.*

Sărăcie desăvîrșită.

«Datorĭ vînduțĭ *până și cenușa din stĭubeiŭ*». — JIPESCU.

7858 *△ **Étă stĭubeele, vin și albinele.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Când alerg unii la bine, la folóse.

STOFĂ

7859 * **Bunătatea stofeĭ nu stă în înfloritură ce în țĕsĕtură.**

A. BAȘOTĂ, *prin* V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Valórea unuĭ om nu stă numaĭ în averea luĭ, în rangurile pre cariĭ le a putut dobândi, ci în invĕțatura, în ințelepcĭunea și alte asemenea calitățĭ.

7860 * **Are stofă (bună) într'însul.**

Vedĭ *Cumaș.*

Prețuesce mult.

STRAIȚĂ

Vedĭ *Falŭ, Gostiŭ.*

STRAIŬ

Vedĭ *Ban. Cap. I, c. Crăcĭun.*

7861 **Strañĭulu ç'aĭ de 'mprumutare, tră tine căldură n'are.**[1])

ANDREIŬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 90.

Vedĭ *Haĭnă.*

Acelaș înțeles ca la No. 7167.

7862 **Strañĭa nu façe omlu.**[2])

M. BOJADSCHI, Γραμ. Ρωμα., p. 196.

Omlu façi strañlu, nu strañlu omlu.[3])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 174.

Vedĭ *Haĭnă, Rasă.*

Acelaș înțeles ca la No. 7160.

7863 **Strañlu façi omlu.** [4])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 174.

Acelaș înțeles ca la No. 7163.

7864 ***Firea-țĭ strañele ca s-aĭ gĭumitățli.** [5])

I. COYAN, *prof. c. Bŭésa, Epir.*

1) Straĭul ce aĭ de împrumut, pentru tine căldură n'are.
2) Straĭul nu face pe om.
3) Omul face straĭul, nu straĭul pe om.
4) Straĭul face pe om.
5) Păzesce-țĭ straĭele ca să aĭ pe jumătate.

Cu pază și tot se pierde, dar dacă nu le-aĭ pazì ce ar maĭ rĕmâne. Prin urmare pază tot-d'a-una și la tóte.

7865 *△ **Straele împodobesc pe om.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 7863.

7866 **Aŭ tras straĭul de sub el.**

KÁROLY ÁCS, p. 84.

Vedĭ *Pădurĕță.*

Adică a murit.

Ha morso la terra.

Prov. Ital.

Er hat ins Stras gebissen.

Prov. Germ.

Elrántották alóla a gyékényt.

Prov. Ung.

Wytrhli z pod neho lavičku.

Prov. Cech.

Отегнути папке.

Prov. Sîrb.

STRANĬU

7867 *△ **Cine sĕ 'ntinde maĭ mult de cât îĭ stranĭu, îĭ rĕmân picĭórele góle.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Vedĭ *a se Intinde.*

Acelaș înțeles ca la No. 5366.
Stranĭu se numesce în Banat un fel de plapomă.

STRAȘINĂ

7868 *△ **A dormit sub strașină.**

Se dice de cel care suferă de reumatisme. Vedĭ *Ielele* de I VĂCĂRESCU, și *Ielele* de L. ȘĂINEANU, și în deosebĭ p. 6 și 7. Este de observat că, în credința Românilor, Ielele umblă pe strașinele caselor.

7869 **Nu ti chișe tu chicute, că ti 'nchicutéză.**[1])

M. IUTZA, *c. Crușova, Macedonia.* — L. ȘĂINEANU, *Ielele,* p. 25.

Dicĕtóre menită a dà obiceiurĭ bune copiilor.

Aromânul crede că *Albile*, adică *Ielele* nóstre, umblă în timpul nopțiĭ pe lângă strașine. Ele lovesc cu bólă (închicutéză) pe toțĭ aceĭ carĭ, nóptea staŭ în *chicute* saŭ se ușuréză, în acele locurĭ, pe lângă strașine.

ȘUBĂ

Vedĭ *Cap. I, c. Drum.*

7870 *△ **Ișĭ întórce șuba după cum suflă vîntu.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Căpeneag, Manta.*

Se dă după vremurĭ, nu se împotrivesce.

SUCMAN

Vedĭ *Suman.*

SUMAN

Vedĭ *Cămașă.*

7871 **Sumanul alb se póte înnegrì,**
Iar cel negru nu se póte albì.

HINȚESCU, p. 182.

---

1) Nu te pișa sub strașine că te lovesce bóla (damblaua).

*△
Sumanul alb se póte negri; cel negru nu se póte albì.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Omul cinstit are ce perde, ĭar cel stricat nu are nicĭ ce perde nicĭ cum să se maĭ îndrepte.

*△
7872 **Nu după suman trebue judecat omul.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Veḑĭ *Haĭnă, Rasă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7677.

*△
7873 **La anu n'o cuprinde sumanu.**

GAV. ONIŞOR, *prof, c. Dobro-vĕţ, J. Vasluiŭ.*

Se ḑice pentru femeĭ şi maĭ ales pentru cele bune de sĕminţă.

7874 **Să 'ţĭ taĭ pólele sumanuluĭ şi să fugĭ.**

S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 186.

Veḑĭ *Pólă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7621.

SURTUC

Veḑĭ *Pomană.*

SURTUCAR

*
7875 **Surtucar.**

L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 788.—A. CANDREA, *Rev. Nouă.* VII, p. 413.

Om de la oraş şi maĭ ales burghez. Poreclă pe care a dat'o poporul tinerimeĭ de la 1840, care se întorsese din străinătate cu ideĭ liberale şi mode străine.

SUTMAN

Vedĭ *Cămașă.*

TABLOŬ

7876 *A remâne tabloŭ.

Acelaș înțeles ca la No. 7554. Acéstă dicere pare a fi maĭ de curînd intrată în limbă de cât: *a rĕmâne scris pe pèrete.*

TAFTA

7877 **A venit tafta la cot.**

Gr. Tocilescu, *Rev. Ist.* I, p. 235.

Vedĭ *Cap. X, c. Cot.*

Tocmaĭ pe tocmaĭ, nu a fost lipsă.

7878 **Taftă.**

I. Creangă, *Amint.* p. 32.

Adică cu totul.

«Și tot așa ne uns de câte douë și treĭ orĭ pe di cu nópte, până ce, în Vinerea Sécă, ne am trezit vindecațĭ *taftă*».—Creangă.

TĂGÂRȚĂ

Vedĭ *Vara.*

7879 **Tăgârță a 'mprumutat, șî sac noŭ acuma cere.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 70.

Tăgârță ruptă te împrumută, și cere la soroc să 'ĭ daĭ sac noŭ în loc.

A. Pann, III, p. 110.—Hintescu, p. 184.

Vedĭ *Fin.*

Sĕ dice pentru ceĭ ce cer maĭ mult dĕ cât ceea ce aŭ dat (Golescu).

Vedĭ, la cuvîntul *fin,* o snóvă care ilustréză acéstă dicere.

Vorba *tăgârța,* traistă de drum, e de origină turcéscă, de la *tagar,* vas saŭ traistă pentru merinde, a caruĭ diminutiv este *tagargic.*

TALPĂ

Vedĭ *Iud*, *Mojic*.

7880 *△ **Din talpa caseĭ cerc de bute nu se póte face.**

GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, J. Ialomiţa.*

Vedĭ *Mojic.*

Adică din om de jos, boer saŭ om de omenie.

7881 *△ **Din talpa de casă nu se face obadă de rótă.**

AR. GOROVEI, *J. Suciava.*

Vedĭ *Mojic.*

Acelaş înţeles ca la No. 7880.

7882 *△ **A cunósce ce-va din talpă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Adică fórte bine.

7883 * **A călcà pe talpă putredă.**

G. I. MUNTEANU, p. 121.—A. PANN, II, p. 146.

Vedĭ *Scândură.*

A se înşelà, a face un pas greşit.

A cunoscut pe ce *talpă putredă a fost călcat*
Şi ducêndu-se îndată cu nevasta s'a 'mpăcat.

A. PANN.

7884 *△ **Talpa caseĭ.**

GR. JIPESCU, *Opinc.* 1.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Bărbatul.
2° Ţĕrănimea.

«Ţĕrănimea este *talpa caseĭ*, temelia naţiiĭ».—JIPESCU.

7885 *△ **Talpa ţěriĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1344.

Vedĭ *Opincă.*

De obiceĭu acéstă ḑicere se aplică ţěrănimeĭ. Alexandri o întrebuinţéză pentru boerĭ, care de obiceĭŭ se numesc *stîlpiĭ ţeriĭ.*

«Hatmanul Stefan Stîlpeanu, boĭeru de cel vechĭ, *talpa ţěriĭ*, român întreg ca din vremea luĭ Tĕut cel bĕtrăn».—ALEXANDRI.

TALPOĬU

7886 *△ **Tălpoĭu.**

L. ŞĂINEANU, *Dicţ.* p. 795.

Babă rea, afurisită, căruĭa 'ĭ se maĭ ḑice *talpa iaduluĭ.*

„Despre ḑiuă *tălpoĭul* a venit posomorită".—CREANGĂ.

TÂMBARE

7887 **După plóĭe multe tâmbărĭ.** [1])

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 56.

* *După plóĭe tâmbare nu lipsésce.* [2])

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

* *Plóĭa di carĭ tréçe, tâmbare nu s'lipsésce.* [3])

G. ZUCA, *c. Turia, Epir şi Elbassan, Albania.*

Vedĭ *Căcĭulă, Căpeneag, Ipingea.*

Se ḑice când dobândim óre-ce, după vreme. Lucrul e bun la vremea luĭ, în urmă nu are nicĭ un rost.

Tâmbara este o manta făcută numaĭ din lână de capră, şi

1) După plóĭe multe mantale.
2) După plóĭe mantaua nu e de lipsă.
3) Plóĭa după ce trece, mantaua nu e de lipsă.

pre care numaĭ Româniĭ sciŭ să o țésă și să o lucreze. E purtată maĭ ales de păstoriĭ din Pind și este pentru dinșiĭ ceea ce e *talaganul* saŭ *zârcoul* pentru ceĭ de la oraș.

*

7888 **Va ti fac mânică di tâmbare.**[1])

G. ZUCA, *c. Samarina, Epir.*

Nu te voiŭ ascultà, nu voiŭ face ce vreĭ. Se dice în bătae de joc.

Mânecile tâmbareĭ se pórtăîn tot-d'a-u na aruncate pe spate.

*

7889 **Mânecă di tâmbare va te adarŭ?**[2])

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Adică: ce hatîr o să'țĭ fac?

*

7890 **Am cheaden ș-trî tâmbarea ta!**[3])

I. COYAN, *prof. c. Băĕsa, Epir.*

Vedĭ *Ac.*

Am cu ce sá te frec, să te inving, să'țĭ astup gura.

Rendre à quelqu'un la monnaie de sa pièce.

Prov. Franc.

TANDUR

7891 **A stà pe tandur.**

FR. DAMÉ, IV, p. 143.

Vedĭ *Saltea.*

A stà cu mânile în sin, a nu face nicĭ o trébă.

TARĂBUȚE

*

7892 **A'șĭ luà tărăbuțele.**

1) O să te fac mânecă de tâmbară.
2) Mânecă de tâmbară o să te fac?
3) Am fir (de lână pentru cusut) și pentru tâmbarea ta.

Vedĭ *Catrafuse.*

A se porni cam cu nepusă masă.

ȚÂRUHĂ

7893 * **Țâruhĭ din loc-mĭ, ș'as hibă 'mpiticate.** [1])

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Vedĭ *Țéră.*

Arată dragostea de țéră.

TAS

7894 * **A umblà cu tasul.**

FR. DAMÉ, IV, p. 147.

A cerși.

TAȘCĂ

Vedĭ *Cap. IX, c. Goștiă.*

TAVĂ

7895 **A dà tavă pre cine-va.**

L. ȘĂINEANU, *Dicț.*, p. 799.

A'l bate rĕŭ.

TEĬCĂ

7896 *△ **L'a dus (tras) cu nasu la teĭcă.**

G. P. SALVIŬ & E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.* — N. MACHIDON, *stud. c. Nicorescĭ, J. Tecuciŭ.*

L'a tras în judecată, l'a dus înaintea fețelor judecătorescĭ.

1) Opincĭ din țéra (locul) mea, fie și cârpite.

TEMELIE

7897 **După temelie, zidirea să ţe o zidescĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 116.

Adică după putere orĭ-ce să urmezĭ (Golescu).

TÊRFĂ

7898 *****Têrfă.**

Laurian & Maxim, *Glosar*, p. 558.

Femee desfrînată, curvă. De la *têrfă*, ţesătură rósă şi murdară.

ŢEST

7899 *△**E umblat ca ţĕstu, de la unghete la foc, şi ĭarăşĭ la unghete.**

Iul. Vulcănescu, *stud. Sc. Inst. c. Pelescĭ, J. Dolj.*

Vedĭ *Móră.*

Pentru ceĭ carĭ nu aŭ vĕdut şi nu sciŭ nimica, şi se daŭ de ómenĭ pricepuţĭ în tóte.

7900 *△**A'ĭ pune ţestu în cap.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 104; I, p. 56. — G. Poboran, *inst. J. Olt.* — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Ĭĭ pune ţestul în cap,
Şi 'l întórce ca 'n dulap.

A. Pann, II, p. 125.—Hinţescu, p. 186.

1° A'l spune, a'l prosti. Se dice maĭ ales, despre acele femeĭ, carĭ aflând slăbiciunea bărbatuluĭ îl fac în tot-dé-una să dică ca ele.
2° Când bárbatul îșĭ ĭubesce nevésta, și dînsa are apucăturĭ rele.

7901 *△ **Cu țestul în cap.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.— C. DANIILESCU, *Sc. inst. c. Sundu, J. Vâlcea.*

1° Sĕ dice pentru ceĭ ce nu vor să 'ĭ vadă nimenĭ (GOLESCU).
2° Om prost.
3° Om leneș, trândav.

7902 *△ **A fi ca țĕstu.**

IUL. VULCĂNESCU, *Sc. Inst. c. Pelescĭ, J. Golj.*

A fi vrednic.

TICHIE

Vedĭ *Chel, Chelbos, Drac.*

7903 **Cap d'avea, n'avea, el scie.**
Dar șĭ-a cumpĕrat tichie.

A. PANN, I, p. 83.—HINȚESCU, p. 26.

Pentru ceĭ proștĭ.

SNÓVĂ

Treĭ neghiobĭ mergênd pe o vale zăresc un urs care intra în vizunia luĭ. Ca să'l pótă prinde unul din eĭ propune ca să se descingă cu toțĭ, să lege brîurile lor cap la cap și în urmă de piciorul luĭ. După aceea el va intra ast-fel legat în vizunie, va apuca ursul, și tovarășiĭ sĕĭ trăgêndu'l afară vor rĕmâne cu toțiĭ stăpânĭ pe urs. Dis și făcut. Insă când prostul vru să prindă pe urs de urechĭ, acesta îl apucă de cap, și 'l îmbucă. Tovarășiĭ de cuvînt îl trag repede afară dar vĕdêndu'l fără cap se uĭtă mirațĭ unu la altul. «Avuta Vladu

cap óre ? întrebă unul». — Nu ţiŭ minte, aĭ să întrebăm pe nevésta luĭ, ḑice cel-alt. Şi se duc la Stana să o întrebe. Muĭerea stă puţin, de se gândesce şi le ḑice: nu sciŭ bine d'avea cap, dar la Pascĭ îmĭ pare că şi-a cumpĕrat tichie.

7904 **Dĕ tichia cheluluĭ nicĭ cum să te atingĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 117.

Veḑĭ *Chel, Drac.*

Adică să ne ferim dĕ ceea ce ne póte vătămà, cum şĭ să nu pomenim omuluĭ dĕ ceea ce el sĕ supĕră, dĕ cusurul luĭ (GOLESCU).

7905 ***Nu te jucà cu tichia cheluluĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss*. II, p. 109.— BARONZI, p. 50.—HINŢESCU, p. 85.

Cu tichia cheluluĭ nu te jucà.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.

Veḑĭ *Drac.*

Ne învaţă să ne ferim dĕ orĭ-ce póte să ne vatăme (GOLESCU).

Românul crede că necuratul e chel şi umblă cu o tichie în cap.

7906 **Jocĭ cu tichia cheluluĭ ajungĭ şi tu în felul luĭ.**

A. PANN, II, p. 163.—HINŢESCU, p. 186.

Feresce-te de ceĭ rĕĭ, să nu ajungĭ, şi tu, ca dînşiĭ.

7907 **Cu tichia de frenghie**
Cu pene de cĭocârlie [1]).

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.—*Bucĭumul, No. 212 An. 1864.*

Pentru omul fudul de îmbrăcămintea luĭ.

Frénghi era odinióră numele uneĭ stofe preţióse. Acest cuvînt pare a fi o corupţie a cuvîntuluĭ Frânc, adică Franceź,

1) Intr'un mod greşit Ispirescu scrie = *frânghie* în loc de *frenghie.*

nume ce se dá, în Orient, popórelor din Occident. Francesiĭ luând o parte cu totul preponderantă în resbelele cruciadelor erà natural ca numele lor să rĕmâne, pentru Orientalĭ, numele generic al tutulor Europenilor.

Стихар ѿ фрѣнги черну,

(stihar din frénghi negru)=persan, *frenghî*, ceea ce nu este alt ce-va de cât *pannus aureus Francorum.*—VULLERS, II, p. 667.

Vedĭ B. P. HĂŞDĔŬ, *Cuvinte din Bĕtrânĭ*, I, p. 250 şi *Arch. Istoricĕ*, II, p. 689.

7908 **A se jucà cu tichia cheluluĭ.**

BARONZI, p. 47.

Adică à se apuca de lucrurĭ primejdióse.

6909 *△ **Născut cu tichia în cap.**

AL. ODOBESCU, III.—FR. DAMÉ, IV, p. 156.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Vedĭ *Cĕmaşĕ.*

Se dice despre omul norocos în tóte. Vedĭ origina la No. 2823.

7910 * **Cel cu tichia.**

Vedĭ *Căciulă.*

Adică dracul.

ŢIGARE

7910b * **A ajuns la mucurĭ de ţigărĭ.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bĕrlad, J. Tutova.*

A sărăcit de tot.

TINDĂ

Vedĭ *Ghindă, a Jucà, Suflet.*

7911 *△ **Ca să scurteze din cale**
De cu séră a plecat,
Şi în tindă s'a culcat.

A. PANN, I, p. 82.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.—HINŢESCU, p. 22.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea. J. Dorohoiŭ.*—DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeş.*

Ca din drum să maĭ scurteze
Se culcă la uşă 'n tindă.

T. SPERANŢĂ, III, p. 26.

*△ *Se culcă în tindă ca să-şi scurteze din cale.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. J. Mehedinţĭ.*

1° Pentru cel prost.
2° Când unul se pregătesce la un lucru, mult înainte de vreme.

SNÓVĂ

Ci-că unul, audind pe alţiĭ că când aŭ să plece la vre un drum depărtat, se scólă cu nóptea in cap, el s'a culcat în tindă, ca să maĭ scurteze din cale.

Vedĭ BOGDAN, *la Hîrlăŭ,* p. 56.

ŢIGANUL LA DRUM

Intr'o séră, nu sciŭ unde,
Un ţigan căsaş de sat,
Vrénd a doua-di să se ducă
La un loc indepărtat,
După ce'şĭ luă desagiĭ
Şi luléua de pe grindă,
Ca din drum să maĭ scurteze
Se culcă, la uşă 'n tindă.
Dar, cum ese el copiiĭ
Ba că'ĭ asta, ba că'ĭ aea,
Intr'o clipă cérta 'ĭ gata
Şi cu cérta şi bătaea :
Unul ţipă, unul plânge

Strigă, strică tot, dobóră :
Socoteaĭ că daŭ Tătariĭ,
Socoteaĭ că te omóră.
Iar ţiganul colo 'n tindă,
Unde singur se găsesce,
Iĭ aude ce fac totul
Şi de 'cĭudă aşa grăesce :
«Heĭ, vĕ bateţĭ, nu vĕ pasă !
«Cum v'aş bate eŭ acum
«Daca'şĭ fi cu voĭ acasă !...
«De ! Noroc că sunt pe drum».

T. SPERANŢIA.

Nimium properat, serius absolvit.[1])

Prov. Lat.

Oy ensilla, manaña se va.[2])

Prov. Span.

Früh gesattelt, spart geritten.[3])

Prov. Germ.

7912 *△ **I se face ḑiua 'n tindă.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

1° Se ḑice în zeflemea, despre ceĭ leneşĭ carĭ vin la muncă după resăritul sóreluĭ, adică carĭ nu se mânecă de diminéţă.

2° Precum şi când unul se culcă de vreme, ca a doua ḑi să se scóle maĭ de diminéţă la lucru, şi el s'a sculat maĭ târḑiŭ ca în tot-dé-una.

7913 *△ **Pildă în tindă, că în casă nu te lasă.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veḑĭ *Casă*, *Pat.*

Să ne nulţumim cu puţinul când nu putem dobândi cel mult.

1) De vreme gătesce, târḑiŭ isprăvesce.
2) Aḑi pune şéua, mâne plécă.
3) De diminéţă pune şéua, târḑiŭ încalecă.

7914 *△ **A se duce (merge) până 'n tindă.**

I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 108.—G. I. MUNTEANU, p. 121.—DOBRE MARINESCU, *înv. J. Argeș.*

*△ *Făcuși tréba până 'n tindă.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° A începe un lucru fără a 'l sfîrși.
2° Când un om este trimis să facă óre-ce, și el vine fórte repede, și cu lucrarea ne-făcută.

7915 *△ **A slujì până în tindă.**

A. PANN, II, p. 49.—HINȚESCU, p. 208.

Se ḑice despre sluga lenéșă și próstă.

Vrednicia 'ți mi'e oglindă
Că m'ai slujit până 'n tindă.

A. PANN.

TINICHEA

7916 * **A rĕmâne tinichea.**

P. ILIEȘ, *ing. Pitesci, J. Argeș.*

Adică sărac.

7917 * **'I-a pus tinichéua de códă.**

P. ILIEȘ, *ing. Pitesci, J. Argeș.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 1694.
2° Și-a bătut joc de dînsul.

TIPSIE

7918 *△ **Séde cu capul pe tipsie.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Nu ese în lume, se căesce, se pocăesce.

7919 *△ **Linge tipsia.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel lipsit de crescere şi de omenie.

TÎRN

7920 *△ **Gras ca tîrnu.**

I. GRIGORESCU, *Sc. Inst. J. Ilfov.*

Adică slab la trup.

A TÎRNUÌ

7921 * **A tîrnuì pre cine-va.**

A 'l bate bine, a 'ĭ dà de petrecanie.

ŢÎŢÎNĂ

7922 *△ **A scóte (afară) din ţîţînĭ (ţîţîne).**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 333.—S. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 123.—F. DAMÉ, IV, p. 36 & 166.—L. ŞĂINEANU, *Semas.* p. 360.—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A scóte din ţîţînă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p, 371.

Vedĭ *Balama, Oprélă.*

A necăjì rĕŭ pre cine-va, a 'l face să pérdă răbdarea, a 'l scóte din pepenĭ.

7923 * **A eşĭ (sărĭ) din ţîţînĭ.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

A pierde răbdarea.

7924 *△ **A fi sărit din ţîţînĭ.**

T. BĂLAŞEL, *înv. c. Ştefăneşcĭ, J. Vâlcea.*

A fi nebun.

TITIREZ

7925 *△ **A umblà ca titirezul.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.* — D-NA Z. JUVARA, *c. Fedeşcĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Chichirez*, *Prisnel.*

Acelaş înţeles ca la No. 7652.

7926 * **Titirez.**

Copil mic şi vioĭŭ.

TOĬAG

Vedĭ *a Murĭ.*

7927 **Toĭagul bĕtrâneţelor.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 237.

Toĭagul bĕtrâneţelor şi nebunia tinereţelor.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 841.

Adică vinul care dă putere bĕtrânilor.

ŢOL

Vedĭ *a se Intinde.*

7928 * **Ţolu pe chioru, şi ieaţi drumu la Pitescĭ.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Pentru ceĭ carĭ se încércă să facă lucrurĭ fără sà le dea de rost.

7929 *△ **A bate ţol pre cine-va.**

GRIG. *Conv. Lit* XXII, p. 243.—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ J. Covurluiŭ.*—FR. DAMÉ, IV, p. 69.

A snopi în bătăĭ.

7930 * **A trage ţolu.**

M. CANIAN, *publ. J. Iaşĭ.*

Vedĭ *Plapumă.*

A oprì tóte folósele, tot binele pentru sine.

Tirer à soi la couverture.

Prov Franc.

ŢOLINĂ

7931 * **Ţolină.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 561.

Femee desfrînată.

TOMBATERĂ

7932 **Tombateră.**

L. ŞĂINEANU, *Dicţ.* p. 817.

Vedĭ *Işlicar.*

Bétrân cu ideĭ ruginite.

ŢOP

Vedĭ *Feregea, Zamfirica.*

7933 *△ **Numaĭ ţopĭ ĭĭ lipsesce.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 120.—
E. I. Patriciŭ, *inv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Feregea, Mara, Zamfirica.*

Se ḑice pentru ceĭ scăpătaţĭ carĭ se pórtă maĭ bogat de cât li s'ar cădea.

Prin cuvîntul *ţop* Românul înţelege după locurĭ:

1° O panglică roşie care, la fete, légă códa pĕruluĭ. Se ḑice, prin extensiune, şi pentru códa pĕruluĭ. Vedĭ Hel. Rădulescu, *Sburătorul.*

2° Panglice roşiĭ, de un centimetru lăţime, pre carĭ le pun flăcăiĭ la pălărie.

3° Funde la cĭoboţele.—*J. Argeş.*

ŢOPÎRCĂ

7934 * **Ţopîrcă.**

Nume de ocară, ce se dá ţĕranceĭ, purtătóră de ţopĭ.

ŢOPÎRLAN

7935 * **Ţopîrlan.**

Nume de ocară, ce se dă ţĕranuluĭ, purtător de ţopĭ.

TOPORISCE

7936 *△ **O pune în toporisce.**

Iul. Grofşoreanu, *inv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Susţine cu tărie un lucru ce nu e aşa. Ţine mult la spusele luĭ, şi nu lasă nimic din ele, cu tóte că sunt greşite saŭ chiar mincinóse.

Toporisce, saŭ cum se ḑice pe aĭurea *codorisce,* se numesce bĕţul de care e legat biciŭl.

TRAISTĂ

Vedĭ *Brânză, Bucurie, Cal, Calic, Câne, Cap, Dumnedeŭ, Făină, Fală, Funie, Gâscă, Gost, Inimă, Mâță, Pisică, Rață, Sărac, Țigan.*

7937 **Cată traistă să găséscă,**
Vrênd desagiĭ să'șĭ goléscă.

A. PANN, I, p. 81.

* *A cerut traista să goléscă desagiĭ.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Pentru cel prost.

7938 *△ **Traista gólă te omóră.**

HINȚESCU, p. 191.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

1° Grea e viéța celuĭ sărac.
2° Când un om de nimic se crede de o potrivă cu ceĭ bunĭ.

7939 *△ **Douĕ trăiștĭ góle, nu pot să trăĭéscă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Nu e bine ca bărbatul și femeĭa să fie amîndoĭ săracĭ.

7940 *△ **De cât douĕ traiste góle, maĭ bine una.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

De cât să ĭéŭ o fată săracă, maĭ bine rĕmân ne-însurat.

7941 **Scie moșul ce are în traistă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 100.

Insemnéză taïna ce fieș-care ș'o scie, cu care supĕră pĕ órecine, și s'a ḑis când unul băteà pĕ nevastă-sa cu traista, și altul sĕ mirà de prósta bătaïe, însă nu sciă că moșul avea traista plină dĕ pĭetre (Golescu).

7942 *△ **A'și luà traista și cĭubucul.**

Dobre Marinescu, *inv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*—M. Canian, *public. Iașĭ.*

* *Tot calabalîcul,*
Traista și cĭubucul.

I. Arbore, *ing. J. Buzĕŭ.*

Veḑĭ *Oŭ, Sulă.*

Se ḑice de un om fórte sărac când plécă din satul luĭ fără să aĭbă ce lăsa în urma luĭ.

7943 *△ **La culesul vieĭ nu merge cu strugurĭ în traistă.**

V. Forescu, *c Folticenĭ, J. Sucĭava.*

Veḑĭ *Pólă.*

Acelaș înțeles ca la No. 1236.

7944 *△ **Numaĭ traistă 'ĭ trebue.**

Gav. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

In derîdere. Tóte le are și numaĭ traistă 'ĭ lipsesce.

7945 *△ **Le aruncă în traista dinapoĭ.**

D-na Pr. Sion, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Nu le ține în sémă, le dă uĭtăreĭ.

«Ce nu țĭ-o place din vorbele mele, *aruncă în traista dinapoĭ,* ce țĭ-o place în cea dinainte».

7946 *A se duce cu nepus în traistă.

M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

Vedĭ *Masă.*

Adică pe ne-aşteptate, repede; fără a avé vreme să strîngă ce'ĭ trebue de drum.

7947 *A'şĭ luà lumea în traistă.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

Vedĭ *Cap, Funie.*

A se duce de rĕul cuĭ-va, a plecà supĕrat de unde-va.

7948 *△A'şĭ băgà minţile în traistă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 339.

A se linişti, a se mulţumi.

7949 *△Umblă cu capu 'n traistă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Arată o stare de ruşine.
Acest înţeles se deosibesce cu totul de cel pre care l'am dat la No. 2901.

7950 *△A prinde cu mâna în traistă.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Sac.*

A fost prins asupra faptuluĭ, furând saŭ cu de furat.

7951 *△Cel cu gâsca 'n traistă.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Gâscă*.

Cel vinovat. A se vedé la No. 1881 snóva care a dat nascere acesteĭ dicerĭ.

*△
7952 **Iĭ mănâncă raţele din traistă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Raţă*.

Acelaş înţeles ca la No. 2450.

*
7953 **A trage la traistă.**

Vedĭ *Cal*.

Unde sunt folóse, slujbă, etc.

*△
7954 **O maĭ venì murga la traistă.**

I. ANTONESCU, *stud. c. Vâlcele, J. Argeş.*

*
Maĭ vine murga la traistă.

P. DANIILESCU & G. BAZĂVAN, *Craĭova, J. Dolj.*

*△
Vine murgu la traistă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Căuş*.

Arată reîntórcerea la locul părăsit saŭ la folósele pre carĭ le-a maĭ dobândit odată.

Se rĕspunde ast-fel unor ómenĭ cărora, după ce le facem bine, saŭ că nu vor să ne fie recunoscĕtorĭ, saŭ că caută a ne face vre-un rĕŭ.

In timpurile maĭ de demult, când caiĭ nu se ţinéŭ în grajdurĭ, ca astă-dĭ, ci trăind pe jumătate sĕlbaticĭ, pe câmpiile întinse, se obicĭnuià traista, ca să prindă caiĭ de carĭ se simţià trebuinţă. Fără traista cu grăunţe, încercându-se cine-va, nu'ĭ puteà prinde. De aci s'a născut vorba de *murga cu traista.*

7955 *△ **S'a băgat murga 'n traistă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Murgana.*

Când se împarte ce-va și se isprăvesce.

7956 *△ **Iĭ bate vîntul în traistă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

E sărac lipit.

7957 * **A perde traista cu grăunțe.**

Vedĭ *Cal.*

Slujba pe care o aveà, folósele ce'ĭ venéŭ de unde-va.

7958 * **A fi traistă (gólă).**

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

Adică sărac, calic.

7959 * **Cu traista în bĕț.**

FR. DAMÉ, IV, p. 175.

1° Sărac, cerșetor.
2° Călĕtor.

7960 *△ **A pune pre cine-va în traistă.**

Maĭor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*—FR. DAMÉ, IV, p. 175.

Vedĭ *Cofă*, *Doniță.*

1° A se face stăpân pe el.
1° A'l înșelà.

7961 *△ **Pune-o 'n traistă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrověţ, J. Vasluiŭ.*

*△ *Pune-o 'n traistă şi înghite gutuia.*

G. ONIŞOR, *c. Banca, J. Tutova.*

Vedĭ *Găluşcă, Gutuie, Hap.*

Când aĭ păţit vre un ne-ajuns.

7962 *△ **Ş-a luat'o în traistă.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.* — M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

A păţit'o, a făcut o faptă rea, a fost surprins şi bătut.

7963 *△ **A scóte vorbe din traistă.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.* — M. CANIAN, *publ. J. Iaşĭ* — GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bălăbănescĭ, J. Tutova.*

1° A spune palavre multe, a minţi.
2° A spune vorba de la el, pe cuvînt că e disă de un altul.

7964 *△ **A veni luna luĭ traistă în bĕţ.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Adică timpul munceĭ.

TRÉNŢĂ

Vedĭ *Sdrénţă.*

7965 *△ **Pîrţ în trenţe că cele bune s'aŭ rupt.**

GR. POIENARU, *ing. J. Putna.*

Privitor la omul care a fost bogat, în urmă a sărăcit, și tot năzue sá se pórte ca înainte, dar nu póte.

TRÉPTĂ

Vedĭ *Scară*.

7966 **Din trépta cea maĭ dĕ jos, când veĭ alunecà în jos, lesne te maĭ scolĭ dĕ jos, ĭar din cea maĭ dĕ sus anevoĭe mergĭ în sus.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.

Adică din mare când veĭ scădeà, anevoĭe mare te maĭ facĭ, ĭar din mic mare maĭ cu înlesnire (GOLESCU).

7967 *△ **Cine sare multe trepte de odată, i se frânge picĭoru.**

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Cine d'odată multe trepte va să sară, picĭorul șĕ 'l va frânge fără nicĭ o greșală.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Vedĭ *a Sări*.

1° Cel ce din mic d'odată va să se înalțe, îndată scapĕtă dĕ tot (GOLESCU).

2° Omul lacom, care va sĕ coprindă multe, i se întîmplă neajunsurĭ.

Áiác, aiác merdivené cicarlár [1]).

Prov. Turc.

7968 * **A fi de o tréptă maĭ jósă (înaltă).**

1° A fi de un ném maĭ de rînd saŭ maĭ ales.

2° A ocupà, în lume, o posiție maĭ mică saŭ maĭ înaltă.

TRÎMBĂ

7969 * **Trîmbă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 287.

1) Tréptă cu tréptă se urcă scara.

Intr'o linie, într'un șir lung.

«Nu se domiriâ de ce cocoriĭ umblă înșirațĭ *trîmbă*».—ISPIRESCU.

TRÓCĂ

7970 *△ **A 'l face trócă de porcĭ.**

LEXIC. BUD. p. 274.—GAV. ONIȘOR, *c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Albie.*

Acelaș ințeles ca la No. 6531.

«L'a făcut *trócă de porcĭ* in fața mea».

7971 *△ **Stă ca tróca peste gard.**

GH. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedințĭ.*

Adică nu este bine asigurat căcĭ, tróca de peste gard, nu este a celuĭ cu grădina ci a trecĕtorilor.

ȚUCAL

Vedĭ *Hîrb, Olă.*

TULPAN

Vedĭ *Căcĭulă, Cap. XX, c. Tulpan.*

A TUNDE

Vedĭ *Chel, Chilug, Cocén, Óĭe, Popă, a Rade, Cap. XXI, c. a se Tunde.*

«Aice este locul a pomeni și de tunsura pĕruluĭ, aceea de care aŭ scris un Simeon Dascalul, si maĭ înainte de dinsul Eustratie Logofetul. Tunsura acésta, precum s'aŭ arĕtat de portul trupuluĭ și de încălțămintea opincelor, din istoricul Topeltin, și ĭarășĭ intr'insul se arată, de care așa dice: *Mĕ mir cum de douĕ felurĭ de tunsură aŭ luat Ardeleniĭ noștri de la Rômlenĭ, care o țin în sémă și pănă astă-dĭ:*

un fel de tundere maĭ adânc la peliță apropiĕtă; *alt-fel maĭ departe de peliță, prin peptine tund pĕrul. Şi acea tunsură, maĭ aprópe de peliță, noĭ Daciĭ o numim* ŞĬERAN, *ĭar acea maĭ depărtată dĕ peliță* COLUNSUL. Şi tot Topeltin dice : *Rômlenilor le place a se rade, și în chipul ceatlăuluĭ acoper căruntețele lor.* Şi pricină dăcă, la cap, din dos, la céfă, tundea pĕrul, să fie capul tot slobot de sudorĭ și în recorélă la ostenele. Vede-se dar că este vechiŭ obiceiŭ tunsura acéstă, care și până astă-dĭ se vede la o sémă de locuitorĭ aĭ țĕriĭ nóstre și în Ardél, și este de la Rômlenĭ acest semn slujitoresc; că in chipul cetlăuluĭ îsĭ invĕliă capul slujitoriĭ Rômuluĭ cu tafta subțire ca în chip dĕ cunună slujitorésca. Vedu-se dar basnele acelor scriitorĭ, maĭ sus numitul Simeon Dascalul, și Eustratie Logofĕtul, și acel amăgeŭ Misail Călugĕrul, cariĭ aŭ scris că semnul aceĭ tunsurĭ ca un ceatlăŭ, aŭ fost semn tălhăresc cu care însemnă Rômleniĭ pre ómenii ceĭ de rĕŭ-făcĕtorĭ.—MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 27.

7972 Unul te tunde șî altul te rade.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.

Arată supĕrarea ce suferă omul când ĕl trage din tóte părțile, șî când ĕl despóĭe până la pĭele (GOLESCU).

7973 *Eŭ îl tund ș'nâsu crésce [1]).

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta. Macedonia.*

Vreĭ să facĭ rĕŭ cuĭ-va și nu isbutescĭ.

7974 *△ Ba e tunsă, ba e rasă.

BARONZI, p. 59. — HINȚESCU, p. 7.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 450. — A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 44.—DOBRN MARINESCU, *înv c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Ba că o fi una, ba că o fi alta; ba că e tunsă, ba că e rasă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 22.

1) Eŭ îl tund și dînsul cresce.

C'o fi tunsă c'o fi rasă.

CARAGIALI, *Conv. Liter.*, XIII, p. 410.

Unul dice tunsă, altul rasă.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Dicea el tunsă, ea rasă; dicea el rasă, ea tunsă.

B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1628—1629.

* *Ba că'i tunsă, ba că'i rasă.*

Eŭ dic tunsă și el rasă
Nu sciŭ la ce o să ĭésă.

A. PANN, II, p. 158. — HINȚESCU, p. 193.

Vedĭ *Ras.*

Acelaș înțeles ca la No. 7673.

SNÓVĂ

Un bărbat aveà o muĭere care îl cinsteà tótă diua. Intre cele-l-alte, maĭ adese-orĭ îĭ diceà păduchios. Bărbatul, măcar că o băteà, tot-déuna, dar nu puteà să'ĭ astupe gura, până ce hotărî să o înnece. Și ducénd'o la o apă, și băgând'o câte puținel o întrebă.—«Veĭ maĭ dice păduchios». Ea tot «păduchios, păduchios» strigà. Băgând'o tot în apă, până i se astupă gura, ĕĭ dise :—«Maĭ dĭ păduchios, daca poțĭ.» Ea ne-putênd vorbì, ridică mânile în sus, afară din apă, și începù cu unghiile, a face semn, ca când ar ucide la păduchĭ. Atuncĭ bărbatul o lăsă din mânĭ dicênd. «Du-te la dracul că, și cu gură și fără gură, tot cicală eștĭ». — IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 822.

A se vedé snóva de la No. 7673.

7975 *△ **Tunsă, rasă, asta e.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *a Rade.*

Pentru a se curmà vorba arĕtându-se că nu maĭ e nimica de ḑis, lucrul fiind ast-fel precum se arată, precum se dă pe faţă.

7976 **Unde o eşi să ĭésă,**
Orĭ că tunsă, orĭ că rasă.

A. PANN, III, p. 12.—HINŢESCU, p. 196.

Veḑĭ *a Eşĭ.*

1° Acelaş înţeles ca la No. 4622.
2° Pentru ceĭ ĭuţĭ şi mânioşĭ.

7977 *△ **Nu 's tuns nicĭ ras pe cap.**

S. MIHĂILESCU, *Şezăt.* II, p. 73.—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubeniĭ, J. Sucĭava,*

Adică : nu se póte. Se ḑice când nu 'ĭ vine la socotélă să facă óre-ce.

7978 *△ **Nicĭ tuns, nicĭ ras.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Adică fără câştig, dar şi fără pagubă.

«A eşit *nicĭ tuns, nicĭ ras,* din acéstă tovărăşie».

7979 **A tunde ridiche.**

CARAGIALI, *Epoca,* III, No. 371.

Veḑĭ *Cocén, Chilug.*

A tunde la pĭele.

7980 * **A 'l tunde pe tobă.**

Maĭor, P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

A tunde până la pĭele, cum sĕ tunde la casarmă.

7981 *△ **L'a tuns bine.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Slobozia, J. Tutova.*

L'a tuns bine,
Cum sĕ cuvine.

A. PANN, II, p. 29.—HINŢESCU, p. 193.

Vedĭ *a Rade.*

Adică l'a bătut.

7982 *△ **A scăpà tuns.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Chel, a Rade.*

Adică bătut.

7983 *△ **Tunde-o.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 47.—G. P. SALVIŬ, *înv c. Smulţi, J. Covurluiŭ.* —G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *a Fugi, Pîrle.*

Adică : fugĭ, plécă.

«Apoĭ ese pe uşă, pune mâna pe ĭépă, şi pe-o secure, şi *tunde-o*».—CREANGĂ.

ŢUNDRĂ

7984 *△ **Iĭ lovit cu mâneca ţundreĭ.**

G. PETRIUCA, *c. Cornea, comit. Alba-Inferióră, Transilvania.*

E prostănac.

TUNS

Vedĭ *a Rade, a Tunde, Popă.*

7985 **Tunsul lesne sĕ pĭaptĕnă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Vedĭ *Chel*.

Adică săracul lesne sĕ gătesce, că n'are ce 'mbrăcà (GOLESCU).

7986 *△ **Orĭ tuns, orĭ ras.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Orĭ cum o fi; arată o hotărîre.

TUR

Vedĭ *Gură*.

TUREAC

7987 **A fi la tureac.**

Tribuna Popor. Arad, Nov. 1897.

Desnădejduit, gata să pună mâna la tureac, să scótă cuţitu.

TURÉTCĂ

Vedĭ *Dumnedeŭ, Pilă.*

7988 *△ **A luat foc în turetcĭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Pĕr*.

S'a păcălit fórte rĕŭ într'o afacere.

7989 **Turétcă.**

LAZAR ŞĂĬNEANU, *Dicţ.* p. 837.

Bĕtrân ruginit.

«Te maĭ şi poreclesc *turétcă*».—ALEXANDRI.

TURN

Vedĭ *Colţea*.

TUZLUC

*△
7990 **N'are nicì tuzluc nicĭ ipingea.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

E lipsit de tóte.

ULUC

*△
7991 **Dintr'un butuc,**
Facĭ un uluc.

G. Bănulescu, *înv. c. Pĭetroșița, J. Dîmbovița.*

Dintr'un mojic și nesciutor, un om cu crescere și învĕțătură.

UMBRĂ

*
7992 **A 'l băgà la umbră.**

A. Pann, II, p. 28.—Hințescu, p. 8.

Adică în temniță.

Mettre à l'ombre.

Prov. Franc.

UMBRELĂ

●
7993 **Intórce umbrela din cotro vine plóĭa.**

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 179.—Hințescu, p. 195.

Se apĕră de unde vine rĕul, primejdia.

UNGHETE

Vedĭ *Țest.*

UNGHĬU

Vedĭ *Colț.*

7994 **A umblà prin unghiurĭ.**

NIC. COSTIN, *Letop*. I, p. 452.

De colo până colo, într'o parte şi într'alta.

«Şi aşa s'aŭ prăpădit de tot acea óste Turcéscă, ce mergeà pre apă la Astrahan; şi, ce aŭ rĕmas, *ămblănd pren unghiurĭ*, într'o parte şi într'alta, nicĭ un galion deplin până în Ţarigrad nu s'aŭ întors.»—N. COSTIN.

UŞĂ

Vedĭ *Biserică*, *Câne*, *Ciocoiŭ*, *Lacăt*, *a Mătură*, *Par*, *Surd*, *a se Teme*, *Cap. XVII* & *XIX*, *c. Uşă*, *Vorbă*.

7995 **Care ascultă la uşă îşĭ aude defaîma.**

D-NA E. B. MAWR, p. 51.—G. I. MUNTEANU, p. 30. — HINŢESCU, p. 6.

Vedĭ *Cârciumă*.

Căcĭ, de obiceiŭ, cauţĭ să afli vorbele ómenilor pre carĭ 'ĭ bănuescĭ că nu 'ţĭ sunt bine-voitorĭ, saŭ cu carĭ aĭ vre-o daraveră.

Eclesiastul dice: *„cunctis sermonibus qui dicuntur ne accomodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi"*.

Qui se tient aux écoutes entend souvent son fait.

Prov. Franc.

Chi ascolta alla porta, ode il suo danno.[1]

Prov. Ital.

Quien escucha su mal oye.[2]

Prov. Span.

1) Cine ascultă la uşă, aude rĕŭ de dînsu.
2) Cine ascultă, aude rĕŭ de dînsu.

Horcher an der Wand,
Hört seine eigne Schand.[1]

Prov. Germ.

Listeners seldom (ne'er) hear good of themselves.[2]

Prov. Engl.

7996 **Cu bătaia la ușă afli dĕ este cine-va în casă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.

Adică cu cercetarea afli orĭ-ce (GOLESCU).

7997 **Cine în urmă vine, acela închide ușa.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

Adică cine în urmă rĕmâne, acela slugă sĕ 'nțelege (GOLESCU).

7998 * **Numaĭ boieriĭ marĭ și câniĭ nu închid ușile.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*—N. J., *c. Popenĭ, J. Fălciŭ.*

* *Numaĭ câniĭ și împĕrațiĭ nu închid ușile.*

Maĭor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Când unul, intrând în casă, lasă ușa deschisă.

Cani e nobili Veneziani lasciano sempre l'uscio aperto.[3]

Prov. Ital.

Hunde und Edellente lassen die Thür auf.[4]

Prov. Germ.

Hunde og Adelsmœnd lukke ikke Døren efter sig.[5]

Prov Dan.

1) Cine ascultă la perete, își aude rĕul.
2) Ascultătoriĭ nu aud nicĭ odată ceva bun despre dînșiĭ.
3) Câniĭ și nobiliĭ Venețianĭ lasă în tot-dĕ-una ușa deschisă.
4) Câniĭ și nobiliĭ lasă ușile deschise.
5) Câniĭ și nobiliĭ nu închid ușile după eĭ.

7999 *△ **Nu'ĭ vinovat cânele; el intră unde vede ușa deschisă.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Cățea.*

Nu e vinovat bărbatul care se légă de o femeĭe, ci dînsa că primesce.

A se apropia de dicerile 1604 și 1605.

8000 *△ **Cânele nu intră daca nu'ĭ ușa deschisă.**

GR. POĬENARU, *ing. J. Buzĕŭ.*

Acelaș înțeles ca la No. 7999.

8001 **Nu zaclĭide ușa, când ciĭ porcu scapat.**[1])

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 14.

Vedĭ *Grajd.*

Pentru ceĭ carĭ nu îngrijesc la vreme.

8002 **Ușa deschisă pĕ orĭ-cine primesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 14.

Adică unde nu e poprit, orĭ-cine intră (GOLESCU).

8003 *△ **Inchide ușa,**
Că móre mătușa.

Maĭor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Când unul lasă ușa deschisă și e frig afară.

8004 *△ **Inchide ușa că ese ĭepurele.**

GH. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedințĭ.*

---

1) Nu închide ușa când e porcu scăpat.

Se dice în timpul iernei. Să închidă ușă căcĭ ese căldura, potrivindu-se acésta cu ĭepurile, căcĭ îndată se rĕcesce casa.

*△

8005 **Ușa a mea și casa a ta.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Daca nu'țĭ place, eŭ plec din casa ta. Sunt slobod să es, nu mĕ póte nimenea opri.

*△

8006 **Mĭ-o pus foc la ușă.**

Gav. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Casă.*

Acelaș înțeles ca la No. 6812.

*△

8007 **A'ĭ pune scaĭul (spinul) la ușă.**

G. P. Salviu, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭu.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭ.*

A'l sărăci.

Se dice că, înainte vreme, țĕraniĭ muncĭaŭ tótă vara pe lanurile boerescĭ și pe a-casă nu maĭ lovéŭ de loc. Iar tómna târdiŭ, când se întórcéŭ în sat, îșĭ găséaŭ curtea plină de holeră, scaĭețĭ și bălăriĭ carĭ crescuseră în voĭe, până la ușa caseĭ, în cât țăraniĭ nu puteaŭ pĕtrunde până la dînsa, până când nu luaŭ cósa, saŭ vre-o sapă ; și deschidéu maĭ întâiŭ o cărărușe de la pórtă până la ușa caseĭ.

*△

8008 **Nu maĭ scârțâĭ ușa de géba.**

Gav. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Nu maĭ stărui că'ĭ de géba.

*△

8009 **A luà ușa 'n spate.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ*

Adică : eşĭ afară. Se dice, çam în bătae de joc, când vreĭ să daĭ pe cine-va afară din casă, cu nepusă masă.

8010 *△ **A îmbrăcà uşa.**

G. P. SALVIŬ, *înv. J. Covurluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 8009.

8011 *△ **Uşa, Panaite!**

G. P. SALVIŬ, *înv. J. Covurluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 8010.

8012 *△ **A'ĭ cădé pétră la uşă.**

G. POBQRAN, *inst. J. Olt.*

A nu'l slăbi, a'l cercetà într'una.

8013 *△ **Câne de nouĕ (dece) uşĭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Câne de douĕ uşĭ.*

IULIU MOLDOVAN, *c. St. Miclauş, comit. Tîrnava-Mică,*

Vedĭ *Câne.*

Arată pe omul ne-aşedat într'un loc ne-stabil. Variantă la No. 1552.

8014 *△ **A strînge cu uşa pre cine-va.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 373 & 444.— G. P. SALVIŬ, *înv. J. Covurluiŭ.*— I. BANESCU, *prof. J. Roman.*

Vedĭ *Balama.*

1° Nevoit a recunósce, a face óre-ce ; a constringe (cu vorba).

«I-am prins maĭ dinióră cu oca mică la piciórele fetelor în genunchĭ.... şi tronc! *'ĭ-am strîns cu uşa.* De aci poţĭ să'ĭ privescĭ ca gineriĭ meĭ».— ALEXANDRI, p. 444.

2° A'l jucà, a'l frecà.
3° A'l prinde.

«*M'o strîns cu uşa,* grecu, dar oiŭ să mé fac surd».—ALEXANDRI, p. 273.

8015 *△ **Par'că'ĭ strîns cu uşa.**

E. I. PATRICIŬ & G. P SALVIŬ, *inst. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Pentru ómeniĭ slabĭ.

8016 *△ **A'ĭ ţine uşa.**

A'l ajutà la rele. Se ḍice maĭ ales pentru femeĭ.

«'I-a ţinut, mă-sa, uşă».

8017 *△ **A fi (stà) după uşă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Ne-băgat în sémă.

8018 *△ **A fi cu ochiĭ stîlpiţĭ după uşă.**

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

Veḍĭ *Grindă.*

E pe mórte. Românul crede că mórtea se aşéḍă, în casa omuluĭ care e gata să'şĭ dé sufletul, în grindă saŭ după uşă.

8019 *△ **L'a prins cu códa între uşă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovèţ, J. Vasluiŭ.*

L'a prins cu minciuna chiar din vorba luĭ, s'a trădat singur.

8020 * **Bate ușele.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 127.

Umblá din casá în casă fáră capĕtâiŭ.

8021 * **Bate la ușă.**

* *E după ușă.*

D-NA EC. Z., *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Se apropie, nu e departe.

«Rĕsboiul *bate la ușă*».

8022 * **A nu încăpé pe ușă.**

A. PANN, II, p. 108.

1° De mare, grozav ce este.

Bărbatul gândeam păpușă
Și el *nu 'ncape pe ușă.*

2° De fricá, nu nimerea ușa ca sá fugă maĭ iute.

«*Nu incape pe ușă* de frică».

8023 * **A nu nemerì ușa.**

A. PANN, III, p. 36.

De frică.

«N'a sciut *cum să nemerĕscă ușa*».

8024 *△ **Iĭ rupe călcânile cu ușa.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Il scóte afară, îl gonesce cu rușine.

8025 *△ **A'ĭ dà cu ușa în nas.**

M. STÂNCEANU, *înv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

A goni cu dispreț.

Jeter la porte au nez.

Prov. Franc.

8026 * **A scăpat prin ușa din dos.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Cu mare greutate, cu rușine.

Se sauver par la porte de derrière.

Prov. Franc.

8027 *△ **A deschide ușa cuĭ-va.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 73.

A'l cercetà, a intrà în casa luĭ.

«Ţipenie de om *nu'ĭ deschide ușa*». — CREANGĂ.

UȘERNICĂ

8028 **Ușernică.**

L. ŞĂINEANU, *Dicț.* p. 847.

Femee desfrînată.

Les femmes fenestrières et les terres de frontières sont mauvaises à garder.

Prov. Franc.

VAR

Vedĭ *Pétră.*

VARGĂ

Vedĭ *Dumnedeŭ, a Tremurà, Cap. II, c. Vargă.*

8029 **A căutà pae și vergele.**

V. Lucaciŭ, *paroh*, *Gazeta*, I, No. 160.

Tóte mijlócele de lipsă pentru a isbuti.

«Sĕ svîrcolesce *căutând pae și vergele* să scape din noroĭul în care a vrut să mĕ tragă pe mine». — Lucaciŭ.

VATRĂ

Vedĭ *Cenușă*, *Fată*, *Pétră*, *Slut*, *Cap. XIX*, *c. Vatră*.

8030 **Fie pânea cât de rea**
Tot maĭ bună 'n vatra mea.

D-na E. B. Mawr, p. 43.

Vedĭ *Ţéră*.

Nicăerĭ ca la casa omuluĭ.

A chaque oiseau son nid semble beau.

Prov. Franc.

Ost, Sud, West, Daheim ist's am best[1].

Prov. Germ.

Home is home, be it never so homely; there's no place like home [2].

Prov. Engl.

8031 **Vatra csénă nu ţîni căldură** [3].

Per. Papahagi, *Zweit. Iahres*, p. 178.

Acelaș înţeles ca la No. 8030.

---

1) Ost, Sud, Vest, a-casă e maĭ bine.
2) Casa e casă, nu e nicĭ odată fără gătelĭ; nimic nu 'mĭ place ca casa.
3) Vatra străină nu ţine căldură

Eigen Feuer und Herd kocht wohl [1]).

Prov. Germ.

8032 ● **Vatra mea, palatul meŭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 19.

Adică în casa mea ca într'un palat (GOLESCU).

Acéstă dicere pare a fi o simplă adoptare a proverbuluĭ italienesc:

Casa mia, per peccina que tu sia
Tu mi pari una badia.

Prov. Ital.

8033 *△ **E un om purtat de pe vatră pe cuptor.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *Móră.*

Se dice, în deridere, celuĭ care se pretinde că a umblat mult prin lume.

8034 *△ **Nu 'ĭ arde nicĭ focu 'n vatră.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluĭu.*

*△ *Nu 'ĭ ard tăcĭuniĭ în vatră.*

G. I. IONESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedințĭ.*

*△ *N'are nicĭ tăcĭune în vatră.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *Nicĭ focu 'n vatră nu 'țĭ arde, şi nicĭ mămăliga nu 'țĭ fierbe.*

G. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluĭu.*

---

1) Propriul foc şi vatră ard bine.

Când îţĭ merge rěŭ.

8035 *△ **N'àre nicĭ cenuşă 'n vatră.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 8034.

8036 *△ **A se prinde cu mânile de vatră.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 21; *Pov.*, p. 140.—DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

1° A'şĭ durà o casă, a prinde chĭag.

«Că d'abia acum *se prinsese şi el cu mânile de vatră*».—CREANGĂ.

2° Când o tiněră, după căsătorie, sě face mare în ale casiĭ, faţă de socriĭ.

8037 * **A stà pe vatră.**

FR. DAMÉ, IV, p. 213.

Adică în casă; se dice maĭ ales de femeile lăuze.

8038 **A îmbětrânì în vatră.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 233.

In casa părintéscă.

«Intrase la grijă că *o să'ĭ îmbětrânéscă* fetele *în vatră*, şi o să împletéscă cosiţa albă, fără să pue pirostriile în cap». — ISPIRESCU.

8039 *△ **A'ĭ cădé în vatră.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Adică în casa, în sarcina cuĭ-va. Se dice maĭ ales, pentru fete, când una s'a iubit cu cine-va, şi dînsa cu voĭe fără voĭe, vine în casa omuluĭ să nască pruncu şi să o hrănéscă.

VEARĂ

8040 * **Si ñĭ treçĭ ună veară di urécle.**[1])

G. Zuca, *c. Fieri*, *Albania.*

Ḑice acel care se jură că nu va maĭ face un lucru.

VERIGĂ

Veḑĭ *Hîtru*, *Lanț*.

8041 *△ **Par'că 'ĭ trasă prin verigă.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Veḑĭ *Inel.*

Naltă și subțirică. Se ḑice maĭ ales pentru femeĭ, pe când ḑicerea: *par'că 'ĭ tras prin inel*, se întrebuințéză maĭ ales despre bărbațĭ.

VESTMINTE

8042 **Vesmintele luate împrumut nu țin de cald.**

Rom. Glumeț, I, p. 11.

Acelaș înțeles ca la No. 7167.

8043 * **A împărțì vestmintele cuĭ-va.**

Veḑĭ *Cristos.*

Se ḑice, cam în glumă, când uniĭ îșĭ însușesc lucrul altuĭa.

«Impărțit-aŭ vestmintele mele intre eĭ, și pentru mantia mea aŭ aruncat sorțiĭ». — Psalm. XX, 11, 18; Luc. 23, 24; Ioan, 19, 23, 24.

8044 **Veșmîntul nu face pe om.**

G. Munteanu, p. 151. — Hințescu, p. 200.— D-na E. B. Maior, p. 64.

1) Să-mĭ treçĭ o verigă (cercel) de urechĭe.

*△ *Vesmintele nu fac pe om.*

V. SALA, *dasc. c. Sĕnd. Ferice & Şust, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Haină, Rasă.*

Acelaş înţeles ca la No. 7160.

ZADIE

8045 *△ **Zadie băgată 'n casă,**
Multă zarvă 'n casă lasă.

V, SALA, *dasc c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Nora rea face necaz, vrajbă, între ceĭ-l-alţĭ casnicĭ.
In Bihor *zadia*, este catrinţa de la noĭ, care, în alte comitate din Ungaria pórtă şi numele de *opreg* saŭ *zepreg.*

ZAGAZ

8046 **Sĕ rupe zăgazul.**
Iĭ stă şi sfîrlézul.

A. PANN, I, p. 134.

Pentru ceĭ cariĭ pierd folósele ce le trăgéŭ de unde-va.

ZAMBIL

Vedĭ *Lulea.*

ZĂRCULĂ

8047 * **După plóĭe zărculă.** [1])

ILIE GHICU, *prof. c. Băésa, c. Abela & Samarina, Epir.*

---

1) După plóĭe, glugă

Vedĭ *Căcĭulă*, *Chepenég*, *Ipingea*, *Manta*.

Acelaş înţeles ca la No. 7315.

ZEGHÏE

Vedĭ *Păduche*.

ZEMBIL

Vedĭ *Lulea*.

ZID

Vedĭ *Mur*, *Mut*. *Pĕrete*, *Pétră*, *a Tace*.

8048 * **Zidul alb e hârtia nebunilor.**

Semin. Buc. cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Pentru ceĭ carĭ măzgălesc zidurile cu scrisul lor.

Stultorum nomina parietibus insunt.[1])

Prov. Lat.

8049 *△ **A fi ca un zid.**

Poes. Pop.

1° Neclintit.
2° Adăpost, sprijin, apĕrare pentru cine-va.

8050 *△ **Cu capu nu spargĭ zidul.**

ILIE HOCĬOTĂ, *teolog. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Când încercĭ un lucru peste putinţă, şi maĭ ales, când unul mic şi slab, se légă de altul mult maĭ tare de cât dînsul, în tóte privinţele.

---

1) Numele nebunilor sunt scrise pe pereţĭ.

8051 *△ **Zidul are urechĭ şi gardul proptele.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa, J. Dîmboviţa.*

* *Şi stizmile aŭ urecli.*[1]

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Vedĭ *Perete.*

Acelaş înţeles ca la No. 7074.

8052 * **Stizma nu s'mută, omlu s'mută.**[2]

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Omul e schimbĕtor, nu se póte ţine de cuvînt.

8053 * **Murlu s'façe ş'cu chetrî miçĭ.**[3]

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Şi poporul, şi ceĭ micĭ, aŭ rostul lor în lume şi aduc folóse obşteĭ.

A ZIDI

Vedĭ *Temelie.*

8054 **Cine pĕ lângă drum zidesce, mulţĭ stăpânĭ dobândesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62; *Mss.* I, p. 587.

Vedĭ *Mazère.*

1° Adică mulţĭ musafirĭ din călĕtorĭ (GOLESCU).

Odinióră călătoriĭ obicĭnuiaŭ să poposéscă la orĭ-ce casă o întâlnia în drum, ne fiind ospĕtăriĭ saŭ hanurĭ pe la ţéră. A-

1) Şi zidurile aŭ urechĭ.
2) Zidul nu se mută, omul se mută.
3) Zidul se face şi cu pĭetre micĭ.

cest obiceiu era atât de inrădĕcinat in cât, la unele case marĭ boerescĭ, se găsea in permanență o masă, așeḑata gata, la disposiția drumeților.

2° Arată și nesiguranța traiuluĭ, in vechime, pentru ceĭ carĭ ședênd pe lângă drum, eraŭ in calea invasiunelor, și ast-fel supușĭ la prădăciune și alte neajunsurĭ. Acéstă grija se resfrânge in urmĕtorul cântec popular.

Făcuĭ cuĭbul lângă drum
Intr'o crenguță d'alun.
Cățĭ drumețĭ pe drum trecea
Toțĭ in cuĭbu meŭ svirlea
Și din gură așa ḑicea :
«Păsărieă, păserea,
«Mută-țĭ cuĭbul d'acolea,
«Că-oĭu veni 'ntr'o sară bat.
«Ți-ĭ găsi cuĭbul stricat».

Chi fa la casa in piazza
O 'la fa alta, o 'la fa bassa [1]).

Prov. Ital.

Quien en la plaza á labrar se mete, muchos adestratores tiene [2]).

Prov. Span.

Wer an den Weg bauet, hat viel Meister [3]).

Prov. Germ.

He that builds a house by the high-way side, either too high or too low [4]).

Prov. Engl.

ZIDIRE

Veḑĭ *Temelie*.

---

1) Cine 'șĭ face casa in piață, orĭ să o facă inaltă, orĭ să o facă jósă.
2) Cine clădesce in piață dobândesce mulțĭ stăpânĭ.
3) Cine clădesce la drum, are multĭ stăpânĭ.
4) Cine clădesce casa pe drumul mare, să o facă saŭ fórte mare saŭ fórte jósă.

CAPITOLU VII

DESPRE VIÉȚA FISICĂ

Mâncare.—Bĕutură.

ACRU

Vedĭ *Dulce.*

8055 **Acruuu, de la nașu (1), povestea țiganuluĭ.**

A. PANN, I, p. 113. — HINȚESCU, p. 1.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227.—G. DEM.-TEODORESCU, *Cercet.* p. 54. — T. SPERANȚĂ, I, p. 235 ; II, p. 209.

Când unul gusta o bĕutură maĭ acrișóră.

SNÓVĂ

«Un țigan, lacom ca toțĭ cĭoroiĭ, și vecĭnic lihnit de fóme, se duceá, într'una, la nașu sĕŭ, tocmaĭ pe vremea mesiĭ, ca să 'l poĭtéscă și pe dînsul, până i s'a înfundat și luĭ odată. Românul, vrênd să-l păcăléscă, nu 'ĭ dete să mănânce de cât mămăligă cu lapte bătut, dar bătut d'atâta vreme, în cât se făcuse acru de 'țĭ spărgeá gura. Mâncă faraonul flămând, până nu maĭ putû, dar ținu minte pățéla. Orĭ-când gustá în urmă, ce-va acrișor diceá că sémănă cu laptele de la nașu-sĕŭ : *acruuu !*

8056 ***Acru țiganuluĭ întórce căcĭula.**

I. ARBORE, *ing. J. Buzĕŭ.*

Acelaş inţeles ca la No. 8055.

8057 **Ĕmĭ place acru, dar fórte acru.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Sĕ ḑice când ni sĕ dá piste plăcerea nóstrá (GOLESCU).

8058 **De roşu, roşu! de acru, acru! de Ploeştĭ, Ploeştĭ! chef nenaĭ.**

A. PANN, I, p. 113. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 159.

Pentru un chef cam prost. Beţivul, bė vinul cât de rĕŭ să fie.

8059 **E aşa de acru încât să 'ţĭ fie cât de rudă şi tot îĭ facĭ cu ochĭu.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Petroşiţa, J. Dîmboviţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 8056.

8060 * **A 'ĭ venì acru de cine-va.**

A. PANN, I, p. 113.—HINŢESCU, p. 1.—FR. DAMÉ, I, p. 36.

* *A i se face acru de cine-va.*

AL. ODOBESCU, III, p. 243.

A'ĭ fi cine-va displácut, a nu'l maĭ puté suferi, a se sătură de dînsul.

A SE ADĂPĂ

Veḑĭ *Apă.*

AGURIDĂ

Veḑĭ *Cap. II, c. Aguridă.*

8061 *△ **Unul mănâncă aguridă, şi la altul se strepezesc dinţiĭ.**

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubieniĭ, J. Dorohoĭ.*

Vedĭ *Părinte.*

Uniĭ greşesc şi alţiĭ pătimesc.

ALB

Vedĭ *Căpestere, Strachină.*

ALIU

8062 *△ **Altul mâcă aliu, altul amurzéscĭ**[1])

D. A. Milescu, *c. Gopeşĭ, Macedonia.*—Meta Costandin, *c. Molovisce, Macedonia.*

Vedĭ *Părinte*

Acelaş înţeles ca la No. 8061.

ALUAT

Vezĭ *Făină, Om, Ţigan.*

8063 **Aluatul mic, într'o covată, tótă frămîntătura o dospésce.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.* p. 36.

Bucăţiéoa aluatuluĭ la tótă covata destul este.

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.* p. 279.

Aluatul cât de mic, tótă frămîntătura o dospesce.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 2; *Asem.*, p. 196.

Puţin aluat tótà frămîntătura îndată o dospesce.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 56.

---

1) Altul mănâncă usturoiŭ; altul mirόse.

1° Un om rěŭ într'o publică pre toţĭ, cu rĕutatea luĭ, amêstecă şi'ĭ tulbură. — Cantemir, p. 36.

2° Adică vorba dulce, cât dĕ mică, tot sufletul ţi'l mângâie, şi din potrivă, vorba rea, cât dĕ mică, tótă mintea ne-o frămîntă, cum şi pentru ceĭ micĭ ce lucrurĭ marĭ săvîrşesc. — Golescu, p. 2.

3° Adică cuvîntul cât dĕ mic, mare ispravă ne arata. — Golescu, p. 56.

Nu sciţĭ că mic aluat tótă frămîntătura dospesce.

Biblia 1688, 1 *Cor.* 5, 6.

AMAR

Vedĭ *Dulce*, *Pahar*.

*△

8064 **Cine n'a gustat amarul**
Nu scie ce e zaharul.

A. Pann, I, p. 145.—Hinţescu, p. 3. — I. Ionescu, II, p. 134. — V. Forescu. *Folticenĭ*, *J. Suciava.* — Em. Popescu, *înv. c. Cïocănescĭ-Mărgïnenĭ*, *J. Ialomiţa.* — I. M. Rîureanu, *Dat. Cop.* p. 96.—E. I. Patriciŭ, *înv. c Smulţĭ*, *J. Covurluiŭ* —H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea*, *J. Dorohoĭ.* — *Scol. Norm. cl. VII prin* P. Gârboviceanu, *prof.* — G. Petriuca, *c. Corna*, *comit. Alba Inferióră*, *Transilvania.*

Cine n'a gustat amarul, nu scie ce e dulcele.

Baronzi, p. 61.

*△

Cine n'a gustat amarul, nu cunósce gustul miereĭ.

Z. C. Negoescu, *înv. c. Jidenĭ*, *J. Rîmnicu-Sărat.*

*△ *Până nu guștĭ amarul, nu sciĭ ce e dulcele.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

△ *Până nu'ĭ gustà amaru, nu sciĭ ce'ĭ dulcele.*

S. MIHAILESCU, *Șezĕt.*, I, p. 219.

De-aĭ gustat amarul
Sciĭ și ce'ĭ zaharul.

Rev. Copiilor. II, p. 176.

Care nu gustă amarlu, nu scie çi e zahărlu.[1]

G. WEIGAND, *Die Arom.* II, p. 276, *Crușevo.*

* *Carĭ nu m'că fârmaclu, nu scie çe e mérea.*[2]

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Vedĭ *Dulce.*

Binele, îl simte maĭ mult acela care e tráit în nevoĭ.

8064b. *△ **Iĭ sătul de dulce, vré și amar câte-odată.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Avramescĭ, J. Tutova*

Când unul s'a saturat par'că cu binele, și sa pórtă ast-fel că rĕul trebue sá'l ajungă.

8065 **A se face zahar amarul.**

A. PANN, II, p. 9.

1° A îmbunà pre cine-va.

1) Care nu gustă amarul nu scie ce e zaharul.
2) Care nu mănâncă amarul nu scie ce e mierea.

2º A se drege, a se împăcà lucrul.

Se făcù *zahar amarul* cu cele ce s'a maĭ dis.

A. PANN.

APĂ

Vedĭ *Cap. II, c. Apă, a Bé, Chiseliță, Fidea, Pumn, Sete, Sperietură, Tărițe.*

*△
8066 **Apa nu e (este) bună nicĭ în cizmă (cizme).**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52 ; I, p. 114. — HINȚESCU, p. 4. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872. p. 170.— GR. JIPESCU, *Rĕur Oraș,* p. 113. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*— B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1269. — *Sem., Buc., Cl VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.* — IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa comit. Arad, Ungaria.*

△
Apa nu e bună nicĭ de frică, nicĭ în cizme.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 113.—GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș.* p. 113.—FR. DAMÉ, I, p. 78.

Apa nu este bună nicĭ în opincĭ.

P. ISPIRESCU. *Pov. Unch.* p. 103.

*△
Apa nu e bună nicĭ în cibote.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△
Apa, nicĭ în cĭubote nu'ĭ bună.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

*△
Apa nu e bună nicĭ în cĭobote.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Dicerea bețivilor.

L'eau fait pourrir soulier et houseau.

GAV. MEUNIER, *XVI e Siècle.*

*

8067 **Cine bé apă din pumnĭ străinĭ, nu se sătură nicĭ odată.**

A. PANN, II, p. 46.—HINTESCU, p. 12.—S. I. GROSSMAN, p. 37.

Din pumnĭ străinĭ nu te saturĭ când beĭ apă.

A. PANN, I, p. 136.— HINȚESCU, p. 136.

*△

Cine bé apă din pumnĭ streinĭ nu sĕ s-tură.

ILIE HOCĬOTA, *teol. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Acelaș ințeles ca la No. 4583.

Qui s'attend à l'écuelle d'autrui est sujet à mal dîner.

Prov. Franc.

Chi escudella d'altri espera, freda la menja [1]

Prov. Catal.

Chi per le man d'altri s'imbocca, tardi si satollo [2].

Prov. Ital.

He that waits on another man's trencher, makes many a late dinner [3]).

Prov. Engl.

1) Care aştéptă mâncarea altuia, o mănâncă rece.
2) Cine se nutresce cu mâna altuia, târdiŭ se sătură.
3) Acel care aştéptă din blidul altuia, face adese orĭ o próstă mâncare.

8068 **Dacă nu daĭ omuluĭ apă, nu 'ĭ dà nicĭ mâncare.**

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 179.—Hinţescu, p. 5.

Când facĭ omuluĭ un bine, fă'l întreg.

8069 *△ **Nu bé apă că facĭ bróscă.**

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

△ *Nu bé apă multă că'ĭ face bróscă 'n pântece.*

S. Mihailescu, *Şezăt.*, I., p. 218.

Veḑĭ *Bróscă.*

Ḑic beţiviĭ.

Les méchants sont buveurs d'eau.

Prov. Franc.

8070 *△ **A bĕut apă, are să plóe.**

Gav. Onişor, *prof. c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Pentru cel beţiv.

8071 **Apa o béŭ pe picĭor**
Ca o pasĕre în sbor.

A. Pann, III, p. 130.

* *Apa o bé, ca rîndunéoa, din sburat.*

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Arată vrednicia omuluĭ.

8072 *△ **Dă 'ĭ în cap, să nu bé apă.**

I. S. Mardare, *stud. c. Cerţescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Bețiv*.

Nicĭ citindu'ĭ moliftele Sfântuluĭ Vasile nu se lasă de beție.

8073 *Bé apă rece că te 'ĭ rĕcori.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1083.

Vedĭ *Sperietură.*

Se dice, în derîdere, celuĭ supĕrat, sfátuindu'l să o lase maĭ domol.

8074 *△ **Unul nu găsesce pod pe apă, altul nu găsesce apă de bĕut.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

Uniĭ aŭ prea mult și alțiĭ maĭ nimica.

Uniĭ aŭ averĭ marĭ, cheltuesc în petrecerĭ, alțiĭ nu aŭ nicĭ ce mâncă.

8075 *△ **Și apa sĕ gată câte-odată.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Orĭ cât de mare să fie o avere, cu vremea îĭ vedĭ sfîrșitul.

8076 * **Ĭi dédiră apă ni-grită.**[1]

G. ZUCA, *c. Abela, Epir și Cavaĭa, Albania.*

E pe mórte.

Când cine-va cade greŭ bolnav, se trimite la isvor, un băĭat ca să ĭeà apă, și în tot drumul, de când plécă până se întórce a-casă, nu trebue să vorbéscă cu nimenĭ. Daca'ĭ vorbesce cine-va, el nu trebue să rĕspundă, nicĭ măcar prin semne.

1) Îĭ deteră apă ne-grăită.

*△
8077 **A sci (vedé) în ce apă se adapă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 47.—B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1267.—HINŢESCU, p. 5.—BARONZI, p. 68.—L. ŞĂINEANU, *Semas.*, p. 358. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A cercà în ce apă se adapă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 845.—FR. DAMÉ, I, p. 78.

Adică ce cugetă, ce scopurĭ are.

*
8078 **A se adăpà în aceeaş apă cu cine-va.**

S. I. GROSSMAN, *Dicţ.*, p. 168.

A fi înţeles cu cine-va.

8079 **A nu maĭ bé apă rece.**

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1269. — I. SBIERA, *Pov*, p. 27.

A fi mort, a omorì.

«Dacă te apucă, *maĭ mult nu veĭ bé apă rece*».—SBIERA.

Faire passer le goût du pain à quelqu'un.

Prov. Franc.

*△
8080 **A bĕut apă după ghéţă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

E cârn.

*△
8081 **A se întrece în apă rece.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutora.*

A se obrăznicì.

*△
8082 **Nu te întrece în apă rece.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*—C. TEODORESCU. *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 8081 sub forma de povaţa.

*△
8083 **A îmbĕtà cu apă rece.**

Tribuna-Sibiŭ, 1886, p. 418.—B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.* p. 1269.— AVR. CORCEA, *paroh., c. Coşteiŭ, Banat.*

1° A spune nimicurĭ, a flecări.
2° A înşelà, a amăgi pre alţiĭ cu vorba.

«Lasă că *nu mĕ îmbeţĭ tu cu apă rece*, vĕḑ unde vreĭ să ajungĭ».

*△
8084 **Nu plătesce nicĭ apa care o bé.**

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.* p. 1269.—D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Arată puţina însemnătate saŭ valóre a unuĭ om.

Il ne vaut pas la corde pour le pendre.

Prov. Franc.

*△
8085 **N'are după ce bé apă.**

A. PANN, I, p. 132.—HINŢESCU p. 5 & 204. — L. ŞĂINEANU, *Semas*, p. 354.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177; *Leg.* p. 174. — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. p. 1268.—*Semin. Buc., Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.* — DELAVRANCEA, *Sultănica*, p. 15.— C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*— IULIU GROFŞOREANU, *c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*—V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

E sărac cu desăvêrșire.

8086 *△ **N'are după ce bé apă și el se scobesce în măsele.**

B. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

E sărac și mândru.

8087 *△ **Il ferbe fără apă.**

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 62.— HINȚESCU, p. 5. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170. — V. SALA, *dasc. c. Serbescĭ, comit. Bihor, Ungaria.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Ólă.*

Il necăjesce. Se dice maĭ ales când, unul maĭ mare, îțĭ dă poruncĭ fără nicĭ un rost.

8088 *△ **Apă gólă.**

E. I. PATRICIU, *înv, c. Smulțĭ, J. Covurluiu.*

Adică nimica tot.

«Tóte 's *apă gólă*».

8089 △ **A face cuĭ-va apă.**

B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1271.

A'l prăpădi, a'l inmormintă.

«Ba o ingropă pĕ mumă-sa. da pe noĭ sciŭ că nu, că *ĭ-om face noĭ apa*».—*Tribuna-Sibiŭ,* 1885, p. 559.

Obiceiul urmĕtor a dat nascere acesteĭ dicerĭ :

După că s'a îngropat mortul, toțĭ se spală pe pămînt cu apa mortuluĭ peste grópă, pentru ca să nu amorțéscă saŭ să asude mânele.—*Banat.*

Cànd se insóra de a doua óra bărbatul, rĕmas vĕduv, pe mormìntul femeeĭ sale mórta se varsá apă multa, că aceia se crede ca arde ìn grópa.—*Transilvania.*

APETIT

8090 **Apetitu vire muncându.**

Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 7 & 34.

Vedĭ *a Bé.*

Màncând se deschide pofta de màncare. De ce aĭ, de ce aĭ vré sá aĭ maĭ mult.

L'appétit vient en mangeant.

Prov. Franc.

ARDEĬU

Vedĭ *Cap.* II, *c. Ardeiŭ, Borş.*

8091 **A poftit l'ardeĭu prăjit,**
Şi ne-gustând s'a stêrpit.

A. Pann, II, p. 143.—Hinţescu, p. 6. B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 1516.

Se dice despre fetele carĭ vor, cu orĭ-ce preţ, ca să se márite maĭ curìnd.

8092 *△ **A 'ĭ dà cu ardeĭu pe la nas.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Piper.*

A 'l supĕrá, a 'l ìntărìtá dupá ce e ìnfocat de necaz saŭ de mànie.

8093 *△ **A pune ardeĭu peste rană.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 8092.

ASMAȚUCHĬ

8094 * **A mâncà asmațuchĭ (hațmațuchĭ).**

GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*— M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

A se păcăli.

AZIMĂ

Vedĭ *a Macinà.*

Azima se face din făină de orz, cernută prin sită désă, în vreme de lipsă la șes.

Se macină orzul, se cerne făina întâĭ prin sită rară, ca să rĕmâe *hóspa*, se dă prin sită désă, se opăresce în covată, se frămîntă, și apoĭ se face turte, ca pogacile, rotunde, se pun pe lopată, peste care se presură puțină făină, ca să nu se prindă turta de lopată, să fac pe turtă nisce borte cu două degete și apoĭ se daŭ în cuptor. Când sunt cópte, se scot din cuptor și se mănâncă. Azimele sunt bune la gust. Ele se mănâncă și góle, cu sare. Azime se pot face și din făină de grâŭ.

8095 *△ **Azima maĭ cóptă, maĭ bunĭ óspețĭ aștéptă.**

G. MADAN, *c. Trușenĭ, țin. Chișeneŭ, Basarabia.*

Spre lauda mâncărilor bine gătite.

BALAMIȘ-BALAMUȘ

8096 **Un balamiș-balamuș, ca la cumĕtra, povestea țiganuluĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 671.

Vedĭ *Talmeș-Balmeș.*

O amestecătură de tot felurĭ de bucate.

BASAMAC

8097 *△ **Basamacul**
Sparge capul.

ION NIȚESCU, *înv. c. Vĭespescĭ, J. Olt. — Semin. Buc. Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Prin urmare să ne ferim de a'l bé.

A BÉ

Vedĭ *Cap. VII, c. Apă, a Avé, Ban, a Māncà, Muscal, Pahar, Ploscă, Pumn, Rótă, a Săpà, Sperĭetură, Tórtă, Vară.*

8098 *△ **Bé de-țĭ fă gĭubea; că tat'to n'a bĕut și gĭubea tot nu șĭ-a făcut.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Se dice în zeflemea, de ceĭ bețivĭ.

8099 *△ **Hop odată**
Baba 'ĭ bată;
Moșu-ar be
Și n'are ce.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

1° Dicere de care se folosesc ceĭ maĭ vrîstnicĭ când copiiĭ se împedică și vréŭ să cadă, făcêndu'ĭ să rîdă de frica ce aŭ pățit-o.
2° Se dice de asemenea și când bĕtrâniĭ sunt bĕutorĭ.

8100 *△ **Vom be cât om pute, și om plăti când vom ave.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Pentru omul ne-gospodar.

*△
8101 **Bé cu óla**
Să fugă bóla,
Şi cu ploschiţa
Să-şi ude guriţa.

C. C. Bungeţianu, *stud. c. Cosověţ, J. Mehedinţi.*

Pentru ceĭ bĕutorĭ.

*△
8102 **Dacă béĭ şi maĭ mănâncĭ, pare mi se că nu te usucĭ.**

Gav. Onişor, *prof. J. Tutova.*

*△
Dacă beĭ şi maĭ mănâncĭ, par'că nu te prea usucĭ.

Scol. Norm. Buc. Cl. VII prin P. Gârboviceanu, *prof.*

Voïea bună te face să nu maĭ îmbĕtrânescĭ.

8103 **Mândra, bé şi chiuesce,**
Mândru, tace şi plătesce.

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 179. — Hinţescu, p. 100.

Când unul petrece în socotéla altuĭa.

8104 **Uniĭ béŭ şi mănâncă, alţiĭ rabdă şi se uĭtă.**

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 27.

Vedĭ *a Avé, Ploscă.*

Arată deosebire de traiŭ între bogaţĭ şi săracĭ, boerĭ şi ţĕranĭ, etc.

*△
8105 **Eŭ am bĕut şi tu te-aĭ îmbĕtat!**

Gav. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

*△
Unu bé şi altu s'îmbată.

D. Dan, *stud. J. Ilfov.*

Uniĭ béŭ mult, și lumea nu le dice bețivĭ; iar alțiĭ dimpotrivă.

8106 **Mirancea bé, Mirancea să plătéscă.**

BARONZI, p. 52.

Cine trage folósele să pórte și cheltuelile.

△
8107 **Cel ce bé și cântă bine,**
Nu'l maĭ vedĭ cu haĭne bune,
Tóte la crîșmă le pune.

Șezăt., Poes. Pop., p. 142.

Cine se ține de petrecerĭ, sărăcesce, și precum se maĭ spune: *vrednicia omuluĭ se cunósce după port.*

8108 **Țéra pĭere dĕ Tătarĭ,**
P... bé cu lăutarĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 95.

Vedĭ *a se Gătì, Légăn,*
a se Peptenà.

Sĕ dice când, în primejdiile cele maĭ marĭ aflându-ne, noĭ atuncĭ ne înveselim, și maĭ ales muĭerile (GOLESCU).

*△
8109 **Țéra pĭere (móre) de Tătarĭ,**
Și el bé cu lăutarĭ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105.— G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroșița, J. Dîmbovița.* — *Șcól. Norm. Buc. Cl. VII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Când unul nu vré să scie de păsurile altuĭa.

*△
8110 **Lumea móre de Tătarĭ,**
Stanca bé cu lăutarĭ.

Șc. Norm. Inv. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

*△
Lumea pĭere de Tatarĭ,
Şi tu beĭ cu lăutarĭ.

D. GHEORGHIU, *stud. J. Tecuciù.*

Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 8108 şi 8109.

8111 **Beţĭ şî mâncaţĭ, şî dĕ gaură să nu vĕ dĕpărtaţĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 116.

Adică la orĭ-ce veselie să avem mare grijă dĕ cele vătĕmătóre, ca şórecii pĕ lângă găurĭ (GOLESCU).

8112 **Ce aĭ bĕut de ne-aĭ urît?**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 146; *Leg.* I, 1872, p. 179.—HINŢESCU, p. 14.

Vedĭ *a Mâncà.*

Când ne cercetéză unul care, de multă vreme, nu a maĭ călcat pe la noĭ.

8113 **Cine, bé în cinste, orĭ în dator,**
Se îmbată de douĕ orĭ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52; 1, p. 114.—HINŢESCU, p. 12.

*
Cine bé în datorie se îmbată îndoit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° Adică când întórce cinstea saŭ când plătesce datoria.
2° Când nu plătescĭ maĭ bine 'ţĭ pare.

Bacşiş ia verese icén ichi cheret sarhoş olur.[1])

Prov. Turc.

Veresié icichi icén ichi cheré sarhoş olur.[2])

Prov. Turc.

1) Cine bé în cinste, orĭ în dator, se îmbată de douĕ orĭ.
2) Cel ce bé pe credit se îmbată de douĕ-orĭ.

8114 **Bé, pipota 'șĭ înnécă,**
Altul ca să nu 'l întrécă.

A. PANN, I, p. 110.— HINȚESCU, p. 12.

Bé până 'șĭ înnécă pipota.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 451.

Pentru bețivul de frunte.

8115 **Bé de se turtesce și pocă se face.**

A. PANN, I, p. 164. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451.

Acelaș ințeles ca la No. 8114.

8116 **Să beĭ (béĭ) până ți-o eși pĕrul p'în căcĭulă și cămașa p'în ismene.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 117; *Fab.* II, p. 46. — HINȚESCU, p. 12.

Vedĭ *Pĕr.*

Adică până la îmbĕtare.

8117 *△ **Cine bé pân la 'mbĕtare**
Nume bun, în lume, n'are.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 117.—HINȚESCU, p. 12. — *Sc. Inst. Buc. Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Și s-béĭ, și numĕ bună s'aĭ, nu s-facĭ.[1])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.* p. 153.

De vreĭ să dobândescĭ nume bun, să aĭ și bună purtare.

8118 **Să beĭ, dar să nu 'țĭ beĭ mințile.**

I. G. VALENTINEANU, p. 20.

Vedĭ *Vin.*

La bĕutură, ca și la orĭ-ce lucru, se cere cumpĕtare.

---

1) Și să beĭ, și nume bun să aĭ nu se póte.

8119 *△ **Din ce beĭ, din ce aĭ maĭ bé.**

ILIE HOCĬOTĂ, *teol. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Ungaria.*

Cu cât beĭ cu atâta voescĭ să beĭ maĭ mult.

Gazet. Pop. I, p. 131.

Vedĭ *Apetit, a Mâncà.*

Pentru cel ne-săţios.

Quanto più si beve, più si ha sete [1].

Prov. Toscan.

Ever drunk, ever dry [2]).

Prov. Engl.

Je mehr Einer trinkt, je mehr ihn dürstet [3]).

Prov. Germ.

8120 **Tu îl beĭ pe dînsul şi el te bé pe tine.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52; I, p. 114.—HINŢESCU, p. 45.

Adică vinul.

8121 * **Cine a bĕut o să bé, cine a furat o să fure.**

Cel rĕŭ nărăvit anevoĭe sĕ maĭ îndréptă.

Qui a bu, boira.

Prov. Franc.

8122 **Să 'l tot beĭ şi să maĭ ceĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 899.

Pentru vinul bun şi cel bĕutor.

8123 *△ **Bé apă clocotită şi mănâncă foc.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluĭu.*

A se adaogà la No. 706.

---

1) Cu cât beĭ maĭ mult, cu atât maĭ mult ţi e sete.
2) Tot bé. tot îĭ e sete.
3) Cu cât bé, cu atât îĭ e sete

8124 *△ **Dă'ĭ să bé că n'a mâncat.**

Sem. Buc. Cl. VI, prin G. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Când se dă un lucru în afara de vreme.

8125 *△ **A bé ca în codru.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *a Mâncà.*

Fără să poftéscă, să imbie şi pre altul.

8126 *△ **A bé ca în tîrg.**

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*—G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *a Mâncà.*

Acelaş înţeles ca la No. 8125.

8127 * **A 'şĭ bé şi cămaşa.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

A fi beţiv de frunte.

8128 * **A 'şĭ bé minţile.**

A. PANN, I, p. 127.—HINŢESCU, p. 94.

A 'şĭ bé mintea.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*

A bé până la îmbĕtare.

8129 *△ **Bé cât şépte.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 561.—C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

Vedĭ *a Mâncà*.

Adică bé mult.

8130 *△ **Bé până 'ĭ (de 'ĭ) trăsnesc urechile.**

Gr. Jipescu, *Opinc.* p. 30; *Reur. Oraş.* p. 113.

Vedĭ *No. 4803*.

Adica până la îmbĕtare.

8131 * **A'şĭ bé şi căciula din cap.**

Laurian & Maxim, I, p. 135.

Acelaş înţeles ca la No. 8129.

8132 **S'o beĭ într'un pahar de apă.**

P. Ispirescu, *Leg.* p. 360.

S'o beĭ într'o cană de apă.

P. Ispirescu, *Leg.* II, p. 17.

Ar fi bĕut-o într'un pahar de apă.

P. Ispirescu, *Leg.* II, p. 40.

Vedĭ *a Sorbi*.

A fi mică la trup.

«El nu voi să o ducă, pe jos, a-casă la tată-sĕŭ, ca să nu ostenéscă, fiind că o vedeà că era aşa puţintică la trup în cât *ar fi bĕut-o într'un pahar de apă*».—Ispirescu.

8133 *△ **S'o beĭ cu lingura (o bardacă) de apă.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *a Sorbi*.

Arată ce-va frumos, plăcut.

8134 *△ **L'ar bé într'o lingură de apă.**

Ar. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*—S. Mihăilescu, *Şezăt.*, II, p. 47.

Vedĭ *a Sorbì*.

Arată o ură ne-țĕrmurita.

8135 *Cât (cum) ar bé o lingură de apă.**

Conv. Liter., IX, p. 188. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *a Sorbì*.

1° Iute, într'o clipă.
2° Lesne, cu ușurință.

8136 *△Bé a gol.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Bărăscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Adică pe datorie.

8137 *△Bé a duplu.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Bărăscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș ințeles ca la No. 8136.

8138 **A bé pre cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 135.

A bé în socotéla cuĭ-va; a'l stórce de banĭ, bĕnd în socotéla luĭ.

BELTEA

8138 b *Beltea.**

ALF. JUVARA, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Vorbă saŭ scriere lungĭtă fără trebuință.

«A făcut o *beltea*».

BERE

Vedĭ *Vin*.

BÉT

Vedĭ *Adevĕr*, *Copil*, *a Fluerà*, *Nebun*, *Rugăciune*.

8139 **Să fiĭ tréz ne-mâncat, dacă ţĭ-o ḑice lumea că eştĭ bét du-te de te culcă.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 173.

Să fiĭ tréz ne-mâncat, de 'ţĭ-va ḑice lumea că eştĭ bét mergĭ de te culcă.

A. Pann, I, p. 114.—Hinţescu, p. 192.

Când treĭ ómenĭ ḑic că eştĭ bét, culcă-te şi dormĭ.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I, p. 458; *Leg.* I, 1872, p. 171.—Hinţescu, p. 13.—Fr. Damé, I, p. 314.

Când treĭ îţĭ ḑic că eştĭ cu chef, te du şi te culcă.

V. A. Urechiă, *Conv. Liter.*, XXI, p. 578.

*△ *Când ḑic doĭ că eştĭ bét, du-te şi te culcă.*

K. A. Zamfirescu-Ďiacon, *înv. c. Stiubienĭ, J. Dorohoĭ.*

Nu te poţĭ împotrivi opinieĭ publice. Chĭar când aĭ dreptate trebue să te supuĭ.

Si tous disent que tu es un âne, brais.

Prov. Franc.

Quando tutti ti dicono briaco, va a dormire[1]).

Prov. Tosc.

1) Când toţĭ îţĭ spun că eştĭ bét, du-te să dormĭ.

Grecul modern dice, apròpe ca noĭ: *dacă ți se spune că eşti bét, rezemă-te, când mergĭ de ziduri.*

*△
8140 **Omul când e bét sĕ crede împĕrat.**

I. NIȚESCU, *înv. c. Viespescĭ, J. Olt.*

*△
Omul când e bét sĕ crede că e împĕrat.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, J. Ialomița.—Sc. Norm. Cl. VII, prin* P, GÂRBOVICEANU, *prof.*

*△
Omul bét sĕ crede împĕrat.

EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărginenĭ, J. Ialomița.*

*△
Omuluĭ bét i sĕ pare că 'ĭ împĕrat.

D-RA EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

A 'mbetatuluĭ lī se pare că nâs amiră agĭunse[1]).

ANDREI AL BAGAV, *Cart. Aleg.* p. 75.

*
'Mbitatlu ş-ă-ari, că nâs ĕ-amiră[2]).

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 168.

Vedĭ *Bețiv.*

Pentru cel care se crede maĭ mult de cât este.

8141 **Bét dintr'o cârcĭumă ese,**
Intră 'n alta, fiind dese.

A. PANN, I, p. 110,—HINȚESCU, p. 13.

---

1) Celuĭ bét i se pare că dînsul a ajuns împĕrat.
2) Cel bét crede că dînsul e împĕrat.

Pentru bețivul de frunte.

8142 *De la bét cârcĭumă viŭ, cu partea într'o căcĭulă.

HINȚESCU, p. 12.—GR. I. ALEXANDRESCU, *magist. J. Covurluĭŭ.*

*△ *De la bét cârcĭumă viŭ, cu partea 'ntr'o căcĭulă. Nicĭ un latră nu mĕ câĭne.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158.—G BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroșița, J. Dîmbovița.*

Un țigan vroind să spună, unuĭ român, cá a venit bét de la cârcĭumă cu căcĭula într'o parte, a spus frasa greșit. Asemenea inversiunĭ sunt nenumĕrate la țéră, și tóte se daŭ pe séma țiganilor.

8143 **Umblă pe drum bét**
Ca câĭne (cânele) turbat.

A. PANN, I, p. 110.—HINȚESCU. p. 194.

Arată starea omuluĭ bét.

8144 **Ce e în inima trézuluĭ, stă în gura bétuluĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

*△ *Ce e 'n inima trézuluĭ, este în gura bétuluĭ.*

A. PANN, I, p. 112.—HINȚESCU, p. 192.—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Ce e în inima trézuluĭ, stă în gura celuĭ bét.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146.

*△ *Ce e în inima trézuluĭ, stă în gura celuĭ bat.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭu.*

Vedĭ *Adevĕr*, *Copil*,
Nebun.

Adică cel bét tótă taĭna și-o spune în beție (GOLESCU).

Τό ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦνήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μέθυντος[1]).

Prov. Elin.

Quod est in corde sobrii, id est in lingua ebrii[2]).

Prov. Lat.

Depois de beber, cada hum dá seu parecer[3]).

Prov. Port.

Drukkins manns munnz drafar af hjartans[4]).

Prov. Isl.

Trunkner Mund Verräth des Herzens Grund[5]).

Prov. Germ.

What soberness conceals, drunkenness reveals[6]).

Prov. Engl.

Araki ou ghoubasou uge olana ugelemui[7]).

Prov. Mong.

8145 *△ **Popa bat și Ivan nicĭ gustat.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Schiopenĭ, J. Fălciŭ.*

Când unul are tot și altul nimic.

8146 **Lasă 'n pace pĕ cel bét că singur va cădé.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 106.

Adică pĕ ceĭ rĕĭ și furioșĭ, că singurĭ eĭ sĕ poticnesc. (GOLESCU).

1) și 2) Ce e în inima trézuluĭ, aceea e pe limba bétuluĭ.
3) După bĕutură spune cine-va părerile sale.
4) Gura bețivuluĭ spune din fundul inimeĭ
5) Gura bețivuluĭ desvelesce fundul inimeĭ.
6) Ceea ce trézul ascunde, cel bét desvelește (dă la ivélă)
7) Când beĭ vin devĭĭ vorbitor.

8147 *△ **Drag mĭ-este bărbatul bét**
Că sare 'n sus ca un ţap,
Sare 'n sus, se veselesce
Picĭórele de'şĭ belesce.

T. Bălăşel, *înv. c. Ştefăneştĭ, J. Vâlcea.*

Cuvinte prin carĭ se iaŭ în rîs bărbaţiĭ ceĭ beţivĭ.

8148 * **Din calea beţivuluĭ şi Hristos s'a abătut.**

Baronzi, p. 59.—Hinţescu, p. 13.

△ *Din calea omuluĭ bét şi Hristos s'a dat în lăturĭ.*

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* III, p. 161. — *Şezătóre*, I, p. 258.

Sa nu ne împotrivim celor beţĭ, căcĭ sunt primejdioşĭ.

POVESTE

In vremea de demult, când umblà Dumnedeŭ şi cu sf. Petrea pe pămînt, străvestiţĭ in doĭ moşnegĭ sermanĭ şi sdrenţeroşĭ imbrăcaţĭ, cu desagele in spate, se vede pentru ca să nu'ĭ cunóscă ómeniĭ, se povestesce că, ajungênd eĭ intr'un sat, lĭ-aŭ eşit in cale, din intimplare, un câine turbat. Atuncĭ sfîntul Petrea a dis către Dumnedeŭ : să ne ferim in lăturĭ din cale, Dómne că ĭată vine asupră-ne un câne turbat.

— Nu te teme, Petre, 'ĭ-a respuns Dumnedeŭ, că acela'ĭ un câne bolnav, nu turbat, care, dacă'ĭ veĭ dà pace, nu face rĕŭ.

Şi chiar aşa a şi fost, căcĭ cânele a trecut pe lângă eĭ, fără a li face nimica. Ajungênd eĭ insă maĭ incolo, ĭată in drum un om bét care venind spre eĭ, se tot cumpĕnià incóce şi incolo.

— Să ne ferim din cale, Petre, a dis Dumnedeŭ, că ĭată un om turbat.

— Nu, Dómne, să n'avem têmă, adaose sfîntul Petrea căcĭ acel om iĭ bét, nu 'ĭ turbat.

— Bine, Petre, dacă'ĭ bét şi nu turbat, cum dic eŭ, te rog atuncĭ fa tu inainte.

Şi cum sfîntul Petrea mergeà inainte, când ajunge in dreptul o-

mulul bét, acesta 'l opresce de-odată, intrebându'l de unde vine, unde se duce și ce caută pe acolo.

— Cer ertare, om bun, dise sîntul Petrea cu glas blând, is un biet serac, și necăjit, și umblu și eŭ cerênd de la mila ómenilor ca să me miluiască cu ce 'I-a lăsă inima.

— Așa! pare-că eŭ nu sciŭ că tot ce stringețI voI dațI pe beut, javre hiclene ce sunteţI?—Şi nicI una, nicI alta, haţ pe moşniag de piept, invirte, sucesce, trage, intinde, şi după ce 'I-a dat un taval, cole de tocmală, bețivul s-a luat drumul iar dicênd: Na! să te satur eŭ de cerut!

— EI, Petre, iI dise Dumnedeŭ in urmă, după ce s'a apropiat de el, ş'acum veI spune că omul acela tot bét este?

— Ba nu, Dómne, acum véd că e tare adevérat ce-aI spus maI odinióră, că'I turbat: căcI cânele mI-a dat pace, iar acesta nu.— ȘEZĂTÓRE.

8149 * Zurlul fudze di 'mbitat.[1])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*—I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Vedl *Nebun*.

Acelaș ințeles ca la No. 8148. Arată că omul bét e maI de temut chiar de cât cel nebun.

8149b. *△ Vĕḑut'aI mâță legată la cap, și om cu minte când îI bét?

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Cel bét nu maI scie ce face.

8150 *△ OmuluI bét să'I baţI în strună.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Covurluiŭ.*

Acelaș ințeles ca la No. 8149.

1) Nebunul fuge de omul bét.

8151 *△ **S'a uĭtat bét d'a-séră.**

I. GRIGORESCU, *stud. J. Ilfov* — G. P. SALVIŬ, *înv. J. Covurluiŭ.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Se dice celuĭ care umblă tot bét şi nu se maĭ trezesce. Când îl cauţi e cu luléua Némţuluĭ în gură.

Se întrebuinţéză în bătae de joc: „Nu e bét frate, căcĭ adĭ n'a gustat, dar póte *s'a uĭtat aşa d'aséră*«.

8152 *△ **A se căcà bét şi a 'l mâncà tréz.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

A face ce-va rĕŭ în ne-ştire, şi a'ĭ trage în urmă ponosul.

8153 *△ **A călcà a bét.**

BARONZI, p. 42.—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

A dà semne de beţie.

8154 * **Bét frânt.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.*, p. 112.

Bét cu desăvîrşire.

8155 * **Bét mort.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.*, p. 112.

Acelaş înţeles ca la No. 8154.

8156 * **Bét turtă.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş*, p. 113.

Acelaş înţeles ca la No. 8155.

BEŢIE

Vedĭ *Beţiv, Limbuţie, Tinereţe.*

8157 *△ **Beţia e nebunie cu voie.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Omul bét nu maĭ scie ce face, ca şi nebunul.

8158 *△ **Omul la beţie**
Cade 'n nebunie.

C. Teodorescŭ, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 8157.

8159 *△ **Beţia e sărăcie grozavă.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Păcioiŭ, J. Muscel.*

Omul, care are darul beţíeĭ, nu'şĭ maĭ vede de treburĭ, şi rĕmâne calic.

8160 **Darul beţieĭ este cel maĭ rĕŭ.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 156.

Darul beţieĭ este cel maĭ urît din tóte darurile rele.

Laurian & Maxim, I, p. 136.

Căcĭ înjosesce cu totul pre om.

SNÓVĂ

O dată un Episcop chémă la sfînta episcopie, pe un preot beţiv vestit. Cum sosì preotul, episcopul incepù cu cuvînt dulce şi blând a'l mustrà, ḑicêndu'ĭ·:

— «Fiule, a intrat in urechile nóstre, pĕ cum Sfinţia-Ta, aĭ darul beţieĭ! Aşa e fiule? — Nu e dar Prea Sfinte, nu e dar; e patimă la mine!» rĕspunse preotul stringénd gĭubéua la pept.

8161 **Beţia o vindecă sapa şi lopata.**

A. Pann, I p 111.—Hintescu, p. 13.

*△ *Beția o vindecă numaĭ sapa și lopata.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

E bólă fară léc pre care numaĭ mórtea o vindecă.

8162 **Beția este ușa tutulor rĕutăților.**

A. PANN, I, p. 111.—HINȚESCU, p. 13.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451. — FR. DAMÉ, IV, p. 204.

Cel bĕutor e gată la orĭ-ce, pentru a'șĭ satisface pofta, saŭ fiind bét e în stare să făptuĭéscă orĭ-ce nelegiuire.

8163 **El ce face la beție**
Se căesce la trezie.

A. PANN, I, p. 111.—HINȚESCU, p. 13.

Cacĭ omul fiind bét, nu'șĭ maĭ dă séma de ce face.

Trunken gesündigt, nüchtern gebüsst. [1])

Prov. Germ.

He that kills a man when he is drunk, must be hang'd when he his sober. [2])

Prov Engl.

8164 *△ **Multe spune Românul la beție.**

N. CURIERU, *c. Ținta, J. Prahova.*

Când ți sĕ reamintesce o făgăduință dată, în anumite împrejurărĭ, și de care nu maĭ vreĭ să scĭĭ nimica.

8165 *△ **Arama omuluĭ la beție se arată.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 117.—HINȚESCU, p. 13.—*Sem. Buc. Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*—FR. DAMÉ, I, p. 86.

1) Fiind bét păcătuescĭ, tréz ispășescĭ.
2) Acela care omóră un om când e bêt, trebue să fie spânzurat când e tréz.

La joc şi la beţie se cunósce Românul.

BARONZI, p. 206.

*△ *Arama omuluĭ la beţie se cunósce.*

PÂRVU, *c. Ivescĭ, J. Tutova.*

*△ *Omul la beţie îşĭ dă arama pe faţă.*

G. BĂNULESCU, *înv, c. Pĭetroşiţa, J. Dîmboviţa.*

Vedĭ *Aramă.*

Căcĭ atuncĭ, ne maĭ dându'şĭ sémă de ce face, se arata aşa cum este.

8166 * **La beţie omul este pisică, maĭmuţă şi la urmă porc.**

I. ARBORE, *ing. J Buzĕŭ.*

Arată deosebitele fase prin carĭ trece omul la beţie. Găsim, la Evreĭ, urmĕtorul apolog:

APOLOG

Patriarhul Noe depărtându-se puţin de primul butuc de viţă pe care 'l sădise, Satana se apropie plin de bucurie strigând: «Dragă pómă, vréŭ să te ud! şi îndata alergă în grabă şi se intórse cu patru animale, un miel, o maimuţă, un leŭ si un porc pre care 'ĭ înjunghiă îndată la rădécina viţeĭ, pentru-ca însuşirile sângeluĭ versat să trécă în mustul viţeĭ. De atuncĭ dacă omul bé un pahar de vin, devine blând şi plăcut; are blândeţea mĭeluluĭ; doué pahare il fac ĭute, zglobiu, sare şi se strimbă ca maĭmuţa; treĭ pahare îl asémănă cu leul; se arată mândru, neînduplecat, totul trebue să i se plece; se crede o putere; şi dice în sine: Cine se asémănă cu mine? Dacă bé maĭ mult işĭ perde minţile, nu se maĭ póte conduce singur, se tolănesce in tină, devine ca un porc.

Francesiĭ întrebuinţaŭ maĭ înainte fórte des, dicerile: *vin d'agneau, vin de singe, vin de lion, vin de porceau,* pentru a arĕtà deosebîtele fase ale béutureĭ; fără a maĭ vorbi de: *vin d'âne, vin de pie, vin de cerf, vin de renard.* O menajerie întrégă, precum se vede.

8167 *△ **Beţie la tórtă.**

GR. JIPESCU, *Rèur. Oraş.*, p. 112.

Cel maĭ înalt grad al beţieĭ.

8168 *△ **Beţie la cataramă.**

GR. JIPESCU, *Rèur. Oraş.*, p. 112.

Acelaş înţeles ca la No. 8167.

BEŢIV

Vedĭ *Copil*, *Cârcĭumar*, *Joc*, *Rugăcĭune*.

«Bĕutura nu o urăsc (Moldoveniĭ) prea tare, dar nicĭ nu sunt prea plecaţĭ spre ea. Plăcerea lor cea maĭ mare este, de a'şĭ petrece de la şése ore de séra până la treĭ după miedul nopţeĭ, şi une-orĭ până în revĕrsatul dileĭ, tot în mâncărĭ şi bĕuturĭ, până ce si vérsă câte-odată. Dar acésta nu o fac în tóte dilele, ci numaĭ în sĕrbătorĭ marĭ, şi iérna când e timpul urit, şi când frigul face pe ómenĭ să şédă pre a-casă, si să-şĭ încăldéscă trupul cu vin. Vinarsul nu le place, decât numaĭ soldaţilor, şi nu béŭ, decât un păhărel înainte de masă. Ceĭ carĭ locuesc în Moldavia inferióră, şi la confiniele Munteniei, sunt maĭ amatorĭ de vin, de cât ceĭ-l-alţĭ. Odată s'aŭ apucat pe rĕmas un Moldovén şi un Muntén, să vadă carĭ sunt maĭ tarĭ în bĕutură, Moldoveniĭ orĭ Munteniĭ? Şĭ-aŭ mers pe podul din Focşanĭ, care éste marginea între Moldova şi între Ţéra-Românéscă, unde ceĭ doĭ atleţĭ de bĕutură, atâta s'aŭ luptat cu paharele, până când Munténul a cădut mort, de prea mult vin ce a béut. Iar pre Moldovénul, în semn de premiŭ pentru victoria sa, l'a dăruit Domnul sĕŭ cu boĭeria». — DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.*, p. 137.

CREDINŢĂ

«Sé dice că omul bét are 3 nemţĭ în stomah. Cu cât omul bé, cu atâta nemţiĭ se ridică deasupra, în stomach, plutind în vin, până ce se sue în cap.—In capul omuluĭ sunt două scaune, şi nemţi fiind 3, unul rĕmâne în picióre. Apoĭ incep toţĭ Nemţiĭ a cântâ în capul beţivuluĭ, şi cel din picióre vrĕnd să se punĕ şi el pe scaun, ceĭ-l'alţĭ 'l ieŭ la batae, şi se bat grozav, până ce 'şĭ capĕtă loc cel din picióre şi, punĕndu-se el pe scaun, rĕmâne altul în picióre adică cel biruit, şi ast-fel se împacă, şi iar încep a cântâ, şi îmbătĕndu-se cu

toţiĭ de tăria vinuluĭ ce se ridică mereŭ din stomahul beţivuluĭ, cad cu toţiĭ în stomah, şi atuncĭ beţivul cade şi el jos, nu maĭ póte bé, şi dórme dus, de 'l ling cânii la gură».—FLORESCU, *J. Tecuciŭ*.

8169 *△ **Beţivuluĭ tot la vin 'ĭ-e gândul.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna*.

Adica fie-căruĭ la ce 'ĭ place.

8170 **Omul beţiv nu scie ce face la beţie.**

A. PANN, I, p. 111.—HINŢESCU, p. 131.

Vedĭ *Beţie*.

Acelaş înţeles ca la No. 8158.

8171 **Nu e beţiv cine bé, ci cel ce se îmbată.**

I. G. VALENTINEANU, p. 31.

Respunsul ce se dă de cel căruĭa i se fac mustrărĭ că bé prea mult vin.

8172 **Beţivul, când trece pe punte, închide ochiĭ să nu vadă apa.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 17.—HINŢESCU, p. 13.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 451.

Vedĭ *Pisică*.

Atât de mult o urăsce.

8173 **Omul beţiv, la beţie, scóte din gură ceea ce are la trezie.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Adică în beţie îşĭ arată naravul ce are (GOLESCU).

8174 **Beţivul, când este bét,**
Iĭ pare că e împĕrat.

A. PANN, I. 112. — HINŢESCU, p. 13.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 451.

*△ *Beţivul când e bét se crede împĕrat.*

I. G. VALENTINEANU, p. 30.— E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Bét.*

Acelaş înţeles ca la No. 8140.

8175 *△ **Saltă, beţive, şi te veselesce, îmbată-te şi te tăvălesce.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Arată fasele prin carĭ trec ceĭ bĕutorĭ.

8176 * **Beţivuluĭ şi dracul îĭ ese cu oca (ocaoă) înainte.**

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 302 & 741.— I. G. VALENTINEANU, p. 26.—V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava* — GAV. ONIŞOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

*△ *Beţivuluĭ şi dracul 'ĭ esĕ cu cana înainte.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭu.*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

* *La omul beţiv ĭese şi dracul cu ocaua plină.*

I. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeş, J. Argeş.*

* *Beţivuluĭ şi dracul îĭ ese cu óla (de vin) înainte.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△ *Beţivuluĭ şi dracul îĭ ese cu colacĭ înainte.*

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Crângu, J. Tutova.*

1° Adicá celuĭ norocos, caruĭa tóte îĭ merge dupá plac.
2° Când ne ese înainte unul pre care 'l doriam, sau de care aveam mare trebuință.

8177 **Bețivul îșĭ tot spală gâtul cu apă de sapă, de témă să nu ruginéscă.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I. p. 452; *Snóve*, p. 56.

Bețivul nu se póte stăpânì.

8178 **Pe bețivul toțĭ îl arată cu degetul.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 55.

Bețivul de toțĭ e arĕtat cu degetul.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I, p. 452.

Bețivul, de mic și mare în sat,
E cu degetul (deștul) arĕtat.

A. Pann, I, p. 111.—Hințescu, p. 13.

E vĕdut rĕŭ de tótă lumea.

*△
8179 **Bețivul se învață cu beția, ca și talharul cu hoția.**

V. Forescu, *c. Dorna, J. Suciava.*

Hoțu 'nvață la hoție,
Și bețivul la beție.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 117; *Fab.* II, p. 47.—Hințescu, p. 75.

Vedĭ *Hoție.*

1° Arată relele deprinderĭ ce se dobândesce în adunarea celor rĕĭ nărăvițĭ.
2° Facĕnd tot mereŭ óre-ce te învețĭ să 'l facĭ cât de bine.

C'est en forgeant qu'on devient forgeron.

Prov. Franc.

8180 **Bețiv nu 's, că n'am ce bé.**

I. Creangă, *Amint* p. 200

Pentru ceĭ carĭ, nu de voïe ci de nevoïe, nu fac óre-ce, şi maĭ ales vre-un rĕŭ.

8180 b * **Beţivul ese la ivélă ca păduchele în frunte.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se arată tutulor cácĭ a pĭerdut orĭ ce ruşine, ne maĭ sciind ce face.

8181 *△ **Beţivul îşĭ bé şi straele şi minţile.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Vedĭ No. 8127 & 8128.

8182 *△ **Cât gura qeţivuluĭ pe cepu antaluluĭ.**

M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ*

Adică multă vreme.

8183 *△ **Beţiv împĕrătesc.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 451. —G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Adică de frunte. Francesul dice de asemenea: *se griser royalement.*

BĔUT

8184 △ **— Haĭ, nevéstă, la prăşit.**
— Bărbate, m'am bolnăvit!
— Haĭ, nevéstă, la bĕut.
— Bodaproste, mi-o trecut;
Fă nainte că te-ajung.

Şezăt. I. p. 74.

*△

— Haĭ, nevéstă, la prăşit.
— Aoleo, m'am bolnăvit.
— Haĭ, nevéstă, la bĕut.
— Bodaproste mĭ-a trecut.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa, J. Dîmboviţa.*

*△
— *Haĭ, nevéstă, la săpat!*
— *Aoleo, m'am deochiat.*
— *Haĭ, nevéstă, la plivit.*
— *Aoleo, m'am bolnăvit.*
— *Haĭ, nevéstă, la bĕut.*
— *Bodaproste mĭ-a trecut.*

G. BĂNULESCU, *inv. c. Valea-Scurzeĭ, J. Dâmboviţa.*

Vedĭ *a Lucrà.*

Pentru femeile leneşe şi bĕutóre.

*△
8185 **La muerea bĕutóre,**
Nu trébă cuptorul mare.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Căcĭ, nu e gospodină bună şi tot avutul eĭ se duce la cârciumă.

BĔUTURĂ

Vedĭ *Mâncare, Necaz' Om.*

*
8186 **Bĕutura e ce e, mâncarea e fudulie.**

Bĕutura e unde e, mâncarea e fudulie.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 52.

Bĕutura e unde e, mâncarea e o fudulie.

A. PANN, I, p. 114.—HINŢESCU p. 27.

Bĕutura e unde e, ĭar mâncarea e fudulie.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 171.

*△ *Mâncarea e o fudulie, bĕutura este unde e.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 179. — G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, J. Dîmboviţa.*—G. P. SALVIU, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Mâncarea e o fudulie, bĕutură să fie.*

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.*, p. 113. — FR. DAMÉ, II, p. 42. — *Semin. Buc. Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

△ *Mâncarea 'ĭ numaĭ o zabavă, bĕuturica maĭ ĭeste ce ĭeste.*

I. CREANGĂ, *Prov.*, p. 258.

Beţiviĭ maĭ uşor se lipsesc de mâncare de cât de bĕutură.

8187 * **Bĕutura e maĭ bună la cârcĭumă de cât a-casă.**

D. DRĂGUESCU, *c. Bucurescĭ J. Ilfov,*

Cácĭ acolo o beĭ singur pe când a-casă trebue să o împarţĭ cu aĭ tĕĭ.

8188 *△ **Bĕutura cere mâncare şi mâncarea bĕutură.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa J. Dîmboviţa.*

Pentru mâncare şi bĕutură precum şi, în deobşte pentru cele carĭ staŭ într'o strînsă legătură.

8189 ● **Bĕutura beţivă stinge vîrtutea şi norocul tînĕrului.**

DIACONOVICI-LOGA, p. 23.

Arată trîstele urmărĭ ale beţieĭ.

8190 *△ **Bĕutura e sĕmînţă de vorbă.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, J. Dîmboviţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 8144.

8191 *△ **Cine bĕutură ĭubeşce de sărăcie sĕ găteşce.**

V. SALA, *dasc. c. Vascoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 8107.

8192 * **Ma mulţĭ s'nécă tu biuturi di cât 'tru apă** [1]).

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

Arată numĕrul cel mare al celor ĭubitorĭ de vin.

BIRT

Vedĭ *Crîşmă.*

BLEJDE

8193 **Avem blejde şi caşcove.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—H. JUVARA, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Blejde şi caşcove sunt mâncărĭ închipuite. Prin urmare nu avem nimica de mâncare.

BLID

Vedĭ *Domn, Iepure, Linte.*

8194 *△ **Când e blidul gol sĕ bate lingura cu el.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

1 Maĭ mulţĭ se innécă în bĕutură de cât în apă.

Vedĭ *Ospe.*

1° Când nu are omul ce'ĭ trebue, sĕ cértă cu casniciĭ luĭ.
2° Dacà capul de familie nu e vrednic să'şĭ ducă casa, copiĭ i se sue în cap.

*△
8195 **Să nu se bată lingura cu blidul.**

Ion Coroiu, *preot, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 8194.

*△
8196 **N'are ce pune în blid.**

Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Sărac cu desăvîrşire.

*△
8197 **A linge blide.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Vedĭ *Taler.*

A mâncà des la cine-và, a trăì pe spinarea cuĭ-va.

Pique assiette.

Prov. Franc.

*△
8198 **Amîndoĭ sĕ spurcă (cacă) într'un blid.**

Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

*△
Amîndoĭ mănâncă dintr'un blid.

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Prietenĭ la cataramă ; se ḑic maĭ ales pentru ceĭ rĕĭ şi stricaţĭ.

Manger à la même écuelle.

Prov. Franc.

8199 *△ **A intrat nora 'n blide.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.* — G. P. SALVIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *A intrat nora 'n blide până ce se maĭ deprinde.*

G. MADAN, *c. Trușenĭ, țin. Chișenĕŭ, Basarabia.*

Când cine-va strică tóte pe care pune mâna, umblă chiorăcind și împroscând prin lucrurĭ.

BOB

Vedĭ *Cap. II, c. Bob.*

8200 *△ **Tu îl cercĭ de bob și el cacă mazĕre.**

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Mazere.*

Ca să arate pe cel care, orĭ câte i s'ar spune, tot pe a luĭ o ține. Tu îl întrebĭ de una și el rĕspunde alta.

8201 *△ **Alégă-se odată bobul din mazĕre.**

A. BAȘOTĂ *prin* V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

Adică să se osebéscă ceĭ bunĭ din ceĭ rĕĭ saŭ, precum se maĭ dice, *neghina din grâu.*

SNÓVA

Locuitoriĭ dintr'un sat eraŭ prigonițĭ de proprietarĭ, ca ómenĭ réĭ, și se tânguléu de dinșiĭ pentru furtișagurĭ și alte fapte ale lor. Vre-o cățĭ-va fruntașĭ aĭ satuluĭ s'aŭ dus la stăpân și l'aŭ rugat se deosibéscă pre ceĭ bunĭ dintre ceĭ rĕĭ și atuncĭ, dându-se de gol uniĭ pe alțiĭ, stăpânul a vĕdut cu bine pe ceĭ bunĭ și a alungat, pre ceĭ reĭ, din sat.

8202 *△ **A mâncat bob.**

C. C. MICLESCU, *c. Miclești, J. Vasluiŭ.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*— GAV. ONIȘOR, *Junimea,* No. 16.

1° E însărcinată.
2° Minte.

8203 *△ **Multe spune, dar bob mănâncă.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

Pentru cel vorbăreț și mincinos.

8204 *△ **Bob, mazĕre,**
Schimbă talere.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Putna.*

BORȘ

Vedĭ *Cocoș, de Departe, a se Frige, a Tăcé, Tărîțe.*

8205 *△ **A fi cu borșul la foc și cu pescele în ĭaz.**

D-NA EC. Z, *c. Bêrlad, J. Tutova.*

*△ *Borșul la foc și pescele în ĭaz.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *Borșul la foc și pescele în eaz.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Urs, Vulpe.*

Despre ceĭ carĭ făgăduesc și dispun de un lucru care nu le sta in mână, saŭ carĭ se laudă înainte de isbândă.

8206 *△ **Borș cu știr.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II, p. 111.—HINȚESCU, p. 191.—C. NEGRUZZI, I, p. 251.—BARONZI, p. 60. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 157.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 640, 650 & 1159.—C. TEODORESCU, *înv, c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

* *Borș.*

1° Mâncare próstă; bĕutura próstă, maĭ ales acră când e vorba de vin.

2° Lucru de nimic.

De departe, trandafir
De aprópe, *borș cu știr.*

«Dar ce vin? *borș* nu alt-ceva».

8207 *△ **A venì ca la borș.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

A venì și a plecà îndată, fără să stea mult.

8208 *△ **S'a înăcrit ca borșul.**

C. MANOLESCU, *stud. c. Cosmescĭ, J. Vasluiŭ.*

Arată prósta stare a unuĭ lucru.

8209 *△ **A'ĭ pune ardeĭ în borș.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

A întărìtà, a ĭuțì pre cine-va. După ce e înfocat de necaz saŭ de mânie, tu îĭ márescĭ supĕrarea.

8210 *△ **A suflà în borș.**

Șezătóre, II, p. 103.—FR. DAMÉ, I, p. 150.—D-NA EC. Z. *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

A ronfăi.

8211 *△ **Nimenĭ nu'ĭ suflă în borș.**

A. PAPADOPOL-CALIMAH, *Conv Liter.*, p. 21. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1039.—I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 230. — S. FL. MARIAN, *Tradit. Pop.*, p. 119.—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Nimenĭ nu îndrăznesce să'l supere, să se lege de dînsul.

«Ștefan-Vodă fiind un om care *nu suferià* nicĭ când *pre nime să'ĭ sufle în borș*, nu se lăsà până nu dà fie-căruĭ câte o bătae de la rótă». — S. FL. MARIAN.

«E abraș *nu'ĭ suflă mulțĭ în borș*».

Οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ ἵππους[1]).

Prov. Elin.

Nunquam enim meos boves abegerunt, nec equos.[2])

Prov. Lat.

8212 * **A mâncat borș.**

S'a păcălit, a pățit'o.

8213 *△ **A umplut'o de borș.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*—C. C. MICLESCU, *c. Miclescĭ, J. Vasluiŭ.*

1° Nu 'ĭ-a făcut nicĭ o trébă, nu s'a procopsit.
2° 'L a batjocorit.

8214 *△ **Facă borș cu...**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Nu'mĭ pasă de cum va întrebuință el cutare lucru.

---

1) și 2) Nicĭ odată nu aŭ depărtat nicĭ boiĭ nicĭ caiĭ meĭ.

BOTĂ

8215 *△ **Nu dà bota în mâna prostuluĭ.**

M. Lupescu, *înv. c. Broscenĭ, J. Sucĭava.*

Nu pune pe prostul la vre-o trébă, căcĭ te veĭ căi.

8216 *△ **Botă.**

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 32.

De fel, nimica.

«Primaru nu scie carte *botă* şi 'l înşală şi copilul ăl mic». — Jipescu.

BRAGĂ

Vedĭ *Liturghie, Negustorie.*

8217 **La lipsă dĕ îngheţată braga ne rĕcorĕsce.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 38.

Braga ne rĕcoresce în lipsă dĕ îngheţată.

Iord. Golescu, *Mss.* II, *Asem.*, p. 140.

Adică, dĕ nevoĭe, şi cu cele maĭ próste ne putem sluji (Golescu).

8218 **Şî braga rĕcoresce.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 99.

Adică şi cele próste folosesc (Golescu).

8219 *△ **Ca braga în ḑiua de Pascĭ.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Când o trébă merge rĕŭ căcĭ, in ḑiua de Pascĭ, braga nu se caută.

Ne fichi, ne sermoni, dopu Pasqua un so più boni.[1])

Prov. Ital.

8220 *△ **Bragă désă**
Peste masă.

D-NA R. BELOESCU, *c. Bĕrlad. J. Tutova.*

*△ *Brahă grósă*
Peste masă.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Prieteșug mare.

«Nu o să împărțesc *bragă désă peste masă* cu el».

8221 **A bé bragă cu cine-va.**

A. PANN, III, p. 125.

A trăi, a lucrà împreună.

«Sciŭ că *n'o să béŭ bragă cu tine*».

8222 * **Bragă.**

Bĕutură próstă ; apă tulbure.

BRÂNZĂ

Veḑĭ *An, Frate, Iérnă, Intuneric, Mămăligă, Runc, Sălaș, Sĕptĕmână.*

1) Nicĭ smochinele, nicĭ omiliile, după Pascĭ nu maĭ sunt bune.

8223 *△ **Când e brânză nu-ĭ bĕrbînță.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, IX, p. 455; *Pov.*, p. 45. — FR. DAMÉ, I, p. 130. — S. TEODORESCU-KIRILEANU, *J. Suceava.*

Când e brânză nu e berbință.

A. DE CIHAC, II, p. 481.

Când e una, nu e alta.

8224 * **Când țĭ-e brânza maĭ próspĕtă, n'aĭ smântână.**

BENGESCU, *Conv. Liter.*, XI, p. 60.

Acelaș înțeles ca la No. 8223.

8225 * **Aĭ și tu puțină brânză la putină și credĭ, acum, că aĭ cășărie.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Când unul se crede maĭ mult de cât este.

8226 *△ **Brânza o mâncat'o cânil, da gălétа 'ĭ de față.**

I. GH. SIMION, *c. Băsescĭ-Tămă-șenĭ. J. Falciŭ.*

Vedĭ *Drac.*

Când óre-ce semne vĕdesc un lucru.

8227 **Brânza de capră strică și pe cea de óĭe.**

HINȚESCU, p. 19.

Lucru rĕŭ strică și pe cel bun. Se dice și pentru ómenĭ.

8228 *△ **Brânză bună în burduf de (dĕ) câne.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 87.— BARONZI, p. 50. — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57 ; III, p. 71 ; *Archiv.* p. 10.—HINȚESCU, p. 19.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 178 ; *Rev. Ist.*, I, p. 453.—M. LUPESCU, *înv. c. Brosceni, J. Suciava.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.* — FR. DAMÉ, I, p. 157. — EN. BĂLTEANU, *Lum.*, I, p. 87. — V. CĂLIN, *stud. J. Argeș.*—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.* — C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristesci, J. Botoșani.* — LAURIAN & MAXIM, I, p. 254. — V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.* — I. G. VALENTINEANU, p. 33.—C. C. BUNGEȚIANU, *c. Cosovĕț, J. Mehedinți.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stîubienii, J. Dorohoĭ.*—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭ.* — I. SILAGHI, *comit. Mureș-Turda, Ungaria.*

Brânză bună în burduh de câne.

C. NEGRUZI, I, p. 249.

*△ *Brânză bună în burduș de câne.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Brânză bună în fóle de câine.

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 51.

*△ *Brânză bună bătută 'n fóle de câne.*

D. POPOVICIŬ, *înv c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

*△
Bună brânză, numaĭ e în fóle de câne.

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Caş.*

Arată pĕ ceĭ învĕţaţĭ, dar nebunĭ şi cu năravurĭ rele (GOLESCU). Pentru omul deştept dar cu năravurĭ urîte saŭ, într'un mod maĭ general, cu o calitate şi o mie de defecte.

8229 **De am avé brânză, după cum n'avem pâine, bună apă dĕ păpară.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 92.

Sĕ dice când tóte ne lipsesc, după cum a dis un sĕrman ce treceà pĕ o punte dĕ o apă mare şi n'aveà ce mâncà (GOLESCU).

Une bonne fricassée de pain sec.

Prov Franc.

*△
8230 **Mânâncă brânză cu mămăligă gólă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Pentru cel sgârcit. Vedĭ No. 8248.
Se dice că ţiganiĭ, când se aşéză la masă, vîrá brânza într'o sticlă, pe care o pun pe masă, când le este poftă de brânză. Apoĭ, aducênd mămáliga, se pun cu toţiĭ împrejurul meseĭ, şi încep a întinge pe din afará de sticlă, până ce mănâncă tótă mămáliga gólá şi, în urmă, strîng masa, punênd sticla în ladă, spre a o avé ĭarăşĭ când le va maĭ veni poftă de brânză.

*△
8231 **Vacĭ n'avem, brânză mâncăm.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

1° Sărac şi cheltuitor.
2° Pentru cel care scie să dobândéscă ce 'ĭ lipsesce.
3° Pentru omul ne-gospodar.

*△
8232 **De un deget în turtă şi de-o unghie în brânză.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Calicie, sgârcenie, sgârie-brânză.

8233 **Burduf dě brânză în séma câinilor.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

A dat burduful, cu brânză cu tot, pe séma câneluĭ.

A. PANN, I, p. 167.—HINŢESCU, p. 20.

* *A dat burduful de brânză în sama cânilor.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focşanĭ, J. Putna.*

Sě ḑice pentru cele ce sě daŭ, in păstrare, la risipitorĭ (GOLESCU).

Laisser aller le chat au fromage.

Prov. Franc.

8234 *△ **Brânză de ĭepurĭ.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Lucru peste putinţă, care nu se află.

«Cere să 'ĭ dé şi *brânză de ĭepurĭ*».

8235 * **Altă brânză (în ceea traistă).**

Acelaş inţeles ca la No. 1881.

8236 *△ **S'a băgat brânza 'n putină.**

A. PANN, III, p. 109.—HINŢESCU, p. 19.—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Nu se maĭ intîmplă ce s'a intimplat, nu o să maĭ fie folósele cariĭ aŭ fost, nu maĭ e pomana aĭa.

*△
8237 **A nu fi bun de nicĭ o brânză.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253.—HINŢESCU, p. 20.

*
Nu e de nicĭ o brânză.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 173.

Nu e bun de nimic, nu e nimic de făcut cu dînsul.

*
8238 **Nu e nicĭ o brânză de el.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 254.—L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 107.—FR. DAMÉ, I, p. 157.

Acelaş înţeles ca la No. 8237, însă exprimat într'un mod maĭ energic.

*△
8239 **A nu face brânză cu cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253 & 1212.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 230.—FR. DAMÉ, II, p. 6.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Olt.*

A nu face trébă, a nu se înţelege cu cine-va.

«Numaĭ eŭ ĕĭ vin de hac. Alt stăpân in locul meŭ *nu maĭ face brânză* cu Harap-Alb cât e lumea şi pămintul».—CREANGĂ.

*△
8240 **A nu face nicĭ o brânză.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 253.—FR. DAMÉ, I, p. 157.

A nu isbuti, a nu face nicĭ o ispravă.

«Ce *brânză mi-aĭ făcut?*».

*△
8241 **M'aĭ umplut dĕ brânză!**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*—G. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluĭu.*

*△ *Mĕ umpluşĭ de brânză!*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Filipescĭ.*

1° Sĕ dice pentru ceĭ ce nu grăĭesc cuvinte potrivite, cum şi pentru ceĭ ce nu daŭ cât sĕ cuvine (GOLESCU).

2° Nu mi-aĭ făcut ce speram.

8242 *△ **S'a umplut de brânză ca brósca de pĕr.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭŭ.*

Nu a câştigat, nu s'a folosit cu nimic.

8243 *△ **A strică brânza.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1304—M. BALLY, *c. Cârlomănescĭ, J. Tutova.*

A se supĕră.

«*A stricat brânza* Niculae.

8244 *△ **S'a împuţit brânza.**

D-NA EC. Z. *c. Bĕrlad, J. Tutova.*—E.I.PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*- GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

*△ *Se împute brânza între eĭ.*

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşu, comit. Arad, Ungaria.*

A se strică prietenia. Acelaş înţeles ca la No. 8243 exprimat cu maĭ multă tărie.

«Cu mine N... *şi-a împuţit brânza*».

8245 *△ **S'alege brânza din zĕr.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭŭ, Banat.*

Vedĭ *Urdă*.

S'alege binele din rĕŭ, se va găsi cel vinovat şi cel ne-vinovat.

*△
8246 **'I-a cam eşit brânza în barbă.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *Gâscă*.

A îmbĕtrânit. Se întrebuinţéză cu înţeles de: şi-a pĭerdut creditul saŭ puterea, nu maĭ face nicĭ cincĭ parale.

*△
8247 **'I-a cădut brânza în barbă.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Când unul a dat norocul peste el.

*△
8248 **Pune brânza în sticlă şi întinge pe din afară.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 8230.

*△
8249 **Brânză 'n sticlă.**

NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, J. Putna.*

Pentru omul sgârcit.

*△
8250 **Pune brânza în strachină şi întinge pe alăturea.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64 ; III, p. 78.—B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.* p. 693.—HINŢESCU, p. 19.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭu.*

*△
Pune brânza în strachină şi întinge alăturĭ.

Semin. Buc. Cl. VI prin P. GÂRBOVICEANU. *prof.*

Acelaş înţeles ca la No. 8248.

8251 *△ **Sgârie-brânză.**

Ĭ. Creangă, *Anint.* p. 50.—Gav. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluĭu.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.* — Em. Popescu, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărginenĭ, J. Ialomiţa.* —C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

1° Om fórte sgârcit. Acest înţeles este cel obicĭnuit.

«Erà un puĭu de *sgârie-brânză*».—Creangă.

2° Om arţăgos, cărpănos, cârtitor, căruĭa nu póte nimenĭ sa 'ĭ intre în voĭe.—*J. Vasluĭu.*

8252 * **Brânză 'n bete.**

Baronzi, p. 96.— Gr. Jipescu, *Rĕur. Oraş.* p. 287.

Vedĭ *Logofĕt.*

1° Om de nimic, flèc care se crede ce-va.
2° Prost, ne-priceput.

BUCATĂ

Vedĭ *a se Arde.*

8253 * **Bucata bună, cine-o lépĕdă?**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 85.— P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I, p. 453.

Adică lucrul bun, cuĭ nu'ĭ place? (Golesçu).

8254 **Cu bucăţica mică se prinde pescĭ marĭ.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* II, p. 158.

Cu bucăţica mică se prinde pescele mare.

I. G. Vaventineanu, p. 41.

Cu bucățele micĭ se prind pescĭ marĭ.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.

Vedĭ *Fărâmitură, Pesce, Pitic, Rîmă.*

Acelaș inteles ca la No. 2453.

*
8255 **Bucățica mare**
Trece cu 'nnecare.

Vedĭ *Imbucătură.*

1° Pentru ceĭ lăudăroșĭ și bunĭ de gură.
2° Pentru ceĭ lacomĭ la avere.

8256 **Bucata maĭ mare dĕ cât fărâmitura.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.

Adică pĕcatul dĕ cât greșala. (GOLESCU).

8257 **Mestecată bucată**
Cere șî aștéptă.

IORG. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

Sĕ dice pentru ceĭ ce vor tóte, d'a-gata, fără nicĭ o ostenélă (GOLESCU).

*
8258 **Bucata din gură.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 267.

*△
A'șĭ rupe bucățica din gură.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 4.— GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° A dà din puținul sĕŭ, și la care ține mult.
2° A crută, a economisi.

BUCĂTĂRIE

Vedĭ *Rochie.*

8259 **Cu bucătăria plină**
Sărăcia e vecină.

BARONZI, p. 61.—HINŢESCU, p. 19.

Vedĭ *Cuhnie.*

Cel care petrece în desfătărĭ, îşĭ prăpădesce starea.

A grasse cuisine, pauvreté voisine.

Prov. Franc.

A grassa cucina, povertà vicina [1].

Prov. Ital.

Wohlschmack Bringt Bettelsack [2].

Prov. Germ.

*△
8260 **Bucătărie grasă, moştenire slabă.**

I. TZINTZU, *ing. J. Buzěŭ.* — GR. POÏENARU, *ing. J. Putna.*

Vedĭ *Cuhnie.*

Grasse cuisine, maigre testament.

Prov. Franc.

Cucina grassa, magra eredità [3]

Prov. Ital.

Buena olla, y mal testamento [4].

Prov. Span.

Fette Küche, mägere Erbschaft [5].

Prov. Germ.

BUCATE

Vedĭ *Dragoste, Mărar, Pâne, Pisică, a Sără, Sare, Vorbă.*

---

1) Cu bucătăria grasă, sărăcia e vecină.
2) Mâncarea gustósă aduce traistă.
3) Bucătărie grasă, slabă moştenire.
4) Buuă óla şi rěŭ testament.
5) Grasă bucătărie, slab testament.

8261 *△ **Ḑece felurĭ de bucate,**
Tot fasole mestecate.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° Pentru cel sărac și mândru.
2° Tot acelaș lucru.

8262 *△ **De cât bucate stricate, maĭ bine maţe sparte.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Pentru cel lacom la mâncare.

8263 **Bucatele de la masa altuia sunt maĭ cu gust.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 65; III, p. 81.—HINŢESCU, p. 19.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 453.

Veḑĭ *Mâncare.*

Pentru cel sgârcit care, în tot-dé-una, e gata să priméscă de la alţiĭ, dar nicĭ de cum să dé la rîndul sĕŭ.

A table d'autrui on mange de meilleur appétit que chez soi.

Prov. Franc.

Si balla bene sulla sala degli altri [1].

Prov. Ital.

Auf anderer Leute Kirchweih ist gut Gäste laden [2].

Prov. Germ.

It's good to cry Yule at other men's cost [3].

Prov. Engl.

8264 **Bucatele, ca muĭerea, fără dresurĭ n'are gust.**

IORD. GOLESCU. *Mss.* II, *Asem.*, p. 205.

---

1) Se jócă bine în sala (odaĭa) altuia.
2) Când alţiĭ sfinţesc biserica, e bine a poftì musafirĭ.
3) E bine să strigĭ Yule când alţiĭ plătesc.

Iţĭ deschide pofta de mâncare.

8265 **A mâncà singur bucatele şi a lăsà altora zéma.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 267.

A trage singur tot folosul, lăsând, pe séma altora, fórte puţin saŭ nimica.

8266 **Bucatele fură bune, dar nu a sciut naşa să le pue.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453

*

Bucatele fură bune, dar n'a sciut naşa a le pune.

A. PANN, *Moş Alb*, I, p. 14.— GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, *c. Focşanĭ*, *J. Putna.*

Hiii! naşă, bucate bune,
Dar nu-mi le aĭ sciut pune!

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*, p. 74.

Când lucrurile nu vin cu orînduĭala cuvenită. Se dice, maĭ ales, în derîdere.

SNÓVĂ

«Ţiganul cu laptele *acruuu de la naşu*, după ce së săturase, de nu maĭ puteà mâncà, când vëdù că, pe la sfîrşitul meseĭ, naşa sa aduce un purcel fript la coptor dise, lăsându'ĭ gura apă: *«Hiii! naşă, bucate bune, dar nu mi le aĭ sciut pune!»*

8267 **Bune bucate dar rëŭ date.**

LAMBRIOR, *J. Iaşĭ.* — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*, p. 74.

Acelaş înţeles ca la No. 8266.

8268 **A fi în capul bucatelor.**

HELIADE-RĂDULESCU, XLVIII.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.— LAURIAN & MAXIM, I, p. 423. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 86. — M. PĂSCULESCU, *La intîl.* p. 31.

*△ *Vecinic în fruntea bucatelor.*

GAV. ONIŞOR, *Junim.* II, No. 36.

In locul cel maĭ bun, cel maĭ de cinste şi, prin urmare, cel maĭ mare, cel maĭ puternic, şi în stare de a trage folóse din acésta.

In capul meseĭ staŭ persónéle cele maĭ considerate. Expresiunea *în capul bucatelor*, este şi maĭ energică de cât *în capul meseĭ.* Cea de a doua se referă la cinstea ce se dă cuĭ-va, cea d'întâiŭ maĭ mult la plăcerile şi folósele de carĭ se bucură, cel chemat şi pus în capul bucatelor.

Tenir la queue de la poêle.

Prov. Franc.

8269 * **Bucate grecescĭ.**

GR. POĬENARU, *ing. J. Buzĕŭ.*

Aceleş înţeles ca la No. 4996.

BUCĂTURĂ

8270 *△ **Fă bucătura cât ţi-e gura.**

Semin. Buc. Cl. VI prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Vedĭ *Dumicat, Imbucătură.*

1° Nu fiĭ lacom.
2° Nu te încercă peste puterile tale.

È bisognio far i bocconi a misura della bocca[1]).

Prov. Ital.

Mann muss den Bissen nicht grösser machen, als das Maul[2]).

Prov. Germ.

1) Trebue făcute bucăturile după mĕsura gureĭ.
2) Nu trebue făcută bucătură maĭ mare de cât gura.

8271 *△ **Cu bucătura mică se prinde pescele mare.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Imbucătură.*

Acelaș înțeles ca la No. 8254.

8272 *△ **Bucătura mare se pune în gât.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Vedĭ *Imbucătură.*

Acelaș înțeles ca la No. 8255.

8273 **Celĭi maĭ burí bucunele ćaće de familia**[1]).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I p. 8.

Cele maĭ bune se cuvin celor maĭ marĭ.

I majo bucconi zi dei paroni[2]).

Prov. Rov.

8274 *△ **Iĭ numĕră bucăturile.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Iĭ dá puțină mâncare.
2° Când unul tot spune cât mănâncă un altul.

BURDUF

Vedĭ *Bɩdnza, Câne, Carte.*

8275 * **A legà burduf pre cine-va.**

FR. DAMÉ, I, p. 168; II, p. 268.

Vedĭ *Cobză.*

A legà cu putere.

1) Cele maĭ bune bućăturĭ tatăluĭ de familie.
2) Cele maĭ marĭ bucăturĭ sunt pentru stăpânĭ.

8276 *A 'l face burduf de bătaie (bătăĭ).

G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'l umflà în bătăĭ; a 'l bate fără milă.

8277 **O să 'ĭ facă pielea burduf.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 10.

Adică o să 'l căznéscă fără milă (Golescu).

8278 *△ **A se umflà burduf.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Din mâncare pré multă.

BURETE

Vedĭ *Cap.* II & VI, *c. Burete, Drac, Poftă.*

8279 *△ **Doar n'am mâncat bureţĭ.**

Ilie Hocĭotă, *teol. c Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Ciupercă, a Mânca, Păstrăr.*

Doar n'am înnebunit.

8280 *△ **Par'că aĭ mâncat bureţĭ.**

Moise Popovicĭu, *pedagog, c. Covrogĭ, comit. Hunedióra, Transilvania.*

1° A 'ĭ înnebunit, aĭurezĭ.
2° Se dice celuĭ slab la trup.

BUTILCĂ

Vedĭ *Vin.*

CAFEA

Vedĭ *Saltea*.

8281 *△ **Cafea ruséscă.**

E I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Pentru vin şi, maĭ ales, rachiŭ.

CAĬMAC

8281 b **Caĭmac.**

Adică ce e maĭ bun.

CANĂ

8282 **Câna până atuncĭ merge la fântână, până se sparge.**

G. Munteanu, p. 30. — Hinţescu, p. 24.

Vedĭ *Ol, Tivgă, Ulcĭor, Urcĭor.*

Nu de multe orĭ inşélă, fură, minte, etc. cine-va, in cele din urmă trebue să se prindă odată.

Tant va la cruche à l'eau qu'à la fin elle se brise.

Prov. Franc.

CÂNCĔŬ

8283 *△ **E rĕŭ**
De câncĕŭ;
E betégă
De oĭégă.

Ana Roşca, *c. Topârcea, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Oĭégă.*

Când e omul bét.

CAPAC

Vedĭ *Tingire.*

8284 **Capacul după ólă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 103.—S. I. Grossmann, *Dict.* p. 231.

Adică orĭ-ce după cuviinţa sa (Golescu).

*△
8285 **Şi-a găsit capacul.**

Vedĭ *Drac, Ólă, Tingire.*

Se dice despre căsătoriile potrivite în rĕutate.

8286 **Se arucati căpachea şî-află tingirea** [1])

Gazeta. Macedon. I, p. 5.

Sĕ-arucuti căpaca, di ş-află tindzirlu[2]).

Per. Papahagi, *Zweit. Iahres*, p. 164.

Vedĭ *Tingire.*

Când miriĭ sunt amîndoĭ urîţĭ.

Kein Topf so schief, er findet seinen Deckel[3]).

Prov. Germ.

Il n'y a point de pot si laid qui ne trouve son couvercle.

Prov. Franc.

Non vi è pentola si brutta che non si trovi il suo coperchio[4]).

Prov. Ital.

*△
8287 **A'ĭ găsì capacul.**

A. Pann, III, p. 42.—D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

---

1) Se rostogoli capacu şi află (găsi) tingirea.
2) Se rostogoli capacu, de'şĭ află tingirea.
3) Nicĭ o ólă cât de strîmbă, să nu'şĭ găséscă capacul.
4) Nu e ólă cât de urîtă care să nu'şĭ afle capacul.

*△ *Găsesce capac la tóte.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.*

1⁰ A gási cusuru vorbeĭ.
2⁰ A nu lásá fárá rĕspuns, a face rĕspunsul cuvenit.

«Pe loc *îĭ găsì capacul*».

8288 *△ **A'ĭ pune capac.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1⁰ A'ĭ inchide gura cu un rĕpuns bine potrivit.
2⁰ A acoperì, a ascunde greşelile cuĭ-va.

«Fugĭ de linguşitorĭ carĭ iţĭ vorbesc tot pe plac, *puindu'ţĭ* la greşelĭ *capac*».

CARACUDĂ

8289 * **Caracudă.**

Locot. C. CRISTESCU, *c. Valea-Rea, J. Vasluiŭ.*

Om de puţină însemnătate, şi cum dice francesul : *le menu fretin.*

«A rĕmas numaĭ *caracuda*, şefiĭ aŭ fugit cu toţiĭ».

CÂRCEAG

8290 *△ **Cârceagu merge de multe orĭ la fântână până sĕ sparge.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Vedĭ *Ulcior.*

Acelaş înţeles ca la No. 8282.

Se numesce *cârceag*, în Banat, un ulcĭor de pămînt în care se ține apă de bĕut.

CÂRCĬUMĂ

Veḑĭ *a Bé, Bét, Bĕutură.*

8291 *△ **Nicĭ cârcĭumă 'n drum**
Nicĭ parale 'n pungă.

T. Bălăşel, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

Se ḑice când te întîlnescĭ cu vre-o rudă orĭ prietin, într'un loc unde nu aĭ cu ce face cinste.

Acéstă ḑicere se obicĭnuesce a se ḑice maĭ mult d'andóselea:

Nicĭ cârcĭumă 'n pungă
Nicĭ parale 'n drum.

8292 *△ **Cine te vede intrând în cârcĭumă nu ḑice că aĭ intrat să te închinĭ.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 55; I, p. 117. — Hințescu, p. 27. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.* II, p. 155. — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu, J. Argeş.*

Sĕ ḑice pentru bețivĭ precum şi pentru aceĭ cariĭ se adună cu ceĭ rĕĭ, cariĭ şi dînşiĭ tot rĕĭ sĕ socotesc.

8293 **Popa tócă şi îĭ chémă**
La biserică să mérgă,
Eĭ la cârcĭumă alérgă.

A. Pann, I, p. 110.—Hințescu, p. 150.

Pentru ómeniĭ bețivĭ.

8294 *△ **Cine pune urechile la crăcĭmă multe aude.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Uşă.*

Adică lucrurĭ ne-plăcute pentru dînsu.

Qui écoute aux portes entend souvent plus qu'il ne désire.
Prov. Franc.

Chi sta a scoltà, poch de bu el sentirà[1].
Prov. Ital.

Quien escucha, su mal oye[2].
Prov. Span.

Der Horcher an der Wand Hört seine eig'ne Schand[3].
Prov. Germ.

8295 *△ **Cine intră în crâcĭmă nu intră ca să se închine.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Pentru ceĭ a căror rea purtare se dovedesce după óre-carĭ semne.

8296 *△ **Crîşma orĭ o vindĭ, orĭ te vinde.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Arată vrednicia omuluĭ în negustorie. In loc să vindĭ marfa, daca nu eştĭ vrednic te vinde ea, adică rĕmâĭ calic, perdênd şi ce aĭ avut.

8297 *△ **Crişmă (birtul, făgădăul, ospĕtăria) cuĭ îĭ place, boiĭ 'n jug baiŭ nu 'l face.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărăscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

1) Cine stă de ascultă, puţin bine va audi.
2) Cine ascultă, rĕul sĕŭ aude.
3) Cine ascultă la uşă aude pentru sine o ruşine.

Cuĭ îĭ place să mănânce şi să bé bine, sărac ajunge.

CÂRNAT

Vedĭ *Datorie, Şagă, Socotélă.*

8298 **Cârnatul, când sĕ 'ndésă, începe a crĕpà.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36; *Asem.*, p. 76.

Adică cel lacom (GOLESCU).

8299 **Maĭ multe ḑile de cât cârnaţĭ.**

KÁROLY ÁCS, p. 81.

*△ *Maĭ multe ḑile ca cârnaţĭ.*

IULIU GROFŞOREANU, *dasc*, *c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Nu e în tóte ḑilele belşug, folóse, petrecerĭ. Acéstă ḑicere, de care se folosesc Românii din Ungaria, pare a fi o traducere a proverbuluĭ similar maghiar.

Ogni giorno non è festa [1]).

Prov. Ital.

Es is nicht alle Tag Sonntag [2]).

Prov. Germ.

Többnap mint Kolbász [3]).

Prov. Ung.

8300 * **De când ploaŭ cârnaţĭ.**

A. PANN, *Fab.* I, p. 126. — L. ŞĂÍNEANU, *Semas.*, p. 363. — I. ARBORE, *ing. J. Buzĕŭ.*

1) Fie-care ḑi nu e sĕrbătóre.
2) Nu e fie-ce ḑi Duminică.
3) Maĭ multe ḑile de cât cârnaţĭ.

*△ *Pe când ploaŭ cârnațĭ și lipiĭ calde.*

AT. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeș, J. Argeș.*

A fi de când cu plóĭa cu cârnațiĭ.

BARONZI, p. 47.

De când plóĭa cu cârnațĭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist*, II, p. 156.—A. PANN, *Fab.*, I, p. 117.—FR. DAMÉ, III, p. 233.

Vedĭ *Cĭoc.*

De mult, într'o vechime îndepărtată când orĭ-ce se putea întîmplà, și chiar lucrurile cele maĭ de ne-credut.

Lorsque les alouettes vous tombaient toute roties dans la bouche.

Prov. Franc.

In tot-dé-una poporul a credut în asemenea ploĭ ne-obicĭnuite. Pliniu, în istoria sa naturală, ne vorbesce de ploĭ cu lapte, cu sânge, cu fer, cu lână, cu cărămidĭ, etc. Vedĭ A. PANN, *Fab.*, I, p. 117 la 126 și L. ȘĂINEANU, *Basme*, p. 121, 917, 939, 991 și 997.

8301 *△ **Cârnatul lung nu e bun.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

A ține tréba de scurt.

8302 *△ **A lungì cârnatul.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Adică tréba.

8303 *△ **Ca un cârnat.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Plin, gras de plesnesce.

CARNE

Vedĭ *Os, Parale, Pecie, Seŭ.*

8304 **Carne tînĕră şî pesce bĕtrân.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Vedĭ *Viţel.*

Adică óre-ce după cum sĕ cuvine.

Jeune chair et vieux poisson.

Prov. Franc.

8305 *△ **La carne lesna e rea zama.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Tot ce e eftin nu e bun. Carnea maĭ eftină este slabă.

8306 *△ **Carnea çea eftină câinlīĭ u mâcă.**[1])

ILIE GHICU, *prof. c Abela & Băésa, Epir.*

Pentru cele rele şi fără preţ.

8307 **Alavdă fâsulīli, ş-mâcă carni.**[2])

P. PAPAHAGI, *Zweit. Iahr.* p. 148.

Pentru ceĭ cari, între douĕ saŭ maĭ multe lucrurĭ, laudă pre cel maĭ prost.

Lobe die Berge, und bleib' in der Ebene.[3])

Prov. Germ.

Praise the sea but keep on land.[4])

Prov. Engl.

1) Carnea cea eftină, cânii o mănâncă
2) Laudă fasolele şi mănâncă carne
3) Laudă munţiĭ şi stă la câmp.
4) Laudă marea şi locuesce pămîntul.

Il faut louer la mer et se tenir en terre.

Prov. Franc.

Hablar de la mar, y estar en la tierra.[1]

Prov. Span.

8308 * **Nicĭ carnea să ardă, nicĭ frigarea.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77. — Hinţescu, p. 27. — Al. Martinian, *J. Ilfov.*

* *A nu arde nicĭ carnea nicĭ frigarea.*

M. Canian, *public. J. Iaşĭ.*

Să nu fiĭ nicĭ prea sgârcit, nicĭ prea cheltuitor.

8309 **Nicĭ carnea ne-friptă, nicĭ frigarea să sĕ ardă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 109.

Vedĭ *Miel.*

Adică cu îndurare să urmăm la tóte (Golescu).

8310 **Nicĭ carnea cu óse, nicĭ frigarea arsă.**

Hinţescu, p. 27. — Baronzi, p. 60.

Acelaş înţeles ca la No. 8308.

8311 * **Nicĭ carnea, dar nicĭ frigarea.**

Eliodor Vergatti, *c. Balş, J. Romanaţĭ.*

Potrivit, nicĭ prea mult, nicĭ prea puţin.

«Nu cer *nicĭ carnea, dar nicĭ frigarea*».

8312 *△ **Tocmaĭ carne pe ólă.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

1) A vorbi de mare şi a sta pe uscat.

S'a ajuns tocmaĭ ce erà.

8313 *△ **Carne fără ciolan nu se póte.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova* — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Carnea fără de óse nu se vinde.*

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişenĕŭ, Basarabia.*

*△ *Carne fără óse se póte?*

I. G. SIMION, *c. Băsescĭ-Tămăşenĭ, J. Fălciŭ.*

Nu e carne fără óse.

FR. DAMÉ, III, p. 163.

Nu e om fără cusur, folos fără pagubă, plăcere fără supĕrare, într'un cuvînt: printre multe lucrurĭ bune trebue să fie şi ce-va rĕŭ.

Nul vin sans lie.

Prov. Franc.

Kein Fisch ohne Gräte, Kein Mensch ohne Mängel [1])

Prov. Germ.

Un c'è carne senza osse [2]).

Prov. Cors.

8314 * **Carnea de lângă os e cea maĭ dulce.**

D-NA E. B. MAWR, p. 86.—D-RA DIDINA ZANNE, *c. Bĕrlad J. Tutova.*

1° Cu înţelesul sĕŭ natural.

1) Nicĭ un pesce fără óse, nicĭ un om fără cusur.
2) Nu e carne fără óse.

2° Pentru părinți și copiĭ.

La chair la plus près des os est la plus tendre.

Prov. Franc.

La carne più vicina all'osso è più saporita [1].

Prov. Ital.

Ie näher dem Bein, je süsser das Fleisch. [2]

Prov. Germ.

8315 **Carnea face carne.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 454.

Carnea este cea maĭ hrănitóre mâncare.

Chair fait chair, et poisson poisson.

Prov Franc.

Carne carne cria [3].

Prov. Port.

Carne fa carne, pesce fa vesce [4].

Prov. Ital.

Fleisch macht Fleisch [5].

Prov. Germ.

CAȘ

Vedĭ *a Luà, Pâne, Pesce, Sălaș, Terciŭ.*

8316 *△ **Na, câine, caș**
Numaĭ că scăpașĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. J. Gorj.*

1) Carnea maĭ apròpe de os e maĭ gustósă.
2) Cu cât e maĭ apròpe de picĭor, cu atât e maĭ dulce carnea.
3) Carnea face carne.
4) Carnea face carne și pescele.
5) Carnea face carne.

Se ḑice atuncĭ când, trimițĕnd pe cine-va să facă o trébă, dìn care și el urméză sá se folosécă, caută numaĭ ca sa scape de ea.

*

8317 **Véde gl̄inatlu și l̄i si-pare grunghe di caș[1]).**

G. Zuca, *stud.*, *c. Cavaĭa*, *Albanĭa.*

Pentru cel prost.

8318 **Caș bun tu fóli di câni [2]).**

Per. Papahagi, *Zweit. Iahres.*, p. 164

*

Caș bun tu chéle di câne [3])

Ilie Ghicu, *c. Perivoli*, *Epir.*— I. Coyan, *prof. c. Băésa*, *Epir.*

Veḑĭ *Brânză.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 9228.
2° Om deștept, inimă bună, într'un corp pocit.

*

8319 **Caș bun tu chéle di porc [4]).**

I. Coyan, *prof. c. Turia*, *Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 8318.

*

8320 **Caș bun tu chéle amputită [5]).**

I. Coyan, *prof. c. Perivoli*, *Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 8319.

*

8321 **Di chéle di porc, fóle di caș nu s'façe [6]).**

I. Coyan, *prof. c. Abela*, *Epir.*

1) Vede găinaț și 'ĭ se pare bucată de caș.
2) Caș bun în fóle de câne.
3) Caș bun în pele de câne.
4) Caș bun în pele de porc.
5) Caș bun în pele împuțită.
6) Din pele de porc, fóle de caș nu sĕ face.

Vedĭ *Vâtălah.*

Acelaş înţeles ca la No. 2364.

*△
8322 **Aşa ĭeà şi ursu caşu.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Adică pe furiş.

*△
8323 **Caş la stână.**

*△
Pesce 'n baltă, caş la stână.

AL. ALEXANDRESCU, *c. Hîrşova, J. Constanţa.* — T. SPERANŢĂ, I, p. 6.

Se dice despre acele lucrurĭ carĭ se află neapĕrat şi cu belşug, în anumite locurĭ.

Vedĭ T. SPERANŢIĂ, *Ţiganul la stână.*

8324 **Incă cu caşul la gură.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

*△
Incă nu 'ĭ-a cădut caşul de la gură.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 231.— HINŢESCU, p. 30.

*
A fi încă cu caşul la gură.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 504.

△
Tot cu caşu la gură.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 150.

*
A avé caş la bot.

A. GOROVEI, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

A fi încă puişor cu caş la gură.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* III, p. 378.—Laurian & Maxim, I, p. 241.

A fi încă puişor cu caş la botişor.

Hinţescu, p. 156.—P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 173.

Nu 'ĭ-a picat caşul de la gură.

Baronzi, p. 86.

Adică încă copil până acum, după asemĕnarea păsĕrilor ce, până puiĭ aŭ caş la gură, ĕĭ îmbucă mumele (Golescu).
A fi încă tîner şi a nu pricepe lucrurile vieţeĭ.

«E ! e ! Măre Dane ! *tot cu caşu la gură* păĭ ! N'aĭ audit vorba aĭea că femeĭa are nouĕ gurĭ...»—Jipescu.

Béjaune.

Prov. Franc.

Gelbschnabel [1]).

Prov. Germ

*

8325 **A deşertà caşul.**

G. Poboran, *inst. c Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Putină.*

A o sbughià, a fugi.

A CĂSCÂ

Vedĭ *Cap. V, c. a Căscà.*

8326 **Unul cască, ş'altul înghite.**

A. Pann, I, p. 167.—Hinţescu, p. 29.

Unul cască gura şi altul inghite.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 11.—Gr. Alexandrescu, *prof. J. Putna.*—M. Stânceanu, *înv. c. Pîria, J. Mehedinţĭ.*

1) Cĭoc galben.

*
Alți cască, alți înglit.[1]

D. MILESCU, *Gazet. Maced.* I, p 3.

Vedĭ *a Dumicà.*

Sĕ dice când altul ne ĭeà îmbucátura din gură ce o așteptam pentru noĭ (GOLESCU).

Un a fa la supa e un aotr la mangia.[2]

Prov. Piem.

8327 **Altu hască, ș-altu ñchirdîsésci.**[3]

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.* p. 149.

Acelaș înțeles ca la No. 8326.

8328 **Altu hâscă, ș-altu s-cumnică.**[4]

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres,* p. 149.

*
Alți cască, alți s'cumănică.[5]

D. MILESCU, *Gaz. Maced.,* I, p. 3.

Acelaș înțeles ca la No. 8327.

8329 **Tini hașci, ș-altu pașci.**[6]

PER. PAPAHAGI, *Zweit Iahres.,* p. 176.

Acelaș înțeles ca la No. 8328.

---

1) Alțiĭ cască, alțiĭ înghit.
2) Unul face supa și un altul o mănâncă.
3) Altul cască, altul se folosesce (câștigă).
4) Altul cască, și altul ieà grijania.
5) Altiĭ cască, alțiĭ ieà grijania.
6) Tu cascĭ și altul să 'mpărtășesce.

CAŞCAVAL

*△
8330 **A se (prea) întinde la caşcaval.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ* — T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

*
A se îndulcì la caşcaval.

Adică la vorbă saŭ la purtare. A se obrăznicì. A vorbi saŭ a face ce-va ne-cuviincĭos.

*△
8331 **Nu te 'ntinde la caşcaval.**

HINŢESCU, p. 29. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 166. — I. IORGULESCU, *înv. c. Baĭa-de-Aramă, J. Mehedinţĭ.* — GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bălăbănescĭ, J. Tutova.*

*△
Nu te tinde la caşcaval.

I. PUŞCARIU, *c. P. Mĕruluĭ, comit Făgăraş, Transilvania.*

Acelaş înţeles ca la No. 8330, sub formă de oprire.

*△
8332 **A se dà caşcaval.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*
A fi caşcaval.

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

A fi móle, a fi prost.

*
8333 **Maĭ bine aş mâncà caşcaval.**

Când óre-ce nu ne vine la socotélă.

8334 * **A trăì în (ca într'un) caşcaval.**

Adică bine, în belşug, prin alusiă la şórecele din fabulă.

Vivre dans son fromage.

Prov. Franc.

8335 * **A avé caşcaval de ros.**

Adică de unde să se foloséscă.

CASTANĂ

8336 *□ **A scóte castanele din foc cu mâna altuìa.**

D-NA E. B. MAWR, p. 57.

Vedĭ *Cărbune, Foc,*
Jeratic, Şérpe.

A se folosi de ajutorul altuĭa pentru a îndeplini ce-va primejdios, în folosul sĕŭ.

Dicerile în adevĕr Românescĭ, se găsesc la No. 504, 673 şi 2509.

Rem suam alieno periculo curare.[1])

Prov. Lat.

Cavar la castagna dal fuco con la zampa altrui[2])

Prov. Ital.

Tirer les marrons du feu pour les autres.

Prov. Franc.

Auf anderer Leute Rücken tragen.[3])

Prov. Germ.

1) A'şĭ îndeplini lucrul sĕŭ cu primejdia altŭia.
2) A scóte castanele din foc cu mâna altuia.
3) A susţine lumea cu spinarea altora.

Making use of a Cat's Paw to get the Chestnuts out of the Fire.[1])

Prov. Engl.

CASTRAVETE

Vedĭ *Cap. II, c. Castravete.*

8337 *△ **Aulică, bine 'mĭ pică,**
Crăstăveţĭ cu mămăligă.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

In deriderea celuĭ sărac, când vrea să se pórte ca bogatul.

8338 * **'Nă móşe, mĭadă-érnă, câstrâveţĭ căftă!**[2])

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Când cerĭ un lucru care nu se póte dobândi.

CAUC

Vedĭ *Şofeĭu.*

A CENĂTUI

Vedĭ *a Cinătuĭ.*

CÉPĂ

Vedĭ *Cap. II, c. Cépă.*

8339 *△ **Cine mănâncă numaĭ cépă, dă mâna cu vîntu.**

V. IFRIM, *stud. c. Corodescĭ, J. Tutova.*

Tâlharul trebue să se descopere. Cine e prins, greŭ se desvinovăţesce.

---

1) A se sluji de laba pisiceĭ pentru a trage castanele din foc
2) O bĕtrână în mijlocul ierneĭ, caută castraveţĭ!

SNÓVĂ

Vorba ţiganuluĭ când a furat cépă, şi prinḑêndu'l Românul, l'a intrebat: Ce cauţĭ in grădină, mĕĭ ţigane?—Vintul m'a aruncat.—Dar de ce aĭ pus mâna pe cépă? — Ca să nu mĕ dea vîntul jos. — Dar in traistă ce aĭ pus? — Asta-ĭ asta, şi tăcû ţiganul».

8340 **Çine mănâncă cépă şî nu lăcrăméză?**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.

Adică cine greşasce şi nu sĕ căĭesce (GOLESCU).

8341 *△ **Aḑĭ o cépă, mâne o ĭépă, poĭmâne herghelia tótă.**

EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

Acelaş ințeles ca la No. 3139.

8342 **A dà cuĭ-va cépa.**

B. P. HĂŞDĔŬ, *Cuvint. Bĕtr.*, II, p. 496.

A nu'ĭ dà nimic.

Mi 'mportat un azu.[1])

Prov. Sard.

8343 *△ **A mâncà o cépă degerată.**

AL. VASILIU, *înv. c. Tătăruşĭ, J. Suciava.*

A nu isbuti într'o afacere, a nu o duce la un bun sfîrşit.

A CERNE

Veḑĭ *a Frămîntà, Muĭere.*

8344 **Cine cerne tótă ḑioa e semn că n'are gust să frămînte.**

BARONZI, p 54.

1) Imĭ aduce o cépă.

Acelaş înţeles ca la No. 3949.

8345 *△ **Cine cerne tótă dịua, nu mănâncă mămăligă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *a Frămîntà.*

Cine-şĭ perde vremea numaĭ cu pregătirile, nu isprăvesce nimica, şi, prin urmare, nu póte trage nicĭ un folos din munca sa

CÉŞCĂ

8346 * **Nu ti hârsia, hârsită; nu te-învirina, învirinată, că scafa vine de-anvârliga** [1]**.**

N. ST. *c. Nijopole, Macedonia.*

Fericirea, ca şi nenorocirea, cercetéză de-a rîndul pe fie-care dintre noĭ.

CHEAG

Vedĭ *Chĭag.*

CHEFTEA

8347 * **Nenorocită cheftea.**

Acelaş înţeles ca la No. 514.

CHĬAG

8348 * **A fi un chĭag sbîrcit.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, X, p. 381; *Pov.* p. 127.

Adică bĕtrân şi fără putere.

1) Nu te bucurĕ, bucurato; nu te mâhni, mâhnito, că céşcă vineîmprejur.

8349 *△ **Are chĭag (cheag).**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.— GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 28 & 65.—T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănescĭ*, *J. Vâlcea.*

Are chĭag (cheag) la inimă.

HINȚESCU, p. 32.—A. PANN, III, p. 105.—FR. DAMÉ, I, p. 228.

Are cheag la pungă.

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș*, p. 266.

Om cu dare de mână, cu avere.

«Sănĕtos lucru e să *avețĭ cheagu vostru* și la păs să legumițĭ din ce ațĭ pus».—JIPESCU.

8350 *△ **A prinde chĭag.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 314.— GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 71 & 105.— S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 152.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*— GAV. ONIȘOR, *prof. c. Ghermănescĭ*, *Tutova.*

A prinde putere, a se înavuți.

«A prins și el o lécă de *chĭag*».

CHIFLĂ

8351 * **Tot treĭ chifle ḑece banĭ.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bĕrlad*, *J. Tutova.*

Tot acelaș lucru și lucru de nimic.

CHISELIȚĂ

Veḑĭ *Cap. II, c. Apă, Piper, Tărîțe, Ulĭță.*

8352 **Treĭ ape în chiseliță.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

*△ *Treĭ ape în chisĕliță și o brâncă de tărîță.*

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

*△ *Șepte ape în chisĕliță și o mână de țărîță.*

P. ILIEȘ, *c. Hațeg, Transilvania.*

Vedĭ *No. 409.*

Adică rudeniile dĕ dĕparte, în cât nu sĕ maĭ socotesce dĕ rudă. (GOLESCU).

8353 *△ **Treĭ brâncĭ de tărîțe într'o ólă de chisĕliță.**

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

*△ *A face treĭ ape în chiseliță.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *Treĭ ape și o chisĕliță.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *No. 409.*

Atât prețuesce lucrul orĭ vorbele cuĭ-va, ca sá arate ca ce se ḑice de cine-va e aprópe de nimic.

8354 * **A face chisĕliță.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 236.— A. DE CIHAC, I, p. 50.—FR. DAMÉ, I, p. 235.

A bate rĕŭ.

«*A face chisĕliță* de bătaĭe».—ALEXANDRI.

8355 *Chisĕliță.

Amestecátură, talmeș-balmeș.

«Eraŭ tóte lucrurile numaĭ *o chisĕliță*».

CHIȘLEAG

Vedĭ *Leac.*

8356 *A fi gustat la óla cu chișleag.

M. CANIAN, *public.*, *J. Iașĭ.*

Vedĭ *Smântână.*

Adică, unde nu trebue, a fi greșit.

CIMBRU

8357 *△ Se amestică ca cimbrul.

E. I. PATRICIU, *înv c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *E ca cimbrul în tóte.*

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Mărar*, *Pĕtrunjel.*

Se amestecă în tóte.

CINĂ

Vedĭ *Lucru.*

A CINA

Vedĭ *Minciună.*

A CINĂTUÎ

8358 *△ Am să'l cinătuesc (cenătuesc).

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Amenințare; *a cinătui* însêmnă a scôte intestinele de la o pasĕre și a o tăĭá bucățĭ pentru a o punc la ólă.

CINSTE

Vedĭ *a Bé*, *Cap XV*, *c. Cinste.*

8359 *△ **Ia fă cinste, popo Brat,**
C'aĭ luat baniĭ pe tocat.

T. Bălășel, *înv. c. Ștefănescĭ, J. Vâlcea.*

Se dice preoților, prin cârciumĭ, de către ceĭ glumețĭ și cu jind de bĕutură, dând a se înțelege că preotul are baniĭ luațĭ fără muncă.

Acéstă locuțiune se găsesce într'o baladă poporală din județul Vâlcea:

. . . .
. . . .
Verde frunză ș'o lalea
Dară Radu că 'mĭ graĭa.
Să mergem la popa Brat
C'a luat baniĭ pe tocat.
D'a tocat, de n'a tocat
Că săracu tot 'șĭ-a dat.
. . . .
. . . .

8360 *△ **Dă 'ĭ cu cinstea să pĭéră rușinea.**

I. Creangă, *Pov.* p. 258.—E. Baican, *Binețe*, p. 10.—Gav. Onișor, *prof. J. Tutova.*

Când îndemnăm la supt.

8361 * **Cinste țigănéscă.**

Când se cinstesc unul pe altul, pe rînd și fără sfîrșit. Vedĭ No. 8363.

8362 * **Cu Românu și cu lăutaru trebue să te cinstescĭ ca să te cinstéscă.**

Maĭor P. Budișteanu, *J. Ilfov.*

Vedĭ *Cap. XV, c. Cinste.*

Trebue să beĭ cu dînșiĭ, căcĭ numaĭ ast-fel te bagă în sémă.

A CINSTÌ

8363 *△ **A cinsti țigănesce.**

T. Bălășel, *inv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

Acelaș ințeles ca la No. 8361.

CĬOB

Vedĭ *Cap. XII, c. Cĭob, Hîrb.*

8364 *△ **Rîde cĭobu de hîrb.**

I. Antonescu, *c. Plăinesĭ, J. Rîmnicu-Sărat.* — *Sem. Buc. Cl. VII prin* P. Gârboviceanu, *prof.*

*Vedĭ *Hîrb.*

Când unul îșĭ bate joc de altul pentru un cusur pre care 'l are și dînsul.

E de observat că cuvîntul *hîrb,* arată bucățile unuĭ vas de lut spart, ĭar *cĭob,* bucățile unuĭ vas de lemn. Acest din urmă cuvînt se trage de la persanul *cób,* lemn, bucată de lemn, așchie. In limbagiul curent nu se păzesce acéstă deosebire, întrebuințându-se ambele cuvinte, unul în locul celuĭ-l-alt.

8365 *△ **Rîde cĭob de ólă spartă.**

Semin. Buc. Cl. VI prin P. Gârboviceanu, *prof.*

Acelaș ințeles ca la No. 8364.

8366 **Amîndoĭ mâncațĭ dintr'un cĭob.**

A. Pann, II, p. 107.—Hințescu, p. 3.

1° Când doĭ inșĭ sunt ne-despărțițĭ.
2° Când sunt de o panură, cât unu cât altu.

CĬOLAN

Vedĭ *Carne.*

8367 *△ **Umblă cu cĭolane legate la gât.**

ALFRED JUVARA, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*—GAV. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

A înnebunit de tot.

8368 **A fi cĭolan.**

A. PANN, I, p. 55.

A fi rĕŭ, varvar.

«Cât de bun să 'țĭ pară, tot el *cĭolan* este».—A. PANN.

8369 *△ **A 'ĭ dà un cĭolan (de ros).**

E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *Os, a Róde.*

Adică o slujbă.

«A rĕmas fără *cĭolan* de ros».

CĬORBA

Vedĭ *a se Arde, Bucătărésă, a se Frige, Sofra, Strachină, Vorbă.*

8370 *△ **Cu momele cu șoșele nu se face cĭorba.**

E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *Ólă, Vorbă.*

Acelaș înțeles ca la No. 6385.

8371 **Par'că se pune la ciorbă
Una într'alta tot să sórbă,
Ast-fel nu 'ţi dă pas la vorbă.**

A. PANN, I, p. 15.—HINŢESCU, p. 35.—BARONZI, p. 57.

Despre cel vorbăreţ.

8372 **Ciorba încăldită mult strică la stomah.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Vedĭ *Cap. VII, c. Manestra.*

Adică pacea cea dĕ silă maĭ mult ne vatămă (GOLESCU).

Amitié rompue n'est jamais bien soudée.

Prov. Franc.

La mnestra arscaldêda la sa d fom [1]).

Prov. Rom.

Geflickte Freundschaft wird selten wieder ganz [2])

Prov. Germ.

8373 *
Ciorbă încăldită.

Vedĭ *Cap. VII, c. Manestra.*

1° Lucru de nimic, fără nicĭ o valóre.
2° Lucru dejà spus şi, prin urmare, sciut.
3° Acelaş înţeles ca la No. 8372.

C'est du réchauffé.

Prov. Franc.

8374 **Ciorbă lungă, să ne ajungă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84; *Asem.* p. 139.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 156.

1) Ciorba încăldită are gust de fum.
2) Prietenie cârpită rare orĭ se face întrégă.

Vedĭ *Zémă.*

Adică lucru prost (Golescu).

8375 *Cĭorbă lungă.

Fr. Damé, I, p. 247.

Vedĭ *Zémă.*

1° Mâncare próstă și maĭ mult zémă.
2° Vorbire care nu se maĭ sfîrșesce.

8376 *Cĭorbă.

D-na El. Gr. *c. Bucurescĭ, J. Ilfov.*

Arată un numĕr mare.

«Are o *cĭorbă* de copiĭ».

CĬORIC

8377 *△A încheĭet'o ca baba de la cĭoric.

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*—Gh. Albu, *stud. c. Schinenĭ, J. Tutova.*

Daca aĭ făcut greșéla nu aĭ decât să rabdĭ, că nu maĭ e chip de scăpare, după cum babele nu pot róde cĭoricul de porc.

CIRÉȘĂ

Vedĭ *Cap. IX, c. Mare.*

CĬUPERCĂ

Vedĭ *Cap. II, c. Cĭupercă.*

8378 *A mâncà la cĭupercĭ.

M. Canian, *public. J. Iașĭ.—Maĭor,* P. Budișteanu, *J. Ilfov.*

A nu mâncà nimic. Cĭupercile nu țin la fóme.

8379 *△ **Par'că mănâncă numaĭ cĭupercĭ fripte.**

FR. DAMÉ, III, p. 15.—S. MIHĂILESCU, *Şezăt.* II, p. 47.—E. I. PATRICIŬ *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

*△ *Par'că a mâncat numaĭ cĭupercĭ fripte.*

GR. ALEXANDRESCU, *magist. J. Putna.*

E slab, fără sânge în obraz.

8380 *△ **Doar n'am mâncat cĭupercĭ.**

ILIE HOCĬOTĂU, *teol. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Burete, a Mâncà, Păstrăv.*

Nu sunt nebun să fac cutare lucru.

CLISĂ

Vedĭ *Slănină.*

8381 *△ **Din câne nu poţĭ face clisă.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad. Ungaria.*

*△ *Din câne nu facĭ clisă.*

AVRAM CORCEA, *paroh. c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Câne.*

Din omul rĕŭ, stricat saŭ leneş nu poţĭ face om bun, cinstit saŭ sîrguincĭos.

Kutyából nem lesz szalona [1].

Prov. Ung.

8382 △* **Clisa întrégă şi curechĭul uns.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

1) Din câne nu se face slănină.

△*
Nu póte fi cu curechiul uns şi cu clisa întrégă.

IUL. GROFŞOREANU, *comit. Arad Ungaria.*

Vedĭ *Slănină.*

Când unul ar vré douĕ lucrurĭ de odată, cariĭ nu se pot împăcà; să'şĭ facă interesele şi să nu'l coste.

CLONDIR

△*
8383 **A se pupà cu clondiru.**

G. POBORAN. *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Sticlă.*

A fi sugaciŭ.

COCĂ

*
8384 **A se face cocă.**

A. PANN, I, p. 164. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451.—FR. DAMÉ, I, p. 266.

A se îmbĕtà.

A CÓCE

*△
8385 **S'a face, nu s'a face; acu dacă s'ar cóce!**

G. P. SALVIŬ. *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Arata o dorinţă prostéscá.

SNÓVA

Cĭ-că unul după ce şi-a isprăvit de semĕnat ogorul, in loc să dică, cum e obiceĭul: «de acum să dé Dumnedeŭ să se facă», el fiind cam prostănac ar fi dis: «s'ar face, nu s'ar face, acu dacă s'ar cóce!»

Luĭ nu'ĭ erá frică că nu se va face.... iĭ era maĭ frică că nu se va cóce!

8386 *△ **A o cóce cuĭ-va.**

A. Pann, III, p. 25. — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 247; *Basm.* p. 79.—G. I. Munteanu, p. 72. — Fr. Damé, I, p. 236.— G. Poboran, *inst. J. Olt.*—Baronzi, p. 45.

Veḑĭ *Plăcintă*, *Turtă*.

A'l pândi pentru a'ĭ întórce réul făcut, a'şĭ rĕsbuná.

«Feciorii de boierĭ nu putură mistui vorbele cĭobănaşuluĭ. Işĭ puseră in gând *să 'ĭ-o cócă* şi se culcară».—Ispirescu, p. 247.

8387 △ **A cóce pre cine-va.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—Gh. Popescu, *înv. c. Drăgăşanĭ, J. Sucĭava.*—Gav. Onişor, *prof. c. Avrămescĭ, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 8380.

«Ah! inşelătorul, cum m'a amăgit, ḑiceá Păcală. Eĭ! *da'l voiŭ cóce eŭ*».—*Şeză.* III, p. 131.

«De mult il *coceà*».

COCONARA

8388 * **Alandala coconara.**

Pentru vorbe próste şi fără rost.

COCOŞ

Veḑĭ *Cap. III, c. Cocoş.*

8389 * **Bruma éste pi brumar, ş-cocutlu pi-alunar [1]).**

G. Zuca, *c. Elbassan*, *Albania.*

1) Bruma este în Brumărel (Noembrie) şi cocoşu (se mănâncă) în Alunel (Iulie).

Fie-ce lucru la vremea luĭ.

CODRU

Vedĭ *Câne, Flămând, Fóme.*

8390 **Nu e vrednic codrul să'şĭ plătéscă.**

A. Pann, II, p. 48.—Hinţescu p. 208.—Fr. Damé, IV, p. 235.

Pentru cel leneş.

Il ne vaut pas le pain qu'il mange.

Prov. Franc.

E interesantă transiţiunea logică: *codru* = pàdure, trecut în accepţiunea de *teritoriŭ delimitat*, s'a luat apoĭ în înţelesul general de *bucată*, de unde astă-dĭ dicerea poporană *codru de pâne*=bucată de pâne.—Hăşdĕŭ, *Cuv. Bétr.* I, p. 163.

8391 *Cât codrul în mâna flămânduluĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, *Asem.* p. 45.

Pentru cele dĕ puţină vreme.

8392 *△ **A visà codri.**

T. Bălăşel, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

* *A visà codri verdĭ.*

Laurian & Maxim, I, p. 764.

Vedĭ *Fóme.*

1° A simţi o fóme ne-spusă de mare.

«Mănâncă bine ca să nu visezĭ la nópte *codriĭ verdĭ*».

2° A mâncà înfricoşat.

«Ce spuĭ tu? saŭ visedĭ *codri verdĭ*?»

CÓJA

8393 *△ **A prinde cójă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Maĭa*, *Unghie.*

A maĭ învioră.

COLAC

Vedĭ *Câne, cap. XII, c. Colac, Femeĭe, a Luà a Mâncà, Pâne.*

8394 *△ **Colacu nu'ĭ a cuĭ se menesce, ĭĭ a cuĭ îl mănâncă.**

M. LUPESCU, *înv. c. Broşcenĭ, J. Suciava.*—I. TEODORESCU, *înv. c. Cotîrgaş. J. Suciava.*

Când un lucru pregătit pentru unul, îl capĕtă un altul.

8395 *△ **Din colacul móle, ce cojile trudiĭ sĕ alege!**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Când nu rĕmâne nimic dìntr'un lucru.

SNÓVĂ

Pe pruncul ţiganuluĭ l'a bătut tată-sĕŭ, pentru că a mâncat medul de la nouĕ colacĭ. Plângênd purdelul l'a întrebat, un Român, de ce plânge. Spunêndu'ĭ pricina, Românul l'a întrebat, maĭ departe, ce a făcut cu cojile : «*Dar din colaciĭ moĭ, ce cojile trudiĭ sĕ alege !*» fu rĕspunsul cĭoroĭuluĭ.

8396 *△ **Asta'ĭ lapte cu colac.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Lapte.*

Pentru o întîmplare plăcută, folositóre.

8397 *△ **Umblă ca cânele cu colacĭ în códă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

Pentru cel bogat, care are maĭ mult de cât îĭ trebue.

8398 *△ **Noĭ n'avem pâne și câniĭ umblă cu colacĭ în códă.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., J. Putna.*

Când uniĭ nu aŭ ce mâncà și alțiĭ se rĕsfață în averĭ și bunătățĭ.

8399 **A umblà după colacĭ calḑĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 720

*△ *A așteptà colacĭ calḑĭ.*

GAV. ONIȘOR. *prof. J. Tutova.*

*△ *A venì la colacĭ calḑĭ.*

G. P. SALVIŬ, *înv. J. Covurluiŭ.*— ALFR. JUVARA, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Adică după lucru bun, plăcut și de-a gata.

8400 * **A duce pre cine-va la colacĭ calḑĭ.**

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

A'l duce cu vorba, cu făgăduelĭ, a'l purtà pe la icóne.

8401 **Colac.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 585.

Lucru bun, plăcut, întîmplare fericită, pléscă.

«Domnul Ghiftuĭ mĕ iubesce peste mĕsură, şi mĕ rógă să'l ieŭ, că pĭere. Ce ḑicĭ de asta, moş Fluture? Aşa *colac....*». — *Doĭ morţĭ viĭ.*

COLĂREZ

8402 *△ **N'are colărez în cap (la vorbă).**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

N'are minte, vorbesce fără socotélă.

Colărezul este un fel de mâncare ce se face, din lapte, făină şi orez.

COLEŞA

8403 *△ **A aflà spinĭ în coleşă.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 976.

CÓSTĂ

8404 **A mâncà cóste fripte.**

Columna Traian, 1882—83, p. 585.

Adică nimic.

COVRIG

Veḑĭ *Câne, a Mâncà.*

8405 *△ **Cu un covrig tot calic.**

E. I, PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Cu un lucru de nimic tot sărac rĕmâĭ.

8406 *△ **A scóte la covrigĭ.**

I, CREANGĂ, *Amint.*, p. 154. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 145. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.* — DAMÉ, IV. p. 35.

*△ *A duce la covrigĭ.*

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

*△ *A eşì la covrigĭ.*

A ajunge la covrigĭ calḑĭ.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Veḑĭ *Judecată.*

A ajunge rĕŭ de tot, a sărăci, a calici.

«Cĭocoismul să trăĭéscă, şi las pe dînşiĭ, că *ne scot eĭ la covrigĭ*». — I. CREANGĂ.

8407 * **A se face covrig.**

A. DE CIHAC, II, p. 78. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° A se ghemui, maĭ ales de frig.
2° A slăbi la trup.

«Te-aĭ sbircit până te aĭ făcut *covrig*».

CRĂCANE

Veḑĭ *Malaiŭ.*

CRÎŞMĂ

Veḑĭ *Cârcĭumă.*

CRUD

8408 *Merge cruda cu ne-sărata.**

Maïor P. BUDIŞTEANU, *J. Ilfov.*

*△ *Cruda cu ne-sărata.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Bine cu rĕŭ amestecat, dar maï mult rĕŭ.

«Trăesce şi el *cruda cu ne-sărata*».

CUHNIE

8409 *△ **Rîndueala când e bună, rostul cuhni merge strună.**

EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

Pentru cele cu rînduïală.

8410 **Lângă cuhnia cea bogată, sărăcia gata.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.

Vedĭ *Bucătărie.*

Adică cel ce petrece în desfătărĭ, curînd sărăcesce (GOLESCU).

A grasse cuisine, pauvreté voisine.

Prov. Franc.

8411 **Cuhnia bogată lasă diată próstă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 159.

Vedĭ *Bucătărie.*

Adică cel ce petrece în desfătărĭ, próstă stare lasă (GOLESCU).

Grasse cuisine, maigre testament.

Prov. Franc.

8412 **Greŭ la cuhnĭe.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

Adică cu anevoĭe sĕ mișcă (GOLESCU).

CURCUBETĂ

8413 * **Curcubete hérte**[1].

G. ZUCA, *c. Samarina, Epir.*

1° Vorbescĭ minciunĭ.
2° Spuĭ prostiĭ.

8414 *△ **Curcubeta încă merge cât merge de asupra apeĭ apoĭ dar odată sĕ cufundă.**

IÓN NICULA, *preot, Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 8282.

8415 * **Multe-orĭ s'duçe curcubeta la fântână, ne-óră vă-s frângă**[2].

V. DIAMANDY, *c. Armincĭu, Macedonia.*

Vedĭ *Car, Olă, Ulcĭor.*

Acelaș înțeles ca la No. 8414.

CURCUT

Vedĭ *a Frige, Piper.*

CURECHĬU

Vedĭ *Slănină.*

8416 *△ **Iĭ maĭ trebue ș'o căpĕțină de curechĭu în mână.**

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.* II, p. 73.

1) Dovlecĭ fierțĭ.
2) De multe orĭ se duce tivga la fântână, odată se frânge.

Ca sá rîdá de cel ce merge călare în timpul friguros al erneĭ. Când degeră picerile saŭ mânile, românul le învelesce în foĭ de curechĭu verde.

DĔMÂNCARE

Vedĭ *Câne.*

DROJDIE

Vedĭ *Vin.*

8417 *A fi pe drojdiĭ.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* III, p. 378.

Despre acel care a fost odată bogat, şi nu maĭ are de cât remaşiţe din averea sa.

8418 *△ **A fi cu drojdiĭ în cap.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

*△ *A umblà cu drojdiĭ în cap.*

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova. J. Vasluĭu.*

Adică bét.

8419 * **Drojdie.**

Ce maĭ rĕŭ, scursórea, lepĕdátura.

Drojdia societăţeĭ = *La lie du peuple.*

DULCE

Vedĭ *Amar, a Gustà, Mĭere, Pahar.*

8420 *△ **Ce-a fost verde s'a uscat,**
Ce-a fost dulce s'a mâncat.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*—Gav. Onişor, *prof. c. Sîrbiĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *Verde*.

Arată timpul frumos, traiul bun, fericirea de odinióră, care a dispărut.

8421 * **Dulce la limbă, amar la inimă.**

V. Alexandri & Lascar Rosetti, *Mss.*

Pentru cele carii d'întâiŭ ni se par plăcute, la urmă însă ne aduc necazurĭ multe şi supĕrărĭ.

8422 **Dulce le înghiţĭ, amar i să le scoţĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 91.

Sĕ dice pentru jăfuitorĭ (Golescu).

8423 **Dulce 'ĭ-a fost la mâncare**
Dar acre (acru) la scărpinare.

A. Pann, II, p. 32.—Hinţescu, p. 51.

Acelaş înţeles ca la No. 8422.

8424 *△ **Cum 'ĭ-a fost dulcele şi amaru!**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Adecă cum a primit binele trebue să priméscă şi rĕul.

8425 **Unul gustă, dice: dulce!**
Altul gustă, dice: acru!

A. Pann, II, p. 148.—Hinţescu p. 51.

* *Unuĭa îĭ vine gust dulce, altuĭa îĭ vine gust acru.*

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Arată deosebirea de gusturĭ la ómenĭ.

Vedĭ A. Pann, II, p. 148—150,

8426 * **Omul are un dulce și un amar.**

Vedĭ *Amar.*

Are și bune și rele. Om fără cusur nu se póte.
Vedĭ morala fabuleĭ: *Nu e nimic fără cusur*, din A. Pann, Fab., *II*, p. 52.

No gh' è dõçe senz' amäo.[1])

Prov. Lig.

8427 **A trăì cu cine-va dulce și amar.**

A. Pann, *Moș Alb*, I, p. 60.

Adică împărțind împreună rĕul și binele, bucuriile precum și necazurile vieţeĭ.

DULCÉȚĂ

Vedĭ *Lingură.*

8428 * **Apă și dulcețĭ**
Cu capu de pĕrețĭ,
Cafe amară
Și pe ușă afară.

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Pentru o primire próstă.

8429 **Dulcéța aduce amareață.**

M. Bojadschi, Γραμ. Ρωμα. p. 197.

Binele aduce rĕŭ, bucuria scîrbă, ș. c. l.
Vedĭ povestea din Bojadschi.

8430 **Dulcéța cât dĕ dulce, după mórte însă, nicĭ o poftă maĭ aduce.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 90.

1) Nu e dulce fără amar.

Arată că orĭ-ce la vremea eĭ sĕ cuvine căcĭ, în urmă, în zadar sĕ socotesce (GOLESCU).

8431 *Inghite (la) dulcéță.

D-NA Z. JUVARA, *J. Putna.* — FR. DAMÉ, II, p. 188.

Vedĭ *Mĭere.*

Se bucură de ceea ce vede saŭ i sĕ intîmplă.

Il boit du lait.

Prov. Franc.

A DUMICĂ

8432 *Cum dumicașĭ ași mâcașĭ.[1])

N. ST., *c. Nijopole, Macedonia.*

**Cum va-s dimicĭ, ași va-s mâçĭ.*[2])

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Bă. ésa, Epir.*

Cum îțĭ dimicaș, acși mâcă-țĭ.[3])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 162.

După cum aĭ muncit, așa veĭ dobândi.

Wie man's einbrockt, much man's essen.[4])

Prov. Germ.

As I brew, so I must drink.[5])

Prov. Engl.

1) Cum aĭ dumicat așa aĭ mâncat.
2) Cum veĭ dumică așa veĭ mâncă.
3) Cum îțĭ dumicĭ, așa mănâncă'țĭ.
4) Cum o dumicĭ așa trebue să o mănâncĭ.
5) Cum torn așa béŭ.

Qui fait la faute la boit.

Prov. Franc.

Chi l'ha conciata, se la mangia.[1]

Prov. Ital.

El que hace la soma, este la como.[2]

Prov. Span.

8433 **Uniĭ dumică şi alţiĭ mănâncă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

Uniĭ mănâncă şi alţiĭ dumică.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 171. — HINŢESCU, p. 99.

* *Unul dumică şi altul mănâncă.*

I. ARBORE, *ing. J. Buzĕŭ.*

*△ *Cine dumică şi cine mănâncă!*

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Vedĭ *Boŭ, a Căscà.*

Arată că uniĭ pentru alţiĭ muncesc, ĭar nu pentru însu'şĭ eĭ (GOLESCU).

8434 *△ **Cine dumică nu mănâncă.**

I. ANTONESCU, *c. Vâlcele, J. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 8433.

8435 **Cine dumică scie, cine mănâncă nu scie.**

A. PANN, *Edit*, 1889, p. 63; III, p. 77. — HINŢESCU, p. 51.

---

1) Cine a pregătit'o, o mănâncă.
2) Cine face franzela, acela o mănâncă

Numaĭ cel ce dumică scie cum și ce dumică, iar cel ce mănâncă n'are sciință cât dĕ mică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 50.

* *Açel çe dim̃ică scie, nu și açel care maș (sadi) mâcă.*[1]

D. DAN, *c. Nevéstă, Macedonia.*— META CONSTANTIN, *c. Moloviște- Macedonia.*

Adică cel ce muncesce, acela scie cum sĕ câștigă, iar cel ce mănâncă d'a gata n'are nicĭ o sciință (GOLESCU).

DUMICAT

8436 *△ **Dumicatul să ți'l facĭ cât îțĭ încape în gură.**

EM. POPESCU, *înv. c. Cíocănescĭ, Mărgineniĭ, J. Ialomița.*

Vedĭ *Bucătură, Imbucătură.*

Aceleașĭ ințelesurĭ ca la No. 8270.

DUȘCĂ

8437 *△ **Din dușcă în dușcă se face țușcă.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*—H. JUVARA, *c. Băsescĭ, J. Fălciŭ.*

Pentru ceĭ bĕutorĭ.

FĂCĂLEȚ

Vedĭ *Gol, Vorbă.*

1) Acel ce dumică scie, nu și acel care numaĭ mănâncă.

A FĂCĂLUÌ

8438 * **A făcăluì.**

LAZ. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 313.

Adică a bate.

FĂGĂDĂŬ

Vedĭ *Cârcĭumă.*

FĂINĂ

Vedĭ *Drac, Dumnedeŭ, a Frămînta, Leneş, Móră, Ochĭu, Tărîţe.*

8439 *△ **Din codină rea făină.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedinţĭ.*

Codina este cel maĭ de pe urmă grâŭ ce rĕmâne la vînturat, şi, prin urmare, cel maĭ rĕŭ. Bine înţeles, că şi făina făcută dintr'un asemene grâŭ nu póte fi bună.

Se aplică celor cariĭ sunt dintr'un ném rĕŭ saŭ cu obiceĭurĭ rele, din fire.

8440 *△ **Fie-care grăunţe are făină, dar are şi tărîţe.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

Tot omul are şi bune şi rele.

8441 **Şî din făină parte, şî din tărîţe merinde.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.

Se ḑice pentru ceĭ ce cer parte din tóte (GOLESCU).

8442 **Atât făina, cât şî aluatul, tot cu împrumutare.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 5.

* *Şi făina ş'aluat,*
Tot împrumut le-a luat [1].

A. PANN, I, p. 133.—HINŢESCU, p. 57.

---

1) Acéstă ḑicere se află tipărită, într'un mod greşit, atât în *Povestea vorbeĭ* cât şi în *Hinţescu.*

Se dice pentru ceĭ dé tot scăpătațĭ, ce trăiesc tot cu imprumutare. (Golescu).

8443 **Vré să fie şi grâu scump şi făina eftină.**

G. Esarcu, *Bacaŭ*, *Monit. Ofic. No. 26*, 1898.

Cere lucrurĭ peste putință.

8444 *△ **I-a (mĭ-a) trecut făina prin traistă [1]).**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 155; III, p. 125.—Hințescu, p. 56.—G. Poboran, *inst.*, *c. Slatina*, *J. Olt.*—I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ*, *J. Ilfov.*—*Semin. Buc. Cl. VIII*, *prin* P. Gârboviceanu, *prof.*

*△ *I-a trecut făina prin straiță.*

V. Sala, *înv. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ*, *com. Bihor*, *Ungaria.*

*△ *A trecut faina prin traistă.*

Gav. Onişor, *Junimea No 16.*

A fost când a fost, dar acuma nu maĭ însémnă nimic, *şi-a trăit traiul, şi-a mâncat mălaiul.*

8445 * **S'a spulberat făina din covată.**

I. Bănescu, *prof. J. Roman.*

S'aŭ dus folósele.

8446 * **Altă făină se macină acum la móră.**

I. Creangă, *Amint.* p. 7.

Vedĭ *Móră.*

S'a schimbat rostul lucrurilor.

1) Hințescu scrie *din* în loc de *prin.*

«Şi părintele mĕ ĭeă la dragoste, şi Smarandiţa începe, din când în când, a mĕ fura cu ochĭul, şi bădiţa Vasile mĕ pune să ascult pe alţiĭ, şi *altă făină se macină acum la móră.*»—CREANGĂ.

8447 **Ca făina orbuluĭ.**

Unirea (ziar), c. Blaĵ. Transilvania.

*△ *Se perde ca făina orbuluĭ.*

G. PETRICĂ, *c. Corna. comit. Alba-Inferióră, Transilvania.*

Adică împrăştiat, fără nicĭ o legătură.

«Afirmăm sus şi tare că înfundarea causeĭ naţionale n'a făcut'o nicĭ Stan, nicĭ Bran, ci a făcut'o pasivitatea. Suntem desorganisaţĭ, imperechiaţĭ, împrăstiaţĭ *ca făina orbuluĭ*».—*Unirea.*

8448 * **Canda l̃i m'că gumarlu fărina!** [1]).

I. COYAN, *prof. c, Perivoli, Epir.*

Pentru cel care stă supĕrat. Se ḑice maĭ ales când un om fără pricină bine-cuvîntată, se dă la o gândire adâncă saŭ la o mâhnire inexplicabilă.

Măgarilor li se daŭ, de obiceiŭ, tărîţele ĭar nu făina.

8449 * **Ţi m'cară gumarl̃i fârina** [2]).

G. ZUGA, *c. Cavaĭa, Albania.*

Acelaş înţeles ca la No. 8448.

FĂINÉLĂ

8450 *△ **'I-a tras o făinélă.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Luncaviţa, TJ. ulcea.*

1) Par'că 'ĭ-a mâncat măgarul făina.
2) 'Ţĭ mâncară măgariĭ făina.

*△ *L'a înfăinat.*

I-a tras o bătae sdravĕnă de l'a făcut, cum e făina de móle.

FĂRÂMITURĂ

Vedĭ *Bucată.*

8451 **Cu o fărămitură, mare pesce prindem.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Vedĭ *Bucăţică, Pesce, Pitic, Rîmă.*

Adică cu o vorbă viclénă şî pĕ cel maĭ mare înşĕlaş, şî cu o momélă dĕ mită mult dobândim (GOLESCU).

8452 **Fărămiturile ce 'ţĭ rĕmân, dă le şî tu pĕ l'aĭ tĕĭ câĭnĭ, că şî eĭ să mănânce aşteptă dĕ la stăpân.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.

Vedĭ *Câne.*

Adică cu cele dĕ prisos ajută pĕ ceĭ săracĭ (GOLESCU).
Vedĭ No. 1517 & 1535.

8453 **Şî câĭniĭ mănâncă din fărămiturile ce cad dĕ la masa domnuluĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 97.

Sĕ dice pentru ceĭ micĭ şî scăpĕtaţĭ, ce sĕ ajută din cele ce prisosesc dĕ la ceĭ maĭ marĭ (GOLESCU).

8454 *△ **Din casa luĭ N*** n'o să maĭ ésă popa cu fărâmăturĭ în barbă.**

GAV. ONIŞOR, *prof. J. Tutova.*

Pentru cel sgârcit.

FARFURIE

Vedĭ *Frumuseţe.*

8455 *△ **Par'că calcă în farfurii.**

G. ALBU, *stud. c. Schineni, J. Tutova.*

Vedï *Strachină.*

Calcă cu grijă, încet și pe-a furișul ca să nu 'l audă nimenea.

FASOLE

Vedï *a se Arde, Bucate, Carne, Cap. II, c. Fasole.*

8456 * **Nu ţï-e fasolea fiértă.**

A. PANN, I, p. 17.

Te înșelï, nu aï nemerit'o.

Ba, ba vere, mě cam iértă
Că nu ţ-e fasolea hiértă;
Eŭ am mâncat ce se chémă
Un mezelic de pastrămă.

PANN.

8457 *△ **A rěmâne de rîs ca fasolea în ḑiua de Pascï.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţï, J. Covurluiu.*

*△ *Se lovesce ca fasolea in ḑiua de Pascï.*

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, J. Dîmboviţa.*

Vedï *Bragă.*

După post cine maï mănâncă fasole? Când e un lucru nepotrivit, saŭ nu e la locul luï ci fără nicï un temeïu.

8458 *△ **Chef! făsuï teci în cârnelegï.**

IUL. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelescï, J. Dolj.*

Pentru o vorbă la locul eĭ.

FEDELEȘ

Vedĭ *Porc*, *Urcĭor*.

8459 **Pe porc nu poțĭ a 'l face sa bé apă din fedeleș.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 164.

A se adaogă la No. 2361.

Ci è pesce torna all'acqua [1]).

Prov. Sicil.

Setz einen Frosch auf goldnen Stuhl,
Er hüpft doch wieder in den Pfuhl [2]).

Prov. Germ.

The frog cannot out of her bog [3]).

Prov. Engl.

8460 *△ **A 'l legà fedeleș.**

BARONZI, p. 206.—A. DE CIHAC. II, p. 497.—P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 9.—FR. DAMÉ, II, p. 16.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A 'l legà fideleș.

S. FR. MARIAN, *Tradit. Pop.* p. 171.

Vedĭ *Cobză*.

A legà cu putere, tépĕn, vîrtos.

FELIE

8461 * **Vaĭ pățí ca cânĭle, çi vré filie ma mare.**[4])

G. ZUCA, *c. Berat, Albania.*

1) Cine e pesce se întórce la apă.
2) Sue o brόscă pe un scaun aurit, sare iarășĭ în baltă.
3) Brόsca nu póte trăi în afară de baltă.
4) Veĭ pățí ca cânele ce vrea o felie maĭ mare.

Când cine-va nu se mulțumesce cu puținul ce'l are. Alusie la fabula bine cunoscută, în care cânele scapă bucata ce o aveà în gură, vrênd sá dobândéscă alta maĭ mare ce i sĕ păreà că o vede în apă.

FIDEA

8462 *Fidea cu apă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 72; *Asen.*, p. 47.—LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 247.

Adică om dĕ nimic, fără nicĭ un dar, fără nicĭ o destoĭnicie (GOLESCU).

A FIERBE

Vedĭ *Apă*, *Ólă*, *Sĕŭ*.

FIERT

8463 *Aĭ făcut'o (o făcușĭ) fiértă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 228.—FR. DAMÉ, II, p. 6.—E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiŭ*.—G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

Nu aĭ isbutit, aĭ stricat o trébă.

8464 *Par'că 'ĭ fiert.

Vedĭ *Ólă*.

1° Slab, fără sânge în obraz.
2° Fără vlagă, abătut in urma unor nenorocirĭ, pagube, întimplărĭ displăcute, etc.

FIERTURĂ

Vedĭ *Sare*.

8465 **Când fiertură în ólă,**
Şi când mămăligă gólă.

A. PANN, I, p. 151.

Când fertură în ólă
Şi când mămăligă gólă.

HINŢESCU, p. 59.

Despre omul sărac care, dintr'o ḑi într'alta, nu maĭ are ce mâncà.

FLĂMÂND

Veḑĭ *Aḑĭ*, *Capră*, *Codru*, *Lup*, *Pâne*, *Sătul*, *a Săturà*, *Vară*.

*△
8466 **Flămândul codri viséză.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 50. — I. G. VALENTINEANU, p. 12.—V. FORESCU, *c. Folticenĭ*, *J. Sucĭava.*— T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ*, *J. Vâlcea.*

Flămândul codri viséză şi vrabĭa meiŭ.

A. PANN, I, p. 129 —HINŢESCU, p. 60. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 382.—S. FL. MARIAN, *Ornit.*, p. 412.

Flămândul codru viséză şi vrabĭa meiŭ.

A. DE CIHAC, *Dicţ.*, p. 649.

*△
Flămânḑiĭ codri viséză.

I. DUMITRESCU, *înv. c. Gâncĭova. J. Dolj.*

Pită-agĭunlu şi-învisédză. [1]

ANDREĬU AL BAGAV, *Cart. Aleg.* p. 62.

1) Plăcintă flămândul viséză.

Adjunlu cumăț învisédză.[1])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 148.

*
Adjiunlu cumăți învisédză.[2])

C. IONESCU, *c. Nevésta, Macedonia.*

Vedĭ *Fóme.*

Tot omul de ce'ĭ aminte, de aceea vorbesce, și ceea ce nu are, tot de aceea doresce.

Vedĭ No. 2645.

Il porco sogna ghiande.[3])

Prov. Ital.

Wenn der Hund träumt, so is't von Brod.[4])

Prov. Germ.

Гоподній курицъ просо снится [5])

Prov. Rus-Mica.

8467 *△ **Cine 'ĭ flămând, pânea 'ĭ (e) în gând.**

HINȚESCU, p. 140. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiŭ.*—V. SALA, *dasc. c. Sudrigiŭ, comit. Bihor. Ungaria.*—ILIE HOCIOTĂ, *teol. c. Seliște, comit. Sibiŭ, Transilvania.*—N. RUSU, *c Ighirdorf, comit. Tîrnava, Transilvania.* — I. CURCUBETĂ, *c. Vlădenĭ, comit. Făgăraș, Transilvania.*

*△
Cine'ĭ flămând,
Pita'ĭ în gând.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.* — IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

1) și 2) Flămândul bucățĭ (de pâne) viséză.
3) Porcul viséză ghindă.
4) Când cânele viséză este de pâne.
5) Puĭul flămând meiŭ viséză.

*△ *Celuĭ flămând,*
Pita'ĭ în gând.

V. Sala, *dasc. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Flămânduluĭ pânea 'ĭ în gând.

Abecedar Ilustr. p. 26.

*△ *Celuĭ flămând*
Pânea 'ĭ în gând.

N. Cusian, *c. Godinescĭ, comit. Hunedióra, Transilvania.*

*△ *Omuluĭ flămând*
Pânea 'i-e în gând.

I. Pușcariŭ, *c. Poĭana-Mĕruluĭ, comit. Făgăraș, Transilvania.*

Vedĭ *Pâne.*

Acelaș înțeles ca la No. 8466.

8468 *△ **Bolnavul doresce sănătatea și flămândul pânea.**

V. Sala, *înv. c. Băița, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 8467.

8469 **Flămândiĭ visez mâncând**
Și setoșiĭ apă bênd.

A. Pann, *Fab.* II, p. 123.

Acelaș înțeles ca la No. 8468.

8470 **Flămânduluĭ îĭ pare mĭere, codrul cel uscat.**

S. I. Grossmann, *Dicț.* p. 153.

Pe omul flămând orĭ-ce mâncare îl mulțumesce.

«Cel sătul calcă in picióre fagurul, *dară celuĭ flămând tóte amărăcĭunile dulcĭ i se par*». — *Prov.* 27, 7.

8471 Flămânḑilor nu le trebue poftire multă.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 153.

Pentru ceĭ flămânḑĭ, precum și pentru ceĭ carĭ rîvnesc mult la un lucru.

*△

8472 Flămându n'aștéptă coptu, nicĭ golu nălbitu.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiŭ, Banat.*

Veḑĭ *Fóme.*

Acelaș înțeles ca la No. 8471.

*△

8473 Cine se culcă flămând se scólă fără datorie.

GR. POĬENARU, *ing. J. Buzĕŭ.*

Inversul ḑicerilor de la No. 8259 și 8410.

8474 Cel flămând n'are urechĭ dĕ ascultat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.

Veḑĭ *Pântece.*

Adică fómetea n'ascultă nicĭ o poruncă. (GOLESCU).

S'a ḑis de uniĭ că acéstă ḑicere a fost întrebuințată, pentru intâiașĭ dată de un favorit al împĕratuluĭ Titus, pentru o Evreică, numită Maria care, împinsă de fóme, și ar fi mâncat copilul, în vremea când Ierusalimul era asediat de acest împĕrat. Acest proverb erà însă cunoscut cu mult înainte. In adevĕr Catone, vorbind poporuluĭ la o fómete a ḑis : «*Arduum est, Quirites, ad ventrem auribus carentem verba facere*».

Γαστὴρ οὐκ ἔχει ωτα [1]).

Prov. Elin

Venter non habet aures [2]),

Prov. Lat.

1) Pântecele nu are urechĭ

2) Pântecele nu are urechĭ.

Ventre affamé n'a pas d'oreilles.

Prov. Franc.

La fam no la ghe vèd, nè la ghe sent 1).

Prov. Ital.

Ein hungriger Bauch hat keine Ohren 2).

Prov. Germ.

A hungry belly has no ears 3).

Prov. Engl.

8475 **Calea flămândulul e cea maĭ lungă.**

SLAVICI, *Conv.* IX, p. 122. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 455.

Căcĭ nimic nu'l póte face să'şĭ uĭte de fóme.

8476 *△ **De cât încercelată, mărgelată şi flămândă, maĭ bine ciulă şi sătulă.**

M. STĂNCESCU, *inv. c. Piria, J. Mehedinţĭ.*

Intâiŭ mâncare şi traiŭ bun şi în urmă, numaĭ, gătélă.

8477 * **A dà flămânduluĭ scobitóre.**

A da cuĭ-va un lucru care nu'ĭ folosesce la nimic.

A FLĂMÂNDI

Vedĭ *Cal, Copil, Di, a Găti.*

8478 *△ **Poftim! nu flămândì ca a-casă!**

GAV. ONIŞOR, *prof. Junimea, No. 16.*

1) Fómea nu vede, ci simte.
2) Un pântece flămând nu are urechĭ.
3) Un pântece flămând nu are urechĭ.

Indemn, glumeţ, la mâncare.

FÓIE

Vedĭ *Plăcintă.*

FÓME

Vedĭ *Bogat, a Dormĭ, Flămând, Găină, Golătate, Lup, Maţe, Pâne, Urechie, Vară, Cap. VII, c. Vas.*

8479 *△ **Când ţĭ-e fóme nu caţĭ că malaiul e în cuptor.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Smulţĭ, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 8472.

Nihil contemnit esuriens [1].

Prov. Lat.

Qui a faim mange tout pain.

Prov. Franc.

A buona fame non vi è cattivo pane [2].

Prov. Ital.

Dem hungrigen Bauch schmeckt Alles wohl [3].

Prov. Germ.

8480 *△ **Cuĭ-e fóme codriĭ viséză.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 27. BARONZI, p. 55. — HINŢESCU, p. 61.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 159.— EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ Mărginenĭ, J. Ialomiţa.*— GAV. ONIŞOR, *Junimea*, II, No, 36.—G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 30. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

---

1) Flămândul nu dispreţuesce nimic.
2) La o bună fóme nu ţĭ este pânea rea.
3) Pântecele flămând ĭubesce orĭ-ce.

*△
Cuĭ e fóme, codriĭ viséză.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.* III, p. 382.—I. IONESCU, II, p. 115.—*Abecedar Ilustrat*, p. 26.—A. GOROVEI, *J. Suceava.*

Vedĭ *Flămând.*

1° Adică la aceea ce poftim, la aceea ne gândim (GOLESCU).
1° Pentru acel căruĭa i se pare vorba tot despre ce doresce el.

Hladovénu chleb na mysli[1].

Prov. Ceh.

8481 **Când mĭ e fóme să'mĭ daĭ pâĭne**
Iar nu 'mĭ ḍice: vino mâĭne.

A. PANN, III, p. 139.

Când mĭ-e fóme să-mĭ daĭ pâne
Iar nu ḍice: vino mâne.

HINȚESCU, p. 61.

Vedĭ *Sete.*

Să facĭ bine la vreme căcĭ, maĭ târḍiŭ, nu prețuesce nicĭ un ban.

8482 **Fómea se uĭtă la pórta omuluĭ muncitor, și nu îndrăsnesce să intre.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 44; I, p. 155.

Fómea se uĭtă pe feréstră în casa omuluĭ muncitor, și nu intră nicĭ de cum pe ușe.

HINȚESCU, p. 62.

*△
Fómea se uĭtă la pórta omuluĭ muncitor, dar nu póte intrà.

V. SALA, *înv. c. Vașcoŭ-Bătrescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

---

1) Cuĭ i-e fóme, e cu pânea în gând.

Fómea se uită doar pe uşe, în casa muncitoruluĭ, dar nu îndràsnesce să intre înăuntru.

P. Dulfu, *Albina*, I, p. 290.

*△ *Fómea se uită la uşa muncitoruluĭ, dar nu cutéză să intre în casă.*

I. G. Valentineanu, p. 42.

Prin muncă se înlătură lipsa şi sărăcia.

La faim regarde à la porte de l'homme laborieux, mais elle n'ose pas entrer.

Prov. Franc.

A fome chega à porta do official, mas não póde lá entrar[1].

Prov. Port.

Dem Fleissigen guckt der Hunger wohl zuweilen in's Fenster, aber in's Haus darf er nicht kommen[2].

Prov. Germ.

8483 * **După fómea fi vaĭ aĭ, ahtare mcare vaĭ façĭ**[3].

G. Zuca, *c. Cusina, Albania.*

După rîvna şi activitatea ce veĭ desvoltà într'o întreprindere, va fi şi reuşita ce veĭ avé.

8484 *△ **Fómea e cel maĭ bun bucătar.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 383.— Al. Dumitrescu. *Galic*, p. 140.—D-ra Ec. Şişman, *înv. c. Adam, J. Tutova.* — Chibici-Râvneanu, *Conv. Liter.*, XVII.— Gr. Poienaru, *ing. c. Rassa, J. Ialomiţa.*—C. Meissner & V. Dogar *Lect.* II, p. 30. — V. Sala, *dasc. c. Fînaţa, comit. Bihor, Ungaria.*

1) Fómea se uită la pórta lucrătoruluĭ, dar nu póte intrà.

2) Fómea se uită pe feréstră în casa flămânduluĭ, dar în casă nu îndrăsnesce să intre.

3) După fómea ce o să aĭ, atare mâncare veĭ face.

*△ *Fómea e bucătarul cel maĭ bun.*

G. MUNTEANU, p. 30.—KÁROLY ÁCS, p. 82.—HINŢESCU, p. 61.— I. G. VALENTINEANU, p. 20.— E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.* D-NA E. B. MAWR, p. 36.

* *Bucătarul cel bun e fómea.*

V. FORESCU, *c. Fălticenĭ, J. Suciava.*

Vedĭ *Pâne.*

Celuĭ flămând orĭ-ce mâncare i se pare bună, şi precum dice Horaţiu : *pulmentaria quære sudando.*

Este sciut că mâncarea naţională a Spartanilor erà un fel de cĭorbă negricĭósă, compusă : după uniĭ din sare, oţet, sânge, şi bucăţele de carne ; dupĕ alţiĭ din grăsime de porc, sare şi oţet. Dionisie Tiranul, fiind de faţă la o masă publică, la Lacedemona, gustă din acéstă ciorbă şi o găsi fórte rea. «Nu mĕ mir, dise bucătarul, căcĭ lipsesc dresurile. — Ce dresurĭ ?—Alergătura, sudórea, ostenéla, fómea, setea, acestea sunt cariĭ daŭ gust mâncărilor nóstre».

Optimum condimentum fames [1].

Prov. Lat.

Il n'est sauce que d'appétit.

Prov. Franc.

Lu megghiu cocu è lu pitittu [2].

Prov. Sard.

Hunger never fails of a gude cook [3].

Prov. Scoţ.

Hunger ist der beste Koch [4].

Prov. Germ.

1) Cel maĭ bun dres e fómea
2) Cel maĭ bun bucătar e fómea.
3) Fómeĭ nu'ĭ lipsesce nicĭ o dată un bun bucătar.
4) Fómea e cel maĭ bun bucătar.

Nejlepši kuchar jest hlad [1].

Prov. Cech.

Legjobb szakàcs az éhség [2]).

Prov. Ung.

Тладъ е найболъій куваръ [3].

Prov. Sîrb.

8485 **Fómea face bucate bune.**

S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 153.

*△ *Fómea face bucatele bune.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

Acelaș ințeles ca la No. 8484.

8486 **Fómea e soră bună cu setea.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1220.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 383.

Bĕutura și mâncarea merge împreună.

8487 **Fómea și rușinea**
Nu se pot de loc unì,
Intr'un loc a locuì.

A. PANN, III, p. 32.—HINȚESCU, p. 196.

* *Fómea și rușinea nu se pot împreunà.*

Vedĭ *Golătate.*

Acelaș ințeles ca la No. 7131.

Nescit plebs jejuna timere [4]).

Prov. Lat.

1), 2) și 3) Fómea e bucătarul cel maĭ bun.
4) Poporul flămând nu se teme de nimic.

8488 **Maĭ tare şi maĭ vrăjmaşă jigănie de cât fómea alta nu ĭeste.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 131.

Nimic maĭ rĕŭ de cât a fi flămând.

*

8489 **E mare necaz**
Când fómea nu 'ţĭ dă ragaz.

V. FORESCU, *c. Folticenĭ*, *J. Suciava.*

Acelaş înţeles ca la No. 8488.

*△

8490 **Boerul când îĭ e fóme se primblă, Românul flueră, ĭar ţiganul cântă.**

I. TACU, *înv. c. Branişcea*, *J. Covurluĭu.*

△

Ţiganul când ĭ-e fóme cântă, boĭerul se primblă cu mâĭnile dinapoĭ, ĭar ţĕranul nostru îşĭ arde luléua şi mocnesce în-tr'însul.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 54.

SNÓVĂ

Nisce Românĭ coseà fĕn la un Turc, care se dice că erà fórte deştept. Un flăcăŭ, maĭ tinĕr, mereŭ fluerà, ca să nu 'l tradeze o slăbicĭune, când ascuţia cósa, stà din fluerat. Turcul, care erà aprópe, aude ghiorăind maţele flăcăuluĭ.

— Bre, Ivane, ce tot fluerĭ tu?

— Ca să tae cósa bine, Ago, şi să facem spor la lucru.

— Maţele tale ce tot au de mereŭ ghĭorăesc?

— Mĭ-e dor de tata care bine maĭ scie ascuţi cósa.

— Bre, Ivane, nu spuĭ drept. Românul fluerà când îĭ e fóme. După ce ospĕtară, Turcul vede că flăcăul nu maĭ fluerà.

— Acum nu 'ţĭ maĭ e dor de tata, bre, Ivan?

— Nu, Ago!

8491 * **Nu muri móșa di sbóră că muri de fóme [1]).**

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

Sĕ cer fapte ĭar nu vorbe góle.

8492 *△ **S'a întîlnit fómea cu setea.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

1° Sĕ ḑice maĭ ales pentru soțĭ când amîndoĭ sunt săracĭ.
2° Rare orĭ când doĭ nevoĭeșĭ se întovărășesc pentru a face óre-ce.

C'est la faim qui épouse la soif.

Prov. Franc.

8493 *△ **O murit de fóme ca țiganu între pânĭ.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluĭu.*

Nu a ajuns să 'șĭ vadă visul cu ochiĭ.

SNÓVĂ

Pânea veche se isprăvise, ĭar cea nouĕ era ne-cóptă, și tocmaĭ atuncĭ móre țiganul.

8494 *△ **Mĭ-e fóme de nu te vĕd.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Arată o fóme cumplită.

8495 *△ **De fóme i sĕ lungesc urechile.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158.

A se adăogă la No. 4772.

---

1) Nu murĭ baba de vorbe că murĭ de fóme.

8496 **De fóme se învîrtesce,**
Sub călcâiŭ locul găuresce.

A. PANN, I, p. 134.—HINȚESCU, p. 61.

Pentru cel sărac cu desăvîrșire, care nu are nicĭ ce mâncà.

FÓMETE

Vedĭ *Sărăcie.*

8497 **— Tu, fómete lungă, unde aĭ ernat?**
— La săracu 'n pungă, și maĭ mult sub paț.

A. PANN, I, p. 135.—HINȚESCU, p. 62.

Căcĭ unde s'ar încuĭbà fómea daca nu în casa săraculuĭ.

FRAGĂ

Vedĭ *Cap.* II, *c. Fragă.*

8498 *△ **Pentru fragă,**
Și frunză ți-e dragă.

P. ILIEȘ, *c. Hațeg, Transilvania.*

Acelaș înțeles ca la No. 711.

8499 *△ **In dorul fragilor rodĭ cotórele.**

D-RA EC. ȘIȘMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 8498.

8500 *△ **Nu e d'o fragă ci e d'o desagă.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Nu e dintre ceĭ carĭ se mulțumesc cu puțin. Nu se satura așa lesne.

8501 *△ **Viĭ (te ducĭ) cu gura la fragĭ.**

G POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Adică fără să sciĭ la ce, fără nicĭ un rost, ne-pregătit, ne-socotit.

2° Credĭ că e mare scofală acolo.

A FRĂMÎNTA

8502 **Frămîntă făina cu picerele şĭ lutul cu mâĭnile.**

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 74.

Se ḑice pentru ceĭ ce tóte le urméză pĕ dos (GOLESCU).

8503 *△ **Cine nu va să frămînte, tótă ḑioa cerne.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.—DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 372.—GR. ALEXANDRESCU, *magist. J. Putna.*

*△ *Cine nu vré să frămînte, tótă ḑiua cerne.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 603.—FR. DAMÉ, I, p. 223.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭu.*

Cari nu va s'frimintă, tută dzua 'nçérni 1).

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.* p. 162.

* *Cari nu va s'firmită, tută dziua 'nçérne* 2).

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

* *Care l̄i-u leni s'frimită, tută dzua înçérni* 3).

N. ST. *c. Nijopoli, Macedonia.*

1) şi 2) Care nu vré să frămînte, tótă ḑiua cerne.
3 Căreĭa 'ĭ-e lene să frămînte, tótă ḑiua cerne.

* *Care nu va să-alóză, dziua cérnă* [1].

V. DIAMANDY, *c. Armincĭu, Macedonia*,

Vedĭ *a Cerne, Femeĭe, Mămăligă, Muĭere, a Plămădì.*

1° Sĕ dice când nu vrem să săvîrşim óre-ce, şî dăm di piste di, găsind felurimĭ dĕ pricinĭ (GOLESCU).
2° Pentru cel ce nu lucréză, şi sĕ fălesce numaĭ cu vorba.

8504 **A tot cerne şi a nu maĭ frămîntà.**

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Pentru cel care tărăgănesce mereŭ o trébă şi nu o maĭ dă gata.

FRAMÎNTĂTURĂ

Vedĭ *Aluat.*

FRIGARE

Vedĭ *Carne, Fum, Găscă, Iepure, Mĭel.*

8505 **Foc mare şî frigare mică.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 116.

1° Trebuinţe marĭ şi folóse puţine.
2° Nume mare şi slujbă mică.

8506 *△ **Epurele din frigare e maĭ bun decât gliganul din pădure.**

V. SALA, *dasc. c. Vinteri & Budureasa, comit. Bihor, Ungaria.*— D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

1) Care nu vré să frămînte, diua cerne.

Acelaș înțeles ca la No. 1908.

Ρρὸ φαχῆς αὔξανειν τὴν λοπάδα [1])

Prov. Elin.

Ante lentem augere ollam.[2])

Prov. Lat.

8507 *△ **Altul (unul) ține frigarea, și altul mănâncă friptura.**

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubienii, J. Dorohoiu.*—D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

*△ *Cine o învîrtit frigarea și cine mănâncă friptura.*

G. MADAN, *c. Hîrtopu-Mare, țin. Orheiŭ, Basarabia.*

Vedĭ *a Ară.*

Unul lucréză și altul se folosesce.

Tariro ikhan nemene djetere okho okô, tsang ni singgeri elemangga fountchetele djekou bi [3])

Prov. Mantchou.

8508 *△ **Par'că 'l pune în frigare.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *Te frige ca cu frigarea.*

MOISE POPOVICIŬ, *c. Rupt, comit. Hunedióreĭ, Transilvania.*

A supĕrà pre cine-va.

1) și 2) A mări óla înainte (de a avè) lintea.

3) Dacă pe de o parte boul care ară nu are ìerbă să mănânce, pe de altă parte sórecul din pod are mâncare cu prisosință.

A FRIGE

Vedĭ *Linte*.

8509 **Nu sĕ póte, nicĭ de cum,**
Când frigĭ să nu ĭésă fum.

A. PANN, II, p. 31.—HINŢESCU, p. 64.

Adică când facĭ ce-va rĕŭ să nu se afle.

FRIPT

Vedĭ *a Mâncà*.

8510 *△ **Intórce-o că s'a fript.**

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeş*.

Pentru unul leneş care stă lungit la sóre, saŭ pe lângă foc când alţiĭ muncesc.

FRIPTURĂ

Vedĭ *Frigare, Vin*.

GĂLUŞCĂ

8511 * **Cine face găluşca trebue s'o şi înghită.**

AL. MARTINIAN, *c. Bucurescĭ, J. Ilfov*.

Cine a greşit trebue să rabde urmăririle acesteĭ greşelĭ.

8512 *△ **A înghiţì găluşca.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 167.—P. ISPIRESCU, *Pov. Unch.*, p. 16; *Leg.*, p. 207 & 248; *Rev. Ist.*, I, p. 229.—L. ŞĂINEANU, *Semas.*, p. 360. — FR. DAMÉ, II, p. 52. — S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 36. — E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ*.—LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 257. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1079.

A înghiţì la găluscĭ.

Rom. Glum., I, p. 45.

Vedĭ *Gutuĭe, Hap.*

1° A păţi ce-va ne-plăcut, o batjocură.
2° A răbdà, în tăcere, o păţanie, făcêndu-se că nu pricepe.
3° A fi înşelat.

«Vĕ însuraţĭ ?... (in parte). Şi eŭ, ca un prost, îĭ fac curte şi mĕ calicesc plătind ! Sciĭ că 'ncep a crede că 's neghĭob ?... Să nu 'ntreb eŭ ale cuĭ sunt datoriile ! Ce să fac acum ? *Să înghit*, maĭ bine, *găluşca* cât e de ferbinte, si să tac». — *Creditoriĭ.*

In einen sauern Apfel beissen.[1])

Prov. Germ.

GÂSCĂ

Vedĭ *Cap. III, c. Gâscă, Varză.*

8513 * **Şi o gâscă friptă sbóră.**

M. Canian, *public. J. Iaşĭ.*

Vedĭ *Raţă.*

Când sĕ povestesce un lucru de ne-credut.

A GĂTÌ

Vedĭ *Cap. XVII, a se Gătì.*

8514 **Cum îşĭ va gătì, aşa va prânzì.**

A. Pann, II, p. 21.—Hinţescu, p. 68.

Cum 'ş-a gătit, aşa a prânzit.

A. Pann, II, p. 51.—Hinţescu, p. 68.

1) A muşcà dintr'un mĕr acru.

Cum îțĭ veĭ gătì, așa veĭ prânzì.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 90, 92 & 158.

* *Cum mâghiripsi, s-mâcă.*[1]

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir*

Vedĭ *a Asterne, a Sĕrà.*

Adică rĕsplata după fapte.

Comme on fait son lit, on se couche.

Prov. Franc.

8515 **Singur cine îșĭ gătesce,**
El maĭ cu poftă prânzesce.

A. PANN, II, p. 42.—HINȚESCU. p. 68.—A. DUMITRESCU, *Galic.*, p. 126.

Vedĭ *Lup.*

Cine se lasă în nădejdea altuĭa móre de fóme, nu dobândesce.

Qui s'attend à l'écuelle d'autrui, a souvent mal dîné.

Prov. Franc.

8516 **Cel înțelept îșĭ gătesce**
Incă până nu flămândesce.

A. PANN, I, p. 150.—HINȚESCU, p. 81.

Pentru cel prevĕdĕtor și econom.

8517 * **Mulțĭ buharadĭ afumă, la puțînĭ (psînĭ) mâghiripsesc**[2]

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

1) Cum gătescĭ, se mănâncă.
2) Multe coșurĭ fumegă, la puținĭ gătesc.

Vedĭ *Hogeac.*

Nu toțĭ ceĭ cariĭ se laudă mult, fac trébă bună.

GĂVAN

Vedĭ *An*, *Nan*, *Pită.*

8518 *△ **In tăină dă cu găvanu și scóte cu códa.**

AVR. CORCEA, *paroh*, c. *Coșteiŭ*, *Banat.*

In zadar îțĭ face bine, te cinstesce, te omenesce, căcĭ după puțin ițĭ face rĕŭ și te batjocoresce.

8519 **Până i se umple găvanul.**

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 296.

Până nu maĭ póte răbdà.

Dar cĭocoĭul, ca cĭocoĭul,
C'așa 'ĭ-e firea și soĭul,
Se dete pe lângă car,
Și scóse, măre, d'un biciŭ,
Și-ĭ trase vr'o patru-cincĭ.
Dar țĕranul, ca țĕranul,
Pân 'ĭ se umple găvanul.
Dete ceà pe lângă boĭ,
Și scóse d'o tufă grósă,
Tufă grósă, nodorósă,
Și-ĭ trase vr'o cincĭ și șése.

Poes. Pop.

La coupe est pleine.

Prov. Franc.

GHIVECIŬ

8520 * **Ghiveciŭ.**

Amestecătură de fel de fel de lucrurĭ, adunate la un loc și cariĭ nu se asémĕnă una cu alta.

GOGÓȘA

Vedĭ *Cap. II*, *c. Gogóșă.*

*
8521 **A vinde gogoşĭ cuĭ-va.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar.*, p. 271.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'ĭ spune flécurĭ, nimicurĭ, minciunĭ, a'l amăgi.
Cuĭ vinḍĭ tu gogoşĭ? adică : pe cine vreĭ să înşelĭ?

*
8522 **Gogoşĭ !**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 271.—M. CANIAN, *publ. J. Iaşĭ.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Secăturĭ, nimicurĭ, flécurĭ.
2° Minciunĭ.

GRAS

Veḍĭ *Seŭ.*

GUST

Veḍĭ *Cap. XIII, c. Gust, Masă, Muscă.*

*
8523 **Cel ce a mâncat'o îĭ scie gustu.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr*, *c. Focşanĭ, J. Putna.*

Adică cel ce a păţit'o saŭ a dobândit óre-ce.

8524 **Gust mălăeţ.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 175.—HINŢESCU, p. 73.

Veḍĭ *Muscă.*

Adică prost.

A GUSTÀ

Veḍĭ *Amar, Dulce, Lămâĭe.*

*
8525 **Care cum gustà, crăpà.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Pentru cele rele.

*△
8526 **Maĭ gustă pân s'o cóce.**

G. Bănulescu, *înv. c. Pietroşiţa, J. Dâmboviţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 711.

*△
8527 **Gustă apoĭ mâncă.**

V. Sala, *dasc. c. Sedişte, comit. Bihor, Ungaria.*

Să nu te apucĭ, de vre-o trébă, de cât după o matură chibzuinţă.

GUSTARE

Vedĭ *Mâncare.*

8528 **La gustare**
Cât cal mare,
Şi la prânz
Nicĭ cât un mânz.

A. Pann, III, p. 69.—Hinţescu, p. 73.

*
La gustare
Un cal mare,
Şi la prânz
Un mânz.

Gr. Alexandrescu, *magistr. c. Focşanĭ, J. Putna.*

Pentru cel lacom la mâncare.

GUTUIE

*△
8529 **A înghiţĭ gutuĭa.**

Gav. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Găluşcă*, *Hap*, *Traistă*.

Acelaş înţeles ca la No. 8512.

Avaler la pilule.

Prov. Franc.

HÎRB

8530 *△ **Şĭ-a găsit hîrbul capacul, tigva dopul şi lelea bărbatul.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 46; I, p. 157; III, p. 13; *Moş Alb.* II, p. 62.—Hinţescu, p. 11.—H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea*, *J. Dorohoĭ.*— Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roşu*, *J. Argeş.*

Vedĭ *Lele*, *Tingire*.

Se ḑice când un prost îşĭ găsesce tovarăş, şi maĭ ales pentru soţiĭ carĭ sunt de o potrivă rĕĭ.

Vedĭ în privinţa înţelesuluĭ precis al cuvintelor *hîrb* şi *ciob*, nota de la No. 8364 şi Arhiva Istorică, II, p. 676.

8531 * **Hîrbul stîrp, chiar dacă e de aur, nu e bun de cât de topit.**

Pentru cele carĭ nu sunt bune de nimic. Se ḑice maĭ ales pentru fetele care şi-aŭ perdut fetia.

8532 *△ **Séde hîrbu 'n drum şi rîde de ólă!**

V. Alexandri & L. Rosetti, *Mss.*—I. Drăgan, *stud. c. Coşula-Miletin*, *J. Botoşanĭ.*—C. Teodorescu, *înv. c. Lipova*, *J. Vasluiŭ.*

*△ *Şéde hîrbu 'n cale*
Şi rîde de óle.

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. Gârboviceanu *prof.* — C. Iordăchescu, *Scol. Inv. c. Cristescĭ*, *J. Botoşanĭ.*—E. I. Patriciu, *înv*, *c. Smulţĭ*, *J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Cĭob.*

Când unul rîde de altul maĭ mare, maĭ bun, maĭ deştept de cât dînsul.

La pelle se moque du fourgon.

Prov. Franc.

La padella vuol dir nero al paiuòlo. [1])

Prov. Ital.

The kettle calls the pot black.[2])

Prov. Engl.

Der Topf lacht über den Kessel. [3])

Prov. Germ.

8533 **Şadi 'ñ cali un ţucal,**
Di ş-arîdi di bucal [4]).

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, p. 151.

Vedĭ *Cĭob, Hîrb*

Acelaş înţeles ca la No. 8532.

*△
8534 **Rîde hîrbul de cĭob.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.* — FR. DAMÉ, II, p. 99.

Când unul rîde de altul pentru un cusur pre care 'l are şi dînsul. Vedĭ No. 8364.

*△
8535 **Rîde hîrbul de óla spartă.**

I. BOLDEA, *c. Crihalna, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.*

---

1) Tigaia vrê să dică cazanuluĭ: Négro.
2) Căldarea dice óleĭ: négro.
3) Oala rîde de căldare.
4) Şade în cale un hîrb, de rîde de un ulcĭor.

*△ *Ride hîrb de ólă spartă.*

I. Bârsan, c. *Șoarșul-Mare, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania*

Acelaș înțeles ca la No. 8534.

8536 * **Ș-cĭuvaniul s' bate pedza di sut**[1]).

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeșĭ, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 8535.

8537 **Șade hîrbul în drum șî rîde dĕ ceĭ ce trec.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p 96.

Sĕ ḑice dĕ ceĭ proștĭ, ce sĕ socotesc că'șĭ bat joc dĕ ceĭ marĭ cu rîsul lor (Golescu).

8538 *△ **Imĭ ḑicĭ hîrb, îțĭ ḑic cĭob.**

A. Pann, *Edit.*, 1889, p. 158; III, p. 127.—Hințescu, p. 75. — Dobre Marinescu, *înv. c. Pîrvu-Roșu, J. Argeș.*

Veḑi *Urît.*

Pentru ceĭ cari nu sĕ lasà și întorc, ne-întârḑiat, batjocura ce li sĕ aruncă.

Calla tu, y callarè yo[2]).

Prov. Ital.

Wie du mir, So ich dir[3]).

Prov. Germ.

Ec tiini vicersîn, etliini bulursîn[4]).

Prov. Turc.

1) Și óla crăpată îșĭ bate joc de óla fără códă.
2) Tacĭ tu, și voiŭ tăcé și eŭ.
3) Cum tu mie, așa eŭ ție
4) Imĭ ḑicĭ hîrb, îțĭ ḑic ciob.

8539 *△ **Ḑi-mĭ hîrb, până nu'ţĭ ḑic cĭob.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 5334.

8540 * **A fi hîrb.**

FR. DAMÉ, II, p. 99.

Ca un hîrb de ólă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p 139.

A fi bětrân, istovit, fără putere.

«Dînsa acuma e *hîrb* şi istovită».

HRANĂ

Vedĭ *a Hrănì.*

HRĂNACIU

8541 *△ **Iĭ băĭat hrănacĭu, pântecele nu coşu.**

GAV. ONIŞOR, *prof. J. Tutova.*

Mănâncă mult, dar nu are vlagă, e tot slab.

A HRĂNI

Vedĭ *Lingură.*

A SE HRĂNI

8542 *△ **Rěŭ te hrănescĭ cu mâncarea în traista altuĭa.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J, Covurluiŭ.*

Vedĭ *Cap. VII, c. Apă.*

Acelaş înţeles ca la No. 8067.

8543 **Omul cel înţelept sĕ hrănesce ca să vieze.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 142

Vedĭ *a Mâncà.*

Adică să mâncăm cu mĕsură.

8544 * **A se hrănì cu vînt.**

M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*

A nu avea ce mâncà.

Vivre de l'air du temps.

Prov. Franc.

HRÉN

8545 *△ **Mănâncă-ţĭ hrénul**
Că ţĭ aĭ dat banul.

C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristescĭ, J. Botoşanĭ.*

Vedĭ *Săpun.*

Cine face o greşélă trebue să'ĭ sufere urmările.
Se dice când te-aĭ păcălit la ce-va şi mergĭ înainte.

HUŞTIĬ

Vedĭ *Putină.*

IAURT

Vedĭ *a se Arde, a se Frige, Piper.*

8546 *△ **A turnà iaurt peste smântână.**

GAV. ONIŞOR, *prof. J. Tutova.*

Arată ne-priceperea uneĭ femeĭ ne-gospodine.

ICRE

8547 * **După icre verḑĭ alérgă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91. L. ŞĂINEANU, *Semas.* p. 360. — FR. DAMÉ, II, p. 118.

Umblă după icre verḑĭ.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 281.

Sĕ ḑice pentru ceĭ fermecaţĭ, ce umblă ne sciind unde merg (GOLESÇU) şi după nimicurĭ saŭ lucrurĭ ce nu există.

«Gazda îl povĕţuĭ să ieă, pe séma luĭ, o tocitóre de banĭ, din care iĭ lăsase, să se apuce şi el de ce-va, şi *să nu maĭ umble*, ca un perde-vară, *după icre verḑĭ*».—ISPIRESCU.

8548 **A trimete pre cine-va după icre verḑĭ.**

S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, 59. — G. POBORAN, *înst. J. Olt.*

Veḑĭ *Cal.*

A'şĭ rîde de cine-va trimiţĕndu'l după un lucru care nu există.

Einen in den April schicken.

Prov. Germ.

8549 *△ **A visà icre verḑĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Rătescĭ, J. Argeş.*

Adică lucrurĭ peste putinţă.

8550 * **A spune icre verḑĭ.**

Adică minciunĭ, poveştĭ.

A ÎMBĔTÀ

Veḑĭ *Cap. VII, c. Apă.*

A SE IMBĔTÀ

Veḑĭ *a Cap, VII, c. Apă, a Bé, Beţiv.*

8551 *△ **Nu te îmbĕtà până n'aĭ bĕut.**

GAV. CRISTEA, *preot c. Forrĕŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel care vorbesce într'aĭurea.

8552 **Cine odată s'a îmbĕtat, anevoĭe sĕ desbată.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

Adică cine sĕ învaţă cu năravurĭ rele, anevoĭe sĕ desvaţă. (GOLESCU).

8553 *△ **Omul se îmbată şi de inimă rea şi de inimă bună.**

A. PANN, I, p. 114.—HINŢESCU, p. 135.—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*

Vedĭ *Necaz.*

Orĭ-ce pretext e bun pentru cel bĕutor.

IMBĔTARE

Vedĭ *a Bé.*

A IMBUCĂ

8554 **Stă, îmbucă lăcomesce,**
Ca un lup când se pripesce.

A. PANN, III, p. 69.—HINŢESCU, 77.

Pentru cel lacom şi hâlpav la mâncare.

8555 **Imbucă de pare că se bat lupiĭ la gura luĭ.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.

A se adăogà acéstă variantă la No. 2051.

8556 * **Cât aĭ îmbucà odată.**

P. Ispirescu, *Unch. Sfăt.*, p. 11.—Fr. Damé, II, p. 128. — G. Poboran, *inst. J. Olt.*

1° Intr'o clipă.

2° De loc.

«El n'aveà rude, *nicĭ cât aĭ îmbucà odată*».

IMBUCĂTURĂ

Vedĭ *Călugăr, Gură, Mână, Pâne, Vorbă.*

8557 **După cum ţi-e gura**
Să-ţĭ fie şi îmbucătura.

Baronzi, p. 65.

Nu fi lacom; nu te încercà peste puterile tale.

E bisogno far i bocconi a misura della bocca[1]).

Prov. Ital.

Man muss den Bissen nicht grösser machen, als das Maul[2]).

Prov. Germ.

8558 **Imbucătura mare strică stomahul.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 17.

Sĕ ḑice pentru ceĭ lacomĭ la avere, însemnând că mult îĭ vatĕmă lăcomia (Golescu).

8559 **Imbucătura cea mare.**
Se înghite cu 'nnecare.

A. Pann, I, p. 14.—Hinţescu, p. 77.

1) Trebue să facĭ îmbucătura după mĕsura gureĭ.
2) Nu trebue să facĭ îmbucătura maĭ mare de cât gura.

Vedĭ *Bucățică*.

Acelaș înțeles ca la No. 8272.

8560 **Imbucătură mare și vorbă mică.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

* *Mușcătură mare, sboré micĭ.*[1]

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeșĭ, Macedonia.*

Vedĭ *Inghițitură*.

Adică să ne ferim dĕ vorbe marĭ și supĕrătóre, suferind cele d'impotrivă (GOLESCU).

8561 **Imbucătură mare poțĭ băgà în gură, dar vorbă mare să nu scoțĭ din gură.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 178.

Imbucătură mare să îmbucăm, dar vorbă mare să nu dicem.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 180.

*△ *Imbucătura mare s'o virĭ în gură, da vorba mare să n'o scapĭ din gură.*

I. I. DONCA, *stud. c. Cârja, J. Tutova.*

Imbucătură mare să 'nghițĭ
Și vorbă mare să nu dicĭ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 14. — BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 77.

Vedĭ *Inghițitură*.

Acelaș înțeles ca la No. 6319.

---

1) Mușcătură mare, cuvinte micĭ.

8562 **Aşteptă îmbucătură**
Să ĭ-o dé mură în gură.

A. Pann, I, p. 106.—Hinţescu, p. 77.

Vedĭ *No. 901.*

Pentru ceĭ leneşĭ carĭ aştéptă să dobândéscă orĭ-ce de-a gata şi fără muncă.

8563 * **A scóte şi îmbucătura din gura omuluĭ.**

A. Pann, II, p. 125.

A'ĭ luà îmbucătura din gură.

A. Pann, III, p. 20.

1° A fi vrednic.
2° A trăi pe spinarea, din avutul cuĭ-va.

A INCHEGÀ

8564 *△ **Le 'nchégă numa-aşa.**

D-na L. Linde, *c. Bèrlad, J. Tutova.* — Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

Adică minte.

A INCHINÀ

8565 *△ **Cu ce 'mĭ închină, cu aceea 'ĭ închin.**

I. Oţoĭu, *teolog., c. Asiliu, Transilvania.*

Cum mĕ cinstesce aşa 'l cinstesc.

INGHEŢATĂ

Vedĭ *Bragă.*

A INGHIŢI

Vedĭ *Ac, Agachi, a Căscà, Dulcéţă, Găluşcă, Gutuĭe, Hap, Răbdare.*

8566 *△ **Maĭ bine înghite bucăţica mare.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Sub înţeles: de cât să ḑicĭ vorbă mare. Acelaş înţeles ca la No. 8561.

Il ne faut pas dire: fontaine je ne boirai pas de ton eau.

Prov. Franc.

8567 *△ **Inghite cât poţĭ mestecà.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

1° Nu fiĭ lacom.
2° Nu încercà peste puterile tale.

8568 **Sĕ ţineà ca să înghiţă un bivol, şî d'abea înghiţi o muscă mică.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 66.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce sĕ socotesc la lucrurĭ marĭ, şî d'abea dobândesc cele maĭ micĭ (GOLESCU).

8569 *△ **Inghite şi tacĭ**
Cà n'aĭ ce să facĭ.

AL. VASILIU, *înv. c. Tătăruşĭ, J. Sucĭava.*

Când trebue să răbdăm un ne-ajuns, ne-avênd în cotro.

8570 **Inghite la nodurĭ, cât pumnul,**
Şi sufere în nas, fumul.

A. PANN, I, p. 135.—HINŢESCU, p. 124.

Vedĭ *Cap. IV, c. Nod.*

Acelaş înţeles ca la No. 8569. A. Pann, întrebuintézá ḑicerea maĭ ales, pentru săracĭ.

8571 *△ **A înghiţì nodurĭ.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 424.— I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 38, 110 & 260 ; *Conv. Liter.*, IX, p. 453. — FR. DAMÉ, III, p. 130.

A înghiţì la nodurĭ.

A. PANN, I, p. 135.—HINŢESCU, p. 124. — P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 115.

* *A înghiţì cu nodurĭ.*

*△ *A înghiţi (la) nodurĭ sĕcĭ.*

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Gălușcă, Cap. IV, c. Nod.*

1° A duce dorul, a avé mare dor de ce am perdut saŭ ne lipsesce.

In Banat arată maĭ ales, pofta de mâncare şi lipsa de bucate.

2° A răbdà cu supĕrare.

«Nevésta, ne maĭ avênd în cotro, tăceà şi *înghiţia nodurĭ*». — CREANGĂ.

«Craĭul şi acésta o *'nghiţi cu nodurĭ*». — A. PANN.

Avaler des poires d'angoisse.

Prov. Franc.

8572 *△ **Când n'aĭ, înghiţĭ gol.**

N. ŞANDRU, *c. Geogul-Superior, comit. Alba-Inferióră, Transilvania.*

Acelaş înţeles ca la No. 8569 & 8570.

8573 *△ **A înghiţi în sec.**

FR. DAMÉ, IV, p. 47.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

*△ *A înghiţì în sĕc.*

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Vâlcea.*

Când cine-va se uĭtă la altul, când mănâncă, si luĭ nu 'ĭ dă, saŭ când doresce ce-va şi nu 'l póte dobândì.

8574 *△ **A înghiţit ne-mestecat.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

L'a batjocorit.

8575 * **A înghiţì şi cu ochiĭ.**

I. SBIERA, *Pov.*, p. 107.

Vedĭ *a Sorbì.*

Arată pofta mare de a mâncà ce-va.

«Tot numaĭ fripturĭ şi copturĭ ca acelea, de *le-aĭ fi înghiţit şi cu ochiĭ*». — SBIERA.

8576 *△ **A 'şĭ înghiţì limba.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

Când mănâncĭ ce-va prea gustos.

INGHIŢITURĂ

8577 *△ **Inghiţitură mare să înghiţĭ, vorbă mare să nu ḑicĭ.**

V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Imbucătură*.

Acelaș înțeles ca la No. 8566.

A INSETÀ

8578 **Nóptea când însetoșază.**
Sticle și óle viséză.

A. PANN, I, p. 111.

Nóptea când însetoșéză
Sticle și óle viséză.

HINȚESCU, p. 124.

Pentru omul bețiv.

8579 **Când însetéză curtea ta,**
Apa, 'n drum, n'o lepĕdà.

A. PANN, III, p. 72.

Când însetéză curtea ta,
Apa, 'n drum, n'o lĕpĕdà.

HINȚESCU, p. 80.

Vedĭ *Sete*.

Ne învață să îngrijim întâiŭ de aĭ nostri, când se găsesc în lipsă.

LACOM

Vedĭ *Cap. XVI*, c. *Lacom*.

8580 **Lacomul, și sătul, flămând este.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 45.

Arată ne-sațĭul celuĭ lacom.

8581 *△ **Omul lacum e ca și calul care, cum trece drumul, ear flămândesce.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava*.

Vedĭ *No. 1410.*

Acelaş înţeles ca la No. 8580.

8582 **Lacomiĭ sunt de unde n'are mĕrul cóje şi ciréşa sîmbure.**

HINŢESCU, p. 86.

Vedĭ *Mĕr.*

Acelaş înţeles ca la No. 879.

LĂMÂE

Vedĭ *Grec.*

LAPTE

Vedĭ *Colac, a se Frige, Judecată, Cap. III, c. Lapte, Miros, Olă, Opărit, Păsat, a se Rugà, Usturoĭu, Vin.*

8583 *△ **Laptele şi a vaciĭ frumóse, ca şi a vaciĭ próste face coraslă.**

A. BAŞOTA *prin V. Forescu. c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

Boieriĭ ca şi ţĕraniĭ fac greşelĭ şi fapte rele.

8584 *△ **Pune laptele 'n sticlă şi întinge pe din afară.**

I. Gh. SIMION, *c. Băsescĭ-Tămăşenĭ, J. Fălciŭ.*

Vedĭ *Brânză.*

Pentru omul sgârcit.

8585 *△ **Umblă ca mâţa pe lângă laptele ferbinte.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Ar dori şi sĕ teme.

8586 *△ **Iĭ învĕţat ca mâţa la lapte.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Smântână.*

Adică e rĕŭ nărăvit.

8587 *△ **Pune straje mâţa la lapte.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Incredinţezĭ paza unuĭ lucru aceluĭ care de sigur îl va prăpădĭ.

8588 *△ **Pentru lapte, că nu'ĭ brânză.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Rĕspuns ce să dá aceluĭ care întrébă pentru ce s'a făcut cutare lucru, şi întrebatul nu vré să'şĭ descopere taĭna.

8589 *△ **Ce folos**
De lapte gros ?

GAV. ONIŞOR, *prof, c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

*△ *Ce folos de lapte gros, că'ĭ în burduf de câne.*

D-RA EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

Pentru omul deştept dar cu năravurĭ rele.

8590 **Lapte numaĭ dĕ veĭ mulge, veĭ dobândi şî unt.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 106.

Adică, puţin dĕ la supuşĭ dĕ vom luà, mult vom dobândi. (GOLESCU).

8591 **Laptele, până nu 'l baţĭ, smântână nu poţĭ să scoţĭ.**

A. PANN, II, p. 34.—HINŢESCU, p. 87.

Fără bătae adeseorĭ nu poţĭ face trébă.

*

8592 **Până nu baţĭ laptele nu ese unt.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 8591.

8593 **Lapte dulce**
Ochiĭ ţi sĕ duce.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 898.

Arată cât de mult îĭ place Românuluĭ, laptele dulce.

8594 **Iĭ sporesce ca laptele ţiganuluĭ.**

BOGDAN, *Pov.*, p. 138.

Când credĭ că daĭ de un folos şi te alegĭ cu pagubă.

ÓLA CU LAPTELE

Intr'o şatră
Stà pe vatră
O ólă cu lapte
Pe jumătate;
Ş'o păzeà un ţigan buzat
Şi lăbărţat,
Că ţiganca se dusese la crişmă,
Să cumpere pentr'un fin crijmă.

Şi ĭacă cum focu ardeà
Óla se 'nferbintà
Şi laptele 'ncepù a se umflà!
Ţiganul ochi 'n ólă şi 'ĭ boldesce
Şi vede cum laptele sporesce!
Şi de bucurie sare în sus jucând,
Şi aşa strigând:
— Dă Dómne! dă Dómne! dă Dómne mereŭ!
Să curgă tot lapte, pân' şi 'n heleşteŭ!

Şi cum laptele soreá
Şi din ólă afar' dădeá
Ţiganu ĭute se repeḑi,
O covată de nu'ş' unde găsi,
Şi de vatrăolipi,
Să curgă laptele in ea,
Măcar cât a incăpeá.

Dar cât lapte 'n vatră a curs
In covată n'a ajuns,
Şi când cată in cea ólă,
O găsesce danciŭ gólă !

Atuncĭ bĭetul greŭ oftéză
Şi pre cerurĭ cuvintéză :
— Dómne, Dómne, mare eştĭ
Când laptele ne sporescĭ !
Dar când laşĭ óla deşartă
Nu facĭ nicĭ o veşcă spartă.

8595 *△ **A fi un papă-lapte.**

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 1142.—Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 71.—Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.* — Em. Popescu *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărginenĭ, J. Ialomiţa.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—Fr. Damé, III, p. 181.

Adică copilăros şi prost.

LAPTE ACRU

Veḑĭ *a se Frige, Logofĕt.*

8596 *△ **Tare'ĭ lapte acru.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. J. Putna.*

Adică displăcut, greŭ de apropiat.

8597 *△ **Lapte acru în călimar,**
Chiŭ şi vaĭ prin buzunar.

V. Ifrim, *stud. c. Corodescĭ. J Tutova.*

Vedĭ *Logofĕt*

Pentru ceĭ carĭ, cu tótă învĕțătura lor, nu aŭ ce mâncà.

Se ḍice maĭ ales, în bătaĭe de joc, pentru aceĭ carĭ, fugênd de o meserie bănósă, se îndésă la slujbele statuluĭ, unde abĭa îșĭ agonisesce pânea de tóte ḍilele.

LAPTE COVĂSIT

Vedĭ *a se Frige.*

LEGUMĂ

8598 **Maĭ bine legumă puțină și dragoste multă.**

A. PANN, II, p. 92.—HINȚESCU, p. 88.

In căsătorie maĭ bine e să fie dragoste de cât avere multă.

LEORCĂ

8599 * **A fi leorcă.**

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dicț.*, p. 464.

Udat până la pĭele.

LEURDĂ

8600 **An a mâncat leurdă, șî ĭestimp îĭ pute gura.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 3.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 230.

Vedĭ *Usturoiŭ*

Sĕ ḍice pentru cele ce nu sĕ potrivesc la vremea lor. (GOLESCU).

LINGĂŬ

8601 *△ **A fi lingăŭ.**

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănescĭ, J. Vâlcea.*

1° A mâncà maĭ mult pe la alțiĭ, și a fi ceea ce numesce francesul : *un pique assiette.*
2° Lingușitor.

LINGURĂ

Vedĭ *Ban*, *a Bé*, *Gemĕturĭ*, *Gurĭ*, *Nebun*, *Ólă*, *Omenie*, *a Sorbì*, *a Suflà*.

*△
8602 **Cu lingura îțĭ dă dulcéță și cu códa îțĭ scóte ochiĭ.**

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 88; III, p. 65.— HINȚESCU, p. 91. — V. FORESCU, *c. Folticenĭ*, *J. Suciava.*—ECAT. ȘIȘMAN, *c. Adam*, *J. Tutova.*

*△
Cu lingura îĭ dă să mănânce, și cu códa îĭ scóte ochiĭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea*, *J. Dorohoĭ.*

Cu lingura te hrănesce,
Ear cu códa te chiorĕsce.

EL. SEVASTOS, *Pov.* p. 85.

*△
Daĭ cu lingura și 'ĭ scoțĭ ochiĭ cu códa.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubieniĭ*, *J. Dorohoĭ.*

*△
Cu lingura te hărănesce, cu códa îțĭ scóte ochiĭ.

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa*, *comit. Arad*, *Ungaria.*

*
Cu lingura ti 'ntrică, și cu códa ți scóte ocli [1].

N. St., *Nijopole, Macedonia.*

*
Cu lingura 'mĭ mâçĭ cĭurbalu, ș-cu códa s'mĭ scoțĭ ocli [2].

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Pentru omul fațarnic.

8603 **Lingură cu códă mare și cu léfă mică.**

Laurian & Maxim, *Glosar*, p. 346.

Când tragem puține folóse dintr'o muncă, dintr'o meserie saŭ dintr'o slujbă óre-care.

*
8604 **Açel çi l-ea lingură mare mâcă ma pțin (ptin) [3].**

G. Zuca, *c. Georgea, Corița, Albania.*

Cine o ĭeă prea lată nu isbutesce.

*
8605 **Iu maghirie și ea lingura [4].**

Ilie Ghicu, *prof. c. Abela & Samarina, Epir.*

Pentru femeĭ cariĭ, de obiceĭu, trag la avere.

*△
8606 **A 'ĭ atîrnà lingura de gât.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

---

1) Cu lingura te nutresce și cu códa îțĭ scóte ochiĭ.
2) Acel ce ĭea lingură mare, mănâncă maĭ puțin.
3) Unde sunt bucate și ea lingura.
4) Cu lingura îmĭ mănâncĭ ciorba și cu códa vreĭ să-mĭ scoțĭ ochiĭ.

*△ *A 'ĭ atîrnà lingurile de gât.*

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

*△ *A pune lingurile la guşă.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

*△ *A 'ĭ pune lingura de brîŭ.*

M. CANIAN, *public. J. Iaşĭ.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A 'ĭ spînzurà lingura de brîŭ.

V. ALEXANDRI, *Teatr* p. 40.

A'ĭ pune lingura în brîŭ.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

1° A nu dà cuĭ-va de mâncare. Se ḑice celor care întârḑie la masă şi, prin extensiune, celor cariĭ vin, după vreme, în orĭ-ce imprejurare.

2° A perdut ce erà să dobândéscă.

«Când să ne dee bucate, gĭupânu bucătar *ne spânzură lingurile de brâŭ*, şi se duce la primblare. Eĭ, apoĭ să nu'l baţĭ?».—SANDU NAPOILĂ.

Ὀχ' ἦλθες ἀλλὰ γ'εἰς κολωνὸν ἴεσο [1]).

Prov. Elin.

Sero venisti, sed in colonum ito [2]).

Prov. Lat.

8607 *△ **A'şĭ pune lingura de brîŭ.**

D-NA. L. LINDE, *c. Bĕrlad J. Tutova.*

1) şi 2) Târziŭ venişĭ, dute însă în colonul

A isprăvi de mâncat.

8608 * **Se-aşteptĭ cu lingura 'n brîŭ**[1])

G. Zuca, *stud. c. Coriţa, Albania.*

Sá fiĭ gata adică pentru primirea unuĭ ordin, pentru o slujbă, s. ç. l.

8609 *△ **A început de la lingura de lemn.**

Gav. Onişor, *prof. c. Murgenĭ, J. Tutova.*

Adică de jos, sărac.

8610 * **Li si uscă lingura**[2]).

G. Zuca, *c. Băĕsa, Epir & Elbassan, Albania.*

Nu are ce maĭ aşteptà, s'a isprăvit.

8611 *△ **Cu lingura.**

Gr. Alexandrescu, *magistr., J. Putna.*

Adică mult.

«Mănâncă baniĭ *cu lingura*».

LINGURIŢĂ

8612 * **Iţĭ dă cu linguriţa şi 'ţĭ scóte cu furculiţa.**

Gr. Poĭenaru, *ing. J. Buzĕŭ.*

Te îndatoréză cu ce-va, apoĭ ne-încetat îţĭ amintesce facerea de bine.

1) Să aşteptĭ cu lingura în brâŭ.
2) Li s'a uscat lingura.

LINTE

Vedĭ *Cap. II, c. Linte.*

8613 * **Linte viḑuşĭ, linte spunĭ** [1])

I. Coyan, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Când cine-va povestesce cu interes mare şi cu laudă, un fapt în sine ne-însemnat.

8614 * **Pentru un blid de linte.**

Paloda, ziar, XIV, No. 25.

Adică pentru un lucru de nimic.

«A'şĭ vinde drepturile *pentru un blid de linte*».

Esau saŭ Edom, fiul cel maĭ mare a luĭ Isaac şi al Rebeceĭ, vîndu drepturile sale ca prim născut, frateluĭ sĕŭ Iacob, pentru un blid de linte.

Vedĭ Moise I, 25. 31. 34.

8615 * **Frige-linte.**

A. Pann, III, p. 77.—V. Alexandri, *Teatr.* p. 279; *Conv. Liter.* V, p. 164. — Baronzi, p. 96.—E. I. Patriciŭ, *inv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Om sgârcit.

«Trebue să fie un *frige-linte* ca Domnul Bursuflescu, pentru ca ca să facă gură pentru un strugur».Herţa Rĕzĕşul.

8616 * **Spală-linte.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Varză.*

Adică palavragiŭ.

---

1) Linte vĕḑuşĭ, linte spuĭ.

LIPIE

8617 * **Când se bătéŭ omeniĭ cu lipiĭ peste gură.**

Vedĭ *Cârnat.*

Adică de demult.

MAHMUR

8618 *△ **De cât să daĭ de pomană la caliciĭ Sâmbăta maĭ bine ce-va de bĕut mahmurilor Marţea.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Adică să nu daĭ cuĭ nu'ĭ face trebuinţă; când facĭ un dar, să cauţĭ unde se simte nevoia, ca să fie primit cu mulţumire. Sâmbăta la ţéră, maĭ de obiceiŭ la tómnă, se fac praznice, pomenĭ şi toţĭ caliciĭ sunt sătuĭ; aşa că la urmă după ce parte din eĭ să şi ameţesc de bĕutură te şi înjură în loc să mulţuméscă. Sâmbăta dar calicul nu are aşa nevoie de pomana D-tale; pe când mahmurul, adică omul după beţie, îĭ arde gâtul de bĕutură, îĭ cere stomacul, şi dându'ĭ să beao cană de vin îţĭ facĭ mare pomană cu el.

MAIA

8619 * **A prinde maia.**

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Cójă, Unghie.*

A maĭ înviorá.

MALAĬ

Vedĭ *Alaĭu, Drum, Fată, Maĭu, Móră, Ólă, Pipă, Pungă, Rudă, Traĭu.*

8620 *△ **Vaĭ, vaĭ, vaĭ,**
De cin' n'are malaĭ!

N. Şandru, *c. Geoagĭul-Super. comit. Alba Inferióră, Transilvania.*

Adică cine nu are mâncare. Arată tot de o dată rolul însemnat pe care'l are mălaiul în nutrimentul Românuluĭ de la ţéră.

8621 * **Ci-că mălaĭu nu'l copt,**
Şi el înfulică cât opt.

S. Fl. Marian.

Pentru cel lacom şi vecĭnic ne-mulţumit.

8622 *△ **Cóce-te mălaĭ**
Pân la Sfântu Niculaĭ.

G. Poboran, *inst. J. Olt.*

Dice cel căruĭ i se face o făgăduială deşértă.

8623 * **Mălaĭu**
Din raĭu.

V. Alexandri, *Teatr.*, p 198.

Arată cât de mult îĭ place Româuluĭ.

8624 *△ **Şĭ-a trăit traĭul,**
Şĭ-a mâncat mălaĭul.

S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 40. — *Semin. Buc. cl. VIII, prin* P. Gârboviceanu, *prof.*—A. Goroveĭ, *public. J. Sucĭava.* -- E. I. Patriciŭ. *înv. c. Smulţi, J. Covurluiŭ.* — V. Sala, *înv. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Şĭ-a trăit traĭul
Şĭ-a păpat malaĭul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 216.

*△

Ţi-aĭ trăit traĭul
Ţi-aĭ mâncat malaĭul.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.* — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 753. — I. CREANGĂ, *Pov.*, I, p. 319. — GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrověţ, J. Vasluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

*△

Mĭ-am trăit traĭul
Mĭ-am mâncat malaĭul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 944.— C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

△

Ne-am trăit traĭul
Ne-am mâncat mălaĭul.

M. PĂSCULESCU, *la Intîln.*, p. 4.

△

Şĭ-a mâncat malaĭu.

Şezătórea, III, p. 110. —VASILE ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 633.

Vedĭ *Pâne, Traiŭ.*

1° A trăit şi a vĕcuit, nu e pĕcat să móră.
2° A îmbĕtrânit, nu maĭ e bun de nimic.
3° A murit.

Talpă. — Ghĭuj bĕtrân, eŭ?
Ghiftuĭ. —Betrân, da cum? nu *ţĭ-aĭ mâncat mălaĭu* de când!

Doĭ Morţĭ viĭ, p. 633.

La noĭ în popor, se găsesce amintire ca altă dată, în timpurĭ vechĭ, pe vremea deselor năvălirĭ și a fometeĭ, ceĭ tinerĭ trimeteaŭ ca să móră în pădure și în codriĭ secularĭ, pre ceĭ bĕtrânĭ și istovițĭ, carĭ nu puteaŭ luà parte la rĕsboiŭ și la muncă, dându-le drept provisie, câte un mălaiŭ ca sa 'l mânânce. Când se isprăvià mălaiul trebuià să móră Românul. Atâta era viața luĭ, cât ținea acel mălaiŭ.

Se crede că acest obiceiŭ barbar, a fost desființat în urma întîmplăreĭ de maĭ jos.

SNÓVA

Ci-că a fost'o vreme de mult, de mult, că stăpânirea poruncise să taĭe pe ómeniĭ ceĭ betrânĭ. Un om aveà un tată bĕtrân, și de frică ca să nu'l taĭe, l'a ascuns într'o taĭnă in casă, și 'ĭ dà mâncare acolo, de nimenĭ nu scià. Când vine o fómete mare, de nu se maĭ găsià semințurĭ de nicĭ un fel de pâne. Omul se duse la tat-so și'l intrebă : «Iacă tată, ce sĕ facem, că nu maĭ e nicĭ un fel de sĕmînță, în țară». Tat-so îĭ dise : «N'aveà grijă. Du-te, ĭeà plugu, și ară tóte drumurile, și are să résară fel de fel de semințe : orz, ovĕz, grâŭ, ș. a». El așa făcŭ. După ce ară tóte drumurile, prinse a resări tóte felurile de semințurĭ.

Atuncĭ stăpânirea prinse pe om, și 'l intrebă : că cine 'l a învĕțat, pe el să are tóte drumurile. El a rĕspuns că tat-so l'a invețat. «Da unde'ĭ tat-to. — L'am ascuns ca să nu'l taĭe rĕspunse omul». Și atuncĭ stăpânirea a dat poruncă, ca să nu maĭ taĭe pe ceĭ bĕtrânĭ, că dacă nu erà bétrânul cela, de unde erà să maĭ aducă eĭ semințurĭ. *Șezăt.*, III, p. 110.

O snóvă identică se găsesce și la Aromânĭ.

Vedĭ Laz. Șăineanu, *Basme*, p. 967—968. — Dobrogeanu Gherea, *Literat. și Sciința*, No. 2, p. 127—128.

La Romanĭ întâlnim atât în legĭ, cât și la literațĭ remășițele unor credințe saŭ obiceĭurĭ similare.

Ovidiŭ de pildă, face alusiune la acéstă datină în Fasti, V, p. 623.

Corpora post decies senos qui credidit annos
Missa neci, sceleris crimine damnat avos.

Acel care ajungeà la vîrsta de 60 anĭ, perdeà la Romanĭ dreptul de a votà. Vedĭ Festus, V, *Sexagenarius* ; Macrob, *Sat*. I, V și Pliniu, *Epist.* IV, 23 : *ipsae leges monent quae majorem LX annis otio reddunt*. La 65 anĭ eraĭ scutit de a plati capitația. Ulpian, *Dig.* 4, 15, 3, *prœm.*

După scriitoriĭ din vechime, multe popóre barbare din Asia

și din Europa, păstrară până în timpurile istorice, obiceiul de a ucide bĕtrânii și calicii. Erodote ne spune că la Masageți, când un om ajungeà la o vîrstă prea înaintată, tóte rudele luĭ se adunaŭ, îl ucidéŭ, și cu carnea luĭ pregătéŭ o mare masa. In credințele acestuĭ popor, acéstă mórte erà cea maĭ fericita.

Elien povestesce că în Sardinia legea silià pre fiĭ ca să ucidă pre părinții lor, cu buzduganul, când aceștia îmbĕtrânéŭ, pentru-că, în ideile acestor popóre, bĕtrânețele eraŭ o rușine. Chiar după ce aŭ primit botezul, Slaviĭ își omoraŭ ca înainte bĕtrâniĭ și caliciĭ. Wendiĭ, ca și Masageții, îĭ frigéŭ și se nutréŭ cu carnea lor.

In Tylor vedem că pentru sălbaticiĭ autochtonĭ din America de Sud, uciderea bolnavilor și a bĕtrânilor erà privită ca o datorie sfântă. In unele casurĭ îĭ și mâncaŭ. Relațiile călĕtorilor sunt pline până în dilele nóstre, de asemenea povestirĭ. Vom cità numaĭ cartea luĭ Samuel Baker, *Albert Nyanza*, și *Relațiile asupra Australiei*, ale părinteluĭ Salvado.

8625 * **A apropĭat mălaĭul din traistă.**

FR. DAMÉ, III, p. 12.

1° Acelaș înțeles ca la No. 8624.
2° Ș'a cheltuit tótă averea.

8626 *△ **Nu e nebun cel ce mănâncă șépte mălae, ci e e nebun cel ce i le dă.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, *J. Putna.*

Vedĭ *Pâne, Pită.*

Pentru ceĭ cari sărăcesc dând mese altora.

8627 △ **Mălaĭ dulce împrumut se dă.**

M. LUPESCU, *Șezĕt.*, V, p. 52.

Dicală din bĕtrânĭ.

Mălaĭul dulce se face așa : se ĭeà făină de păpușoĭ, se cerne în covată, se opăresce cu apă ferbinte, se frămîntă cu apă rece și tot atuncĭ se pune pe lopată și se dă în cuptor. El se face subțirel. Mă-

laĭul dulce nu se pune la dospit de loc. In mălaĭ dulce se pun şi legumurĭ: frunze de sfecle, mărar, ştir roş, foĭ de cépă, cartofĭ, ş. a. Mălaĭul dulce se face maĭ mult vara, când sunt muncitorĭ mulţĭ la lucru câmpuluĭ, şi prin postul Sân-Petruluĭ, când nu prea este cu ce posti. Mălaĭul dulce e minunat de bun cu borş cu ştir.

*

8628 **Când mălaĭ are, sare n'are;**
Când sare are, mălaiu n'are.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 44 & 158, I, p. 155; III, p. 128. — Hinţescu, p. 97.— P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 457.— Fr. Damé, III, p. 12.

Când mălaĭ are, sare n'are; când are sare şi mălaĭ, n'are legumă.

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 313. — Laz. Şeineanu, *Semas.*, p. 354.

Vedĭ *Sare*.

1° Când scapă de o belea, îl inhaţă alta.
2° Iĭ lipsesce în tot-dé-una câte ce-va.
3° Pentru omul sărac.

«*Când mălaĭ avéŭ, n'avéŭ sare, când avéŭ sare şi mălaĭ, n'avéŭ legumă.* Trăĭaŭ şi eĭ de adĭ până mâĭne».—Ispirescu.

Quando la bricca vuole, l'asino non puole; quando l'asino puole, la bricca non vuole

Prov. Ital.

Iorden er altid frossen for trevne Svin[1]).

Prov. Danez.

*

8629 **A tăià un fir de mălaĭ în opt.**

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 825.

A fi fórte sgârcit.

«E în stare să *taĭe un fir de mălaĭ în opt*».

---

1) Pămîntul este în tot-dé-una îngheţat, pentru porcul ostenit.

8630 *△ **Zamă de mălaĭ.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobroveţ, J. Vasluiŭ.*

Vedĭ *Niculae.*

1° Lucru de nimic.
2° Om fără duh, prostănac.

MĂMĂLIGĂ

Vedĭ *Armindeni, Bărbat, a Cerne, Dan, Fată, Fiertură, Gospodar, Harţag, a Jucà, Pesce, Pĭemn, Piper, Prost, Tăcĭune, Zémă.*

Mămăliga, măliga, mămăliguţa, culeşa, e temelia hraneĭ ţeranuluĭ. «*E greŭ de câştigat mămăliga*», insémnă că hrana se câştigă cu greŭ, cu anevoe. Când ţéranul are mămăligă, ***uddtură*** uşor găsesce. Cel maĭ mare pĕcat face cine-va, când insultă orĭ injură mămăliga. «Nu călcà mămăliga in picióre, mă! că te-a bate la pântece!»

Mămăliga se face din făină saŭ fărină de păpuşoĭ.

La móră, pentru măcinat plătescĭ vamă. Face mare pécat aceĭ ce inşélă pe morar şi nu-ĭ dă vama; pe ceea lume, câte fire de făină sunt in mĕsura cu care l-a inşelat, tóte le va cără cu genele ochilor, in genunchĭ, inşĕlătorul.

Făina inainte de a se pune in mămăligă se cerne prin ***sită.*** Când facĭ mămăligă cu făină necernută şi in ea se află ***spurcat de şórece,*** de mănâncĭ asemenea mămăligă, facĭ bube pe limbă.

Fie-care ţĕran are sita luĭ. Sita nu se dă cu imprumut; şi când se dă vre-odată, să se ducă acoperită cu ceva, căcĭ e rĕŭ ***de dihăniĭ.*** Sita póte fi maĭ désă orĭ maĭ rară, şi sĕ face orĭ din ***drot*** (sirmă subţire) orĭ din pânză de pér de caĭ. Cât de sărac fie ţéranul, el nu-ţĭ mănâncă mămăliga cu făină necernută; cine face aşa, mănâncă lucru spurcat şi trage a sărăcie.

Ceea ce rĕmâne după cernerea făineĭ, se numesce ***tărîţe.*** Tăriţele nu se svîrl, ci se fac cu ele multe alte lucrurĭ: cu tăriţe se umple borş; tăriţe opărite (cu apă clocotită) se daŭ găinelor ca hrană, căcĭ fac ouĕ multe; amestecate (indulcite) cu sare, se daŭ vitelor şi oilor când fată; ferte cu urzicĭ şi ***huşte***[1]) se face ***mînjală,*** cu care se ung ***natrele***[2]) de la pânza de ***cîlţ*** (cinepă) ca să nu se scămoşeze firele de

1) Huştele sînt tărîţele, cu care s'aŭ făcut borş.
2) Natră e locul dintre sulul de dinainte şi cel de dinapoĭ.

tort și să se rupa; tarițe descântate se daŭ vacelor ca să fie *mănóse;* amestecate cu pucïósă pisată ca făină sé daŭ vitelor care tusesc, și in fine opărite și amestecate cu sfecle dumicate, se dau vacilor, ca să aibă lapte mult și bun. Mulate cu ud de femee ingreunată, se daŭ gainelor ce mor de holeră.

Făina descântată și rumenită-prăjită-e bună de *orbalț;* cine are *șuhărie*[1]) să tragă pe nas fum de faină de păpușoĭ și-ĭ trece. Faina de păpușoĭ găsit, e bună de negeĭ; iar presărată pe ranele ce capetă cîte-odată găinele, se tămăduesc.

Mămăliga se face in *ceaun,* care e cu atât maĭ mare, cu cât sunt mâncătorĭ maĭ mulțĭ la gospodărie. Când se pune céunul de mamaligă, se ĭea de sub laiță unde e locul luĭ, se suflă și se șterge cu mâna-ca să nu fie colbos, și apoĭ să tórnă apă, băgând de sémă să nu fie in ea *gozurĭ*[2]) orĭ *gujuliĭ*[3]). Peste apă, după ce s'a pus sare, se presară o mână de făină. Când se uĭtă mămăliga nesărată e a bine. Céunul cu apă se pune pe pirostiĭ, sub care se trage focul orĭ in *cujbă*[4]) saŭ *vîrtej*[5]). Cujba și *melesteul*[6]) (culișerul) nu se ieŭ din locul unde s'a făcut mămăliga, căcĭ ducĭ sărăcia cu tine.

Făina pentru mămăligă se ține in *săculețe* de pânză de cilț (pânză grósă) orĭ in *burdufurĭ* de óe saŭ capră, ĭar sarea in săculețe micĭ, in *solnițĭ,* cornurĭ infundate, orĭ in *cășițĭ*[7]).

Când apa din ceaun incepe a se umflă, se pune făina cu pumnul saŭ cu scafa, potrivindu-se a se pune numaĭ cât trebue. — Când din mămăligă se ĭea și *cir* (zémă), atuncĭ se pune apă multă și făină maĭ puțină. După ce mămăliga a fiert bine, se tae cu culișerul și maĭ lăsându-se puțintel, se mestecă.

Când mămăliga e gata de mestecat, se *tepsește* cu *léfa*[8]) orĭ cu dosul linguriĭ, căutând a nu o tepsi de tot, dacă vreĭ să nu-țĭ rămâe copiiĭ *chelboșĭ.* Mămăliga se răstórnă orĭ pe *fund* orĭ pe *masă,* iar ceaunul se rade cu léfa. Bucățile de pe de-asupra mămăligeĭ, să nu se mănânce, căcĭ e rĕŭ de năpaste. Dacă după ce rĕstornĭ mămăliga, ea crapă, veĭ face un drum. Când fundul ceaunuluĭ arde, va vremuĭ.

Mămăliga se tae cu o ață orĭ cu un cuțit de lemn, in doue și apoĭ in patru pătrărĭ. Ața mămăligeĭ se légă orĭ la stilpul hornuluĭ orĭ la códa funduluĭ de mămăligă. Mămăliga in zile de post se prajesce pe foc. Mórea de curechĭ și borșul cu fasole rece, e maĭ bun cu mămăligă prăjită.

Când casașiĭ se pun la masă, nu incep tótă mămăliga, ci nu-

---

1) Șuhărie saŭ gutunar.
2) Gozurĭ saŭ gunóe.
3) Gujuliĭ saŭ insecte și vermĭ.
4) Cujbă e un cârlig de lemn îndoit.
5) Vîrtejul e un istrument anume făcut pentru ținut ceaune pe foc
6) Melesteul saŭ culișerul e un băț de lemn de alun, cu care se mestecă mămăliga.
7) Cășițele sunt niște cutiĭ orĭ de lemn, orĭ de cóje de mestécăn, in care se ține sare.
8) Leafa e o lopățică.

maĭ parte din ea. Inainte de a se pune la masă, ceĭ maĭ mulţĭ dintre ţeranĭ se spală pe mânĭ şi-şĭ fac cruce; după masă când se scólă, ĭar işĭ fac cruce, dicênd: «mulţumescu-ţĭ ţie Dómne, şi de bune si de rele, si de darul sfinţieĭ tale».

Mămăliga rémasă, se copere cu o cârpă şi se pune pe poliţă cu tot cu fund, căcĭ acolo nu ajunge mâţa, nicĭ alte gujuliĭ s'o spurce. Când in mămăligă ţĭ-o pune cine-va făină de *carĭ*, verşĭ de dă maţele din tine.

Dacă rĕmâne multă mămăligă rece, se pune ĭar in ceaun, când facĭ altă mămăligă ca să nu se facă risipă. Mămăliga in care se pune de cea rece, trebue mestecată bine, să nu fie cu boţurĭ.

Ţĕranul face cam de 3 orĭ mămăligă pe di; când are lucrătorĭ mulţĭ face mămăligĭ multe. Pe la boerĭ, pe vremea aratuluĭ, se fac la plugarĭ mămăligĭ la *otac*, marĭ, in căldărĭ cât rotiţa pluguluĭ de largĭ in dógă. Mămăliga făcută repede, e crudă. Mămăliga crudă numita şi *telcĭ, letiŭ orĭ clic* e bine să se mănânce, căcĭ ingraşă. — In mălaiŭ se pune mămăligă crudă ca să dospéscă. Mămăliga crudă e bună şi de *bolfe*. Mămăligele marĭ sunt iubite de mâncăcioşĭ şi proştĭ, de unde şi zicala: «iă mămăliga mare, măĭ Ioane, fie crudă, fie móle, numaĭ mare». Fata care nu şcie a face mămăligă bună, fie cât de *stătută* (bĕtrână) nu'ĭ de mirat. *Mămăliga cu barabule* (cartofĭ) orĭ cu *bulughene* se face vara după ce incep a ieşi cartofiĭ. Ea se face mult in vreme de *scumpete*. Mămăliga cu barabule se face aşa: se ĭeau barabule, se spală, se curăţă de cójă, şi se pun la fert in ceaunul de mamăligă. Când aŭ fert bine se *flecuesc*[1]) cu melesteul orĭ cu léfa şi se pune peste ele făină de păpuşoĭ şi sare; se lasă apoĭ de ferb bine se mestecă, se topesce şi se réstórnă pe fund. Mămăliga de barabule se mănâncă şi *gólă*, orĭ cu mujdeiŭ, saŭ prăjită pe foc.

In vremurĭ grele — de fómete orĭ scumpete — se face mămăligă şi din făină de *hrişcă* şi *orz*[2]) Mămăliga de hrişcă orĭ de orz se face ca şi cea de păpuşoĭ; ea e négră, móle, lipiciósă şi sălcie la gust.

Mămăliga *pripită* e numaĭ pentru léc. Ea se face punênd in apă clocotită făină şi mestecând-o in una. Când s'a ingrosat, se rĕstórnă. Mămăliga pripită unsă cu mĕduvă din falcă de porc şi cu unt-de-naft, e bună de bolfe. Mămăliga prăjită şi rece se numesce şi *hrincă*. Hrinca o mănâncă lucrătorul de multe orĭ gólă, intingênd'o in sare, orĭ cu usturoĭ şi cépă. Când mămăliga se face prea virtósă şi mare, se numesce *crihan* şi *talcan*; la munte, mămăligeĭ virtóse i se dice şi *troşmeiŭ*. Uneĭ bucăţĭ marĭ de mămaligă, ţĕraniĭ de la munte iĭ dic *halcă*, ĭar ceĭ de la ţară *şteap*.

Mămăliga pripită se face cu *apă ne-începută* şi se mestecă cu

---

1) Se mestecă saŭ se sfarmă bine.

2) Mămăliga de hrişcă şi de orz e cunoscută numaĭ de sătenĭ de la ţară; ceĭ de la munte—spun bĕtrîniĭ— in vremea uneĭ fómete cumplite, de demult, aŭ mâncat mămăligă de scórţă de fag, măcinată.

un bĕț de alun, de se póte cu acel cu care s'a ucis vr'un șérpe». — ȘEZĂTÓREA.

*△
8631 Staĭ (ședĭ) mămăligă să te mănânc.

C. BALLY, *c. Cârlomănescĭ, J. Tutova.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț. J. Vasluiŭ.*

Se ḑice de omul trândav.

*△
8632 E greŭ de câștigat mămăliga.

Șezătórea, V. p. 3.

Hrana cu anevoĭe se câștigă.

*△
8633 Bostanul nu șéde în cuĭ,
Dar nicĭ mămăliga unde o puĭ.

D-RA EC. ȘIȘMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

Arată firea ne-statornică a omuluĭ fie cât de mic.

*△
8634 Nimene nu'țĭ pune sare în mămăligă.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Să nu te lașĭ în nădejdea altuĭa, căcĭ nu e unul să îngrijéscă, ca tine, de treburile tale.

*△
8635 Mămăliga ne-sarată e ca nunta fără lăutarĭ.

IORGU BEREA, *c. Urlațĭ, J. Fălcĭu.*

Pentru cele carĭ nu sunt după orînduĭéla lor.

*△
8636 Mămăliga e maĭ bună la móră de cât a-casă.

D. DRĂGUESCU, *J. Ilfov.*

Ḑice omul mâncăcĭos și egoist. A-casă, toțĭ luând câte o bu-

cățică, când daĭ să ieĭ nu maĭ găsescĭ nimic, pe când la móră mănâncĭ singur.

8637 *△ **Mămăligă, mĕĭ Ióne; fie crudă, numaĭ mare. Tae hrincĭ și adu aicĭ!**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluĭu.*

△ *Fă mămăligă mare, mĕĭ Ióne; fie crudă, fie móle, numaĭ mare.*

Șezătóre, V, p. 6.

Fómea și graba. Temerea că nu se va sătura. Pentru ceĭ mâncăcioșĭ.

Hrincă se numesce după locurĭ:

a) mămăligă prăjită și rece.

b) bucățile de mămăligă, taĭate cu ața în păturĭ subțirĭ ca să răcéscă maĭ repede.

8638 * **La mămăliga mare, vin multe haĭmanale.**

GR. ALEXANDRESCU, *Badea Traĭan*, p. 18.

La folóse mulțĭ s'adună.

8639 *△ **Fie cât de crudă, numaĭ să fie mare.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

Adică mămăliga. Se dice, în glumă, de ceĭ carĭ se pun la masă cu gândul să mănânce mult, când gazda cere ertare că bucatele nu sunt tocmaĭ bune.

8640 **De cât să mănânc mămăligă cu unt,**
Și să mĕ uĭt în pămînt;
Maĭ bine să mănânc pâĭne cu sare
Și să mĕ uĭt la el (ea) ca la sóre.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105; II, p. 129.—GR. JIPESCU, *Lum.* I, p. 262.—HINȚESCU, p. 99.

De cât să mănânc mămăligă cu unt
Și să mě uĭt în pămînt,
Maĭ bine să mănânc pâne cu sare
Și să mě uĭt la sóre.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* II, p. 157.

De cât mămăligă cu unt
Și să mě uĭt în pămînt,
Maĭ bine pâne cu sare
Și să mě uĭt la sóre.

B. P. Hăşděŭ, *ziar Traĭan*, No. 63, p. 256.

Vedĭ *Pâne, Sare, Unt.*

In casátorie se cauțĭ dragoste ĭar nu avere. De cât urîtă și avută, maĭ bine sěrmană și frumósă, și precum dice Solomon, 15. 17: *maĭ bine est un prânz de legume cu ĭubire, de cât un boŭ îngrașat și ura cu dînsul.*

Mieux vaut en paix un oeuf, qu'en guerre un boeuf.

Prov. Franc.

Più vale un pan con amore, che un cappone con dolore[1])

Prov. Tosc.

Mes val pà y ceba en amor, que gallines ab dolor[2]).

Prov. Val.

Besser ein Gericht Kraut mit Liebe, als ein gemästeter Ochse mit Hass[3]).

Prov. Germ.

1) Maĭ bine o pâne cu dragoste; de cât un clapon cu durere.
2) Maĭ bine pâne și cépă cu dragoste, de cât găinĭ cu durere.
3) Maĭ bine o farfurie de varză cu dragoste, de cât o cirédă de boĭ cu ură,

8641 *△ **Ca dorul de mămăligă nicĭ un dor nu te strică**

SCUREIŬ, *revis. școl. J. Bacăŭ.*

*△ *Nimic nu te strică ca dorul de mămăligă.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.* — I. TACU, *înv. c. Braniscea, J. Covurluiŭ.*

1° Dintre tóte ne-ajunsurile fómea le întrece pe tóte.
2° Rĕspuns ce se dă celuĭ care se vaetă că 'ĭ e dor de ce-va.

SNÓVĂ

Un țigan umblà cu meșteșugul luĭ prin sat. La o vreme flămânḑi, dar nu aveà ce mâncà, căcĭ nu'șĭ luase nimic de-a-casă, și nu câștigase încă nicĭ un ban. Tot mergĕnd el prin sat, zăresce nisce ómenĭ cariĭ lucraŭ la o poĭată. De departe începe să'șĭ laude marĭa spunĕnd că are de vinḑare sule, ardele, pretcare, sfredele, lacăte, ș. c. l. Ómeniĭ 'șĭ vedéŭ de lucru. Țiganul se maĭ apropie, dă bună ḑiua și începe a se mirà ḑicĕnd : «de trébă ómenĭ și bună casă; dacă n'are coș !» Vĕḑĕnd că nimenĭ nu'l ĭeà în sémă, țiganul, pre care se vede că'l găsise rușinea, se depărtéză ḑicĕnd, mirat singur cum de s'a putut rușinà : «*Ca dorul de mămăligă nicĭ un dor nu te strică*».

8642 *△ **Mămăliga'ĭ stîlpul caseĭ,**
Pânea'ĭ cinstea meseĭ.

P. ILIEȘ, *c. Hațeg, Transilvania.*

Pentru boĭerĭ și țĕranĭ.

8643 **Bună e șî mămăligă, când ne lipsesce pâĭnea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.— FR. DAMÉ, III, p. 13.

Vedĭ *Plăcintă.*

Adică când ne lipsesc cele maĭ bune, ne folosesc și cele maĭ próste. (GOLESCU).

Ἂν μὴ παρῇ κρέα στερκτέον τῷ ταρίχῳ.

Prov. Elin.

41

Si non adsunt carnes, taricho contentos esse oportet.

Prov. Lat.

Faute de grives on prend des merles.

Prov. Franc.

8644 *△ **Când omul n'are să facă o mămăligă mare, face douě maĭ micĭ.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — ENIU BĂLTEANU, *Lumin.* I, p. 87.

Când un om e nevoit să se lipséscă de un folos óre-care, dar ĭĭ vin altele cel puţin tot atât de bune.

SNÓVĂ

O preotésă rĕmăsese vĕduvă, şi se plângeá şi se văetá grozav că'ĭ murise bărbatul, şi unde maĭ găsesce ea un om de potriva répo-satuluĭ, care erá de patru-ḑecĭ de anĭ. Iar femeile carĭ o cercetaŭ aŭ mângâĭat'o ḑicĕnd; «Ia tacĭ mamă preotésă; nu maĭ plânge, că dacă nu veĭ găsì unul de patru-ḑecĭ de anĭ, ĭeĭ doĭ de câte douĕ-ḑecĭ».

8645 *△ **Mămăliga cere alb în căpĕstere.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Şerbănescĭ, J. Argeş.*

Când vreĭ ce-va trebue să dispuĭ de cele de lipsă pentru a ajunge la ţintă.

8646 *△ **Femeĭa care nu vré să facă mămăligă tótă ḑiua cerne.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedinţĭ.*

Veḑĭ *Femeĭe, a Frĕmîntà, Muĭere.*

Acelaş înţeles ca la No. 8503.

8647 **Nu scie încă cum sĕ mănâncă mămăliga.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 177.

*△
Nu scie nicĭ cum sĕ mănâncă mămaliga.

P. Ispirescu, *Leg.* p. 14.—G. Poboran, *inst. J. Olt.*

1° A fi prea tînĕr, lipsit de experienţă.

2° A fi prost.

«— Ia spune-ne şi nouë, că dóră d'om putea să 'ţĭ dăm vre-un ajutor.

«— Ca ce ajutor aţĭ putea, voĭ, să-mĭ daţĭ, vóĭ carĭ *nu sciţĭ încă cum să mănâncă mămăliga*».—Ispirescu.

Il n'a pas inventé le fil à couper le beurre.

Prov. Franc.

*△
8648 **Caută nod în mămăligă.**

Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 976.

*△
8649 **Mămăligă ne-fértă.**

Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Om nătărăŭ, ne-isteţ.

«Tacĭ, *mămăligă ne-fértă*» !

*
8650 **A'şĭ scóte mămăliga.**

A'şĭ câştigă traĭul dilnic.

*△
8651 **A rĕmâne cu aţa mămăligeĭ.**

Gav. Onişor, *prof. c. Dobroveţ, J. Vasluiŭ.* — D-na L. Linde, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

Adică sărac lipit.

8652 *△ **A prins mămăliga cójă.**

I. CREANGĂ, *Conv.* XI, p. 179; *Pov.*, p. 209.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 176; *Rev. Ist.*, I, p. 232.—HINȚESCU, p. 36.—E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.* — V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*—N. GH. IONESCU, *înv. c. Mamornița, J. Dorohoĭ.*—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubienĭĭ, J. Dorohoĭ.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, J. Vasluiŭ.* — V. FORESCU, *c. Folticenĭ, J. Suciava.* — FR. DAMÉ, III, p. 13. — C. ALEXANDRESCU, *c. Alexenĭĭ, J. Ialomița.*— C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristescĭ, J. Botoșanĭ.*

*△ *Aŭ prins mămăliga cójă.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭ.*

*△ *Aŭ prins mămăliga la córjă.*

G. MADAN, *c. Trușenĭ. țin. Chișĕnĕŭ, Basarabia.*

* *A prins cójă.*

Vedĭ *Bostan.*

Arată pe bogatul, ridicat dintre nevoĭeșĭ și tot de odată fudul.

«Eĭ, apoĭ... dĭ că nu'ĭ lumea de apoĭ. Să te feréscă Dumnedeŭ când *prinde mămăliga cójă.* Vorba ceea: Dă'mĭ Dómne ce n'am avut, să mĕ mir ce m'a găsit». — I. CREANGĂ.

8653 *△ **Mămăliga când prinde cójă se împute.**

I. VÂLCOF, *stud. c. Craĭova, J. Dolj.*

Adică saracul când se îmbogățesce. A se vedé No. 8652.

*△
8654 **A (o) pune de mămăligă.**

I. Creangă, *Pov.* p. 161.—D-na Ec. Z., *c. Bĕrlad, J. Tutova.* — *Maĭor* P. Budişteanu, *c. Bucuresci, J. Ilfov.* — G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.* — G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt* — N. Karkalechi, *ing. c. Câmpina, J. Prahova.*—E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—En. Bălteanu, *Lum.* I, p. 86.

1° A nu face nimic, nicĭ o ispravă, a stà cu mânile în sîn.
2° A stà pe loc, a zăbovi mult unde-va.

«Ce, vreĭ *să puĭ de mămăligă* de nu te maĭ ducĭ»?

3° A sticat o trébă, a sfeclit'o, a păţit'o.

«Mĕĭ Chirică, apoĭ sciĭ că si boĭeru, cât iĭ de boĭer, *a pus'o de mămăligă*». — Creangă, p. 161.

4° A'şĭ luà gândul de la o trébă.
5° A suferi o pagubă.

*△
8655 **A pus'o de mămăligă cu lemne verḑĭ.**

Gav. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*—C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

A umblat în zadar.

8656 **Jócă pĕ mămăligă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, *Asem.* p. 52.

Sĕ rĕsfaţă în avere, în bunĕtăţĭ.

8657 **Mămăligă 'n traistă.**

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 129.

Poreclă ce se dă ţĕranuluĭ, în bătae de joc.

8658 *△ **A fi (o) mămăligă.**

* *A fi mămăligă mare.*

T. SPERANŢIA, *Epoca*, IV, No. 780.

Vedĭ *Baligă.*

Om fără iniţiativă, care aştĕptă totul de a gata.

«Ómeniĭ ceĭ-l-alţĭ s'aŭ dus la judecată şi aŭ scăpat. Iară Gheorghe al nostru, *mămăligă mare*».

8659 * **Mămăligă móle.**

T. SPERANŢIA, *Epoca*, IV, No. 780.

Vedĭ *Baligă.*

Om fără vlagă.

8660 *△ **Par' că e cu mămăliga 'n gură.**

P GÂRBOVICEANU, *prof. c. Poenariĭ, J. Gorj.*

Vorbesce ne-deslușit.

8661 *△ **E bun de tăĭat mămăliga.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

E prost.

MĂMĂLIGAR

8662 *△ **A fi mămăligar.**

D. OLLĂNESCU, *Teatr.*, p. 85.— GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.*, p. 137.— S. FL. MARIAN, *Ornit.*, I, p. 349.

1° Prost, nesăbuit, nătâng, bădăran, care nu se pricepe de-cât să mănânce mămăliga.

«Pe noĭ orăşeniĭ, ne credeà până la o vreme poporu, că suntem marĭ, grozavĭ, falnicĭ, citiţĭ; acu mi se pare că ne ĭeà drept nisce *mămăligarĭ*». — JIPESCU.

2° Fricos. — OLLĂNESCU.

A MANCÀ

Vedĭ *a Alergà*, *a Bé*, *Bogat*, *Bolnav*, *Boŭ*, *Bucate*, *Cal*, *Căpuşă*, *Cap. IV*, c. *Carne*, *a Câştigà*, *Cépa-Ciórei*, *Chel*, *Copil*, *Cremene*, *Curcă*, *a Dumică*, *Găină*, *Grec*, *Gură*, *In*, *Jidan*, *Lăcustă*. *Laur*, *Lingură*, *a Lucrà*, *Măgar*, *Mâţă*, *Mătrăgună*, *Mĭere*, *a Muncì*, *Óle*, *Ólă*, *Ospăţ*, *Óspe*, *Pâne*, *Pântece*, *Papară*, *Părinte*, *Plăcintă*, *Post*, *a Postì*, *Răbdare*, *Rahat*, *a Sărà*, *a Sburà*, *Sfânt*, *a Slujì*, *Strachină*, *a Strînge*, *a Tocà*, *Turc*, *Usturoiŭ*, *Vară*, *Vorbă*, *a Vorbì*.

*△
8663 **Rĕŭ mâncaiŭ,**
Bine mĕ săturaiŭ;
Nicĭ nu fuse,
Nicĭ n'ajunse;
Daca maĭ erà,
Tot nu strică.

G. BĂNULESCU, c. *Pietroşiţa*, J. *Dâmboviţa*.

După o masă maĭ mult próstă şi sarăcăcĭósă.

8664 △ **Omul când n'are ce să mănânce, mănâncă și puĭ fripțĭ.**

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Se dice în gluma când sunt bucatele maĭ bune de cât credeam.

8665 * **Carĭ nu-are di pulĭu, mâcă ș-di gae** [1]).

I. COYAN. *prof. c. Turĭa, Epir.*

Când nu poțĭ dobândi cel bun, te mulțumescĭ și cu maĭ prost.

8666 * **Să facem ce-om face, și pe urmă ĭar om mâncà.**

Maĭor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

1° Pentru ceĭ desfrînațĭ.
2° Pentru ceĭ carĭ sunt tot cu gândul la mâncare.

SNÓVĂ

Ci-că unul s'a însurat odată. In séra nunțiĭ, voind să-șĭ încerce nevésta, și să vadă ce fel de pómă este, o întrébă : Acum ce facem, nevéstă ? Mâncăm orĭ ne culcăm ? «Și ea 'ĭ a rĕspuns: «Să facem ce om face, și pe urmă iar om mâncà».

8667 △* **Mâncațĭ cu bine**
Și fără mine.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Se dice de cel ne-poftit la masa altuĭa.

8668 * **Și a mâncà încă e greŭ.**

△ *Și a mâncà încă 'ĭ greŭ că, dacă nu'ĭ mestecà, te frigĭ.*

S. MIHĂILESCU, *Șezĕt.* I, p. 219.

1) Care nu are de pulu mănâncă și de cĭóră.

Pentru ceĭ leneșĭ și moĭ la muncă, carĭ se plâng ca un lucru este greŭ de făcut.

8669 **Maĭ bine ar tot mâncà**
De cât ce-va ar lucrà.

A. Pann, I, p. 106.—Hințescu, p. 99.

*△ *Maĭ bucuros ar mâncà de cât ar lucrà.*

Gr. Alexanerescu, *magistr. J. Putna.*

Pentru omul leneș.

8670 * **Omul nu trăesce să mănânce, ci mănâncă să trăĭéscă.**

A. Pann, *Ediț.*, 1889, p. 49; I, p. 129. — B. Constantinescu, *Cart. Cit.*, III, p. 14.—Al. Martinian, *J. Ilfov.*

Omul nu trăesce ca să mănânce, ci mănâncă ca să trăĭéscă.

Hințescu, p. 134.

Să mănâncĭ ca să trăescĭ, ĭar nu să trăescĭ ca să mănâncĭ.

I. G. Valentinian, p. 47.

Vedĭ *a se Hrănì.*

Sá mâncăm cu cumpĕtare.

Il faut manger pour vivre et non pas vivre pour manger.

Molière, *Avare.*

Ede ut vivas, ne vivas ut edes. Origina acesteĭ maxime care în Evul-Mediŭ se scrià sub forma: *E. U. V. N. V. U. E.* se atribue luĭ Socrat.

Bun precept de igĭenă. Precum ḑiceà Latinul e bine *vesci citra salturitatem* căcĭ, altminterea, după energica espresiune a luĭ Diogene, *stomahul devine prăpăstia vieţeĭ*. Dar e atât de dulce *să 'ţĭ sapĭ grópa cu dinţiĭ.*

Innumerabiles morbos esse miraris? Coquos numera. — SENECA, *Epist. XCV.*

*△

8671 **La mâncare nu gràbì**
Că sîngur ţi bănuì.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărèscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Regulă de igienă.

*△

8672 **Nu e prost cine mănâncă, ci e prost cine îĭ dă.**

Semin. Bucur. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Vedĭ *Pâne, Pită.*

Se ḑice pentru cel prea cu mâna largă.

Les fous font la fête et les sagent la mangent

Prov. Franc.

I matti fanno le feste, i savi le godono[1].

Prov. Ital.

Os dondos fazem a festa, e os sesudos gostão della[2].

Prov. Port.

Narren bauen Häuser, der Kluge kauft sie[3].

Prov. Germ.

Fools build houses and wise men buy them[4].

Prov. Engl.

1) şi 2) Nebuniĭ fac petrecerea (sërbătórea) şi cuminţiĭ o mănâncă.
3) Nebuniĭ clădesc casele, deşteptul le cumpĕră.
4) Nebuniĭ clădesc casele şi omul cu minte le cumpĕră.

*

8673 **Mâcă ti pranzu ș-minduésce ș'ti séra** [1].

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeșĭ, Macedonia.*

Vedĭ *Mâncare.*

Să fim cumpĕtațĭ și prevĕḑĕtorĭ.

8774 **Astă-ḑĭ să mănâncĭ cât un boŭ, mâĭne cerĭ să mănâncĭ cât doĭ.**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p 50; I, p. 129.

Astă-ḑĭ să mănâncĭ cât un boŭ,
Mâne cerĭ să mănâncĭ din noŭ.

Hințescu, p. 18

Pentru cel lacom la mâncare.

8675 **Cine mănâncă puțin mănâncă maĭ de multe orĭ.**

A. Pann, *Ediț.*, 1889, p. 49, I, p. 129.—Hințescu, p. 157.

Pentru cel cumpĕtat și prevĕḑétor.

Mal soupe qui tout disne.

Prov. Franc.

Die wat eet en wat laet staen,
Kan twee mael ter tafel gaen [2].

Prov. Oland.

8676 **Cine maĭ puțin mănâncă, are șî mâĭne ce mâncà.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 80.

Adică cine sĕ iconomisesce, are tot-dé-una (Golescu).

Qui garde de son dîner il a mieux à souper.

Prov. Franc.

---

1) Mănâncă la prânz și gândesce-te și la sêră.
2) Cine mănâncă și maĭ lasă ce-va póte să se pue de două orĭ la masă.

S'e' si desina, e'un si cena[1]).

Prov. Florent.

Man muss die Morgensuppe nicht zu gross machen, dass man Abends auch was hat[2]).

Prov. Germ.

Ein skal so halda Iol, at ein heve nokot til Paaska[3]).

Prov. Norv.

8677 **Cine mănâncă mult, mănâncă maĭ de puţine orĭ.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 49 ; I, p. 129.—Hinţescu, p. 113.

Pentru cel lacom la mâncare saŭ ne-cumpĕtat în cheltuelĭ.

8678 **Daca n'aĭ să mănâncĭ,**
Muncescĭ până cadĭ pe brâncĭ.

A. Pann, I, p. 135.

Daca n'aĭ să mănâncĭ,
Muncescĭ de cadĭ pe brâncĭ.

Hinţescu, p. 99.

Dăscăliţa sărăcia învaţă pe om să muncéscă.

8679 **Mâncat, ne-mâncat**
Sculat
Dumnedeŭ săturat.

P. Ispirescu, *Basme*, p. 76.

Cine mâncat, mâncat,
Cine nu, sculat,
Dumnedeŭ săturat.

P. Ispirescu, *Basme*, p. 80.

1) Cine mănâncă tot la douĕ-spre-dece, nu mănâncă nimic séra.
2) Nu trebue să facĭ pré mare supă de diminéţă, ca să aĭ şi pe séră.
3) Trebue Iul să ţie atâta, ca să maĭ aĭ şi la Pascĭ.

Se dice în glumă, celor carĭ manâncă puțin la masă.

SNÓVA

Un Sirb se cununase cu o Română şi o adusese în casa părinților. Aci tóte greutățile gospodărieĭ căduse în sarcina eĭ; chiar când se aședaŭ la masă ea trebuĭa să aducă mâncarea pe masă, ea să schimbe blidurile, ea să aducă de bĕut, şi câte şi câte. Câtea, socrul eĭ se puneà frumos pe mâncare şi fără să maĭ aştepte pe nora sa, cum isprăvia se sculà dicênd :

Mâncat, ne-mâncat,
Sculat
Dumnedeŭ sĕturat.

Şi bĭata nora remâneà flămândă. Adĭ aşa, mâne aşa; până când ajunse vestea la urechile părinților feteĭ. Aceştia, vrênd să învețe pre Sirb cum trebue să stea omul la masă, îl poĭtesc la dînşiĭ şi îl ospătéză cum se cade. Sirbu bleotu dă cu cotu, mănâncă bine şi de tóte, dar de unde să pricépă gândul românilor.

Atuncĭ fratele nevesteĭ merge a doua di la Sirb, asupra meseĭ, şi 'l ține de vorbă până ce mănâncă ceĭ-l-alțĭ comesenĭ. Atuncĭ se scólă dicênd :

Mâncat, ne-mâncat,
Sculat
Dumnedeŭ sĕturat.

Sirbu n'avù încotro şi se sculă. Românul rĕmase să dórmă acolo. Peste-nópte, fiindu'ĭ fóme, bĭetul Sirb ne maĭ avênd ce mâncà se duce în fundul grădineĭ să-şĭ potoléscă fómea cu câte-va foĭ de varză. Românul, care 'l pândià, începe să asvirle cu bolovanĭ într'însul făcêndu-se a crede că vede o bivoliță care prăpădesce varza socruluĭ. «Câtea 'n varză! Câtea 'n varză!» iĭ şoptesce încet Sirbóĭca care scia şiretenia lucruluĭ. Flăcăul, se face că nu pricepe şi dă de tot şi strigă : «Câte, ne-câte, eŭ nu sciŭ. Atâta sciŭ că bivolițele prăpădesc varza socruluĭ!» In sfirşit lămuresce lucrul. «Tu o di nu aĭ putut răbdà de fóme; dar soru mea cum credeĭ că o să trăĭéscă nemâncată», dice Românul luându-şĭ căcĭula şi ducêndu-se la tréba luĭ.

8680 Mănâncă ghĭorghinele şi îngână măslinele.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 147; III, p. 119.

Mănâncă ghĭorghinele şi îngână olivele.

Hințescu, p. 99.

1° Pentru cel care nu scie sá preţuéscá valórea lucrurilor.
2° Când, în lipsa unuĭ lucru bun, te mulţumescĭ şi cu maĭ prost.

8681 **Marânca, ser (se ver) viĭu fi [1]).**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 13.

Omul trebue să îngrijéscă de trupul sĕŭ.

8682 **Marânca ce clostru daĭe [2]).**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 13.

Mulţumesce-te cu ce ţi se da.

*△
8683 **Cine mănâncă şi nu se picură?**

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamoştea, J. Dorohoĭu.*

Numaĭ cel care nu face nimica, nu greşesce nicĭ odată.

*
8684 **Ce aĭ mâncat**
De ne-aĭ uĭtat?
Ce-aĭ bĕut
De ne-aĭ urît?

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146; *Leg.* I, 1872, p. 179.—GR. JIPESCU, *Lumina*, I, p. 261.—HINŢESCU, p. 14.

Când ne cercetéză unul care nu a venit de maĭ multă vreme pe la noĭ.

8685 **Ceea ce s'a mâncat s'a şî uĭtat.**

IORD. GOLFSCU, *Mss.* II, p. 75.

*
Ce s'a mâncat s'a şi uĭtat.

1) Mănâncă, de vreĭ să fiĭ viŭ (să trăescĭ).
2) Mănâncă ce dă monăstirea.

1° Adică ceea ce s'a cheltuit (Golescu).
2° Nu se maĭ ține socoteala de ceea ce a fost.

Morceau avalé n'a plus de goût.

Prov. Franc.

Il pan mangiato presto è dimendicato[1].

Prov. Ital.

Gegessen Brot ist bald vergessen[2]

Prov. Germ.

Eaten bread is soon forgotten[3].

Prov. Engl.

Pão comido, companhia desfeita[4].

Prov. Port.

8686 * **Ce âmblĭ tu nu sĕ mănâncă.**

P Ispirescu, *Snóv.* p. 41 ; *Rev. Ist.*, II, p. 149.

După ce âmblă (cutare) nu se mănâncă.

I. Creangă, *Conv. Liter.*, X, p, 114 ; *Pov.*, p. 99.

Vedĭ *a Sburà*, *Tinĕr*.

Ițĭ facĭ părerĭ, ce cauțĭ nu veĭ găsi, după ce umbli tu nu'l veĭ dobândi.

«Babornița cum aude acésta, pe loc trimite s'o chĭeme, dicênd in gândul sĕŭ: *După ce âmblă ea nu se mănâncă*».—Creangă.

8687 *△ **Aŭ mâncat și ceĭ ce aŭ perdut vacile.**

I. Vulcănescu, *elev. Sc. Inv. c. Pelescĭ, J. Dolj.*

Se ĭértă greșala omuluĭ și, cum dice Francesul: *à tout péché miséricorde.*

---

1) Pânea mâncată repede e uĭtată.
2) Pânea mâncată e ĭute uĭtată.
3) Pânea mâncată e ĭute uĭtată.
4) Pânea mâncată, compania desfăcută.

*△
8688 **Aĭ la noĭ, să mâncăm nimica.**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Pentru gazdele próste.

8689 **— Da tu, Folteo, ce-aĭ mâncà ?**
— Apă aş bé.

Gr. Jipescu, *Rĕur. Oraş.*, p. 113.

Cácĭ, pentru omul sugaciŭ, mâncarea e fudulia, bĕutura e ce'ĭ, fie chiar şi apă..., cu tóte că nu'ĭ bună nicĭ în cizme.

Porecla *Foltea*, de la fóle, să dă unuĭ om gros saŭ cu burta mare. Vedĭ *Dicţionarul româno-german* de Barcĭan, p. 248 şi Aurel Candrea, *Rev. Nouă*, VII, 8, p. 301.

*
8690 **A mâncà ca miresele.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, *Asem.* p. 107.

,Adică fórte puţin.

*△
8691 **Mânăncă cât patru.**

C. Teodorescu, *c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Adică fórte mult.

*△
8692 **Mănâncă cât şepte.**

M. Huĭban, *c. Avrămescĭ. J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 8691.

*△
8693 **Dă în palme când mănâncă.**

V. Râmbu, *c. Brănescĭ, J. Dâmboviţa.*

Se dice de un om care nu maĭ are nicĭ dinţĭ nicĭ măsele.

8694 *△ **Bun, rĕŭ, copiiĭ mănâncă.**

N. Mateescu, *înv. c. Movilița, J. Putna.* — Alfred Juvara, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*—C. Teodorescŭ, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

Cá va fi bine, că va fi rĕŭ, trebue să încerc. Se dice atât pentru mâncare cât și cu ințeles maĭ întins.

8695 *△ **A mâncà și din barbă a nu mișcà, nu se póte.**

T. Bălășel, *înv. c. Stefănescĭ, J. Vâlcea.*

A face un lucru și a nu cásni, nu este cu putință.

8696 *△ **Invață-țĭ copiiĭ a mâncà spurcat cu tată-su.**

A. Gorovei, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

Un fel de ocară. A se apropià de dicerea de la No. 4993 pentru a se complectà ințelesul.

8697 *△ **Mănâncă, numaĭ să nu te mănânce.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vrênd sá arate cá nu trebue sá ținem așa de mult la felul de mâncare.

8698 **Cu: „dzî că mâcaș" nu s'umpli pântica**[1]**.**

Per. Papahagi, *Zweit. Jahres.*, p. 155.

Vedĭ *Vorbă.*

Când ni se fágáduesce în loc de a ni se dà.

Le parole non empiono il corpo.[2]

Prov. Tosc.

1) Cu: dĭ că aĭ mâncat, nu se umple pântecele.
2) Vorbele nu umplă pântecele.

Palavras não enchem barriga. [1])

Prov. Port.

Worte füllen den Bauch nicht. [2])

Prov. Germ.

8699 *△ **— N'am ce mâncà!**
— Culcă-te de dormĭ.

M. Stânceanu, *înv. c. Piria, J. Mehedinţĭ.—Maior* P. Budişteanu, *J. Ilfov.*

Se dice omuluĭ leneş care caută să trăĭéscă din munca altora. A se apropià de dicerea francesă: *qui dort dîne.*

8700 **El mănâncă un purcel**
Ş'altuĭ' dă un puricel.

A. Pann, III, p. 69.

El mănâncă un purcel
Ş'altuĭa dă un purecel.

Hinţescu, p. 156.

Despre cel lacom şi ne-darnic.

8701 **Unde unul mănâncă, mănâncă şi doĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 13.

Unde mănâncă doĭ, maĭ póte mâncà şi un al treilea.

I. Creangă, *Amint.*, p. 144.

Sĕ dice când unul cu altul sĕ îngăduĭesc (Golescu).

Quand il y en a pour deux, il y en a pour trois.

Prov. Franc.

1) Pântecele nu se satură cu vorbe.
2) Cuvintele nu satură pântecele.

8702 *△ **Halal de ce mănâncă și pĕcat de ce pórtă.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vedĭ *Copil.*

Acelaș înțeles ca la No. 3047.

8703 **Noĭ n'avem ce mâncà, șî câiniĭ sĕ plimbă cu colacĭ în códă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.

Vedĭ *Câne, Pâne.*

Sĕ dice când norodul n'are ce mâncà, și boieriĭ sĕ rĕsfață în desfătărĭ. (GOLESCU).

SNÓVĂ

Ci-că un copil de țigan, mergĕnd pentru întâiașĭ dată la tirg, și vĕdĕnd un câne cu códa birligată, a credut că aveà un colac în códă. De aci s'aŭ născut tóte dicerile în care se află acéstă idee.

8704 *△ **Și a mâncà e greŭ.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Rĕspuns ce se dă celuĭ care găsesce că o trébă, ce i se cere, e grea de făcut.

8705 *△ **De veĭ mâncà, 'mĭ veĭ fi ca un frate; iar de nu, ca doĭ.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Pentru cel care dă fără plăcere, și ar fi bucuros să nu i sĕ prindă vorba.

A se observà în partea d'intâiu a dicereĭ o rĕsfrângere a legăturilor carĭ se născéŭ, în vechime, din ospitalitatea dată și primită.

8706 *△ **Biteagu mănâncă șineagu.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiŭ, Banat.*

Când vre-unul se preface a fi bolnav la lucru, dar la mâncare ţine cu ceĭ sănătoşĭ.

8707 *△ **Nu scie ce a mâncat a-séră.**

ANDREĬU MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeş.*

Acelaş inţeles ca la No. 3772.

8708 * **A mâncà nu e ruşine.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 230.

A mâncà nu e ruşine,
Când mănâncĭ cum se cuvine.

A. PANN, III, p. 33.—HINŢESCU, p. 164.

1° Când se ruşinéză cine-va fără pricină bine-cuvintată.
2° Se dice ca o îmbiere la mâncare.

8709 * **Doĭ cânĭ, t'ună cupañie, nu pot s'mâcă.**[1]

G. ZUCA, *stud. c. Perivoli, Epir.*

Vedĭ *a se Certà.*

Acelaş inţeles ca la No. 1534.
La stână, dacă se aruncă zer într'o singură trócă, pentru mâncarea maĭ multor cânĭ, se bat intre dînşiĭ de se omor.

8710 **Iĭ este ruşine**
Să mănânce bine.

A. PANN, III, p. 33.—HINŢESCU, p. 164.

Pentru ceĭ carĭ se ruşinéză fără nicĭ o pricină.

8711 **Mănâncă şi nu să şterge.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Să dice pentru ceĭ ce nu 'şĭ ascund greşalele lor (GOLESCU).

1) Doĭ cânĭ într'o albie, nu pot mânca.

8712 * **Nicĭ chipĕrat, nicĭ sărat,**
Cum 'ĭ maĭ bun de mâncat.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° Pentru cele potrivite.
2° In deosebĭ când unul a fost batut.

8713 **A mâncat până în cât**
'I a venit până la gât.

A. PANN, I, p. 107.

Pentru cel lacom la mâncare.

8714 * **Mănâncă până dă din el.**

A. PANN, *Ediț.*, 1889, p. 73; III, p. 100. — HINȚESCU, p. 99.

Vedĭ *No. 1411.*

Pentru ceĭ lacomĭ la mâncare.

8715 * **Țiganu mănâncă când are, Românu când îĭ e fóme și boeru când vré bucătaru.**

Maĭor P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Satiră la adresa boĭerilor.

8716 *△ **Mănâncă la mine și muncesce la tine.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

Pentru ceĭ lipsițĭ de recunoscință.

8717 *△ **A mâncat codĭ de lup.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

E tare în gură.

8718 *△ **Par'că mănâncă ghéță friptă.**

St. Tuțescu, *stud. c. Catanele, J. Dolj.*

Celuĭ slab și galben la față.

8719 **Frunză verde, cépă cóptă,**
Și-aș mâncà zăpadă friptă.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 165.

A se adăogà la No. 528.

8720 *△ **Ar mâncà și cu ochiĭ.**

I. Sbiera, *Pov.*, p. 147.—D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*— G. P. Salviu, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

1° Iĭ e tare fóme.
2° Când ce-va pare bun și 'țĭ face poftă să 'l mănâncĭ.

«Eraŭ calde și molcuțe cat *le aĭ fi mâncat și cu ochiĭ"*.—I. al luĭ Sbiera.

8721 * **Să 'l mănâncĭ cu ochiĭ.**

Gr. Jipescu, *Lumina,* I, p. 259.

E fórte bine gătit felul de mâncare.

8722 *△ **A mâncà (bé) ca în codru.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Adică fără a împărtăși celor de prin prejur, ca și când n'ar fi nimenĭ. Arată sgârcenia mare.

8723 *△ **A mâncà (bé) ca în tîrg.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ J. Covurluiŭ.*

Acelaș ințeles ca la No. 8722.

Să scie că ómeniĭ de la tîrg sunt mult maĭ puțin darnicĭ decât țĕraniĭ. Aceștia nu pot mâncà saŭ bé nimic, fără a împărtăși și pre ceĭ de prin prejur, pe când tîrgovețul te trimite să 'țĭ cumperĭ, daca se întîmplă de 'ĭ cerĭ.

8724 *△ **Iubesce tot-dé-una a mâncà bine.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*

Om de ném bun, învĕțat cu un traiŭ maĭ ales.

8725 *△ **Par'că a mâncat scurmuș de găină.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Găină.*

Despre ceĭ carĭ nu pot păstrà o taĭnă, ca și când li s'ar scurmà ce-va în inimă, și 'ĭ-ar îndemnà să vorbéscă.

Scurmușul găineĭ este laba picĭoruluĭ cu cele patru degete.

8726 *△ **Mănâncă lut și pămînt.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Adică tăgăduesce cu orĭ-ce preț.

Origina acesteĭ dicerĭ pare a veni de acolo că, pentru a descoperi adevĕrul, să scie că se recurge la bătae; și s'aŭ vĕdut casurĭ când uniĭ aŭ fost bătuțĭ atât de crunt încât se svîrcoléŭ și mușcaŭ cu dințiĭ din pămînt, de durere și tot nu aŭ mărturisit.

A se aseména cu dicerea francesă : *lui faire mordre la poussiere.*

8727 *△ **A mâncà cu mucĭ.**

T. Bălășel, *înv. c. Ștefănescĭ, J. Vâlcea.*

A mâncà turta orĭ mamaliga fară bucate.

8728 *△ **A mâncat cât un Turc de cei calicĭ.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

△ *A mâncat cât un Turc de ceĭ săracĭ.*

S. MIHĂILESCU, *Şezăt.*, I, p. 218.

Vedĭ *Turc.*

Adică fórte mult şi cu lacomie.

8729 * **A mâncà de-a gata.**

ION A LUÍ SBIERA, *Pov.*, p. 254.

A se folosi de un lucru fără muncă, fără greutate.

«— Da cum nu m'aş învoĭ eŭ *să mănânc de-a gata*, dar sciŭ cum mĭ-a mergea ?
— Să n'aĭbĭ grijă.»

8730 * **A 'ĭ venì să 'l mănânce.**

1° De prea mare dragoste.
2° De bucurie.
Acéstă idee se esprimă în românesce, prin o serie de locuţiunĭ ca:

A o sorbì într'o lingură de apă.
A o mâncà din ochĭ.
A sorbì cu privirea.
A 'í venì să 'l înghiţă.

«Puiĭ nu vreaŭ să 'ĭ spună pentru-că se temeaŭ ca *să nu'l înghiţă* de atâtă bucurie». — SBIERA, *Pov.*, p. 86.

8731 * **Când mâncat, când ne-mâncat.**

A. PANN, I, p. 134.—HINŢESCU, p. 100.

Despre omul sarac.

8732 * **A mâncà pe sponcĭ.**

S. I. GROSSMAN, *Dicț.Germ.*, p. 4.

A crutà, a economisi.

8733 * **A mâncat masalar.**

FR. DAMÉ, III, p. 29.

E nebun.

8734 * **A mâncat cucută.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1187.

Acelaș înțeles ca la No. 8733.

8735 *△ **Ișĭ mănâucă de sub el (dînsul).**

E. I. PATRICIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Vedĭ *Talpă, Unghĭe.*

De sgârcit ce este.

8736 *△ **A mâncat ce nu'ĭ place.**

Vedĭ *Mâncare, Rahat.*

A pățit-o rěŭ. Vedĭ No. 4993.

8737 *△ **Nu mâncà ce nu'țĭ place.**

I. POPESCU, *inv c. Dobrenĭ. J. Ilfov.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Nu te amestecà unde nu te privesce și maĭ ales nu căutà cértă.

8738 **De par'că mănâncă numaĭ Vinerea.**

P. ISPIRESCU, *Lg.*, p. 101.

*△ *Par' că mănâncă numaĭ Mercurea și Vinerea.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, J. Tutova.*—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Se dice despre omul slăbănog, slab la trup.

«O umbră de om, un bĕtrân cu barba până la genunchĭ, slab, și pipernicit și cocoșat, *de par'că mănâncă numaĭ Vinerea.*»—P. ISPIRESCU.

8739 * **Tuți câțĭ s-là, cu dispotĭ mâcă ?** [1])

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 7829.

8740 *△ **A mâncà ne-spĕlat.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 230.—G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *A'ĭ mâncat'o ne-spălat.*

N. MIRON, *stud. c. Oneștĭ, J. Bacăŭ.*

Vedĭ *Masă.*

1° A perde o afacere, a sărăci.
2° A o păți de tînĕr, des de diminéță.
3° A fi bătut.

In vechime la noĭ, ca și astă-dĭ încă la Turcĭ, ómeniĭ obicĭnuind a mâncà maĭ mult cu degetele, se spălaŭ pe mâinĭ înainte de a se pune la masă.

8741 *△ **Te-a mâncat și te-a bĕut.**

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

[1]) Câțĭ se spală, cu episcopul mănâncă.

Te a'ĭ dus; să nu maĭ aĭ nicĭ o nădejde.

8742 *△ **A mâncà fript pre cine-va.**

GR. JIPESCU. *Opinc.* p. 25.—P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 105 & 224.—G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

* *A mâncà pre cine-va.*

A'l învinge, a'l nimici, a'l pĭerde.

«Da pă săracu Domnu Teodor *îl măncară fript* tot străiniĭ».—JIPESCU.

8743 **Când mănâncă îĭ trosnesc fălcile.**

A. PANN, II, p. 48.—HINȚESCU, p. 6.

Vedĭ *Argat.*

Pentru cel care mănâncă bine.

8744 **Il face de mănâncă și mere pădurețe.**

I. CREANGĂ, *Conv. XI*, p. 184; *Pov.*, p. 230.

Vedĭ, *Cap. VII, c. Mĕr.*

A'l sili la ascultare.

«Când vĕd că mâța face marazurĭ, 'țĭ-o string de códă *de mănâncă și mere pădurețe*».—I. CREANGĂ.

8745 * **Scie numaĭ să mănânce.**

Adică e prost.

8746 * **Mănâncă ca dintr'al sĕŭ.**

Fără nicĭ o jenă, nicĭ o sfiélă.

8747 * **A mâncà cât un lup.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 545.

Vedĭ *No. 2052*.

A mâncà mult.

8748 * **A mâncà ca un lup.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 201.

*△ *A mâncà lupav.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

A mâncà mult și cu lăcomie.

MÂNCĂCĬOS

Vedĭ *Grec.*

MÂNCARE

Vedĭ *Cap. VII, c. Apă, Argat, Bĕutură, Bolnav, Dulce, Lene, Lucru, Lup, Pâne. Sare, Sărutare, Țigănesc, Vorbă.*

8749 *△ **Maĭ bine două mâncărĭ de cât o bătae.**

HINȚESCU, p. 100.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭ.*

*△ *Două mâncărĭ nu strică, două bătăĭ strică.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Două bătăĭ strică, dar două mâncărĭ nu strică.*

A. PANN, III, p. 100. — HINȚESCU, p. 11.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 162.—C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.—Semin. Buc. Cl. VIII prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Douĕ bătăĭ strică, nu douĕ mâncărĭ.

D-NA SOFIA NĂDEJDE, *Nuv* p. 161.

*△ *Douĕ bătăĭ strică, dar douĕ mâncărĭ nu.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 165.—GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluiŭ.*

Pentru cel lacom la mâncare.

8750 **Douĕ mâncărĭ nu strică, ci nicĭ una strică.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1304.

Acelaş înţeles ca la No. 8749.

8751 * **Douĕ mâncărĭ strică, dar douĕ bătăĭ!**

Şi una şi alta sunt de prisos.

8752 *△ **La mâncare leŭ şi la lucru boŭ.**

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 158. HINŢESCU, p. 99. — G. I. MUNTEANU, p. 121.—*Semin. Buc. Cl. VIII prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

La mâncare leŭ şi la trébă boŭ.

A. PANN, II, p. 48.

Pentru omul leneş şi mâncăŭ.

8753 **La mâncare lup dar la lucru codacĭu.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171.—HINŢESCU, p. 99.

*△ *La mâncare lup şi la trébă vulpe.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *La mânçare lup, la trébă vulpe și la somn butuc.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Banca, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 8752.

8754 *△ **La mâncare lup și la învěțătură butuc.**

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Pentru cel leneș la învěțătură.

8755 * **La mâcare bârbatu, ș-la lucru fiçĭor.**[1]

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 8753.

8756 *△ **— Scólă, Ióne, de fă foc.**
— Baĭu, că nu pot.
— Scólă, Ióne, la mâncare.
— Unde 'ĭ lingura maĭ mare?

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭŭ, Banat.*

Vedĭ *Lucru.*

Se dice când omul leneș se preface a fi bolnav la lucru, dar la mâncare ține cu ceĭ sănătoșĭ.

8757 *△ **Mâncarea de diminéță e ca însurătórea de tînĕr.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107; II, p. 148.—HINȚESCU, p. 100.— P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 172. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.* — ECAT. ȘIȘMAN, *înv. c. Adam, J. Tutova.*

---

1) La mâncare bărbat și la lucru copil.

*△ *Mâncarea de deminéță e ca însurătórea de tînĕr.*

V. Sala, *înv. c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Mâncarea de diminéță e ca însurătórea de timpuriŭ.*

Călin Iordache, *stud. J. Argeș.*

Mâncarea de timpuriŭ e ca însurătórea de tînĕr.

I. G. Valentineanu, p. 38.

*△ *Mâncarea de diminéță și însuratul de tînĕr nicĭ odată nu strică.*

S. Mihăilescu, *Șezăt.* I, p. 218.— V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*—H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoïu.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluïu.*

* *Mâncarea de diminéță și însurătórea de tînĕr sunt lucrurĭ bune.*

Gr. Poïenaru, *ing. J. Putna.*

Vedĭ *Insurat, Insurătóre, Mâncat.*

1° Mâncarea de diminéță este cea maĭ plăcută și cea maĭ folositóre.

2° Tréba făcută de vreme nu strică, ci din potrivă e de mare folos.

8758 *△ **Mâncarea de deminéță lungesce viéța.**

P. Ilieș, *ing. c. Baïa-de-Criș, Transilvania.* — V. Sala, *înv. c. Vășcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 8757.

8759 *△ **Vorba puţină şi mâncarea puţină, nicĭ odată nu strică pe om.**

V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

A se adáogă acéstă variantă la No. 6396.

8760 *△ **Maĭ bună 'ĭ mâncarea lungă de cât vorba lungă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

* *Maĭ bine mâncare lungă de cât vorbă lungă.*

Acelaş înţeles ca la No. 8759.

8761 * **Maĭ bine mâncare puţină de cât bólă lungă.**

Mâncarea prea multe aduce şi bóla.

8762 **Mâncarea de diminéţă lasă-o pentru séră.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 49; I, p. 129. — HINŢESCU, p. 100.—S. I. GROSSMAN, *Dicţ.* p. 152.

1º Sfat celor ne-cumpĕtaţĭ la mâncare.
2º Să fim cumpétaţĭ şi prevédĕtorĭ în tóte.

8763 **La mâncare să aĭbĭ cumpĕtare,**
Şi la bĕutură să fiĭ cu mĕsură.

A. PANN, *Archir.* p. 11.

Vedĭ *No. 6396.*

Acelaş înţeles ca la No. 8759.

8764 *△ **Sunt uniĭ carĭ sĕ lĕfăesc în bunătăţĭ şi li se strică dinţiĭ de mâncare, ĭar altora li se ruginesc dinţiĭ ne avênd ce se mănânce.**

D. SCUREĬU, *rev. scol. J. Bacăŭ.*

Uniĭ aŭ prea mult și alțiĭ te mirĭ ce și maĭ nimica.

*
8765 **Ma cu gust este mâcarea di la mésa alântui**[1]**.**

D. Dan, *stud. c. Nevesca, Macedonia.*

Vedĭ *Bucate.*

Pentru cel sgârcit care tot-dé-una e gata să priméscă de la alțiĭ, dar nicĭ decum să dea la rîndul sĕŭ.

8766 **S'hibă mâcari pri mésă, ș-las lipséscă șirvetlu.**[2]

Per. Papahagi, *Zweit. Iahres*, p. 159.

Când avem lucrul principal, cele de maĭ puțin însemnătate pot sĕ lipséscă.

*
8767 **Mâcarea disvalită u mâcă cătușa.**[3]

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeșĭ, Macedonia.* — D. Dan, *c. Nevesca, Macedonia.*

Când vreĭ să isbutescĭ într'o afacere, lucréză în taĭnă.

*△
8768 **Mâncarea e unde e, dar bĕutura e fudulie.**

Călin Iordache, *stud. J. Argeș.*

Vedĭ *Bĕutură.*

Ne învață să fugim de bĕutura care nu e folositóre omuluĭ.

8769 **Orĭ-ce mâncare satură pĕ om, ca orĭ-ce apă stinge pĕ foc.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, *Asem.*, p. 160.

Sĕ ne mulțumim cu ce avem, și maĭ ales pentru mâncarĭ.

---

1) Maĭ cu gust este mâncarea de la masa altuia.
2) Să fie mâncărĭ pe masă, și lasă să lipséscă șervetul.
3) Mâncarea desvelită o mănâncă pisica.

8770 * **Mâncare grecéscă.**

Vedĭ *a Mâncà*, *Rahat*.

Adică escrementele omuluĭ.

8771 *△ **Mâncare sêrbéscă.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedințĭ.*

Când mâncarea constă maĭ mult din verdăturĭ, zarzavaturĭ.

8772 * **A'ĭ tăià pofta de mâncare.**

A ucide pre cine-va.

Lui faire passer le goût du pain.

Prov. Franc.

8773 * **A'ĭ trece pofta de mâncare.**

Adică a murì.

8774 *△ **A strică mâncarea de géba.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 174; *Pov.*, p. 188.

A nu fi bun de nicĭ o trébă, de nicĭ un folos, de nicĭ un ajutor.

«Din treĭ feciorĭ cățĭ are tata, nicĭ unul să nu fie bun de nimica? Apoĭ drept să vĕ spun, că atuncĭ *de géba maĭ stricațĭ mâncarea, dragiĭ meĭ....*» — I. CREANGĂ.

MÂNCAT

Vedĭ *Insurat*.

8775 **Mâncatul de diminéță și 'nsuratul de vreme....**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 955.

Vedĭ *Mâncare, Insurat, Insurătóre.*

Acelaș înțeles ca la No. 8757.

MÂNCĂTOR

8776 **Mâncător.**

Nic. Costin, *Letopis. Mold.* II, p. 89.

Slujbaș ne-cinstit, hoț.

«Stă tîrgul făineĭ eftin de păne în tóte părțile; eĭtinătate și bilșug în tóte bucatele. Numaĭ *mâncătoriĭ* avéŭ voĭe rea, că nu putéŭ mânca ca în dilele de-nainte altor Domnĭ». — N. Costin.

MÂNCĂŬ

8777 *△ **Maĭ bun mâncăŭ de cât călăreț.**

C. Teodorescu, *inv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—Gr. Alexandrescu, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

Maĭ harnic la mâncare de cât la trébă.

MANDALAC

8778 **A cătà pĕcate în mandalacĭ.**

Fr. Damé, III, p. 16.

Vedĭ *Papură, Sóre.*

A căuta un cusur, o greutate acolo unde nu póte fi; a bîrfi în potriva celor bune.

Chercher midi à quatorze heures.

Prov. Franc.

MANESTRA

8779 **Manestra poteplita nu 'ĭ bura za munca**[1])

Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

---

1) Ciorba încăldită nu 'ĭ bună de mâncare.

Vedĭ *Cĭorbă.*

Acelaş înţeles ca la No. 8372

Minestra riscaldada nu val gneînte.[1])

Prov. Rov.

Un dîner réchauffé ne valut jamais rien.

Prov. Franc.

MĂNUŞĂ

Vedĭ *Óla, Urcĭor.*

8780 *△ **A'ĭ pune mănuşa.**

G. I. MUNTEANU, p. 72.—I. IONESCU, *Cart. Cit.*, III, p. 230. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

* *A pune mănuşa.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

*△ *Iĭ pune mănuşa óleĭ.*

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeş.*

Vedĭ *Olar.*

1º A'l potrivi bine.
2º A'l rĕpune.
3º A încheĭă, a isprăvi, a drege bine sfîrşitul.

8781 * **A pune mănuşa unde 'ĭ place.**

EN. BĂLTEANU, *Lumina*, I, p. 87.—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Vedĭ *Olar.*

A drege lucrurile şi vorbele după plac.

---

1) Cĭorba încălḑită nu preţuesce nimic.

MĂRAR

8782 **Te amestecĭ ca mărarul în bucate.**

BARONZI, p. 59. — S. I. GROSSMANN, *Dicț. Germ.*, p. 214.

* *Te amestecașĭ și tu ca măraru în bucate.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *A se amestecà ca mărarul (în tóte).*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr., c. Focșanĭ, J. Putna.*

Când unul se vîră unde nu are ce căută, și maĭ ales se amestecă ne-poftit în vorba altora.

8783 **Nu te amestecà ca mărarul în tóte bucatele.**

A. PANN, *Ediț.*, 1889, p. 6; I, p. 24. — S. I. GROSSMANN, *Dicț. Germ.*, p. 35.

*△ *Nu te amestecà ca mărarĭu în bucate.*

HINȚESCU, p. 3. — IULĬU GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*—D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Cimbru, Pătrunjel.*

Acelaș înteles ca la No. 8782, sub formă de povață.

Pidrisin d'ogne minestre [1].

Prov. Ital. (Bari).

Er ist die Petersilie in allen Suppen [2].

Prov. Germ.

1) Pătrunjel în orĭ-ce supă.
2) Manâncă pătrunjelu în tóte supele.

He will have an oar in every mans boat [1])

Prov. Engl.

MASĂ

Vedĭ *Armén*, *Bucate*, *Casă*, *Coconiță*, *Lup*, *Mirésă*, *Ne-chemat*, *Prietin*, *Pupăză*, *a se Spălà*, *a Tăcé*, *Țéră*, *Uliță*.

*△
8784 **Când estĭ poftit la vr'o masă**
Plécă sătul d'a-casă.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 141; III, p. 105.—P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 457. — Hințescu, p. 148.—B. P. Hășdĕŭ, *Etym. Magn.* p. 123.—A. Gorovei, *c. Folticenĭ*, *J. Suciava.—Semin. Buc. Cl. VIII*, *prin* P. Gârboviceanu, *prof.*

1° Nădejde mare să nu puĭ în ceĭ-l-alțĭ.
2° La masa altuia să mănâncĭ cu cumpĕtare.

*△
8785 **Cel cu masa e dator să poftéscă, cel străin să nu îndrăsnéscă.**

V. Ifrim, *stud. c. Corodescĭ*, *J. Tutova.*

Ne învață cum să ne purtăm în lume.

8786 **Tot el la masa altuia, și la masa luĭ nimenea.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 65; III, p. 81.—Hințescu, p. 103.

Despre cel sgârcit.

*△
8787 **Cine 'ĭ întâiu la masă, e pe urmă la lucru.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ*, *J. Covurluiŭ.*

1) Vrea o lopată în luntrea fie-căruĭ.

Pentru cel care umblá cu șiretenie și se codesce când e vorba de a munci.

8788 **Veniţĭ înţelepţilor să mâncaţĭ la masa nebunuluĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 19.

Veniţĭ înţelepţilor de mâncaţĭ la masa nebunilor.

Hinţescu, p. 81.

*
Poftiţĭ înţelepţilor la masa nebunuluĭ.

Gr. Poïenaru, *ing. J. Buzĕŭ.*

Sĕ dice în pofida celor ce ĕșĭ rĕsipesc averea în desfătărĭ cu mese alese. (Golescu).

Les fols font les banquets et les sages les mangent.

Adages Franç. XVI-e Siècle.

*△
8789 **La masa gată se adună mulţĭ mușteriĭ.**

Gav. Onișor, *prof. c. Avrămescĭ, J. Tutova.*

Toţĭ alérgă la lucrul gata, la folóse fără muncă.

8790 **Nebuniĭ daŭ mese și înţelepţiĭ mănâncă.**

I. G. Valentineanu, p. 44.

Acelaș înteles ca la No. 8788.

*
8791 **La masa nebunilor s'adună ceĭ cu minte.**

Aceleș înteles ca la No. 8790.

Le fol fait la feste et convy,
Et le sage s'en paist et resjouit.

Prov. XVI-e Siècle.

*△
8792 **Masa întinsă**
Te lasă cu punga linsă.

Ion Medeși, *c. Cluj, Ungaria.*

Cuĭ ĭĭ plac mesele bogate, sărăcesce.

8793 **Ajungĭ la masa altuĭa, cum țĭ-e gustul nu poțĭ mâncà.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175.

Ajungĭ la masa altuĭa, nu mănâncĭ după cum țĭ-e gustul.

A. PANN, I, p. 136.—HINȚESCU, p. 103.

*

Ajungĭ la masa altuĭa, nu poțĭ mâncà cum îțĭ place.

Eștĭ adese-orĭ înșelat în așteptările tale când te lașĭ în nădejdea altora.

Male agitur qui alieno nutritur arbitrio [1]).

Prov. Lat.

Qui s'attend à l'écuelle d'autrui a souvent mauvais dîner.

Prov. Franc.

Chi minestra d'altri aspetta, fredda se la mangia [2]).

Prov. Ital.

Quem à mesa alheia come, janta e cea com fome [3]).

Prov. Port.

He that waits on another man's trencher, makes many a late dinner [4]).

Prov. Engl.

---

1) Rĕŭ o duce acel care e hrănit la voĭa altuia.
2) Cine aștéptă supa altuĭa, o mănâncă rece.
3) Cine merge la masa altuĭa, mănâncă la două spre-ḑece și séra cu fóme.
4) Cine aștéptă la taleru altuia mănâncă de multe orĭ târḑiŭ la masă.

8794 *△ — **Bună masă, cocóne.**
— Eşĭ afară, ţigane.

I. Dumitrescu, *inv. c. Gâncïova, J. Dolj.*—D. Stăncescu, *Basme*, p. 91.—T. Speranţia III, p. 255.

— *Bună masă, Bane.*
— *Ieşĭ afară, ţigane.*

Iord. Golescu, *Mss.* I, p. 743.

Când unul nu'şĭ ajunge scopul, şi rĕmâne înşelat în aşteptările sale.

Urmĕtórea snóvă ne dă origina acesteĭ ḑicerĭ:

SNÓVĂ

Un ţigan, ca să şadă la masă cu stăpânul sĕŭ, a socotit să mérgă tocmaĭ asupra meseĭ, şi să'ĭ ḑică: «*Bună masă, Bane!*» socotind că stăpânu sĕŭ o să 'ĭ ḑică: «*Şeḑĭ la masă, ţigane*». Aşa se duse asupra meseĭ şi 'ĭ ḑise: «*Bună masă, Bane!*» Stăpânul îĭ ḑise: «*Ieşĭ afară, ţigane*».—Golescu.

— *Bună masa, cocóne Bane!*
— *Poftim la masă, nene Ióne.*

Aşa erà planul ţiganuluĭ când erà să se ducĕ la boer.

— *Pofta buna, cocone Bane!*
— *Eşĭ afară mĕ ţigane.*

Aşa s'a întîmplat tiganuluĭ după ce s'a dus la boer.

E. Baĭcan, *Bineţe*, p. 10.

8795 **Omul la masă când şéde**
Să mănânce cum să cade.

A. Pann, III, p. 33.—Hinţescu, p. 133.

Adică să nu fie nicĭ ruşinos nicĭ obraznic.

8796 **Unde masă şî pahare,**
Acolo şî Stan călare.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 13.

Sĕ ḑice pentru lingăiĭ ce alérgă după mese d'a gata (Golescu).

*
8797 **Iu mésă, ș-ea cu lingura [1]).**

E. Coyan, *prof. c. Bădésa, Epir.*

Acelaș ințeles ca la No. 8796.

8798 **Poftim la masă**
Cu ce ţĭ-aĭ adus d'a-casă.

Hinţescu, p. 103.

Când cine-va sosesce pe ne-așteptate, asupra meseĭ, unde nu e nicĭ poftit nicĭ dorit.

*△
8799 **Poftim la masă.**
Dacă ţi-aĭ adus d'a-casă.

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.* — E. Baĭcan, *Bineţe*, p. 10.

Acelaș ințeles ca la No. 8798.

*△
8800 **Poftim la masă**
Dacă ţĭ-aĭ adus de-a-casă;
Că masa n'are gard,
Nicĭ pumnu lăcat.

M. Albu, *stud. c. Ivescĭ, J. Tutova.*

*△
Poftim la masă,
Dacă ţi-aĭ adus de-a-casă;
Că masa n'are gard,
Nicĭ pumnu lăcat.
Eŭ te poftesc că mĭ-e rușine,
Dar tu nu fi porc de câne.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

1) Unde e masă, și ea cu lingură.

Acelaş înţeles ca la No. 8799, cu o ameninţare pentru cel care s'ar obráznici.

8801 *△ **Nicĭ masa n'are gard, da nicĭ pumnu n'are lăcăţĭ.**

V. Ifrim, *stud. c. Corodescĭ, J. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 8800.

8802 **Mese întinse, pahare pline.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 44.

Sĕ ḑice pentru desfătările risipitorilor (Golescu).

8803 *△ **Asta e maĭ rĕŭ de cât: poftim la masă.**

I. Creangă, *Conv. Lit.* XI, p. 177; *Pov.* p. 201.—Gr. Alexandrescu, *magistr. c. Focşanĭ, J. Putna.*

La o întîmplare displăcută.

«— Ptĭu! drace, ĭécă in ce încurcătură am intrat. *Asta 'ĭ maĭ rĕŭ de cât poftim la masă,* ḑise el.» — I. Creangă.

8804 *△ **Şede la masă cu ne-poftiţiĭ.**

V. Ifrim, *elev. Sc. Norm. c. Corodescĭ, J. Tutova.*

Veḑĭ *Ne-poftit.*

Pentru ceĭ ruşinoşĭ, care staŭ la masă şi nu îmbucă.

8805 *△ **Pune-te, masă;**
Scólă-te, masă.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 55.—Baronzi, p. 51.—Hinţescu, p. 156.

Pune-te, masă;
Ridică-te, masa.

P. Ispirescu, *Leg.* p. 354.

Intinde-te, masă;
Ridică-te, masă.

V. A. URECHIE, *Leg.* p. 135.

Aşterne-te, măsuţă;
Strînge-te, măsuţă.

LAZĂR ŞĂÎNEANU, *Basme*, p. 866.

*

Intinde-te, masă.

1° Sĕ dice pentru ceĭ ce 'şĭ risipesc averea 'n desfătărĭ (GOLESCU).

2° Dar maĭ ales când nu aĭ decât să poruncescĭ pentru ca un lucru să se facă fără zabavă.

«Tóte lucrurile, in acéstă casă, eraŭ cu şart. Nimic nu lipseà. Tóte catrafusele ĕşĭ avéŭ vataful lor, şi nimic nu erà ne-rostit. Când voieà ce-va, erà destul numaĭ să poruncescĭ, şi îndată se făceà. Aci erà în adevĕr : *pune-te masă, ridică-te masă*». — ISPIRESCU.

,Origina acesteĭ dicerĭ se găsesce în povestea *beţivuluĭ miluit de Dumnedeŭ*.

BASM

Un ţĕran sărac porni să-şĭ rĕsbune împotriva luĭ Dumnedeŭ, căcĭ dă la uniĭ prea mult şi alţiĭ prea puţin.

In cale întîlni pe Dumnedeŭ în chip de om, trăgênd un asin de funie, şi aflând de la ţĕran unde merge, îĭ dărui asinul care băligă galbenĭ. Dar abătêndu-se la un birt, cârcĭumarésa îĭ schimbă asinul cu altul. A doua óră păţi tot aşa cu o masă care, la poruncă, se aşterneà cu mâncărĭ şi beuturĭ.

In cele din urmă Dumnedeŭ îĭ dărui un bĕţ care, la poruncă, pisagĭà pe duşmaniĭ stăpânuluĭ sĕŭ. Ţĕranul însuşĭ îĭ simţi maĭ întâĭu efectul pentru sumeţia luĭ ; apoĭ birtaşiĭ carĭ se vĕdură nevoiţĭ a 'ĭ înapoià lucrurile luate.

Acéstă variantă bănăţeană a basmuluĭ, precum şi multe altele, atât de la Românĭ cât şi de la alte popóre străine, se vor aflà în *Basmele Românilor* de L. Şăîneanu.

Vedĭ, de asemenea, *Şezătórea*, I, p. 204—207 şi I. Creangă, *Poveştĭ*, Danilă Prepeléc.

8806 * **Tu îl chemĭ la masă, și el se bagă pre sub masă (ca pisica).**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 276.— I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*△ *Tu îl tragĭ la masă, și el se viră sub masă.*

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluĭu.*

* *Il poftescĭ la masă, și el se bagă sub masă.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

1° Arată pe cel care, orĭ câte i s'ar spune, tot pe a luĭ o ține.—E. PATRICIŬ.
2° Despre cel prost care nu scie să prețuĭéscă cinstea saŭ binele ce i se face.
O ghicitóre a căruĭ deslegare este cuvintul: *porcul,* sună ast-fel:

Eŭ îl trag la masă,
El se viră sub masă.

8807 **De te vor poftì la masă, tu nu te trage sub masă.**

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

Nu fi rușinos. Acelaș înțeles ca la No. 8806, sub formă de povață.

8808 △ **A'l lăsà sub masă.**

Șezătórea, IV, p. 171.

A'l necinsti, a nu'l băgà în sémă.

8809 * **A pune masa cu toțiĭ.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.,* III, p. 377.

Vedĭ *Brogă*.

A se împrieteni cu tótă lumea.

«El este de ceĭ care *cu toțĭ pune masa*».

8810 * **A se pune la masă (mare) cu cine-va.**

D-NA ECAT. ZANNE, *c. Bĕrlad, J. Tutova.*

* *A întinde masă cu cine-va.*

A fi bun prietin cu dînsul.

«*N'am întins masă* cu el».

8811 * **A ține masă deschisă.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 276.

A avé în tot-dé-una óspețĭ la masă, a fi primitor.

Tenir table ouverte.

Prov. Franc.

8812 *△ **A fi (cam) după masă.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist*, III, p. 379.—FR. DAMÉ, III, p. 29 —G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J Olt.*

Vedĭ *Prânz*.

A fi cam chefuit.

8813 * **A fi ca după douĕ-spre-dece.**

M. CANIAN, *public. J. Iașĭ.*

Acelaș înțeles ca la No. 8812.

8814 △ **Nu'ĭ apucă sórele sfărimitura de pe masă.**

R. SIMU, *c. Orlat, Transilvania, apud.* B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magnum.* p. 1392.

Pentru omul sgârcit.

*△
8815 **Cu ne-pus în masă.**

I. Creangă, *Conv. Liter.*, X, p. 113, XI, p. 192, XII, p. 26 & 183; *Pov.* p. 98, 264 & 310.—V. Alexandri, *Teatr.* p. 401, 424 & 462.—P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 161; *Snóve*, p. 78. — T. Speranția, I, p. 208.— E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△
Cu ne-pusă masă.

B. P. Hăşdĕŭ, *Treĭ Craĭ*, p. 51.—P. Ispirescu, *Snóve*, p. 78.— V. Alexaneri, *Teatr.*, p. 503.— Em. Popescu, *înv. c. Ciocănescĭ Mărginenĭ, J. Ialomița.* — G. P. Salviŭ, *învĕțăt. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Cu ne-pusă în masă.

S. Fl. Marian, *Nuntă*, p. 21; *Tradiț. Pop.*, p. 18, 22 & 187.— P. Ispirescu, *Leg.* p. 209, 311 & 322.

Cam cu nu prea pus în masă.

T. Speranția, III, p. 281.

Vedĭ *Traistă.*

1° De o dată, fără veste, pe ne-aşteptate.

«Se treziră inconjurațĭ din tóte părțile de Românĭ carĭ, luându'ĭ *cu-nepusă masă* la răfuială, iĭ şi măcelăriră pe jumătate».—S. Fl. Marian, *Trad.* p. 22.

«Am scăpat din Focşanĭ cum am putut, *cu ne-pus în masă*».—Alexandri, p. 401.

3° Ingrabă, fără întârdiere.

«Țĕranul intră cu amindouĕ (lâne) in mână, şi bufnind şi rĕs-

buĭnind pe Sărăcie, o poĭtĭ să ĭésă afară *cu ne-pusă în masă*». — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 209.

«De ar veni adĭ să-mĭ aducă paşportu, m'aş porni *cu ne-pusă masă*».— ALEXANDRI, p. 503.

3° Ne-pregătit, înainte de vreme.

«S'a sculat *cu ne-pus în masă*, căcĭ nu maĭ era chip să dórmă, cum dormeà alte dățĭ, până pe la amiadĭ».—CREANGĂ, p. 264.

4° Fără voĭe, cu sila.

«Să vie şi ea, să vie şi ea, dise împĕrătésa. O aduseră *cu-ne-pusă în masă*, căcĭ eĭ nu'ĭ prea era voĭa să se dé la ivélă, îmbrăcată in pĭelea de măgar».—ISPIRESCU, p. 311.

5° Fără pricină.

8816 △ **A'l lăsà sub masă.**

Şezătórea, IV, p. 171.

Adică a'l necinsti.

«— Dragiĭ tateĭ, dise împĕratul, am să daŭ jumătate din împĕrăţia mea aceluĭa care 'mĭ va aduce pasărea aceea.
«— Pentru ce, dise el, *să ne laşĭ* pe noĭ *sub masă* şi altul maĭ rĕŭ, să stê la masă ? Ne ducem noĭ, de ce să ne ne-cinstescĭ».

8817 **A fi la cap de masă.**

S. FL. MARIAN, *Nasc.*, p. 52.

* *A fi (pune) în capul meseĭ.*

I. NECULCE, *Letop. Mold.*, p. 402. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 423.

Vedĭ *Bucate*, *Ţéră*.

Adică la locul cel maĭ bun şi maĭ de cinste.

«Ia privițĭ pre ţĕrile megieşilor, cum ţin pre ceĭ strainĭ ; li daŭ de mâncat, éră la sfat saŭ *în capul meseĭ* nu 'ĭ pun, nicĭ îĭ amestecă, şi pentru aceea trăesc prostimea lor până acum ne-călcată». — I. NECULCE.

8818 * **A avé ce pune pe masă.**

HINȚESCU, p. 103.

A avé ce mâncà, cu ce trăi.

MASLINĂ

Vedĭ *a Mâncà.*

8819 * **Ițĭ dă o măslină și 'țĭ cere un butoiŭ de unt-de-lemn.**

N. CARCALECHI, *c. Câmpina, J. Prahova.*

Când cine-va, în schimbul uneĭ slujbe micĭ ce țĭ-a făcut, cere alta mult maĭ însemnată.

MAZĔRE

Vedĭ *Bob, Cap. II, c Mazĕre.*

8820 *△ **Ferbe mazirea (mazerea) și tacĭ.**

C. NEGRUZZI, I, p. 250.—E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

Sfat de a nu te amestecà în multe, și maĭ ales unde nu te privesce.

8821 *△ **Il cercĭ de mazere și (el) se face bob.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluiŭ.*—GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.* — G. POBORAN, *inst.J . Olt.*

Vedĭ *Cap. VII, c. Bob.*

Îĭ învețĭ bine și el face rĕŭ.

8822 *△ **Cétără 'l de mazere și el cacă bobu 'ntreg.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulți, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *Bob.*

Se dice despre cine-va când i s'a spus să nu facă cutare lucru, că 'ĭ rĕŭ, și el face alta maĭ pe sus.

8823 *△ **Hodorosc-trosc, mazĕre de post.**

IULIŬ GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Marghĭólă.*

La vorbe ne-potrivite, și când unul se amestecă într'o discuție fără să scie despre ce e vorba.

MĔDUVĂ

Vedĭ *Cap. V, c. Mĕduvă.*

8824 **Mĕduva dĕ mĭel.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Adică cea maĭ bună dĕmâncare, și cel maĭ bun lucru (GOLESCU).

MELEȘTEŬ

8825 **A linge meleșteul.**

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

Arată sărăcie mare și sgârcenie, maĭ mult cea din urma.

MĔR

Vedĭ *Marica, Cap. II c. Mĕr, Nevoe, Pită, Sătul.*

8826 *△ **Nu strică merele cu cel deprins a mâncă pădurețe.**

GR. CORBIȘ, *c. Cândescĭ, J. Némțu.*

Când nu scie să prețuéscă o atenție, un lucru maĭ bun ce i se dă. Cu alte cuvinte: *nu strică ordul pe gâsce.*

8827 *△ **Merele frumóse, pot fi și verměnóse.**

V. SALA. *înv. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Merele frumóse adese sunt verměnóse.*

V. SALA, *înv. c. Petrósa, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ No. 874.

Infățișarea adese-orĭ ne înșélă.

8828 **Alțĭ mâcă méri, ș-altor *l*-amurtă dintîĭ.** [1]

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.*, II, p. 149.

Vedĭ *Fecĭor, Părințĭ.*

Unul pĕcătuesce și altul o pățesce.

8829 △ **Șĭ-a pus mĕrul.**

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 749.

Când unul, prin vre-o întreprindere ne-chibzuită, îșĭ aduce o pagubă însemnată, materială saŭ morală.

Punerea meruluĭ, care obicĭnuesce a se serbà în Transilvania, cam după un an de la diua cununieĭ, rare-orĭ în prediua cununieĭ, a dat nascere acesteĭ dicĕtorĭ.

După ce s'a împlinit anul de căsătorie, se pune mérul saŭ pomul de cununie, «pentru ca să aĭbe eĭ și familia celor căsătorițĭ, pe cea-l-altă lume un pom pe care să se odihnéscă». Asť-fel în tómna anuluĭ urmĕtor, cam pe la Sânta-Maria cea mică, orĭ și maĭ târdiŭ, când aŭ vin noŭ, însurățeiĭ cumpĕră vre-o doué-spre-dece vase de lut, cam de comun ulcĭore, luminĭ de cĕră, un scaun de brad, maĭ multe

1) Uniĭ mănâncă mere, și altora li se strepezesc dințiĭ.

specil de póme și tot felul de turte; apoĭ fac parastas «capete», atâtea, câte ulcĭore aŭ cumpĕrat, făcĕnd pentru preot și căntăreț deosebit maĭ frumóse, precum e datina la pomenĭ, și chémă pe Duminica următóre, pe preot și căntăreț la punerea mĕruluĭ de cununie, la care maĭ ĭaŭ parte și nașiĭ de cununie și alțĭ consângenĭ maĭ de aprópe. Maĭ chémă și douĭ-spre-ḑece ómenĭ săracĭ, carĭ sunt vrednicĭ de pomană, și in Duminica aceea, după ce aŭ eșit din biserică, toțĭ ceĭ chemațĭ impreună cu preotul și căntărețul se adună la casa celuĭ, care dă pomul de cununie, inainte de a mâncă de prânz, de amĭaḑĭ.

Insurățeiĭ, cu ajutorul nașuluĭ, pun in șură, orĭ sub alt coperiș, maĭ multe mese lângă olaltă, le acoper cu fețe de masă; apoĭ in fruntea meseĭ, unde șade preotul cu cântărețul, pun un pom stufos, pe care il sapă in pămint, să stea așa cum a stat in grădină, și 'l incarcă cu tot felul de póme, câte incap pe el. După aceea impletesc din luminĭ de céră, un șérpe mare, cu un mĕr in gură, apoĭ ĭeaŭ o bucată de pânză albă (gĭolgĭu), invĕluită la olaltă și legată cu o litră de arniciŭ roșu, turte, maĭ multe luminĭ de céră. Acestea tóte le pun, cu șérpe cu tot, pe pomul de cununie, care insemnéză pomul luĭ Adam din raiŭ. Lângă pom pun scaunul cel de brad, de care am amintit maĭ sus, și impregĭurul meselor, așéḑă lavițe pentru óspețĭ. Pe mese pun ulcĭórele, și lângă fie-care ulcĭor, se pune un parastas cu pom in el, și incărcat de póme, luminĭ de céră, covrigĭ și turte. Pentru fiecare păreche de ómenĭ, bărbat și muĭere, se pune câte un ast-fel de parastas, ĭar pentru preot si cântăreț se pune deosebit, și sub pomul lor se pune și câte o năframă nouă de mână, saŭ șĭ-o merindéță frumósă, care apoĭ tóte rĕmân proprietatea respectivilor inaintea cărora s'aŭ pus.

La masă șed după rang, condițiune și bĕtrânețe, in urmă ceĭ doĭ-spre-ḑece săracĭ, avĕnd inainte, fie-care pĕreche, câte un ulcĭor și câte un parastas cu pom. Singur pentru nănașĭ nu se pune nicĭ un parastas, nicĭ pom, căcĭ pentru aĭ e pus pomul cel mare, adică mĕrul de cununie cu tóte cele de pe el.

Pentru preot maĭ pun și o pĭele de óe; adică belesc o óe grasă, din carnea eĭ fac de mâncare la masa pomuluĭ de cununie, iar pĭelea indoită in doue se pune pe paĭe, saŭ pe un țol, sub picĭórele preotuluĭ care, după ce s'a isprăvit ceremonia mĕruluĭ de cununie, o trimete a-casă.

Veḑĭ maĭ multe deslușirĭ: S. Fl. Marian, *Nunta la Românĭ*, pagina 745 și urmĕtórele.

8830 Iĭ cere și luĭ inima mere acre (acri).

A. PANN, III, p. 150.—HINȚESCU, p. 102. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 165.

Vedĭ *Dinte.*

Pentru omul bĕtrân şi care tot poftesce lucrurĭ ne-potrivite pentru vîrsta şi puterile luĭ.

8831 **A poftit leĭca Guţă la mere acre.**

ENIU BĂLTĔNU, *Lumina*, I, p. 86.

Acelaş înţeles ca la No. 8830

8832 *△ **Ar mâncà şi mere pădureţe.**

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Vedĭ *a Mâncà.*

E lihnit de fóme.

8833 **Ca nisce mere pădureţe.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 139.

Adică lucru prost.

8834 *△ **A fi bun de mere.**

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică a fi prost.

8835 *△ **Trénca-fléncа mere acre.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*—T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Ştefănescĭ, J. Olt.*

*△ *Tranca-fléncа mere acre.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 165. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.* — *Semin. Buc. Cl. VIII prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

La vorbe ne-potrivite. A se adaogà la No. 885.

Αμας απήτουν [1]).

Prov. Elin.

Falces postulabam [2]).

Prov. Lat.

8836 * **Nicĭ douĕ mere degerate.**

N. Popescu, *Calend.* 1881, p. 25.

Vedĭ *Cépă.*

Adică nimica tot. Arată puţina însemnătate saŭ preţ a unuĭ lucru saŭ a unuĭ om.

«Nu'l taĭe capu *nicĭ douĕ mere degerate*».

8837 **Pân la mĕru-roşu.**

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 909.

Fórte departe, la marginea lumiĭ. Locuţiune luată din basme.

MEŞNIŢĂ

Vedĭ *Sat.*

MESTECĂŬ

Vedĭ *Arminden.*

A MESTECĂ

8838 *△ **Mestică cât poţĭ înghiţì.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Să nu mestecĭ de cât cât poţĭ înghiţì.*

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluiŭ.*

Vedĭ *a Inghiţì.*

Să nu fiĭ lacom.

1) & 2) Cercam cóse.

MÏEL

Veḑĭ *Cap. III, c. Mïel.*

8839 **Şî mïelul bine fript, şî frigarĕa să nu sĕ arḑă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 98.

Veḑĭ *Carne.*

Arată că piste putinţă să nu sufere norodul, când sĕ chinuïesce dĕ ceĭ cumpliţĭ. (GOLESCU).

MÏERE

Veḑĭ *Ac, Aguridă, Albină, Buză, Deget, Faţă, Gură, Inimă, Muscă, Oţet, Pasat, Pesce, Stup, Tăcere, Trântor, Urs, Vară, Vïespe.*

8840 *△ **Se scóte mïere din orĭ-ce flóre.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focşanĭ, J. Putna.*

Să nu dispreţuim pe nimenĭ, căcĭ orĭ-ce om îşĭ are bunul luĭ.

8841 **Orĭ să fiĭ cu mïerea 'n gură,**
Orĭ cu mâna 'n buzunar.

A. PANN, III, p. 28.—HINŢESCU, p. 105.

* *Orĭ cu mïerea 'n gură orĭ cu mâna 'n buzunar.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Nu căută pricină şi gâlcévă daca nu vreĭ să daĭ glóba.

8842 **Am venit la mïere**
Şi ne-e ruşine a cere.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1002.

Am venit la mĭere
Şi mĭ-e ruşine a cere;
Dar murăturĭ maĭ ţine 'ţĭ?
Varză acră maĭ aveţĭ.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.* I, p. 231.

Pentru ceĭ carĭ nu ne maĭ slăbesc cu cerşitul, şi tot ar vroi să credem că le e ruşine.... de ne-ruşinarea lor.

*△
8843 Numaĭ: mĭere, ḑicênd gura nu se îndulcesce.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 146; III, p. 118. — Hinţescu, p. 105. — V. Sala, *înv. c. Vaşcoŭ-Bărĕscĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*△
Numaĭ a ḑice: mĭere, gura nu se îndulcesce.

K. A. Zamfirescu-Diacon, *înv. c. Stiubienĭ, J. Dorohoĭ.*

A făgădui nu e de ajuns, trebue să te ţiĭ de cuvînt.

Turcul ḑice de asemene: *Ḑicênd: mĭere, mĭere, gura nu se îndulcesce.*

8844 Ḑicênd numaĭ: mĭere, gura se face dulce.

Baronzi, p. 160. — Hinţescu, p. 105.

Omul, în nevoe, se bucură şi de o făgăduĭală.

8845 A băgà mâna în mĭere şi a nu'ţĭ linge degetele nu se póte [1].

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 82; III, p. 30. — Hinţescu, p. 104. — B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.* p. 2318.

*△
A umblà cu mâna prin mĭere şi a nu linge nu se póte.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. Gârboviceanu, *prof.*

---

1) Hinţescu scrie *degetul* în loc de *degetele.*

*△ *Umbli cu mâĭnile în mĭere și să nu daĭ la gură nu se póte.*

G. Dem. Teodorescu, *înv. c. Broscarĭ, J. Mehedințĭ.*

Să'țĭ bagĭ degetul în mĭere, ș'apoĭ să nu veĭ să'l lingĭ, ar fi o prostie.

Heliade-Rădulescu, *Biblie*, p. 104.

Să umbli cu mĭere și să nu te lingĭ p. degete, nu se póte.

Idem, *Calend. Rom.* 1892.

*△ *Cel ce (cine) umblă cu mĭere îșĭ linge degetele.*

Laurian & Maxim, II, p. 169.— E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, J. Covurluiŭ.*

*△ *Cine umblă cu mĭere îșĭ linge degetile.*

V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

*△ *Cine umblă cu mâna în mĭere, trebue să 'șĭ lingă degetele.*

H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoĭu.*

A âmblà (umblă) cu mâĭnele în mĭere, și a nu 'șĭ (nu 'țĭ) linge degetele, nu se póte.

P. Ispirescu, *Leg.* I, 1872, p. 168; *Rev. Ist.* I, p. 235.

*△ *A băgà degetele în mĭere și a nu le linge, nu se póte.*

P. Gârboviceanu, *prof. c. Rătescĭ, J. Argeș.*

Cine 'şĭ bagă mâna în mĭere, îşĭ linge degetele.

BARONZI, p. 53.—HINŢESCU, p. 105.

Cine bagă mânele în mĭere îşĭ linge degetele.

I. G. VALENTINEANU, p. 9.

*△ *Cine umblă (cu mâna) prin mĭere, îşĭ linge degetele.*

AL. DUMITRESCU, *Galic.* p. 134.—C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, J. Vasluĭu.*

*△ *Bagă degetul în mĭere şi nu 'l linge!*

I. STĂNESCU, *elev. Sc. Inv. J. Argeş.*

*△ *Să daĭ cu deştul prin mĭere şi să nu 'l lingĭ!*

CĂLIN IORDACHE, *stud. J. Argeş.*

* *Care 'şĭ mólă dzédzetlu tu ñĭare va 'l-alingă[1].*

ILIE GHICU, *prof. c. Abela şi Băésa, Epir.*

Cari-îşĭ bagă mâna 'n ñari, dzéditli va-ş aliñgă[2].

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Iahres.* p. 170.

1° Orĭ-cine se împărtăşesce din ceea ce 'ĭ intră în mână.

---

1) Care 'şĭ moĭe degetul în mĭere, îl va linge.
2) Care 'şĭ bagă mâna în mĭere, degetul îşĭ va linge.

Se ḑice maĭ ales pentru slujbașĭ carĭ, avênd pe mâna lor baniĭ publicĭ, cautâ să și 'ĭ însușéscă.

2° Când trăescĭ în intimitatea uneĭ femeĭ e greŭ să nu cautĭ a dobândi dragostea eĭ.

POVESTEA VORBIĬ

Două pisicĭ dintr'o casă, surorĭ fraţĭ vreĭ să le ḑicĭ,
In cămară, după masă, intrând ca nisce pisicĭ,
Mirosiră, cotiliră din taler in tăleraș
Şi între alte găsiră și o felie de caș.
Sar amindouĕ d'o dată, asupră 'ĭ să grămădesc,
Pentru el vor să se bată, fac gură, să gâlcevesc.
Şi una și alta rele, miriĭă și miuĭă,
Să 'l imparţă între ele nicĭ de cum nu se 'nvoĭă.
Şi ca să nu se maĭ certe merg la cotoĭu, cer la el
Ca prin drépta, judecată să le impace la un fel.
Cotoĭul ca un cu minte le-a ḑis : nu vĕ maĭ certaţĭ,
Ce folos miĭ de cuvinte? eŭ sciŭ cum vĕ impăcaţĭ.
Care le impacă tóte e cumpĕna pre pămint,
Şi impotriva 'ĭ nu póte nimenĭ să ḑică cuvint.
Ḑicênd aceste apucă și cumpenele pe loc,
Ceru cașul să 'ĭ aducă, il rupe drept prin mijloc,
Pune intr'o parte ș'alta cașul cel in două frint,
Inalţă cu mâna indată cumpĕna de la pămint,
Dacă vede că intr'o parte atirnă maĭ greŭ niţel,
Iea din cea-l-altă parte și mușcă ce-va din el.
Il pune ĭar, ĭar ridică, acum dincócĭ greŭ vĕḑênd,
Mușcă și d'acĭ niţică ca să potrivéscă vrênd,
Apoĭ ĭar și ĭar și ĭară, când aci când colea greŭ,
Vrênd lor rĕŭ să nu le pară el a mușcat tot mereŭ,
Pân' să sătură pe sine și lăsă părţile micĭ.
Atuncĭ le potrivì bine și le dete la pisicĭ.
Ele dar silite fură ast-fel a se mulţămì,
Dacă minte nu avură singure a 'l impărţì.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 83.

Qui manie le miel s'en lèche les doigts.

Prov. Franc.

Quem com mel trata, sempre se lhe apega[1].

Prov. Portug.

1) Cine umblă cu miere, în tot-dé-una i se lipesce.

Quien la miel menea, siempre se le pega de ella [1].

Prov. Span.

Die olie meet, Krijgt smeerige handen [2].

Prov. Oland.

He that measureth oil, shall anoint his fingers [3].

Prov. Engl.

Bal baribasou khouroughou doliyakhou [4].

Prov. Mongol.

8846 **Cine ĕşĭ bagă mâna în mĭere şî nu ĕşĭ linge degetele?**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

*△ *Cine bagă mâĭnele în mĭere şi nu le linge?*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. J. Putna.*

Cine bagă degetele în mĭere fără ca să le lingă?

HELIADE-RĂDULESCU, *Mouv. de 1848*, p. 166.

*△ *Cum a umblà cu mĭere prin mână şi nu şĭ-a linge degetele?*

M. LUPESCU, *înv. c. Broşcenĭ, J. Sucĭava.*

*△ *Se póte să umblĭ cu mĭere şi să nu te lingĭ pe degete?*

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, J. Vasluĭu.*

---

1) Cine umblă cu mĭere, în tot-dê-una i se lipesce dintr'însa.
2) Cine mĕsóră unt-de-lemn, căpĕtă mânĭ unsurôse.
3) Cine mĕsóră unt-de-lemnul, îşĭ unge degetele.
4) Când aĭ luat mĭere, îţĭ lingĭ degetele.

△ *Se póte să âmblĭ cu mĭere prin mână şi să nu 'ţĭ lingĭ degetele?*

S. Mihăilescu, *Şezăt.* I, p. 219.

*△ *Umblă cu mĭere în mână şi să nu se mânjască pe degete!*

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, J. Ilfov.*

* *Care s'mintésce cu ñĭére şi nu 'şĭ alingze dzédităli?* [1].

N. St. *c. Nijopoli, Macedonia.*

Arată că piste putinţă a nu să împărtăşì óre-cine din ceea ce 'ĭ intră în mână (Golescu).

8847 **Ca să simţĭ dulcéţa mieriĭ, trebuĭe să lingĭ degetul ce 'l bagĭ în mĭere.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 103.

Adică când te veĭ folosì din munca ta, atuncĭ veĭ cunósce dulcéţa munceĭ tale (Golescu).

8848 **Bagă mâna în mĭere şi degetul îţĭ linge.**

Heliade-Rădulescu, *Tandal.* p. 18.

Când âmblĭ cu mĭere linge 'ţĭ degetele.

C. Negruzzi, I, p. 249.

Acelaş înţeles ca la No. 8846 sub formă de povaţa.

8849 *△ **Linge mĭerea de pe degete, dar să nu le rodĭ.**

A. Gorovei, *c. Folticenĭ, J. Suciava.*

1) Cine se atinge cu mĭere şi nu 'şĭ linge degetele?

Impărtăşesce-te de ceea ce 'ţĭ intră în mână, însă într'un mod maĭ potrivit.

Il faut plumer la poule sans la faire crier.

Prov. Franc.

8850 **Mĭerea e mórtea muscelor.**

BARONZI, p. 60. — G. I. MUNTEANU, p. 150.—HINŢESCU, p. 105.

Acelaş înţeles ca la No. 2167.

8851 *△ **Cu mĭere se prind muscele.**

V. FORESCU, c. *Folticenĭ, J. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 8850.

8852 **Unde este mĭere acolo şi musce.**

REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 156.

*△ *La mĭere së strîng muscele.*

V. SALA, *dasc. c. Tărcăiţa, comit. Bihor, Ungaria.*

*△ *Musca së trage la mĭere.*

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

* *Muşcile ningă ñĭare se-adună* [1].

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Şi ómeniĭ unde vĕd folóse şi câstigurĭ.

Ad su mele curret sa musca [2].

Prov. Sard.

1) Muscele lângă mĭere se adună.
2) La mĭere alérgă musca.

Hvor Honning er, der sankes Fluer [1].

Prov. Danez.

8853 **Lipsesce mierea, se duc muscele!**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1449.

A sărăcit omul toțĭ îl părăsesc și, precum ḍice poetul latin:

Donec eris felix, multos numerabis amicos;
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

8854 **Când daĭ piste miere, nu mâncà piste măsură, că şî ce n'aĭ mâncat ĕțĭ scóte din gură.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

Adică să ne stăpânim la tóte, ca să nu pătimim (GOLESCU).

8855 **Cine ĕșĭ bagă mâna în ulcĭu dĕ miere, pentru puțină miere, mâna 'mpunsă o scóte.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Adică pentru un mic folos ne băgăm înșine în primejdiĭ (GOLESCU).

8856 * **Care fură ftină cu ñiare, are musca pre nare** [2]).

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Samarina, Epir.*

Veḍĭ *Muscă.*

Acelaș ințeles ca la No. 2178.

8857 **Miere 'n gură e plăcere**
Dar la inimă durere.

A. PANN, III, p. 69.—HINȚESCU, p. 105.

* *Mierea e dulce la mâncare, dară pricinuesce durere la inimă.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșanĭ, J. Putna.*

1) Unde e miere, acolo se adună muscele.
2) Cine fură borcanul cu miere, are musca pe nas.

Pentru cel laçom la mâncare.

8858 **Cin' va mâncà multă mîere**
El o să verse și fîere.

A. PANN, II, p. 51.

Cine va mâncà mîere,
El o să verse și fiere.

HINȚESCU, p. 105.

Pentru cel lacom. Să fim cumpĕtațĭ în tóte.

Ințeleptul Solomon ḑice: *De găsescĭ mîere mănâncă numaĭ câtu 'țĭ este destul, ca să nu te prea saturĭ și să o verșĭ.— Prov. XXV, 16.*

Mel satietatem gignit.

Prov. Lat.

8859 * **Care mâcă m̃iére, ș-mâcă șî fârmaclu**[1]**).**

N. ST. *c. Nijopole, Macedonia.*

* *Carĭ mâcă m̃érea, mâcă ș-fârmaclu* [2]*).*

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Cine s'a bucurat de un bine să nu 'ĭ pare rĕŭ când ĭĭ va veni și un rĕŭ.

8860 **A mâncat astă vară prea multă mîere,**
Și acuma are la inima durere.

A. PANN, II, p. 143.—HINȚESCU p. 105.—*Gaz. Sătén. Dec.* 1897.

Acelaș înțeles ca la No. 5699.

8861 * **Nicĭ mîere am mâncat, nicĭ inima mĕ dóre.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.— GR. ALEXANDRESCU. *c. Focșani, J. Putna.*

1) Care mănâncă mîere, își mănânca și otrava.
2) Care mănâncă mîerea, mănâncă și otrava.

Nicĭ n'am mâncat mĭere, nicĭ la inimă am durere.

A. PANN, III, p. 108. — HINŢESCU, p. 105

Sĕ dice pentru ceĭ ne-vinovaţĭ, cum şi pentru ceĭ ce nu le pasa dé nimic. (GOLESCU).

*

8862 **Intre mĭere amestecă fĭere.**

D. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 381.

Vedĭ *No. 1256.*

A spune vorbe supératóre, între altele maĭ plăcute.

Dopo il dolce ne vien l'amaro [1])

Prov. Ital.

8863 **Nu e mĭere fără fĭere.**

FR. DAMÉ, III, p. 45.

Vedĭ *Vin.*

Nu e bine fára rĕŭ, placere fará supĕrare, şi precum dice Euripid :

Οὐκ ἄν γένοιτο χωρίς ἐθλὰ καὶ κακὰ,
Αλλ' ἐστί τις σύγκρασις.

Prov Elin.

Plus aloes quam mellis habet [2]).

Prov. Lat.

No hay miel sin hiel [3])

Prov. Span.

Un va mêi ben senza mêl [4]).

Prov. Rom.

1) După dulcele ne vine amarul.
2) Are maĭ mult sabur de cât mĭere.
3) Nu aĭ mĭere fără fĭere.
4) Nu e bine fără rĕŭ.

*

8864 'Eşĭ, şīle, dintr'ocl̄i, că v̄ine, paplu c'n̄iare [1]).

I. Coyan, *prof. c. Periroli, Epir.*

Un gunoiŭ intrase in ochĭul unuĭ copilaş, şi 'l supĕră mult, Tocmaĭ atuncĭ vĕḑênd pe moşu sĕŭ, că vine să'ĭ dé nisce mĭere. uită durerea de la ochiŭ, şi o mănâncă cu mare plăcere. Odata mĭerea mâncată, copilul ĭar simte durerea şi incepe a ţipă şi maĭ tare.

Ḑicerea se aplică când cine-va, insărcinat cu săvirşirea uneĭ lucrărĭ, o neglijéză, îndată ce ocasia se presintă, pentru o altă lucrare maĭ plăcută şi maĭ uşóră.

*

8865 A dà banĭ pe mĭere.

I. Negruzzi, *Conv. Liter.* XII, p. 18. — B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 2424. — T. Speranţia, I, p. 85.—Fr. Damé, I, p. 118.— *Şezăt.*, III, p. 187.—S. Nădejde, *Nuv.*, p. 126.—A. Goroveĭ, *J. Suciava.*

1° A criticà, a mustrà.
2° A batjocorì, a ocărî.
3° A'l bate, a 'ĭ face la fel.

«Aice in ţéră, de la o vreme, deprinsese neguţătoriĭ Turcĭ neîndestulaţĭ cu mĭerea, cu céră, cu alte negóţe ce precupĭaŭ, cu dughene prin tîrgurĭ, vĕḑênd şi ţéra şi boĭerimea lipsite, de şi faceaŭ ciredĭ de boĭ negoţ».—Nic. Costin, *Letop. Mold.* II, p. 78.

Cât de ne-popular erà în vechime darea asupra miereĭ, unul din principalele veniturĭ ale sătenilor, ne-o arată Nic. Costĭn, II, p. 46 când povestesce cum Constantin Duca Voda, cu Arhieriĭ ţĕriĭ şi cu tot sfatul sĕŭ, aŭ legat cu mare blestem şi văcăritul şi céra şi miere să nu maĭ fie.

Niculae Muste scrie la rindul sĕu, Letop. III, p. 78 :

«Scos'aŭ Mihaĭ (Racoviţă) Vodă intru acéstă a doua domnie

1) Eşĭ, gunoiŭ, din ochiŭ, că vine moşu cu mĭere.

desetină de stupĭ: să dė şi boieriĭ marĭ si micĭ, şi monăstirile, şi episcopiĭ ca si ţĕraniĭ, care obiceiŭ nicĭ odată n'aŭ maĭ fost. Cu urit aŭ cadut acest lucru tuturor boĭerilor, făcêndu-se obiceiŭ noŭ, şi peste voĭa tuturor pămîntenilor. Că tótă agonisita acestuĭ pămint, stupiĭ sunt, şi cu acestiĭ îşĭ plătesc boĭeriĭ şi monăstirile birurile, şi îşĭ ţin casele. Déră cu desetina ce aŭ scos Mihaĭ Vodă multe case de boĭerĭ şi monăstirĭ aŭ sărăcit. Precum nicĭ un om fără greşélă saŭ pricină nu remâne. aşa şi luĭ Mihaĭ-Vodă îĭ dăm pricină că peste voĭea tuturor aŭ făcut acest obiceiŭ ce n'aŭ maĭ fost nicĭ odată».

Precum ne arată Melchisedec, în *Chronica Huşilor*, agenţiĭ neguţătorilor Turcĭ, rĕspândiţĭ prin ţéră, arvuniaŭ de timpuriŭ, mĭere de pe la locuitoriĭ ce aveaŭ prisăcĭ, cu condiţia că, la termenul pus, cătimea angajată să fie la disposiţia Turculuĭ rînduit. Daca, din causa timpuluĭ nefavorabil stupilor, mĭerea nu erà predată la timp, începéŭ să curgă ocărĭ, schingiuirĭ fară cruţare pe capul bietul Român. Din aceste obiceiurĭ s'a născut dicerea.

8866 *△ **Iĭ curge numaĭ mĭere.**

G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt*

E vrednic, sĕ pricepe şi 'ĭ merge bine.

8867 *△ **A dat peste mĭerea ursuluĭ.**

V. Forescu, *c. Folticenĭ, J. Sucĭava.*

A dat peste noroc, peste bine, peste treburĭ folositóre dar maĭ ales: a luat o soţie bună şi cu avere saŭ o ţiitóre frumósă şi plăcută.

8868 * **A dă de mĭere.**

V. Alexandri, *Teatr*, p 637.— D-na Eugenia Zanne, *J. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 8867.

8869 *△ **A înnotà în mĭere.**

G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A stà fórte bine.

8870 *△ **A'ĭ tăià cuvîntul cu mĭere.**

P. Ispirescu, *Leg.* p. 288 & 330. — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, J. Covurluĭu.*

Vedĭ *Cuvînt.*

Când oprescĭ pre altul din vorbă spre a vorbi tu, aducêndu'ĭ o veste plăcută.

— «Şi ce trebuinţă am eŭ óre să şciŭ daca stăpânul tĕŭ, Mătăhur Impĕrat, n'aveà noroc la vînat».

— «*Să-ţĭ taiŭ cuvîntul cu mĭere,* boĭerule; dară, daca veĭ voi să mĕ asculţĭ până la sfîrşit, veĭ aflà că solia mea are să-ţĭ aducă veselie». — P. Ispirescu, *Leg.* p. 288.

8871 *. **Poţĭ linge mĭere în casa luĭ.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, J. Tutova.*

Vedĭ *a Linge.*

Acelas înţeles ca la No. 5395.

8872 *△ **A băgà ac în mĭere.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 64; I. p. 54.—G. Poboran, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vedĭ *Cap. III, c. Ac.*

A vîrî zizanie între ómenĭ. Acelaş înţeles ca la No. 1265.

Când vĕdû că prinse putere,
Şi are mijlóce *ac să bage în mĭere.*

A. Pann.

8873 **A unge cu mĭere.**

V. Alexandri, *Teatr.* p. 1376.

Vedĭ *Ochĭu.*

A cumpĕrà pre cine-va cu banĭ, saŭ dându'ĭ un folos óre-care: a'l mituì, a'l împăcà cu puţin.

«Trebue să deschiḑĭ baerile pungiĭ; să verşĭ baniĭ cu pumnul, ca să 'nfrupţĭ pe toţĭ, şi pe cenuşerĭ, şi pe şefiĭ de masă, şi maĭ cu sémă pe ispravnicĭ; după ce, maĭ întâiŭ, *îĭ unge cu mĭere* pe judecătorĭ».

*

8874 **A unge la inimă cu mĭere.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 538 & 591.

A'ĭ face o mulţumire.

*

8875 **A mâncà mĭere.**

M. CANIAN, *publicist*, *J. Iaşĭ.*

Vezĭ *Ciréşă.*

A se bucurà de ceea ce aude saŭ i se întîmplă.

*△

8876 **De par'că erà mĭere.**

Şezătóre, II, p. 32.

Veḑĭ *Zahar.*

Arată bunătatea unuĭ om.

*△

8877 **Par'că 'ĭ cu mĭere în bot.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ*, *J. Covurluiŭ.*

1° Iĭ plăcut la vorbă şi în tóte.
2° Se ḑice maĭ ales când ĭubesce cine-va peste mĕsură, fără ca, după părerea altuĭa, acéstă ĭubire să fie merítată.

A MISTUI

*

8878 **A nu puté mistuì pre cine-va.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 210.

A nu'ĭ fi drag.

Ne pas pouvoir digérer quelqu'un.

Prov. Franc.

FINELE VOLUMULUĬ AL TREILEA

GLOSAR

ROMÂNO-FRANCES*)

A

A, *auxiliaire du futur présent*, forme élidée pour *va*, p. 7. 55. 92 199. 241. 299. 529.

A, *pr. dém. fém.* celle, 82. 86. 155. 174. 587. || celle, la, 179. 184. 264. 423.

A, *prép.* indiquant l'infinitif présent; passim. || *prép. dét.* 23. 92. 176. 265. 459. 466. 532. *cată a bĕţ*, faire ce qu'il faut pour être battu, p. 23. || *a'ĭ mirosì a catrinţă*, commencer à courir les filles, p. 92. || *mirŏse a grŏpă*, il sent le sapin, p. 176. || *trage a sărăcie*, attire la pauvrete, p. 265 || *bé a gol*, il boit à crédit, p. 459. || *a călcà a bét*, être ivre, 466 || *ĭĭ a cuĭ*, il est à celui qui, 432.

Abate (a se), *v. r.* se detourner, s'écarter, p. 464.

Abea (d'), *adv.* à peine, presque pas, difficillement, p. 583.

Abīa, *adv.* à peine, presque pas, difficillement, p. 147. 186. 193.

Ac, *s. n.* aiguille, 676. — Pl. *ace.*

A-casă, *adv.* à la maison. chez lui, p. 1. 76. 77. 79. 84. 87. 202. 303. 333. 338. 476. 555. 606. *de a-casă*, de chez soi, p. 87. 646. 650. || *a venì de-acasa*, y être, comprendre, p. 88. || *a fi a-casă*, comprendre, p. 89. || *a o găsì a-casa*, la trouver vierge, p. 89.

Acăţà (a se), *v. r.* s'accrocher. se cramponner, s'agripper, p. 309, 339.

Acea, *adj. dét. fém.* cette, p. 55. —Pl. *acelea.*

Aceea, *pr. dém.* pour cela, pour cette raison, p. 201.

Aceea, *adj. dém. fém.* celle-là, p. 55. 298. 582. — Pl. *acelea.*

Aceeaş, *adj. et pr. dém.* la même, p. 446. — Pl. *aceleaşĭ.*

Aceĭa, *pr. dém. n.* cela, p. 6.

Acela. *adj. et pr. dém.* celui-là, ce... là, p. 83. 196. 321. 421. — Pl. *aceĭ.*

Acelaş, *adj. et pr. dém.* le même, 62. — Pl. *aceiaşi.*

Aci, *adv.* ici, 336.

Aciolà (a se), *v. r.* s'abriter. 289.

Acolo, *adv.* là, là-bas, y, 10. 11. 649. 670. || *de acolo*, c'est de là que, 11.

Acoperì (a), *v.* couvrir, cacher, 54. 55.

Acru, *adj.* aigre, âcre, sur, vert (en parlant d'un fruit), 437. 438. 660. 661. || *ĭĭ vine acru de cine-va, ni se face acru de cine-va*, quelqu'un lui porte sur les nerfs, l'horripile, 438 || déplaisant, désagréable, 539. || *varza acră*, choucroute, 664. — Fém. *acră; pl. acri, acre.*

Acu, *adv.* à l'instant, maintenant, 529.

---

*) L'astérisque indique les mots anciens et hors d'usage.

Acum, *adv.* présent, maintenant, de suite, 88. 206. 485. 545.
Acuma, *adv.* maintenant, à présent, 390. 672.
Adăpà (a se), *v. r.* s'abreuver, 438. 446.
Adese, *adv.* souvent, fréquemment, 659.
Adesea, *adv.* souvent, fréquemment, 157.
Aḑĭ, *adv.* aujourd'hui, de nos jours, 200. 518.
Adînc, *adj.* profond. || *fig.* *vorbă adîncă*, mot profond, 353. — Fém. *adîncă;* pl. *adîncĭ, adînce.*
Aduce (a), *v.* amener, apporter, faire venir, 265. 607. 650. | amener, produire, procurer, p. 540.
Adunà (a), *v.* amasser, recueillir, 69.
Adunà (a se), *v. r.* se réunir, se rencontrer, 325. || s'assembler, 647.
Afară, *adv.* dehors, hors de, 19. 54. 87. 402. 540. || *pe din afară*, à l'extérieur, extérieurement, 491. 587. || *din afară*, hors de, en dehors de, 321.
Aflà (a), *v.* apprendre, savoir, 421. | savoir, découvrir, 40. || trouver, 346. 534.
Afumà (a se), *v. r.* s'enfumer || *a se afuma cu luleaua*, se griser, 209.
Afumat, *adj.* jauni par la fumée, par le temps, enfumée, 43. — Fém. *afumata ;* pl. *afumaţĭ, afumate.*
Ager, *adj.* prompt, alerte, rapide, 31. — Fém. *ageră ;* pl. *agerĭ, agere.*
Aguridă, *s. f.* verjus, raisin vert, 438.
Aĭ, *interj.* allons, 624.
Aĭa, *pr. dém. et adj.* cela. || *de aĭa,* c'est pour cela, 289.
Aĭbĭ (să), pour *să aĭ* 2. *pers. subj. prés. du verbe* **a avé**, que tu aies, 640.
Aicĭ, *adv.* ici, 169. 607.
Ajunge (a), *v.* atteindre, 251, 257. 293. || atteindre, arriver à, 227. 310. 311. 314. 382. 535. || devenir, arriver à être, 255. 264. 397. || arriver, parvenir, 80. 281. 282. 648. || parvenir, 19. 174. 340. 341. || suffire, 151. 218. 269. 303. 526. 615. || rattraper, 474. || valoir, 207. || venir, 92. || *a ajunge la,* en arriver à, 398. || *a ajunge la lulele,* devenir pauvre, 211. || *a ajunge de la moră la rîşniţă (morişcă),* devenir d'évêque meunier, 246. 247. || *a ajuns vremea,* les temps sont venus, nous sommes à une époque où, 60.
Al, *adj. et prén. dém.* le, la, les, celui, 27. 367. 547. 626. 635. —Fém. *a;* pl. *aĭ, ale.*
Ăl, *adj. et prén. dém.* ce, celui, 160. 318. 344.
Alagea, *s. f.* étoffe, sorte d'indienne. || *a'şĭ căpĕtà alageua,* être trompé, dupé, 1.
Alandala, *l. adv.* pêle-mêle. || *alandala coconara,* sornettes, 530.
Alăturea (pe), *adv.* à côté, 491.
Alăturĭ, *adv.* à côté, 491.
Alb, *adj.* blanc, 38. 59. 204. 374. 388. 389. 433. 439. || farine : *a vedè (adunà) alb în căpestere,* voir de la farine dans la huche, s'enrichir, 68. 69. 70. 610. — Fém. *albă*; pl. *albĭ, albe.*
Alba, *adj.* blanche. || farine: *a vedé alba în căpestere,* voir de la farine dans la huche, s'enricher, 68. 69. 70. — Pl. *albe.*
Albéţă, *s. f.* blancheur, 359.
Albi (a), *v.* blanchir, 388. 389.
Albie, *s. f.* auge, baquet, berceau. || *din albĭe,* dès le berceau, 2. || *a'l face albĭe de porcĭ,* l'injurier grossièrement, 1. 2. — Pl. *albiĭ.*
Albină, *s. f.* abeille, 385.— Pl. *albine.*
Ale, *adj. et prén. dém.* les, 77. 260.
Alege (a), *v.* choisir, 225. 269. 270. 344.
Alege (a se) *v. r.* rester, gagner, 369. 532. || se séparer, être séparé, 479. 490. || *a se alege scrum de,* ne rien rester, 369.
Alergà (a), *v.* courir, 82, 83. 277. 503. 578.
Alésă, *adj.* remarquable, bien, de choix, 84. — Pl. *alese.*
Alt, *adj. et pron.* autre, autrui; passim.
Altiţă, *s. f.* partie supérieure de la manche des chemises paysannes, sur l'épaule, qui est

toujours couverte d'une riche broderie, 2. 25.

Aluat, *s. n.* levain, 439. 544. — Pl. *aluaturĭ*.

Alunecà (a), *v.* glisser, 412.

Ama, *interj.* quel! tel! 105.

Amănar, *s. n.* briquet, 3. || *cât aĭ scapără din amănar*, en un clin d'œil, rapidement, 3. — Pl. *amănare*. — Vedĭ *Amnar*.

Amar, *adj.* amer, 440. 441. || triste, pénible, dur à supporter. 355. 539. || malheur, ennui, 540. *omul are un dulce şi un amar*, tout homme a du bonheur (de la joie) et du malheur (des ennuis) 540. || *a trăi împreună dulce şi amar*, supporter ensemble les bons et les mauvais jours, 540. — Fém. *amară*; pl. *amarĭ*, *amare*.

Âmblà (a), *v.* *[Mold.]*, marcher, aller, 623. 665. || *a âmbla cu*, mettre le main à (dans), 669. — Vedĭ *a Umblà*.

Ameadĭ, *adv.* *[Ung.]*, midi, 216. | *la ameadĭ*, à midi, 216.

Amestecà (a), *v.* mêler, mélanger, 673.

Amestecà (a se), *v. r.* se mêler. se fourrer, 645.

Amesticà (a se), *v. r.* *[Mold.]*, se mêler. || se fourrer, 522.

Amĭadă, *adv.* midi, 216. || *în amĭadă mare*, en plein midi, 216.

Amîndoĭ, *adj. et pron.* tous les deux, l'un et l'autre. 213. 478. 524. — Fém *amîndouĕ*.

Amnar, *s. n.* briquet, 3. || *cât aĭ da în amnar*, en un clin d'œil, 3. — Pl. *amnare*.

An, *s. m.* an, année, 389. 591. *la anul*, dans un an, l'année prochaine, 389. || *an*, il y a un an, l'année dernière, 591. *până la an*, jusqu'à l'année prochaine. 38. — Pl. *anĭ*.

An de (d'), *adj. inv.* pareil, semblable, 282. || *ca d'an dĕ tine*, des gens comme toi, 282.

Anevoe, *adj.* difficile, malaisé, 75.

Anevoĭe, *adv.* difficilement, à grand peine, 177. 412. 579. *cu anevoĭe*, avec difficulté, avec peine, 343.

Anglie, *s. f.* stofă de bumbac, stofă próstă, 3. 179.

Antal, *s. n.* fût, futaille, 524.— Pl. *antale*.

***Antereŭ**, *s. n.* *[Mold.]* vêtement, à long pans, porté immédiatement sur la chemise et serré à la taille, 57.

Anteriŭ, *s. n.* même sens que le précédent, 4. 57. || *maĭ aprópe cămaşa de cât anteriul*, la chemise m'est plus proche que le pourpoint, 4. 57.

Aoleo, *interj.* ah! hélás! 474. 475.

Apă, *s. f.* eau, 23. 34. 47. 129. 174. 241. 243. 244. 266. 325. 358. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 456. 458. 459. 471. 473. 487. 521. 537. 540. 549. 550. 553. 586. 624. 641. || rivière, 445. || *la apă*, sur l'eau, 129. *a nu maĭ bé apă rece*, être mort, 446. || *a se întrece în apă rece*, devenir impertinent, 446. || *a'l îmbĕtà cu apă rece*, lui dire des mensonges, le tromper, 447. *nu plătesce nicĭ apa care o bé*, il ne vaut pas la corde pour le pendre, 447. || *n'are după ce bé apă*, être très-pauvre, 447. *îl ferbe fără apă*, il le fait griller à petit feu, 448. || *apă gólă*, de l'eau pure, rien qui vaille, 448. || *a face cuĭ-va apă*, le ruiner, l'enterrer, 448. — Pl. *ape*.

Apoĭ, *adv.* puis, ensuite, après, 311. 383. 537. 572. 665. || alors, ensuite, 38. || *şi apoĭ*, et puis, 83. || *de joĭ până apoĭ*, très-peu de temps, 178.

Aprinde (a), *v.* allumer, 212. 213. 275. || allumer, mettre le feu, 138.

Aprinde (a se), *v. r.* s'allumer, s'enflammer, 177, 214. || prendre feu, 83.

Aprins, *adj.* en flammes, qui brûle. 82. 83. — Fém. *aprinsă*; pl. *aprinşĭ*, *aprinse*.

Aprópe, *prép.* près, auprès, 56. 57. 58. 105.

Apropià (a), *v.* approcher, rapprocher. || terminer, ne plus avoir, 601. || *a apropĭat malaĭul din traista*, il a dépensé presque tout ce quil avait, 601.

Apşóră, *s. f.* diminutif de *apa*, eau, 243. — Pl. *apşóre*.

Apucà (a), *v.* surprendre, trouver,

654. || *nu apucă sórele...*, le soleil ne trouve pas... 654.

Apucà (a se), *v. r.* se mettre à, entreprendre, 265. || se saisir, s'accrocher, s'agripper, 81.

Apus, *s. n.* coucher (du soleil) 270.

Aramă, *s. n.* cuivre, airain. || caractère. || *a'şĭ arĕta arama*, montrer ce que l'on vaut, 468. 469. || *a'şĭ da arama pe faţă*, montrer ce que l'on vaut, 469. — Pl. *arame*.

Arde (a), *v.* bruler, s'enflammer, 40. 64. 82. 83. 166. 208. 213 214. 231. 232. 233. 255. 300. 301. 429 508. 561.

Arde (a se), *v. r.* se brûler, 508. 663.

Ardeiŭ, *s. m.* piment, poivre rouge, 449, 481. || *a 'ĭ dà cu ardeĭu pe la nas*, l'exciter, le faire mettre en colère, 449. || *a pune ardeĭu peste rană*, jeter de l'huile sur le feu, 449. || *a 'ĭ pune ardeĭ în borş*, l'exciter, le faire mettre en colère, 481. — Pl. *ardeĭ*.

Ardicà (a , *v.* relever, 160.

Arĕtà (a), *v.* montrer 473. || montrer, prouver, 59. 258 270.

Arĕtà (a se), *v. r.* se montrer, 468.

Argea, *s. f.* sorte de cave oùl'on tisse le lin, 4.

Argint, *s. n.* argent, 98.

Aripă, *s. f.* aile, 234. — Pl. *aripe*.

Aruncà (a), *v.* jeter, lancer, 133. 224. 291. 360. 407. || *a aruncà cu*, jeter des, 360.

Aş, *forme opt. 1-er pers. sing du verbe* **a avé**. || *aş bé*, je boirais, 624. || *aş mâncà*, je mangerais, 630.

Aşa, *adv.* ainsi, de la sorte, comme cela, 4. 5. 6. 7. 88. 344. 345. 380. 512. 568. 569. 582. tel, semblable, 31. 41. 42. 105 335. 371. || *aşa de*, si, 438.

Ascultà (a), *v.* ecouter, 149. 236. 420.

Ascultat (de), pour écouter, pour entendre, 554.

Ascuns, *adj.* caché, dissimulé, 224. — Fem. *ascunsa*; pl. *ascunşĭ*, *ascunse*.

Aşeḑà (a , *v.* placer, 299.

Aşeḑa (a se), *v. r.* s'asseoir. || *a se aşeḑà pe mole şi la caldura*, se mettre à bien vivre, 230.

A-séră, *loc. adv.* hier soir, 466. 628.

Asmaţuchĭ, *s. n.* cerfeuil, 450. || *a mâncà asmaţuchĭ*, s'attraper soi-même, 450.

Asta, *adj. et pron. dém.*, ça, cela, 97. 245. 327. 532. 651. || celle-là, 179. || cet, 672. || *asta e*, c'est cela 415.

Astă-ḑĭ, *adv.* aujourd'hui, 380, 619.

Aşteptà (a), *v.* attendre, 69. 75. 299. 450. 554. 582.

Aşteptà (a), *v. r.* s'attendre à (avoir), espérer, 493. 533. 547.

Aşterne (a), *v.* faire le lit, 4. 5. 6. 7. 8. || *cum îţĭ veĭ aşterne aşa veĭ dormì*, comme on fait son lit on se couche, 4. 5. 6. 7. | *a 'l aşterne bine la cine-va*, le recommander à quelqu'un (en mauvaise part), 8.

Aşterne (a se), *v. r.* se mettre (en parlant d'un couvert, d'une table), 652.

Aşternut, *s. n.* couche, literie, 8. — Pl. *aşternuturĭ*.

Ast-fel, *adj. ind.* ainsi, 526.

Astrînge (a), *[Banat]*, amasser, réunir, mettre en tas, 238.

Astupà (a), *v.* boucher, 120.

Astupat, *adj.* bouché, 154. — Fém. *astupata*; pl. *astupaţĭ*, *astupate*.

Asupra, *prép.* sur, 29. || *de asupra*, au dessus, en haut, 254. || *de asupra*. sur 537.

Asvîrlì (a), *v.* lancer, jeter, 49. 265.

Aţă, *s. f.* fil, 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. || fil de lin, 372. || *a remâne cu aţa mămăligeĭ*, être complétement ruiné, 611. || *nu întinde aţa că se rupe*, trop tirer rompt la corde, 8. || *s'a maĭ lungit aţa*, il lui a allongé la corde, 12. *a 'ĭ strînge aţa*, lui serrer la corde, 12. || *a'ĭ tăĭa aţa*, lui rendre la liberté, le laisser partir, 12. || *se ţine într'un fir de aţă*, ne tient qu'à un fil, 12. *pâna la un cap de aţă*, jusqu'à une tête d'épingle, 13. || *nicĭ cât un fir de aţa*, absolument rien. 13. || *pentru un fir de aţă*, pour un rien, 14. || *ca pe aţa*, tout droit, 14. || *aţa*, tout droit, 14.

Atât, *adj. et pr.* tant, autant, 28. 29. 77. || *atâta tot*, c'est tout 20[illegible]

atât... cât, et... et, aussi bien... que, 544. — Fém. *atâtă*; pl. *atâţî*, *atâte*.
Atinge de (a se), *v. r.* toucher à. 397.
Atîrn (a), *v.* pendre, 22. || accrocher, suspendre, 97. 226. 593. 594.
Atuncî, *adv.* alors, 212, 238, 500.
Audî (a), *v.* entendre, entendre dire, 26. 420 503.
Aulică, *interj.* ah! 517.
Aur, *s. n.* or, 91. 98. 573.
Avé (a), *v.* avoir, posséder; passim.
Azimă, *s. f.* pain non fermenté, fouace, 450. — Pl. *azime*.

B

Ba, *adv.* non. || *ba... ba*, lorsque deux personnes sont d'un avis contraire, ou bien lorsque quelqu'un change d'avis, 142. 280. 331. 332. 414. 415.
Babă, *s. f.* vieille femme, 38. 300, 301. 451. 527. — Pl. *babe*.
Bade, *s. m.* terme d'amical respect, s'emploie envers un frère aîné, une personne plus âgée, etc.; 25. 38. 39.
Bae, *s. f.* *[Mold.]* bain, baignoire, 15. — Pl. *baî*.
Baer, *s. n.* cordon, lien, 14. — Pl. *baiere*.
Băgă (a), *v.* mettre, fourrer, introduire, faire entrer, 15. 36. 40. 73. 74. 121. 132. 135. 138. 218. 219. 250. 280. 283. 348. 353. 354. 408. 419. 488. 581. 664. 665. 666. 668. 669. 671. 676.
Băgă (a se), *v. r.* se fourrer, 339. 410. 653. || se placer, s'accorder, 106.
Băgat, *adj.* mis, 349. || introduit, 432. — Fém. *băgată*; pl. *băgaţî*, *bagate*.
Bagăŭ, *s. n.* *[Trans. Ung.]*. culot de pipe, 15. 207. 303. || *n'ajunge nicî cât o lula de bagăŭ*, il ne vaut pas une pincée de cendres, 207.
Băia (a se), *v. r.* *[Mold.]* se baigner, se laver, 15.
Băiat, *s. m.* garçon, 576. — Pl. *baeţî* ou *baieţî*.
Baie, *s. f.* bain, 15. || baignoire, 15. || *a trimite la baie*, envoyer promener, 12. | Pl. *baî*.
Baîu, *s. n.* *[Ung.]* travail, ouvrage, 504. — Pl. *baîurî*.
Baîu, *interj.* *[Banat]*, non, 638.
Balama, *s. f.* gond, charnière penture, 16. 17. || *a scóte din balamale*, irriter quelqu'un, 16.
a eşì din balamale, sortir de ses gonds, 16. || *a i se slăbi balamalele*, ne plus avoir de forces, 16. || *a strînge în balamale*, acculer, 17.
Balamiş-balamuş, *s. m.* macédoine, olla-podrida, 450. Voir *talmeş-balmeş*.
Bălegar, *s. n.* fumier, 17. — Pl. *balegare*.
Baligă, *s. f.* bouse, 165. || *a trântit'o ca baliga in gard*, il a parlé pour ne rien dire, 165. — Pl. *balige*.
Baltă, *s. f.* lac, étang, marais, 512. — Pl. *balţî*.
Ban, *s. m.* ban. ancien titre de noblesse, 649. — Pl. *banî*.
Ban, *s. m.* argent en général, 179. 338. 577. 674. || centime, 40. 179. 327. 520. 523. — Pl. *banî*.
Bănuì (a'şî), *v.* *[Ung. et Trans.]*, se repentir, regretter, 618.
Barbă, *s. f.* barbe, 228. 335. 491. 547. 625. || *'î-a cam eşit brânza 'n barbă*, il vieillit. — Pl. *barbe*.
Bărbat, *s. m.* homme, 28. 464. 474. 573. — Pl. *bărbaţî*.
Bardacă, *s. f.* cruche, broc, 458 *s'o beî cu o bardaca de apa*, elle est très-belle, 458 — Pl. *bardace*.
Bariş, *s. n.* barège, fichu de barege, 17. || *a'şî da barisul pe cefa*, jeter son bonnet par dessus les moulins, 17. — Pl. *barişurî*.
Basamac, *s. n.* mélange d'eau-de-vie et d'eau, 451.
Basma, *s. f.* mouchoir, fichu, 17, 18. || *se duce la vie cu pomă în basma*, il porte de l'eau a la riviere, 18. || *basma curata*, immaculé, 18. || *a eşi basma curata*, sortir blanc comme neige

(d'une accusation) 18. — Pl. *basmale.*

Baston, *s. n.* bâton, canne, 19. ‖ *e un flueră baston,* homme sans valeur, 19. — Pl. *bastóne.*

Bat, *adj. [Mold.* et *Banat],* ivre, 451. 462. 463. — Fém. *bată.* Voir *bět.*

Bâţ, *s. n. [Ung.],* gourdin, 20. ‖ *rĕmânĭ bătênd pe bâţ,* tu restes sot, tu ne réussis pas, 20.

Bată, *s. f.* lisière (du drap, de la toile). ‖ ceinture étroite, 19. 20. 492. ‖ *a'l dà pe bete (afară),* chasser, jeter à la porte, 19. | *a dà pe bete faptele cuĭ-va,* divulger les actions (mauvaises) le quelqu'un, 20. ‖ *brânză 'n bete,* homme de rien, sot, 492.— Pl. *bete.*

Bâtă, *s. n.* gourdin, 20. 21. ‖ coup de bâton, 20. ‖ *rĕmânĭ bătênd pe bâtă,* tu reste sot, tu ne réussis pas, 20. ‖ *să'ĭ baţĭ urma cu bâta,* que tu ne le rencontres plus dans ta maison, 21.—Pl. *bâte.*

Bătae, *s. f.* coup, rossade, 636. 637. — Pl. *bătăĭ.*

Bătaĭe, *s. f.* choc, heurt, 421. ‖ coup, rossade, 499. 636. 637. ‖ *a'l face burduf de bătaĭe (bătăĭ),* battre comme plâtre, 499.—Pl. *bătăĭ.*

Bate (a), *v.* frapper, 20. 21. 264. 315. 316. 426. 477. 478. ‖ battre, 34. 35. 211. 257. 302. 354. 404. 426. ‖ frapper, heurter, cogner, 426. ‖ baratter, 589. ‖ souffler, 137. 234. 410. 360. ‖ aboyer, 279. ‖ *bate-ĭ urma cu ciomagu,* courir après quelqu'un sans pouvoir l'attraper, 112. ‖ *a bate la papuc,* dépenser, 276. ‖ *a bate la pingea,* dépenser, 302. ‖ *a'l bate ţol,* lui secouer ses puces, 404. ‖ *bate la uşă,* est aux portes (proche), 426. ‖ *a'ĭ bate în strună,* ne pas le contrarier, flatter sa manie, 465.

Bate, (a se), *v. r.* lutter, 249 ‖ se battre, 381. 579. ‖ se frapper, 597.

Bătĕtură, *s. f.* cour, 21. ‖ trame, 269. 270. ‖ *la pânza urzită, Domnul ne da batĕtură,* à toile ourdie Dieu donne le fil, 270. — Pl. *bateturĭ.*

Batistă, *s. f.* batiste (toile). ‖ mouchoir, 21. 22. ‖ *a eşi batistă curată,* sortir blanc comme neige, 21. — Pl. *batiste.*

Bătut, *adj* pressé, foulé, tassé, 486. — Fém. *bătută;* pl. *bătuţĭ, bătute.*

Bazma, *s. f. [Vâlcea],* mouchoir, fichu, 17. ‖ *luaşĭ bazmaua?* tu as été payé pour cela, 17.—Pl. *bazmale.*

Be (a), *v. [Mold.],* boire, 451.

Bé (a) *v.* boire, 35. 322. 325. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 471. 473. 474. 484. 549. 553. 579. 622. 624. 630. 634. ‖ *cine a bĕut o să bé,* qui a bû, boira, 456, ‖ *a bé ca în codru,* boire tout seul (sans donner aux autres), 457. ‖ *a bé ca în tîrg,* même sens que le précédent, 457. ‖ *a 'şĭ bé şi cămaşa,* boire jusqu'à sa chemise, 457. ‖ *a'şĭ bé minţile,* s'ennivrer, 457. ‖ *bé cât sépte,* il boit comme un trou. 457. ‖ *bé de 'ĭ trăsnesc urechile,* il boit à se griser, 458. ‖ *a 'şĭ bé şi căcĭula din cap,* boire jusqu'à son dernier sou, 458. ‖ *s'o beĭ într'un pahar de apă,* elle est belle à damner un saint, 458. ‖ *l'ar bé intr'o lingură de apă,* il ne peu past le souffrir, 458. ‖ *cât ar bé o lingură de apă,* en un clin d'œil, 459. ‖ *bé a gol,* il boit à crédit, 459. ‖ *bé a duplu,* il boit à crédit, 459. ‖ *a bé pre cine-va,* boire au compte de quelqu'un 459.

Becĭu, *s. n.* cellier, sous-sol, 22. — Pl. *becĭurĭ.*

Belcĭug, *s. n.* anneau, 22. ‖ *a 'ĭ pune belcĭug în nas,* le mener par le bout du nez, 22. — Pl. *belcĭuge.*

Belea, *s. f.* ennui, désagrément, 200. — Pl. *belele.*

Beli, (a), *v.* écorcher, 464.

Beltea, *s. f. [Mold.]* gelée de fruit. ‖ *beltea,* discour filandreux, 459.

Berbinţă, *s. f. [Mold.]* gerle, tinette, jatte, 485. — Pl. *berbinţe.*

Berbînţă, *s. f. [Mold].* gerle, tinette, jatte, 485 — Pl. *berbînţe.*

Bere, *s. f.* bière, 459.

Bĕț, *s. n.* bâton, 23. 24. 199. 410. 411. ‖ *dă la om fără bĕț*, c'est un impertinent, 23. ‖ *cată a bĕț*, mériter une correction, 23. ‖ *a stà de bĕț cu cine-va*, suivre quelqu'un comme son ombre, 23 ‖ *a merge pe bĕț*, s'en aller sans tambours ni trompettes et pauvre comne Job, 23. ‖ *a vorbì de-a bĕțul*, menacer, 24. — Pl. *bețe*.

Bét, *adj.* ivre, 309. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 471. 472. ‖ *s'a uĭtat bét d'a-séră*, il ne dégrise pas, 466. ‖ *a se căcà bèt și a mâncà trèz*, qui fait la faute la boit, 466. ‖ *a călcà a bét*, donner des signes d'ivresse, 466. ‖ *bèt mort*, ivre mort, 466. ‖ *bèt frânt*, ivre mort, 466. ‖ *bét turtă*, ivre mort, 466. — Fém. *bètă*; pl. *bețĭ*, *bete*.

Beție, *s. f.* ivrognerie, 467. 468. ‖ ivrognerie, ivresse, ébriété, 466. 467. 468. 469. 470. 471. ‖ *beție la tórtă*, orgie, 470. ‖ *beție la cataramă*, 470. — Plr *bețiĭ*.

Bețiv, *adj.* ivrogne, 464. 470. 471. 472. 473. 474. ‖ *bețiv împĕrătesc*, se dit de l'homme qui se grise royalement, 474. — Fém. *bețivă*; pl. *bețivĭ*, *bețive*.

Bețivă, *adj. f. [Banat.]* qui grise, 476. — Pl. *bețive*.

Betég, *adj. [Trans.]* malade, 500. — Fém. *betègă*; pl. *betegĭ*, *betege*.

Bĕtrân, *s. et adj.* vieux, ancien, 154. ‖ âgé, 507. — Fém. *bĕtrână*; pl. *betrânĭ*, *bĕtrâne*.

Bĕtrânețe, *s. f.* vieillesse, 154. 310. 403. — Pl. *bĕtrânețĭ*.

Bĕute, (de), *loc.* à boire, 445. 597.

Bĕut, *s. n.* le fait de boire. ‖ *haĭ, la bĕut*, allons boire, 474. 475.

Bĕutor, *s. m.* buveur, ivrogne, 475. — Fém. *bĕuiòre*.

Bĕutură, *s. f.* boisson, 475. 476. 477. 640. 641. — Pl. *bĕuturĭ*.

Bĕuturică, *s. f.* diminutif de *bĕutură*, 476. — Pl. *bĕuturele*.

Biciu, *s. n.* fouet, 24. ‖ *a plesnì din biciu*, réussir, être joyeux, 24. — Pl. *bice*, et *biciurĭ*.

Biciuĭ (a), *v.* fouetter, fustiger, 24.

Biciușcă, *s. f.* cravache, petit fouet, 24. 217.

Bine, *adv.* bien, 79. 192. 225. 295. 296. 416. 417. 453. 517. 615. 628. 631. 663. ‖ *maĭ bine*, mieux, 28. 76. 79. 115. 127. 258. 314. 321 ‖ plutôt, 617. 583. 636. plutôt, mieux vaut que, 41. 74. 116, 129, 160. 224. 253. 258. 274. 406. 495. 515. 555. 597. 607. 608. 591. ‖ *maĭ bine'ĭ pare*, il est plus content, 76. ‖ *cu bine*, souhait de bonheur, 616.

Biniș, *s. n.* vêtement (de paysan) à manches fendues ou sans manches, 24.—Pl. *binișe*.

Bîrnă, *s. f.* solive, poutre, 25. — Pl. *bîrne*.

Bîrnéță, *s. f* ceinture du pantalon, 25.—Pl. *bîrnețe*.

Birt, *s. n.* restaurant, 477, 504.— Pl. *birturĭ*.

Biserică, *s. f.* église, 503. — Pl. *bisericĭ*.

Bitég, *s. m. [Banat]*, malade, 627.— Voir *betég*.

Bivol, *s. m.* bufle, 583. — Pl. *bivolĭ*.

Bîzare, *s. f.* lisière de la chemise autour du cou, 188. — Pl. *bîzărĭ*.

Blană, *s. f.* fourrure, 25. 26. 71. | *a'ĭ scuturà blana*, lui se x couer ses puces, 25.—Pl *blanĭ*.

Blană, *s. f*, planche mince, 26.— Pl. *blănĭ*.

Blănì, (a), *v.* battre, 26.

Blejdă, *s. f.* manger imaginaire, 477.—Pl. *blejde*.

Blid, *s. n.* plat, écuelle, terrine, 477. 478. 479. 596. ‖ *n'are ce pune în blid*, il n'a pas quoi manger, 478. ‖ *a linge blide*, pique assiette, 478. ‖ *amîndoĭ se spurcă într'un blid*, manger à la même écuelle, 478. ‖ *a întrat nora 'n blide*, il brise tout ce qu'il touche, 479.—Pl. *blide*.

Bob, *s. m.* fève, pois, 479, 480. 657. 658. ‖ *a mâncat bob*, elle est enceinte; il ou elle ment, 480.

Boboŭ, *s. m. [Trans.]* sorte de manteau de paysan, 26.

Bodaproste, *s. n.* merci, remerciement, 474. 475.

Boer, *s. m.* seigneur, noble, 561. 629. — Pl. *boerĭ*.

Bogat, *adj.* riche, 536.—Fém. *bogată*: pl. *bogațĭ*, *bogate*.

Boïer, *s. m.* seigneur, noble, 421. 561.—Pl. *boïerĭ.*

Bólă, *s. f.* mal, maladie, 452. 640 — Pl. *bóle* et *bolĭ.*

Bold, *s. f. [Mold.]* épingle, 26.— Pl. *boldurĭ.*

Bolnav, *adj.* malade, 553. Fém. *bolnavă* ; pl. *bolnavĭ, bolnave.*

Bolnavì, (a se), *v. r.* devenir malade, faire une maladie, 474 475

***Boltă,** *s. f.* magasin voûté, cave voûtée, 27.—Pl. *bolţĭ.*

Bómbă, *s. f. [Ung.]* grain, 291. Pl. *bómbe.*

Bordeïŭ, *s. n.* cabane, hutte dont le toit seul dépasse la terre, 27. 28. 29. || *n'aĭ uşă la bordeïu,* ta hutte n'a pas de porte; se dit à celui qui entre sans fermer la porte, 29. Pl. *bordeïe.*

Borfaş, *s. m. [Mold.]* filou, tire-laine, 29.—Pl. *borfaşĭ.*

Borfoïu, *s. m. [Mold.],* poussah, homme gros, 29.

Borş, *s. n.* bors (eau aigrie par la fermentation du son), 480. 481. 482. || *borş,* piquette, mauvais vin, 481. || *borş cu ştir,* chose de peu d'importance, de peu de valeur, 481. || *a veni ca la borş,* entrer et sortir de suite, 481. || *a pune ardeiŭ în borş,* l'exciter, le mettre en colère, 481. || *a suflà în borş,* ronfler, 481. || *a 'ĭ suflà în borş,* lui jouer un mauvais tour, se moquer de lui, 482. || *a mâncat borş,* il s'est mis dedans, 482. || *a umplut'o de borş,* il n'a pas réussi; on s'est moqué de lui, 482. || *facă borş cu...* qu'il fasse ce qu'il voudra de... 482.

Bostan, *s. m.* citrouille, 606 —Pl. *bostanĭ.*

Bot, *s. m* figure, museau, 512. 677.—Pl. *boturĭ.*

Botă, *s. f.* barillet, 483 || *botă,* rien, 483.—Pl. *bote.*

Bótă, *s. f. [Ung.]* gourdin, 30.— Pl. *bóte.*

Botez, *s. n.* baptême, 171. 192. 260.—Pl. *botezurĭ.*

Botişor, *s. m.* diminutif de *bot,* figure, museau, 513.

Boŭ, *s. m.* bœuf, 146. 165. 504. 619. 637.—Pl. *boĭ.*

Brăcinar, *s. n.* ceinture, courroie pour tenir le pantalon, 30. || *a fi tare în brăcinar,* être riche, 30.—Pl. *bracinarĭ.*

Brăcinariŭ, *s. n.* même sens que le précédent, 30.

Bragă, *s. f.* boisson faite du jus de millet cuit, broyé et fermenté, 483. 484. || *a bè bragă cu cine va,* compère et compagnon, être à tu et à toi, 484. || *bragă,* boisson de mauvaise qualité piquette, 484.

Brabă, *s. f. [Mold.]* même sens que le précédent, 484.

Brâncă, *s. f.* membre (bras, pied). | poignée, 521. || *a cadè pe' brâncĭ,* tomber de fatigue, 620. — Pl. *brâncĭ.*

Branţ *s. m.* empiècement qui se met aux chaussures usées. | *ĭ-am pus branţu,* je lui ai clos le bec ; je me suis payé sa tête, 30. — Pl. *branţurĭ.*

Brânză, *s. f.* fromage, 224. 355. 484, 485, 486, 487. 488, 489, 490, 491, 492, 588 || *burduf de brânză în sèma câĭnilor,* laisser aller le chat au fromage, 488 | *a cere brânză de 'lepurĭ,* l'impossible, demander la lune, 488 | *altă brânză,* c'est une autre paire de manches, 488. || *s'a băgat brânza în putină,* c'est fini, 488. || *a nu fi bun de nicĭ-o brânză,* n'être bon à rien, 489. || *a nu face brânză cu cine-va,* ne pas réussir, 489. || *m'aĭ umplut de brânză,* lorsque notre attente est trompée 490. *a strica brânză* fâcher. 490. || *s'a împuţit brânza* il ne sont plus amis, 490. || *s'alege brânza din zĕr,* séparer le bon grain de l'ivraie, 490. | *'ĭ a cam eşit brânza în barbă,* il commence à vieillir. 491. *'ĭ a căzut brânza în barbă,* il vieillit, 491. || *brânză 'n sticlă* grippe-sou, 491. || *sgârie brânză* avare, 492. || *brânză 'n bete,* hommde rien, sot, 492. — Pl. *brânză.*

Brat, *s. m.* Brat, nom propre 523. | anciennement: frére.

Brăţară, *s. f.* bracelet, 30. — Pl. *brăţărĭ*

Bricég, *s. n.* canif, 30,13. — Pl. *bricege.*

Briciu, *s. n.* rasoir, 31·321. — Pl. *brice*.
Brînişor, *s. n.* diminutif de *brînişor* ceinture; ceinture trés étroite portée surtout par les femmes *a'şi 'dă brînişorul*, s'allier à quelqu'un, s'entenbre avec lui, 32. — Pl. *brânişóre*.
Brîŭ, *s. n.* ceinture, 32·33,112. 310. 594. || *a stă de brîu cu cine-va*, être á tu et à toi, 32. || *a sè luă de brîu cu cine va*, être une paire d'amis, 32. || *până în brîu*, jusqu'à la ceinture, (science moyenne), 33 || *tîrîe—brîu*, flâneur, fainéant 33, —Pl. *brîe*.
Bróscă, *s. f.* grenouille, 444. 490. — Pl. *brósce*.
Bróscă, *s. f.* serrure, 34. 99. — Pl. *brósce*.
Brumă, *s. f.* frimas, gelée blanche, 143.
Bucată, *s. f.* morceau, 492. 493· — Pl. *bucăţĭ*.
Bucătar, *s. m.* cuisinier, 558. 559. 629. — Pl. *bucătarĭ*.
Bucătărie, *s. f.* cuisine, 336. 493. 494. — Pl. *bucătăriĭ*.
Bucate, *s. f. pl.* mets, plats, 350. 494. 495. 496. 497. 560. 645. || *a fi în capul bucatelor*, tenir la queue de la poêle, avoir l'assiette au beurre, 496. || *bucate grecescĭ*, chose sans valeur, 497.
Bucăţea, *s. f.* petit morceau, 439. — Pl. *bucaţele*.
Bucăţică, *s. f.* petit morceau, petit fragment, 492. 493. 583. — Pl. *bucăţele*.
Bucătură, *s. f.* bouchée, 497. 498. || morceau, 498. — Pl. *bucăturĭ*.
Bucluc, *s. n.* confusion, embarras, ennuis, 51. — Pl. *buclucurĭ*.
Bucurà, (a se), *v. r.* se réjouir, 82.
Bucurescĭ, *s. pr.* Bucarest, 331.
Buhos, *adj.* hérissé, hirsute, 265. Fém. *buhósă*; pl. *buhoşĭ*, *buhóse*.
Buléndră, *s. f. [Mold.]*, guenille, haillon, chiffon. || *bulèndră*, femme de mauvaise vie, 34.— Pl. *bulendre*.
Bumb, *s. m. [Mold. et Trans.]*, bouton, 34. 182. — Pl. *bumbĭ*.
Bun, *adj.* bon, bienveillant, 15. 40. 90. 117. 147. 178. 184. 203. 218. 226. 235. 256. 259. 297. 298. 315. 355. 365. 370. 385. 411. 442. 453. 486. 487. 489. 492. 496. 506. 536. 559. 560. 573. 609. 614. 625. 639. 648. 661. || bon, honnête, 201. || bon, solide, 158. 159. 178. || *maĭ bun*, meilleur, 96. 260. 428. 450. 476. 558. 559. 565. 606. 629. 640. 643 || *nume bun*, bonne renommée, 455. || *soră bună*, sœur du même père et de la même mère, 560. || *bun de clanţă*, qui a bon bec, beau parleur, 117. || *de inima bună*, parce qu'il est heureux, gai, 579. — Fém. *bună*; pl. *bunĭ*, *bune*.
Bunătate, *s. f.* bonne qualité, valeur, 385. — Pl. *bunatăţĭ*.
Bunătăţĭ, *s f. pl.* bonnes choses, 640.
Burduf, *s. n.* outre, sac fait de peau crue, 486 488. 498. 499. 588. || *a 'l legà burduf*, l'attacher solidement, 498. || *a'l face burduf de bătăĭ*, battre comme plâtre, 499. || *a se umflà burduf*, manger à en crever, 499. — Pl. *burdufurĭ*.
Burduh, *s. n. [Mold.]*, outre, 486. —Pl. *burdufurĭ*.
Burduş, *s. n. [Banat]*, outre, 486. — Pl. *burduşe*.
Burete, *s. m.* éponge. 34. 35. 36. 289. || *a trece cu buretele peste o greşală*, passer l'éponge sur une faute, 35. || *suge ca un burete*. il boit comme une éponge, 35. *îl stórce ca p'un burete*, le mettre à sec (d'argent), 36.
Burete, *s m.* champignon, 499. *doar n'am mâncat bureţĭ*, je ne suis pas fou. 499. || *par'că aĭ mâncat bureţĭ*, comme tu es maigre, 499. — Pl. *bureţĭ*.
Bute, *s. f.* fut, tonneau, 175. 391. — Pl. *buţĭ*.
Butilcă, *s. f. [Mold.]*, bouteille, flacon, 499.— Pl. *butilcĭ*.
Butoĭu, *s. n.* tonneau, fut, 657.— Pl. *butóĭe*.
Butuc, *s. m.* souche, 172. 419. 638. *gras butuc*, maigre comme un clou, 172. — Pl. *butucĭ*.
Buzunar, *s. n.* poche, 36. 37. 152. 590. 663. || *par'că o scóse din buzunar*, quel mensonge, quelle sottise, 37. || *a'l avea în buzu·*

nar, avoir quelqu'un dans sa bourse, 37. || *a fi tot cu mâna la buzunar*, être dépensier, 37. — Pl. *buzunare*.

Ca, *conj*. comme; passim. || pour, 55. 82. 148. 214. 230. 232. 233. 258. 289. 297. 364. 399. 455. 504. 577. 617. || afin que, 523. 669. || que, 58. 71. 505. || *ca şi*, comme, de même que, 586. 587. || *ca şi când*, comme si, 2 ?1.

Că, *conj*. que; passim. || car, parce que, 8. 40. 43. 59. 76. 83. 144, 179. 188. 189. 200. 260. 269. 299. 305. 365. 400. 411. 422. 444. 445. 457. 463. 473. 547. 583. 588. 650. parceque, 510. || *că ce*, quelle sorte de, 59. || de, 583.

Căcà (a), *v*. embrener, emmerder, 479. 658.

Căcà (a se), *v. r.* chier, 279. 362. 466.

Căcâcea, *s. m.* Foirard (nom propre), 43.

Căcat, *s. m.* excrément, merde, 208. — Pl. *căcaţî*.

Căcat, *adj*. embrené, emmerdé, 309.—Fém. *cacata;* pl. *cacate, cacaţĭ*.

Căcĭ, *conj*. car, parce que, 293. 325.

Căcĭulă, *s. f.* bonnet de fourrure, 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 85. 128. 265. 437. 455. 458. 462. || *cu căcĭula într'o parte*. à la je m'en fiche, 44. || *a purtà căcĭula pe-o ureche*, même sens que le précédent, 44. || *a îndesà căcĭula pe urechĭ*, ne prêter aucune attention à ce que l'on nous dit, 44. || *a pune căcĭula p'o sprincênă*, être fier, 44 || *a fi cu musca pe căcĭulă*, ne pas avoir la conscience tranquille, se sentir coupable, 44 || *e altă căcĭulă*, c'est une autre paire de manches, 45. || *a schimbat căcĭula*, il a changé son fusil d'épaule, 46. || *tot dintr'o căciula scoşı*, du même avis, 46. || *douĕ capete într'o căcĭulă*, deux têtes dans ue chaperon, 47. || *a umblă cu căcĭula 'n patru*, s'humilier; chercher avec persistance, 47. || *a'şĭ luà căcĭula*, être humble, s'humilier, 47. | *a scăpat căcĭula pe apă*, il a perdu ce qu'il avait; elle est enceinte (se dit surtout des filles-mères) 47. || *a i se duce căcĭula pe apă*, perdre, 47. || *pe sub cacĭulă*, tout bas, à mi voix, 48. || *a sta sub căcĭulă*, loger a la belle étoile, 48. || *a fi vecĭnic cu căcĭula pe cap*, être fier, ne faire sa cour à personne, 48. || *a dà cu căcĭula în cânĭ*, être ivre. || *până dă cu căcĭula în grindă*, jusqu'à ce qu'il soit ivre, 49. || *de gèba maĭ pòrtă căcĭulă*, c'est un sot, 49. | *de căcĭulă*, par tête, 49. || *cel cu căcıula roşie*, le diable, 50.— Pl. *căcĭulĭ*.

Căciulĭ (a se), *v. r.* faire des courbettes, s'humilier, 50.

Cădé, (a), *v* choir, tomber, 38. 52. 77. 92. 95. 96. 97. 132. 157. 158 159. 185. 193. 306. 424. 430. 463. 467. 491. 512. 547. 620. || descendre, 134 || tomber, être reuversé, 159. || *a cădé drăguş la cauş*, venir en suppliant, 92. || *'ĭ-a căḑut brânza în barbă*, il a vieilli, 491.

Cădé (a se), *v. r.* convenir. || *cum sa cade*, bien, fortement, 377. || *cum se cade*, convenablemeut, 649.

Cadră, *s. f.* tableau, 50.—Pl. *cadre*,

Cafe, *s. f. [Mold.]* café, 540.—Pl. *cafele*.

Cafea, *s. f.* café. || *cafea rusèscă*. eau-de-vıe, 500. — Pl. *cafele*

Caftan *s. n.* caftan, robe d'honneur; 51. || *a îmbrăca caftanul*, être ennobli, 51. || *a lua un caftan*, être battu, 51.—Pl. *caftane*.

Căftăni (a) *v.* battre, 51.

Căĭ. (a se) *v. r.* regretter. se repentir, 468.

Caĭmac *s. n.* crême (du lait), 500 || la crême, ce qu'il y a de meilleur, 500. — Pl. *caĭmace*.

Câine, *s. m.* chien, 462. 486. 488, 510, 547, 627, — Pl. *câinĭ*.

Cal, *s. m.* cheval, 174. 572. 586.— Pl. *caĭ*.
Calabalîc, *s. n.* effets, paquet bagage, 51 .407, || embarras, 51. — Pl. *calabalîcurĭ*.
Călare, *adv.* à cheval, 649.
Călăreţ, *s. m.* cavalier, 643. — Pl. *călăreţĭ*.
Călcà (à), *v.* marcher, mettre le pied sur, 179. 260. 275. 306. 362. 391. 466. 548. || *a calcà din pod*, marcher fièrement, 306. *a calcà a bét*, donner des signes d'ivresse, 466.
Călcâĭu, *s. n.* talon, 190. 563. — Pl. *călcâĭ, călcâĭe, călcăĭe, călcâe*.
Călcân, *s. n.* [Banat] talon, 426. Pl. *călcânĭ*.
Călcat, *adj.* sur lequel on a marché, 309. —Fém, *călcată*; pl. *călcaţĭ, călcate*.
Cald, *adj.* chaud, 137. 182. 183. 431. 506. || frais (en parlant du pain) 533. 535, — Fém. *caldă*; pl. *calḑĭ, calde*.
Căldare, *s. f.* chaudron, 52. 93. || *par'că'ĭ fert într'o căldare*, il est tout honteux, humilié, 52. || *a cădè din căldare în foc*, tomber de la poële dans la braise, 52|| *căldare ne-spoită*, noir comune un chaudron, 52.— Pl. *căldărĭ*.
Căldăruşă, *s. f.* petit chaudron, 53. 93. — Pl. *căldăruşe*.
Căldură, *s. f.* chaleur, chaud, 230— Pl. *căldurĭ*.
Călduros, *adj.* chaud, 147. — Fém. *călduròsă*; pl. *călduroşĭ, călduròse*.
Cale. *s. f.* chemin, route, 399. 464. 555. 573. — Pl. *căĭ*.
Călĕtor, *s. m.* voyageur, 198. — Pl. *călĕtorĭ*.
Calic, *adj.* [Mold]. pauvre, 534. 632. — Pl. *calicĭ*.
Calic, *s. m.* mendiant, pauvre, 597. — Pl. *calicĭ*.
Călimar *s. n.* encrier, 590.
Calţavetă, *s. f.* [Mold.] jarretière, 53. — Pl. *calţavete*.
Călugar, *s. m.* moine, 184. 334. 335. — Pl. *călugărĭ*.
Calup, *s. n.* pain de savon. || *a mâncà calupul*, être mis dedans, 53.—Pl. *calupurĭ*.
Cam, *adv.* un peu, en quelqe sorte quasi, 182. 262. 293. 461. 654. 655.
Camară, *s. f.* chambre 54. — Pl. *cămărĭ*.
Cămară, *s. f.* chambre, 54. || trésor. chambre du trésor, 54. — Pl. *camărĭ*.
Camaşă, *s. f.* chemise, 339. — Pl. *cămaşĭ*.
Cămaşă, *s. f.* chemise, 54. 55 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 179. 455. 457. || *nu te încrede nicĭ în cămaşa ta*, que ta chemise ne sache ta guise, 59. || *pe unde scoţĭ cămaşa?* que vas-tu faire? 61. || *a'şĭ rupe. cămaşa*, s'arracher les cheveux, 63. || *a rĕmâné în cămaşă*. pauvre 64. || *a'şĭ dà şi cămaşa*, donner jusq'à son dernier sou, 64. || *arde cămaşa pe el*, il est amoureux, 65. || *nu'l încape cămaşa*, il ne sait où donner de la tête, 65. || Pl. *cămeşĭ*.
Cămeşă, *s. f.* [Mold]. chemise, 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. || *ĭ-a uscat cămeşile*, ils ont gardé les pourceaux ensemble, 62. || *o făcut cămeşa ismene*, il s'est trompés, 63. || *ca pe mâneca câmeşeĭ*, facilement, 63. || *a ḑice pe gura cămeşeĭ*, à mi-voix, 63. Pl. *cămeşĭ*.
Cămilă, *s. f.* chameau, 96. — Pl. *cămile*.
Camilafcă, *s. f.* voile noir qui recouvre la toque des moines et retombe sur les épaules, 66. 335. — Pl. *camilafcĭ*.
Cană, *s. f.* broc, canette, cruchon, 458. 472. 500. — Pl. *căni*.
Căncĕŭ, *s. m.* [Trans.] broc, canette. 500. — Pl. *câncee*.
Când, *adv. et conj.* quand, lorsque, 36. 38. passim || si, dans le cas où, 83. || *când . . . când*, tantôt... tantôt, 189. 314. 551. 632. || *de când cu*, du temps de (que), 506. || *de când*, depuis que, 137. *de cand*, alors que, 505 506. *pe când*, lorsque, 506.
Candelă, *s. f.* veilleuse, 66. 67 — Pl. *candele*.
Câne, *s. m.* chien, 2. 20. 49. 73. 81. 139. 163. 279. 381. 382. 421. 422. 424. 485. 486. 487. 488. 533. 588, || *porc de câne*, rustre, homme de rien, 650. — Pl. *cânĭ*.

Cântà, *(a)*, *v.* chanter, 283. 375, 453. 561.
Cântà, *(a)*, *v.* *[Ung]*. regretter, se plaindre de ne pàs avoir, 371.
Cap, *s. m.* chef, tête. 20. 28. 31. 38. 41 42. 46. 48. 49. 67, 105. 128. 183. 185. 189. 190. 208. 217. 230. 253. 265. 275. 278. 280. 292. 304. 312. 317. 318. 319. 320. 321. 370. 374. 377. 395. 396. 398. 401. 408. 416. 433. 444. 451. 458. 465. 534. 538. 540. || bout, 112, || bout, morceau, 13. || sommet, 298. || *în capul meseĭ*, à la place d'honneur, 656. || *a fi în capul bucatelor*, tenir la queue de la poële, 496.—Pl. *capĕte* et *capite*.
Capac, *s. n.* couvercle, 501. 502. 573. || *şi-a găsit capacul*, il a trouvé son pendant, 501, || *a'ĭ pune capac*, lui river son clou, 502. || *gasesce capac la tòte*, il a réponse à tout, 502. — Pl. *capace*.
Căpeneag, *s. n.* *[Trans. et Ung.]*, manteau, cape, 67. 102. 103. || *după plòïe căpeneag*, de la moutarde après dîner, 102. || *şi-a întors căpeneagul*, il a changé son fusil d'épaule, 103. — Pl. *căpenege*.
Căpestere *s. f.* maie, huche à farine, 68. 69. 70.
Căpĕstere, *s. f.* maie, huche à farine, 610.
Capĕt, *s. n.* bout, 13. 361.— Pl. *capete*.
Căpĕtà, *(a)*. *v.* acquérir, obtenir, 1. 146.
Căpĕtâĭu, *s. n.* chevet, oreiller, 67. 68. 112. || *a umblà fără căpĕtâiŭ*, aller à l'aventure, 68. || *a fi fără căpĕtâiŭ*, être sans moyens d'existence, 68.— Pl. *căpetâi*.
Căpĕtâiŭ, *s. n.* bout, 213, || pointe, 278. —Pl. *căpĕtâïe*.
Căpĕţînă, *s. f.* pomme (de chou), 537.— Pl. *căĕpţîne*.
Căpistere, *s. f.* maie, huche à farine, 68. 69. 70.
Căpisterïe, *s. f.* maie, huche à farine, 69.
Capră, *s. f.* chèvre, 485. — Pl. *capre*.
Căptuşală, *s. f.* *[Mold.]* doublure, 71. 147. 293. — Pl. *căptuşelĭ*.
Căptuşélă, *s. f.* doublure, 71.—Pl. *căptuşelĭ*.
Car, *s. n.* char, chariot, 352. —Pl. *care*.
Caracudă, *s. f.* carassin. || menu fretin, gens de peu d'importance, 502. — Pl. *caracude*.
Cârceag, *s. n.* *[Banat.]* cane, broc, 502. — Pl. *cârcege*.
Cârciumă, *s. f.* cabaret, 461. 462. 476. 503. Pl. *cârcĭume*.
Care, *pr. rel. des 2 genres*, qui, lequel, celui qui; passim. || quel, quelle, 55 || que, 447. || chacun 5 6. 336. 571.
Cârnat, *s. m.* saucisse, 505. 506. || *a lungì cârnatul*, allonger la sauce, 506. || *ca un cârnat*, comme un boudin, 506. — Pl. *cârnaţĭ*.
Carne, *s. f.* chair, viande, 507. 508. 509. 510. — Pl. *cărnurĭ*.
Cârnelegĭ, *s. f. pl.* carême, jours de maigre, 548.
Cârpă, *s. f.* chiffon, loque, torchon, 38. 71. 72. 128, || *cârpă*, rouleuse, chiffe, 72. || *a 'l face cârpă*, le déchirer à belles dents, 72. — Pl. *cârpe*.
Cârpì (a), *v.* réparer, recoudre, 55. 376.
Cârpit, *adj.* raccommodé, 274. — Fém. *cârpită;* pl. *cârpiţĭ*, *cârpite*.
Căruïa, *pr. relat.* dont, 83.
Caş, *s. n.* fromage à la pie, 355. 510. 511. 512. 513. || *încă cu caşul la gură*, blanc-bec, 512. || *a deşertà caşul*, filer, 513. — Pl. *caşurĭ*.
Casă, *s. f.* maison, demeure, logement, 22. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 101. 129. 142. 175. 206. 213. 228. 265. 280. 288. 297. 300. 322. 384. 391. 400. 421. 423. 432. 547. 557. 558. 609. 676. || chambre. 75. || ménage, 89. || beaucoup, 90. || *la casa*, chez, dans la maison de, 177. || *casă de păiajen*, toile d'araignée, 178. || *îĭ urlă cânii la casă*, il n'a rien à se mettre sous la dent, 81. || *are casa sub căcĭulă*, il loge à la belle étoile, 85. || *casa o are sub cuşmă (pălărie)*, il n'a pas de

domicile, 85. || *mĭ-o pus foc la casă*, il m'a fait des intrigues, 85. || *n'are casă, n'are masă*, il n'a ni feu ni lieu, 86. || *nicĭ tu casă, nicĭ tu masă*, il n'a ni feu ni lieu; maison mal tenue; soudainement, 86. || *n'a stricat Dumnedeŭ douĕ case*, les deux font la paire, 87. || *casa fară clopot*, maison sans femme, 88. || *a se pornì ca de la o casă pustie*, filer à l'anglaise, 88. *nu i-s porciĭ acasă*, il est de mauvaise humeur, 88. || *a venì de-a-casă*, comprendre, 88. || *a o găsì a-casă*, la trouver vierge, 89. || *a face casă*, se marier, 89. || *a face casă cu cine-va*, vivre en bonne intelligence avec quelqu'un, 90. || *e cu casă*, il a pignon sur rue, 90. || *a ţiné (fi) de casa cuĭ-va*, être client de quelqu'un, 90. || *a sparge (stricà) casa cuĭ-va*, semer la discorde dans un ménage, 90. || *a fi stîlpul caseĭ*, être la pierre angulaire d'une maison, 90. || *o casă de copiĭ*, beaucoup d'enfants, 90. — Pl. *case*.

Căşărie, *s. f.* fromagerie, 485. — Pl. *căşăriĭ*.

Căscà (a), *v.* ouvrir la bouche toute grande, 513. 514.

Caşcaval, *s. n.* fromage, 515. 516. || *a se întinde la caşcaval*, viser trop haut, être impertinent, 515. || *a se da caşcaval*, être mou; être sot, 515. || *a trăì în caşcaval*, vivre dans son fromage, 516. || *a avé caşcaval de ros*, avoir un os à ronger, 516. — Pl. *caşcavalurĭ*.

Caşcovă, *s. f.* plat, manger imaginaire, 477. — Pl. *caşcove*.

Castană, *s. f.* châteigne, 516. — Pl. *castane*.

Câştigà (a), *v.* gagner. || *de câştigat*, à gagner, 606.

Castravete, *s. n.* concombre, 290. 517. — Pl. *castraveţĭ*.

Cât, *adj. adv. et pr.* comme, 598. 635. || de quoi, 120. || tant que, 137. 341. || suivant, 313, 497. || plutôt que, 73. || autant que, 11. 182. 278. 293. 451. 457. 474. 531. 583. 619. 624. 632. 635. 662. || comme, aussi grand que, 26. 543. 572. 583. || combien, 126. 202. 270. 306. 378. || le temps de, 3. 254. 459. 580. || tant que, le temps de, 8. 135. 135. 136. 537. || *cât de*, si, 27. 55. 428. 438. 439. 543. || *fie cât de*, si, 54. 115. 259. 540. || *cât... atât*, autant... autant, 28. 77. || *cu cât... cu atât*, plus... plus, 456. || *de cât*, que, 11. 12. 28. 56. 57. 58. 71. 105. 115. 127. 134. 151. 206. 253. 387. 495. 505. 561. 565. 573. 636. 643. 651. || *dĕ cât*, que, 41. 57. 128. 129. 274. 555. || *de cât*, seulement, 662. || *nicĭ cât*, moins que, 13. 120. || *de cât*, plutôt que, au lieu de, 28. 116. 160. 224. 406. 476. 597. 606. 607. 608. 617, 640. || *câte odată*, parfois, 441. || *câte un*, quelque, un, 156.

Cătà (a), *v.* *[Mold.]* chercher, 139. 207. 406. 643. || regarder, 556. || *cată a bĕţi*, faire ce qu'il faut pour être battu, 23.

Cataligă, *s. f.* *[Mold.]* échasse, 90.—Pl. *catalige*.

Cataramă, *s. f.* boucle, agrafe, fermoir, 91. 470. || *beţie la cataramă*, orgie, 490. — Pl. *catarame*.

Căţel, *s. m.* petit chien, 68. 160.— Pl. *căţeĭ*.

Catenă, *s. f.* *[Trans.]* chaîne, 91.— Pl. *eatene*.

Câte-va, *adj.* quelques, 367.

Caţĭ, *pr. pl.* de *cât*, tous ceux qui, 252. 253. 379.

Catrafuse, *s. f. pl.* paquet, baluchon, 91. *a'şi luà catrafusele*, prendre ses cliques et ses claques, 91.

Catrinţă, *s. f.* *[Mold.]* cotte, jupe de paysanne, 92. || *a'ĭ mirosì a catrinţă*, il commence à courir les filles, 92.—Pl. *catrinţe*.

Cauc, *s. n.* *[Banat]*, casse, puisard, gobelet, 517.—Pl. *căuce*.

Căuş, *s. n.* casse, puisard, gobelet, 92. 93. || *a luà cu căuşul de la inimă*, consoler, calmer rapidement, 93.—Pl. *căuşe*.

Căutà (a), *v.* chercher, 121. 139. 207. 216. 348. 428. 611. || s'efforcer de, chercher à, 131. || *fig.* chercher, 4. 104. || rechercher, 125.

Căuta (a se), *v. r.* examiner, rechercher, 180.
Căută (a 'şĭ), *v. r.* s'occuper de, 254.
Căutare, *s. f.* vogue, considération, action d'être recherché. 122.— Pl. *căutărĭ*.
Cazan, *s. n.* chaudron, marmite, 93. 94.—Pl. *cazane*.
Căzni, (a se) *v. r.* s'efforcer, 96.
Ce, *pr. rel.* qui, 75. 115. 138. 156 157. 214. 377. 453. 471. 543 547. 571. 575. 601. 623. 665. || que, quoi, 4. 40. 81. 174. 175. 230. 447. 448. 451. 454. 622. 669. || quel, 40. 103. 588. || quelle, 59. 362. 370. 446. || quoi, 125. 260. 583 640. 657. || ce qui, 38. 76. 123. 179. 201. 202. 335. 349. 440. 441. 462. 475. 538. 633. || ce que, 406. 468. 471. 473. 528. 616. 628. 650.
Ce, *pr. inter.* quoi? 62.
Ce, *conj.* que, 298. || pourquoi, 230. || de quoi, 616. 619. 626. 627. || *după ce*, non seulement, 96.
Ce, *conj.* pour *ci*, mais, 385.
Cea, *adj.* et *pr. dém.* celle, la, 175. 203, 212. 2.4. 226. 254. 265. 411. 412. 485. 509. 580.—Pl. *cele*.
Ceas, *s. n.* heure, 94. || horloge, 94. — Pl. *ceasurĭ*.
Ceaun, *s. n.* chaudron, marmite, 95. || *fund de ceaun*, noir comme une taupe, 95. — Pl. *ceaune*.
Ceea ce, ce qui, 622. || ce que, 377. 471.
Ceea, *pr. dém.* celle-là, 488.
Céfă, *s. f.* nuque, 17. —Pl. *cefe*.
Cel, *adj.* et *pr. dém,* ce, celui, le, 50. 54. 112. 115. 123. 138. 156. 157. 168. 169. 180. 195. 201. 214. 273. 289. 293. 320. 388. 389. 398. 408. 411. 453. 463. 467. 471. 543. 553. 558. 559. 569. 571. 601. 623. 632. 646. 665. —Fém. *cea;* pl. *ceĭ*, *cele*,
Cenătui, (a), *v. [Mold.]* préparer (de la vollaille, du poisson), 517. 522.
Cenuşă, *s. f.* cendre, 211. 385. 430. — Pl. *cenuşe*.
Cenuşer, *s. m. [Mold.]* mauvais scribe, 95. — Pl. *cenuşerĭ*.
Cenuşerésă, *s. f.* souillon, femme de mauvaise vie, 95. — Pl. *cenuşerese*.
Ceoricar, *s. m.* paysan, villageoi, 95.— Pl. *ceoricarĭ*.
Cep, *s. n.* broche, tape, fausset, 474. — Pl. *cepurĭ*.
Cépă, *s. f.* oignon, 517. 518, 630. || *a 'ĭ dà cépă*, ne lui donner rien qui vaille, 518. || *a mâncà o cépă degerate*, ne pas réussir, 518. — Pl. *cepe*.
Cer, *s. n.* ciel, 134. 365. 366. — Pl. *cerurĭ*.
Céră, *s. f.* cire 151.
Cerc, *s. n.* cercle, 175. 391. — Pl. *cercurĭ*
Cercà, (a), *v.* essayer, 96. || rechercher, examiner, 446. 479. 657.
Cercel, *s. m.* boucle d'oreille, 96. || *asta e cercel la ureche*, cela n'a pas d'importance; il ne l'oubliera pas, 97. || *n'o să o atîrn cercel la ureche*, je n'ai pas besoin d'un objet de luxe, 97. || *a rĕmâne cercel fără tórtă*, chose gâtée, bonne à jeter au rebut, 97. — Pl. *cerceĭ*.
Cere, (a), *v.* demander, solliciter, 390. 406. 456. 493. 619. 657. 660. 664. || exiger, 476. 610. || mendier, demander, 130.
Cergă, *s. f.* couverture, 98. 221. — Pl. *cerge*.
Cerne, (a), *v.* tamiser, cribler, 518. 519. 564. 565. 610.
Certà (a se), *v.* se disputer, 65.
Césca, *s. f.* tasse, 519.—Pl. *cesce*.
Ceterà (a), *v. [Mold.]* réprimander, gronder, 658.
Ce-va, *pr ind.* quelque chose, 35. 110. 113. 379. 391. 597. 617.
Cheag, *s. n.* coagulum, caillot, 520. || *are cheag*, il a de l'os, 520. — Pl. *cheagurĭ*.
Chee, *s. f. [Mold.]* clé, 98. 99. — Pl. *cheĭ*.
Chef, *s. n.* bonne disposition, bonne humeur, 438. 548. || *a fi cu chef*, être gris, avoir son plumet, 460. — Pl. *chefurĭ*.
Cheftea, *s. f.* boulette de viande hachée, 519. — Pl. *cheftele*.
Cheie, *s. f.* clé, 83, 98. 99. 100. 101. 202. || *are douĕ cheĭ pentru o încuetóre*, c'est une fine mouche, 100. || *dă cheile Mariucaĭ*, livre toi pieds et poings liés, 100. || *a dă cheile pe mâna cuĭ-va*,

confier sa fortune à quelqu'un, 100. || *nu 'ţĭ dă cheia pe mâna altuia*, il ne faut pas se dépouiller avant de se coucher, 101. *a fi cheĭa*, être la cheville ouvrière, 101. *a fi cheia şi lacătu cuĭ-va*, conaître les plus secrètes pensées de quelqu'un, 101. — Pl. *cheĭ*.

Cheĭetóre, *s. f. [Mold.]* gond, charnière, panture, 101.—Pl. *cheĭetorĭ*.

Chel, *adj.* chauve, 397. 398. — Fém. *chélă*; pl. *cheĭ*, *chele*.

Chelbe, *s. f. [Mold.]* teigne, 230.

Chelbos, *adj. [Mold.]* chauve, 149. — Fém. *chelbósă*; pl. *chelboşĭ*, *chelbóse*.

Chema (a), *v.* appeler, inviter, 54. 245. 503. 653.

Chepeneag, *s n.* cape, manteau à capuchon, 101. 102. || *a 'şĭ întórce chepeneagul pe dos*, changr son fusil d'épaule ; se fâcher, 103. — Pl. *chepenege*.

Chepenĭag. *s. n. [Banat]*, cape, manteau à capuchon, 102. 103.

Cherestea, *s. f.* bois de charpente, 103. — Pl. *cherestele*.

Chetóre, *s. f. [Bucov.]*, goud, charnière, panture, 101.—Pl. *chetorĭ*.

Chĭag, *s. n.* coagulum, caillot, 519. 520. || panse, 519. || *a fi un chĭag sbîrcit*, c'est une vieille baderne, 519. || *are chĭag*, il est riche, 520. || *a prinde chiag*, s'enrichir, 520.—Pl. *chĭagurĭ*.

Chiar, *adv.* même, 573.

Chibrit, *s. n.* allumette, 103. 104. || *e chibrit*, il s'enflamme comme la poudre, 104. — Pl. *chibriturĭ*.

Chichirez, *s. n.* babillard *(terme de meunerie)*, 104. — Pl. *chichirejĭ*.

Chichiţă, *s. f.* petit compartiment separé dans i'intérieur d'une boite; boîte située sous le siège du cocher, 104. 105. || *a căută chichiţe*, chercher la petite bête, 104. || *a umblă cu chichiţe*, chercher à tromper, 105. — Pl. *chichiţe*.

Chiflă, *s. f.* croissant, 520. — Pl. *chifle*.

Chilug, *s. n. [Mold.]*, pilon, 172. || *gol chilug*, nu comme la main, 179.

Chimeşă, *s. f. [Banat]* chemise, 65. 105. 157.—Pl. *chimeşe*.

Chincă, *s. f.* sous-ventrière, 262. Pl. *chincĭ*.

Chingă, *s. f.* sous-ventrière, 262. — Pl. *chingĭ*.

Chĭor, *adj.* borgne, 404. — Fém. *chióră*; pl. *chiorĭ*, *chióre*.

Chĭorî (a), *v.* éborgner, 592.

Chipĕrat, *adj. [Mold.]* poivré, 629 Fém. *chipĕrată*; pl. *chipĕraţĭ*, *chipĕrate*.

Chiseliţă, *s. f.* potage que l'on aigrit avec des cerises ou des prunes, 520. 521. 522. || *treĭ ape în chiseliţă*, cousin à la mode de Bretagne, 521. || *treĭ ape şi o chiseliţă*. objet de peu de valeur, 521. || *a face chiseliţa*, réduire en bouillie (battre), 521. || *chiseliţă*, macédoine, 522. Pl. *chiseliţe*.

Chisĕliţă, *s. f.* même sens que le précédent, 521. 522.—Pl. *chisĕliţe*.

Chişleag, *s. n. [Mold.]* lait caillé, 522

Chitic, *s. m. [Mold.]* fretin, petit poisson, 40.—Pl. *chiticĭ*.

Chiŭ. *s. n.* cri perçant. || *chiŭ şi vaĭ*, rien, 590.

Chiuĭ (a), *v.* pousser des cris d'allégresse, 452.

Chĭul, dans l'expresion *a'ĭ trage chĭulu*, le tromper, 105.

***Chĭulaf**, *s. n.* bonnet, 105.—Pl. *chĭulafurĭ*.

Ci, *conj.* mais; passim.

Cibotă, *s. f. [Mold.]* botte, 106. 442.—Pl. *cibote*.

Ci-că, *loc. conj.* on dit que, or, sans doute, 598.

Cimbru, *s. m.* thym, sarriette. 522. || *se amestică ca cimbrul*, il se fourre partout, 522.

Cimitir, *s. n.* cimetière, 106. || *pazesce cimitiru*, il suce les pissenlit par la racine, 106.— Pl. *cimitire*.

Cin, *pr. ind.* qui, celui qui, 233. 598.

Cină, *s. f.* souper; cène, 522.— Pl. *cine*.

Cinà (a), *v.* souper, 522.

Cinătuĭ (a), *v. [Mold.]* préparer

(de la volaille, du poisson), 522.

Cincĭ, *adj. num card*, cinq, 24. 208.

Cine, *pr. ind.* qui, celui qui; passim. || quelqu'un, 6.

Cine-va, *pr. ind.* on, quelqu'un 89. 118; passim.

Cinste, *s. f.* honneur, considération, 310. 609. || présent, don tournée, régalade, 523. || *a face cinste*, payer une tournée, régaler, 523. || *în cinste*, au compte d'un autre, 454.

Cinsti (a), *v.* honorer, 181. || valoir à quelqu'un de la considération, 334. || payer à boire, 524.

Cinsti (a se), *v. r.* régaler, payer à boire, 523.

Cinstit, *adj.* honnête, 201—Fém. *cinstită*; pl. *cinstiţĭ*, *cinstite*.

Cintură, *s. f.* [*Ung.*] chainette, 303. || Pl. *cinture*.

Cĭob, *s. n.* tet, tesson, débris, 524. 574. 576.—Pl. *cĭoburĭ*.

Ciobotă, *s. f.* [*Mold.*], botte, 106. 107. 108. 110. 113. 142. || *de cĭobote*, pour ses bottes, 107. || *a umblà cu cĭobote roşiĭ*, nu pieds, 110. || *cu ciobote roşiĭ*, cher, 110. || *ş'a pus fên în cĭobote*, il a du foin dans ses bottes, 110.—Pl. *ciobote*.

Ciocârlie, *s. f.* alouette, 397.—Pl. *cĭocârliĭ*.

Cĭochină, *s. f.* crochet que le montagnard porte à la ceinture. || *a o spînzurà la cĭochină*, pendre au croc, 110. — Pl. *cĭochine*.

Cĭolan, *s. n.* os, 509. 525. || *umblă cu cĭolane legate de gât*, il est fou, 525. || *a fi ciolan*, mauvais, 525. || *a'ĭ dà un cĭolan* (*de ros*), lui donner un os à ronger, 525. Pl. *cĭolane*.

Ciomag, *s. n.* gros bâton, gourdin, 111. 112. 113 || *par'că e cu cĭomagu la brîŭ*, il a la tête près du bonnet, 112. || *a merge pe cĭomag*, s'en aller pauvre, sans le sou, 113.—Pl. *cĭomage*.

Cĭóră, *s. f.* corneille, 279. — Pl. *cĭorĭ*.

Cĭorbă, *s. f.* soupe, potage, 375. 525. 527. || *cĭorbă încalzită*, du rechauffé, 526. || *cĭorbă lungă*, discour filandreux, 527. || *cĭorbă*, beaucoup, 527.

Cĭoric, *s. m.* *a mânà ce-va cĭoric*, parler vite, 113.

Cĭoric, *s. n.* couenne, 527.

Cĭoricar, *s. m.* [*Mold.*] paysan, 113.—Pl. *cĭoricarĭ*.

Ciréşă, *s. f.* cerise, 527. 587.—Pl. *cireşĭ*.

Cĭubĕr, *s. n.* [*Mold.*] baquet, 113. Pl. *cĭubere*.

Cĭubotă, *s. f.* [*Mold. et Basarab.*], botte, 106. 107. 109. 110. 113. 219. 442. || *a fi cĭobotă*, être un sot, 113.—Pl. *cĭùbote*.

Cĭubuc, *s. n.* pipe à long tuyau, 114. 407. || *a fi cĭubuc*, être amoureux, 114.—Pl. *cĭubuce*.

Cĭucure, *s. n.* frange, bouffette, houppe, 114.

Cĭulă, *adj. fem.* essorillée, 555.—Pl. *cĭule*.

Cĭupercă, *s. f.* champignon, 527. 528. || *a mâncà la ciupercĭ*, vivre de l'air du temps, 527. || *par' că mănâncă numaĭ cĭupercĭ*, il est très maigre, 528. || *doar n'am mâncat cĭupercĭ*, je ne suis pas fou, 528.—Pl. *cĭupercĭ*.

Cĭupic, *s. m.* [*Mold.*] bottine, 114, Pl. *cĭupicĭ*.

Cizmă, *s. f.* botte, 114. 115. 116. 442. || *a'ĭ linge cizmele*, luĭ lécher les bottes, 116. || *e cizmă*, c'est une bête, 116.—Pl. *cizme*.

Clădì (a), *v.* bâtir, 116.

Clanţ, *s. m.* clinche, loquet, 117. || bouche, 117.

Clanţă, *s. f.* clinche, loquet, 117. 118. || *bun de clanţă*, bavard, 117. || *e rĕŭ de clanţă*, mauvaise langue, 117. || *clanţă*, bavarde, 118.—Pl. *clanţe*.

Cleit, *adj.* collé, 362. || *trebue cleit*, doit être collé, 362.— Fém. *cleită*; pl. *cleitĭ*, *cleite*.

Clin, *s. m.* biais, lès, empiècement, 118. 119. || *a nu avè nicĭ in clin nicĭ în mânecă cu cine-va*, n'avoir rien de commun avec quelqu'un, 118.—Pl. *clinĭ*.

Clisă, *s. f.* [*Ung. şi Trans.*] lard 528. 529.—Pl. *clise*.

Clocotit, *adj.* bouillant, en ébullition, 456.—Fém. *clocotită*; pl. *clocotiţĭ*, *clocotite*.

Clondir, *s. n.* bouteille, 529.

Clop, *s. m [Ung.]* chapeau, 119. || *nu pórtă el clopul,* c'est elle qui porte la culotte, 119.—Pl. *clopurĭ.*

Clopot, *s. n.* cloche, 88. 120.—Pl. *clopote.*

Clopoţel, *s. n.* sonnette, 120.—Pl. *clopoţeĭ.*

Cocă, *s. f.* pâte. || *a se face cocă,* se griser à ne pas pouvoir se tenir debout, 455. 529.

Cóce (a), *v.* cuire au four, 529. 530. || *a o cóce cuĭ-va,* lui garder un chien de sa chienne, avoir une dent contre lui, 530. || *a cóce pre cine-va,* même sens que le précédent, 530.

Cóce (a se), *v. r.* mûrir, venir à maturité, 529. || cuire, 299. 572. 598. || *pênă s'o cóce petroĭŭ,* quand les poules auront des dents, 299. || *maĭ gusta pân s'o cóce,* tu as le temps d'attendre, aie patience, 572.

Cocină, *s. f.* soue (étable à porcs), 120.—Pl. *cocine.*

Cocon, *s. m.* seigneur, monsieur, 649.—Pl. *coconĭ.*

Cocónă, *s. f.* madame, dame, 166 Pl. *cocone.*

Coconară, *s. f.* pignon, pignon doux, 530. || *alandala coconară,* galimatias, 530.—Pl. *coconare*

Coconiţă, *s. f.* diminutif de *cocónă,* jeune dame, madame, 148. — Pl. *coconiţe.*

Cocoş, *s. m.* coq, 530. || *cocoş-de-vînt,* girouette, 120. — Pl. *cocoşĭ.*

Cocoşesce, *adv.* comme un coq, à la manière des coqs, 283.

Códă, *s. f.* queue, 81. 401. 425. 533. 592. 593. 627. 629. || manche, poignée, 153. 227. 570.— Pl. *codĭ.*

Codacĭu, *adj. subs.* renard, 637.

Codină, *s. f.* criblure du grain, 544.

Codorisce, *s. f.* petit manche, 120.

Codru, *s. m.* forêt séculaire, 457. 630. — Pl. *codri.*

Codru, *s. m.* quignon, de pain, 531. 551. 553. 556. 557. || *nu e vrednic codrul să'şĭ plătéscă,* il ne vaut pas le pain qu'il mange, 531. || *cât codru în mâna flamânduluĭ,* un instant, 531. || *a visà codrĭ verḑĭ,* avoir très-faim, 531. — Pl *codrĭ.*

Cofă, *s. f. [Mold.],* seau (en bois avec anse), 121. || *a căutà cofe de moşĭ,* chercher à obtenir pour rien, 121. || *a'l pune în cofă,* le mettre dedans, le tromper, 121. || *tórnă cu cofă,* il pleut à verse, 121. || *ca din cofă,* sans difficulté, 121. — Pl. *cofe.*

Cofiţă, *s. f. [Mold.],* diminutif de *cofă.* || *a'l lovì peste cofiţa cu ouĕle,* mettre le doigt sur la plaie, toucher le point sensible, 122. Pl. — *cofiţe.*

Cójă, *s. f.* écorce, 182. 532. || croûte, 612. — Pl. *cojĭ.*

Cóje, *s. f.* pelure, 587.

Cojoc, *s. n.* bisquain, vêtement fourré que portent les paysans, 58. 59. 122. 123. 124. 125. 126. || *şapte fraţĭ pe un cojoc,* pauvre comme Job, 123. || *a'şĭ întórce cojocul pe jos,* se fâcher tout rouge ; changer d'avis, changer son fusil d'épaule, 124. || *a cunósce cuĭ de ce îĭ e cojocul,* connaître ce qu'il vaut, 125. || *a'l întreba de ce 'ĭ e cojocul,* le rosser, 125 || *a 'şĭ teme cojocul,* avoir peur même de son ombre, 125. || *a 'ĭ scuturà cojocul,* lui secouer ses puces, 126. | *a'ĭ rupe din cojoc,* le battre d'importance, 126. || *a 'şĭ păzi cojocul,* prendre garde à sa peau, 126. || *cât îĭ póte cojocul,* ce qu'il peut faire, 126. — Pl. *cojóce.*

Cojócă, *s. f.* bisquain, 124. 125. 126. — Pl. *cojóce.*

Colac, *s. m. [Mold.]* pain en couronne, gimblette, 111. 472. 532. 533. 627. || *astă'ĭ lapte cu colac,* chose agréable, 532. || *umblă ca cânele cu colacĭ în códa,* il est très-riche, 533. || *a umblà după colacĭ calḑĭ,* rechercher des avantages, 533. || *a'l duce la colacĭ calḑi,* promette pour faire patienter quelqu'un, 533. || *colac,* avantage, 533. — Pl. *colacĭ.*

Colărez, *s. m.* bouillie composée de lait, riz et farine, 534. || *n'are colărez în cap,* c'est un sot, 534.

Coleşă, *s. f. [Banat]*, bouillie de sarrasin, 534. || *a afla spinĭ în coleşă*, chercher querelle à quelqu'un, 534.—Pl. *coleşe*.

Colibă, *s. f* cabane, chaumière, 127.—Pl. *colibe*.

Colţ, *s. n.* coin, 127. 197. || *a dà din colţ în colţ*, ne plus savoir à quel saint se vouer, 127. — Pl. *colţurĭ*.

Comanac, *s. n. [Mold.]* ancienne coiffure d'homme, 128. || *a fi cu comanac*, être un homme, être brave, 128. — Pl. *comanacurĭ*.

Comaş, *s. n.* coupon d'étoffe. || homme de rien, 128.

Conciu, *s. n.* coiffure (paysanne) féminine, 128.—Pl. *conciurĭ*.

Condur, *s. m.* soulier, pantoufle avec talon, pour femme, 128. 129.—Pl. *condurĭ*.

Copae, *s. f.* auge en bois, 129.—Pl. *copae*.

Copaĭe, *s. f.* auge en bois, 129. Pl. *copăĭ*.

Copil, *s. m.* enfant, 59. 90. 164. 371. 625.—Pl. *copiĭ*.

Copt, *s. n.* maturité, 544.

Copt, *adj.* bouilli, 598. || cuit, 450. 630. — Fém, *còptă* ; pl. *copţĭ*, *còpte*.

Coptor, *s. n.* four, 129. 137. 138. — Pl. *coptòre*.

Coptorĭu, *s. n.* four, 137. — Pl. *coptòre*.

Corabie, *s. f.* navire, vaisseau, 238.— Pl. *corăbiĭ*.

Coraslă, *s. f.* colostrum, premier lait (après la délivrance), 587. Pl. *corasle*.

Córjă, *s. f. [Basarab.]* écorce, 612. — Pl. *corjĭ*.

Cort, *s. n.* tente, 130. 314. || *a umblà cu cortul*, n'avoir pas de demeure fixe, 130. || *a se certà ca la uşa cortuluĭ*, s'injurier comme des porte-faix, 130. — Pl. *corturĭ*.

Coş, *s. n.* cheminée, 130 || trémie, 131. 132. || panier, 129. 131. || cavité thoracique, 576. || *a şters coşul fără să vré*, il s'est trompé, 130. || *a scris pe coş*, il a pris note de, 130. || *a aruncà la coş*, jeter au panier, 131. || *am băgat şi eŭ în coş*, mon tour est venu de, 132. || *'ĭ a căḑut (picat) din coş*, il est ruiné, 132.—Pl. *coşurĭ*.

Coşar, *s. n.* étable, 132. 133. || *a intrat lupu în coşar*, le loup est entré dans la bergerie, 133. || *a început a rupe ca purceiĭ la coşere*, il commence à balbutier (se dit des petits enfants) ; il essaye de nous faire du tort sans trop y réussir, 133.—Pl. *coşere*.

Cóse, (a), *v.* coudre, 294.

Coşniţă, *s. f.* panier, 133. 134. || *a pune (aruncà) la coşniţă*, jeter au panier, 133. || *n'a căḑut cu coşniţa din cer*, il n'est pas sorti de la cuisse de Jupiter, 134. — Pl. *coşniţe*.

Cóstă, *s. f.* côte, 534. || *a mâncà còste fripte*, ne rien manger, 534. — Pl. *còste*.

Costică, *s. m.* Constantin, 22.

Cot, *s. m.* aune, 26. 390.—Pl. *coţĭ*.

Cotar, *s. m.* jaugeur, velteur, 277. — Pl. *cotarĭ*.

Cotcă, *s. f.* pelote, peloton, balle, écheveau. || *a strică cotca cuĭ-va*, brouiller les écheveaux, gâter son affaire, 134. — Pl. *cotce*.

Coţcă, *s. f.* pelote, peloton, écheveau. || *a strică coţca cuĭ-va*, brouiller les écheveaux, 134. — Pl. *coţce*.

Coteţ, *s. n.* soue, étable à porcs, 134.—Pl. *coteţe*.

Cotor, *s. n.* queue, tige, 563. — Pl. *cotòre*.

Cotro (din), *adv.* de quelque côté que, partout où, 234. 419.

Cotruţă, *s. f. [Mold.]* espace libre entre le poële et le mur. || intrigante, 134. — Pl. *cotruţe*.

Covată, *s. f. [Mold.]*, maie, huche, 135. 439. || pétrin, 439. 545. || *a'l băgà sub covată*, le tromper, 135. || *s'a spulberat făina din covată*, il a perdu les avantages qu'il avait, 545. — Pl. *covăţĭ*.

Covrig, *s. m.* craquelin (rond.), 534. 535. || *a scòte la covrigĭ*, réduire à la misère, 535. || *a se face covrig*, se recroqueviller ; maigrir, 535. — Pl. *covrigĭ*.

Crăcan, *s. n.* trépied avec crémaillière à laquelle on suspend une marmite, 535.—Pl. *crăcane*.

Crâcîmă. *s. f. [Mold.]*, cabaret, 503. 504. — Pl. *crâcîme.*
Crăcîun, *s. n.* Noël, 59.
Crâng, *s. n.* lanterne (terme de meunerie : roue en bois composée d'une série de fuseaux), 135. — Pl. *crângurî.*
Crapà (a), *v. [Mold.]* crever, mourir, 571.
Crede (a), *v.* croire, 70. 485. || *a crede la*, avoir confiance en, 59.
Crede (a se), *v. r.* se croire, 461. 472.
Credet, *s. n.* crédit, 59.
Cremene, *s n.* silex, pierre à fusil, 135. 136. || *cât aî dà în cremene*, en une seconde, en un clin d'œil, 135. || *a stà cremene*, demeurer pétrifié, 136.
Crĕpà (a), *v.* crever, 505.
Crepat, *adj.* crevé, 362. — Fém. *crepată.*
Creţ, *adj.* froncé, 154. 310. — Fém. *créţă ;* pl. *creţî, creţe.*
Crişmă, *s.f. [Mold.]*, cabaret, 504. — Pl. *crişme.*
Crîşmă, *s. f. [Mold.]* cabaret, 504. — Pl. *crîşme.*
Crud. *adj.* cru, non cuit, 536. 607. — Fém. *crudă ;* pl. *cruḑî, crude,*
Cruţà (a), *v* épargner, économiser, 340.
Cu, *prép.* avec ; passim. || avec, du, 145. || de, 522. || à, au, 38. 544. || par, 394. || contre, 249. || *a dà (arunca) cu*, jeter, lancer le, 48. 360. || *de cu vara*, dès l'été, 122.
***Cucă,** *s. f.* bonnet princier, 136.
Cucoş, *s. m. [Mold.]*, coq. || *cucoş-de-vînt*, girouette, 120. — Pl. *cucoşî.*
Cucuîata, *s. f. [Mold.]* cimetière, 136. — Pl. *cucuîete.*
Cucumelciu, *s. m. [Banat.]*, escargot, colimaçon, 86. — Pl. *cucumelcî.*
Cucută, *s. f.* grande ciguë, 633. || *a mâncat cucută*, il est fou, 633. — Pl. *cucute.*
Cufundà, (a se), *v. r.* s'enfoncer, 537.
Cuhnîe, *s. f.* cuisine, 536. 537. — Pl. *cuhniî.*
Cuî, *pr. rel.* de celui qui, 76. || à qui ; passim.
Cuiu, *s. n.* clou, 35. 226. 339. 606. — Pl. *cuîe.*
Cuî-va, *pr. rel.* à quelqu'un, 51. 62. 105. 125. 126. 186, passim. || de quelqu'un, 65. 71. 90. 100. 101. 116. 126. 134. 219 ; passim.
Culcà (a se), *v. r.* se coucher, 5. 6. 305. 399 460. 554. 626.
Cules, *s. n.* cueille, cueillette. || *culesul vieî*, les vendanges, 407.
Cum, *adv.* comme, 377. 380. 417. || comment, de quelle façon, 135. 345. 539. 543. || comme, suivant que, 4. 5. 6. 7. 80. 293. || le temps de, 459. || aussitôt que, 310. 571. 586. || *cum... cum*, comme . . . . ainsi, 345. || *după cum*, selon que, 103. 344. 346. || *nicî cum*, du tout, 34. 159. 337. 397. || *cum ţi e*, selon ton, 648.
Cumaş, *s. n.* coupon d'étoffe. || homme travailleur, 137. — Pl. *cumaşurî.*
Cumĕtră, *s. f.* commère, 450. — Pl. *cumetre.*
Cumpĕra (a), *v.* acheter, 96. 252. 269. 357. 396.
Cumpĕra (a se), *v. r.* s'acheter, 39.
Cumpĕtare, *s. f.* mesure, modération, 640. — Pl. *cumpĕtărî.*
Cumva *adv.* par hasard, pour une raison quelconque, 148.
Cunósce (a), *v.* connaître, 273. 391. 440. 469. || connaître, reconnaître, 314. || savoir, se rendre compte, 125.
Cuprinde (a), *v.* contenir, 389.
Cuptior, *s. n. [Mold.]* four, 137. — Pl. *cuptîóre.*
Cuptor, *s n.* four, 137. 138. 429. 475. 556. || *a trăì pe cuptor*, paresseux, 138. || *a fi la gura de cuptor*, être le maître ; souffrir une mésaventure, 138. || *pe cuptor*, dans la maison, dans le poêle (Descartes), 138. — Pl. *cuptóre.*
Cur, *s. m.* cul, derrière, 156. 157. 177. 339. 368. — Pl. *cururî.*
Curat, *adj.* propre, 18. 21. 377. — Fém. *curata ;* pl. *curaţî, curate,*
Curcubetă, *s. f. [Ung.]* courge, gourde, 537. — Pl. *curcubete.*
Curcut, *s. n.* eau mélangée avec de la farine de maïs et qui commence à bouillir, 537.
Curea, *s. f.* courroie, cordon de cuir, ceinture étroite en cuir,

139. 140. 141. || *a umblà cu curèua*, chercher à tromper, 139. || *nu 'l ţin curelele*, il n'ose pas; il ne peut pas, 140. || *dacă te ţine curèua*, si tu l'oses, 140. || *a 'şi lungi curèua*, allonger sa courroie, 141. || *a'ĭ da curèua*, oser, 141. || *a strînge în curele*, tenir en bride, 141. || *îl strînge curèua*, il est tenu en frein, 141. — Pl. *curele*.
Curechĭu, *s. m. [Mold.]*, chou, 528. 529. 537. — Pl. *curechiĭ*.
Curge, (a), *v.* couler, affluer, 203. 230. 273. 297. 675. || se détacher, glisser, 255.
Curînd, *adv.* rapidement, 343. 348. 368.
Curmătură, *s. f.* entaille, pli, 142. — Pl. *curmăturĭ*.
Curte, *s. f.* cour, 142 || maison, gens, 142. 586. || *a ţinè de curtea cutăruĭa*, être le client de un tel, 142. — Pl. *curţĭ*.
Cuşmă, *s. f.* bonnet, 85. 142. — Pl. *cuşme*.
Custà (a). *v. [Ung.]* durer, exister, 188.
Cutare, *adj. et pr. ind.*, un tel, 142. 268, 623.
Cutezà (a), *v.* oser, 558.
Cutie, *s. f.* boîte, 142. 143. || *à umbla cu cutia*, mendier, 142. || *par'că e scos din cutie*, on dirait qu'il sort d'une boîte, tiré à quatre épingles, 143. — Pl. *cutiĭ*.
Cuvenì (a se), *v. r.* convenir, être dû. 136. || convenir, falloir, 417. || *cum se cuvine*, convenablement, 628.
Cuvînt, *s. n.* parole, 676. — Pl. *cuvinte*.
Cuza, *n. pr.* Cuza, 331.

D

Da, *conj.* pour *dar*, mais, 485. 581. 624. 651.
Da (a), *v*, donner. 32. 55. 60. 64. 93. 163. 195. 196. 198. 225. 257. 270. 275. 287. 327. 357. 390. 444. 457. 518. 519. 525. 547. 555. 557. 570 577. 582 592. 595. 601. 618. 626. 647. 657. 674. || frapper, 3. 112. 135. 136. 145. 263. 278. 444. || jeter, lancer, 49. 228. 292 || donner, remettre, 100. 483. || confier, 100. 101. || s'elancer sur, 23. || mettre, placer, 55. 65. || échanger, 271. || aller, marcher, 173. || butter, se cogner, 164. || laisser couler, fournir, 34. || *a dà piste (peste)* trouver, 671. 675. || *a dà peste*, tomber sur, 277. || *a dà prin*, entrer dans, mettre dans, 277. 666. || *a dà în*, entrer dans, 156 157. || *a dà cu*, se cogner la, se frapper la, 164. 318. 319. 320. || *a dà cu*, jeter, 426. || *a dà de*, rencontrer, trouver inopinément, 348. 354. 675. || *dă din el*, il vomit, 629. || *a dà pe sèmă*, confier, 488, || *a dà voe*, permettre, 280. || *a dà răgaz*, donner du répit, 561. || *a dà pas*, permettre, 526. || *a dà foc*, mettre le feu, 82. 138. 232. 233. || *a dà pe faţă*, divulguer, 469. || *a dà pe la nas* mettre sous le nez, 103. 449. || *a dà în nas*, souffler au visage, 209. || *a dà la gură*, goûter à, 665. || *a da*, promener, 211. || *a dà de pomană*, faire la charité, 597. || *a da ocol*, éviter, 161. || *a dà de gol*, dévoiler, réveler, 172. || *a dà mâna cu*, rencontrer, trouver. 517. || *a dà cu mâna prin*, prendre, voler, 129. || *a dà fitil*, exciter, 151. || *a 'ĭ da de fund*, connaître ses plus intimes pensées, 153. || *a 'ĭ dà meşiĭ*, oser, 229. || *a dà la mòră*, boire sec, 249. || *a 'ĭ dà pingèua*, repousser sa demande, le chasser, 302 || *a 'l da pe bete*, le vainere; le chasser; le tromper, 19. || *a'ĭ dà faptele pe bete*, dévoiler, réveler ses actes, 20. || *a dà sfara în ţèră*, répandre une nouvelle, 372. || *dă în palme când mănâncă*, il mange sans pouvoir mâcher (n'ayant plus de dents.) 624. || *a dà cu cinstea*, boire beaucoup, 523. || *a dà din colţ în colţ*, ne pas savoir à quel saint se vouer,

courir comme un rat empoisonné, 127. || *a 'ĭ da curéua*, oser; pouvoir, 141. || *a 'l da tavă*, battre, 394.

Dà (a se), v. r, se mettre, se cacher, 287. || *a se dà caşcaval*, être mou; être sot. 515. || *a se dà de gol*, se trahir, 169. 172. || *a se dà în lăturĭ*, éviter, 464.

Dà (a'şĭ), *v.* rejeter, 17. || *a'şĭ da pólele peste cap*, jeter son bonnet par dessus les moulins, 312 || *a'şĭ dà în petic*, retomber à son naturel, retomber en faute 294.

Dacă, *conj.* si, en cas que; passim.

Daca, *conj.* voyez *dacă*.

Dar, *s. n.* don, présent, 467. || *de dar*, donné, bon a être donné, 71. — Pl. *darurĭ*.

Dar, *conj.* mais, or.; passim.

Dară, *conj.* mais, or, 671. Voyez *dar*.

Dat (a fi), *f. pas. de* **a dà**, incomber, être dû, 184.

Dat, *adj.* donné, 496. — Fém. *dată*; pl. *datĭ*, *date*.

Dată, *s. f.* fois. || *o dată*, une fois, 245.

Dator, *adj.* redevable, obligé. || *a fi dator*, devoir, 221. 646 — Fém. *datóră*; pl. *datorĭ*, *datóre*.

Dator (în), *adv.* à crédit, 454.

Datorie, *s. f.* dette 454. || *în datorie*, à crédit, 454. || *pe datorie*, à crédit, 211. — Pl. *datoriĭ*.

De, *prép.* de; passim. || au point de, 69. || jusqu'à à ce que, 458. || de, en, 160. 595. || pour ce qui est de. 438. || le, 111. || à cause de, 289. 327. 328. 453. 454 562-563, 640. || comme, pour, 238. par. 32. 49. 81. 159. 179 219 pour, 96. 199. 248, 249. 451. 454. 477. 563, 614. 622 626. 627. || depuis, 178. 466. || en, 573. || contre, 289. || que, 213. || pour que, 260. || par. 213. 473. || pour, 82. || au point de, 562. || à, au, 1. 2. 22. 51. 80. 122. 126. 162. 163, 318. 320. 368. 383 401. 445. 516. 525. 573. 593. 594. 597. 598. 629. || contre, 540. || *de la*, du, 192, 260. || *de la*, par, 595. || *de la*, sur, 93. || *de cu*, dès, 122, *de cu seră*, dés le soir, 399. *de asupra*, en haut, par dessus., 254. || *de cât*, voir *cât*.

De, *conj.* si, 27. 41. 78. 174. 265. 441, 460. 627. 633. 647. 653.

Dĕ, *prép.* de; passim. || à, 318. pour, 554. || qui, 196. || *de cum*. que, 151. || *de cât*, voir, *cât*. *dĕ tot*, complètement, entièrement, 159.

Dĕ *conj.* si 421. 588.

De-a, de sur, à, 24, 632.

Dece *adj. num. card.* dix; passim.

Dĕ-dĕsupt, *loc. adv.* au dessous, dessous, 148.

Defaĭmă, *s. f.* blâme, diffamation, 420.

Degerat, *adj.* gelé, 518. 662. — Fém. *degerată*, pl. *degeraţĭ*, *degerate*.

Deget, *s. n.* doigt, 170, 251, 367. 473. 487. 664. 665. 666. 668. 669. || *gol ca degetul*, nu comme la main, 170, — Pl *degete*.

Degit. *s n [Mold.]* doigt. || *gol ca degitul*, nu comme la main, 170. — Pl. *degite*.

Dejugà (a), dételer (des boeufs), ôter le joug, 240. 246.

Dĕmâncare, *s. f.* nourriture, 538.

Deminétă, *s. f. [Ung.]* matin. 639.

Deochĭa (a se), *v. r.* être frappé par le mauvais oeil, 475.

Dĕpărtà (a se), *v. r.* s'éloigner, 454.

Dĕparte, *adv.* loin, au loin, 116. || *de departe*, de loin, 38.

Deprinde (a se), *v. r.* s'habituer, 479.

Deprins. *adj.* habitué, 659. — Fém. *deprinsa*; pl. *deprinşĭ*, *deprinse*.

Des, *adj.* nombreux, pressé, 461. || épais, 484. — Fém. *désă*; pl. *deşĭ dese*.

Desagă, *s. f.* besa e, bissac. 143. 252 406. 563. Pl. *desagĭ*

Desbĕtà (a se), *v. r.* se dégriser, 579.

Desbrăcà (a), *v.* mettre à nu, deshabiller, 168,

Desbrăcà (a se), *v. r.* se deshabiller, 143.

Desbrăcat, *adj.* déshabillé, 143. 173 — Fém. *desbracata*; pl. *desbrăcaţĭ*, *desbracate*.

Descălţat, *adj.* déchaussé, 144. — Fém. *descălţată*; pl. *descalţaţĭ*, *descălţate*.

Deschide, (a). *v.* ouvrir. 98. 315. 316 427.
Dĕschide, (a), *v.* ouvrir, 98.
Deschis, *adj.* ouvert, 422. || *a ţinĕ masa deschisă*, tenir table ouverte, 654. — Fém. *deschisă* : pl. *deschişĭ, deschise.*
Descóse, (a), *v.* découdre, 71.
Desculà (a), *v.* ouvrir, 98.
Desculţ, *adj.* nu-pieds, déchaussé, 142. 144. || un va-nu-pieds, 144. — Fém. *desculţă*, pl. *desculţĭ. desculţe.*
Descurcà (a), *v.* démêler, 269.
Deşert, *adj.* vide, 343. — Fém. *deşertă*; pl. *deşerţĭ, deşerte.*
Deşertà, (a), *v.* vider. || *a deşertà coşul*, fuir, s'en aller, 513.
Desface (a se), *v. r.* se défairê 204.
Desfătare, *s. f.* joie, plaisir, 206. — Pl. *desfătărĭ.*
Desjugă, (a), *v.* dételler, (les boeufs), enlever le joug, 240.
Deslegà (a), *v.* délier, détacher, 165. 352 || *a deslegà sacul*, vider son sac, 352.
Deslegat, *adj* délié, défait, 198. 353. — Fém. *deslegată ;* pl. *deslegaţĭ, deslegate.*
Desmănià (a se), *v. r.* *[Mold.]*, se défâcher, 55.
Despoĭà (a), v. *[Ung.]* déponiller, tout nu, 168.
Despoĭat, *adj.* *[Ung.]* tout nu, 189. — Fém. *despoĭată* ; pl. *despoiaţĭ, despoĭate.*
Despuet, *adj.* dépouillé. tout nu, 173. — Fém. *despuetă ;* pl. *despueţĭ*, pl. *despuete.*
Despuĭat, *adj.* dépouillé, tout nu, 145. 168. 189. 223, — Fém. *despuĭată ;* pl. *despuĭaţĭ, despuiate.*
Deşt, *s. m.* doigt, 473. 666. || *a fi arĕtat cu deştul*, être montré au doigt, 473. — Pl. *deşte.*
Destul, *adv.* assez, suffisant, 439.
Desupĕrà (a se), *v. r.* se défâcher, 55.
Desvĕlì (a). *v.* dévoiler, découvrir, 196.
Ḑi, *s. f.* jour, journée, 117. 216. 140. 261. 483. 505. 518. 548. 564. 610. || jour (de la vie). 354. || *bună ḑiua*, boujour, 40. || *în ḑiua de*, le jour de, 483. — Pl. *ḑile.*
***Diată,** *s. f.* testament, 536. — Pl. *diate.*

Ḑice (a) *v.* dire, 460. 503. 557. 581. 585. 664. || dire, parler, 63. 331. 415. 539. || appeler, 575. 576. | dire, traiter, 315.
Diminéţă, *s. f.* matin, 256, 354, 638. 639. 640. 642. — Pl. *dimineţe.*
Din, *prép.* de, du, de la, des; passim. || desur, 458. || de, hors, de, 16, 34. 37. 52. 54. 74. 132. 143. 186. 230. 255 283. 360. 402. 403. 464. 516. 581. || de, qui est dans, 54. 180. || la, 625. || dès, 2. 147. 205. || à cause de, 259. || avec, de, 260. 293. 544. || sorti de, 263. || une partie de, de, 126. || *din ce . . . din ce*, plus . . . plus, 456. || *pe din afară*, en dehors, 587. || *din afară*, hors de, 321. || *din lăuntru*, en de dans, 190. || *din cotro*, du côté oŭ, 234. || *din sburat*, au vol, 444. || *din urmă*, à la suite, par derrière, 173.
Dinapoĭ, *adv.* par derrière, 407. 561.
Dinăuntru, *adv.* à l'intérieur, dedans, 189.
Dînsu, *pr. pers. 3, pers, sing.* il. luĭ, 59. 65. 76. 118, 178. 201. 202, 456. 633.
Dinte, *s, m.* dent, 207. 312. 438. 640. — Pl. *dinţĭ.*
Dintru, *prép.* de, 36. 46. 107. 153. 419. 461. 478. 524. 635. || *dintr' însa*, d'elle, 232.
Doă, *adj. num. card.* deux, 87.
Doar, *adv.* tout au moins, peut-être que, 499. 528.
Doară, *adv.* tout au moins, peut-être que, 134.
Dobândì, (a), *v.* obtenir, 434. 588.
Dobitoc, *s. m.* animal domestique, 162. — Pl. *dobitóce.*
Doĭ, *adj. num. card.* deux; passim. || *cel d'al doilea*, le second, 112.
Domn, *s. m.* Dieu, Seigneur, 87. 132. 270. || *Dómne păzesce*, Dieu préserve. 191.
Domn, *s. m.* prince, roi, 78. — Pl. *domnĭ.*
Domn, *s. m.* maître, 547. — Pl. *domnĭ.*
Domnesc, *adj.* princier, de prince, 331. — Fém. *domnéscă;* pl. *domnescĭ, domnesce.*

Domnesce, *adv.* princièrement, 191.

Doniţă, *s. f.* seau en bois avec anse, 145. 146. || *a turnà cu doniţa*, il pleut à verse, 146. — Pl. *doniţe*.

Dop, *s. n.* bouchon, 573. — Pl. *dopurĭ*.

Dor, *adv.* pour *doară*, tout au moins, peut-être que, 229.

Dor, *s. n.* désir d'amour, 67. || appétence, souhait, 609. || *ce ţi'e der*, ce que tu désires, 260. || *in doru*, par désir de, 562. — Pl. *dorurĭ*.

Dori, (a), *v.* désirer, 553.

Dormì (a), *v.* dormir, reposer, 4. 5. 6. 7. 281. 388. || dormir, reposer, 80. 460. 626.

Dos, *s. n.* derrière, 427. || *pe dos*, à l'envers, 103. 124.

Dospì (a), *v.* fermenter, lever, 439.

Douĕ *adj. num. card. fém.* deux; passim.

Douĕ-spre-ḑece, *adj. num. card.* midi, 264. 654.

Drac, *s. m.* diable, démon, 153. 352. 353. 472. || *a se duce draculuĭ*, se perdre, 232.—Pl. *dracĭ*.

Drag, *adj.* cher, chéri, aimé, 252. 253. 464. 563. — Fém. *dragă*: pl. *dragĭ*, *drage*.

Dragoste, *s. f.* tendresse, amour, 591. — Pl. *dragoste*.

Drăguş, *adj.* plecat, smerit, 92.

Drept, *adj.* droit, tout droit, 212. 217. 343. 367. || tout droit, en plein, 164. || *de-a dreptul*, directement, tout droit, 173. — Fém. *drèptă*; pl. *drepţĭ*, *drepte*.

Dres, *s. m.* lie (en parlant d'une sauce), fard, 495. — Pl. *dresurĭ*.

Drojdie, *s. f.* lie, 538. || *a fi pe drojdiĭ*, vivre sur son reste, 538. | *a fi cu drojdiĭ in cap*, être ivre, 538. || *drojdie*, le rebut, ce qu'il y a de pire, 538. — Pl. *drojdiĭ*.

Drum, *s. m.* route, chemin, 404. 434. 462. 503. 573. 575. 586. || *a scurtà din drum*, diminuer le chemin à parcourir, 399. — Pl. *drumurĭ*.

Drug, *s. m.* barre, barreau, 146. | *a se ţine drug de*, travailler d'arrachepied, ne pas quitter d'une semelle, 146. || *a o ţine drug înainte*, aller de l'avant, aller droit devant soi, 146.

Duce (a), *v.* mener, couduire, 394. 533. || emporter, 169. || *a duce la feredeŭ*, l'envoyer coucher, 148. || *a duce la covrigĭ*, conduire à la ruine, 535. || *a duce casă cu*, tenir maison avec, vivre en bonne intelligence avec, s'entendre avec, 90.

Duce (a se), *v. r.* s'en aller, partir, 18. 47. 76. 87. 96. 233. 245. 246. 382. 401. 46 . 563. || aller, 148. 169. 232. 408. 589. 671. || *a se duce cu*, chausser des, 110 || *a se duce draculuĭ*, disparaître, être détruit, 232.

Dughénă, *s. f.* magasin, 208. — Pl. *dughene*.

Dulap. *s. n.* balançoire rotative, 105. 146. 395. || *a întórce dulapurĭ*, chercher à tromper, 105. — Pl. *dulapurĭ*.

Dulce, *adj.* doux, 440. 441. 509. 538. 539. 540. 664. 671. || *de dulce*, gras (qui se mange les jours de gras, 265. || *lapte dulce*, lait, 361. 589. — Fém. *dulce*; pl. *dulcĭ*, *dulce*.

Dulcéţă, *s f.* confiture, 540. 541. 592. || *înghite (la) dulcéţă*, il boit du lait, 541. — Pl. *dulceţe*, *dulceţurĭ*.

Dulcéţă, *s. f.* douceur, 669.

Dumicà (a), *v.* émietter, mettre en miettes, 542. 543.

Dumicat, *s. n.* bouchée, 543. — Pl. *dumicate*.

Dumnéta, *pr. pers.* vous, 299.

Dumneḑeŭ, *s. m.* Dieu, 49. 77. 87. 88. 136. 209. 620.

După, *prép.* après, 39. 101. 174. 197. 222. 533. 540. 578. 623. 654. || d'après, 182. 395. || d'après, selon, 225. 344. 347. 389. 501. || contre, 265. || derrière, 12. 164. 228. 269. 287. 292. 425. 426. || à, au, 314. || pour, 83. pour *de pe*, de sur, 446. || *dupa ce*, non seulement, 96. || *după cum*, selon, 580. || *dupa cum*. selon que, 103. 334. 346. 388. *după cum*, de même, que. 487. *a fi cu ochiĭ stâlpiţi dupa uşe*, regarder fixement derriere la porte, 425.

Duplu (a), *[Ung.]* în *abè a duplu*, boire à crédit, 459.

***Dupre**, *prép.* d'apres, 223. 299.

Durmì (a), *v. [Ung.]*, dormir, 4.
Durere, *s. f.* douleur, soufffrance, 671. 672. 673. — Pl. *durerĭ.*
Dus, *adj.* parti. || *a fi dus*, qui a été, 245. — Fém. *dusă.*
Duş, *s. m*, douche, 543. || *a căpĕtă un duş*, éprouver un désagrément inattendu, 146. — Pl. *duşurĭ.*
Duşcă, *s. f. [Mold.]* gorgée, 543.
Duşman, *adj.* ennemi, 258. — Fém. *duşmancă*; pl. *duşmanĭ*, *duşmance.*
Duţă, *n. m.* abréviation du diminutif de Alexandre, *Alexandruţă*, 144.

E

E, *3. pers. ind. pr.* du verbo *a fi*, être, 10. 11.
Ea, *pr. pers.* elle; passim.
Ear *adv.* mais, tandis que, 592 | de nouveau, 586. — Voir *ĭar.*
Eaz, *s. n. [Mold.]* étang, 480. — Pl. *eazurĭ.* Veḑĭ *Iaz.*
Eftin, *adj.* bon marché, 545. — Fém. *eftină*; pl. *eftinĭ*, *eftine.*
Eĭ, *pr. pers.* lui, à lui, 12. 174. 212. || à elle, 253.
El, *pr. pers.* il, le, lui; passim.
Ĕl, *pr. pers.* il, le, lui, 36; passim.
Ele, *pr. pers.* elles; passim.
'-mĭ, *pr. pers.* me, 206. 252. 438.
Ene, *s. pr. m.* Enée, 208.
Epure, *s. m. [Ung.]* lièvre, 565. — Pl. *epurĭ.*
Ernà (a), *v.* hiverner, 563.
Eşì (a), *v.* sortir, 16. 62. 70. 75. 147. 186. 233. 403. 422. 455. 461. 474. 491. 535. 547. 649. || sortir, se former, 589. || sembler, paraître, demeurer, 21. || *a eşì batistă curată*, être reconnu innocent, 21. || *i-a eşit brânza în barbă*, il a vieilli, 491. || *a eşì la covrigĭ*, être complètement ruiné, 535. || *a'ĭ eşì înnainte*, se présenter à lui, 472. || *a eşì la ivêlă*, apparaître, se montrer à tous, 474. — Veḑĭ *a ĭeşì.*
Ĕşĭ, *pr pers.* son, sa, à lui, à elle; passim. Veḑĭ *îşĭ.*
Esle, *s. f. s. [Ung.]* crèche, mangeoir, 146. — Veḑĭ *ĭesle.*
Étă, *prép. [Mold.]* voilà, 385.
Ĕţĭ, *pr. pers.* a toi, te, etc.; passim.
Eŭ, *pr. pers.* moi, je; passim.

F

Făcăleţ, *s. n.* bâton qui sert à remuer la bouillie de maïs, 172. 543. || *gol făcăleţ*, nu comme la main, 172. — Pl. *făcăleţe.*
Făcăluì (a), *v.* réduire en bouillie. || battre, 544.
Făcăŭ, *s. n.* petit moulin de montagne, 147. 246.
Face (a), *v.* faire, construire, créer; passim. || valoir, 11. 182. || faire devenir, rendre, 180. 181. 182. 304. 334. || traiter de, 1. 2. || décrire, représenter, 26. || *a'l face cârpă*, le traiter pis que pendre, 72. || *a'l face ferfeniţă*, le traiter pis que pendre; le battre, 149. || *rasa nu face pe calugăr*, l'habit ne fait pas le moine, 334. || *veşmîntul nu face pe om*, l'habit ne fait pas l'homme, 431. 432. || *a face cu ochĭu*, cligner des yeux, 438. *a face nodurĭ*, se emmêler, se nouer, 9. || *a face casă cu*, vivre en bonne intelligence, 89. || *a'l face de*, le forcer à, 635. || *a face înainte*, avancer, 475. || *a avè a face cu*, avoir affaire avec, 118.
Face (a se), *v. r.* se fairé, 391, devenir, 15. 211. 295. 441. 455. 529. 543. 664. || venir, 213 || *s'a făcut nópte*, il fait nuit, 438 || *a i se face acru de cine-va*, ne pas pouvoir souffrir quelqu'un, 438 || *a se face ghem*, se pelotonner, 167. || *se face ḑiua*, le

jour se léve, 400. || *a se face scară și punte*, faire flèche de tout bois, 365. || *nu se pôte face*, on ne peut pas faire, 391. || *a se face covrig*, se pelotonner; maigrir, 535.

Făgădăŭ, *s. n. [Ung]* auberge, 504. 544.

Făină, *s. f.* farine, 131. 233. 297. 340. 544. 545. 546. 564. || *i-a trecut făina prin traistă*, il a mangé son pain blanc le premier, 545. || *s'a spulberat făina din covată*, il a perdu les avanteges qu'il avait, 545. || *a'tă făină se macină acum la môră*, les temps sont changés, ce n'est plus la même chose, 545. || *ca făina orbuluĭ*, éparpillé, sans cohésion, sans aucun lien, 546. — Pl. *făinĭ*.

Făinélă, *s. f.* l'action de se poudrer. || semonce, 546. — Pl. *făinelĭ*.

Falcă, *s. f.* mâchoire, 635 — Pl. *fălcĭ*.

Fălincă, *s. f. [Banat]*, de la *a făli*, a greși, a sminti: faute. dommage, 259. — Pl. *fălincĭ*.

Fântână, *s. f.* source, 325. 500. 502. — Pl. *fântâne*.

Fapt, *s. n.* acte, fait, 20. — Pl. *fapte*.

Fără *conj.* sans; passim. || *fără de*, sans, 61. 509. || *fără ca*, sans que, 666.

Fărămitură, *s. f.* miette, 131. 547. — Pl *fărămiturĭ*.

Fărâmătură, *s. f.* miette, 547. — Pl. *fărâmăturĭ*.

Farfurie, *s. f.* assiette, 547. 548. || *par'că calcă în farfuriĭ*, il marche sur la pointe des pieds, 548. — Pl. *farfuriĭ*.

Fărină, *s. f. [Banat]*, farine, 296. — Pl. *farine*.

Fașă, *s. f.* lange maillot (d'enfant), 147. 153. || *nu maĭ eștĭ în fașă*, tu n'es plus un enfant, 147. — Pl. *fașe*.

Fașĭe, *s. f. [Mold.]*, lange, maillot (d'enfant), 147, || *încă din fășĭe*, dès le berceau, 147. — Pl. *fășiĭ*.

Fasole, *s. f.* haricot, 495. 548. || *nu ți-e fasolea fiĕrtă*, tu te trompes, 548. — Pl. *fasole*.

Făsuĭu, *s. m. [Oltenie]*, haricot, 548. — Pl. *făsuĭ*.

Făsulă, *s. f. [Ung]*. haricot, 291. Pl. *făsule*.

Fată, *s. f.* fille, 256. || *fată mare*, pucelle, jeune fille, 73. — Pl. *fete*.

Față, *s. f.* face, visage, 11. 12. 71. 147. || aspect, 269. || *a da pe față*. montrer, révéler, 469. || *de față*, témoin, présent, 485. — Pl. *fețe*.

Fece, (a), *v. [Ung]*. faire, 167.

Fecĭor. *s. m.* fils, enfant, 164. — Pl. *fecĭorĭ*.

Fedeleș, *s. m.* barrillet oval dans lequel les paysan mettent leur eau, 549 || *a 'l legà fedeleș*, le lier fortement. — Pl. *fedeleșe*.

Fel, *s. n.* espèce, sorte, 485. || *a-jungĭ în felul luĭ*, tu finis parlui ressembler, 397. — Pl. *felurĭ*.

Felenar, *s. n.* lanterne, 147. 148. — Pl. *felenare*.

Felie, *s. f.* tranche, 549. — Pl. *feliĭ*.

Femee, *s. f.* femme, 258. — Pl. *femeĭ*.

Femeĭe, *s. f.* femme, 84. 153. 191. 610 — Pl. *femeĭ*.

Fên, *s n.* foin, 110. 163. Pl. *fênurĭ*.

Fer, *s. n.* fer, 262.

Ferbe (a), *v. [Moldov.]* bouillir, 52. 448. || faire cuire, 657.

Ferbinte, *adj. [Mold.]*, bouillant, 587. — Pl. *ferbințĭ*, *ferbinte*.

Feredeŭ, *s. n. [Mold.]* bain. || *a trimite la feredeŭ*, envoyer promener, 148. — Pl. *feredee*.

***Feregea**, *s. f.* manteau porté par les femmes turques, 148.

Feréstră, *s. f.* fenêtre, 81. 82. 148. 149. 288. || *a asculta la feréstra altuĭa*, homme de rien, sans feu ni lieu, 149. — Pl. *ferestre* ou *ferestĭ [Mold.]*.

Ferfeniță, *s f. [Mold.]* loque, guenille, haillon. || *a'l face ferfenița*, le gronder; le battre, 149. — Pl. *ferfenițe*.

Ferì (a), *v.* garder, préserver, 77.

Ferì (a se), *v. r.* éviter, se méfier, 73.

Fericire, *s. f.* bonheur, félicité, joie, 54. — Pl. *fericirĭ*.

Fericit, *adj.* heureux, 206. — Fém. *fericită*; pl. *fericițĭ*, *fericite*.

Ferit, *adj.* préservé, 159. — Fém. *ferita* ; pl. *feriți. ferite.*
Fertură, *s. f.* *[Ung.]*, les paysans appellent *fiertură* tout met, bouilli, qui ne contient pas de viande, 551. — Pl. *fierturi.*
Fes, *s. n.* fez, 149. 150. || *a'ĭ turti fesul*, faire honte, 150 — Pl. *fesurĭ.*
Feşteli (a), *v.* *[Mold.]* salir, 31.
Feştilă, *s. f.* *[Mold.]*, mèche, 150. 151. 215. — Vedĭ *fitil.*
Fi (a), *v.* être ; passim. || *a'ĭ fi frică*, avoir peur. 249. || *o fi una... o fialta*, c'est ceci... c'est ce la, 414. 415. || *a'ĭ fi*, lui sembler, 252.
Fidea, *s. f.* vermicelle, 550. || *fidea cu apă*, propre à rien, 550.
Fideleş, *s. n.* *[Bucov.]*, même sens que *fedeleş*, 549.
Fie, *3-e pers. sing. subj. pr. du verbe a fi*, soit. qu'il soit, 428. || même, 609. || *fie şi*, qu'il soit même, 184. || *fie cât de*, qu'il soit aussi, 54. 115. 259. 607.
Fie-care, *pr. ind.* chaque, chacun ; passim.
Fie-cine, *pr. ind.* n'importe qui, un chacun, 73. 74.
Fierbe (a), *v.* bouillir, 93. 429. 550.
Fiere, *s. f.* fiel, bile, 672. 673.
Fiert, *adj.* bouilli, 548. || *a făcut'o fiértă*, il a échoué, 550. || *par' căĭ fiert*, il est pâle ; il n'a pas d'énergie, il est abattu, 550. — Fém. *fiértă* ; pl. *fierți, fierte.*
Fiertură, *s. f.* même sens qu'à *fertură*, 550. 551. — Pl. *fierture.*
Fieşte-cine, *pr. p.* n'importe qui, 74.
* **Filigea**, *s. f.* vedĭ *ferigea*, 150.
Fimee, *s. f.* *[Mold.]*, femme, 84. — Pl. *fimeĭ.*
Fine, *s. n.* bout, 361.
Fir, *s. n.* fil, brin, 12. 13. 14. 284. 285. || grain, 602. || *din fir în pĕr*, en detail, avec soin, 284. 285. — Pl. *fire.*
Firidă, *s. f.* niche, 150. — Pl. *firide.*
Fitil, *s. n.* mèche, 151. || *a 'ĭ da fitil*, exciter, 151. — Pl. *fitilurĭ.*
Flămând, *adj.* qui a faim, affamé, 531. 551. 552. 553 554. 555. 586. — Fém. *flămânda* ; pl. *flămânḑĭ. flămânde.*
Flămânḑi (a), *v.* avoir faim, être affamé, être pressé par la faim, 555. 569. 586.
Flîş, (a face), cingler, 217.
Flóre, *s. f.* fleur, 663. — Pl. *florĭ.*
Fluerà (a), *v.* siffler, 561.
Fluerà-baston, *s. m*, un pas grand chose, 19.
Foc, *s. n.* feu, 40. 52. 98. 160. 166 221. 275. 282. 336. 395. 418. 423. 429. 456. 480. 516. 565. 638. 641. || incendie, 77. || *a dà foc*, mettre le feu, incendier, 82. 138. 232. 233. || *a pune foc*, mettre le feu, 85. 160. — Pl. *focurĭ.*
Fóie, *s. f.* coucher, feuille, 556. — Pl. *foĭ.*
Fóle, *s. m.* entrailles, ventre, 309. || outre, vessie, 486. 487. — Pl. *foĭ* et *fóle.*
Folos, *s. n.* profit, avantage, 588. || utilité, 168.
Foltea, *s. m.* Foltea, nom propre, 624.
Fóme. *s. f.* faim, 173. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 629. || *fómea e cel maĭ bun bucătar*, il n'est sauce que d'appétit, 558. || *întîlnit fómea cu setea*, c'est la faim qui épouse la soif, 562.
Fómete, *s. f.* famine, 563. — Pl. *fómete.*
Fórfă, *adv.* *[Mold.]* mal habillé en guenilles, 151. || *fórfă la gură*, mauvaise langue, 151.
Forfecà, (a), *v.* taillader. || gronder ; battre, 151.
Forfecătură, *s. f.* coupure, 142. 152. || semonce, rossade, 152. — Pl. *forfecăture.*
Fórfece, *s. n. pl.* ciseaux, 152.
Fórte, *adv.* très, 438.
Fragă, *s. f.* fraise, 563. — Pl. *fragĭ.*
Frâmbie, *s. f.* *[Banat]*, ceinture de laine, 152. — Pl. *frâmbiĭ.*
Frămîntà (a), *v.* pétrir, 518. 564. 565.
Frămîntătură, *s. f.* pâte (pétrie), 439. 565. — Pl. *frămîntăturĭ.*
Frânge (a se), *v. r.* se rompre, se briser, 193. 412.
Frânt, *adj.* brisé. || *bĕt frânt*, ivre

mort, 466.—Fém. *frânta*; pl. *frânţĭ, frânte*.
Frate, *s. m.* frère, 43. 123. 627.—Pl. *fraţĭ*.
***Frenghie**, *s. f.* brocatelle, 397.—Pl. *frenghiĭ*.
Frică, *s. f.* peur, crainte, 249. 260. || *nicĭ de frică*, du tout, 442.—Pl. *fricĭ*.
Frigare, *s. m.* broche, 508. 565. 566. 663. || *a'l pune în frigare*, le mettre sur le gril, 566.—Pl. *frigărĭ*.
Frige (a), *v.* rôtir, 566. 567. || *frige-linte*, avare, 596.
Frige (a se), *v. r.* se rôtir, 567. || être attrapé, 616.
Frigurĭ, *s. f pl.* fièvre, 36.
Fript, *adj.* rôti, grillé, brûlé, 528. 534. 568. 616. 630. 635. 663.—Fém. *friptă*; pl. *fripţĭ*, *fripte*.
Friptură, *s. f.* rôti, 566.—Pl. *fripturĭ*.
Frumos, *adj.* beau, 116. 200. 252. 587. 659. || bien, 226. —Fém. *frumósă*; pl. *frumoşĭ, frumóse*.
Frunte, *s. f.* front, 383. 474. || *om de frunte*, notable, parmi les premiers, 175. || *a fi în fruntea bucatelor*, avoir l'assiette au beurre, tenir la queue de la poële, 497.—Pl. *frunţĭ*.
Frunză, *s. f.* feuille, 278. 630.—Pl. *frunze*.
Fudulie, *s. f.* ostentation, pose, 475. 476. 641.—Pl. *fuduliĭ*.
Fugĭ (a), *v.* fuir, se sauver, 452. || fuir, 60. 220. 235. 312. 313. 389. || *a fugi de*, fuir le, 111.
Fuĭor, *s. n.* poignée de chanvre qui garnit le quenouille, tortis de filasse, 271.
Fum, *s. n.* fumée 186. 567. 583, Pl. *fumurĭ*.
Fund, *s. n.* fond. 152. 153. 340. 341. 342. 348. 349. 351. 354. || cul, fond, 95. || *a dat de fund*, il est au bout de son rouleau, 153. || *a'ĭ dà de fund*, le connaître à fond, 153.—Pl. *fundurĭ*.
Fundătură, *s. f.* cul-de-sac, impasse, 21.—Pl. *fundăturĭ*.
Funie, *s.* f. corde, 338 —Pl. *funiĭ*.
Furà (a), *v.* voler, 155. 174. 210. 456.
Furculiţă, *s. f.* fourchette, 595.—Pl. *furculiţe*.
Furtună, *s. f.* orage, tempête, 158. Pl. *furtune*.
Fus, *s. n.* arbre de couche, arbre moteur, 234.—Pl. *fuse*.
Fustă, *s. f.* jupe, jupon, 153. 154. || cotillon, femme, 154. — Pl. *fuste*.

G

Găină, *s. f.* géline, poule, 238. 631.—Pl. *găinĭ*.
Găitan, *s. n.* soutache, ganse, 154. || *adv.* comme sur des roulettes, 154.—Pl. *găitane*.
Glaben, *adj.* jaune, 274. —Fém. *galbenă*; pl. *galbenĭ, galbene*.
Gălbinare, *s. f.* jaunisse, ictère, 36.
Găléţă, *s. f.* seau, 154. || barillet, 485. || *tórnă cu găléta*, il pleut à verse, 154.—Pl. *galeţĭ*.
Găluşcă, *s. f.* boulette, quenelle, 567. 568. || *a înghiţi găluşca*, avaler la pilule, 568.—Pl. *găluşce*.
Gând, *s. n.* pensée, idée, 552, 553. || *a'şĭ pune în gând*, se figurer, 236. || *a'ĭ fi gândul*, penser, 471. *a fi la un gând*, avoir la même pensée que quelqu'un, 46.—Pl. *gândurĭ*.
Gândĭ (a), *v.* penser, 96. 282.
Gard, *s. n.* clôture, haie, palissade, 62. 143. 148. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 288. 324. 413. 434. 650. 651. || *îĭ pare gardu pîrleaz*, il fuit comme un dératé, 162. || *a lega la gard*, abandonner, ne plus s'occuper de, 162. || *a'l legă la gard*, le tromper, se moquer de lui, 162. || *să'l legĭ la gard să'ĭ daĭ fên*, il est bête à manger du foin, 163. || *a legat cânele de gard*, il n'a pas réussi, 163. || *a potrivit'o cu oiştea în gard*, il a fait une sottise, il a mal calculé son affaire, 164. || *fecior de după gard*, bâtard, 164. || *deslégă-ţĭ ĭépa de la gard*, raconte ton affaire, 165. || *par'că*

'ĭ a tăiat vita de la gard, il est fâché, 165. || *a trântit'o ca baliga în gard,* il a dit une sottise, 165. || *a sări peste garduri,* courir après les filles, 165. || *un sare gardurĭ,* être un coureur, 165. || *rădăcină de gard,* merde, 166.—Pl. *gardurĭ.*

Gârlă, *s. f.* rivière, 174. 310.—Pl. *gârle.*

Gâscă, *s. f.* oie, 408. 568. — Pl. *gâsce.*

Gâsi (a), *v.* trouver, rencontrer, 221. 222. 266. 272 293. 316. 325. 346. 347. 350. 354. 406. 445. 501. 502. 572.

Gât, *s. n.* cou, 51. 339. 525. 593. 594. 629. || gorge, 473. 498. — Pl. *gâturĭ.*

Gata, *adv.* prêt, 61. 536. 647. || prêt, terminé, 132. || *de-a gata,* tout fait, sans effort, sans peine, 632.

Gătà (a se), *v. n. [Ung.],* se terminer, se finir, 188. 445.

Gătì (a), *v.* préparer (à dîner), 568. 569.

Gătì (a se), *v. r.* se préparer, 477. || se faire beau, se parer, 166. 193. || se terminer, se finir, 188.

Gătit, *adj.* paré, attifé, 166.—Fém. *gătită ;* pl. *gătițĭ, gătite.*

Gaură, *s. f.* trou, 154. 293. 454. trou de la serrure, 166. || *a suflà pe gaură,* ne pas pouvoir rentrer chez soi, croquer le marmot, 166. — Pl. *găurĭ.*

Găurì (a), *v.* trouer, 563.

Găvan, *s. n.* creux (de la cuillère), 570. — Pl. *gavane.*

Géba (de), *loc. adv.* inutilement. sans profit, 49. 139. 423. 642.

Ghem, *s. n.* peloton, peloto, 166. 167. || *par'că'ĭ molie de ghem,* lent comme un tortue, 166. || *a se face ghem,* se pelotonner, 167. — Pl. *ghemurĭ.*

Ghemotoc, *s. n.* gros peloton, tapon, 167. — Pl. *ghemotóce.*

Ghétă, *s. f.* bottine, 167. 171. 192. — Pl. *ghete.*

Ghéță, *s. f.* glace, 446. 630. — Pl. *ghețurĭ.*

Ghiorăì (a), *v.* grouiller, produire des sons, 114.

Ghiorghină, *s. f.* géorgine; fruit de l'aubépine, 621.—Pl. *ghiorghine.*

Ghiveciu, *s. n.* sorte de pot-pourri, olla podrida (plat), 570.

Gîrliciu, *s. n.* échappée, entrée de la cave, 168. — Pl. *gârliciurĭ.*

***Giubea,** *s. f.* long vêtement de dessous, 168. 451.—Pl. *gĭubele.*

***Giubeliu,** *s. m.* porteur de *gĭubea.* || rétrograde, 168. — Pl. *gĭubeliĭ.*

Gligan, *s. m. [Ung.]* sanglier, 565. —Pl. *gliganĭ.*

Glod, *s. n. [Mold.]* boue, fange, 38. — Pl. *glodurĭ.*

Gogóşă, *s. f.* pâtisserie légère, sorte de pet de nonne, 570. 571. || *a vinde gogoşĭ cuĭ-va,* lui conter des bourdes; essayer de le tromper, 571. || des riens, des mensonges, 571. — Pl. *gogoşĭ.*

Gol, *adj.* nu, 41. 168. 169. 170. 171. 172. 274. 387. || nu, non meublé, 81. 170. || vide non habité, 73. 74. 554. || vide, 185. 343. 344. 381. 406. 410. 477. | pur, sans mélange, 448. || sans rien avec, tout seul, 487. 551. | *în pele gólă,* nu, 55 || *a gol,* à crédit, 459. || a *înghiți gol,* avaler sa salive (et rien d'autre), 584. || *a da de gol,* dénoncer, montrer ce qu'il a fait, révéler sa conduite, 172. || *a se da de gol,* se faire voir tel que l'on est, 169. 172. || *gol ca degetul,* nu comme la main, pauvre, 170. || *gol nap,* même sens que le précédent, 170. || *gol pistol (puşcă, şuşanea),* même sens que le précédent, 170. 171. || *gol chilug (făcăleț, tècă),* même sens que le précédent, 172. || *în gol,* sans succès, 172.—Fém. *gólă;* pl. *golĭ, góle.*

Golăciune, *s. f. [Mold.],* nudité, 173. — Pl. *golăcĭunĭ.*

Golan, *s. m.* gueux, pauvre diable, 173. 196. — Pl. *golanĭ.*

Golătate, *s. f. [Mold.]* gueusaille, 173.

Golì (a), *v.* vider, 406.

Goli (a se), *v. r.* se vider, 348. || se deshabiller, 174.

Gonì (a), *v.* chasser, 232.

Gospodărie, *s. f.* ménage, 303. — — Pl. *gospodăriĭ.*

Grăbì (a), *v.* se hâter, se presser, 618.

Grădină, *s. f.* jardin, 174. — Pl. *grădini.*
Grăì (a), *v.* parler, 236.
Grajd, *s. n.* écurie, 174. 227. — Pl. *grajdurì.*
Grămăgióră, *s. f.* petit tas, 39. — Pl. *grămăgiòre.*
Gras, *adj.* gras, 21. 172. 402. 571. riche, abondant, 494. — Fém. *grasă;* pl. *graşì, grase.*
Grâŭ, *s. n.* blé, 545. — Pl. *grâe,* et *grâne.*
Grăunţe, *s. n. pl.* grains, 131. 238. 410. 544.
Grecesc, *adj.* grec, 497. 642. — Fém. *grecèscă;* pl. *grecescì, grecesce.*
Greşală, *s. f.* faute, 293. 412. — Pl. *greşelì.*
Greŭ, *adj.* difficille, malaisé, 158. 159. 240. 537. 606. 616. 627. désagréable, pénible, 36. — Fém. *grea;* pl. *greì, grele.*
Greŭ, *adv.* difficilement, 343.
Grier, *s. m. [Mold],* grillon, 375. — Pl. *grierì.*
Grijì. (a), *v.* prendre soin, 341,
Grindă. *s. f.* poutre, solive, 49. 175. 176. || *a pune ochiì în grindă,* être à l'article de la mort, 175. || *a încrestà în grindă,* marquer pour ne pas oublier, 176. || *a tăìa în grindă,* ne faire rien qui vaille, 176. — Pl. *grindì.*
Grópă, *s. f.* fosse, 176. — Pl. *gropì.*
Gros, *adj.* gros, épais, 260. 484. 583. — Fém. *gròsă;* pl. *groşì, gròse.*
Grozav, *adj.* terrible, 467. — Fém. *grozavă;* pl. *grozavì, grozave.*
Gulerat, *adj.* qui porte un col, || fier, insolent, 176. — Fém. *guleratà;* pl. *guleraţì, gulerate.*
Gunoìu, *s. m.* ordure, 177. 228. || fumier. 177. — Pl. *gunòìe.*
Gură, *s. f.* bouche, 40. 104. 117. 120, 151. 207. 237. 240. 248. 253. 288. 303. 305. 462. 474. 493. 497. 543. 563. 574. 580. 581. 582. 591. 597. 614. 663. 664. 665. 671. || ouverture, 61. 272. 340. 341. 342. 349. 350. || gueule, 138. || bec, 512 513. || *a scóte din gură,* dire, 471.
Gurguìată, *s. f.* cimetière, 177.
Gurguìu, *s. n.* bout de la sandale. (opincă). || *a luà pe gurguìu,* chasser, 178.
Guriţă, *s. f.* diminutif de *gură,* 452. — Pl. *guriţe.*
Guşă, *s. f. [Banat],* cou, 594. || *a 'i pune lingurile la guşă,* ne pas lui donner à manger, 594. — Pl. *guşe.*
Gust, *s. n.* goût, 225. 440. 495. 539. 571. 648. || *a avè gust,* vouloir, avoir envie, 518. || *cum ţi-e gustul,* à ton gout, comme il te plairait, 80. 648. || *a fi maì cu gust,* avoir plus de goût, être plus agréable, 495. — Pl. *gusturì.*
Gustà (a), *v.* goûter, 440. 441. 522. 539. 571. 572.
Gustare, *s. f.* goûter, 572.
Gustat, *p. p.* goûté, 463.
Guţă, *n. p.* diminutif de Georges, 661.
Gutuìe, *s. f.* coing, 411. || *a înghiţì gutuìa,* avaler la pilule, 572. — Pl. *gutuì.*

H

Haì, *interj.* allons, 474.
Haìde, *interj.* allons, 333.
Haìmana, *s. f.* vagabond, batteur de pavé, 607. — Pl. *haìmanale.*
Haìnă, *s. f.* vêtement, habit, 56. 58. 169. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 453. || *haìna nu face pe om,* l'habit ne fait pas le moine, 181. || *haìna face pe om,* la belle plume fait le bel oiseau, 182. — Pl. *haìne.*
Halal, *s. n.* profit, 627.
Hambar, *s. m.* magasin, grange, 185. — Pl. *hambare.*
Hărănì, (a), *v [Ung.]* nourrir, 592.
Hârtie, *s. f.* papier, 433. — Pl. *hârtiì.*
Haţmaţuchì, *s. f.* cerfeuil, 450. || *a mâncà haţmaţuchì,* être attrapé, 450.
***Heretisi, (a),** *v.* saluer, 293.
Herghelie, *s. f.* haras, 518. — Pl. *herghelìì.*
Hiii ! *interj.* oh ! 496.
Hîrb, *s. n.* tesson, têt, 77. 524

573. 574. 575. 576. || *rîde hîrbul de cĭob*, la pelle se moque du fourgon, 574. || *îmĭ ḑicĭ hîrb, îţĭ ḑic cĭob*, je te traite comme tu me traites. 575. || *a fi hîrb*, être brisé, 576. — Pl. *hîrburĭ*.
Hîrzobat, *adj* *[Mold.]* percé, 262. || *a fi opincă hîrzobată*, être un rien qui vaille, un pas grand chose, 263. — Fém. *hîrzobată* ; pl. *hîrzobaţĭ*, *hîrzobate*.
Hodor, bruit, 305.
Hodorog-tronc, *interj.* patatras, 237.
Hodorogĭ, (a), *v.* sonner la feraille, 237.
Hodorogit, *adj.* abimé, détraqué, 237. 248. — Fém. *hodorogită* ; pl. *hodorogiţĭ*, *hodorogite*.
Hodoronc - tronc, *interj.* patratas, 237.
Hodorosc-trosc, *interj.* *[Ung.]*, patatras, 658.
Hogeac, *s. n.* *[Mold.]*, trou de fumée, cheminée, 185. — Pl. *hogeacurĭ*.
Hogeag, *s. n.* *[Mold.]* trou de fumée, cheminée, 186. — Pl. *hogeagurĭ*.
'**Hop**, *interj.* hop, 451.
Horn, *s. n.* *[Mold.]* tuyau de la cheminée, 186. || *abĭa a eşit din horn*, c'est un morveux, 186. Pl. *hornurĭ*.
Hoţ, *s. m.* voleur, 201. 473.—Pl. *hoţĭ*.
Hoţie, *s. f.* vol, larcin, 473. — Pl. *hoţiĭ*.
Hotar, s. *n.* limite, finage, 144. || *sépte hotare*, de loin, 144. — Pl. *hotare*.
Hrană, *s. f.* nourriture, 576. — Pl. *hrănĭ*.
Hrănacĭu, *adj.* *[Mold.]* vorace, 576. — Fém. *hrănacĭe* ; pl. *hrănacĭ*, *hrănace*.
Hrănĭ (a), *v.* nourrir, 576. 592.
Hrănĭ (a se), *v. r.* se nourrir, 576. 577. || *a se hrănĭ cu vînt*, vivre de l'air du temps, 577.
Hrén, *s. n.* raifort, 577.—Pl. *hrénurĭ*.
Hrincă, *s. f.* *[Mold.]* tranche de mămăligă, 607. — Pl. *hrincĭ*.
Hrişţĭ, *interj.* oust, (tirer vivement), 221.
Hristos, *s. pr.* Christ, 464.
*__Hudiţios__, *adj.* *[Mold.]* qui donne sur la rue, 288. — Fém. *hudiţĭósă* ; pl. *hudiţĭoşĭ*, *hudiţĭóse*.
Huştiĭ, *s. f.* pl. *[Mold.]* son qui a servi à faire le *borş*, et que l'on emploie ensuite, comme ferment, pour faire un autre borş, 577.

I

I et **'I**, à lui, à elle, son, sa ; passim.
I, pour *este*, est, 539.
'I, *pr. rel.* le, 278. || les, 274.
'I, *3-e pers. sing.* du verbe *este*, est, 10. 38. 52. 58. 59. 76. 77. 78. 81. 84. 90. 113. 132. 144. 147. 166. 178. 186. 202. 203. 207. 224. 226. 230. 240. 259. 303. 339. 349. 355. 380. 422. 431. 441. 451. 484. 532. 550. 552. 553. 558. 590. 598. 609. 629. 638. 640. 646. 677.
'I, pour *veĭ 2-e pers. sing.* du verbe *a voi*, 5. 441. 444. 445. 616.
Ĭa, *interj.* allons, 523.
Ĭacà, *s. f.* collet, col. || *a 'ĭ rupe ĭacaoa*, insister vivement auprès de quelqu'un, 186.
Ĭad, *s. n.* enfer, 76.
Ĭar, *adv.* et *conj.* mais ; passim. || tandis que, 173. 381. 475. 640. || de nouveau, 92. 616.
Ĭară, *adv.* et *conj.* tandis que, 173. 309, || de nouveau, 298.
Ĭarăşĭ, *conj.* de nouveau, 395.
Ĭatac, *s. n.* chambre à coucher, 187. — Pl. *ĭatacurĭ*.
Ĭaurt, *s. n.* lait caillé, 577.
Ĭaz, *s. n.* digue, barrage, 480. — Pl. *ĭazurĭ*. Veḑĭ, *eaz*.
Ibriam, *s.* nom propre, 43.
Ibrişim, *s. n.* fil de soie, soie torse, 187. || *a 'ĭ trage un ibrişim pe la nas*, faire allusion à ; gronder, 187. || *merge lucru ibrişim*, l'affaire va comme sur des roulettes, 187.— Pl. *ibrişimurĭ*.
Ibrişin, *s. n.* *[Mold.]* fil de soie, soie torse, 187.— Voir *ibrişim*.

Iconomisì (a), *v.* économiser, 340, 342.
Icre, *s. f.* caviar, 578. || *a umblà după icre verḑĭ*, tenter l'impossible, 578. || *a spune icre verḑĭ*, faire des contes à dormir debout, 578.
Iee, *s. f.* chemise de paysanne, 188. || *ca ĭeea de sócră*, prêt; mal fait, 188. || *ca o ĭie fără bîzărĭ*, chose non terminée, incomplète, 188. — Pl. *iĭ*.
Ĭépă, *s. f.* jument, 165. 518. — Pl. *ĭepe*.
Ĭepure, *s. m.* lièvre, 304. 422. 488. — Pl. *ĭepurĭ*.
Ĭérbă, *s. f.* herbe, 142. — Pl. *ĭerburĭ*.
Ĭérnă, *s. f.* hiver, 92. 122 — Pl. *ĭernĭ*.
Ĭeşì (a), *v.* sortir, 15. 567. || *a ĭeşì înainte*, venir à la rencontre de. 472. || *a ĭeşi afară*, sortir, 649. || *unde ó ĭeşi să ĭésă*, advienne que pourra, 415. 416. — Voir *a eşì*.
Ĭestimp, *adv.* cette année-ci, 591.
Igrasie, *s. f.* humidité, 189. || *a avè igrasie la cap*, être sot, toqué, 189.
Îĭ, pour *veĭ*, *2-e pers. sing.* du verbe *a voì*, 1"0.
Îĭ, *pr. pers.* à lui, à elle, son, sa; passim.
Îĭ, *3-e pers. sing.* du verbe *a fi*; est, il est, c'est, 38. 58. 77. 91. 205. 387. 417. 441. 465. 532. 588.
Iĭe, *s. f.* chemise de paysanne, 188. 189. Voir *iee*.
Îl, *pr. pers.* lui, le; passim.
Ilic, *s. n.* justaucorps; manteau très-long, 189.
Îmbăĭà (a se), *v.* se baigner, prendre un bain, 15.
Îmbătà (a), *v.* griser, 447. 578.
Îmbĕtà (a se), *v. r.* se griser, 452. 454. 471. 472. 578. 579.
Îmbĕtare, *s. f.* ivresse, 455. 579, — Pl. *îmbĕtărĭ*.
Îmbătrânì (a), *v.* vieillir, 430.
Îmbrăcà (a), *v.* mettre (un habit), 51. || mettre, se vêtir de, 178. emporter, 424. || habiller, vêter, 189. || *a îmbrăcà uşa*, s'en aller 424.
Îmbrăcà, (a se), *v. r.* s'habiller, 143. 189.
Îmbrăcăminte, *s. f.* vêtement, 190. — Pl. *îmbrăcăminte*.
Îmbrăcat, *adj.* habillé, 143. 145. 171. 189. 190. 191, || *îmbrăcat pistol*, nu comme la main, 171. 190. — Fém. *îmbrăcată*; pl. *îmbrăcaţĭ*, *îmbrăcate*.
Îmbrobodì (a), *v.* emmitoufler, envelopper la tête d'un fichu, 191. 192. || *a 'l îmbrobodì*, l'entortiller, 191. || *a îmbrobodit trèba*, il est bien dans ses affaires 192.
Îmbrobodit, *adj.* la tête couverte d'un fichu, 192. — Fém. *îmbrobodită*; pl. *îmbrobodiţĭ*, *îmbrobodite*.
Îmbucà (a). *v.* manger rapidement, manger gloutonnement, 579. 580. 581. || mettre dans la bouche, 581. || *cât aĭ îmbucà odată*, en un clin d'oeil, 580. || *nicĭ cât aĭ îmbucà odată*, rien, 580.
Îmbucătură, *s. f.* bouchée, 580. 581. 582. — Pl. *îmbucăturĭ*.
Îmburdà (a), *v.* [*Ung.*] renverser. | *iĭ îmburdat cu lĕgănul*, il est toqué, 205.
Îmburda (a se), *v. r.* [*Ung.*] se renverser, être renversé, 159.
Îmĭ, *pr. pers.* à moi. mon, me, pour moi; passim.
Împărţì (a). *v.* se partager, 431.
Împăturà (a), *v.* faire ses bagages, plier. || *a o împăturà*, prendre ses cliques et ses claques, s'enfuir, 192.
Împĕrat, *s. m.* empereur. 77. 421. 461. 471. 472. — Pl. *împeraţĭ*.
Împĕrătesc, *adj.* impérial 474. — Fém. *împĕrătéscă*; pl. *împĕrătescĭ*, *împĕrătesce*.
Împodobì (a), *v.* orner, embellir, 387.
Împrejur, *prép.* autour, 161.
Împreunà (a se), *v. r.* vivre ensemble, s'unir, se rejoindre, 560.
Împroptì (a), *v.* [*Ung.*] réparer, 160.
Împrumut, *s. n.* emprunt, 431. prêt, 601. || à crédit, 544. || *luat împrumut*, emprunté, 431. — Pl. *împrumuturĭ*.
Împrumutà (a), *v.* prêter, 390.
Împrumutare (cu), à crédit, 544.
Împrumutat, *adj.* emprunté, 182. 183. — Fém. *împrumutata*; pl. *împrumutaţĭ*, *împrumutate*.

Închide (a), *v.* fermer, 174. 421. 422. 471. || enfermer, 382.

Închină (a), *v.* boire à la santé de quelqu'un, 582.

Închină (a), *v. r.* prier, 503. 504.

Încinge (a se), *v. r.* mettre sa ceinture, se ceinturer, 193.

Încingĕtóre, *s. f.* ceinture, 194. — Pl. *încingĕtorĭ.*

Încolţĭ (a), *v.* acculer, mettre au pied du mur, 194.

Încrede (a se), *v. r.* avoir confiance, 59. 60.

Încrestă (a), *v.* encocher, faire une entaille, 176.

Încuetóre, *s. f.* serrure. 100. 194. — Pl. *încuetorĭ.*

Încunjură (a), *v.* tourner autour, faire un détour, 173.

Încurcă (a), *v.* mêler, emmêler, 269.

Încurcă (a se), *v. r.* s'embrouiller, s'embarasser, 365. || se mêler, 272.

Îndată, *adv.* de suite, 237. 299. 439. || *numaĭ îndată*, a l'instant, sans tarder, 265.

Îndesă (a), *v.* enfoncer, tirer, 44.

Îndesă (a se), *v. r.* se bourrer, se remplir, 505.

Îndoĭ (a se), *v. r.* se plier, 369.

Îndoit, *adv.* doublement, 454.

Îndrăsnĭ (a), *v.* oser, 557. 558. 646.

Îndreptă (a), *v.* diriger, orienter, 234.

Îndrugă (a), *v.* filer grossièrement. || *a îndrugă ca la móră*, dire des riens, 236.

Îndulcĭ (a se), *v. r.* s'adoucir, 664. || *a se îndulcĭ la caşcaval*, avoir trop de prétentions, 515.

Inel, *s. n.* anneau, bague, 194. 367. || *tras ca prin inel*, mince, svelte, 194. — Pl. *inele.*

Înfăină (a), *v.* couvrir de farine. battre comme plâtre, 547.

Înfăşă (a), *v.* emmailloter, 195.

Înfige (a se), *v. r.* se planter, s'enfoncer, 278.

Înfloritură, *s. f.* dessin, 385. — Pl. *înflorituri.*

Înfulică (a), *v.* *[Mold.]* dévorer, manger avec avidité, 598.

Îngălă (a), *v.* fagoter. || gronder, 195.

Îngână (a), *v.* rire, se moquer de, 621.

Îngheţată, *s. f.* glace, 483. 582. — Pl. *îngheţate.*

Înghiţĭ (a), *v.* avaler, engloutir, dévorer, 411. 513. 539. 541. 567. 568. 572. 580 583. 584. 585. 662. || *a înghiţĭ cu nodurĭ*, désirer, 584. || *a înghiţĭ în sec*, désirer, 585. || *a înghiţĭ şi cu ochiĭ*, désirer, 585. || *a'şĭ înghiţĭ limba*, se lécher les lèvres, 585. || *a înghiţĭ ne-mestecat*, avaler de travers, 585.

Înghiţitură. *s. f.* bouchée, 585.—Pl. *înghiţiturĭ.*

Îngrădĭ (a), *v.* enclore, clôturer, 195. 196.

Îngrădĭ (a se), *v. r.* s'entourer, 196.

Îngrijĭ (a se), *v. r.* se prémunir, se précautionner. 122.

Îngust, *adj.* étroit, 188.—Fém. *îngustă*; pl. *înguştĭ*, *înguste.*

Inimă, *s. f.* cœur, 93. 205. 462. 520. 539. 660. 677. || *de inimă rea*, de chagrin, 579. || *de inimă bună*, de joie, de contentement, 579. — Pl. *inimĭ.*

Inimă, *s. f.* ventre, estomac, 671. 672. 673. — Pl. *inimĭ.*

Înnecă (a), *v.* noyer. 455.

Înnecare, *s. f.* étouffement, 580. || *cu înnecare*, difficilement, 493. —Pl. *înnecărĭ.*

Înnegrĭ (a), *v.* noircir, rendre noir, 388.

Innotă (a), *v.* nager, 675.

Însă, *conj.* mais, cependant; passim.

Înşelă (a), *v.* tromper, 269.

Înşelă (a se), *v. r.* se tromper, 299.

Insetă (a), *v.* être altéré, avoir soif, 586.

Insetoşă (a), *v.* *[Trans.]*, être altéré, avoir soif, 586.

Înşĭ, *s. pl.* gens, 24.

Însurat, *s. n.* *[Mold.]* mariage, 639. 642.

Însurătóre, *s. f.* mariage, 638. 639. — Pl. *însurătorĭ.*

Întâĭu, *adj. ord.* premier, 646. — Fém. *întâĭa.*

Întâĭŭ, *adv.* d'abord, 69. 174. 227. 283.

Înţelege (a), *v.* comprendre, 149.

Înţelege (a se), *v. r.* s'entendre, reconnaître, admettre, 138.

Înţelept, *adj.* sage, intelligent, 569.

J

L

Lângă, *adv.* auprès de, 161. 382. 434. 536. || auprès, 509. || *pe lângă*, auprès de, 234. 587.
Lanț, *s. n.* chaine, 204. || *a se ține lanț*, sans interruption, 204.— Pl. *lanțurĭ*.
Lapte, *s. n.* lait, 532. 587. 588. 589. 590. || *lapte dulce*, lait, 561. 589. || *lapte acru*, lait caillé, 590. || *lapte covăsit*, lait caillé, 591. || *ĭĭ învĕțat ca mâța la lapte*, il a pris de mauvaises habitudes, 588. || *pune straje mâța la lapte*, recevoir l'ennemi dans la place, 588. || *a fi un papă-lapte*, un sot, 589.
Lăptósă, *adj. f.* bonne laitière (en parlant d'une vache, etc.) 145. — Pl. *lăptóse*.
Larg, *adj.* large. || grand, 74. || *cu mânecĭ largĭ*, à bras ouverts ; avec impatience, 220.— Fém. *largă ;* pl. *largĭ*, *large*.
Lăsà (a), *v.* laisser, 116. 226. 231. 240. 316. 356. 363. 400. 463. 496. 536. 640. 647. 653. 656. || laisser, abandonner, quitter, 198. 327. || permettre, 279. 280. || *a lăsà din*, lâcher la, 91. || faire naitre, produire, 432.
Lat, *adj.* large, plat, 184. 188. 218.
Lat, *s. n.* côté. || *în lăturĭ*, de côté, 464.—Pl. *lăturĭ*.
Lătrà (a), *v.* aboyer, 462.
Lăturĭ, *s. f. pl.* eaux grasses, eau de vaisselle, 204.
Lăudà (a), *v.* louer, 77.
Lăuntru (din), *adj.* en dedans, 390
Lăutar, *s. m.* ménétrier, violoneux, 453 454. 523. 606 —Pl. *lăutarĭ*.
Laviță, *s. f.* planche, rayon étagère, 205.—Pl. *lavițe*.
Le, *pr. per.* les ; passim.
Lea (a), *v.* laver, laver la tête, 199.
Lea (a se), *v. n. [Mold.]* se laver, se laver la tête, 200.
Léfă, *s. f.* creux de la cuillère, 593.
Lĕfăi (a se), *v. r. [Mold.]* s'étaler, se carrer. || jouir de, 640.
Legà (a), *v.* attacher, 53. 110. 162. 163. 254. 340. 341. 549. || *a'l lega burduf*, l'attacher solidement, 488. || *a legà gura pânzeĭ*, bien commencer une affaire (parfois, sans la terminer) ; s'enrichir, 272.
Légăn, *s. n.* berceau, 205.—Pl. *légăne*.
Legat, *adj.* lié, attaché, 368. 465. 525. || lié, fermé, 349. —Fém. *legată ;* pl. *legațĭ*, *legate*.
Legumă, *s. f.* tout met cuit, sans viande, 591. 602.—Pl. *legume*.
Lele, *s. f.* se dit à la campagne, à une sœur, à une amie, à une femme plus âgée, 25. 230. || femme de mauvaises moeurs, fille la joie, catin, 200. 573.
Lemn, *s. n.* bois, 137. 138. 196. 595. 613.—Pl. *lemne*.
Léna, *s. f.* Hélène, 22.
Lénca, *s. f.* Hélène, 205.
Leorcă, *expr. înv.* mouillé, trempé, 591.
Lepĕdà (a), *v.* jeter, rejeter, 71. 492. 586.
Leșie, *s. f.* lessue, lessive, 205 — Pl. *leșiĭ*.
Lesna, *adj. f.* [*Ung.*]. maigre, 507. Pl. *lesne*.
Lesne, *adj. înv.* facile, 75.
Lesne, *adv.* facilement, 327. 412. 417.
Leŭ, *s. m.* ancienne monnaie, valant 37 centimes de la monnaie actuelle, 110.—Pl. *leĭ*.
Leŭ, *s. m.* lion, 637.—Pl. *leĭ*.
Leurdă, *s. f.* ail d'ours, ail des bois, 591.
Li, pour le, 640.
Limbă, *s. f.* langue, 539. 585.— Pl. *limbĭ*.
Lingăŭ *s.* et *adj.* pique-assiette ; flagorneur, 591.—Pl. *lingăĭ*.
Linge (a), *v.* lécher, 116. 402. 478. 658. 664. 665. 666. 668. 669. 676.
Linge (a se), *v. r.* se lécher, 668.
Lingură, *s. f.* cuillère, 458. 459. 477. 478. 592. 593. 594. 595. 638. || *a'ĭ atîrnà lingura de gât*, ne pas lui donner à dîner, 593. || *a'șĭ pune lingura de brîŭ*, finir de manger, 594. || *a început de la lingura de lemn*, il est venu en sabots de son village, 595. || *cu lingura*, beaucoup, 595.—Pl. *lingurĭ*.
Linguriță, *s. f.* petite cuillère, 595. —Pl. *lingurițe*.

Lins, *adj.* lisse, uni. || *cu punga linsă,* à sec, 647.—Fém. *linsă.*

Linte, *s. f.* lentille, 596. || *pentru un blid de linte,* pour un plat de lentilles, 596. || *frige-linte,* grippe-sou, 596. || *spală-linte,* bavard, 596.

Lipa-lipa, *loc. adv.* en traînant les savates, 274.

Lipì (a se), *v. r.* se coller, 59. 291. || *a se lipì de,* s'approcher de près de, 73.

Lipie, *s. f.* pain sans levain, en forme le galette, fouace, 5(6. 597.—Pl. *lipiĭ.*

Lipsă, *s. f.* manque, défaut. || *maĭ bine lipsă,* plutôt s'en passer, 1:6. || *în lipsă de,* lorsque l'on n'a pas, 483.—Pl. *lipsurĭ.*

Lipsì (a), *v.* manquer, 145. 148. 206. 223. 257. 405. 609. 671.

Loc, *s. n.* place, endroit, 206. 563. || *în tot locul,* partout, en tout lieu, 79. || *tot un loc,* la même chose, 282. || *de loc,* du tout, 560. || *în loc,* à la place, 367. 390. || *într'un loc,* au même endroit, ensemble, 560. || *la un loc cu,* avec, en compagnie de, 382.—Pl. *locurĭ.*

Locaş, *s. n.* demeure, hab tation, 206.—Pl. *locaşurĭ.*

Locuì (a), *v.* habiter, 560.

Lopată, *s. f.* pelle, 467. 468.—Pl. *lopeţĭ.*

Lor, *pr. per.* leur, à elles; passim.

Lovì (a), *v.* frapper, 94. 217. 220. 266. || cogner, 122.

Lovì (a se), *v. r.* se cogner, 318. 320. 321. || s'harmoniser, s'accomoder, 548.

Lovit, *adj.* frappé 320. 417.—Fém. *lovită;* pl. *loviţĭ, lovite.*

Luà (a), *v.* prendre, 17. 22. 36. 38. 64. 93. 99. 131. 178. 210. 215. 242. 243. 270. 275. 334. 348. 359. 365. 393. 404. 407. 408. 411. 418. 423. 431. 523. 544. || prendre, acheter, 357. || enlever, 93. 512. 582. || obtenir, 51. || mettre la main sur, 279. || enlever, tirer, 363. || relâcher, 91. || *maĭ lasă din cataramă,* lache la bride, 91. || *l'a luat la hogeag,* il a mis la main sur lui, il s'en est rendu maître, 186. || *a luat'o pe mânecă,* il n'en mène pas large, 219. || *a 'şĭ luà papuciĭ,* prendre, ses cliques et ses claques, 275. || *a 'l luà cu o verdea maĭ sus,* lui couper le sifflet (la chique), 287.

Luà (a se), *v. r.* se tenir. || *a se luà de,* se tenir par, 32. || *a se luà cu,* s'oublier avec, 209. || *a se luà de brîŭ cu cine-va,* être à tu et à toi avec quelqu'un, 32. || *a se luà cu luléua,* se griser, 209.

Luà (a 'şì), *v.* enlever, ôter. || *a 'şĭ luà căciulà,* s'humilier, prier, 47. || *a 'şĭ lua pólele în cap,* jeter son bonnet par-desus les moulins, 312.

Lucrà (a), *v.* travailler, 270. 617.

Lucrat, *adj.* travaillé, façonné, 184.—Fém. *lucrată;* pl. *lucraţĭ, lucrate.*

Lucru, *s. n.* travail, 637. 646. || affaire, 154. 187. 252. || chose, 97. 379. 639. || *lucru merge găitan,* l'affaire va comme sur des roulettes, 154.—Pl. *lucrurĭ.*

Luĭ, *pr. pers.* à lui, son, sa; passim.

Luĭ, *pr. pers.* de, du, 136. 177. 209.

Lulă, *s. f. [Ung.],* pipe, 207. 303. — Pl. *lule.*

Lulea, *s. f.* pipe, 207. 208. 209. 210. 211. 561. || *treĭ lulele în două zambile,* pauvre (se dit des négociants), 208. || *nicĭ luleaua nu 'ĭ arde,* il n'a pas de chance, 208. || *a 'ĭ dà cu luleaua în nas,* le mépriser, se moquer de lui, 209. || *luleaua luĭ Dumneḑeŭ,* le vin, 209. || *a se lua (afumà) cu luleaua,* se griser, 209. || *a furat luleaua Nêmţuluĭ,* il est gris, 210. || *a turtit luleaua Neamţuluĭ,* il est ivre mort, 210. || *a ajuns la lulele,* il est pauvre comme Job, 211. || *a se face lulea,* être gris, 211. || *a 'ĭ dà luleaua prin cenuşă,* se moquer de lui, 211. || *a 'ĭ bate luleaua pe datorie,* le fâcher par nos dires, 211.—Pl. *lulele.*

Lulìa, *s. f. [Mold.],* pipe, 207. 303. — Pl. *lulìele.*

Lume, *s. f.* monde, 137. 166. 200. 301. 309. 408. 453. 454. 455. 460.

Lumĕnare, *s. f. [Banat]* lumière, chandelle, 217. || *drept ca lumĕnarea*, droit comme une chandelle, 217. — Pl. *lumĕnărĭ*.
Lumină, *s. f.* lumière, 354. || chandele, 212. — Pl. *luminĭ*.
Lumină (a), *v.* éclairer, 67. 147. 148. 213. || éclairer, briller, 212.
Lumină (a se), *v. r.* s'éclairer, 213.
Lumînare, *s. f.* lumière, chandelle, 212. 213. 214. 215. 216. 217. 269. 270. || *lumînarea e pe sfîrşit*, il est à l'article de la mort, 212. || *a scris pe lumînare*, il a la mémoire courte, 213. || *'ĭ a suflat în lumînare*, il s'est moqué de lui; il l'a tué, 214. || *a mânca mucul lumînăriĭ*, se tromper; être en danger, 215. || *a 'l mânca lumînarea*, le tuer, désirer sa mort, 215. || *ieà mucu lumînăriĭ*, prendre peu de chose, 215. || *are lumînărĭ la nas*, c'est un morveux, 216. || *a fi ca lumînarea*, droit comme un i, 216. || *drept ca lumînarea în sac*, tordu, plié, 217.
Lună, *s. f.* lune, 265. || mois, 411. || *luna luĭ traistă în bĕţ*, l'époque des moissons, 411. — Pl. *lunĭ*.
Lung, *adj.* long, 9. 39. 151. 179. 183. 218. 307. 308. 336. 506. 555. 563. || prolongé, 36. 640. || *ciorbă lungă*, discours qui n'en finit pas, 526. 527. — Fém. *lungă;* pl. *lungĭ*.
Lungì (a), *v.* allonger, 141. 505. 639.
Lungì (a se) *v. r.* s'allonger, 12. 562.
Lup, *s. m.* loup, 133. 381. 382. 579. 629. 635. 636. 637. 638. *a mâncà cât un lup*, dévorer comme un loup, 635. 636.
Lupav, *adj. [Mold.]*, comme un loup, 636.
Lut, *s. n.* argile, terre glaise, 564. 631.

M

Măcar, *adv.* même si, 216. || *măcar de*, même si, 27. || tout au moins, 321.
Măcĭucă, *s. f.* gourdin noueux, 217. — Pl. *măcĭuce*.
Măcină (a), *v.* moudre, 234. 235. 239. 295. 296 297. 545.
Mahmur, *adj.* étourdi, qui a la tête alourdie par le vin, 597.
Maĭ, *adv.* plus ; passim. || encore, 12, 139. 174. 409. 412. 537. 572. 615. 664. || encore plus, 91. | encore, aussi, 626. || *ce maĭ*... quel.. 103. || *până ce se maĭ deprinde*, jusqu'à ce qu'elle en prenne l'habitude, 479. || *maĭ mult*, plus; voir *mult*. || *maĭ puţin*, moins; voir *puţin*. || *maĭ bun*, meilleur ; voir *bun*. || *maĭ bine*, mieux, plutôt; voir *bine*. || *şi maĭ tare*, *[Mold.]*, encore plus, 179. || *maĭ cu*, plus, 495.
Maĭa, *s. f.* présure, ferment, || *a prinde maĭa*, prendre des forces, 597.
Maĭmuţă, *s. f.* singe, 469. — Pl. *maĭmuţe*.
Mâĭne, *adv.* demain, 557. 619.
Mălăeţ, *adj.* farineux. || *gust mălăeţ*, mauvais goût, 571. — Fém. *mălăeţă*.
Mălaĭu, *s. n.* pain de farine de maïs, 131. 235. 296. 303. 556. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. || *a apropiat mălaĭul de traistă*, il a dépensé toute sa fortune, il n'a plus longtemps à vivre, 601. || *mălaĭu dulce*, pain de farine de maïs sans levain, 601. || *zamă de mălaĭu*, chose sans valeur; un sot, 603.
Malaĭu, *s. n. [Mold.]*, millet. || *a tăĭa un fir de malaĭu în opt*, couper un fil en quatre, 602.
Mamă, *s f.* mère, 59. 199. — Pl. *mame*.
Mămăligă, *s. f.* bouillie épaisse de farine de maïs, 429. 487. 517. 519. 551. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. || *caută nod în mămaligă*, chercher midi à quatorze heures, 611. || *mămaliga ne-fertă*, benêt, 611. || *a'şi scóte mămaliga*, gagner son pain quotidien,

611. || *a rĕmâne cu ața mămăligeĭ*, être complètement ruiné, 611. || *a prins mămăliga cojă*, parvenu insolent, 612. || *a o pune de mămăligă*, ne pas réussir dans une entreprise; y renoncer; souffrir une perte, 613. || *jocă pe mămăligă*, il roule sur l'or, 613. || *mămăligă 'n traistă*, paysan, 613. || *e o mămăligă*, c'est une chique, 614. *par'că e cu mămăliga 'n gură*, il a de la bouillie plein la bouche, 614. || *e bun de tăiat mămăliga*, c'est un sot, 614. — Pl. *mămăligĭ*.

Mămăligar, *s. m.* rustre, 614.

Mână, *s. f.* main, 37. 47. 129. 202. 224. 230. 353. 379. 408. 430. 483. 516. 531. 537. 561. 564. 663. 664. 665. 666. 668. 669. || *a dà mâna cu*, rencontrer, 517. || poignée, 521. || *a da pe mână cuĭ-va*, confier à, 100. 101. — Pl. *mânĭ, mâinĭ, mâĭne*.

Mână (a), *v.* mener, conduire, diriger, 113. 243.

Mâncà (a), *v.* manger, 53. 80. 204. 205. 215. 260, 357. 375. 409. 438. 450. 452. 454. 456. 457. 466. 480. 482. 485. 487. 496. 499. 515. 517. 518. 519. 524. 527. 528. 532. 534. 542. 547. 553. 566. 571. 577. 591. 592. 598. 599. 601. 606. 607. 608. 610 611. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 647. 648. 649. 659. 661. 671. 672. 673. 677. || *a mâncà mucul*, être attrapé: perdre tout crédit, 251. || *ce s'a mâncat s'a şi uitat*, morceau avalé n'a plus de goût. 622. || *ce âmbli tu nu se mănâncă*, tu ne réussiras pas, cela n'est pas pour ton nez, 623. || *aŭ mâncat şi ceĭ ce aŭ pierdut vacile*, à tout péché miséricorde, 623. *a mâncà ca miresele*, faire la petite bouche, 624. || *mănâncă cât patru (şepte)* il mange comme dix, 624. || *unde unul mănânca, mănâncă şi doĭ*, quand il y en a pour un il y en a pour deux, 626. || *şi a mâncà e greŭ*, rien ne se fait sans effort, 627. || *biteagu mănâncă şin:agu*, il fait semblant d'être malade, (par paresse), 628. *mănâncă până dă din el*, il mange comme un porc, 629. || *a mâncat codĭ de lup*, il sait te convaincre, 629. || *ar mâncà şi cu ochiĭ*, il meurt de faim, 630. || *par'că mănâncă ghéță friptă*, il est maigre comme un clou, 630 || *a mânca ca în codru (tîrg)*, manger tout seul, 630. || *par'că a mâncat scurmuş de gaină*, incapable de garder un secret, 631. || *manâncă lut şi pămînt*, il nie effrontément, 631. || *a mâncà cu mucĭ*, manger du pain sec, 631. || *a mâncat cât un Turc de ceĭ calicĭ*, manger comme un ogre, 632. || *a mânca de-a gata*, profiter du travail d'autrui, 632. || *îmĭ vine să'l mănânc*, je l'adore, 632. || *când mâncat, când nemânçat*, il ne mange pas tous les jours, 632. || *a mâncà pe sponcĭ*, mangor peu, être économe, 633. || *a mâncat masalar*, il est fou, 633. || *a mâncat cucută*, il est fou, 633. || *îşĭ mănâncă de sub dînsul*, c'est un avare, 633. || *a mâncat ce nu-ĭ place*, il lui en a cuit, 633. || *de par'că mănână numaĭ Vinerea*, il est très maigre, 634. || *a mâncà ne-spălat*, être rossé; perdre son avoir, 634. || *a mâncà fript pe cine-va*, le perdre, le vaincre, 635. || *când mănâncă îĭ trosnesc falcile*, c'est une bonne fourchette, 635. || *îl face de mănâncă şi mere padurețe*, il le force d'obéir, 635. || *scie numaĭ să manânce*, c'est une oie, 635. || *a mâncà cât un lup*, dévorer comme un loup, 636. || *a mâncàca un lup (lupav)*, manger gloutonnement, 636.

Mâncà (a se). *v. r.* se manger, se mordre, 381. || être mangé, 538.

Mâncăcĭos, *adj.* gourmand, glouton, 636.—Fém. *mâncăcĭósă*; pl. *mâncăcĭoşĭ, mâncăcĭóse*.

Mâncare, *s. f.* manger, mets, plat, nourriture, 444. 475. 476. 576.

618. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 671. || *la mâncare*, au manger, 539; *mâncare grecèscă*, merde, 642. || *mâncare sêrbèscă*, manger composé de légumes, 642. || *a'ĭ tăĭa pofta de mâncare*, lui faire passer le gout du pain, 642. || *a'ĭ trece pofta de mâncare*, mourir, 642. || *a strică mâncarea de gèba*, n'être bon à rien, 642.—Pl. *mâncărĭ*.

Mâncat, *s. m.* manger, 642.

Mâncat, *adj.* qui a mangé, rassasié, 620. 632.—Fém. *mâncată*; pl. *mâncaţĭ*, *mâncate*.

***Mâncător**, *s. m.* qui mange beaucoup. || malhonnête, 643.—Pl. *mâncătorĭ*.

Mâncăŭ, *s. m.* *[Mold.]*, gros mangeur, 643.—Pl. *mâncăĭ*.

Mandalac, *s. m.* terre-noix. || *a cătà păcate în mandalacĭ*, chercher midi à quatorze heures, 643.—Pl. *mandalacĭ*.

Mândră, *s. f.* belle-fille ; catin, 452. — Pl. *mândre*.

Mândru, *s. m.* beau gars, galant, bien aimé, 452.—Pl. *mândri*.

Mâne, *adv.* demain, 518. 557. 619.

Mânecă, *s. f.* manche, 63. 118. 218. 219. 220. 311. 417. || *a o bagà pe mânecă*, ne pas en mener large, 218. || *a rupe mâneca (mânecile) cuĭ-va*, insister auprès de quelqu'un pour obtenir quelque chose, 219. || *taeţĭ mâneca şi fugĭ*, faire un léger sacrifice pour échapper à, 220 || *a'şĭ şterge nasul cu mâneca*, être mal élevé, 220. || *a lovi în mânecă*, essayer de faire du tort ; dire les insanités, 220. || *pe sub mânecă*, en sous main, 220. *cu mânecĭ largĭ*, avec plaisir, 220.—Pl. *mânecĭ*.

Mânià (a se), *v. r.* *[Mold.]*, se fâcher, se courroucer, 55.

Mânică, *s. f.* manche, 61. 118.—Pl. *mânicĭ*

Mânjì (a se), *v. r.* se salir. || *a se mânjì pe*, se salir les, 669.

Manta, *s. f.* manteau, 221. 222. 223. || *dupa plóie manta*, de la moutarde après diner, 222. || *a'şĭ găsì mantaua cu cine-va*, se faire une affaire avec quelqu'un, 222. || *a pune cuĭ-va o manta*, le tromper, 223. || *manta de vreme rea*, bouc émissaire; comme pis aller, 223. || *manta*, même sens que le précédent, 223. || *a'şĭ întórce mantaua dupre vînt*, tourner à tout vent, 223. —Pl. *mantale*.

Mănuşă, *s. f.* gant, 223. 224. || *parcă 'ĭ cu mănuşĭ în mână*, c'est un paresseux, 224. || *a aruncà mănuşa*, jeter le gant, 224. || *a ridicà mănuşa*, relever le gant, 224.—Pl. *mănuşĭ*.

Mănuşă, *s. f.* anse, poignée, 644.

Mânuşă, *s. f.* gant, 145.—Pl. *mănuşĭ*.

Mănuşiţă, *s. f.* petite main, 289. —Pl. *mănuşiţe*.

Mânz, *s. m.* poulain, 572.—Pl. *mânjĭ*.

Mărăcine, *s. m.* ronce, 73. 74.—Pl. *mărăcinĭ*.

Maramă, *s. f.* long voile dont les femmes se couvrent la tête. 224.—Pl. *marame*.

Mărar, *s. m.* aneth *(botan.)*, 645.

Mare, *adj.* grand, 54. 73. 74. 93. 134. 167. 186. 216. 293. 316. 421. 473. 475. 492. 493. 498. 547. 561. 565. 572. 580. 581. 583. 585. 593. 607. 610. 614. 638. 654. || *ceĭ marĭ*, les grands, 93. — Fém. *mare*; pl. *marĭ*.

Mare, *s. f.* mer, 365. — Pl. *mărĭ*.

Mărgelată, *adj.* orné de perles de verre, de verroteries, 555. — Pl. *mărgelate*.

Marĭucă, *s. f.* Mariette, 100.

Marţĭ, *s. f.* mardi, 597.

Mărunt, *adj.* petit, menu, peu, 307. — Fém. *măruntă*; pl. *măruntĭ*, *mărunte*

Masă, *s. f.* table, 77, 225. 484.—Pl. *mese*.

Masă, *s. f.* repas, diner, 80. 86. 378. 495. 547. 609. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. || *n'are casă, n'are masă*, il n'a ni feu, ni lieu, 86. || *bună masă*, bon appétit, 649. || *a 'l lăsà sub masă*, ne pas avoir de considération pour lui, 653. 656. || *a pune masă cu toţiĭ*, être bien avec tout le monde, 653. || *a ţinè masă deschisă*, tenir table ouverte, 654. || *a fi (cam) după*

masă, être éméché, 654. || *a fi ca după douě-spre ḑece*, être pompette, 654. || *nu 'ĭ apucă sórele sfărămitura de pe masă*, c'est un grigou, 654. || *cu ne-pus în masă*, brusquement, inopinément, de but en blanc, 656. || *a fi la cap de masă*, occuper le haut bout de la table, 656. || *a avè ce pune pe masă*, avoir de quoi, 657. — Pl. *mese*.

Masala, *s. f.* torche, 225. — Pl. *masalale*.

Masalar, *s. m.* jusquiame, 633. || *a mâncat masalar*, il est fou, 633.

Mască, *s. f.* masque, 225. — Pl. *masce*.

Măsea, *s. f.* dent molaire, 448.— Pl. *măsele*.

Măslină, *s. f.* olive, 621. 657. — Pl. *măsline*.

Mâţă, *s. f. [Mold.]*, chatte, 81. 228. 337. 349. 366. 465. 587. 588.— Pl. *mâţe*.

Mătase, *s. f.* soie, 225. 336.—Pl. *mătăsurĭ*.

Maţe, *s. f. pl.* entrailles, 114. 309. 495.

Materie, *s. f.* matière, étoffe, 226. — Pl. *materiĭ*.

Mătură, *s. f.* balai, ramon, 225. 226. 227. || *mătura nouě mătură bine*, tout nouveau, tout beau, 225. || *a vedè de códa măturei*, s'occuper de son ménage, 227. || *şi-a făcut nasul mătură*, c'est un pique-assiette, 227. — Pl. *mături*.

Mătură (a), *v.* balayer, 161. 225. 226. 227. 228. 364. || *a mătura*, chasser, 228.

Mătuşă, *s. f.* tante. || se dit, par respect, aux femmes âgées, 422. — Pl. *mătuşe*.

Mazĕre, *s. f.* pois, 291. 479. 480. 657. 658.

Mazere, *s. f.* pois, 657. 658.

Mazire, *s. f. [Mold.]*, pois, 657.

Me, *pr. pos.* me, moi ; passim.

Mĕ, *interj.* s'emploie en s'adressant aux hommes, 189.

Mea, *pr. pos. f.* ma, mienné ; passim.

Mĕduvă, *s. f.* moëlle, 658. — Pl. *măduve*.

Mĕĭ, *interj.* s'emploie en s'adressant aux hommes, 607.

Meĭu, *s. m.* millet, 552.

Melc, *s. m.* escargot, colimaçon, 86. — Pl. *melcĭ*.

Meleşteŭ, *s. n.* bâton servant à remuer la mămăligă. || *a linge meleşteul*, être pauvre ; être avare, 658. — Pl. *meleştee*.

Menì (a se), *v. r.* être préparée, pour, destiné à, 532.

Mĕr, *s. m.* pomme, 587. 635. 658. 659. 660. 661. 662. || *şi-a pus mĕrul*, il s'est fait du tort, 659. || *îĭ cere şi luĭ inima mere acre*, il a des envies incompatibles avec son âge, 660. || *ar mâncà şi mere pădureţe*, il est mort de faim, 661. || *a fi bun de mere*, être un sot, 661. || *trèncà-flènca mere acre*, il dit des sottises, 661. || *nicĭ douĕ mere degerate*, cela ne vaut pas les quatre fers d'un cheval, 662. || *pân la mĕru-roşu*, au diable Vauvert, 662. — Pl. *mere*.

Mercurĭ, *s. f.* Mercredi, 634.

Merge (a), *v.* aller, 147. 154. 246. 407. 412. 460. 500. 502. 503. 536. 537. || s'en aller, partir, 23. 401. || aller, chevaucher, 113. || aller, vers, 146. || aller, marcher, 274. || *a merge lucru ibrişin*, cela va comme sur des roulettes, 187. || *îĭ merge gura*, il bavarde, il jacasse, 237. || *de 'ĭ-a mers petecele*, fortement, rapidement, 294. || *a merge in*, se servir de 273. || *a merge în sus*, monter, 412.

Merindă, *s. f.* provende, 131. 544. — Pl. *merinde*.

Mersic, *s. n.* coffre, 228. || *a dà după mersic*, voler, 228.

Meşĭ, *s. m. pl.* chaussure en feutre blanc que les Turcs mettent, par dessus leurs bas, avant de chausser les babouches, 229. || *a da meşiĭ cuĭ-va*, convenir, 229.

Meşină, *s. n.* basane, 229.—Pl. *meşine*.

Meşniţă, *s. f.* sorte de plat, 662.

Mestecà (a), *v.* mâcher, 583. 662. || remuer, 616.

Mestecà (a se), *v. r.* se mêler, 204.

Mestecat, *adj.* mâché, 493. || mêlé, battu, 495.—Fém. *mestecată* ; pl. *mestecaţĭ*, *mestecate*.

Mestecăŭ, *s. m. [Mold.]*, bâton servant a remuer la bouillie de maïs, 662.
Mesticà (a), *v. [Mold.]*, mâcher, 662.
Meştină, *s. m.* basane, 229.—Pl. *meştine.*
Měsurà (a), *v.* mesurer, 371.
Měsură, *s. f.* mesure. || *cu měsură*, modérément, avec réserve, 640. || *piste měsură*, sans mesure, trop, 671.—Pl. *měsure.*
Meŭ, *pr. pos.* mon, mien; passim.
'Mĭ, *pr. pos.* ma, moi, à moi; passim.
Mi, *pr. per.* me, moi, mon; passim.
Mic, *adj.* petit, 167. 258. 316. 376. 439. 492. 493. 498. 543. 565. 581. 583. 593. || *mic şi mare*, petits et grands, 93.—Fém. *mică*; pl. *micĭ, mice.*
Mie, *pr. pers.* à moi, 241.
Mie (o), *s. f.* mille, 168. 179.
Mĭel, *s. m.* agneau, 658. 663.—Pl. *micĭ.*
Mĭere, *s. f.* miel, 440. 553. 663. 664. 665 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. || *între mĭere amestecă fĭere*, cacher l'épine sous la fleur, 673. || *nu e mĭere fără fiere*, il n'y a pas de rose sans épines, 673. || *a dà banĭ pe mĭere*, critiquer, injurier, battre, 674. || *ĭĭ curge numaĭ mĭere*, tout lui réussit, 675. || *a dat peste mĭerea ursuluĭ*, il a eu le gros lot, 675. || *a dà de mĭere*, même sens que le précédent, 675. || *a înnotà în mĭere*, avoir de la fortune, 675. || *a'ĭ tăia cuvîntul cu mĭere*, couper la parole à quelqu'un pour lui annoncer une nouvelle agréable, 676. || *poţĭ linge mĭere în casa luĭ*, sa demeure est très-propre, 676. || *a băgà ac în mĭere*, faire d s intrigues, 676. || *a unge cu mĭere*, graisser la patte à quelqu'un 676. || *a unge la inimă cu mĭere*, mettre un baume sur le coeur, 677. || *a mâncà mĭere*, être content, 677. || *de par'ca erà mĭere*, il est très-bon 677. || *par'că 'ĭ, cu mĭere în bot*, sa conversation est agréable; il aime qui ne le mérite pas, 677.
Mijloc, *s. n.* milieu, 74. || moyen, 206. — Pl. *mijlóce.*
Milă, *s. f.* pitié, 179.
Mine, *pr. per.* moi; passim. || *la mine*, chez moi, 629. || *în mine*, à moi, pour moi, 20.
Minte, *s. f.* esprit, intelligence, 183. 307. 308. 336. 369. 408. 455. 457. 474. || *cu minte*, sage, 465. 647. — Pl. *minţĭ.*
Mintiă. *s. f. [Banat]*, douillette || *doar nu mi'o scurtà mintia*, je m'en moque, 229. — Pl. *mintiĭ.*
Mirancea, *s. m.* Mirancea, nom. propre, 453.
Mirèsă, *s. f.* fiancée, 43. 624. — Pl. *mirese.*
Miros, *s. n.* pet, 73. — Pl. *miróse.*
Mirosì, (a), *v.* sentir. || *a mirosi a*, sentier la (le), 92. 176.
Miróznă, *s. f.* parfum. || *ĭĭ curge din mână numaĭ mirozne*, il est capable, homme de bien, 230. — Pl. *mirozne.*
Mişcà, (a), *v.* remuer. || *a mişca din*, remuer la, 625.
Mistuì (a), *v.* digérer. || *a nu putè mistui pre cine-va*, ne pas pouvoir digérer (souffrir) quelqu'un, 677.
Mititel, *adj.* tout petit, 160. — Fém. *mitilică*; pl. *mititeĭ, mititele.*
Mocnì, (a), *v.* se taire (en faisant un effort pour se contenir), 561.
Modă. *s. f.* mode, 230. — Pl. *mode.*
Mojic, *s. m.* rustre, vilain, 175. — Pl. *mojicĭ.*
Móle, *adj.* mou, 281. 607. 614. || tendre, 532. || *a se aşedà pe móle*, mener un vie exempte de soucis, 231. || *a nu'ĭ fi móle*, cela ne lui plaira pas, 231. — Pl. *moĭ.*
Molie, *s. f.* mite, teigne, 166. — Pl. *moliĭ.*
Momeală, *s. f.* tromperie, 525. — Pl. *momele.*
Momiţă, *s. f.* tromperie. || *a umblà cu momiţă*, essayer de tromper, 105. — Pl. *momiţe.*
Móră, *s. f.* moulin, 104. 135. 153. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248.

249. 297. 349. 545. 606. || *móră de vînt*, moulin à vent, 247. 249. || *a'ĭ face o móră de vînt*, se moquer de quelqu'un, 247. || *hodorogesce ca o móră stricata*, brairies de moulin, 237. || *a strînge ca găina la móră*, il éparpille, il gaspille, 238. || *pe rînd ca la móră*, le premier venu engrène, 239. || *unul macină la móră*, un seul a tous les avantages, 239. || *la rea móră am dejugat*, je me suis trompé daus mes calculs, 240. || *par'că 'ĭ facut la móră*, c'est un bavard, 240. || *a'ĭ umblă gura móră*, c'est un moulin à paroles, 240. || *las că o să tragă la móră*, il aura besoin de moi, 240. || *i-a venit apa la móră*, l'eau est venue à son moulin, 241. || *mĭ-a veni (şi mie) apa la móră*, il peuty avoir un retour du matin, 242. || *a luă (tăia) cuĭ-va apa de la móră*, rompre l'eau à quelqu'un, 242. || *par'că l-am tăiat apa de la móră* il est triste, 243. || *mână apă la móra luĭ*, il tire l'eau à son moulin, 243. || *turue ca móra fără apă*, il se tait, 244. || *iĭ umblă móra*, ses affaires vont bien, 244. || *s'a pornit móra*, il a ouvert son robinet, 243. || *s'a dus de la móră la rîşniţă*, il n'est pas sorti de son trou, 245 || *a fost pân la móră !* il ne connait rien, 245. || *ajunge de la móră la rîşniţă*, il est plus mal dans ses affaires, 246. || *a'l trimite de la móră la rîşniţă*, envoyer de Caïphe à Pilat, 247. || *a se întórce ca móra în vînt*, tourner à tous vent, 247. || *móră stricată*, bavard, 248 | *are de móră*, il a de quoi, 248. || *s'a isprăvit de móră*, il n'a plus rien, 249. || *'ĭ a stat móra*, il a perdu les avantages qu'il avait 249 || *a dà la móră*, boire bien, 249. — Pl. *morĭ*.

Morişcă, *s. f.* petit moulin à bras, 247. 250. — Pl. *morisce*.

Mormînt, *s. n.* tombeau, 250. — Pl. *morminte*.

Mort, *adj.* mort, 289. 466. — Fém. *mórtă*; pl. *morţĭ*, *mórte*.

Mórte, *s. f.* mort, 334. 540. 670.

Moş, *s. m.* vieux, vieillard, 406. 451. || père (titre qui se donne aux personnes âgées), 245. — Pl. *moşĭ*.

Mosafir, *s. m. [Mold.]*, hôte, 75. — Pl. *mosafirĭ*.

Moşĭ, fête des Morts, 121.

Mosor, *s. n.* bobine, 250. — Pl. *mosóre*.

Moştenire, *s. f.* héritage, 494. — Pl. *moştenirĭ*.

Muc, *s. m.* morve, 631. — Pl. *mucĭ*.

Muc, *s. m.* moucheron, mouchure, 212. 213. 215. || mèche, flamme, 213. 215. 251. || bout, 398, || *a tăià mucul*, moucher, 212. | *scrie pe mucul lumînăriĭ*, c'est un ingrat, 213 || *a mâncà mucul lumînăriĭ*, il a été trompé; il a perdu tout crédit auprès de quelqu'un; il est en grand danger, 215. — Pl. *mucurĭ*.

Muere, *s. f.* femme, 191. 475. — Pl. *muerĭ*.

Muĭà (a se), *v. r.* faiblir, 16.

Muĭere, *s. f.* femme, 73. 128. 191. 269. 270. 309. 310. 495. — Pl. *muĭerĭ*.

Mulge (a), *v.* traire, 588.

Mult, *adv.* et *adj.* beaucoup, très; passim. || *maĭ mult*, surtout, plutôt, 563. || *maĭ mult*, plus. 11. 66. 128. 147. 158. 212. 257, 264. 387. 456. 505. || *maĭ multă vreme*, plus longtemps, 66. | *maĭ multe*, plusieurs, 157. || *pré mult*, trop, 672. || *de multe orĭ*, souvent, 502. || *maĭ de multe orĭ*, le plus souvent, 619. — Fém. *multă*; pl. *mulţĭ*, *multe*.

Mulţumì (a), *v.* remercier, 132.

Muncì (a), *v.* travailler, 620. 629.

Muncitor, *adj.* travailleur, 557. 558. — Fém. *muncitóre*; pl. *muncitorĭ*, *muncitóre*.

***Mundir**, *s. n.* manteau, 251. 293. — Pl. *mundire*.

Mură, *s. f.* mure. || *mură 'n gură*, travail tout fait, 582. — Pl. *mure*.

Murátură, *s. f.* légume confit dans la saumure ou dans le vinaigre, 664. — Pl. *murăturĭ*.

Murdar, *adj.* sale, 338. — Fém. *murdară*; pl. *murdarĭ*, *murdare*.

Murga, *s. f.* nom de jument. || *o*

mai veni murga la traistă, il ne faut pas dire: fontaine je ne boirai plus de ton eau, 409. || *s'a băgat murga în traistă*, il n'y a plus rien à gagner, 410.
Murgu, *s. m.* nom de cheval, 409.
Murì (a), *v.* mourir, 231. 232. 249. 292. 422. 453. 562.
Musafir, *s. m.* hôte, invité, 252. — Pl. *musafiri*.
Muşama, *s. f.* toile cirée, 252. || *a remâne lucru muşama*, propre, 252. || *a face lucru muşama*, passer l'éponge sur, 252. — Pl. *muşamale*.
Muscă, *s. f.* mouche, 44. 583. 670. 671. — Pl. *musce*.
Mustaţă, *s. n.* moustache, 329. — Pl. *mustăţi*.
Muşteriu, *s. m.* amateur, 647. — Pl. *muşterii*.
Mutà (a se), *v. r.* déménager, 130.

N

Na, *interj.* voilà, tiens, 510.
Nădejde, *s. f.* espoir, espérance, 339.
Nădragi, *s. m. pl.* chausses, culottes, 252. 253.
Nainte, *adv.* devant. || *din naintea*, au devant, 228. || *mai nainte*, plus tôt, 94.
Nalt, *adj.* haut, 368. — Fém. *naltă*; pl. *nalţi*, *nalte*.
Nălbit, *s. n.* le blanchiment, le blanchissage, 554.
Nap, *s. m.* navet, 170. 190. || *gol nap*, nu comme la main, pauvre, 170. — Pl. *napi*.
Nas, *s. m.* nez, 22. 187. 209. 216. 220. 227. 394. 583. || *a dà pe la nas*, passer sous le nez, faire sentir, 103. 449. — Pl. *nasuri*.
Naş, *s. m.* parrain, 277. 426. 437. 496. — Pl. *naşi*.
Nasce (a se), *v. r.* naître, 55. 265.
Nascut, *adj.* né, 370. 398. — Fém. *născuta*; pl. *născuţi*, *născute*.
Nat, *s. m.* *[Banat]*, homme, 139. — Pl. *naţi*.
Nate, *s. m.* nom propre d'homme, 207.
Năuntru, *adv.* dedans, 190.
Ne, *pr. pers.* à nous, 25. 76. 107. 147. 198. 270. 298. 454. 483. 526. 609. 663. || pour nous, 6. || *nouĕ ne*, pour nous, 147.
Ne, *adv.* non, 154. || préfixe qui donne, aux mots auxquels il est joint, un sens négatif; passim.
Nea, *s. m.* terme de respect, se dit en parlant à ou d'un frère aîné, parent ou ami plus âgé, 274.
Nebun, *adj.* et *s.* fou, 118. 315. 433. 601. 647. — Fém. *nebună*; pl. *nebuni*, *nebune*.
Nebunie. *s. f.* folie, 403. 467. — Pl. *nebunii*.
Necaz, *s.* ennui, chagrin, 561. — Pl. *necazuri*.
Ne-ferecată, *adj. f.* non rhabillée *(t. meun.)*, 237. 248. — Pl. *neferecate*.
Ne-fert, *adj.* qui n'a pas bouilli, 611. — Fém. *ne-fertă*; pl. *neferţi*, *ne-ferte*.
Ne-fript, *adj.* pas rôti, 508. — Fém. *ne-friptă*; pl. *ne-fripţi*, *ne-fripte*.
Negrì (a), *v.* noircir, rendre noir, 389.
Negru, *adj.* noir, 388. 389. — Fém. *negră*; pl. *negri*, *negre*.
Ne-gustând, en n'y goûtant pas, 449.
Neica, *s. m.* pour *nene*, 661.
Ne-îmbrăcat, *adj.* sans (le) mettre, 184. — Pl. *ne-îmbrăcate*.
Ne-mâncat, *adj.* qui n'a pas mangé, affamé, 460. 620. 632. — Fém. *ne-mâncată*; pl. *ne-mâncaţi*, *nemâncate*.
Ne-măturat, *adj.* non balayé, 75. 253. — Fém. *ne-măturată*; pl. *ne-măturaţi*, *ne măturate*.
Nemerì (a), *v.* atteindre juste, parvenir, rencontrer, 164. 346. 426.
Ne-mestecat, *adj.* non mâché, sans mâcher, 585. || *a înghiţi ne-mestecat*, avaler des couleuvres, 585. Fém. *ne-mestecată*; pl. *nemestecaţi*, *ne-mestecate*.
Némţ, *s. m.* Allemand. || *a furat luleaua Némţului*, il est gris comme un Polonais, 210. — Pl. *Nemţi*.
Nenai, tu n'as pas (argot Bohémien), 438.

Ne-norocit, *adj.* malheureux, 519. — Fém. *ne-norocită*; pl. *ne-norociţĭ, ne-norocite.*
Ne-poftit, *adj.* qui n'est pas convié, invité, 651. — Fém. *ne-poftită*; pl. *ne-poftiţĭ, ne-poftite.*
Ne-priceput, *adj.* incapable, sot, 307. — Fém. *ne-pricepută*; pl. *ne-pricepuţĭ, ne-pricepute.*
Ne-purtat, *adj.* qui n'a pas été porté, 184. — Fém. *ne-purtată*; pl. *ne-purtaţĭ, ne-purtate.*
Ne-pus, *adj.* non mis. || *cu ne-pus (ne-pusă) în masă*, de but en blanc, brusquement, avant l'heure, non préparé, 408. 655. — Fém. *ne-pusă*; pl. *ne-puşĭ, ne-puse.*
Ne-ras, *adj.* qui n'est pas rasé, 333. 334. || *ras, ne-ras*, tel qu'il est, sans plus tarder, 333. 334.
Ne-sărat, *adj.* non salé. 536. 606. || *cruda cu ne-sărata*, joie et chagrin, bien et mal mélangés, 536. — Fém. *ne-sărată*; pl. *ne-săraţĭ, ne-sărate.*
Ne-spălat, *adj.* non lavé, 253. 374. 634. || *a fi un ne-spălat*, un vilain, 253. || *e un ne-spălat la gură*, il dit des sottises, 253. — Fém. *ne-spălată*; pl. *ne-spălaţĭ, ne-spălate.*
Ne-spĕlat, *adj.* non lavé, 634. — Fém. *ne-spĕlată.*
Ne-spoit, *adj.* non rétamé, 52. — Fém. *ne-spoită*; pl. *ne-spoiţĭ, ne-spoite.*
Netegeà, *adv.* nettement, 197.
Ne-tuns, *adj.* pas tondu, 253. — Fém. *ne-tunsă*; pl. *netunşĭ, ne-tunse.*
Ne-uĭtare, *s. f.* ne pas oublier. || *pentru ne-uĭtare*, pour se souvenir, se rappeler, 213.
Nevéstă, *s. f.* femme, épouse, 225. 269. 474. — Pl. *neveste.*
Nevoĭe, *s. f.* malheur, infortune. || *la nevoĭ grele*, dans des temps difficiles, 159.
Nicăerĭ, *adv.* nulle part, 78.
Nicăĭuerea, *adv.* nulle part, 78.
Nice, *conj. [Ung.]*, ni, ne, non plus, 87.
Nicĭ, *conj.* ni, ne, non plus; passim. || pas même, 13. 59. 60. 68. 120. 136. 207. 208. 302. 325. 429. 430. 442. 447. 463. 572. 611. 662. || *nicĭ .... nicĭ* ni .... ni, 25. 68. 86. 87. 118. 131. 175. 188. 269. 270. 283. 383. 442. 503. 508. 615. 629. 651. 672. 673. || *nicĭ o (una)*, aucune, 39. 412. 489. 540. 637. || *nicĭ un*, aucun, 104. 168. 462. 609, || *nicĭ odată*, jamais, 157. 349. 371. 443. 639. 640. || *nicĭ cum*, nullement, aucunement, 34. 159. 337. 397. || *nicĭ de cum*, aucunement, nullement, 557. 567, || *nicĭ cât*, pas même, 13.
Niculae, *s. m.* Nicolas, 598.
Nime, *pr. per. [Mold.]*, personne, 115.
Nimene, *pr. per. [Mold.]*, personne, 309. 606. 646.
Nimenĭ, *pr. per.* personne, 309. 482.
Nimerì (a), *v. [Mold.]*, atteindre, rencontrer, 164.
Nimic, *adv.* rien, 169. 307. 348. 609.
Nimica, *adv.* rien, 305. 624.
Ninge (a), *v.* neiger, 199, || neiger sur, 188.
Nisce, *pron. ind.* certain, quelque, des, 661 et passim.
Nisip, *s. n.* sable, 116. — Pl. *nisipurĭ.*
Nod, *s. n.* noeud. || *caută nodurĭ în mămăligă*, chercher midi à quatorze heures, 611. || *a face nodurĭ*, se nouer, s'emmêler, 9. || *a înghiţì la nodurĭ*, avaler des poires d'angoisse, 583. 584.
Noĭ, *pr. pers.* nous; passim.
Nojiţă, *s. f.* lacet, lanière de sandale, || *cât ţi-aĭ legà nojiţele*, en un clin d'oeil, 254. — Pl. *nojiţe.*
Nomol, *s. n.* boue, bourbe, 161. — Pl. *nomolurĭ.*
Nópte, *s. f.* nuit, 213. 269. 270. 586. || *înainte de a se face nópte*, avant que la nuit ne tombe, 213. — Pl. *nopţĭ.*
Noră, *s. f.* bru, belle-fille, 479. || *a intrat nora 'n blide*, il brise tout, 479. — Pl. *nurorĭ.*
Noroc. *s. n.* chance, bonheur, 476. — Pl. *noróce.*
Nostru, *adj. pos.* notre, 214; passim.
Noŭ, *adj.* neuf, nouveau, 73. 178

182. 188. 225. 226. 390. || *din noŭ*, de nouveau, 619. — Fém. *nouă*; pl. *noĭ*, *nouĕ*.
Nouĕ, *adj. num. card.* neuf, 424.
Nouĕ, *pr. pos.* nous, pour nous, 147.
Nu, *adv.* non, ne... pas; passim.
Nucă, *s. f.* noix, 337. — Pl. *nucĭ*.
Nuea, *s. f.* baguette, verge, gaule, 195. — Pl. *nuele*.
Nuĭa, *s. f.* baguette, verge, gaule, 195. 254. || *a plecà pe nuĭa*, filer sans demander son reste, et sans le sou, 254.
Numa, *adv.* seulement, 582.
Numaĭ, *adv.* seulement, ne... que; passim. || pourvu que, seulement, 141. 231. 232. 625. || mais, 27. || *numaĭ îndată*, de suite, 365.
Nume, *s. n.* nom. || *nume bun*, bon renom, 455.
Numĕrà (a), *v.* compter, 498.
Nuntă *s. f.* mariage, 606. — Pl. *nunţĭ*.

O, *adj. num. card.* devant un adjectif ou un substantif, une; passim.
O, *pr. pers. fém.* la, immédiatement à côté d'un verbe; *am vĕḑut'o. o ved*; passim.
O, *pr. neut.* le, 6. 50.
O, pour *va*, *3-e pers. sing. fut.* 38. 92. 185. 229. 242. 316. 336. 409. 455, 572.
O, pour, *aŭ [Mold.]*, ils ont, 485.
O, pour *a*. *[Mold., Ung.]*, 63. 85. 215. 277. 294. 331. 346. 423. 474. 562. 566.
Obadă, *s. f.* jante, 254. 391.—Pl. *obeḑĭ*.
Obélă, *s. f. [Mold., Banat & Ung.]*, chiffon dont les paysans s'enveloppent les pieds en guise de bas, 254. 255. || *a'şĭ căutà de obele*, s'occuper de ses intérêts, 254 || *mĕ ard obelele*, je suis gêné, 255. || *a fi obèlă*, homme sans caractère, de peu d'importance, 255. || *tîrîe-obèlă*, mauvais coucheur, va-nu-pieds, 255.—Pl. *obele*.
Obĭală, *s. f.* même sans que *obèlă*, 193. 254 255. 256 || *a scóte din obĭale*, élever à une condition plus haute un homme du peuple, 255. || *iĭ curg obielele*, c'est un va-nu-pieds, 255. || *a întinde ca pe o obiala*, battre, 256.
Obiceĭu, *s. n* coutume, habitude, 29.—Pl. *obiceĭurĭ*.
Obraz, *s. m.* visage, 31. 103. 263. 279. 355. 369.—Pl. *obrajĭ*, *obraze*.
***Oca**, *s. f.* ancienne mesure de capacité, 472.—Pl. *ocale*.
Ochelarĭ, *s. m. pl.* lunettes, 256.
Ochincă, *s. f. [Mold.]* sandale des paysans. 257. 263. Voir *opincă*.
Ochiu, *s. m.* œil, 148. 155. 175. 282. 285. 286. 288. 425. 471. 585. 589. 592. 630. || *a face cu ochiu*, cligner de l'œil, 438.— Pl. *ochĭ*.
Ocol, *s. n.* tour, circuit. || *a dà ocol*, éviter, 161. || *fără să'ĭ dè ocol*, sans détours, 169.—Pl. *ocolurĭ*.
Odaĭe, *s. f.* chambre, 257.—Pl. *odăĭ*.
Odată, une fois: passim. || tout d'un coup, 537. || *de odată*, à la fois, 412. || *câte odată*, parfois, 441. 445. || *nici odată* jamais, 157. 349. 371. 443. 639 640.
Odihnă, *s. f.* repos. || *în odihnă*, en paix, tranquille, 281.—Pl. *odihne*.
Odihnì (a), *v.* se reposer, 160.
Odihnì (a se), *v. r.* se reposer, 94.
Odinì (a), *v.* se reposer, 160.
Oghél, *s. m. [Mold.]*, couverture, 257. || *a privì de sub oghèl*, regarder avec indifférence, 257. Pl. *oghèlurĭ*.
Oghélă, *s. f. [Mold.]* même sens que *obĭală*, 255. — Pl. *oghele*.
Oglindă, *s. f.* miroir, 257. 258. — Pl. *oglinḑĭ*.
Ogradă, *s. f. [Mold.]* cour, 338. — Pl. *ogrăḑĭ*.
Óĭe, *s. f.* mouton, 39. 41. 222. 383. 485. — Pl. *oĭ*.

Oiégă, *s. f. [Ung.]* bouteille, 500. Pl. *olege.*

Oişte, *s. f,* timon, 164.

Oiu, pour *voiu,* 327. 328.

Ólă, *s. f.* pot, marmite en terre, 81. 170. 472. 501. 508. 521. 522. 524. 551. 573. 574. 575. 576. 586. 644. || *şéde hîrbu 'n drum· şi rîde de ólă,* la pelle se moque du fourgon, 573. || *rîde hîrbul de cïob, rîde hîrbul de óla spartă,* il sonne le fêlé, même sens que le précédent, 574. || *ca un hîrb de ólă,* il sonne le fêlé, 576. — Pl. *óle.*

Olan, *s. m.* tuile, 258. — Pl. *olane.*

Olivă, *s. f. [Ung.],* olive, 621. — Pl. *olive.*

Om, *s. m.* créature, homme, gens, 6. 15. 23. 39. 49. 56. 60. 68. 75. 76. 77. 78. 83. 90. 107. 111. 115. 118. 161. 175. 176. 178. 180. 181. 182. 190. 201. 245. 264. 265. 289. 314. 323. 351. 371. 387, 389. 429. 431. 432. 444. 460. 461. 464. 465. 467. 468. 469. 471. 472. 540. 553. 557. 577. 579. 582. 586. 597. 610. 616. 617. 640. 641. 649. — Pl. *ómenĭ.*

Om, pour *vom. 1-er. pers. pl. fut.,* 168. 616.

Omorî (a), *v.* tuer, 406.

Opincă, *s. f.* sandale des paysans, 259. 260. 261. 262. 263. 267. 273 274. 442. || *fię care scie unde 'l strînge opinca,* chacun sait en le bât le blesse, 261. || *îl strîngs opinca,* il est fâché, il est danses petits souliers, 262. || *îl înl tinde ca p'o opincă scurtă,* ii le bat, 262. || *a fi opincă hîrzobată.* c'est un rien qui vaille, 262. || *'ĭ a pus opinca,* il lui a rivé son clou, 263 || *a 'ĭ pune opinca în obraz,* même, sens que le précédent, 263. || *a fi din opincă,* être paysan de naissance, 263. — Pl. *opincĭ.*

Opinçar, *s. m.* paysan, 264. — Pl. *opincarĭ.*

Oprì (a), *v.* arrêter, empêcher, 243.

Opt. *adj. num. card.* huit, 598. 602.

Óră, *s. f.* fois, 245. 246. 454. 502. || *maĭ de multe ori,* plus de fois, plus souvent, 619. || *maĭ de puţine ori,* moins de fois, moins souvent, 620.

Oră, *s. f.* heure, 264. — Pl. *ori.*

Orb, *adj.* aveugle, 214. 257. 546. — Fém. *órbă*; pl. *orbĭ, órbe.*

Orî, *conj.* ou, ou bien, 51. 213. 286. 351. 416. 418. 454. 504. *ori că... ori că,* soit... soit. 416. || *ori cine,* n'importe qui, 74. 136. 422. || *ori-ce,* n'importe quoi, 98. 235. || *ori-ce,* n'importe quel, 142. 641. 663. || *ori-câţi,* n'importe combien, 253.

Orologïu, *s. n.* horloge, 264. — Pl. *orologïuri.*

Os, *s. n.* os, 508. 509. — Pl. *óse.*

Óspe, *s. m.* hôte, 75. 450. — Pl. *óspeţi.*

Ospĕtà (a), *v.* se mettre à table pour manger, 378.

Ospĕtărie, *s. f.* hôtellerie, restaurant, 504. — Pl. *ospĕtării.*

Oţet, *s. n.* vinaigre, 378. — Pl. *oţeturi.*

Otrep, *s. n.* torchon. || *a ajunge otrep de vase,* c'est un chiffon, homme sans caractère, 264. — Pl. *otrepe.*

Otrépă, *s. f.* torchon, 264. — Pl. *otrepe.*

Oŭ, *s. n.* œuf, 122. 378. — Pl. *ouĕ.*

P

Pace, *s. f.* paix, 463.

Păclie, *s. f.* p. 265.

Păduche, *s. m.* pou, 474. — Pl. *păduchi.*

Pădure, *s. f.* forêt, 288. 565. — Pl. *păduri.*

Pădureţ, *adj.* sauvage, non greffé, 635. 659. 661. || pomme à cidre, 659. — Fém. *pădurĕţă;* pl. *pădureţi, pădureţe.*

Pahar, *s. m.* verre à boire, 458 649. 651. — Pl. *pahare.*

Păïajen, *s. m.* araignée. 178. || *casă de païajen,* toile d'araignée, 178. — Pl. *păïejenĭ.*

Pâîne, *s. f.* pain, 487. 557. 608. 609. — Pl. *pâînĭ.*

Paîpanóge, *s. f.* échasses, 265. 273. — Pl. *paĭpanóge.*

Paiu, *s. n.* fêtu de paille, 163. 344. 428. || *a căutà pae şi vergele*, remuer des pieds et des mains, 428 — Pl. *paĭe* et *pae.*

Pălărie, *s. f.* chapeau, 85. 265. 267. 303. || *a purta pălăria*, porter culotte, 265. || *până asvîrlă cu pălăria după lună*, il boit jùsqu'à l'ivresse, 265. || *a lovit'o în pălărie*, c'est touché, c'est bien tapé, 266. || *a 'şĭ găsi pălăria*, les deux font la paire, 266. || *a scăpat pălăria pe apă*, pour une perte involontaire, 266. — Pl. *pălăriĭ.*

Palat, *s. n.* palais, 28. 127. 267. 429. — Pl. *palate.*

Păli (a se), *v. r. [Mold.]* se heurter, se cogner, 318. 319.

Palmă, *s. f.* paume de la main, 624. — Pl. *palme.*

Pămînt, *s. n.* terre, 51. 137. 278. 607. 608. 631. || *a se uĭtà în pămînt*, rester les yeux fixés à terre, 607. 608. — Pl. *pămînturĭ.*

Pân, *conj.* pour *până*, jusque, 193. 245. 455. 598. || jusqu'à ce que, 299. 572. || avant que (de) 569.

Până, *conj.* jusque, jusqu'à, 13. 33. 38. 51. 178. 190. 285. 341. 401 500. 629. || jusqu'à ce que, 8. 34. 44. 49. 62. 70. 160. 166. 189. 193. 221. 234. 250. 265. 277. 280. 314. 318. 319. 455. 458. 500. 502. 570. 620. 629. || *până în cât*, tout que, 629. || jusqu'à, même, 64. 385. || avant que, 310. 318. 319. 579. 589. || tant que, 340. 341. 343. 376. 441. || *până într'un*, jusqu'à un, 13. || *până ce*, jusqu'à ce que, 479. || *până nu*, avant de, 576.

Pană, *s. f.* plume, 397. — Pl. *pene.*

Pândar, *s. m.* gardien, 106. — Pl. *pândarĭ.*

Panait, *s. m.* Panaiot, 424.

Pâne, *s. f. [Mold.]* pain, 428. 552. 553. 557. 562. 608. 609. — Pl. *pânĭ.*

Panglică, *s. f.* ruban, 267. || *a scóte panglice pe nas*, avaler des étoupes enflammées, 267. — Pl. *panglice.*

Panglicar, *s. m.* charlatan, 267. — Pl. *panglicari.*

***Pantalonar**, *s. m.* homme à idées avancées, 267. — Pl. *pantalonari.*

Pântece, *s. f.* ventre, estomac. 444. 576.

Pantof, *s. m.* pantoufle, soulier, 267. — Pl. *pantofi.*

Panură, *s. f. [Mold. Trans.]* serge, 268. || *a fi tot de o panură*, être du même acabit, 269. — Pl. *pănure.*

Pânză, *s. f.* toile, 218. 269. 270. 271. 272. 273. || *ţine-te pânză, să nu te rupi*, sans trêve, 271. || *a dà pânza pe fuióre*, perdre au change, 271. || *s'a încurcat pânza*, l'affaire s'est embrouillée, 272. || *a ţese pânzele*, ourdir une intrigue, 272. || *a lega gura pânzei*, bien commencer une affaire; s'enrichir, 272. || *a fi pânză*, tous d'accord, 273. || *pânză*, sans interruption, 273. || *pânză înălbită*, très-propre, 273. — Pl. *pânze.*

Păpa, (a), *v.* manger, 599.

Papaînógă, *s. f.* échasses, 27. 273. || *a merge în papainóge*, avoir des ailes, 273. — Pl. *papăinóge.*

Papă-lapte, *s. m.* sot, 590,

Păpară, *s. f.* panade au fromage 487. — Pl. *păpare.*

Papuc, *s. n.* pantoufle, 273. 274, 275. 276. || *a'şĭ pierde papuciĭ.* laisser ses houseaux, 275. || *a o şterge la papuc*, prendre de la poudre d'escampette, 275. | *a'şĭ lua papuciĭ*, même sens que le précédent, 275. || *a'ĭ da papuciĭ*, chasser, 275. || *a bate la papuc*, dépenser, 276. || *a fi sub papuc*, être sous la pantoufle de, 276. — Pl. *papucĭ.*

Papugiŭ, *s. m.* fourbe, 276. — Pl. *papugiĭ.*

Par, *s. m.* pieu, 156. 157. 277. 278. 279. 317. — Pl. *parĭ.*

***Para**, *s. f.* para, centime, 39. || pl. *parale*, argent, 357. 503.

Par'că, contract. pour *pare-că*, on dirait que, comme si, 37. 38; passim. || il semble que, 452.

Păré (a), *v.* sembler, paraître,

461. 471. 553. || *pare că*, il semble que, 579. || *pare mi se*, à ce qu'il me semble, 452. || *a păré rĕŭ*, regretter, 83. || *maĭ bine 'ĭ pare*, il préfère, il aime mieux, 76.

Păré (a se), *v. r.* sembler, 84. 162. 282.

Parete, *s. m. [Trans.]* mur, 291. —Pl. *pareţĭ*.

Părete, *s. m.* mur, 279. 288. 289. 290. 291. 292. || *a vorbì între patru păreţĭ*, parler entre quatre yeux, 289. || *samănă castraveţi pe păreţĭ*, il travaille pour le roi de Prusse, 290. || *ca şi când ai pune-o la perete*, sans succès, 291. || *s'o puĭ în părete*, très-belle, 292. || *a rĕmâné scris pe părete*, rester pétrifié, 292.—Pl. *păreţi*.

Părĕŭ, *s. m. [Mold.]* ruisseau, 311. —Pl. *părĕe*.

Parte,. *s. f.* côté, 462. || *într'o parte*, de côté, 44.

Parte,, *s. f.* part, 131. 227. 544. —Pl. *părţĭ*.

Pas (a dà), *loc.* laisser, permettre, 526.

Pasce, *s. f. pl.* Pâques, 59.

Pasce (a), *v.* surveiller. || *a'l pasce cu prăjina*, le battre, 322.

Pascĭ, *s. f. pl.* Pâques, 483. 548.

Pasĕre, *s. f.* oiseau, 444.—Pl. *păsĕrĭ*.

Păşì (a), *v.* marcher, avancer, monter, 364.

Pâslă, *s. f.* feutre, 279. || *obraz de pâslă*, éhonté, 279.—Pl. *pâsle*.

Păstrà (a), *v.* conserver, 184. 316. || économiser, 340.

Pat, *s. n.* lit, 80. 81. 193. 279 280. 281. 282. 283. 563. || *a'l bagă sub pat*, le faire rentrer sous terre, 283. || *nici în pat, nici sub pat*, toujours mécontent, 283. || *s'a dat jos din pat întâiŭ cu piciorul stâng*, il est parti du pied gauche, 283.—Pl. *paturi*.

Păţì (a), *v.* supporter, 1.

Patimì (a), *v.* pâtir, souffrir, 36.

Patru, *adj. num. card.* 46. 289. 290. 624.

Pătul, *s. n.* grenier ou magasin à maïs, 21.—Pl. *pătule*.

Pătură, *s. f.* couverture, 283. —Pl. *păture*.

Păzì (a), *v.* garder, veiller sur, surveiller, 148. 169. 340. 341. 375. || *păzesce cimitiru*, il suçe les pissenlits par la racine, 106. || *a'şi păzì cojocul*, préserver sa peau, 126.

Pe, *prép.* sur, 17, 22; passim. || pour, 225. 523. 674. || pour, au sujet de, 65. || sur, au bout de, 178. || par, 61. 63. 81. 267. 540. 557. || en, dans, 218. 219. 220. | que, 73. || à travers, dans, 166. || fixé sur, ;282. || pour avoir, contre, 271. || au bout de, 199. || à, 184. 340. || le long de, 14. || *pe cine*, qui, 15. || *pe piciòr*, debout, 444. || formant l'accusatif, sans se traduire en français, 2. 36. 48. 162. 168. 174. 180; passim. || *pe unde*, là où, 10. 60. 139. || *p'în*, à travers, 70. 81. 455.

Pĕ, *prép.* Voir *pe*.

Pĕcat, *s. n.* dommage, 49. || malheur, 627. 643.—Pl. *pĕcate*.

Pele, *s. f. [Mold.]* peau, 55. 56. 169. || *pele gólă*, nu, 55.—Pl. *peĭ*.

Pentru, *prép.* pour, 14. 40. 55. 98. 100. 122. || à cause de, 563

Peptenà (a), *v. [Mold.]* peigner. || battre, 283.

Peptenà (a se), *v. r. [Mold.]* se peigner, 300.

Pĕr, *s. m.* cheveu, 70. 455. || poil, fil, 40. 203. 284. 285. 490. || *pĕr în pĕr*, lorsqu'on ne gagne rien au change, 203. || *în doĭ perĭ*, changeant, 284. || *a stà în doĭ perĭ*, indécis, 284. || *a fi în doĭ perĭ*, être pris de vin, 284. || *de a fir a pĕr*, par le menu, avec soin, 284. — Pl. *perĭ*.

Perde, (a), *v. [Mold.]*, perdre, 96. 359. 410. 623.

Perde, (a se), *v. r. [Trans.]*, se perdre, 546.

Perdea, *s. f.* rideau, 84. 285. 286. 287. || *a 'ĭ pune perdea la ochĭ*, le tromper, 286. || *cu perdea*, en gazant, 286. || *a dà cuĭ-va o perdea*, lui laver la tête, 287. || *a 'l luà cu o perdea maĭ sus*, lui couper le fil, 287. || *a se dà după perdea*, en sous main, sans se montrer, 287. || *a ridicà perdeaoa*, lever le voile, 287.—Pl. *perdele*.

Perdut, *adj.* perdu, 261. 271. — Fém. *perdută*; pl. *perduţi, perdute.*
Pereche, *s. f.* paire, 110. — Pl. *perechĭ.*
Perechĭe, *s. f.* paire 96. — Pl. *perechĭ.*
Perete, *s. m.* mur, 35. 50. 81. 287. 288. 289. 291. || *par'că spuĭ la perete,* parler à un sourd, 290. || *a ridicà patru pereţĭ,* se faire un abri, 290. — Pl. *pereţĭ.*
Pĕrete, *s. m.* mur, 34. 35. 148. 155. 288. 290. 540.— Pl. *pĕreţĭ.*
Peri (a), *v.* périr, 231. 301. 453. 454.
Perină, *s. f.* *[Mold.]* coussin, 292. — Pl. *perine.*
Perire, *s. f.* perte, 367. — Pl. *perirĭ.*
Pernă, *s. f.* coussin, 292. — Pl. *perne.*
Persic, *s. n.* dans la locut: *a dà după persic,* cacher pour voler, 292.
Persónă, *s. f.* personne, 258.—Pl. *persóne.*
Perucă *s. f.* perruque, 293.—Pl. *peruce.*
Pesce, *s. m.* poisson, 480. 492. 493 498. 507. 512. 547.—Pl. *pescĭ.*
Peschir, *s. n.* serviette de toilette, 293.—Pl. *peschire.*
Peste, *prép.* sur, 35. 413; passim. || par dessus, 157. 160. 165. 312. 365.
Petec, *s. n.* lambeau, chiffon, loque, 184. 293. 294. 295. 344. 345. 346. 347. 348. || pièces, 179. 344. — Pl. *petece.*
Petecă, *s. f.* *[Mold.],* torchon, 26. 295. || *a 'l face petecă,* le traiter pis que pendre, 295. || *a se face petecă,* s'effrayer, 295. — Pl. *petece.*
Petic, *s. n.* lambeau, chiffon, loque, 184. 293. 294. 295. 344. 345. 346. 347. || *a cóse petic la petic,* être avare, 294. || *a 'şĭ da în petic,* revenir à son naturel, retomber en faute, 294. — Pl. *petice.*
Peticos, *s. m.* enfant dans les langes. || morveux, 295. — Pl. *peticoşĭ.*
Pétră, *s. f.* pierre, 288. 298. 299. 424. || grêle, 360. — Pl. *petre.*
Pétra, *s. f.* pierre meulière, meule, 295. 296. 297. — Pl. *petre* şi *petri.*
Petroĭu, *s. n.* gros caillou, 299.— Pl. *petróĭe.*
Pĭaptĕnà (a se), *v. r.* se peigner, 300. 301. 417.
Picà (a), *v.* tomber, 22. 132. 310. 338. 368. 513 517. || *a picà cu,* faire tomber sur lui des gouttes de, 216.
Picior, *s. m.* pied, 116. 145. 257. 260. 274. 276 283. 321. 363. 367. 368. 369. 387. 412. 464. 564. || *în picere (picĭóre),* debout, 342. 343. || *pe picĭor,* debout, 444. — Pl. *picĭóre* et *picere.*
Picurà (a se), *v. r.* se tâcher, 622.
Pĭele, *s. f.* peau, 56. 66. 499. || cuir, 260. || *o să 'ĭ facă pielea burduf,* il le battra fortement, 499. — Pl. *pĭele.*
Pĭeptenà (a), *v.* peigner, 299.
Pĭeptenà (a se), *v. r.* se peigner, 300.
Pĭeptene, *s. f.* peigne, 301. — Pl. *pĭeptenĭ.*
Pĭerde, (a), *v.* perdre, 96. 184. 275.
Pĭerì (a), *v.* périr, disparaître, 157. 200. 301. 523.
Pildă, *s. f.* exemple. || par exemple, 400. — Pl. *pilde.*
Pilug, *s. n.* *[Mold.],* pilon, 172. || *gol pilug,* nu comme la main, 299.
Pingea, *s. f.* demi-semelle, 301. 302. || *a'ĭ pune pingéoa,* tromper, tirer une carotte, 301. || *a'ĭ dà pingéua,* le repousser, 302. || *a bate la pingea,* dépenser son avoir, 302. || *a ţine la cine-va ca la pingele,* ne pas tenir à quelqu'un, 302.—Pl. *pingele.*
Pingelì (a), *v.* tromper, voler, 302.
Pingeluì (a), *v.* tromper, voler, 302.
Pipă, *s. f.* *[Ung]* pipe, 207. 303. Pl. *pipe.*
Pipotă, *s. f.* estomac, 455.—Pl. *pipote.*
Pîrleaz, *s. n.* échalier, 162. 303. 304. || *a sărì pîrleazu,* jeter son bonnet par dessus les moûlins, 303. || *a fi iepure de pîrleaz,* vagabond; vouloir ménager la chèvre et le chou, 303.—Pl. *pîrleazurĭ.*

204. 413. 469.'549. | *porc-de-câne*, coquin, drôle, 650. —Pl. *porcĭ*.

Porcesc, *adj.* à porc, 2. — Fém. *porcéscă*; pl. *porcescĭ, porcesce.*

Porni (a se), *v. r.* partir, 88 || se mettre en marche, 244.

Port, *s. n.* costume, façon de s'habiller, 314. 315. || *a purtà portul cuĭ-va*, ressembler à quelqu'un, 315.— Pl. *porturĭ*.

Pórtă, *s. f.* porte, 41. 315. 316. 557. || *pe pórta mare*, par la grand porte, le front haut, 316. —Pl. *porţĭ*.

Portiţă, *s, f.* petite porte, 316. || *a'şi păstrà o portiţă de scăpare*, se garder une porte de derrière, 316.— Pl. *pórtiţe*.

Porumb, *s. n.* maïs, 21. — Pl. *porumbi, porumburĭ*.

Pospă'ală, *s. f.* vernis, 317. — Pl. *pospăieli*.

Post, *s. n.* carême, maigre, 658

Postavă, *s. f.* huche, dans laquelle tombe la farine dans le moulin, 131. 317.

Potcap, *s. n.* bonnet de moine, 317. || *a pune potcapu în par*, jeter le froc aux horties, 317. — Pl. *potcapi*.

Poticni (a se), *v. r.* broncher, butter, 364.

Póte, *adv.* peut-être, 59.

Potrivi (a), *v.* arranger de telle sorte que, 164.

Poveste, *s. f.* conte, fable, récit, 437. 450. — Pl. *poveşti*.

Praf, *s. n.* poussière, 226. 253.

Prag, *s. n.* seuil,. 318. 319. 320. 321. 322. || *a da cu capul de prag*, acquérir de l'expérience à ses propres dépens, 320. || *a pune picioru în prag*, résister, s'opposer, 321. || *din afară de prag*, de loin, 321. || *a bè pentru pragul uşei*, boire aux anges, 322. || *a fi pragul casei*, être la cheville ouvrière, 322. — Pl. *praguri*.

Prăjină, *s. f.* perche, gaule, 322. 323. || *a încălecà prăjina*, partir, 322. || *a'l pasce cu prăjina*, le surveiller, 322. || *o prăjină de om*, c'est une perche, 323. — Pl. *prăjini*.

Prăjit, *adj.* rôti 449. — Fém. *prăjită*; pl. *prăjiţi, prăjite*.

Prânz, *s. n.* repas de midi, 572 —Pl. *prânzuri*.

Prânzi (a), *v.* dîner, 379. 568. 569.

Prăpădi (a se), *v. r.* périr, 231.

Prăşit, *s. n.* binage, sarclage, 474.

Pre, *prép.* sur, 6. 65. 299; passim. || formant l'accusatif sans se traduire en français, 1. 2. 54. 74. 121. 135. 151. 167. 192. 250. 276. 283. 353. 354. 359. 378. 402. 410. 424. 459. 498. 530. 533. 578. 635. 677.

Prea, *adv.* très, trop, 31. 315. || *prea mult*, trop, beaucoup trop, 8. 672. || *nu prea*, pas trop, 452. 655.

Precum, *adv.* comme, ainsi que, 6. || de même que, 155. 288.

Preţ, *s. n.* prix, valeur, 184.—Pl. *preţurĭ*.

Pretutindenĭ, *adv.* partout, 79.

Pricinui (a), *v.* causer, occasionner, 671.

Pridvor, *s. n.* terrasse, 323. — Pl. *pridvóre*.

Primbla (a se), *v. r.* se promener, 561.

Primenele, *s. f. pl.* habit de rechange, 323.

Primi (a), *v.* reçevoir, admettre, 74. 422.

Prin, *prép.* par, 427. || dans, 129. 233. 590. 664. 666. 668. 669. || à travers, au travers de, 62. 81. 82. 194. 211. 431. 545. || au milieu de, accroché à, parmi, 203.

Prinde (a), *v.* attraper, 353. 408. 425. 492. 498. 532 547. 597. 670. || attacher, 272. 520. || se former, 612. || *a prinde chiag*, s'enrichir, 520. || *a prinde cójă*, s'enrichir, devenir plus fort, 532.

Prinde (a se), *v. r.* s'appliquer. se coller, 291. || s'agripper, 81. 430.

Pripi (a se), *v. r.* se hâter, se presser, 579.

Prisacă, *s. f.* rûcher, 323.

Prisnel, *s. n* lanterne (terme de meunerie). || *a fi prisnel*, c'est un vif argent, 323.

Prisnel, *s. n. [Mold.]*, même sens que le précédent, 323.

Privi (a), *v.* regarder, 257.

Propea, *s. f. [Mold.]*, étai, étançon, 158. 160. 434. — Pl. *propele*.

Propta, *s. f.* étai, étançon, 159.— Pl. *proptele.*
Proptea, *s. f.* étai, étançon, 157. 158 159. 160. 323. 324. || *a avè proptele*, avoir des soutiens, des protecteurs, 324. || *nu 'l ţin proptelele*, il est tout cassé, 324. || *proptèua gardului*, paresseux; bâtard, 324. — Pl. *proptele.*
Próspĕt, *adj.* nouveau, frais, 485. — Fém. *próspĕtă*; pl. *próspeţĭ*, *próspete.*
Prost, *adj.* sot, bête, 118. 164. 483. 618. || mauvais, 55. 536. 587. — Fém. *próstă*; pl. *proştĭ*, *próste.*
Prostie, *s. f.* sottise, 665. — Pl. *prostiĭ.*
Proţap, *s. m.* long bâton fourchu, 324. — Pl. *proţapurĭ.*
Prunc, *s. m.* enfant, nourrisson, 55. — Pl. *pruncĭ.*
Puĭu, *s. m.* poulet, 616.—Pl. *puĭ.*
Puişor, *s. m.* petit d'un oiseau, 513. — Pl. *puişorĭ.*
Pulpană, *s. f.* basque d'un habit, 324. — Pl. *pulpane.*
Pumn, *s. m.* poing, 443. 583. 650. 651. — Pl. *pumnĭ.*
Pune (a), *v.* mettre, poser, 22. 30. 38. 44. 67. 74. 96. 97. 98. 110. 121. 133. 136. 151. 160. 175. 177. 200. 221. 223. 224. 236. 252. 263. 269. 276. 282. 283. 285. 286. 291. 292. 298. 301. 302. 305. 311. 312. 317. 321. 336. 348. 351. 352. 356. 360. 362. 365. 379. 395. 410. 411. 423. 449. 453. 478. 481. 491. 502. 503. 566. 587. 588. 594. 606. 613. 644. 653. 656. 657. 659. || mettre, loger. 133. || mettre, accrocher, 50. 405. || attacher, 401. || *a pune foc*, mettre le feu, 85. || servir, 496. || mettre, battre, 273.
Pune (a se), *v. r.* se mettre, 61. 131. 201. 298. 321. 651. 654. || s'arrêter, 498. || se mettre à manger, 526.
Pune (a 'şĭ), *v.* se mettre, 118.
Pungă, *s. f.* bourse, 36. 39. 179. 503. 520. 563. 647.—Pl. *pungĭ.*
Punte, *s. m.* pont, 365. 471. — Pl. *punţĭ.*
Pupà (a), *v.* embrasser. || *a pupat lulèua Nèmţuluĭ*, il s'est grisé comme un Polonais, 210.
Pupà, (a se), *v. r.* s'embrasser, 529.
Purcel, *s. m.* porceleţ, 68. 133. 626. — Pl. *purceĭ.*
Purece, *s. m.* [Mold.], puce, 98. — Pl. *purecĭ.*
Purecel, *s. m.* [Mold.], dimin. de *purece*, 626.
Purice, *s. m.* puce, 221. — Pl. *puricĭ.*
Puricel, *s. m.* dimin. de *purice*, 626.—Pl. *puriceĭ.*
Purtà (a), *v.* porter, 44. 49. 86. 96. 115. 119. 149. 204. 265. 230. 313. 315. 627. || faire aller, 247. || tenir, diriger, 289. || porter sur soi, 325. 335. || mener, 71.
Purtà (a se), *v. r.* se porter, 41. || s'habiller, 314.
Purtat, *adj.* qui a été, qui a voyagé, 245. 429. — Fém. *purtată*; pl. *purtaţĭ*, *purtate.*
Pururea, *adv.* toujours, 349.
Pus, *adj.* mis, 655.—Fém. *pusă*; pl. *puşĭ*, *puse.*
Puşcă, *s. f.* fusil. || *gol puşcă*, nu comme la main, 171. — Pl. *puscĭ.*
Pustiŭ, *adj.* vide, 38. 75. || abandonné, 234. || non habité, 84. 88. 129. — Fém. *pustie*; pl. *pustiĭ*, *pustie.*
Puţ, *s. n.* puit, 154. 325. — Pl. *puţurĭ.*
Puté, (a), *v.* pouvoir, 34. 35. 38. 80. 98. 126. 145. 159. 168. 175. 204. 230. 233. 274. 281. 282. 295. 296. 342. 350. 367. 391. 406. 451. 528. 529. 549. 557. 560. 581: 583. 589. 626. 638. 648. 659. 662. 676. 677.
Puté (a se), *v. r.* être possible, 15. 21. 34. 35. 133. 159. 325. 365. 388. 389. 509. 567. 625. 664. 665. 668. 669.
Puţĭ (a), *v.* puer, sentir mauvais, 591.
Puţin, *adj.* et *adv.* feu, 137. 186. 307. 619. 640. 671. || un peu, 439. 485. || *maĭ puţin*, moins, 619. || *maĭ de puţine orĭ*, moins souvent, 620.
Putină, *s. f.* bée, tonneau à gueule-bée, 485. 488. 591.—Pl. *putinĭ.*
Putred, *adj.* pourri, 383. 391.—Fém. *putredă*; pl. *putredĭ*, *putrede.*

R

Răbdà (a), *v.* patienter, supporter, 452.
Răboj, *s. n.* taille, enchoche, || *pe raboj*, à crédit, 359. — Pl. *răbojurĭ*.
Rădăcină, *s. f.* racine, 166. — Pl. *rădăcinĭ*.
Rade (a), *v.* raser, 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 414. || *a rade pre cine-va*, battre quelqu'un, se tromper, l'empêcher de réussir, 328. || *a 'ĭ rade o mustaţă*, se moquer de lui. 329. || *a'l rade cu briciu domnesc*, l'ennoblir, 331. || *tu îĭ ḑicĭ rasă, ea îţì dice tunsă*, se dit des gens qui ne sont jamais d'accord, 322. || *ras, ne-ras*, vite, sans plus d'apprêts, 332.
Rade (a se), *v. r.* se raser, 326. 327. 334.
Radu, *s. m.* Rodolphe, 143.
Ragaz, *s. n.* répit, 561.
Ragea, *s. f.* étais, 159. — Pl. *ragele*.
Raiu, *s. n.* paradis, 76. 598. — Pl. *raiurĭ*.
Rană, *s. f.* blessure. 449. — Pl. *rănĭ*.
Rar, *adj.* rare 327. — Fém. *rară;* pl. *rarĭ, rare*.
Ras, *adj.* rasé, 330. 331. 332. 333. 334. 414. 415. 416. 418. — Fém. *rasă;* pl. *raşĭ, rase*.
Rasă, *s. f.* froc du moine, 334. 335. || *rasa nu te face călugăr*, l'habit ne fait pas le moine, 334. — Pl. *rase*.
Răsătură, *s. f.* acte de raser, 335. — Pl. *răsăturĭ*.
Răşniţă, *s. f.* égrugeoir, moulin. à bras ou à manège, 245. 336. — Pl. *răşniţe*.
Raţă, *s. f.* canard, 409. — Pl *raţe*.
Rătăci, (a se), *v. r.* égarer, se perdre, 148.
Razimà (a se), *v. r.* s'appuyer, 368.
Rĕ, *adj. fém. [Mold.]* pour *rea*. mauvaise, 397.
Rea, *adj. fém.* mauvaise, 223. 240. 254. 428. 467. 544. || *de inima rea*, de chagrin, 579. — Pl. *rele*.
Rece, *adj.* froid, 358. 445. 446. 447. — Fém. *rece;* pl. *recĭ, rece*.
Rĕcori (a), *v.* rafraîchir, 483.
Rĕcori (a se), *v. r.* se rafraîchir, 445.
Rĕdicà (a), *v.* lever, 20. 311.
Rĕmâne (a), *v.* rester, demeurer, 20. 38. 55. 64. 96. 97. 99. 157. 169. 199. 203. 252. 256. 292. 299. 380. 384. 387. 390. 401. 547. 548. 611. || rester, avoir de reste, 174.
Rĕsfăţà (a se), *v. r.* vivre heureux, fier, 179.
Rĕsturnà (a se). *v. r.* se renverser, 368.
Rĕŭ. *adj.* mauvais. 15. 223. 500. 507. 625. || *rĕŭ de clanţă*, mauvaise langue, 117. || *mai rĕŭ*, pire, 55. 314. 467. || *a părè rĕŭ*, regretter, 83. || *cât de rĕŭ*, même très mauvais, 27. || déplaisant, 88. || violent, 158. — Pl. *rĕĭ*.
Rĕŭ, *s. n.* mal, 182. 271. 297. 496. 576. 615. 651. — Pl. *rĕurĭ*.
Rĕŭ, *adv.* mal, c'est mal, 38. || beaucoup, 377.
Rĕutăţĭ, *s. f. pl.* vices, 462.
Rezema (a se), *v. r.* s'appuyer, 383.
Rĕzêmat, *adj.* appuyé, 21. — Fém. *rĕzêmată*.
Rĕzimà (a se), *v. r.* s'appuyer, 383.
Rîde (a), *v.* rire, 101. 309. || rire, se moquer de, 524. 573. 574. 575.
Ridicà (a), *v.* élever, 160. || élever, ériger, 290. || relever, 22. 224. 287, 310. || lever, 225.
Ridicà (a se), *v. r.* se lever, 651. 652.
Ridicat, *adj.* relevé, 309. || Fém. *ridicată;* pl. *ridicaţĭ, ridicate*.
Ridiche, *s. f.* radis, 416. — Pl. *ridichĭ*.
Rîjniţă, *s. f.* moulin à bras ou à manège, 246. 247. — Pl. *rîjniţe*.
Rînd, *s. n.* étage, 73. — Pl. *rîndurĭ*.
Rînd, *s. n.* rang, tour. || *pe rînd*, chacun son tour, 239. || *a ţine rîndu*, attendre son tour, 238. — Pl. *rîndurĭ*.
Rînd, *s. n.* ordre. || *om fără rînd*, homme qui n'a pas d'ordre, 351.
Rînduélă, *s. f.* organisation, ordre, dispositions prises, 536 — Pl. *rîndueli*.
Rîndunea, *s. f.* hirondelle, 444. — *rîndunele*.
Rîs, *s. n.* rire. || *a remâne de rîs*,

S

Saftian, *s. n.* maroquin, 355. || *a avé urechĭ de saftian*, avoir l'oreille dure, 355. || *a avė obraz de saftian*, avoir l'épiderme peu sensible, 355.
Sălaş. *s. n.* demeure, habitation. || demeure rudimentaire des pâtres dans les montagnes, 355.
Salbă, *s. f.* collier, 355. 356. || *lasă'l în salba luĭ*, laisse le avec ses mauvaises habitudes, 356. —Pl. *salbe*.
Săltà (a), *v.* sauter, danser, 472.
Saltea, *s. f.* matelas, 356. || *a stà (şedė) pe saltea*, ne rien faire, 356. || *de pe saltea*, sans se fatiguer, 356. || *a pune sub saltea*, mettre de côté, 356.—Pl. *saltele*.
Şalvarĭ, *s. f. pl.* large pantalon des Turcs, sorte de braies, 43. 357.
Şalvaragiŭ, *s. m.* porteur de şalvarĭ. || surnom que l'on donne aux Turcs, 357.—Pl. *şalvaragiĭ*.
Samă, *s. f. [Mold.]* garde. || *a da în samă*, confier, 488.
Samanà (a), *v. [Mold.]* semer, 290.
Sâmbătă, *s. f.* samedi, 597.
Samnà (a), *v. [Banat]*, marquer, faire une entaille, 176.
Sănătate, *s. f.* santé, 173. 553.
Sănătos, *adj.* bien portant, 15. || porter-vous bien, 256. || *a se face sănătos*, recouvrer la santé, 15.—Fém. *sănătósă;* pl. *sănătoşĭ, sănătóse*.
Sandrama, *s. f.* baraque. || *e o şandrama*, c'est une ruine, 357. Pl. *şandramale*.
Sapă, *s. f.* houe, sape, 467. 468. 473.—Pl. *sape*.
Sapat, *s. n.* piochage, 475.
Sapte, *adj. num. card.* sept, 123.
Săpun, *s. n.* savon, 329. 357. 358. 359. || *a strigà la săpun*, crier à tue tête, 358. || *a'ĭ trage un săpun*, lui donner un savon, 358. || *a'l face cu săpun şi cu apă rece*, même sens que le précédent, 359.—Pl. *săpune*.
Săpunì (a), *v.* savonner. || gronder, 359.
Sărac, *adj.* pauvre, 69. 167. 168. 339. 563. 632. || infortuné, malheureux, 265.—Fém. *săracă ;* pl. *săracĭ, sărace*.
Sărăcie, *s. f.* pauvreté, 142. 265. 467. 477. 494. 536.
Sărat, *adj.* salé, 629.—Fém. *sărată;* pl. *săraţĭ, sărate*.
Sare, *s. f.* sel, 128. 362. 602. 606. 607. 608.
Sare-gardurĭ, *m. c.* mauvais sujet, 165.—Pl. *sare-gardurĭ*.
Sărì (a), *v.* sauter, 156. 157. 160. 165. 277. 303. 306. 325. 403. 412. 464. || *de sare cămaşa pe dînsa*, à grosses larmes; trembler de froid, ou de peur, 65.
Sarică, *s. f.* manteau d'hiver à longs poils, 359. — Pl. *sarice*.
Sărit, *adj.* sorti, hors de, 403. — Fém. *sărită ;* pl. *săriţĭ, sărite*.
Săritā, *s. f.* saut, hauteur d'une chûte d'eau, 359. 360: || *a scóte pre cine-va din sărite*, faire sortir quelqu'un de ses gonds, 360. || *a 'şĭ perde sărita*, perdre la tête, 359. — Pl. *sărite*.
Săruta (a se), *v. r.* s'embrasser, 250.
Sat, *s. n.* village, 167. 173. 300. 473. — Pl. *sate*.
***Şatră**, *s. f. [anc.]* tente, ne s'emploie plus actuellement que pour désigner les tentes des bohémiens, 360. — Pl. *şetre*.
Sătul, *adj.* rassasié, 371. 441. 555. 586. 646. — Fém. *sătulă;* pl. *sătulĭ, sătule*.
Săturà (a), *v.* rassasier, 620. 641.
Sătura (a se), *v. r.* se rassasier, 443. 615.
Sbanţ, *s. n.* pièce qui se met aux chaussures. || *'ĭ am pus sbanţu*, je l'ai fait taire; je me suis moqué de lui, 360.
Sbicĭu, *s. n. [Ung.]* fouet, 361.
Sbîrcit, *adj.* ridé, 519. — Fém. *sbîrcită;* pl. *sbîrciţĭ, sbîrcite*.
Sbor, *s. n.* vol, volée, 444. — Pl. *sborurĭ*.
Sburà (a), *v.* voler, 568.
Sburat (din), au vol, 444.
Sburătură, *s. f* morceau de bois, 301. — Pl: *sburăturĭ*.
Scaĭu, *s. m.* chardon, 423. — Pl. *scaiurĭ*.
Scăldà (a se), *v. r.* se baigner, 361. 362:
Scăldat, *adj.* baigné, 361.—Fém. *scaldată;* pl. *scăldaţĭ, scăldate*.
Scăldătóre, *s. f.* salle de bain,

362. || *s'a căcat în scăldătóre*, il s'est fait du tort à lui-même; il est heureux, 362. || *'ĭ-a pus sare în scăldătóre*, il est intelligent, 362. — Pl. *scăldătorĭ*.

Scândură, *s. f.* planche, 362. 363. 364. || *a 'l lăsà scândură*, ruiné ou très-faible, 363. || *scândură de scăpare*, planche de salut, 363. Pl. — *scândurĭ*.

Scăpà (a), *v.* s'échapper, 47. 427. 510. || lâcher, laisser s'échapper, 47. 266. 581. || se sauver, 330. 417.

Scăpărà (a), *v.* battre le briquet, faire jaillir des étincelles, 3.

Scăpare, *s. f.* salut, 316. 363. || *a'şĭ păstra o portiţă de scăpare*, il se réserve toujours une porte de derrière, 316.

Scară, *s. f.* échelle, 365. 366. || *a se face scară şi punte*, donner des pieds et des mains, 365. || *'ĭ s'a pus o scară bună*, il a eu un bon marchepied, 365. || *i s'a luat (tăiat) scara*, on lui a coupé l'herbe sous le pied, 366. || *pe o scară întinsă*, sur une large échelle, 366. — Pl. *scărĭ*.

Scară, *s. f.* escalier, 54. 364. 365. 366. || *a sui scările cuĭ-va*, solliciter, s'humilier, 366. — Pl. *scărĭ*.

Scărpinà (a se), *v. r.* se gratter, 197.

Scărpinare, *s. f.* action de se gratter, 539.

Scârţăì (a), *v.* grincer, 114. 423.

Scatolcă, *s. f.* cassette, coffre, | giffle, 367. || vieille femme, 367. — Pl. *scatólce*.

Scatulca, *s. f.* cassette. || vieille femme, 367.—Pl. *scatulce*.

Scaun, *s. m.* siège. 367. 368. 369. || *a şedè între douĕ scaune*, entre deux selles, 368. || *par'că l'a ţintuit de scaun*, il semble vissé sur sa chaise, 368. || *a fi cu scaun la minte*, être intelligent, 369. — Pl. *scaune*.

Scăunaş, *s. m.* tabouret, 369. — Pl. *scăunaşe*.

Schimbà, (a), *v.* changer, 46. 480.

Schimburĭ, *s. f. pl. [Mold.]*, linge de rechange, linge, 303.

Scì (a), *v.* savoir, 61. 106; passim. || connaître, 571.

Sciinţă, *s. f.* savoir, 534. — Pl. *sciinţe*.

Scobì (a se), *v. r.* se creuser, || *a se scobi în măsele*, se curer les deuts, 448.

Scobitóre, *s. f.* cure-dent, 555. — Pl, *scobitorĭ*.

Scórţă, *s. f.* natte. || *obraz de scórţă*, éhonté, qui a toute honte bue, 369. || *se îndóie ca scórţa*, il plie à tous vents, 369. — Pl. *scórţe*.

Scos, *adj.* tiré, 46. — Fém. *scósă; pl. scoşĭ, scóse*.

Scóte (a), *v.* faire sortir, chasser, 74. || tirer de, faire sortir de, 34. 143. 255. 267. 348. 360. 402, 516. 535. 570. 595. 581. 582. 589. 563. 671. || ôter, 60. || crever, 592. || rendre, 539. || obtenir, 589. || *a'l scóte basma curată*, le laver d'une accusation, 18. || *a scóte din balamele*, faire sortir de ses gonds 16. || *par'că o scóse din buzunar*, il sait bien mentir; il ne réflechit pas beaucoup pour lâcher des bourdes, 37. || *a scóte din gură*, dire, 471. || *a scóte la covrigĭ*, mener à la ruine, 535.

Scóte (a'şì), *v. a 'şĭ scóte mămăliga*, gagner son pain, 611.

Scrie (a), *v.* écrire, 130. 213.

Scris, *adj.* peint, dessiné, 292 — Fém. *scrisă; pl. scrişĭ, scrise*.

Scrum, *s. n.* cendre. || *a se alege scrum de*, ne rien rester de, 369

Scufie, *s. f.* coiffe, bonnet, || *născut cu scufia*, né coiffé, 370. — Pl. *scufiĭ*.

Scuìpà (a), *v.* cracher, 325.

Sculă, *s. f.* bijou, joyau, 370. 371. || *ce maĭ sculă*, quelle bonne pièce, 370. — Pl. *scule*.

Sculà (a se), *v. r.* se lever, 554. 638. 651 || se relever, 412.

Sculat, *adj.* levé, || que tu te lèves, 670.

Scump, *adj.* cher, 12. 71. — Fém. *scumpă; pl. scumpĭ, scumpe*.

Scurmuş, *s. n. [Mold.]* patte (d'oiseau) 631. — Pl. *scurmuşe*.

Scursură, *s. f.* fange, résidu. | *o scursură de om*, un être abject, 371. — Pl. *scursure*.

Scurt, *adj*. court, peu, 183. 262. 307. 308. 336. — Fém. *scurta*; pl. *scurţĭ*, *scurte*.
Scurtà (a), *v*. raccourcir, 229. 399.
Scurtătură, *s. f.* bâton court. || *a'l mĕsurà cu scurtătură*, le battre, 371. — Pl. *scurtăture*.
Scurteĭcă, *s. f.* manteau de femme fourré et à larges manches, 371. — Pl. *scurteĭce*.
Scuturà (a), *v*. secouer, 25. 38. 126. 253.
Scuturătură, *s. f.* frisson, 36.—Pl. *scuturăturĭ*.
Sdrénţă, *s. f.* loque, haillon, guenille, 371. 372. || *a nu se ţine sdrénţă de sdrénţă*, être très-pauvre, 372. | *a fi sdrénţă*, coureuse, femme de mauvaise vie, 372. — Pl. *sdrenţe*.
Sdrenţos, *adj*. *[Ung.]* loqueteux, 168. 372. — Fém. *sdrenţósă*; pl. *sdrenţoşĭ*, *sdrenţóse*.
Se, *pron. pos. 3-e pers.* se, soi, à soi; passim.
Se, pour *să*, l'on, 112.
Sec, *adj*. vide, 342. || *a inghiţi în sec*, avaler sa salive, 585.— Pl. *seci*.
Sĕc, *adj*. sec, 584. 585.—Pl. *sĕcĭ*.
Secret, *adj*. silencieux, 250.—Fém. *secretă*.
Şedé, (a), *v*. rester, demeurer, 161. 279. 356. 401. 573. 575. 606. 649. 651. || s'asseoir, 80. 368. 378. || être assis, 381.
Sémă, *s. f.* compte || *în sémă*, à la garde de, 488, || *pe sémă*, à la garde de, 488.
Sĕminţă, *s. f.* semence. 477.—Pl. *sĕminţe*.
Semn, *s. m.* signe, 518.—Pl. *semne*.
Şépte. *adj. ord. card*, sept, 144. 457.
Şepte, *adj. ord. card. [Mold.]* 521. 601. 624.
Séră, *s. f.* soir, 399. 640. —Pl. *serĭ*.
Sêrbesc, *adj*. serbe, 642. — Fém. *sêrbéscă*; pl. *sêrbescĭ*, *sêrbesce*.
Sĕrman, *adj*. pauvre, 27. — Fém. *sermană*; pl. *sĕrmanĭ*, *sĕrmane*.
Şerpar, *s. n.* *[Trans.]*, ceinture | *a fi cu şerpar de aţă*, être pauvre, 372.—Pl. *şerpare*.
Sete, *s. f.* soif, 560. 562. || *cu sete*, avec force, 112.
Setos, *adj*. qui à soif, 553. — Fém. *setósă*; pl. *setoşĭ*, *setóse*.
Sĕŭ *pr.-pos.* son, sien; passim.
Sfădì, (a se), *v. r.* *[Mold.]* disputer, quereller, 381.
Sfânt, *s. m.* saint, 598.—Pl. *sfinţĭ*.
Sfară, *s. f.* traînée de fumée. || *a dà sfară în ţĕră*, répandre une nouvelle, 372.
Sfărâmà, (a se), *v. r.* se briser, 238.
Sfărmitură, *s. f.* *[Trans]*, miette, 654.—Pl. *sfărmiturĭ*.
Sfeşnic, *s. n.* flambeau, chandelier, 373.—Pl. *sfeşnice*.
Sfichi, *interj*. vlan! 373.
Sfichiŭ, *s. n.* *[Mold.]* mèche du fouet, 373.
Sfichiuì, (a), *v*. se moquer, lancer un mot mordant, 373.
Sfinţì, (a), *v*. se coucher (en parlant du soleil), 166. 193.
Sfîrléz, *s. n.* babillard, (t. de meun.) 373. 432.—Pl. *sfîrleze*.
Sfîrşì, (a se), *v. r.* se terminer, 66.
Sfîrşit, *s. n.* fin. || *pe sfîrşit*, près de sa fin, 66. 212.
Sfóră, *s. f.* corde, ficelle., 299. 342.—Pl. *sforĭ*.
Sgârie-brânză, *m. c.* avare, grippe-sou, 492.
Sgrabălà (a), *v*. *[Ung.]* gratter, 228.
'Şi, *pr. pos.* pour soi, son, sa; passim.
Şi, *conj*. et; passim. || aussi, même, jusqu'à, 51. 60. 64. 82. 93. 97, 101. 132. 133. 139. 155. 160. 174. 185. 196. 197. 198. 199. 201; passim. || encore, 179. | *aşa şi*, même, 5. 6. || *cum şi*, aussitôt que, 310.
Şî, *pr. pos.* pour lui, 184. 659.
Şî, *conj*. et; passim. || aussi, 199. 235. 483. 588. 619. || *aşa şî*, de même, 6. || *fie şî*, même, 184. | déjà, 622.
Şic, *s. n.* clinquant, fil d'or. || *a avé şic la vorbă*, sa parole a du poids, de la valeur, 374.
Sîmbure, *s. m.* noyau, pépin, 587. — Pl. *sîmburĭ*.
Simţì (a), *v*. ressentir, 54. 669.
Şindrilă, *s. f.* bardeau, échandole, 374. — Pl. *şindrile*.
Sine, *pron*. soi, 65. 213. 252.
Şineag, *s. m.* *[Banat.]* ancienne mesure qui comprend cinq *fărtae*, 627. — Pl. *şineagurĭ*.

Fém. *spurcată*; pl. *spurcaţĭ*, *spurcate*.

Stà (a), *v.* rester, demeurer, 21. 48. 136. 284. 356. 367. 393. 413. 425. 430. 579. 606. || se tenir, 217. 224. 342. 343. 368. 373. || se tenir (rester) debout, 159. || s'arrêter, 238. 243. 249. 432. || se trouver 462. || consister, résider, 385. || être assis, 368. || *a stà dĕ băţ cu cine-va*, se tenir à ses trousses, 23. || être supporté par, 27. || *a s'à de brîu cu cine-va*, être à tu et à toi avec quelqi'un, 32. || *staĭ!* arrête! 189.

Stambă, *s. f.* indienne (étoffe), pour *stampă*, impression, 381.— Pl. *stambe*.

Stan, *s. m.* Etienne, 649.

Stână, *s. f.* bergerie, 381. 382. 512. || *a închide pe lupul în stână*, enfermer le loup dans la bergerie, 382. || *s'a dus şì el la stână şi a ajuns Vinerea*, il n'a pas de chance, 382.—Pl. *stâne*.

Stanca, *s. f.* Etiennette, 483.

Stănică, *s. m.* diminutif d'Etienne, 274.

Stâng, *adj.* gauche, 283. — Fém. *stângă*.

Stăpân, *s. m.* maitre, 40. 59. 73. 77. 80. 260. 381. 434. 547. — Pl. *stăpânĭ*.

Staul, *s m. [Mold.]*, étable, bercail, 383.—Pl. *slaule*.

Stăvélă, *s. f. [Banat]*, barrière. || *n'are stăvélă*, il n'a pas de repos, 383.

Stea, *s. f.* étoile. 383. — Pl. *stele*.

Stejar, *s. m.* chêne, 160. — Pl. *stejarĭ*.

***Stemă**, *s. f.* couronne, diadème. || *a fi cu stemă în frunte*, être de noble origine, être un homme remarquable, 383. — Pl. *steme*.

Sterge (a), *v.* essuyer, 130. 220. 258. || *a o şterge la papuc*, filer, 275. || effacer, 135 || *a sterge cu buretele peste*, passer l'éponge sur, 35.

Sterge (a se), *v. r.* s'essuyer, 628.

Stergĕtóre, *s. f. [Ung.]* essuyage, 380. — Pl. *stergĕtorĭ*.

Stérpì (a se), *v. r.* avorter, devenir stérile, 449.

Sticlă, *s. f.* bouteille, 491. 586. 587. — Pl. *sticle*.

Stil, *s. n.* style, 299. — Pl. *stilurĭ*.

Stîlp, *s. n.* poteau, pilier, 90. 383. 384. 609. || *stîlpiĭ ţeriĭ*, les nobles, 384. | *stîlpu caseĭ*, le mari, le personnage important de la maison, 384. || *a fi stîlp*, le premier, le soutien, 384. || *a remâne stîlp*, rester pétrifié, ébahi, 384. — Pl. *stîlpĭ*.

Stîlpit, *adj.* fixe, immobile. || *a rĕmâne stîlpit*, demeurer pétrifié, 385. || fixé, 423. — Fém. *stîlpită*; pl. *stîlpiţi*, *stîlpite*.

Stinge (a), *v.* éteindre, 82. 83. 33i. 641. || détruire, anéantir, 476.

Stinge (a se), *v. r.* s'éteindre, 148.

Stinge (a se), *v. r. [Mold.]* s'éteindre, 177.

Ştir, *s. m.* Amaranthus sanguineus, 481.

Ştirbì (a se), *v. r.* s'ébrécher, 31.

Ştirbină, *s. f.* brêche, lacune, 92. — Pl. *ştirbine*.

Stîrp, *adj.* brisé, 573. — Fém. *stîrpă*.

Stîubeĭu, *s. n.* ruche creusée dans un tronc d'arbre, 385. — Pl. *stîubee*.

Stofă, *s. f.* étoffe, 385. || *are stofă bună într'însul*, il a de l'étoffe, 385. — Pl. *stofe*.

Stomah, *s. n.* estomac, 526. 580. — Pl. *stomahurĭ*.

Stórce (a), *v.* presser, 34. 36.

Strachină, *s. f.* écuelle, terrine, 491. — Pl. *strachine*.

Străin, *s. m.* étranger, 74. 289. 646. — Pl. *străinĭ*.

Străin, *adj.* d'autrui, étranger, 179. 183. 202. 206. 443. — Fém. *străină*; pl. *străinĭ*, *străine*.

Straiţă, *s. f. [Ung.]* besace, 386. 545. Pl: *straiţe*.

Straĭu, *s. f. [Mold. Ung.]*, vêtement, habit, 386. 387. 474. || *aŭ tras straĭul de sub el*, il est mort, 387. — Pl. *strae*.

Straje, *s. f.* gardien, garde, 588.

Străluci (a), *v.* briller, 77.

Straniu, *s. m. [Banat.]*, couverture, 387. — Pl. *straniĭ*.

Straşină, *s. f.* avant-toit, auvent, 388. — Pl. *straşine*.

T

Tăciune, *s. f.* tison, 429.
Tafta, *s. f.* taffetas, 390.
Taftă, *adv.* entièrement, 390.
Tăgârță, *s. f.* besace, sac à provisions, 390.—Pl. *tăgârțe.*
Tăiă (a), *v.* couper. 12. 30. 96. 160. 212. 220. 311. 312. 313. 365. 389. 602. 607. 614. 642. 676. || détacher, 165. || marquer, faire une encoche, 176. || détourner, couper, 242. 243.
Tăiat, *adj.* coupé. 253.—Fém. *tăĭată* ; pl. *tăĭațĭ. tăĭate.*
Taĭnă, *s. f.*, secret, 40. 570.—Pl. *taĭne.*
Taler, *s. n.* assiette, 480.—Pl. *talere.*
Talhar, *s. m.* [*Mold.*] voleur, 168. 473.—Pl. *tâlharĭ.*
Talpă, *s. f.* semelle, 107. || semelle (poutre), 260. 391. 392.—Pl. *talpe* et *tălpĭ.*
Tălpoĭu, *s. n.* grosse semelle (poutre), 392.—Pl. *tălpóĭe.*
Tâmbătă, *s. m.* pour *Sâmbătă*, samedi, 200.
Tandur, *s. n.* chaufferette. || *a stà pe tandur*, ne rien faire, 393.
Țap, *s. m.* bouc, 464.—Pl. *țapĭ.*
Tărăbuță, *s. f.* bagage. || *a'șĭ lua tărăbuțele*, prendre ses cliques et ses claques, 393.—Pl. *tărăbuțe.*
Tare, *adj.* fort, 30. 561. || dur, 230. 295. 296.
Tare, *adv.* [*Mold.*] fort, très, 590. || *și maĭ tare*, encore plus, 179.
Tăriță, *s. f.* son, 131. 521. 544.—Pl. *tărîțe.*
Tas, *s. n.* plat pour quêter. || *a umbla cu tasul*, quémander, 394.—Pl. *tasurĭ.*
Tașcă, *s. f.* sacoche, 394.
Tată, *s. m.* père. || *tat'to*, ton père, 451. || *tată-su*, son père, 625.
Tatar, *s. m.* tartare, 454. — Pl. *tatarĭ.*
Tătar, *s. m.* tartare, 453. — Pl. *tătarĭ.*
Tavă, *s. f.* plateau. || *a dà tavă pre cine-va*, battre quelqu'un 394.—Pl. *tăvĭ.*
Tăvăli (a se), *v. r.* se vautrer, 472.
Te, *pr. réfl.* te, toi; passim.
Țe, *pr. réfl.* te, toi, à toi, 270. 280. 395.
Técă, *s. f.* gousse, cosse, 548.—Pl. *tecĭ.*
Teică, *s. f.* auge en bois, 394.—Pl. *teĭcĭ.*
Teĭu, *s. m.* tilleul, 29.—Pl. *teĭ.*
Teĭu, *s. m.* lieu fait en fibres de tilleul, 139.—Pl. *tee.*
Témă, *s. f.* crainte, peur, 473.
Teme (a se), *v. r.* se méfier, 310.
Teme (a), *v.* [*Mold.*] être jaloux, 125.
Temelie, *s. f.* fondation, 395. — Pl. *temeliĭ.*
Țéră, *s. f.* pays, terre, contrée, 260. 301. 372. 384. 392. 453.—Pl. *țĕrĭ.*
Țĕran, *s. m.* paysan, 561. — Pl. *țĕranĭ.*
Terchea-berchea, *s. compr.* propre à rien, 110.
Têrfă, *s. f.* chiffon, loque. || courtisane de bas étage, 395. — Pl. *têrfe.*
Țese (a), *v.* tisser, 272.
Tĕse (a sĕ), *v. r.* [*Mold.*] être tissé, 269.
Țĕsĕtură, *s. f.* [*Mold.*] tissu, travail du tissu, 385. — Pl. *țĕsĕturĭ.*
Teslă, *s. f.* herminette, 153. — Pl. *țesle.*
Țest, *s. n.* four de campagne, 395. 396. || *cu țestul în cap*, sot, 396.
Tĕst, *s. n.* four de campagne, 395. 396 *a fi cu țĕstu*, travailleur, 396.
Tĕŭ, *pr. pos.* ton, tien; passim.
Țesut, *adj.* tissé, 271.—Fém. *țesută* ; pl. *țesuțĭ*, *țesute.*
Ți et **'țĭ**, *pr.* te, pour toi, 22. 36. 73. 96 ; passim.
Ți pour *si*, et, prononciation enfantine, 200.
Tichie, *s. f.* calotte, 396. 397. 398. || *născut cu tichia în cap*, né coiffé, 398. || *cel cu tichia*, le diable, 398.—Pl *tichiĭ.*
Ție, *pr. pos.* à toi, 132.
Țigan, *s. m.* bohémien, 47. 130. 437. 450. 561. 562. 589. 629. 649.—Pl. *țiganĭ.*
Țigancă, *s. f.* bohémienne, 314.—Pl. *țigance.*
Țigănesc, *adj.* de bohémien, 523.—Fém. *țigănéscă* ; pl. *țigănescĭ*, *țigănesce.*
Țigănesce, *adv.* comme les bohémiens, 524.
Țigară, *s. f.* cigare, 398.—Pl. *țigărĭ.*

Tigvă; *s. f.* callebasse-gourde, 573.—Pl. *tigve.*
Timp, *s. m.* temps, 159. || *în timp de*, pendant, 158.—Pl. *timpurĭ.*
Timpuriŭ, *adj.* précoce. || *de timpuriŭ*, de bon matin, 639. — Fém. *timpurie.*
Tindă, *s. f.* entrée, vestibule, 398. 399. 400. 401. || *a se duce până în tindă*, laisser un travail inachevé, 401.—Pl. *tinde.*
Tinde (a se) *v. r.* *[Trans.]* s'allonger, 515.
Tine, *pr. pos.* toi, 200. 202; passim. *d'an de tine*, de ton espèce, 282.
Ţine (a). *v.* tenir, 140. 141. 182. 183. 276. 368. 566. 654 || tenir, avoir, 664. || tenir, garder, 184. 274. 349. 425. || tenir, résister, 159. || tenir, soutenir, 324. || tenir à, aimer, 302. || coûţer, 71. || durer, 66. 158. 178. || *a ţine banĭ*, coûter, 40. || *daca te ţine brăcinaru*, si tu le peus. 30. || *a o ţine drug*, aller droit devant soi, 146. || *a ţine de*, dépendre de, 90. 142. 431. || *a ţine clanţa cu*, tenir tête à, 117. || *a ţine rîndu*, attendre son tour, 238.
Ţine (a), *v.* tenir, 183. || *nu'l ţine cămaşa*, il est impatient, 65.
Ţine (a se), *v. r.* se tenir, 75. 159. 201. 204. 270. 271. 372. || *a se ţine că*, parier, se faire fort de, 583 || *a se ţine de*, se tenir à, s'accrocher à, 32. 146 313. 324. || *a se ţine intru*, tenir à, 12.
Tinĕr, *adj.* jeune, 73. 507. || jeune homme, 476. || *de tinĕr*, des l'enfance, 638. 639.– Fém. *tinĕră*; pl. *tinerĭ*, *tinere.*
Tinereţe, *s. f.* jeunesse, 403.—Pl. *tinereţĭ.*
Tinichĭa, *s. f.* fer blanc, 401. || vase en fer blanc, 401. || *a rĕmâne tinichea*, être ruiné, 401. || *'i-a pus tinichéua de códă*, il s'est moqué de lui, 401.—*tinichele.*
Ţintuĭ (a), *v.* clouer, 368.
Tipsie, *s. f.* plateau, 401 402. *şéde cu capul pe tipsie*, il fuit le monde, 402. || *linge tipsia*, il est mal élevé, 402.—Pl. *tipsie.*
Tîrg, *s. n.* ville, 245. 457. 630. marché, 96.—Pl. *tîrgurĭ.*
Tîrîe-brîŭ, *s. comp.* querelleur, 33.
Tîrîe-obélă, *s. comp.* querelleur; pauvre, 255.
Tîrîe-oghele, *s. comp.* *[Mold.]* querelleur, pauvre, 255.
Tîrî (a se), *v. r.* se traîner, 12.
Tîrn, *s. n.* balai de bouleau, ramon, houssoir, 402.—Pl. *tîrnurĭ.*
Tîrnuĭ (a) *v.* battre, 402.
Ţîţînă, *s. f.* gond, 402. 403. || *a scóte din ţîţîne*, faire sortir de ses gonds, 402. || *a sărì din ţîţinĭ*, perdre patience 403. || *a fi sărit din ţîţinĭ*, être fou, toqué, 403.—Pl. *ţîţînĭ*, *ţîţine.*
Titirez, *s. m.* babillard (t. de meun). || *a umblà ca titirezul*, ne pas rester en place, 403. || petit enfant, 403. — Pl. *titirejĭ.*
Tobă, *s. f.* tambour, 257. 416. — Pl. *tobe.*
Tocà (a), *v.* hacher, || *a tocà la papuc*, dépenser tout son avoir, 276.
Tocà (a), *v.* annoncer le service divin en frappant sur une sorte de tam-tam en bois, 503.
Tócă, *s. f.* planche sur laquelle on frappe pour annoncer la service divin, l'angeius, etc. | *gol tócă*, vide, nu, 172.
Tocat, *s. n.* action de battre la *tócă*, 523.
Tocmaĭ, *adv.* juste, précisément, 508.
Toĭag, *s. n.* longue canne, 403.— Pl. *toĭage.*
Ţol, *s. n.* *[Mold.]* couverture, 403. 404. || *a bate ţol pre cine-va*, rouer de coups, 404. || *a trage ţolu*, tirer à soi la couverture, 404. — Pl. *ţolurĭ.*
Ţolină, *s. f.* femme dévergondée, coureuse, 404. — Pl. *ţoline.*
Tombateră, *s. f.* homme à idées, rétrograde, 404. — Pl. *tombatere.*
Ţop, *s. n.* ruban, 404. 405. || *numaĭ ţopĭ îĭ lipsesce*, il ne lui manque plus rien, 405. — Pl. *ţopĭ.*
Ţopîrcă, *s. f.* paysanne, 405.
Ţopîrlan, *s. m.* rustre, 405. — Pl. *ţopîrlanĭ.*
Topit (bun de), bon à fondre, 573.
Toporisce, *s. f.* manche du fouet.

|| *o pune în toporisce*, il n'en démord pas, 405.
Tórtă, *s. f.* boucle, 197. || *beţie la tórtă*, orgie, 470. —Pl. *tórte.*
Tot, *adj.* et *adv.* tout, 148. 193. 206, 252; passim. || en tout lieu, 79. || malgré tout, en fin de compte, 277. 428. 438. 451. 534. || tout entier, 116. 117. 204. 258. || encore, toujours, 512. · chaque, tout, 77. 78. 98. 107 115. 139. 147. 160. 347. 348. | sans cesse, constamment, 37. 113. 230. 348 456. 471. 473 526. 617. || toujours, 10. 38. 46. 57. 58, 213. 360.. 367. 520. 565. 646. || *dĕ tot*, complètement, 159. || *atât tot*, c'est tout, 202 | *cu tot*, entièrement, 210. 215. 232. 488. || *tot un loc*, la même chose, 282. || *tot una*, la même chose, tout un, 282. — Fém. *tótă*; pl. *toţĭ*, *tóte.*
Tot dé-una, *adv.* toujours, constamment, 112. 297. 631.
Trage (a), *v.* tirer, 8. 107. 113. 219, 252. 304. 337. 367. 373. 387. 394 404. 546. 653. || *a trage cu*, passer, 35. || *a trage la*, s'arrêter à, 240. 409. || endurer, supporter, 327. 328. || *a trage a*, provoquer, amener, 265. || *trage'ĭ*, vas-y, 144. || *a'ĭ trage o forfecătură*, le gronder, le battre, 152. || *a'ĭ trage un săpun*. lui flanquer un savon, 358. | *a'ĭ trage chiulu*, le mettre dedans, 105
Trage (a se) *v. r.* se retirer, se fourrer, 653. || *a se trage la*, aller vers, 670.
Trăĭ (a), *v.* vivre, 138. 250. 260. 367. 374. 406. 516. 540. 598. 599. 617.
Traĭnic, *adj.* durable, 260. — Fém *traĭnică.*
Traĭu, *s. n.* existence, genre de vie, 206. 598. — Pl. *traĭurĭ.*
Traistă, *s. f.* besace, musette, 406. 407. 408. 409. 410. 411. 488. 545. 576. 601. 613. || *numaĭ traista 'ĭ trebue*, il veut paraître plus qu'il ne vaut, 407. || *le aruncă în traista dinapoĭ*, il n'en tient pas compte, 407. | *a se duce cu nepus în traista*, filer sans apprêts, 408. || *a'şĭ luà lumea în traistă*, s'en aller fâché, 408. || *a'şĭ băgà minţile în traistă*, se tranquilliser, 408. || *a prinde cu mâna în traistă*, l'attraper la main dans le sac, 408. || *cel cu gâsca 'n traistă*, le coupable, 408. || *îĭ mănâncă raţele în traistă*, c'est un nabot, un sot, 409. || *a trage la traistă*, courir où il y a à gagner, 409. || *o maĭ veni murga la traistă*, tu viendras de nouveau me prier, 409. || *s'a băgat murga în traistă*, il n'y a plus rien à gagner, 410. || *îĭ bate vîntu în traistă*, il est à sec, 410. || *a perde traista cu grăunţe*, perdre sa place, 410. || *a fi traistă (gólă)*, être très-pauvre, 410 || *cu traista în bĕţ*, mendiant, 410. || *a'l pune în traistă*, le tromper, 410 || *pune-o în traistă*, avale-moi cela, 411. || *a scóte vorbe din traistă*, mentir, 411. || *luna luĭ traistă în bĕţ*, la saison où l'on travaille, 411. — Pl. *traiste.*
Tranca-flénca, *m. comp.* sornettes, 661.
Trântì (a), *v.* lancer, jeter, 165.
Trântì (a se), *v r.* se jeter, 161.
Tras, *adj.* tiré, 194. || *tras prin inel*, d'une taille élancée, 431. —Fém. *trasă*; pl. *traşĭ*, *trase.*
Trăsnì (a), *v.* pour *trosnì*, craquer, éclater, 458.
Trébă, *s. f.* travail, occupation, 60. 89. 192. 401. 475. 637. 638. || *maĭ de trébă*, meilleur, 180. 181. || *a fi tréba pe*, s'agir de, 112.
Trebuì (a), *v.* falloir, être nécessaire, 137. 257. 297. 315. 340. 357. 376. 407. 523. 537. 554. 567. 665. 669. || devoir, 15. 39. 66. 269. 389.
Trĕbuì (a), *v.* *[Ung.]*, falloir, 362.
Trebuinţă, *s. f.* besoin, 27. 169. : 77. — Pl. *trebuinţe.*
Trece (a), *v.* passer, 234. 471. 475. 476. 545. 575. 586. 642. || *a trece cu*, passer, 35. 493.
Trecere, *s. f.* influence, 142.
Treĭ, *adj. num. card.* trois, 81. 110. 208. 213. 368. 460. 520. 521.
Treilea (al), *adj. num. card.* le troisième, 626.

Tremurà (a), *v.* trembler, 191.
Trénca-flénca, *m. comp.* sornettes, 661.
Trénţă, *s. f. [Mold.],* loque, 411. — Pl. *trenţe.*
Tréptă, *s. f.* échelon, 412. || marche, 364. 412. — Pl. *trepte.*
Tréz, *s. m.* qui n'est pas ivre, 460. 462. 466. — Pl. *trejĭ.*
Trezie, *s. f.* la *trezie,* lorsqu'il se dégrise, 468. 471.
Trîmbă, *s. f.* pièce de toile. || en longue file, 412. — Pl. *trîmbe.*
Trimite (a), *v.* envoyer, 15. 148. 198. 247. 578.
Trócă, *s. f.* auge, 413. — Pl. *tróce.*
Tronc, *interj.* patatras! 23. 237.
Troncănì (a), *v.* bavarder, jacasser, bruire, 75.
Trosnì (a), *v.* craquer, 104 635.
Tu, *pr. 2-e pers.* tu, toi; passim.
Ţucal, *s. n.* pot de chambre, vase, 413. — Pl. *ţucalurĭ.*
Tuflì (a), *v. [Mold.],* renfoncer, enfoncer, 44.
Tulpan, *s. n.* fichu de mousseline, 38. 413. — Pl. *tulpanurĭ.*
Tunde (a), *v.* tondre, 413. 417. *tunde-o,* file, 417.
Tunde (a se), *v. r.* se tondre, 327. 328.
Ţundră, *s. f. [Trans.],* manteau. || *lovit cu mâneca ţundreĭ,* sot, 417.
Tuns, *adj.* tondu, 331. 332. 333. 414. 415. 416. 417. 418. || *a scăpà tuns,* être battu, 417. || *orĭ tuns, orĭ ras,* n'importe comment, 418. || *nicĭ tuns, nicĭ ras,* sans gain, et sans perte, 416. — Fém. *tunsă ;* pl. *tunşĭ, tunse*
Tup, *interj.* vlan ! 289.
Tur, *s. m.* fond du pantalon, 418. — Pl. *turĭ.*
Turbat, *adj.* enragé, 462. — Fém. *turbată ;* pl. *turbaţĭ, turbate.*
Turc, *s. m.* Turc, 344. 632. — Pl. *turcĭ.*
Tureac, *s. n. [Ung.],* tige de botte. || *a fi la tureac,* être réduit au désespoir, 418.
Turétcă, *s. f. [Mold.],* tige de la botte. || *a luat foc în turetcĭ,* il a été trompé, 418. || *turètcă,* vieille savatte (vieillard), 418. — Pl. *turetcĭ.*
Turn, *s. n.* tour, 418. — Pl. *turnurĭ.*
Turnà (a), *v.* verser, répandre, 205. 379. 577. || *tórna cu cofa,* il pleut à verse, 121. || *tórnă cu doniţa,* il pleut à torrents, 416. || *tórnă cu gălèta,* il pleuţ des hallebardes, 154. || *tórnă ca într'un sac spart,* il mange comme un trou, 350.
Turtă, *s. f.* galette, 487. || *bèt turtă,* ivre mort, 466. — Pl. *turte.*
Turtì (a), *v.* aplatir, écraser, 150. 210.
Turti (a se), *v. r.* se griser, 455.
Turuì (a), *v.* jacasser, 244.
Ţuşcă *s. f. [Mold.], a se face ţuşcă,* se griser, 543.
Tuturor, de tous, 101. 468.
Tuzluc, *s. m.* jambière, guêtre, 419. — Pl. *tuzlucĭ.*

U

Udà (a), *v.* mouiller, 123. 452. || arroser, 174.
Uità (a), *v.* oublier, 303. 622.
Uità (a se), *v. r.* regarder, 63. 179. 258. 319. 452. 557. 558. 607. 608. || regarder, considérer, 59. 359. || *s'a uĭtat bèt d'a-sèră,* il ne dégrise pas, 466.
Ulcĭor, *s. n.* cruche, broc, 303.— Pl. *ulcĭóre.*
Uleiu, *s. n.* ruche, 671. — Pl. *uleĭe.*
Uluc, *s. n.* tuyau pour l'écoulement des eaux, 419.
Umblà (a), *v.* aller, marcher, 94. 408. 462. 525. 533. || circuler. 305. || aller, tourner, 238. 244, 338. 403. 587. || vouloir, essayer, 96. || vaquer, 68. || *umblă gol* il a pas quoi mettre sur lui, 170. || *a umblà cu lumînarea,* se servir d'une lumière, 216. || *a umblà cu căcıula în patru (ḑece),* s'humilier, 46. || *a umblà în cămaşă,* se promener en chemise, 59. || *a umbla cu,* aller le, se servir de, circuler avec, mettre la main dans,

etc. 59. 105. 110. 130. 139. 142. 152. 262. 394. 664. 665. 666. 668. 669. || *a umblă după*, chercher à obtenir, courir après, 533. 578. || *a umblă prin*, circuler dans, aller dans, 233. || *a umblă prin unghiurĭ*, aller de droite et de gauche, 420. || *îĭ umblă prin gură*, il jacasse, il parle, 104. 240. 248.

Umblat, *adj.* qui sert, 100. || *a fi umblat*, avoir vu du pays, 395. Fém. *umblată ;* pl. *umblaţĭ, umblate.*

Umbră, *s. f.* ombre, 164. 383. 419. — Pl. *umbre.*

Umbrelă, *s. f.* ombrelle, 419.—Pl. *umbrele.*

Umĕr, *s. n.* épaule, 311.—Pl. *umere* et *umerĭ.*

Umflà (a se), *v. r.* s'enfler, se gonfler, 499.

Umple (a), *v.* emplir, remplir, 66. 154. 351. 482. 489. 490. || salir, 198. || *a umplut'o de borş*, il n'a rien fait de bon, 482. || *m'aĭ umplut de brânză*, quelle sottise! tu n'as fait rien qui vaille, 489. 490.

Umple (a se), *v. r.* se remplir, 350. 354. 570. || se salir, 233.

Un, *adj. num. card.* un ; passim. || *una într'alta*, sans arrêt, 526. || même, 62. — Fém. *ună ;* pl. *unĭ, une.*

Unde, *adv.* où, là où, 10. 11. 51. 87 ; passim. || *de unde*, d'où, 10. 11. 87. || *pe unde*, là où, 10. 139 ; par où, 61.

Unge (a), *v.* graisser, 234. || oindre, 676. 677.

Unge (a se), *v. r*, se oindre, se pommader, 199.

Unghete, *s. n. [Dolj.]* coin, 395. 419.

Unghie, *s. f.* ongle, 487. — Pl. *unghiĭ.*

Unghĭu, *s. n.* angle, 298. | coin, 419. 420. *a umblà prin unghĭurĭ*, errer à l'aventure, 420. — Pl. *unghĭurĭ.*

Unì (a se), *v. r.* se mettre d'accord, s'entendre, 560.

Uns, *adj.* oint, graissé, 136. || gras, 528. 529.—Fém. *unsă ;* pl. *unşĭ, unse.*

Unt, *s. n.* beurre, 588. 589. 607. 608.

Unt-de-lemn, *s. n.* huile d'olive, 66. 67. 657.

Urcà (a se), *v. r.* monter, 280. 364. 365.

Ureche, *s. f.* oreille; Voir *urechĭe.*

Urechĭe, *s. f.* oreille, 96. 97. 148. 155. 182. 288. 355. 434. 458. 554. 562. | *pe o urechĭe*, sur l'oreille, 44. || *a pune urechĭa*, écouter, 503. — Pl. *urechĭ.*

Urî (a), *v.* détester, 454. 662.

Urît, *adj.* laid, 224. 258. 467. — Fém. *urîtă ;* pl. *urîţĭ, urîte.*

Urlà (a), *v.* hurler, 81.

Urmă, *s. f.* trace, 21. 112. || *în urmă*, à la fin, 157. 321. 421 ; après elle, 226. || *pe urmă*, ensuite, à la suite, 173. 616 ; le dernier, 646. || *la urmă*, à la fin, finalement, 469.—Pl. *urme.*

Urs, *s. m.* ours, 512. 675. — Pl. *urşĭ.*

Urzit, *adj.* dont la trame est préparée, 270.—Fém. *urzită ;* pl. *urziţĭ, urzite.*

Uşă, *s. f.* porte (de maison), 29. 81. 98. 130. 193. 201. 227. 278. 399. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 468. 540. 557. 558. || *ca la uşa cortuluĭ*, se disputer, grossièrement, 139. || *uşa a mea şi casa a ta*, je m'en vais, tu n'as qu'à rester, 423. || *mĭ-o pus foc la uşă*, il a semé la discorde, 423. || *a'ĭ pune scaĭul (spinul) la uşă*, le mettre sur la paille, 423. || *a luà uşa 'n spate*, s'en aller, 423. || *a îmbrăcà uşa*, filer, 424. || *uşa, Panaite !* file! 424. || *a 'ĭ cădè pétră la uşă*, être constamment sur son dos, 424. || *câne-de douĕ (nouĕ, ḑece) uşĭ*, vagabond, 424. || *a 'l strînge cu uşa*, l'acculer, le forcer de faire une chose, 424. || *parcă 'ĭ strîns cu uşa*, il est maigre comme un cent de clous, 425. || *a 'ĭ ţine uşa*, être son complice, 425. || *a stà după uşă*, ne pas être pris en considération, 425. || *a fi cu ochiĭ stîlpiţĭ după uşă*, être à l'article de la mort, 425 || *l'a prins cu códa între uşă*, il l'a convaincu de mensonge, 425. || *bate uşele* il frappe à toutes les portes, 426. || *bate la uşa*, est à

nos portes, 426 || *a nu încăpé pe uşă*, c'est un géant; il ne sait pas où filer, il a perdu la tête, 426. || *a nu nemeri uşa*, même sens que le précédent, 426. || *ĭĭ rupe călcânîle cu uşa*, il le flanque à la porte, 426. || *a 'ĭ da cu uşa în nas*, lui jeter la porte au nez, 427. || *a scăpà prin uşa din dos*, se sauver par la porte de derrière, 427. || *a 'ĭ deschide uşa*, battre à sa porte, aller le voir, 427.

Uscà (a), *v.* sécher, 62. 339.

Uscà (a se), *v. r.* se sécher, 339. || se dessécher, 452. 538.

Uscat, *adj.* séché, 160. || sec, 553. —Fém. *uşóră;* pl. *uscaţi, uscate.*

Uşernică, *s. f.* femme dévergondé, 427. — Pl. *uşernice.*

Uşor, *adj.* léger, rapide, 199. — Fém. *usóră;* pl. *uşorĭ, uşóre.*

Uşor, *adj.* facilement, 11.

V

Va, *3-a pers. ind, sing.* du verbe *a voĭ*, s'emploie pour le futur; passim. || il veut, 66 218. 564.

Vacă, *s. f.* vache, 88. 107. 145. 189. 305. 487, 587. 623.—Pl. *vacĭ.*

Vaĭ, *interj.* hélas, 591. || malheur à, 80. 126. 598.

Var, *s. n.* chaux, 298. 427. — Pl. *varurĭ.*

Vară, *s. f.* été, 41. 92. 122. 672. — Pl. *verĭ.*

Văruit, *adj.* blanchi à la chaux, 250. — Fém. *văruită*; pl. *văruiţĭ, văruite.*

Vargă, *s. f.* verge, baguette, 427. — Pl. *vergĭ.*

Varză, *s. f*, chou, 664. || *varză acră*, choucroute, 664.—Pl. *verze.*

Vas, *s. n.* vase, vaisselle, 264.— Pl. *vase.*

Vatră, *s. f.* foyer, 428. 429. 430. | *nu'ĭ arde nicĭ focu 'n vatră*, il est très pauvre, 429. || *a se prinde cu mânile de vatră*, commencer à être bien dans ses affaires, 430. || *a stà pe vatră*, ne pas sortir de chez soi, 430. || *a îmbătrânĭ în vatră*, coiffer saimte Catherine. 430. || *a'ĭ cadè în vatră*, luĭ tomber sur le dos, 4°0. — Pl. *vetre.*

Vĕ, *pr. pars.* vous, 454.

Vechĭu, *s. et. adj.* vieux, ancien, 55. 177. 182. 227. 367 — Pl. *vechĭ.*

Vecin, *adj.* voisin, 82. 155. 174. || proche, 494. — Fém *vecină;* pl. *vecinĭ, vecine.*

Vecĭnic, *adv.* toujours, éternellement, 48. 497.

Vedé (a), *v.* voir, considérer, 44. 68. 69. 70. 214. 252. 318. 319. 352. 353. 362. 422. 446. 453. 465. 471. 503. 562. || *a vede de* s'occuper de, 227.

Vedé (a se), *v. r.* se voir, être vu, 68. 70. 258. || reconnaître, 182.

Veĭ, *3-a pers. sing* de *a voi*, forme le futur: *veĭ face*, tu feras, 160.

Veni (a), *v.* venir, 20. 87. 88. 92. 94. 144. 169. 173. 197. 241. 242. 245. 254. 385. 390. 409. 411. 419. 421. 438. 462. 481. 533. 539. 557. 563. 607. 629. 647. 663. 664. || ariver à, atteindre, 251. 629. || *a'ĭ venĭ*, avoir envie, 632.

Verde, *adj.* vert, pas sec, 160. 538. 613. || vert (couleur, 531. 578. 630. — Fém. *verde*; pl. *verḑĭ.*

Vergea, *s. f.* baguette, 4. 428. — Pl. *vergele.*

Verigă, *s. f.* anneau, chainon, 204. 431. — Pl. *verige.*

Verměnos, *adj. [Ung.]* verreux, 659. — Fém. *verměnósă;* pl. *verměnoşĭ, verměnóse.*

Věrsà (a) *v.* vomir, 672.

Věrsà (a se), *v. r.* ~~se~~ répandre, se renverser, 343.

Veselie, *s. f.* joie, 128. — *veseliĭ.*

Veselì (a se), *v. r.* se réjouir, 464. 472.

Vesmint, *s. n. [Ung.]* vêtement, 432. — Pl. *vesminte.*

Veşmînt *s. n.* vêtement, 431. — Pl. *veşminte.*

Vestmînt, *s. n.* vêtement, 431. — Pl. *vestminte.*

Veţĭ, *3-a pers. pl.* formant le futur: *veţĭ merge*, vous irez, 160.

Z

GLOSAR

AROMÂNO-FRANCES

A

A, *pr. dém.* la, elle, 80. 83. 127. 186. 232. 256. || celui, 461.
Açel, *pr. dém.* celui, 206. 543. 593. — Pl. *açelĭ.*
Acşi, *adv.* ainsi, 5.541.
Adamc, *s. m.* écurie, 175.
Adare *v.* faire, 393.
Adare (s'), *v. r.* se faire, 196.
Adjĭun, *adj.* affamé, 552.
Adjun, *adj.* affamé, 552.
Aduçere, *v.* apporter, produire, 540.
Adunare, *v.* réunir, ramasser, rassembler, 111. 139. 310.
Adunare (s'), *v.* se rassembler, se réunir, 670.
Adzundzere, *v.* arriver, parvenir, 310.
Afese, *s. n.* fes, 150.
Aflare, *v.* trouver, rencontrer, 501.
Afumare, *v.* fumer, produire de la fumée, 185. 569.
Agĭun, *adj.* affamé, 551.
Agĭungére, *v.* arriver, entrer, 80. || arriver à être, devenir, 461.
Agĭundzere, *v.* suffire, 122.
Agĭutare, *v.* aider, venir en aide, 206.
Agudére, *v.* frapper, 264.
Ahtare, *adj.* tel, 42. 150. 558. — Pl. *ahtărĭ.*
Ahtând (cu), *adv.* d'autant, 278.
Al, *dét.* le, celui, 41.
Alâcsit, *adj.* paré, bien habillé, 1. 190. — Fém. *alâcsită.*
Alăgare, *v.* aller, courir, sauter, 277.
Alânt, *adj.* autre, autrui, 641.
Alăsare, *v.* laisser, 53. 206.
Alăvdare, *v.* louer, 507.
Alichére (s'), *v. r.* se coller, 94.
Alingere (s'), *v.* se lécher, 666.
Alingzere (s'), *v.* se lécher, 669.
Alin, *s. n.* ail, 439.
Alózăre, *v.* pétrir la pâte, 565.
Altu, *adj.* autre, 80. 83. 114. 208. 250. 439. 514. 659.
Alunar, *s. m.* Juillet, 530.
Amar, *adj.* amer, 441.
Amareaţă, *s. f.* amertume, 540.
Ambar, *adj.* droit, 186.
Amiră, *s. m.* roi, empereur, 461.
Amputit, *adj.* pourri, qui sent mauvais, 511. — Fém. *amputită.*
Amurtare, *v.* être agacé, 659.
Amurzare, *v.* être agacé, 439.
Anvârliga (de-), *prép.* (tout) autour, 519.
Apă, *s. f.* eau, 244. 311. 445. 477.
Apitrusére, *v.* recouvrir, 77.
Aprindere, *v.* allumer, 208.
Aprindere (s'), *v. r.* s'allumer, s'enflammer, allumer, (son, sa, ses) 83. 114. 208.
Apropea, *prép.* près, 58.

Arăchire, *v.* enlever, prendre, 111.
Ardére, *v.* brûler, 83. 301.
Ardére (s'), *v. r.* se brûler, 114. 324.
Aridére (s), *v.* rire, se moquer, 574.
Arucatire (s'), *v.* rouler, 501.
Aruoutire (s'), *v.* rouler, 501.
As, *conj.* que, 127.
Ascăpare, (s), *v.* s'échapper, se sauver, 232.
Aşi, *adv.* ainsi, de même, 4. 7. 541.
Aşteptare, *v.* attendre, 595.
Aşternére, *v.* faire le lit, 4. 5. 7.
Astindzere (s'), *v. r.* s'éteindre, 66.
Asvarna, *adv.* tîrîind, 53. 206.
Aţ, *s. m.* cheval hongre, 175. — Pl. *aţĭ*.
Atunçe, *adv.* alors, 320.
Aumbrare, *v.* enfermer, 139.
Avdire, *v.* entendre, 234. 235.
Avére, *v.* avoir, 18. 36. 42. 53. 73. 113. 127. 149. 156. 185. 195. 349. 350. 386. 393. 434. 455. 558. 616. 671. || *ş-ă-ari* se croire, 461.

B

Băgare, *v.* mettre, 122. 152. 310. 666.
Băgare (s'), *v. r.* se mettre, être mis, 298.
Barbă, *s. f.* barbe, 114. 208.
Bârbat, *s. m.* homme, homme fait, 638.
Bâseat, *adj.* sărutat, 190.—Fém. *bâseată*.
Basmal, *s. f.* mouchoir, 18.
Batere, *v.* frapper, battre, 278. 311. 320. || *ş'bate pedza*, il se moque, 575.
Bére, *v.* boire, 455.
Birbec, *s. m.* bélier, 382.—Pl. *birbeçĭ*.
Bitisira (s'), *v. r.* se terminer, finir, 66.
Biutură, *s. f.* boisson, 477. — Pl. *biuturĭ*.
Brin, *s. n.* ceinture, 39. 310.
Briŭ, *s. n.* ceinture. 595.
Bruma, *s. f*, gelée blanche, frimas, 530.
Brumar, *s. m.* Novembre, 530.
Bucal, *s. n.* pot, 574.
Buharadă, *s. f.* tuyau de la cheminée, 569.—Pl. *buharadĭ*.
Bun, *adj.* bon, 511.
Bună, *adj.* bonne, 235. 298. 455.

C

Ca, *conj.* comme, 36. 169. 248. 549. || pour, pour que, 386. || si, 235.
Câ, *conj.* que, 122.
Că, *conj.* que, 195. 461. 625. || car, 388. 519. 562. 674.
Căçiulă, *s. f.* bonnet de fourrure, 42.—Pl. *căçiulĭ*.
Câçulă, *s. f.* bonnet de fourrure, 41. 42.—Pl. *câçulĭ*.
Cădére, *v.* tomber, 77.
Căftare, *v.* chercher, 36. 517.
Câine, *s. m.* chien, 507.
Câlâbâliche, *s. f.* foule, beaucoup de travail, 235.
Căldură, *s. f.* chaleur, 386. 428.
Cali, *s. f.* chemin, route, 574.
Călivă, *s. f.* chaumière, hutte, 127.
Calţâvetă, *s. f.* jarretière, 53.—Pl. *calţâvete*.
Cama, *adv.* plus, 58.
Cămaşe, *s. f.* chemise, 58.
Cămeşe, *s. f.* chemise, 58.
Câad, *adv.* lorsque, 80.
Canda, on dirait que, comme si, 546.
Candilă, *s. f.* veilleuse, 66.
Cându, *adv.* lorsque, 235. 320.
Çânduşe, *s. f.* sorte de manteau fourré, 58.
Câne, *s. m.* chien, 53. 511. 549. 628.
Cap, *s. m.* tête, 42. 149. 150. 311. 320.—Pl, *capete*.
Căpaca, *s. f.* couvercle, 501.
Căpachea, *s. f.* couvercle, 501.
Care, *pr. rel.* qui, lequel, celui,

D

H

I

L

M

Ma, *conj.* mais, 94. 119. 122. 127. || plus, 278, 477. 549. 593. 641.
Mâcare, *s.* manger, 628. 641.
Mâcare, *v.* manger, 73. 80. 379. 439. 507. 541, 543. 569. 593. 616. 619. 625. 628. 634. 641. 659. 672.
Mâçinare, *v.* moudre, 235.
Maghirie, *s. f.* plat, nourriture, 593.
Mâghiripsire, *v.* cuisiner, faire la cuisine, 569.
Maghiripsire, *v.* cuisiner, faire la cuisine, 185.
Mână, *s. f.* main, 379. 666.
Mânică, *s. f.* manche, 393.
Mare, *adj.* grand, 549. 581. 593.
Maş, *adv.* seulement, 543.
Maşĭ, *adv.* mais, 127.
Mâşĭ, *adv.* seulement, 127.
'Mbetat *adj.* ivre, 461.
'Mbitat, *adj.* ivre, 461. 465.
M'care, *s. f.* manger, dîner, 558.
M'care, *v.* manger, 441. 546.
Me, *pr. pers.* me, moi, 161.
Mea, *pr. pos.* mienne, ma, 127.
Mére, *s. f.* miel, 441.
M̃ére, *s. f.* miel, 672.
Méri, *s. f.* miel, 659.
Mésă, *s. f.* table, 641. 650.
M̃i, *pr. pos.* ma, mien, 58. 206. 394. 593.
M̃íaḑă, *s. f.* milieu, mi, 517.
Mic, *adj.* petit, 434. 581.—Pl. *miçĭ.*
M̃iére, *s. f.* miel, 672.
Minduire, *v.* penser, réfléchir, 619.
Minti, *s. f.* pensée, 308.
Mintire (s'), *v.* toucher, se salir, 669.
Misură, *s. f.* mesure. || *fără misură,* sans mesurer, avant de mesurer, 152.
M̃olĭere, *s. f.* tremper, 666.
Móră, *s. f.* moulin, 234. 235. 236. 240. 244. 248.
Mormint, *s. n.* tombeau, 250.
Móşă, *adj.* vieille (femme), 195. 300. 301. 517. 562.
Mula, *s. f.* mule, 36.
Mult, *adj.* beaucoup, 236. 392. 569. || *ma mulţĭ,* plus de gens, 477. || *multe orĭ,* souvent, 537; maintes fois 537.—Pl. *multe, mulţĭ.*
Muma, *s. f.* manteau d'hiver à longs poils, 119.
Munte, *s. m.* montagne, 84.—Pl. *munţĭ.*
Mur, *s. m.* mur, 155. 156. 251. 289. 434.
Murire, *v.* mourir, 562.
Muscă, *s. f.* mouche, 670. 671.—Pl. *muşcĭ.*
Muşcătură, *s. f.* bouchée. 581.
Mutare, *v.* déplacer, 84.
Mutare ('s), *v.* changer, 434.
Mutrire, *v.* regarder, faire attention à, 320.

N

Ñ, *prép,* pour, *în,* dans, 36.
'Nă, *adj. num. card.* une, 127. 517. || *nă-óră,* une fois, 537.
'Nă, *prép.* pour *în,* dans, 94.
Nare, *s. f.* nez, 671.
Ñari, *s. f.* miel, 666.
Năs, *pr. per.* lui, 461.
Năsu, *pr. per.* lui, 414.
Năuntru, *adv.* dedans. || *ma năuntru,* plus profondément, 278.
'Ncacere, *v.* se disputer, 100.
'Nchirdĭsire, *v.* gagner, obtenir, 514.
Nĕ, *pr. pers.* nous, 32.
Necare (s'), *v. r.* se noyer, 477.
Nel, *s. m.* anneau, bague, 194.
Nevéstă, *s. f.* femme, épouse, 161.
'Nfăşare, *v.* emmailloter, 195.
Ni, non, 190.
Ñi, *pr. per.* me, à moi, 431.
Ñĭare, *s. f.* miel, 666. 670. 674.
Nicare (s'), *v. r.* se noyer, 100.
Nicuchir, *s. m.* maître, 77.
Nicuchirată, *s. f.* ménage, bonne administration domestique, 185.
Ñiere, *s. f.* miel, 669.
Ni-grită, *adj.* (mot-à-mot, non parlée), apportée sans que l'on ait parlé, 445.
Ningă, *adv.* auprès, 760.
'Ntricare, *v.* nourrir, 593.

Nu, *adv.* non, ne pas, 73. 75. 77. 80. 84. 94. 119. 139. 152. 161. 175. 185. 196. 206. 234. 235. 250; etc.

Numĕ, *s. f.* nom. || *numĕ bună.* bonne renommée, 455.

O

O, *pr. per. fêm.* la, 305.
Oadare, *v.* faire, 80. 84..
Oclĭu, *s. f.* œil, 155. 156. 289. 593. 674.—Pl. *oclĭĭ.*
Om, *s. m.* homme, 320. 386. 434.
Oră, *s. f.* fois. || *n ă-óră*, une fois, 537.
Oră, *s f* heure, 264.
Orb, *adj.* aveugle, 256.
Órfăn, *adj.* pauvre, 127.
Oŭ, *s m.* œuf, 36.

P

Pălur, *s. m.* branche d'épines, ronce, 80
Până, *prép.* jusqu'à ce que. || *până nu,* avant de, 311.
Pâne, *s. f.* pain, 379.—Pl. *pâni.*
Pântica, .*s f.* estomac, ventre, 625.
Papa, *s. m.* vieillard, 674.
Papuçă, *s. f.* pantoufle, 274.
Par, *s. m.* pieu, palis, 277. 278
Paradis, *s. m.* paradis, 112.
Părathiră, *s. f.* fenêtre, 316.
Parere, *v.* sembler, 461. 511.
Paşcĕre, *v.* communier, 514.
Patere, *v.* souffrir, supporter, 549.
Patru, *adj. num. card.* quatre, 364.
Pedza (ş'bate), se moquer de, 575.
Pétic, *s. n.* pièce, lambeau, 347.
Pi, *prép.* sur, 250. || par dessus, 161. || par, à travers, 240. || dans, à l'époque de, 530.
Pignisire, *v.* louer, 77.
Pită, *s. f.* galette feuilletée, 551.
Plandzere, *v.* pleurer, 250.
Plócă, *s. f.* pierre (du tombeau), plaque, 305.
Plóie, *s. f.* pluie, 392. 432.
Póle, *s. f.* giron, pan de la robe, 308. 310. 311. — Pl. *pólĕ* et *pólĭ.*
Porc, *s. m.* porc, 382. 511. — Pl. *porcĭ.*
Pórtă, *s. f.* porte cochère, 85. 316.
Portare, *v.* porter, 42. 150.
Prag, *s. m.* seuil, 320.
Prânzŭ, *s. m.* dîner, 619.
Pre *prép.* sur, 671.
Pri, *prép.* sur, 316. 641.
Prindere, *v.* falloir, devoir, 32.
Psatha, *s. f.* natte de roseau. 324.
Psin, *adj.* peu, 569. — Pl. *psînĭ.*
Pţin, *adj.* peu, 593.
Ptin, *adv.* peu, 593.
Pulĭu *s. m.* oiseau, 85. 616.
Pulu, *s. m* petit poulet, 169.
Putere, *v.* pouvoir, 86. 155. 289. 628.
Puţin, *adj.* peu, 569. — Pl. *puţinĭ.*
Putridzit, *adj.* pourri, 161.

S

'S, *pr. per.* pour, *îşĭ*, se, son, sa, ses, 32. 36. 42. 66. 94. 100. 208. 264. 379. 666. 669, 672.
Ş', *conj.* et; voir *şi.*
S' *conj.* que, 53. 73. 80. 139.
Să, *conj.* que, 42. 235. 310. 386.
Sac, *s. n.* sac, 347[1]. 348. 349. 350. Avec l'article, *saclu.*

Săç, *s. f.* sac, 384. Avec l'article. *săcula.*
Sbor, *s. m.* mot, parole, 236. 350. 562. 581. — Pl. *sbóre* et *sbórĕ.*
Sburire, *v.* parler, 248.
Scafa, *s. f.* tasse, 519.
Scândură, *s. f.* planche, 364.
Scire, *v.* savoir, 94. 350. 441. 543.
Şcop, *s. m.* bâton, 112.
Scótere, *v.* laisser couler, produire, 94. || arracher, 593.
Scurt, *adj.* court, 308.
Şedére, *v.* s'asseoir, rester, 80. 543. 574.
Séră, *s. f.* soir, 619.
Sgâmire, *v.* égratigner, 194.
Şi, *conj.* et, 42. 100. 111. 122. 149. 150; passim. || aussi, 235. 672.
Şi, *conj.* que, 114. 139. 186. 311. 431. 595.
Si, *conj.* et, 501.
Sîiă, *s. f.* impureté, fétu, 674.
Şirvet, *s. m.* serviette, essuie-maïns, 641.
Soïu, *s. m.* espèce, 150.
Şóric, *s. m.* souris, 232. — Pl. *şóricĭ*
Spart, *adj.* gâté, 248. — Fém. *spartă.*
S'proti, selon, 150.
Spunére, *v.* dire, 305. 596.
Stână, *s. f.* bergerie, parc à moutons, 384.
Stare, *v.* rester, demeurer, 264.
Stisma, *s. f.* mur, 385. 434.
Strania, *s. f.* vêtement, 386.
Straniu, *s. m.* vêtement, 58. 386.
Strigare, *v.* crier, 100.
Strîmb, *adj.* tordu, de travers, 111. 186. || bâton noueux, 111..
Strîngere, *v.* serrer, 262.
Surçel, *s. m.* éclat de bois, copeau, 194.
Sus, *adv.* en haut, dessus, 320.
Sut, *adj.* pot sans anse, 575.

T

Ta, *pr. pos.* ta, tienne, 127. 393.
Tâmbare, *s. m.* tambourin, 392. 393.
Târuhă, *s. f.* sandale, 262. 394. — P. *ţâruhĭ* et *târuhe.*
Te, *pr. per.* te, toi, tu, 7. 235. 393.
Tendă, *s. f.* couverture, 196.
Ti, *pr. p.* te, toi, 18. 139. 161. 311. 388. 393. 519. 593. || à, au, 619.
Ţi, *pr. pos.* ton, ta. 311. 546.
'Ţî, *pr. p.* ton, ta, tienne, 100. 194.
'Ţî, pour *îţĭ*, te, 7. 78. 80. 119. 139. 262. 593.
Ţîfune, *s. f.* coursier (t. meunerie), 240.
Ţigară, *s. f.* cigarette, 83.
Timp, *s. n.* temps, 264.
Tindére, *v.* allonger, étendre, 155. 289.
Tindzira, *s. f.* casserole, 501.
Tine, *pr. p.* toi, 386.
Ţînere, *v.* tenir, se tenir, 32. 161, 428.
Tingire, *s. f.* casserole, 501.
Tini, pr. toi, 514.
Tră, *prép.* pour, 386.
Tradzere, *v.* tirer, 80. 244.
Trât, *prép.* vers, 244.
Trécere, *v.* passer, 431.
Treî, *adj. num. card.* trois, 364.
Trî, *prép.* pour, 393.
Tricut, *adj.* passé, 113. 240. — Fém. *tricută.*
Tru, *prép.* dans, 80. 175. 274.
Tru, *prép.* dans, 477.
Trup, *s. n.* corps, 80.
Tu, *prép.* dans, 122. 127. 206. 240. 298. 477. 511. 628. 666. || sous, 388.
Tucal, *s. n.* vase ébréché, 574.
Tundére, *v.* tondre, 414.
Tut, *adj.* tout, 185. 564. 634. — Fém. *tută*; pl. *tuti*, *tuţĭ* et *tute.*

U

U, *pr. n.* la, 507. 641.
Udare (s'), *v. r.* se mouiller, 311.
Udjac, *s. n.* cheminée, conduite de la cheminée, 186. — Pl. *udjagurĭ.*
Udjeac, *s. n.* cheminée, conduite

GLOSAR

ISTRIO-FRANCES

A

Anca, *adv,* encore, 317.
Apetit, *s. n.* appétit, 449.
At, *adj. ind.* autre. || *ur lu at,* l'un (a) l'autre, 258.

B

Baē, *v.* boire, 258.
Bire, *adv.* bien, 226.
Bucunele, *s. pl.* bouchées, 498.
Bura, *adj. f. pl.* bonnes, 643.
Bur, *adj.* bon, 498.—Pl. *burĭ.*

C

Ca, *adj. dém.* celui, 218.
Ċace, *s. m.* père, 498.
Când, *conj,* lorsque, 422.
Carele, *p. r.* pour *carele,* qui, celuĭ qui, 83. 174. 234.
Casa, *s, f.* maison, 78. 83.
Ce, *p. r.* que, qui, 218. 622.
Celŭ, *p. r.* celui, 498.
Ciĭ, est, 422.
Clostru, *s. m.* couvent, cloître, 622.
Coromac, *s. m.* chapeau, 129.
Cúmpera, *v.* (il) achète, 83.

D

Da, *prep.* à, 258.
Dà (a) *v.* donner, 258. || *daĭe,* il donne 622. || *daŭ,* donnent, 258.
De, *prep.* de, 498

E

Esae, *pr. pos.* sa, 78.
'En, *prép.* dans, 78. 174. 218. 234.

F

I

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

Z

ERRATA[1]

Pag.	12,	prov.	**6550**,	tiräe în loc de tirâe.
„	„	„	„	dupá în loc de *dupĕ*.
„	21,			a se intercala între liniile 7 și 8 : Ţî-a făcut un rĕŭ ; să nu'l maĭ vedĭ pe-acasă.
„	„	linia	15,	a se pune titluĭ **Bătĕtură,** îndată de-asupra proverbuluĭ 6580.
„	55,	prov.	**6708**,	desmínià în loc de desmânià.
„	59,	„	**6717**.	s'a în loc de *sa*.
„	77,	„	**6783**,	*carî* în loc de *ca î*.
„	78,	„	**6784**,	*sepovidescu* în loc de *se povidescu*.
„	84,	linia	30,	mută în loc de nuntă.
„	88,	„	9,	a se adăoga: saŭ fără nevéstă.
„	112,	prov.	**6906**,	căpĕtâie în loc de căpătâie.
„	120,	linia	120,	**Cocină** în loc de **Colină.**
„	123,	prov.	**6946**,	cojoc în loc de joc.
„	147,	„	**7039**,	*nu maĭ* în loc de *numaĭ*.
„	159,	„	**7079**,	cadut în loc de căzut.
„	169,	„	**7114**,	Fără în loc de Până.
„	193,	„	**7208**,	linia 13 trebuĭe intercalată între liniile 10 și 11.
„	199,	linia	8,	**luft** în loc de **Luft.** .
„	200,	prov.	**7236**.	lă-mĕ în loc de la-mĕ.
„	206,	„	**7260**,	ș' în loc de s'.
„	229,	„	**7342**,	Dor în loc de dar.
„	258,	„	**7436**,	Sterge-ţi în loc de Stergeţĭ.
„	262,	„	**7452**,	ţâruhile în loc de ţîruhile.
„	262,	„	**7454**,	strîns în în loc de strînsîn.
„	270,	„	**7481**,	lucrat în loc de luat.
„	271,	„	**7484**,	ţesută în loc de ţesuta.
„	282,	linia	24,	nerod, în loc de: norod.
„	296,	„	1,	*nu macină* în loc de *macină*.
„	301,	„	1,	móșa în loc de *mósa*.
„	335,	„	27,	**Răşnită** în loc de **Rîşnită.**

1) Afară de micĭ excepţiĭ, acest errata nu îndreptéză de cât greșelile saŭ omisiunile din proverbe saŭ din locuţiunĭ. Cele-l-alte, ne presintând un interes deosebit, s'aŭ trecut cu vederea.

Pag. 348, prov. **7705**, **săcula** în loc de **săcnla**.
„ 368, „ **7790**, **să** în loc de **sa**.
„ 369, linia 22, 41 în loc de 4.
„ 381, prov. **7842**, **stânii** în loc de **stâniie**.
„ 389, linia 1, *Sucmanul* în loc de *Sumanul*.
„ 434, prov. **8051**, *stismile* în loc de *stizmile*.
„ 443, linia 11, *sa-* în loc de *s-*.
„ 475, a se pune înainte de prov. 8185 titlul **BĔUTOR**.
„ 537, prov. **8415**, **nă-oră** în loc de **nc-óră**.
„ 570, „ **8518**, **taină** în loc de **tăină**.
„ 654, „ **8814**, **şórecele sfărmitura** în loc de **sórele sfărimitura**.
„ 656, „ **8816**, este deja pus la prov. 8808; trebue suprimat.

SCARA